SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

TERCÜMAN-I HAKİKAT GAZETESİ (2501-3000. SAYILAR) İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER

Yüksek Lisans Tezi

İsmail Göktuğ YAYMAN

Sivas
Temmuz 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

TERCÜMAN-I HAKİKAT GAZETESİ (2501-3000. SAYILAR) İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER

Yüksek Lisans Tezi

İsmail Göktuğ YAYMAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet BOZDOĞAN

Sivas
Temmuz 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite:	: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Tezin Başlığı	:Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (2501-3000. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler
Savunma Tarihi	:05.07.2019
Danışmanı	: Prof. Dr. Ahmet BOZDOĞAN

	Unvanı - Adı Soyadı	İmza
Jüri Başkanı	: Prof. Dr. Süheyla YÜKSEL	
Üye	: Prof. Dr. Ahmet BOZDOĞAN	
Üye	:Doç. Dr. Ramis KARABULUT	

Oy Birliği ☒

Oy Çokluğu ☐

İsmail Göktuğ Yayman tarafından hazırlanan "Tercüman- Hakikat Gazetesi (2501-3000. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler" başlıklı tez, kabul edilmiştir.

.../.../....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

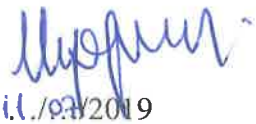

11./09/2019

İsmail Göktuğ YAYMAN

ÖN SÖZ

Tercüman-ı Hakikat gazetesi 1878 ile 1922 yılları arasında yayımlanmış, Türk basın tarihinin en uzun ömürlü ve istikrarlı gazetelerinden biridir. İstanbul başta olmak üzere yurttan, Avrupa başta olmak üzere dünyadan haberleri okuyucularına ulaştırmaya çalışan *Tercüman-ı Hakikat* aynı zamanda okuyucularına çok geniş bir konu yelpazesi sunmuştur. Gazetede siyasî, sosyal, edebî ve felsefî metinlerin yanı sıra tıp dünyasından, teknolojik gelişmelerden, uzaklardaki bilinmeyen memleketlerden ve okuyucunun ilk kez duyacağı şaşırtıcı bilgilerden oluşan yazılar yayımlanmıştır. Tüm bu yazılar dönemin okuma yazma bilen insanlarının rahatlıkla anlayabileceği sadelikte bir dil ile neşredilmiştir. Bu bakımdan *Tercüman-ı Hakikat* bir genel kültür ansiklopedisi gibidir.

Bu çalışmada *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin 1886 ile 1888 yılları arasında çıkan 2501-3000 numaralı sayıları incelenmiştir. Bu dönemde yayımlanan metinler üzerinden çeşitli başlıklar altında dizinler oluşturulmuş ve önemli görülen metinler içerisinden özellikle edebî kaynaklarda rastlanmayanların yazı aktarımı gerçekleştirilmiştir.

Edebiyat ile basın tarihi arasında çok sıkı bağlar görülmektedir. Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı'nın öncüsü Şinasi aynı zamanda ilk özel gazeteyi çıkaran iki kişiden biridir. Tanzimat Dönemi'nden itibaren gazeteler edebiyatın yayın mecrası olarak karşımıza çıkmıştır. İlerleyen yıllarda edebî metinler dergiler aracılığı ile de yayımlanmışlardır. Namık Kemal edebî kimliğini *Tasvir-i Efkâr* gazetesinde bulmuş, Servet-i Fünun topluluğu *Servet-i Fünun* dergisinde bir araya gelmiştir. Ahmet Midhat da külliyatının çok büyük bir kısmını *Tercüman-ı Hakikat*'te neşretmiştir. Bu sebeple basın yayın unsurlarının incelenmesi edebiyat tetkikleri açısından gerekli olmuştur.

Tercüman-ı Hakikat, Türk basın tarihi açısından çok önemli bir gazetedir. İlk gazete resmî evrakların yayımlandığı devlet bülteni niteliğindeyken Şinasi ile beraber özel gazeteler edebiyat ve fikir metinlerinin yayımlandığı bir niteliğe bürünmüştür. Ahmet Midhat ise *Tercüman-ı Hakikat* ile halk gazeteciliğinin temellerini atmıştır. Halk gazeteciliğinin gereği olarak halkın ilgisini çeken konularda haberler ve yazılar, eğitici yazı dizileri ve tercümeler; her kesimin rahatça anlayabileceği devrine göre sade kelimeler ve kısa cümlelerden oluşan bir üslupla halka sunulmuştur. Bunun yanı sıra halktan gelen varaka ve mektuplar *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlanmış ve

genellikle bu yazılara bizzat Ahmet Midhat tarafından cevap verilerek etkileşimli bir gazete ortamı inşa edilmiştir.

Bu çalışmanın ilk aşamasında *Tercüman-ı Hakikat*'in 2501-3000 numaralı sayılarının temini sağlanmıştır. Sayılar temini konusunda öncelikle Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi ile Beyazıt Devlet Kütüphanesinin işbirliği yaparak dijital ortama aktardıkları Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Kataloğu kullanılmıştır. Ancak bu koleksiyonda bazı sayıların eksik olması nedeniyle Millî Kütüphane ve Atatürk Kitaplığı kataloglarına müracaat edilmiştir. Tez çalışması devam ederken Atatürk Kitaplığının kayıtları dijital ortama aktarma süreci tamamlamıştır. Atatürk Kitaplığı katalogu daha kaliteli bir dijital görüntüleme imkânı sunduğu için tez çalışmasının genelinde bu kayıtlar kullanılmış, buradaki eksik ya da hasarlı olan kısımlar ise diğer kataloglardan okunmuştur. Bu şekilde ilgili beş yüz sayının tamamı dijital kaynaklar üzerinden okunmuştur.

Bu çalışma bir giriş bölümü ile devamında üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde *Tercüman-ı Hakikat*'in incelenen sayılarının çıktığı 1886-1888 yıllarını kapsayan ve I. Meşrutiyet ya da II. Abdülhamit Dönemi denilen 1876-1908 yıllarının tarihî ve siyasî gelişmeleri değerlendirilmektedir. Daha sonra bu dönemdeki edebiyat ve basın tarihi üzerinde durulmaktadır. Tüm bu değerlendirmeler ışığında ilgili dönemde *Tercüman-ı Hakikat*'in yeri ve rolü ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

"Birinci Bölüm"de *Tercüman-ı Hakikat*'in kimlik bilgileri bir tablo halinde verilmiş, akabinde şekil özelliklerine değinilmiştir. Muhteva özellikleri başlığının alt başlıklarında ise *Tercüman-ı Hakikat*'in yayın politikası, edebî türler, edebiyat teorisi ve edebî tenkit, dil anlayışı, toplumsal konular, iç ve dış gündem, eğitim konularındaki yaklaşımları ele alınmıştır.

"İkinci Bölüm"de *Tercüman-ı Hakikat*'in dizini yapılmıştır. Yazar adına göre yapılan alfabetik dizinde belirlenen ölçütlere göre fişlenmiş yazıların kime ait olduğu, başlığı, hangi sayıda hangi sayfada olduğu belirli bir düzen içinde verilmiştir. Daha sonra parantez içinde bu metnin konusu ve özellikleri hakkında kısa ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Konu ve türlere göre yapılan alfabetik dizinde ise yazıların belirlenen tasnif başlıklarına göre ayrılması ve ilgili başlıklar altında toplanması gerçekleştirilmiştir. Bu kısımda parantez içi açıklamalar tekrar yazılmamış sadece dizin fişleme kaydı

verilmiştir. Açıklamayı okumak için "Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin" kısmında ilgili maddeyi bulmak gerekmektedir.

Konu ve türlere göre yapılan tasnifte bazı metinler birden fazla konuyu ilgilendirdiği için ilgili olduğu tüm konulara kaydedilmiştir. Örneğin Ahmet Midhat'ın "Fransa'da 'Talak'ın Tesisi" başlıklı yazısı hem hukukî konulara hem de toplumsal konulara kaydedilmiştir. Çünkü ilgili yazı Fransız toplumunda aile hayatı ile boşanma müessesinden bahsedip bunun kanunda nasıl düzenlendiğini aktarmaktadır.

Konu ve türlere göre yapılan tasnifte bir diğer sorun ise bu dönemde henüz edebî tür kavramlarının tam ayrılmamış olmasıdır. Bu sebeple edebiyat teorisi ve edebî tenkit tek başlık altında ele alınmıştır çünkü bu yazılarda teorik görüşler, eleştiriler ve tartışmalar iç içedir.

"İkinci Bölüm"ün sonunda ise ilanlar için ayrı bir dizin hazırlanmıştır. İlanlar da kendi içinde tasnif edilmiş, edebî kıymeti olması dolayısıyla kitap ve mecmua ilanları öne alınmıştır. Kitap ilanlarında edebî tür şartı aranmamış bütün kitap ilanları fişlenmiştir.

"Üçüncü Bölüm"de ise özellikle dil ve edebiyat hakkında önem arz eden seçilmiş metinlerin aktarımı yapılmaya çalışılmıştır. Edebî metinler seçilirken daha önce aktarılıp yayımlanmamış metinlerden olmasına dikkat edilmiştir. Haricen edebî bir niteliği olmasa da dönemini ve *Tercüman-ı Hakikat*'in yayın politikasını yansıtması açısından bazı farklı konulardaki metinlerden de aktarım yapılmıştır.

"Sonuç" kısmında ise *Tercüman-ı Hakikat*'in edebî durumuna ve çalışılan 2501-3000 numaralı sayılara dair genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Esas amacı *Tercüman-ı Hakikat*'in edebî yönünü ortaya koymak olan bu tezde, mevcut malzemenin günlük yayın yapan bir halk gazetesine ait olması nedeniyle bazı inceleme sorunları ortaya çıkmıştır. *Tercüman-ı Hakikat*'in edebiyat dışı pek çok farklı konuyu barındırması ve bu yazılarının genelinin imzasız yayımlanması inceleme yapılırken bazı esasların belirlenmesini elzem hale getirmiştir. Bu esaslar genel hatlarıyla şu şekildedir: Metin imzalı ise türüne bakılmaksızın fişlenmiş ve dizine alınmıştır. İmzasız yazılarda ise yazının edebî bir niteliği olup olmadığına bakılmış, edebî ve kültürel mahiyeti olan metinler imzasız olarak fişlenip ve dizine dâhil edilmiştir.

Bazı yazıların imzalarının isim yerine unvan ya da lakap olduğu görülmektedir. Bu unvan ve takma adlar bütünlük ve sırasına dokunulmadan alfabetik fihriste dâhil edilmiştir. Örneğin "Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri", "Terakki-i Maarif Hadimlerinden Biri" şeklinde kaydedilmiştir. Kişinin ismi ile beraber unvanı yazılmışsa isme göre alfabetik fihriste kaydedilmiş, unvan parantez içinde verilmiştir. Örneğin "İbrahim Zühtü (Mahkeme Reisi)" şeklinde verilmiştir. Bazı imzalar ise tek harften oluşmaktadır. Arap alfabesi ile günümüz alfabesi arasında oluşabilecek karışıklığı engellemek amacıyla bu harflerin ayırt edici kısmı parantez içinde belirtilmiştir. Örneğin "A(yn).", E(lif). H(a)." şeklinde belirtilmiştir.

Eğer bir yazının altında birden fazla imza var ise bu yazılar ilgili yazarlar adına ayrı ayrı fişlenmiş, mevcut durum açıklamalar kısmında ifade edilmiştir.

Bazı imzasız yazıların üslup ve içerik açısından Ahmet Midhat'a ait olduğu değerlendirilmiştir. Bu yazılardan imzasız olduğu hâlde kaynaklarda Ahmet Midhat'a ait olduğu teyit edilenler "Ahmet Midhat (İmzasız olarak)" şeklinde, teyit edilemeyenler ise "Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak)" şeklinde fişlenmiştir.

Alfabetik dizin yazarların adlarını esas alarak düzenlenmiştir. Bunun sebebi inceleme alanına dâhil olan 1886-1888 yılları 1934'te çıkan Soyadı Kanunu'ndan hayli öncedir. İlgili yazarlardan ilerleyen yıllarda soyadı alan çok azdır. İlerleyen yıllarda soyadı alan kişilerin soyadları köşeli parantez ile verilmiştir. Bu kişilerin isimlerine dizinde yer verilip soyadı olan esas maddeye gönderme yapılmıştır. Örneğin "Hüseyin Rahmi: bk. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi." şeklinde belirtilmiştir. Yabancı kişilerin yazılarında ise soyadları esas alınmıştır. Bu dönemde yazıları tercüme edilip *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlanan Batılı devlet adamları, edebiyatçılar ve bilim insanlarına ait metinlerde dizin soyadına göre düzenlenmiştir. Örneğin "GLADSTONE, William Ewart" şeklinde fişlenmiştir.

Fişleme açısından bir diğer sorun ise başlıksız yazılardır. Başlığı olmayan yazılara içeriklerinde anlattıklarıyla uyumlu olarak kısa bir açıklama metni oluşturulup sonuna "başlıksız olarak" ibaresi eklenmiştir.

Metinler *Tercüman-ı Hakikat* içinde belirli adı olan sütun içinde yayımlanmışsa dizinde metne yapılan açıklamanın sonunda ilgili sütün adı tırnak içinde belirtilmiştir.

Fişleme maddelerinde geçen başlık, özel isim ve yer adlarının imlalarının korunmasına dikkat edilmiştir. Günümüzde hâlâ canlı olan kelimelerin imlasında *TDK Yazım Kılavuzu* esas alınmış, bugün kullanılmayan kelimelerde ise dönemin kullanım şekli esas alınmıştır. En ciddi zorluk yabancı şahıs ve yer isimlerinin orijinal yazımının sağlanması noktasında yaşanmıştır. Osmanlı Türkçesinde yabancı isimler okunduğu şekliyle Arap harfleri ile temsil edildiği için bu isimlerin orijinallerinin bulunması gerekmiştir. Ünlü kişilerin ve yerlerin adları hemen bulunurken bugün adları literatürlerde geçmeyenlerin bulunması zorluk yaratmıştır. Örneğin 1887 senesinde Rusya'nın Bulgaristan'dan sorumlu generalinin adı hemen okunamamıştır. Generalin adı "Bulgar Meselesi" ile alakalı yerli tarih kaynaklarında da bulunamamış, en son ismin İngilizce bir kaynaktan "Kaulbars" olduğu tespit edilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in "Kimlik Bilgileri" gazetenin klişesi etrafındaki künye üzerinden tüm sayıların gösterildiği bir tablo ile belirtilmiştir. *Tercüman-ı Hakikat* künyesinde Miladî, Hicrî ve Rumî olmak üzere üç farklı takvim verilmektedir. Takvim kayıtları Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın *Takvîmü's-Sinîn* adlı eseri üzerinden karşılaştırılmış ve bazı tarihlerde Miladî-Hicrî tarihler arasında birer günlük oynamalar olduğu görülmüştür. Bu durumlarda "Kimlik Bilgileri" tablosunun "Açıklamalar" kısmında bu durumlar izah edilmiştir. Bunun haricinde sehven yapılan rakam hataları da "Açıklamalar" kısmında belirtilmiştir. 2985 numaralı sayıda ise gün ismi pazartesi olması gerekirken cumartesi yazılmıştır. Bu hata da "Açıklamalar" kısmında belirtilmiştir.

İnceleme kısmında "Yazar Kadrosu" hakkında bir başlık açılmamıştır. Bunun temel sebebi *Tercüman-ı Hakikat*'in incelenen 2501-3000 numaralı sayılarında tespit edilen imza sahiplerinin büyük kısmının kültür ve edebiyat alanının dışındaki kişiler olmasıdır.

Bu çalışmada bana yol gösteren, hatalarımı tespit edip doğruları sabırla açıklayan, bilgisi ile ufkumu aydınlatan, emeğini ve zamanını benden esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Ahmet BOZDOĞAN'a teşekkür ederim. Ayrıca tüm çalışma boyunca bana yol gösteren ve destek olan sayın hocam Prof. Dr. Süheyla YÜKSEL'e teşekkürü bir borç bilirim.

İsmail Göktuğ YAYMAN

Temmuz 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
KISALTMALAR ..... **v**
ÖZET ..... **vii**
ABSTRACT ..... **ix**
GİRİŞ **1**
I. MEŞRUTİYET YILLARININ BASIN, EDEBİYAT VE SİYASET HAYATI 1
1.BÖLÜM **23**
TERCÜMAN-I HAKİKAT ÜZERİNE İNCELEME **23**
1.1.Kimlik Bilgileri 23
1.2. Şekil Özellikleri 67
1.3. Yayın Politikası 72
1.4. Tercüman-ı Hakikat'te Edebiyat 78
1.5. Tercüman-ı Hakikat'te Edebiyat Teorisi ve Edebî Tenkit 86
1.6. Tercüman-ı Hakikat'in Dil Konusunda Tavrı 93
1.7. Tercüman-ı Hakikat'te Eğitim Konuları 97
1.8. Tercüman-ı Hakikat'te Toplumsal Konular 103
1.9. Tercüman-ı Hakikat'te İç Gündem ve Siyaset 110
1.10. Tercüman-ı Hakikat'te Dış Gündem 114
2. BÖLÜM **121**
TERCÜMAN-I HAKİKAT'TE EDEBİYAT GENEL BAŞLIĞI ALTINDA DEĞERLENDİRİLEBİLECEK METİNLER VE İMZALI METİNLER DİZİNİ **121**
2.1. Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin 121
2.2. Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin 260
2.2.1. Dil ve Edebiyat Yazıları 260
2.2.1.1. Dille İlgili Yazılar 260
2.2.1.2. Manzum Metinler 261
2.2.1.3. Mensur Metinler 262

2.2.1.3.1. Hikâye-Roman-Tefrika 262
2.2.1.3.2. Tiyatro Eserleri ve Tiyatro Eleştirileri 268
2.2.1.3.3. Mektup 269
2.2.1.3.4. Biyografi 270
2.2.1.3.5. Seyahat ve Şehir Tanıtımı Yazıları 270
2.2.1.3.6. Edebiyat Teorisi ve Edebî Tenkit 271
2.2.1.3.7. Letaif-Fıkra 272
2.2.2. Yayın Politikası Hakkında Yazılar 273
2.2.3. Basınla İlgili Yazılar 273
2.2.4. Fen ve Teknoloji Üzerine Yazılar 274
2.2.5. Kütüphanecilik Hakkında Yazılar 277
2.2.6. Hukukî Yazılar 277
2.2.7. Ekonomi Hakkında Yazılar 279
2.2.8. Toplumsal Hayata Dair Yazılar 281
2.2.9. Siyaset Hakkında Yazılar 283
2.2.9.1. Dünya Siyaseti ve Osmanlı 283
2.2.9.2. İç Siyaset ve Gündem 285
2.2.10. Tarihe Dair Yazılar 288
2.2.11. Tıp ve Sağlık Konusunda Yazılar 290
2.2.12. Kitap ve Mecmua Hakkında Yazılar 294
2.2.13. Eğitim ve Eğitim Kurumları ile İlgili Yazılar 295
2.2.14. Tabiat-Ziraat-Hayvancılık Hakkında Yazılar 296
2.2.15. Askerî Yazılar 299
2.2.16. Gazeteye Gönderilen Varakalar 303
2.2.17. Dinî Konular Hakkında Yazılar 309
2.2.18. Coğrafya Hakkında Yazılar 311
2.2.19. Matbaacılığa Dair Yazılar 313
2.2.20. Felsefe ve Fikir Akınları Hakkında Yazılar 313
2.2.21. Sanat Hakkında Yazılar 314
2.2.22. Önemli Günleri Tebrik Eden Yazılar 314
2.2.23 Diğer 315
2.3. İlanlar, Reklamlar 315

2.3.1. Kitap İlanları 315
2.3.2. Mecmua İlanları 331
2.3.3. Gazetede Tefrikası Yapılan Eserler Hakkında İlanlar 334
2.3.4. Tiyatrolar Hakkında İlanlar 339
2.3.5. Tercüman-ı Hakikat Hakkında İlanlar 339
2.3.6. Kayıp İlanları 340
2.3.7. Piyango İlanları 340
2.3.8. Diğer 342
3. BÖLÜM 345
SEÇİLMİŞ METİNLER 345
3.1. Tercüman-ı Hakikat'in Yayın Politikası Hakkında Metinler 345
3.2. Yayımlanan Eserler Hakkında Metinler 350
3.3. Edebiyat Teorisi ve Edebî Tartışmalar Hakkında Metinler 352
3.4.Dil ile Alakalı Metinler 364
3.5. Şiir Metni 369
3.6. Eğitim ile Alakalı Metinler 370
3.7. İç Gündem ile Alakalı Metinler 374
3.8. Dış Gündem ile Alakalı Metinler 375
SONUÇ 379
KAYNAKLAR 383
EKLER 389
Ek-1. *Tercüman-ı Hakikat*'ın klişesi. 2501-2996 numaralı sayılarda üstteki, 2997-3000 numaralı sayılarda alttaki klişe kullanılmıştır. 389
Ek-2. *Tercüman-ı Hakikat*'in birinci sayfası. 390
Ek-3. *Tercüman-ı Hakikat*'in dördüncü ve son sayfası. Bu sayfa ilan ve reklamlara ayrılmaktadır. 391
Ek-4. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2781 numaralı sayısında yayımlanan "Sultan Hamid Han" akrostişli şiir. 392
Ek-5. "Muharrerat-ı Telgrafiye" sütununda Ajans Havas kaynaklı Avrupa'dan haberler. 393
Ek-6. Beşir Fuad'ın ölüm haberini veren "Teessüf" başlıklı metin. 394
Ek-7. Rumeli Demiryolları zaman cetveli. 395

Ek-8. *Kamere Âşık* romanı tefrika sütunları. 396
Ek-9. *Küçük Kamus-ı Fransevi* (Fransızca-Türkçe) sözlük reklamı. 397
Ek-10. *Tercüman- Hakikat*'te yayımlanan ürün reklamlarından bazılarıdır. 398
Ek-11. *Şık* romanı tefrikası. 399
Ek-12. Çeşitli konularda okurlara hatırlatmalar yapan "İhtar-ı Mahsus" sütunları. 400
ÖZGEÇMİŞ 401

KISALTMALAR

bk. : bakınız

nr. : numara

s. : sayfa

T.H. : Tercüman-ı Hakikat

TDK : Türk Dil Kurumu

ÖZET

Edebiyat tarihi ile basın tarihi arasında çok yakın ilişkiler mevcuttur. Türkiye'deki ilk gazeteci ve dergiciler aynı zamanda Batılılaşma Dönemi'nin önemli edipleridir. Bu edipler gazete ve dergilerde edebiyata geniş yer ayırmışlardır.

Ahmet Midhat tarafından yönetilen *Tercüman-ı Hakikat* gazetesi 1876-1922 yılları arasında yayımlanmış uzun ömürlü bir gazetedir. *Tercüman-ı Hakikat* önemli edipleri bünyesinde toplamış, edebî eserler, genel kültür ve bilim metinleri yayımlayan halk tipi denilen bir gazetedir.

Bu çalışma *Tercüman-ı Hakikat*'in 1886-1888 yılları arasındaki 2501-3000. sayılarını kapsamaktadır. Çalışma giriş kısmı ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında I. Meşrutiyet Dönemi'nin genel siyasi hayatı, edebiyatı ve basını hakkında bilgiler verilmiştir.

Birinci bölümde *Tercüman-ı Hakikat*'in kimlik bilgileri, şekil özellikleri ve muhteva özellikleri başlığı altında genel bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde önce yazar adına göre daha sonra ise konu ve türe göre alfabetik dizin düzenlenmiştir. Bu dizin hazırlanırken imzalı yazıların tamamı, imzasız yazıların ise dil ve edebiyatla ilgili olanları dizine kaydedilmiştir. Kitap ilanları ve diğer ilanlar için ayrı bir dizin düzenlenmiştir. Yazar adına göre yapılan dizinde maddelerin içeriği ve özelliği hakkında bilgi verilmiştir.

Son bölümde ise *Tercüman-ı Hakikat*'in içeriğini ve genel yayın politikasını yansıtması amacıyla seçilmiş metinlerin harf aktarımı gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Tercüman-ı Hakikat*, Ahmet Midhat, I. Meşrutiyet Dönemi, Tercüman-ı Hakikat Edebiyatı

ABSTRACT

There are very close relationships between history of literature and history of press. The first journalists and magazine publishers in Turkey are also the important literary men of the Westernization Period. These literary men gave wide place for literature in their newspapers and magazines.

Tercüman-ı Hakikat newsletter, managed by Ahmet Midhat, is a long-lasting newsletter which was published between 1886-1922. *Tercüman-ı Hakikat* is a newsletter called folk-type newsletter, which has gathered important writers, has published literary works, general culture and scientific texts.

This review covers the number of 2501-3000 of *Tercüman-ı Hakikat* newsletter between years of 1886-1888. The review consists of introductory and three main parts. In the introduction, information about the First Constitutional Era's general political life, literature and press was given.

In the first part, informations are given about general issues, under the title of the credentials of *Tercüman-ı Hakikat*, its shape and its contents.

In the second part, the alphabetical index is arranged first by author name and then by subject and genre. While this index was being prepared, all signed articles and the unsigned articles related to language and literature were recorded in the index. Information about content and properties of the articles are given in the index made accordance with author's name.

In the final part, the selected texts are transferred to the letter in order to reflect the content of *Tercüman-ı Hakikat* and its general publication policy.

Key Words: *Tercüman-ı Hakikat*, Ahmet Midhat, The First Constitutional Era, The Literature of Tercüman-ı Hakikat

GİRİŞ

I. MEŞRUTİYET YILLARININ BASIN, EDEBİYAT VE SİYASET HAYATI

Tercüman-ı Hakikat, 27 Haziran 1878 tarihinde yayın hayatına başlamış, 1922 yılına kadar çıkmayı başarmış uzun ömürlü ve istikrarlı bir gazetedir. I. Meşrutiyet Dönemi olarak kabul edilen 1876-1908 yıllarının basın karakterini en iyi yansıtan gazetelerden biridir. Ahmet Midhat tarafından kurulmuş, temel ilke olarak halka faydalı yayın yapmayı ve edebî ürünleri herkese ulaştırmayı esas almıştır.

Dönemin Siyasi Gelişmeleri

Bu çalışmanın inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılar 1886-1888 yılları arasında çıkmıştır. Yani Sultan II. Abdülhamit'in yönetiminin onuncu ve on ikinci yılları arasına tekabül eden bir süreç söz konusudur.

1876 senesi Osmanlı Devleti açısından siyasi sorunların zirvede olduğu bir yıldır. Aslında süreç 1871'de Ali Paşa'nın ölümüyle başlamıştır. Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın sıkça eleştirdiği Ali Paşa, devlet tecrübesi yüksek bir isimdir. Ali Paşa'nın ölümünden sonra Sultan Abdülaziz döneminde tecrübeli ve güvenilir bir sadrazam bulma sorunu yaşanmış, beş yıl içinde sekiz kez sadrazam değiştirilmiştir. Bu sadrazamlar içinde iki isim öne çıkar: Mahmut Nedim Paşa ve Midhat Paşa.

Mahmut Nedim Paşa otoriter eğilimleri olan bir sadrazam olarak neredeyse tüm Tanzimatçıları sürgün etmiştir. Bazı kaynaklar Tanzimat Dönemi'nin fiilen bitimini bu sebeple 1871 olarak alır. Mahmut Nedim Paşa yıllardır süregelen Avrupa eksenli dış politikayı Rus eksenine çekmiş, dönemin Rusya İstanbul Sefiri İgnatiyef ile yakın alaka kurmuştur. Bu sebeple kendisine Rus yanlısı ithamı niyetine "Nedimov" lakabı takılmıştır.

Midhat Paşa ise daha çok liberal eğilimleri olan, yüzünü Batı'ya dönmüş bir sadrazamdır. Özellikle Tuna valiliği sırasında bölgede gerçekleştirdiği gelişme ve ilerleme icraatları ile itibarını artırmıştır. Mahmut Nedim kabinesinde Adliye nazırı iken *Kasım 1875'te idarî buhran, malî iflâs ve Balkanlar'da sürmekte olan isyana çare bulunamaması gibi sebeplerden dolayı sadrazamı protesto etmek için*

görevinden istifa et[miştir]. (Çetinsaya, Buzpınar 2005: 8) Devlet görevinden el çektiği bu dönemde anayasa ve parlamento kavramlarını tartışmaya açmış, böylece Osmanlı Devleti içindeki yenilikçi kanadının en öne çıkan ismi olmuştur.

Mayıs 1876'da Sultan Abdülaziz "Erkân-ı hal" tarafından tahtan indirildi ve Kanun-ı Esasi'yi kabul etme sözü veren V. Murat tahta çıkarıldı. Ancak tahttan indirilen Sultan Abdülaziz'in bir hafta sonra şüpheli bir şekilde ölümü, "Erkân-ı Hal"den Hüseyin Avni Paşa'nın Abdülaziz'in intikamını almak isteyen Çerkez Hasan isimli bir subay tarafından öldürülmesi neticesinde siyasi kaos zirveye çıkmıştır. Ayrıca Balkanlardaki isyan her geçen gün büyümekte, devletin maliyesi çökmenin eşiğindedir. Sultan V. Murat'ın psikolojisi bu ağırlığa dayanamayınca yeni bir padişah arayışı başlamıştır.

Kanun-ı Esasi konusunda söz alınan II. Abdülhamit 31 Ağustos 1876 tarihinde tahta çıkmıştır. II. Abdülhamit tahta çıktığında kendisini büyük sorunların içinde bulmuştur. Uzun zamandır devam eden Balkan isyanları nedeniyle Batı'da Osmanlı karşıtlığı zirveye ulaşmış, Avrupa'dan alınan borçların ödenmesinde yaşanan sorunlar da hoşnutsuzluğu arttırmıştır. Nihayetinde Aralık 1876'da İstanbul'da bir konferans düzenlenmesi ve Batılı büyük güçlerin bu konferansta bulunması kabul edilmiştir. Konferans başlamadan evvel büyük bir hızla müslüman ve gayrimüslim isimlerden oluşan bir heyet tarafından Kanun-ı Esasi hazırlanmış ve konferansın başladığı 23 Aralık 1876 günü ilan edilmiştir. Amaç Tersaneler Konferansı'na gelen büyük devletlere etkili bir mesaj vermektir. Osmanlıcılık fikir akımını benimseyen Midhat Paşa, gayrimüslim vatandaşları devletin her alanında hak sahibi olan ve sorumluluk alan unsurlar olarak göstererek sorunlara çözüm bulmayı hedeflemiştir. Ancak Tersaneler Konferansı'nda beklenen etki görülememiştir. Batılı devletlerin temsilcileri bu önemli reformu yeterince gerçekçi görmemişlerdir.

Tersaneler Konferansı'nın beklenen olumlu sonuçlara ulaşamaması Midhat Paşa için ciddi bir itibar kaybı olmuştur. II. Abdülhamit ile arası iyice açılan Midhat Paşa'nın 30 Ocak'ta padişaha sert bir mektup yazdığı iddia edilmiştir. Nihayetinde 5 Şubat 1877 günü görevinden azledilip yurtdışına sürgün edilmiştir. Böylece Sultan II. Abdülhamit, otoritesinin önündeki önemli engeli kaldırmıştır.

19 Mart 1877'de ilk Meclis-i Mebusan on farklı milletten gelen 69 Müslüman ve 46 Hristiyan ya da Yahudi vekili ile toplanmıştır (Berkes 2012: 336). Vekiller Kanun-i Esasi'ye birebir uyulmadan fazla sorun çıkarmayacak isimlerden seçilmiştir. "*Ancak böylesi uysal ve tecrübesiz vekillerden kurulu bir meclis bile kendine has bir canlılık belirtisi göstermeye başla[mıştır]"* (Lewis 2014: 229). Antlaşmaları onaylamak konusunda zaman zaman direnen vekiller, 13 Şubat 1878'de haklarında yolsuzluk iddiası bulunan bakanların mecliste savunma yapmalarını talep edince Meclis-i Mebusan II. Abdülhamit tarafından feshedilmiştir. Meclisin yeniden toplanması ancak otuz yıl sonra olacaktır.

Nisan 1877'de tarihe "93 Harbi" olarak geçen savaş başlamıştır. Rus birlikleri bir yandan Balkanlara bir yandan da Kafkaslar üzerinden Doğu Anadolu'ya karşı saldırıya geçmiştir. Savaşın başlarında Ruslar başarılar elde etmesine rağmen yaz aylarında Osmanlı birlikleri önemli başarılar elde ederek Rus saldırılarını püskürtmüştür. Özellikle Plevne'de Osman Paşa Ruslara büyük kayıplar verdirmiş, Padişah tarafından Osman Paşa ve Şark Orduları Komutanı Ahmet Muhtar Paşa'ya "gazi" unvanı verilmiştir. Ancak kış aylarının gelmesi ile savaşın gidişatı tekrar değişmiştir. Rusların takviye ettiği birlikler Gazi Osman Paşa komutasında kahramanca direnen Türk kuvvetlerinin erzak kanallarını keserek Türk birliklerini zora sokmuş ve onları karşı harekât yapmak zorunda bırakmıştır. Nihayetinde Plevne, Ruslar tarafından aşılmış ve Edirne'nin kısa sürede düşmesi ile Rus orduları başkent İstanbul yakınlarına gelmiştir. Sonunda II. Abdülhamit Ruslardan mütareke isteğinde bulunmak zorunda kalmıştır. Yeşilköy'e yerleşen Rus birlikleri ile burada Ayastefanos Antlaşması imzalanmıştır.

Ayastefanos Antlaşması, Batılı devletleri rahatsız etmiş bunun üzerine Bismarck'ın önerisi ile Berlin'de yeni bir konferans toplanmış ve sonunda Berlin Antlaşması imzalanmıştır. Berlin Antlaşması'nda Osmanlı Devleti'nin çıkarlarını koruması için Kıbrıs'ın İngilizlerin idaresine verilmesi de kabul edilmiştir. Bu süreç Osmanlı Devleti'ni her anlamda yıpratmıştır. Berlin Antlaşması uzun yıllardır devam eden Bulgar meselesini daha da sorunlu bir hale getirmiştir. *Tercüman-ı Hakikat*'in inceleme alanına dâhil olan 1886-1888 yılları arasındaki 2501-3000 numaralı sayılarında Bulgar meselesinin dış politikadaki gündemde sürekli yer bulduğu görülmektedir.

Osmanlı Devleti "93 Harbi" neticesinde büyük sıkıntılara maruz kalmıştır. Balkanlardaki çok önemli topraklar elden çıkmıştır. Özellikle Bulgaristan'da yaşayan Müslüman ve Türk vatandaşlar bu topraklarda devletsiz kalmış ve zulme maruz kalmıştır. Bu vatandaşların bir kısmı bölgeden alınıp Anadolu'ya sevk edilmiştir. Aynı şekilde Doğu Anadolu ve Kafkaslardan birçok vatandaş Anadolu'nun iç kısımlarına sevk edilmiştir.

Dış politikada uzun zamandır Rus tehdidine karşı yakın durulan İngiltere ile ilişkiler bozulmaya başlamıştır. İngiltere'de muhafazakârların kabinesi devrilir ve Disraeli'nin yerine Başbakanlığa Liberal Parti'den Gladstone geçer. Gladstone açık bir Türk düşmanıdır. II. Abdülhamit iç siyasette kontrolü sağlamak için çalışırken 1881'te Fransa Tunus'u işgal etmiştir. Yine 1881 yılında dış borçların ödenmesi için Duyun-ı Umumiye adıyla uluslararası bir komisyon kurulmuş, malî bağımsızlık ciddi bir yara almıştır.

1882 yılında İngiltere, Süveyş Kanalı'nı bahane ederek Mısır'ı işgal etmiştir. Böylece dış politikada İngiltere artık tamamen tehdit olarak görülmektedir. Bu dönemde Avrupa'nın yükselen gücü Almanya ile yakınlaşma başlamıştır. *Tercüman-ı Hakikat* de Alman siyasetine ayrı bir önem vermiştir. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2911-2916 numaralı sayılarında dönemin Almanya Şansölyesi Otto Von Bismarck'ın Alman Meclisi'nde yaptığı konuşma "Nutuk" başlığı altında *Berlin* gazetesi kaynak gösterilerek tercüme ve tefrika edilmiştir. Bunun haricinde de gerek Bismarck'ın kaleme aldığı gerekse Bismarck'ı konu edinen yazılar *Tercüman-ı Hakikat*'te yer almaktadır.

Dış siyasette çok buhranlı geçen II. Abdülhamit'in iktidarının ilk yılları, iç siyasette de çeşitli sorunlarla geçmiştir. Mayıs 1878'te Ali Suavi'nin başında olduğu bir darbe girişimi yaşanmış, Ali Suavi ve beraberindekiler Çırağan Sarayı'nı basarak V. Murat'ı kurtarıp tekrar padişah ilan etmek üzere harekete geçmiş ancak Çırağan Sarayı'nda darbecilerin başı Ali Suavi öldürülmüş ve darbe başarısız olmuştur. Bu durum II. Abdülhamit'in iç politikada daha sıkı tedbirler almasına sebep olmuştur.

1881 yılına kadar Sultan II. Abdülhamit iktidara gelmesi sürecinde etkili olan tüm devlet adamlarını tasfiye etmiştir. Tasfiyeler çoğunlukla uzak vilayetlerde sorun çıkarmayacak görevlere sürgünler yoluyla gerçekleşmiştir. Ayrıca bu yaklaşık beş

yıllık süreçte on iki kez sadrazam değişimi yaşanmıştır. Böylece devlet kademelerinde sultanın otoritesine sorun çıkarabilecek ve devleti kendi istediği şekilde düzenlemeye kalkabilecek bir yüksek bürokrasi bırakılmamıştır. *"Abdülhamit bürokrasiyi depolitize etmeye (siyasetten uzaklaştırmaya) ve profesyonelleştirerek ehliyetlerini artırmaya çalıştı"* (Karpat 2013: 271).

Mayıs 1881'de Sultan Abdülaziz'in intihar etmediği, bir cinayete kurban gittiği söylentileri hızla yayılır. Midhat Paşa İzmir'de tutuklanır. İstanbul'da Yıldız Sarayı'nın bahçesinde bir mahkeme çadırı kurulmuştur. Midhat Paşa, II. Abdülhamit'in aynı zamanda eniştesi olan Mahmut Celalettin Paşa ile onların adamlarından oluşan sekiz kişi, iki günlük mahkeme sonucu suçlu bulunmuş ve idama mahkûm edilmişlerdir. Padişah daha sonra bu cezayı ömür boyu kalebentliğe çevirerek hem merhamet gösterisi yapmış hem de dış ülkelerinin tepkisini azaltmaya gayret etmiştir (Georgeon 2012: 162-163). Taif Kalesi'ne sürülen Midhat Paşa 1884'te şüpheli bir şekilde ölmüştür.

Hafiyelik ve sansür mekanizmalarını kendi lehine kuran Sultan Abdülhamit, böylece hem devlet kademelerinde hem de basın yayın üzerinde güçlü bir denetleme mekanizması kurmuştur. Önceleri bir konu hakkında nitelikli araştırma raporları olarak yazılıp sunulan jurnaller zamanla bir ihbar mekanizmasına dönüşmüştür. Basın yayın organları bazen sadece harf hatalarından dolayı tatil edilmiş, bazı kelimelerin kullanımı siyasi hiçbir anlam ve ima taşımamasına rağmen sansür kurullarına takılmıştır.

II. Abdülhamit Dönemi aynı zamanda bir reform ve gelişme sürecidir. Önemli yenilikler ve kurumlar bu dönemde hayata geçirilmiştir. *"Ahmet Cevdet Paşa ve -zaten 'rejimin ideologu' olarak da anılan- Ahmet Midhat'ın muhafazakâr modernleşme aklı, Abdülhamit'in politikasında tatbikatını bulmuştur. Abdülhamit, Osmanlı'nın haşmetini ve emperyal kabiliyetini ihya etmek üzere devleti güçlendirmeye azmetmişti, bunun içinde ciddi bir modernleşme atılımı gerektiğinin idrakindeydi. Kapsamlı bir ıslahat planı hazırladı"* (Bora 2017: 33).

Ahmet Midhat ise yayıncılık faaliyetleri ile bu gelişime katkı vermek amacındadır. *"Ahmet Midhat, Tanzimat'tan beri memlekete girmeye başlamış olan Batı kültürünü yayman, halkta okuma merakı uyandırmak, kendi deyimi ile "Acem*

baskısı eski masal kitaplarının hurafeleri yerine halkın kafasına aydın fikirleri yerleştirmek" gayesini güdüyordu" (Ülken 2014: 146).

Sultan Abdülhamit ıslahat hareketlerinde istatistiklere önem vermiştir. 1881'den itibaren genel nüfus, tarım, sanayi ve eğitim kurumlarının nitelikleri istatistiksel olarak ortaya konulmuştur. Bu ıslahatların gelişigüzel değil hesaplı yapılacağının göstergesidir.

Öncelikle, yapılan hukuk reformlarına uygun hâkimler yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Hukuk açılır. Mekteb-i Mülkiye'nin ders niteliği arttırılarak üç yıldan beş yıla çıkarılmıştır. Maliye ve Ticaret Mektepleri açılır. Sanayi-i Nefise kurulur. İlk ve ortaokul sayıları hızla arttırılmıştır. Birçok vilayete liseler açılmış ve vilayet liselerine Fransa'dan getirilen planlara göre estetik taş binalar inşa edilmiştir. Eğitim hareketinin ülkenin farklı vilayetlerine yayılmaya çalışılması çok değerlidir. Darülfünun tam anlamıyla bir üniversite kimliğine yine bu dönemde kavuşmuştur.

Askerî okullara da önem verilmiştir. Bu okulların hem sayısı hem de niteliği artırılmıştır. Ordunun modernizasyon süreci askerî okullardan başlamış ve buralarda genel olarak Almanya ile bağlar öne çıkmıştır. Alman Krupp topları ve Mauser tüfekleri ile eğitimler yapılmıştır. Subaylar artık yurtdışı tecrübesi için de Almanya'ya gitmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in inceleme alanına dâhil olan 2501-3000 numaralı sayılarında Osmanlı subayları tarafından Almancadan tercüme edilen birçok askerî yazı mevcuttur. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2851 ile 2902 numaralı sayıları arasında yayımlanan "İstikbal Topçuluğu" adlı askerî makale Alman Binbaşı Reichenau tarafından kaleme alınmış, Topçu Yüzbaşı Mehmet Rüştü ve Topçu Mülazımıevvel Hasan Rıza tarafından Almancadan Türkçeye tercüme edilmiş, askerî topçuluktaki ilerlemeleri ve yenilikleri aktaran bir metindir.

II. Abdülhamit Dönemi'nin bir gelişim alanı da iletişim ve haberleşme başlığı altında ele alınacak telgraftır. 1855 yılından itibaren başlayan telgraf hatlarının inşası bu dönemde zirveye çıkmıştır. II. Abdülhamit Dönemi'nde telgraf hatlarının 30 bin kilometreyi geçtiği belirtilmiştir. Okullara telgraf dersi konur ve yurtdışına öğrenci yollanmıştır. (Berkes 2012: 344) *Tercüman-ı Hakikat*'te yeni telgraf hatlarının inşası hakkında çekilen telgraflar mevcuttur. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2713 numaralı

sayısında Mutasarrıf Rüştü tarafından yayımlanan telgrafa göre o dönem Sivas vilayetinin uzak bir kazası olan Alucra'ya telgraf hattı inşası başlamıştır.

Sultan Abdülhamit Dönemi'nin bir diğer önemli gelişim alanı ulaşımdır. Ulaşım noktasında en öne çıkan demiryollarıdır. Bu döneme kadar toplamda 200 mil civarında olan demiryolu hattı 1885'ten sonra hızla artmıştır. Orient Ekspres, Bağdat ve Hicaz Demiryolları gibi büyük projeler hayata geçmiş, Ege ve Marmara'da kısa hatlar inşa edilmiştir. II. Meşrutiyet ilan edildiği zaman hatların uzunluğu 3800 mil civarındadır.

Sonuç olarak Sultan II. Abdülhamit kendi iktidarını kimse ile paylaşmak istemeyen bir liderdir. Ancak büyük zorluklar içinde başladığı görevinde önemli gelişmeler ve icraatlarda bulunmuştur. Gerek Abdülhamit gerekse Ahmet Midhat'a göre bu dönemde ihtiyaç duyulan hızlı bir özgürleşme değil toplumun hızla gelişmesi ve donanımını arttırmasıdır.

Basın

Modern anlamda matbaanın icadı ve yeterli miktarda kâğıt temininin yapılabilmesi ile birlikte gazetelerinin yayımlanabilmesi için gerekli altyapının oluşturulduğu söylenebilir. Bu imkânları oluşturan Avrupa'da gazetecilik için gerekli ortam meydan gelince ilk gazete 1609'da Strasbourg'da haftalık olarak Almanca yayımlanan *"Avisa, Relation oder Zeitung"* adlı gazetedir (İnuğur 2005: 57).

17. yüzyıl içinde Avrupa'da önemli ülkelerin merkezlerinde gazeteler çıkmaya başlar ve gazete takip eden bir okur kitlesi de oluşmuştur. Ancak Osmanlı Devleti bu dönemde henüz matbaaya dahi izin vermemiştir. Osmanlı Devleti'nde 18. yüzyılda yabancı dillerde ve azınlık dillerinde gazeteler çıkmaya başlar ancak Türkçe bir gazetenin çıkması 19. yüzyıla kadar mümkün olmaz.

İlk Türkçe gazeteler ancak II. Mahmut Dönemi'nde çıkarılabilmiştir. Birçok kaynakta ilk Türkçe gazete olarak 1831'de II. Mahmut'un emri ile çıkarılan *Takvim-i Vekayi* gösterilmektedir. Ancak bu gazeteden üç yıl evvel Mısır'da Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın emri ile çıkan ve yarı Türkçe yarı Arapça yayın yapan *Vakayi-i Mısriye* gazetesi bulunmaktadır. Mehmet Ali Paşa 1830'da kendi idaresinde bulunan Girit adasında da *Vakayi-i Giridiye* adıyla yarı Türkçe yarı Yunanca yayın yapan bir gazete çıkarttırmıştır (Topuz 2014: 13-15).

İlk resmî gazete olan *Takvim-i Vekayi* 1831 yılından itibaren haftalık olarak çıkmaya başlamıştır. Ancak her hafta bir sayı çıkarılması hedefi tutturulamamış, yılda otuz sayı civarlarında kalınmıştır. Sultan II. Mahmut *Takvim-i Vekayi* ile yakından ilgilenmiş ve gazeteye bazen müdahale etmiştir. Yazıların halkın genelinin anlayabileceği sadelikte bir Türkçe ile yazılması gerektiğini bildirmiştir.

1840'ta William Churchill adında bir İngiliz vatandaşına verilen imtiyaz ile *Ceride-i Havadis* gazetesi çıkarılmıştır. Osmanlı hükümeti bu gazeteye aylık 2500 kuruş yardım yapmıştır. Bu sebeple yarı resmî yarı özel gazete olarak görülmektedir. *Ceride-i Havadis* ilk sayılarını bedava dağıtmasına rağmen aradığı okuyucu kitlesine ulaşamamış, satış sayıları yüz elli civarında kalan, çok dar bir kitleye ulaşabilen bir gazete olmuştur. Ancak Kırım Harbi esnasında savaş için çıkardığı özel ek kapışılmış, okuyucuya gazete yetiştirilememiştir (Şapolyo 1976: 107-111).

Türk basın tarihinin ilk özel gazetesi *Tercüman-ı Ahval* 21 Ekim 1860 günü yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin kurucuları daha önce aynı yıllarda Paris'te bulunup kendilerini geliştiren Şinasi ve Agâh Efendi'dir. Şinasi bu gazetede yalnızca altı ay çalışmış ve daha sonra ayrılmıştır. *Tercüman-ı Ahval*'i devam ettiren esas kişi Agâh Efendi'dir.

Şinasi *Tercüman-ı Ahval*'de önemli yeniliklere imza atmıştır. İlk sayının girişinde kaleme aldığı "Mukaddeme" Modern Türk Edebiyatı'nın ilk makalesi sayılmaktadır. İlk tefrika ve Batılı anlamda ilk tiyatro oyunu olan *Şair Evlenmesi* de *Tercüman-ı Ahval*'de tefrika edilmiştir.

Tercüman-ı Ahval'in neşri ile Türk basın hayatında ilk kez kitlelerin takip ettiği gazeteler olgusu ortaya çıkmıştır. Böylece gazete temin eden kitlede bir genişleme yaşanmıştır. Yıllardır herhangi bir rakibi olmadan yoluna devam eden *Ceride-i Havadis* için artık zor bir rekabet ortamı mevcuttur. *Tercüman-ı Ahval*'in ikinci sayısından itibaren tefrika edilmeye başlanan *Şair Evlenmesi* adlı oyunu için *Ceride-i Havadis*'te yayımlanan ve Münif Paşa'ya ait olduğu düşünülen bir bentte "Kocakarılara mahsus mesel" ifadesi geçmektedir. Böylece iki gazete arasında tartışma ortamı doğmuştur. *Tercüman-ı Ahval* onuncu sayısında mevcut gazetelerin durumları hakkında bir liste yayımlar. Bu listede *Ceride-i Havadis*'in sahibinin İngiliz olduğu ve devletten aylık ücret aldığı belirtilir. *Tercüman-ı Ahval*'in ise

sahibinin ise "Ehl-i İslam" olduğu ve devletten herhangi bir para almadığının yani bağımsız olduğunun altı çizilir. Böylece Türk basın tarihinin ilk polemiklerinden biri yaşanmış olur. Bu polemikler çeşitli konularla farklı isimler arasında devam etmiştir (İskit 1943: 11-12).

Şinasi 27 Haziran 1862'de tek başına *Tasvir-i Efkâr* gazetesini çıkarmıştır. *Tasvir-i Efkâr*'ın ilk sayısında Şinasi imzası ile yayımlanan yazıya göre bu gazetenin çıkış amacı *havadis vermek, halka kendi yararlarını düşünmeyi ve kendi sorunları üzerinde durmayı öğretmektir* (Topuz 2014: 22). *Tasvir-i Efkâr* gazetesi ile birlikte Şinasi istediği tarzda fikirlerini yayan, insanları aydınlanmaya ve düşünmeye sevk eden gazetecilik tarzına yönelmiştir.

1860'dan itibaren basın yayın faaliyetlerindeki artış ve basının millet tarafından takip edilen bir hüviyete bürünmesi ile birlikte basın konusunda kurumsallaşma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Öncelikle 1862'de Matbuat Müdürlüğü adında bir kurum kurulmuş, ardından 1864'te ilk basın kanunu olarak edilen "Matbuat Nizamnamesi" ilan edilmiştir. İlk gazetenin neşrinden otuz üç yıl sonra ilk basın kanunun düzenlemesindeki temel etken *Tercüman-ı Ahval*'e kadarki gazetelerin zaten devlet kontrolünde çıkan ve devlet tarafından finanse edilen yayın organları olmasıdır. Ancak özellikle 1862'de *Tasvir-i Efkâr*'ın yayın hayatına girmesi ile Türk basını yeni bir merhaleye geçmiştir. Şinasi bu gazetede aydınlanmacı ve hürriyetçi fikirlerini etraflı bir şekilde ortaya koymasıyla insanları etkilemeye başlamıştır. Böyle bir durumda devletin artık basın üzerinde belli düzenlemeleri gitmesi bir tür reflekstir.

1867 yılında Sadrazam Âli Paşa tarafından geçici bir tedbir olarak ilan edilen "Âli Kararname" birçok yasak ve kısıtlama getirmiştir. Bu kararname ile birçok gazete kapatılmış ya da süreli tatil edilmiştir. Birçok önemli edibin gazetelerde yazması engellenmiştir. 1867'de Namık Kemal, *Tasvir-i Efkâr* gazetesinde yayımladığı "Şark Meselesi" başlıklı yazısı nedeniyle gazetecilikten men edilir. Ali Suavi'nin gazetesi *Muhbir* süreli tatil edilme cezalarına uğrar. Basiretçi Ali Bey'in *Basiret* gazetesini çıkarmak için yaptığı başvuru Girit ile alakalı sorun gerekçe gösterilerek reddedilir. *Basiret* gazetesinin çıkarılmasına iki yıl sonra 1869 yılında izin verilmiştir.

Âli Kararname, Fransa'da yürürlükte bulunan basın kanunundan ilham alınarak hazırlanmıştır. Uzun yıllardır basın geleneği olan ve farklı fikirler noktasında Osmanlı'dan çok daha karışık olan Fransa'nın sert tedbirleri olan bu kanunu mevcut çok sesliğe önlem olarak Osmanlı Devleti'ne uyarlanmıştır. Bu süreçte birçok gazeteci uzak vilayetlere bağlı bölgelere sürgün cezalarına tabi tutulmuşlardır. Bunun sonucunda birçok gazeteci Avrupa'ya kaçmış ve faaliyetlerine burada devam etmişlerdir.

Avrupa'da gazete çıkarmak için ilk merkez Londra'dır. Aslında Osmanlı'da Batı kültürü deyince akla ilk gelen merkez Paris'tir ancak gerek dönemin Fransız hükümetinin Yeni Osmanlılara çok yakın durmaması ve Paris'i terk etme uyarısında bulunması gerekse Fransız basın kanunlarının çok sert olması nedeniyle Londra tercih edilmiştir. Londra bu dönemde gazetecilerin istediklerini yazabilmeleri hususunda en rahat yer olarak öne çıkmıştır.

Yurtdışında çıkan ilk gazete 31 Ağustos 1867'de Londra'da çıkan *Muhbir*'dir. Yeni Osmanlıların sözcüsü konumunda olan gazeteyi Ali Suavi çıkarmaktadır. 1868'de Ziya Paşa ve Namık Kemal yine Londra'da *Hürriyet* gazetesini çıkarmaya başlamıştır. *Hürriyet* 1870'te Ziya Paşa tarafından Cenevre'de çıkarılmaya devam edilmiştir. Bu dönemde yurtdışında çıkan diğer gazeteler ise *Ulûm* ve *İnkılâp*'tır. Bu gazetelerin en önemli finansman kaynağı ise Mustafa Fazıl Paşa olarak görülmektedir.

23 Aralık 1876 tarihinde ilan edilen Kanun-ı Esasî ile birçok temel hak anayasal güvence altına alınmıştır. Kanun-ı Esasî'nin 12. maddesinde "Basın kanun dairesinde serbesttir." ifadesi yer almıştır. Ancak halen 1864 yılında yayımlanan Basın Tüzüğü ve 1867 yılında yayımlanan Âli Kararname yürürlüktedir. Bu durumu çözmek üzere Midhat Paşa tarafından kurulan bir komisyon tarafından hazırlanan ilk basın kanunu tasarısı Nisan 1877'de Meclis'te görüşülmüş ve uzun tartışmaların nihayetinde 2 Mayıs 1877 tarihinde Meclis-i Mebusan tarafından kabul edilmiştir. Kanun tasarısı Ayan Meclisi tarafından da onaylanarak Padişah'a gönderilir. Ancak Padişah tarafından tasarı bekletilmiştir. Tasarı herhangi bir onay ya da ret işlemi uygulanmadan kalem dairesinde unutturulmuştur (Topuz 2014: 53).

Yayınların baskıya girmeden evvel devlet idarelerince kontrol edilmesi ve gerekli görülen kısımların yayından kaldırılmasını sağlayan sansür uygulaması ilk kez 11 Mayıs 1876 tarihinde Mahmut Nedim Paşa tarafından hayata geçirilmiştir. Geçici bir önlem olarak uygulanacağı belirtilen bu uygulama dönemin gazeteleri tarafından tepki çekmiştir. Bu uygulama karşısında *Basiret* gazetesi matbaa arızası bahanesi birkaç gün yayımlanmayacağını belirtmiştir. *Sabah* gazetesi başyazarı Şemsettin Sami ise sansüre uğrayan yazıların yerlerini boş bıraktırmış ve gazete bu şekilde baskıya girmiştir (Topuz 2014: 47). Tepkiler neticesinde Mahmut Nedim Paşa görevden alınmış ve ilk sansür deneyimi böylece sona ermiştir.

Sansürü gerçek anlamda kurumsallaştıran uygulama 1878 Kanun-ı Örfî (Sıkıyönetim) Nizamnamesi ile yaşanır. Bu nizamname ile siyasal gazeteler sansüre tâbi tutulur. 1882'den itibaren sansür tüm gazete ve dergileri kapsayacak şekilde genişletilir. Sansür uygulaması için üç farklı kurul oluşturulmuştur.

Yerli gazetelerin sansürü için Dâhiliye Nezaretine bağlı Matbuat-ı Dahiliye Müdürlüğü kurulmuştur. Gazeteler mevcut baskı provalarını her akşam sansür kuruluna sunmuşlar ve buradaki memurlar gerekli gördükleri metinleri, paragrafları ve kelimeleri çıkarıp sansürden geçmiş son halini tekrar gazetelere yollamışlar ve bu gazeteler çoğaltılarak okuyucuya ulaştırılmıştır.

Sansürden geçen gazete ve dergilerin yine de çeşitli cezalara uğradığı da görülmektedir. İç siyasetle fazla alakadar olmayan ve Padişah'ı sürekli övgülerle anan *Tercüman-ı Hakikat*'in inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda iki kez süreli tatil edildiği görülmektedir. Bunlardan ilki 6 Temmuz 1887 Çarşamba tarihli 2721 numaralı sayı ile 9 Temmuz 1887 Cumartesi 2722 numaralı sayı arasındaki iki günlük cezadır. İkincisi ise 10 Mayıs 1888 Perşembe tarihli 2982 numaralı sayı ile 24 Mayıs 1888 Perşembe tarihli 2983 numaralı sayı arasındaki iki haftalık cezadır.

Yabancı dillerde basılan gazeteler için Hariciye Nezaretine bağlı Matbuat-ı Hariciye Müdürlüğü kurulmuştur. Bu müdürlükte daha çok Maarif Nezaretine bağlı memurlar çalışmışlar ve yayınların uygunluğunu denetlemişlerdir.

Kitap sansürü için ise Maarif Nezaretine bağlı Encümen-i Teftiş ve Muayene ile Tetkik-i Müellefat komisyonlar çalışmıştır. Böylece tüm yayın türleri kontrol

altına alınmıştır. Sansür uygulamaları 24 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanına kadar devam etmiştir. İlgili gün meşrutiyet haberini alan gazeteciler baskı provalarını sansür kurullarına götürmemişlerdir. Kurullardan da herhangi bir uyarı gelmemiştir. Böylece sansür nihayete ermiştir. 24 Temmuz günü sansürün kaldırıldığı gün olması nedeniyle hâlen "Basın Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat I. Meşrutiyet Döneminin en istikrarlı gazetesi olarak öne çıkar. Dönemin şartlarına uygun yayın politikası sayesinde kapatılma tehlikesini atlatmış, halka yönelik çok zengin içerikli konularıyla da yüksek satış sayılarına ulaşmıştır. Bu dönemde öne çıkan diğer yerli basın kurumları ise *Saadet, Tarik, İstanbul* gazeteleridir. Yabancı dilde çıkan gazetelerden ise *Levand Herald, Moniteur Oriental* öne çıkar (İnuğur 2005: 267).

I. Meşrutiyet Dönemi'nin en önemli dergisi *Servet-i Fünun*'dur. 27 Mart 1891 tarihinden itibaren *Servet* gazetesinin fennî eki olarak yayımlanmaya başlanan *Servet-i Fünun*, Ahmet İhsan tarafından ilmî ve teknik konulara ağırlık veren bir dergi olarak kurulmuştur. 1892'den itibaren Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Halit Ziya ve Süleyman Nazif gibi önemli isimler dergide bulunmaya başlamıştır. Ancak bu dönemde yazı politikası farklı alanlarda yazılan yazıları yayımlama şeklindedir. *Servet-i Fünun* 7 Şubat 1896 tarihli 256 numaralı sayısı ile Tevfik Fikret yönetiminde tamamen bir edebiyat dergisi kimliğini kazanmıştır. Bu dönem 539 numaralı sayıya kadar devam etmiştir. Bu sayıda Hüseyin Cahit'in Fransızcadan tercüme ettiği "Edebiyat ve Hukuk" adlı makale nedeniyle *Servet-i Fünun* 16 Ekim 1901 tarihinde kapatılmıştır.

I. Meşrutiyet Dönemi'nin en önemli dergilerinden biri de Baba Tahir'in çıkardığı *Malumat* dergisidir. Yine Kitapçı Karabet'in çıkardığı *Mektep* dergisi önemlidir (İnuğur 2005: 290). Diğer dergiler ise genellikle bir ya da birkaç edibin kendi çabaları ile çıkarmaya çalıştıkları kısa ömürlü dergilerdir. Bunlar arasında öne çıkanlar şunlardır: *Âfak, Asar, Berk, Envar-ı Zekâ, Gayret, Gülşen, Güneş, Haver, Hazine-i Fünun, Hizmet, Maarif, , Manzara, Mekteb, Mir'ât-ı Âlem, Mirsad, Muhit, Mürüvvet, Nilüfer, Nokta, Resimli Gazete, Rahle-i Hafi, Say, Sebat, Şafak, Şule, Terakki* (Birinci 2007: 97-98).

I.Meşruiyet Dönemi boyunca basında yaşanan istibdat havasının etkisi ile yine birtakım gazeteciler yurtdışında yayın faaliyetlerine başlamışlar ve bir nevi Jön Türk hareketinin devamı şeklinde çalışmışlardır. Bu dönemde yurtdışında yayımlanan önemli gazete ve dergiler olarak *Meşveret, Mizan, Şûrâ-yı Ümmet* ve *Osmanlı*'dır.

Osmanlı basını I. Meşrutiyet Dönemi boyunca başta *Tercüman-ı Hakikat* olmak üzere yurtdışı haberlerine önem vermiştir. Dünya'nın farklı yerlerinden özellikle Avrupa'dan haberler yabancı ajanslar aracılığı ile okuyuculara aktarılmıştır. *Tercüman-ı Hakikat* yurtdışı haberlerini ilk sayfanın ilk sütunlarında "Muharrerat-ı Telgrafiye" başlığı ile vermiştir. Haberler genel olarak "Ajans Havas" kaynak gösterilerek verilmiştir.

Havas Ajansı 1835 yılında Fransa'da Charles Louis Havas tarafından dünyanın ilk haber ajansı olarak kurulmuştur. Bu Fransız haber ajansı özellikle elektrikli telgrafı kullanmaya başlamasıyla öne çıkmış ve hızla büyümüştür. Ajans kısa sürede önemli ülke ve bölgelerde temsilcileri olan bir haber ağına ulaşmıştır. Ancak ilerleyen yıllarda Havas Ajansı bünyesinde çalışan Bernhard Wolf ve Paul Julien Reuter adlı iki Alman gazeteci, bu ajanstan ayrılarak kendi soyadlarını taşıyan ajanslar açmıştır. Wolf Ajansı Berlin'de kurulmuştur. Paul Julien Reuter ise Londra'ya geçerek Reuter Ajansını İngiltere'de kurmuştur. Bu ajanslar daha sonra aralarında haber ağı paylaşımı kurmuşlar ve bölgeleri paylaşmışlardır. Osmanlı Devleti'nin bulunduğu bölge Havas Ajansı'na bırakılmıştır. Bu sebeple *Tercüman-ı Hakikat*'te kaynak ajans olarak Havas Ajansı gözükmektedir.

Sonuç olarak I. Meşrutiyet Döneminde Türk basını gelişimine zor koşullar altında devam etmiştir. Ancak bu dönemde hem okuyucu kitlesi genişleyerek tirajlar artmış hem de önemli gazetecilerin yetiştiği bir ortam oluşmuştur.

Dönemin Edebiyatı

1878 yılında yayımlanmaya başlayan *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin inceleme alanına dâhil olan 2501-3000 numaralı sayıları 1886-1888 yıllarında neşredilmiştir. Buradan hareketle dönemin edebiyatı hakkında yorum yaparken başlangıç tarihi olarak gerek II. Abdülhamit idaresinin kendi kimliğini ortaya koyduğu yıl olması gerekse *Tercüman-ı Hakikat*'in çıkış yılı olması dolayısıyla 1878

yılı alınmış, incelemede Servet-i Fünun topluluğunun faaliyetlerine başladığı 1896 yılına kadarki süreç değerlendirilmiştir.

Türk Batılılaşma hareketinin başlamasının resmî belgesi olarak 3 Kasım 1839 tarihinde Gülhane Parkı'nda ilan edilen Tanzimat Fermanı kabul edilmektedir. Ancak Batılılaşma hareketlerinin Tanzimat Fermanı'ndan yaklaşık yüz elli yıl önce küçük yenileşme hareketleri ile başladığını iddia edenler de vardır. *"Tanzimat Fermanı'ndan daha gerilere doğru II. Mahmud, III. Selim, IV. Mustafa, I. Mahmud ve III. Ahmed'in hükümdarlıkları dönemlerindeki yenileşme ve ıslahat teşebbüsleri de aynı hadisenin parçaları sayılmıştır"* (Okay 2010: 48).

Ahmet Hamdi Tanpınar da Batılılaşma hareketlerinin çok önceden başladığını savunmuştur. İbrahim Müteferrika'nın ilk yerli matbaayı kurmasının ve bu matbaada Yirmisekiz Çelebi Mehmet'in *Paris Sefaretnamesi* ve benzer eserleri basmasının Batılılaşma yolunda önemli etkisi olduğunu belirtmiştir (Tanpınar 2003: 46-47). Nizam-ı Cedit ile devam eden yenilikler II. Mahmut döneminde büyük bir artışla devam etmiştir. Tanpınar, Abdurrahman Şeref Bey'i kaynak göstererek Tanzimat'ın da II. Mahmut döneminde hazırlandığını ancak daha sonra ilanının ertelendiği belirtmiştir.

Tanzimat Fermanı ile birlikte devlet kendini Batı standartlarına göre düzenleme ve düzeltme yoluna gitmiştir. *"Bu yenileşme hareketleri netice itibariyle hep 'Batı'ya göre tanzim ve ıslah' manası taşımıştır"* (Okay 2010: 49). Ancak bu yenileşme hareketlerinin halk tarafından talep edilmemesi aksine devletin yüksek bürokrasisi ve padişahlar tarafından hayata geçirilmesi nedeniyle Osmanlı'da yaşayan özellikle Müslüman vatandaşlar kendilerini bir ikilem içinde bulmuşlardır. Bu ikileme dair tartışmalar günümüze kadar süregelmiştir.

Batılılaşma hareketlerinin halk tabanından gelmemesi nedeniyle Tanzimat Fermanı'nın ilan edildiği dönemde henüz yeni anlayışı özümseyen ve bu doğrultuda eser verebilen edipler yoktur. Bu sebeple Tanzimat Edebiyatı ancak yurtdışında yüksek eğitimini tamamlayan yeni neslin yurda dönmesi ile başlayabilecektir.

Türk edebiyatının yönünü Batı'ya çeviren Tanzimat Edebiyatı'nın başlaması genel bir kabul olarak Şinasi'ye dayandırılmıştır. 1860 yılında ilk özel gazete *Tercüman-ı Ahval*'i çıkarması, burada *Şair Evlenmesi* oyununun tefrika edilmesi ve

*Tercüme-i Manzume'*nin yayımlanması ile edebiyatta yeni bir çığır açılmıştır. Aslında Şinasi'nin gerek yazdığı oyun gerekse yazdığı şiirler usta işi değildir ancak ilk olması nedeniyle önemlidir. Şinasi'nin özellikle basını iyi kullanması ve yeniliklerinin okuyucu çevrelerinde karşılık bulması ile artık yeni anlayışa uygun bir şair zümresi oluşur.

Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatı olarak ifade edilen ve 1860 sonrası edebiyat tarihi tasnifinde esas alınan dönemler 1860 ile 1876 yılları Tanzimat Dönemi, 1876 ile 1908 yılları I. Meşrutiyet Dönemi ya da II. Abdülhamit Dönemi, 1908'den 1920'ye kadarsa II. Meşrutiyet Dönemi olarak kabul edilmektedir.

Edebiyat tarihlerinde Tanzimat Edebiyatı dönemi genellikle 1860 ile 1876 yılları arasında gösterilir. Dönemin başlangıcı olarak Şinasi ve Agâh Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Ahval* gazetesi esas alınırken dönemin sonu olarak ise II. Abdülhamit'in tahta çıktığı 1876 yılı esas alınır. Kimi kaynaklar II. Abdülhamit döneminin başlangıcı olarak meclisi kapatıp anayasayı rafa kaldırdığı 1878 yılını esas almaktadır. Tanzimat'ın ana ekolü "Şinasi-Namık Kemal- Ziya Paşa Mektebi"dir. Bu şairler sosyal ve siyasî bir fikir birlikteliği içinde bir araya gelmişlerdir. *"Yine Tanpınar, hiçbir devirde edebî hadisenin bu yıllar arasında olduğu kadar içtimaî bir karakter taşımadığını ileri sürer"* (Okay 2010: 53).

"Şinasi-Namık Kemal- Ziya Paşa Mektebi" edebiyatı, sosyal ve siyasî gelişmenin bir aracı olarak görerek edebî eser üzerinden okuyucu üzerinde olumlu fikir değişimleri sağlamaya çalışmışlardır. Bu sebeple de edebî eserlerde özellikle şiirde şekil ile alakalı yeniliklere fazla girmeyerek şiirin işlediği konuları değiştirme yoluna gitmişlerdir. Adalet, hürriyet, vatan, millet, milliyet, ahlak ve ilerleme konularının toplumda genel bir bilinç olarak yayılmasını amaçlamışlardır.

I. Meşrutiyet Dönemi'nin istibdat havasını da teneffüs eden "Ekrem-Hamid-Sezai Mektebi" ise belli görüşler etrafında bir araya gelmiş sanatçılardan oluşmaz. II. Abdülhamit'in saltanat yıllarına denk gelen bu kuşak sosyal ve siyasi konularla ilgilenmemiştir. Bunun yerine bireysel hassasiyetler ve duygulara önem vermiştir. *"Bu konuda siyasi/idarî baskı dışında, özellikle Abdülhak Hamid ve Recaizade Ekrem'in mizaç bakımından öncekiler gibi aktif politika içinde yer alacak karakterde ve yaratılışta insanlar olmadıklarını da eklemek gerekir. Bunlar edebiyatı, bir takım*

fikirlerin açıklanmasından çok kendi ihtiras ve acılarının ifadesi için benimsemişlerdir" (Okay 2010: 130).

Birçoğu *Tercüman-ı Hakikat* gazetesine de yazıları ile katkı sağlayan Mehmet Kaplan'ın Ara Nesil Sanatçıları olarak nitelendirdiği (Kaplan 2005: 25) ancak genel tavırları ve sanatları ile I. Meşrutiyet Dönemi'nin özelliklerini yansıtan sanatçılardan bazılarının isimleri alfabetik sıraya göre şunlardır: "A. Nazım, Abdulhalim Memduh, Abdülkerim Hâdi, Abdülkerim Sabit, Adanalı Ziya, Alaybeyzade Naci, Ali Ferruh, Ali Feyzi, Ali Kemal, Ali Nizami, Ali Nusret, Ali Ulvi, Andelib, Ayın Nadir, Besim, Besim Ömer, Beşir Fuad, Fazlı Necib, Halil Edib, Hasan Asaf, Hayret Efendi, Hüseyin Daniş, İbnürrefik Samih, İsmail Safa, Manastırlı Rıfat, Mehmed Celal, Mehmed Ziver, Menemenlizade Mehmet Tahir, Mihrünnisa Abdülhak Hamid, Muallim Feyzi, Muhyiddin, Mustafa Reşid, Müstecabizade İsmet, Nabizade Nazım, Nigar bint Osman, Nureddin Ferruh, Recep Vahyi, Selanikli Tevfik, Şeyh Vasfi, Tepedelenlizade Kâmil, Ziver" (Birinci 2007: 98).

I. Meşrutiyet Dönemi edebî tartışmaların öne çıktığı yıllardır. Bu dönem sanatçıların eski-yeni tartışmaları başlangıç olarak Recaizade Mahmut Ekrem ile Muallim Naci'ye dayanır ve bu ikilinin tartışmaları edebiyat hayatında farklı hassasiyetlere mensup iki grubun oluşmasına zemin hazırlamıştır. Nihayetinde Recaizade Mahmut Ekrem'den etkilenen yenilikçi kanat *Servet-i Fünun* dergisi etrafında toplanarak edebiyatı tarihimizin en etkili edebî topluluklarından birini oluşturmuşlardır.

Tanzimat Dönemi'nden itibaren edebî türlerde Batılılaşmanın etkisi görülmeye başlanır. Kadim türler Batı'dan gelen yeni akım ve şekil özelliklerinden etkilenirken Tanzimat Dönemi'ne kadar Türk edebiyatının hiç tanışmadığı roman gibi türlerde de ilk örnekler verilmeye başlanmıştır.

Tanzimat Dönemi'nde değişimi en iyi yansıtan tür şiirdir. Köklü ve zengin bir geleneğe sahip olan şiir türü bu dönemde yenileşme çabalarının odağında yer almıştır. *"Değişmeye en çok maruz kalan, aynı zamanda en çok direnen tür şiir olmuştur"* (Okay 2010: 61). Şinasi şiir alanında muhtevanın değişimine yönelmiş ve mevcut divan şiiri biçimleri ile yeni ve Batı'dan edindiği anlayışın kavramlarıyla doldurduğu şiirler kaleme almıştır. Şinasi'nin başlattığı şiir üzerinden fikirlerin

aktarıldığı tarzı Namık Kemal daha da ileri taşımıştır. Coşkun bir mizaca sahip olan Namık Kemal kasidelerinde devrin devlet büyükleri yerine "millet, adalet, vatan, hürriyet" gibi kavramları övmüştür. Ziya Paşa ise Şinasi ve Namık Kemal kadar yeni şiire hızla adapte olamamıştır. Eski şiirin estetiğinden tamamen kopamaması ve bunu *Harabat* adlı antolojisinde ortaya koyması ile Namık Kemal'in tepkisini çekmiştir.

Tanzimat Dönemi'nde şiirde daha çok içerik farklılığına gitmiştir. Ancak I. Meşrutiyet Dönemi'nde Ekrem-Hamit-Sezai mektebiyle şiirde biçimsel değişim süreci de başlar. Yeni biçimler Türk şiirine girmeye başlar. İçerik olarak ise ilk kuşağın sosyal ve siyasi yüksek hassasiyetlerinin yerine bireysel hassasiyetler gelmiştir. Ancak bu kuşağın bireysel hassasiyetleri de yenidir. Abdülhak Hamit "Makber" şiiriyle ilk kez metafizik kaygıları işlemiştir. Ölümü modern insanın geride kalışından duyduğu rahatsızlık ile ele almıştır. Bunlar kuşkusuz divan şiirinin ölüm hassasiyetlerinden çok farklıdır.

Muallim Naci ise I. Meşrutiyet Dönemi isimleri arasında şiir türünde farklı bir yere sahiptir. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde şiir bağlamında önemli tartışmalara neden olmuştur. Ancak hızlı yenileşmeye karşı olan Muallim Naci'nin tonu gitgide yükselen tartışmalarından rahatsız olan Ahmet Midhat, aynı zamanda damadı da olan Muallim Naci'yi *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinden uzaklaştırmıştır. Bu sebeple *Tercüman-ı Hakikat* şiir konusunda inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda zayıf kalmıştır. Muallim Naci edebî faaliyetlerine bu duruma rağmen ara vermemiş dönemin önemli gazetelerinde *Saadet* başta olmak üzere birçok yayında yazmaya devam etmiştir.

Roman türü Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi'nde girmiştir. Geleneksel halk hikâyeleri köklü bir gelenek olmasına rağmen modern anlatı türü olan romanın öncülü olarak kabul edilmemiştir. Roman türünün bu bağlamda Batı'dan ithal edilen bir edebî tür olduğu görüşü yaygındır.

Batı'da 14. yüzyılda *Decameron Hikâyeleri* ile temelleri atılan romanın ilk örneği olarak birçok kaynak 1605 yılında yayımlanan Cervantes'in *Don Kişot* adlı eserini kabul etmektedir. 17. yüzyıldan itibaren tedricen gelişen Batı romanı ile Türk edebiyatının ilk tanışmaları çeviri yoluyla gerçekleştirilmiştir. 1860 yılında Kirkor Çilingiryan adlı bir sanatçının Ermeni harfleri ile Türkçeye çevirdiği

Chateaubriand'ın *Son Serac'ın Sergüzeşti* adlı bir eseri bulunmaktadır (Enginün 2009: 177). Ancak edebiyat tarihi kaynakları daha çok ilk çeviri roman olarak 1862 yılında Yusuf Kamil Paşa tarafından tercüme edilen Fenelon'un *Telemak* adlı eserini kabul etmektedir. *Telemak* ilerleyen yıllarda Ahmet Vefik Paşa tarafından daha sade bir şekilde çevrilerek eğitim amaçlı kullanılmıştır.

Roman tercümeleri ve bunların gazetelerde tefrikaları artarak yaygınlaşmış böylece okurlar Batı romanı ile tanışma fırsatı bulmuşlardır. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde de Ahmet Midhat ve onun yetiştirdiği isimlerin gerçekleştirdiği tercümelerin tefrikaları düzenli olarak yayımlanmıştır. Tefrikanın ardından eserin ciltlenmiş kitap hallerinin ilanlarına da her sayıda yer verilmiştir.

Batı romanını artık yakından tanıyan Osmanlı edipleri sonunda telif romanlar da yayımlamaya başlamışlardır. Türk edebiyatının ilk romanı olarak Şemsettin Sami'nin 1872 yılında yayımladığı *Taaşşuk-ı Talat ve Fıtnat* adlı eseri kabul edilmektedir. Birçok roman tercümesi yapan ve daha çok dil alanındaki çalışmaları ile tanınan Şemsettin Sami'nin bu eseri her ne kadar teknik kusurlar barındırsa da ilk olması yönüyle değerlidir.

Romanın ilk dönem gelişiminde Ahmet Midhat çok önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Batı roman literatürünü tarayan Ahmet Midhat bu eserlerin bir kısmını kendisi tercüme ederken bir kısmını da *Tercüman-ı Hakikat*'te yetiştirdiği isimlere tercüme ettirmiş, bir yandan da Batı romanlarının Türk edebiyatına uyarlaması niteliğinde birçok eser kaleme almıştır. Bu eserler roman tekniği ve özgünlük açısından çok yüksek niteliklere sahip olmasalar da dönemin okuyucularına çok geniş bir roman içeriği sunmuştur. Okuyucularına bir yandan yepyeni konular sunarak onların zihin dünyalarını genişleten Ahmet Midhat bir yandan da okuyucularının bu romanlarla eğitimine katkı sunmayı hedeflemiştir.

Dönemin bir diğer önemli romancısı da Namık Kemal'dir. İlk romanı olan *İntibah'*ı 1876'da Magosa sürgünü döneminde kaleme almıştır. Namık Kemal eserine *Son Pişmanlık* adını vermesine rağmen sansür idaresinden eser *İntibah yahut Sergüzeşt-i Ali Bey* adıyla geçebilmiştir. Namık Kemal diğer edebî türlere yaklaşımında olduğu gibi romanda da sosyal fayda ilkesine bağlıdır. Ancak *İntibah'*ın önsözünde sırf okuyucuyu *eğlendirmek ve ahlak yoluna götürebilmek için*

her türlü şaklabanlığa girilmesine karşı çıkmıştır (Akyüz 1995: 76). Bunu eski doğu hikâyeciliğinin tarzı olarak nitelendirip "Yeni Türk hikâyeciliği" için esas olanın insan ruhunun tahlili olması gerektiğini belirtir. Burada eleştirilenin Ahmet Midhat olduğu anlaşılmaktadır (Akyüz 1995: 76).

Namık Kemal'in ikinci romanı ise 1881 yılında iki cilt olarak tasarlayıp yalnızca ilk cildini yayımlayabildiği *Cezmi'*dir. Bu eser edebiyat tarihi kayıtlarının genelinde ilk tarihî roman olarak kabul edilmektedir. Namık Kemal'in bu eseri roman tekniği açısından daha yetkindir ancak yine de mükemmel değildir.

Samipaşazade Sezai tarafından 1888 senesinde yayımlanan *Sergüzeşt*, kölelik ve cariyelik kurumlarını işlemiştir. *"Daha önce Ahmet Midhat tarafından kullanılmış olmasına rağmen, kölelik teması Sergüzeşt'te çok daha başarılı bir şekilde ele alınmıştır"* (Akyüz 1995: 79). Bu eser bir bakıma realizme geçiş eseri olarak da görülmektedir.

İlk realist roman *Araba Sevdası*, Recaizade Mahmut Ekrem tarafından 1896 yılında *Servet-i Fünun* dergisinde tefrika edilmiş ve ertesi yıl kitap olarak basılmıştır. Ancak eserin yazılış tarihi olarak 1886 yılı belirtilmektedir (Tanpınar 2003: 490). Bu eserde Recaizade Mahmut Ekrem yanlış Batılılaşma kavramını mirasyedi bir paşa oğlu olan Bihruz Bey üzerinden aktarmaktadır. Eserdeki olay ve karakterlerin tabii ve yerli olması eserin önemini artırmaktadır.

Nabizade Nazım, ilk köy romanlarından biri olan *Karabibik* adlı eserini 1890 yılında yayımlamıştır. Antalya'nın Kaş ilçesine bağlı bir köyde geçen eser realizmi başarılı bir şekilde işlemektedir. Ancak yazarın en başarılı romanı 1896 yılında yayımlanan *Zehra'*dır. Bir kadının kıskançlık psikolojisi etrafında gelişen eser ilk psikolojik roman denemesi olarak da nitelendirilir.

Tanzimat Dönemi'nde gelişen önemli bir tür de tiyatrodur. Geleneksel halk tiyatrosunda, orta oyununda doğaçlama oynanan oyunların yerine artık yazılı metne dayanan Batı tarzı tiyatro yerleşmektedir. Batılı anlamda ilk tiyatro örneği kabul edilen *Şair Evlenmesi* 1859'da yazılıp 1860'da *Tercüman-ı Ahval*'de tefrika edilmiştir. Basit bir töre komedisi olan bu piyeste görücü usulü evlilik kurumu eleştirilmiştir. Bu eserin ardından tiyatro sahasında eser veren Ali Haydar ve Âli Bey isimli iki sanatçı bulunmaktadır.

Tiyatro sahasında en etkili eserler Namık Kemal tarafından kaleme alınır. 1873 yılında ilk piyesi olan *Vatan yahut Silistre'*yi yayımlamış ve bu piyes 1 Nisan 1873 tarihinde sahnelenen ilk oyun olarak tarihe geçmiştir. Bu oyununun sahnelenmesinin ardından Bursa'da yaşanan olaylar neticesinde Namık Kemal, Magosa'ya sürülmüştür.

Namık Kemal 1883 yılında *Celalettin Harzemşah* adlı oyununu yayımlar. Bu eserin ön sözünde Batı tiyatrosu ile yerli tiyatroyu karşılaştırır. Namık Kemal tiyatrolarında tarih konularını işlemiştir. Bunun tek istisnası *Zavallı Çocuk* adlı piyestir.

Ahmet Midhat on iki piyes yazmış ancak bunlardan sadece yedisi basılmıştır. Recaizade Mahmut Ekrem ise 1869'da ilk piyesi olan *Afife Anjelik*'i yazmıştır. Daha sonra Chateaubriand'dan çevirdiği *Atala* adlı romanı tiyatroya uyarlamıştır.

Tanzimat'ın en verimli tiyatro yazarı Abdülhak Hamit'tir. Toplamda yirmi beş oyun kaleme almış olan Hamit'in oyunları oynanmaktan ziyade okunmak içindir. Oyunlarını mensur, manzum ve nazım-nesir karışık şekilde kaleme almıştır.

Abdülhak Hamit'in basılan ilk oyunu 1873'te *Macera-yı Aşk* adlı oyunudur. 1875'te *Sabr u Sebat*, yine 1875'te *İçli Kız*, 1876'da *Duhter-i Hindu* ve 1878'de *Nesteren* adlı oyunlar yayımlanmıştır. 1880 yılında *Eşber*, *Tezer* ve *Tarık* adlı oyunlarını yazmıştır. II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet Dönemlerinde de eser vermeye devam etmiştir.

Sonuç olarak Tanzimat edebiyatının genel karakteristiği yenilenmektir. Bu dönem içinde geleneksel türler Batılı anlamda yenilenirken o güne kadar Türk edebiyatı içinde yeni türlerin de ilk örnekleri verilmiştir. Bu süreç içerisinde edebiyatımıza birçok yeni kavram girmiştir. Bu kavramların nasıl anlaşılması ve nasıl uygulanması gerektiği edebî tartışmalarının artmasına yol açmıştır. Edebiyatın taşıyıcı unsuru olarak gazeteler öne çıkmış, gazeteler etrafında okuyucu kitlesi her geçen artmış ve coğrafi anlamda ulaşılabilen alanlar da genişlemiştir.

I. Meşrutiyet Dönemi'nde ise her ne kadar sosyal ve siyasî hava zayıflamış olsa da Batı tekniği anlamında daha yetenekli isimler yetişmiştir. Basın ve yayın sahasında da teknik ilerlemenin olduğu görülmektedir. Edebî türlerde artık basit hatalar yapmayan daha teknik ediplere rastlanılır. Bu dönem içinde yapılan eğitim

reformlarının etkisi ile genç edip ve okuyucuların arttığı daha güçlü bir tartışma ortamı sağlandığı görülür. Böylece Türk edebiyatı ve fikir dünyası açısından daha canlı bir geleceğin temelleri atılmıştır.

1.BÖLÜM

TERCÜMAN-I HAKİKAT ÜZERİNE İNCELEME

1.1.Kimlik Bilgileri

Numara	Miladi Tarih	Rumi Tarih	Hicri Tarih	Sayfa	Umur-ı İdare	Umur-ı Tahririye	Basıldığı Matbaa	Fiyatı	Açıklama
2501	18 Teşrinievvel 1886 Pazartesi	6 Teşrinievvel	19 Muharrem 1304	1-4	Tevfik Bey[1]	Mehmet Cevdet [2]	Kırk Ambar[3]	1 Kuruş[4]	"Pazardan maada her gün neşr olunur Osmanlı gazetesidir." başlık altı yazısı ile çıkmaktadır.
2502	19 Teşrinievvel 1886 Salı	7 Teşrinievvel	20 Muharrem 1304	1-4	Tevfik Bey	Mehmet Cevdet	Kırk Ambar	1 Kuruş	
2503	20 Teşrinievvel 1886 Çarşamba	8 Teşrinievvel	21 Muharrem 1304	1-4	"	"	"	"	

[1] Gazete logosunun yanında "Umur-ı idareye ait hususat için Tevfik Bey'e müracaat edilir." ibaresi yer almaktadır. 2685. sayıya kadar bu görev Tevfik Bey tarafından yürütüldükten sonra 2686. sayıda bu görevi İbrahim Efendi üstlenmiş ve bu görevi 3000. sayıya kadar yürütmüştür.
[2] Gazete logosunun yanında "Gazetenin umur-ı tahririyesine ait hususat için müdür-i mesulü olan izzetli Mehmet Cevdet Efendi'ye müracaat" edilir." ibaresi yer almaktadır.
[3] Gazete logosunun yanında "Matbaa ve idarehanesi Babıâli civarında 'Ebussuud' Caddesinde (Kırk Ambar) matbaa ve idarehanesidir." ibaresi yer almaktadır.
[4] Gazete logosunun yanında " Mecidiye yirmi kuruş hesabıyla bir senelik abone bedeli 200, altı aylığı 110, ve üç aylığı 60 kuruştur. Aboneler Rumi ayları ibtidasıyla on altısından beda ile kaydolunur. Vilayet için bir senelik posta ücreti 87 kuruş sikke-yi halsadır. İlanat-ı adiyenin beher satırından ilk defa için iki ve tekerrürü halinde 1 kuruş alınır. Banka ve şirket ve umur-ı sarrafiye ilanlarının satırına beş ve havadis sırasında neşr edilecek ilanların satırından on beş kuruş alınır." ibaresi yer almaktadır.

2504	21 Teşrinievvel 1886 Perşembe	9 Teşrinievvel	22 Muharrem 1304	1-4	“	“	“	“	
2505	22 Teşrinievvel 1886Cuma	10 Teşrinievvel	23 Muharrem1304	1-4	“	“	“	“	Gazetede bu sayının hicri tarihi 24 Muharrem olarak gösterilmiştir.
2506	23 Teşrinievvel 1886 Cumartesi	11 Teşrinievvel	24 Muharrem1304	1-4	“	“	“	“	
2507	25 Teşrinievvel 1886 Pazartesi	13 Teşrinievvel	26 Muharrem 1304	1-4	“	“	“	“	
2508	26 Teşrinievvel 1886Salı	14 Teşrinievvel	27 Muharrem 1304	1-4	“	“	“	“	
2509	27 Teşrinievvel 1886 Çarşamba	15 Teşrinievvel	28 Muharrem 1304	1-4	“	“	“	“	
2510	28 Teşrinievvel 1886 Perşembe	16 Teşrinievvel	29 Muharrem 1304	1-4	“	“	“	“	
2511	29 Teşrinievvel 1886 Cuma	17 Teşrinievvel	30 Muharrem 1304	1-4	“	“	“	“	
2512	30 Teşrinievvel 1886 Cumartesi	18 Teşrinievvel	1 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	Gazetenin sayısı 2511 şeklinde basılmış ancak sondaki 1 rakamı 2 olarak düzeltilmeye çalışılmıştır.
2513	1 Teşrinisani 1886 Pazartesi	20 Teşrinievvel	3 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	

2514	2 Teşrinisani 1886 Salı	21 Teşrinievvel	4 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2515	3 Teşrinisani 1886 Çarşamba	22 Teşrinievvel	5 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2516	4 Teşrinisani 1886 Perşembe	23 Teşrinievvel	6 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2517	5 Teşrinisani 1886 Cuma	24 Teşrinievvel	7 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2518	6 Teşrinisani 1886 Cumartesi	25 Teşrinievvel	8 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2519	8 Teşrinisani 1886 Pazartesi	27 Teşrinievvel	10 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2520	9 Teşrinisani 1886 Salı	28 Teşrinievvel	11 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2521	10 Teşrinisani 1886 Çarşamba	29 Teşrinievvel	12 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2522	11 Teşrinisani 1886 Perşembe	30 Teşrinievvel	13 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2523	12 Teşrinisani 1886 Cuma	31 Teşrinievvel	14 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2524	13 Teşrinisani 1886 Cumartesi	1 Teşrinisani	15 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2525	15 Teşrinisani 1886 Pazartesi	3 Teşrinisani	17 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2526	16 Teşrinisani 1886 Salı	4 Teşrinisani	18 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	

2527	17 Teşrinisani 1886 Çarşamba	5 Teşrinisani	19 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2528	18 Teşrinisani 1886 Perşembe	6 Teşrinisani	20 Safer1304	1-4	“	“	“	“	
2529	19 Teşrinisani 1886 Cuma	7 Teşrinisani	21 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2530	20 Teşrinisani 1886 Cumartesi	8 Teşrinisani	22 Safer1304	1-4	“	“	“	“	
2531	22 Teşrinisani 1886 Pazartesi	10 Teşrinisani	24 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2532	23 Teşrinisani 1886 Salı	11 Teşrinisani	25 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2533	24 Teşrinisani 1886 Çarşamba	12 Teşrinisani	26 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2534	25 Teşrinisani 1886 Perşembe	13 Teşrinisani	27 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2535	26 Teşrinisani 1886 Cuma	14 Teşrinisani	28 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2536	27 Teşrinisani 1886 Cumartesi	15 Teşrinisani	29 Safer 1304	1-4	“	“	“	“	
2537	29 Teşrinisani 1886 Pazartesi	17 Teşrinisani	2 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2538	30 Teşrinisani 1886 Salı	18 Teşrinisani	3 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2539	1 Kânunuevvel 1886 Çarşamba	19 Teşrinisani	4 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	Bu sayıda hicri tarih 3 Rebiyülevvel olarak gösterilmiştir.

2540	2 Kânunuevvel 1886 Perşembe	20 Teşrinisani	5 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2541	3 Kânunuevvel 1886 Cuma	21 Teşrinisani	6 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2542	4 Kânunuevvel 1886 Cumartesi	22 Teşrinisani	7 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2543	6 Kânunuevvel 1886 Pazartesi	24 Teşrinisani	9 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2544	7 Kânunuevvel 1886 Salı	25 Teşrinisani	10 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2545	8 Kânunuevvel 1886 Çarşamba	26 Teşrinisani	11 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2546	9 Kânunuevvel 1886 Perşembe	27 Teşrinisani	12 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2547	10 Kânunuevvel 1886 Cuma	28 Teşrinisani	13 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2548	11 Kânunuevvel 1886 Cumartesi	29 Teşrinisani	14 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2549	13 Kânunuevvel 1886 Pazartesi	1 Kânunuevvel	16 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2550	14 Kânunuevvel 1886 Salı	2 Kânunuevvel	17 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2551	15 Kânunuevvel 1886 Çarşamba	3 Kânunuevvel	18 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2552	16 Kânunuevvel 1886	4 Kânunuevvel	19 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	

	Perşembe								
2553	17 Kânunuevvel 1886 Cuma	5 Kânunuevvel	20 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2554	18 Kânunuevvel 1886 Cumartesi	6 Kânunuevvel	21 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2555	20 Kânunuevvel 1886 Pazartesi	8 Kânunuevvel	23 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2556	21 Kânunuevvel 1886 Salı	9 Kânunuevvel	24 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2557	22 Kânunuevvel 1886 Çarşamba	10 Kânunuevvel	25 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2558	23 Kânunuevvel 1886 Perşembe	11 Kânunuevvel	26 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2559	24 Kânunuevvel 1886 Cuma	12 Kânunuevvel	27 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2560	25 Kânunuevvel 1886 Cumartesi	13 Kânunuevvel	28 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2561	27 Kânunuevvel 1886 Pazartesi	15 Kânunuevvel	30 Rebiyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2562	28 Kânunuevvel 1886 Salı	16 Kânunuevvel	1 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2563	29 Kânunuevvel 1886 Çarşamba	17 Kânunuevvel	2 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2564	30 Kânunuevvel 1886	18 Kânunuevvel	3 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	

	Perşembe								
2565	31 Kânunuevvel 1886 Cuma	19 Kânunuevvel	4 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2566	1 Kânunusani 1887 Cumartesi	20 Kânunuevvel	5 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2567	3 Kânunusani 1887 Pazartesi	22 Kânunuevvel	7 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2568	4 Kânunusani 1887 Salı	23 Kânunuevvel	8 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2569	5 Kânunusani 1887 Çarşamba	24 Kânunuevvel	9 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2570	6 Kânunusani 1887 Perşembe	25 Kânunuevvel	10 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2571	7 Kânunusani 1887 Cuma	26 Kânunuevvel	11 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2572	8 Kânunusani 1887 Cumartesi	27 Kânunuevvel	12 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2573	10 Kânunusani 1887 Pazartesi	29 Kânunuevvel	14 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2574	11 Kânunusani 1887 Salı	30 Kânunuevvel	15 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2575	12 Kânunusani 1887 Çarşamba	31 Kânunuevvel	16 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2576	13 Kânunusani 1887 Perşembe	1 Kânunusani	17 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	

2577	14 Kânunusani 1887 Cuma	2 Kânunusani	18 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2578	15 Kânunusani 1887 Cumartesi	3 Kânunusani	19 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2579	17 Kânunusani 1887 Pazartesi	5 Kânunusani	21 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2580	18 Kânunusani 1887 Salı	6 Kânunusani	22 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2581	19 Kânunusani 1887 Çarşamba	7 Kânunusani	23 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2582	20 Kânunusani 1887 Perşembe	8 Kânunusani	24 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2583	21 Kânunusani 1887 Cuma	9 Kânunusani	25 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2584	22 Kânunusani 1887 Cumartesi	10 Kânunusani	26 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2585	24 Kânunusani 1887 Pazartesi	12 Kânunusani	28 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2586	25 Kânunusani 1887 Salı	13 Kânunusani	29 Rebiyülâhir 1304	1-4	“	“	“	“	
2587	26 Kânunusani 1887 Çarşamba	14 Kânunusani	1 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2588	27 Kânunusani 1887 Perşembe	15 Kânunusani	2 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2589	28 Kânunusani 1887 Cuma	16 Kânunusani	3 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	

2590	29 Kânunusani 1887 Cumartesi	17 Kânunusani	4 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2591	31 Kânunusani 1887 Pazartesi	19 Kânunusani	6 Cemaziyülevvel 130	1-4	“	“	“	“	
2592	1 Şubat 1887 Salı	20 Kânunusani	7 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2593	2 Şubat 1887 Çarşamba	21 Kânunusani	8 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2594	3 Şubat 1887 Perşembe	22 Kânunusani	9 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2595	4 Şubat 1887 Cuma	23 Kânunusani	10 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2596	5 Şubat 1887 Cumartesi	24 Kânunusani	11 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2597	7 Şubat 1887 Pazartesi	26 Kânunusani	13 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2598	8 Şubat 1887 Salı	27 Kânunusani	14 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2599	9 Şubat 1887 Çarşamba	28 Kânunusani	15 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2600	10 Şubat 1887 Perşembe	29 Kânunusani	16 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2601	11 Şubat 1887 Cuma	30 Kânunusani	17 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2602	12 Şubat 1887 Cumartesi	31 Kânunusani	18 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	

2603	14 Şubat 1887 Pazartesi	2 Şubat	20 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2604	15 Şubat 1887 Salı	3 Şubat	21 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2605	16 Şubat 1887 Çarşamba	4 Şubat	22 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2606	17 Şubat 1887 Perşembe	5 Şubat	23 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2607	18 Şubat 1887 Cuma	6 Şubat	24 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2608	19 Şubat 1887 Cumartesi	7 Şubat	25 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2609	21 Şubat 1887 Pazartesi	9 Şubat	27 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2610	22 Şubat 1887 Salı	10 Şubat	28 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2611	23 Şubat 1887 Çarşamba	11 Şubat	29 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2612	24 Şubat 1887 Perşembe	12 Şubat	30 Cemaziyülevvel 1304	1-4	“	“	“	“	
2613	25 Şubat 1887 Cuma	13 Şubat	1 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2614	26 Şubat 1887 Cumartesi	14 Şubat	2 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2615	28 Şubat 1887 Pazartesi	16 Şubat	4 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	

2616	1 Mart 1887Salı	17 Şubat	5 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2617	2 Mart 1887 Çarşamba	18 Şubat	6 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2618	3 Mart 1887Perşembe	19 Şubat	7 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2619	4 Mart 1887 Cuma	20 Şubat	8 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2620	5 Mart 1887Cumartesi	21 Şubat	9 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2621	7 Mart 1887 Pazartesi	23 Şubat	11 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2622	8 Mart 1887Salı	24 Şubat	12 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2623	9 Mart 1887 Çarşamba	25 Şubat	13 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2624	10 Mart 1887 Perşembe	26 Şubat	14 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2625	11 Mart 1887 Cuma	27 Şubat	15 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2626	12 Mart 1887 Cumartesi	28 Şubat	16 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2627	14 Mart 1887Pazartesi	2 Mart	18 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2628	15 Mart 1887 Salı	3 Mart	19 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2629	16 Mart 1887Çarşamba	4 Mart	20 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2630	17 Mart 1887 Perşembe	5 Mart	21 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2631	18 Mart 1887 Cuma	6 Mart	22 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2632	19 Mart 1887Cumartesi	7 Mart	23 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2633	21 Mart 1887Pazartesi	9 Mart	25 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	

2634	22 Mart 1887Salı	10 Mart	26 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2635	23 Mart 1887Çarşamba	11 Mart	27 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2636	24 Mart 1887 Perşembe	12 Mart	28 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2637	25 Mart 1887Cuma	13 Mart	29 Cemaziyülahir 1304	1-4	“	“	“	“	
2638	26 Mart 1887Cumartesi	14 Mart	1 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2639	28 Mart 1887 Pazartesi	16 Mart	3 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2640	29 Mart 1887 Salı	17 Mart	4 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2641	30 Mart 1887Çarşamba	18 Mart	5 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2642	31 Mart 1887 Perşembe	19 Mart	6 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2643	1 Nisan 1887 Cuma	20 Mart	7 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2644	2 Nisan 1887 Cumartesi	21 Mart	8 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2645	4 Nisan 1887 Pazartesi	23 Mart	10 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2646	5 Nisan 1887 Salı	24 Mart	11 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2647	6 Nisan 1887 Çarşamba	25 Mart	12 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2648	7 Nisan 1887 Perşembe	26 Mart	13 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2649	8 Nisan 1887 Cuma	27 Mart	14 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2650	9 Nisan 1887 Cumartesi	28 Mart	15 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2651	11 Nisan 1887 Pazartesi	30 Mart	17 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	

2652	12 Nisan 1887 Salı	31 Mart	18 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2653	13 Nisan 1887 Çarşamba	1 Nisan	19 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2654	14 Nisan 1887 Perşembe	2 Nisan	20 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2655	15 Nisan 1887 Cuma	3 Nisan	21 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2656	16 Nisan 1887 Cumartesi	4 Nisan	22 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2657	19 Nisan 1887 Salı	7 Nisan	25 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2658	20 Nisan 1887Çarşamba	8 Nisan	26 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2659	21 Nisan 1887Perşembe	9 Nisan	27 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2660	22 Nisan 1887 Cuma	10 Nisan	28 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2661	23 Nisan 1887 Cumartesi	11 Nisan	29 Recep 1304	1-4	“	“	“	“	
2662	25 Nisan 1887 Pazartesi	13 Nisan	1 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2663	26 Nisan 1887 Salı	14 Nisan	2 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2664	27 Nisan 1887 Çarşamba	15 Nisan	3 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2665	28 Nisan 1887 Perşembe	16 Nisan	4 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2666	29 Nisan 1887 Cuma	17 Nisan	5 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2667	30 Nisan 1887 Cumartesi	18 Nisan	6 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2668	2 Mayıs 1887 Pazartesi	20 Nisan	8 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2669	3 Mayıs 1887 Salı	21 Nisan	9 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	

2670	4 Mayıs 1887 Çarşamba	22 Nisan	10 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2671	5 Mayıs 1887 Perşembe	23 Nisan	11 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2672	6 Mayıs 1887 Cuma	24 Nisan	12 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2673	7 Mayıs 1887Cumartesi	25 Nisan	13 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	
2674	9 Mayıs 1887 Pazartesi	27 Nisan	16 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993:332’de hicri Şaban ayının 15’i olarak göstermiştir. Yani *Tercüman-ı Hakikat* hicri takvimde bir gün ileriden gitmeye başlamıştır. Bu durum 2686. sayıya kadar devam etmiştir. Bu sayıda tarihler yeniden uyumlu hale gelmiştir.
2675	10 Mayıs 1887Salı	28 Nisan	17 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2676	11 Mayıs 1887 Çarşamba	29 Nisan	18 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2677	12 Mayıs 1887 Perşembe	30 Nisan	19 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2678	13 Mayıs 1887Cuma	1 Mayıs	20 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2679	14 Mayıs 1887 Cumartesi	2 Mayıs	21 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2680	16 Mayıs 1887Pazartesi	4 Mayıs	23 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2681	17 Mayıs 1887 Salı	5 Mayıs	24 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2682	18 Mayıs 1887 Çarşamba	6 Mayıs	25 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2683	19 Mayıs 1887 Perşembe	7 Mayıs	26 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2684	20 Mayıs 1887 Cuma	8 Mayıs	27 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı

2685	21 Mayıs 1887Cumartesi	9 Mayıs	28 Şaban 1304	1-4	“	“	“	“	bk. 2674. sayının açıklamalar kısmı
2686	23 Mayıs 1887 Pazartesi	11 Mayıs	29 Şaban 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2687	24 Mayıs 1887 Salı	12 Mayıs	1 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2688	25 Mayıs 1887 Çarşamba	13 Mayıs	2 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2689	26 Mayıs 1887 Perşembe	14 Mayıs	3 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2690	27 Mayıs 1887 Cuma	15 Mayıs	4 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2691	28 Mayıs 1887Cumartesi	16 Mayıs	5 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2692	30 Mayıs 1887Pazartesi	18 Mayıs	7 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2693	31 Mayıs 1887Salı	19 Mayıs	8 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2694	1 Haziran 1887Çarşamba	20 Mayıs	9 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2695	2 Haziran 1887 Perşembe	21 Mayıs	10 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2696	3 Haziran 1887 Cuma	22 Mayıs	11 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2697	4 Haziran 1887	23 Mayıs	12 Ramazan 1304	1-4	İbrahim	“	“	“	

	Cumartesi				Efendi				
2698	6 Haziran 1887 Pazartesi	25 Mayıs	14 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2699	7 Haziran 1887Salı	26 Mayıs	15 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2700	8 Haziran 1887 arşamba	27 Mayıs	16 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2701	9 Haziran 1887 Perşembe	28 Mayıs	17 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2702	10 Haziran 1887 Cuma	29 Mayıs	18 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2703	11 Haziran 1887 Cumartesi	30 Mayıs	19 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2704	13 Haziran 1887 Pazartesi	1 Haziran	21 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2705	14 Haziran 1887 Salı	2 Haziran	22 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2706	15 Haziran 1887 Çarşamba	3 Haziran	23 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2707	16 Haziran 1887 Perşembe	4 Haziran	24 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2708	17 Haziran 1887 Cuma	5 Haziran	25 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	

2709	18 Haziran 1887 Cumartesi	6 Haziran	26 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2710	20 Haziran 1887 Pazartesi	8 Haziran	28 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2711	21 Haziran 1887 Salı	9 Haziran	29 Ramazan 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2712	25 Haziran 1887 Cumartesi	13 Haziran	4 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993:333’de hicri Ramazan ayını 30 gün olarak göstermiştir. *Tercüman-ı Hakikat* ise Ramazan ayını 29 gün gösterip üç günlük bayram tatiline çıkmıştır. Şevval ayının dördünden itibaren *Tercüman-ı Hakikat*, Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993’e göre hicri takvimde bir gün ileriden gitmeye başlamıştır. Burada hicri takvimde belirtilen tarih *Tercüman-ı Hakikat*’e aittir. Bu durum 2781. sayıya kadar devam etmiştir. Bu sayıda 1 Muharrem 1305 tarihi ile takvimler yeniden uyumlu hale gelmiştir.
2713	27 Haziran 1887 Pazartesi	15 Haziran	6 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2714	28 Haziran 1887 Salı	16 Haziran	7 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2715	29 Haziran 1887	17 Haziran	8 Şevval 1304	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

	Çarşamba				Efendi				
2716	30 Haziran 1887 Perşembe	18 Haziran	9 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2717	1 Temmuz 1887 Cuma	19 Haziran	10 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2718	2 Temmuz 1887 Cumartesi	20 Haziran	11 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2719	4 Temmuz 1887 Pazartesi	22 Haziran	13 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2720	5 Temmuz 1887 Salı	23 Haziran	14 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2721	6 Temmuz 1887 Çarşamba	24 Haziran	15 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2722	9 Temmuz 1887 Cumartesi	27 Haziran	18 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2723	11 Temmuz 1887 Pazartesi	29 Haziran	20 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2724	12 Temmuz 1887 Salı	30 Haziran	21 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2725	13 Temmuz 1887 Çarşamba	1 Temmuz	22 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2726	14 Temmuz 1887	2 Temmuz	23 Şevval 1304	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

	Perşembe				Efendi				
2727	15 Temmuz 1887 Cuma	3 Temmuz	24 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2728	16 Temmuz 1887 Cumartesi	4 Temmuz	25 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2729	18 Temmuz 1887 Pazartesi	6 Temmuz	27 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2730	19 Temmuz 1887 Salı	7 Temmuz	28 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2731	20 Temmuz 1887 Çarşamba	8 Temmuz	29 Şevval 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2732	21 Temmuz 1887 Perşembe	9 Temmuz	1 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2733	22 Temmuz 1887 Cuma	10 Temmuz	2 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2734	23 Temmuz 1887 Cumartesi	11 Temmuz	3 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2735	25 Temmuz 1887 Pazartesi	13 Temmuz	5 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2736	26 Temmuz 1887 Salı	14 Temmuz	6 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

2737	27 Temmuz 1887 Çarşamba	15 Temmuz	7 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2738	28 Temmuz 1887 Perşembe	16 Temmuz	8 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2739	29 Temmuz 1887 Cuma	17 Temmuz	9 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2740	30 Temmuz 1887 Cumartesi	18 Temmuz	10 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2741	1 Ağustos 1887 Pazartesi	20 Temmuz	12 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2742	2 Ağustos 1887 Salı	21 Temmuz	13 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2743	3 Ağustos 1887 Çarşamba	22 Temmuz	14 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2744	4 Ağustos 1887 Perşembe	23 Temmuz	15 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2745	5 Ağustos 1887 Cuma	24 Temmuz	16 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2746	6 Ağustos 1887 Cumartesi	25 Temmuz	17 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2747	8 Ağustos 1887 Pazartesi	27 Temmuz	19 Zilkade 1304	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

					Efendi				
2748	9 Ağustos 1887 Salı	28 Temmuz	20 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2749	10 Ağustos 1887 Çarşamba	29 Temmuz	21 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2750	11 Ağustos 1887 Perşembe	30 Temmuz	22 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2751	12 Ağustos 1887 Cuma	31 Temmuz	23 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2752	13 Ağustos 1887 Cumartesi	1 Ağustos	24 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2753	15 Ağustos 1887 Pazartesi	3 Ağustos	26 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2754	16 Ağustos 1887 Salı	4 Ağustos	27 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2755	17 Ağustos 1887 Çarşamba	5 Ağustos	28 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2756	18 Ağustos 1887 Perşembe	6 Ağustos	29 Zilkade 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2757	19 Ağustos 1887	7 Ağustos	30 Zilkade 1304	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

	Cuma				Efendi				
2758	20 Ağustos 1887 Cumartesi	8 Ağustos	1 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2759	22 Ağustos 1887 Pazartesi	10 Ağustos	3 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2760	23 Ağustos 1887 Salı	11 Ağustos	4 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2761	24 Ağustos 1887 Çarşamba	12 Ağustos	5 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2762	25 Ağustos 1887 Perşembe	13 Ağustos	6 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2763	26 Ağustos 1887 Cuma	14 Ağustos	7 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2764	27 Ağustos 1887 Cumartesi	15 Ağustos	8 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2765	31 Ağustos 1887 Çarşamba	19 Ağustos	12 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2766	1 Eylül 1887 Perşembe	20 Ağustos	13 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2767	2 Eylül 1887 Cuma	21 Ağustos	14 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

2768	3 Eylül 1887 Cumartesi	22 Ağustos	15 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2769	5 Eylül 1887 Pazartesi	24 Ağustos	17 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2770	6 Eylül 1887 Salı	25 Ağustos	18 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2771	7 Eylül 1887 Çarşamba	26 Ağustos	19 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2772	8 Eylül 1887 Perşembe	27 Ağustos	20 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2773	9 Eylül 1887 Cuma	28 Ağustos	21 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2774	10 Eylül 1887 Cumartesi	29 Ağustos	22 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2775	12 Eylül 1887 Pazartesi	31 Ağustos	24 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2776	13 Eylül 1887 Salı	1 Eylül	25 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2777	14 Eylül 1887	2 Eylül	26 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı

	Çarşamba				Efendi				
2778	15 Eylül 1887 Perşembe	3 Eylül	27 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2779	16 Eylül 1887 Cuma	4 Eylül	28 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2780	17 Eylül 1887 Cumartesi	5 Eylül	29 Zilhicce 1304	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2781	19 Eylül 1887 Pazartesi	7 Eylül	1 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2712. Sayının açıklamalar kısmı
2782	20 Eylül 1887 Salı	8 Eylül	2 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2783	21 Eylül 1887 Çarşamba	9 Eylül	3 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2784	22 Eylül 1887 Perşembe	10 Eylül	4 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2785	23 Eylül 1887 Cuma	11 Eylül	5 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2786	24 Eylül 1887 Cumartesi	12 Eylül	6 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	

2787	26 Eylül 1887 Pazartesi	14 Eylül	8 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2788	27 Eylül 1887 Salı	15 Eylül	9 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2789	28 Eylül 1887 Çarşamba	16 Eylül	10 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2790	29 Eylül 1887 Perşembe	17 Eylül	11 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2791	30 Eylül 1887 Cuma	18 Eylül	12 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2792	1 Teşrinievvel 1887 Cumartesi	19 Eylül	13 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2793	3 Teşrinievvel 1887 Pazartesi	21 Eylül	15 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2794	4 Teşrinievvel 1887 Salı	22 Eylül	16 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2795	5 Teşrinievvel 1887 Çarşamba	23 Eylül	17 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2796	6 Teşrinievvel 1887 Perşembe	24 Eylül	18 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2797	7 Teşrinievvel 1887	25 Eylül	19 Muharrem 1305	1-4	İbrahim	“	“	“	

	Cuma				Efendi				
2798	8 Teşrinievvel 1887 Cumartesi	26 Eylül	20 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2799	10 Teşrinievvel 1887 Pazartesi	28 Eylül	22 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2800	11 Teşrinievvel 1887 Salı	29 Eylül	23 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2801	12 Teşrinievvel 1887 Çarşamba	30 Eylül	24 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2802	13 Teşrinievvel 1887 Perşembe	1 Teşrinievvel	25 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2803	14 Teşrinievvel 1887 Cuma	2 Teşrinievvel	26 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2804	15 Teşrinievvel 1887 Cumartesi	3 Teşrinievvel	27 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2805	17 Teşrinievvel 1887 Pazartesi	5 Teşrinievvel	29 Muharrem 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2806	18 Teşrinievvel 1887 Salı	6 Teşrinievvel	1 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993:335’de hicri Muharrem ayını 30 gün olarak göstermiştir. *Tercüman-ı Hakikat* ise Muharrem ayını 29 gün gösterip 1 Safer’den devam etmiştir. Bu tarihten itibaren Tercüman-ı Hakikat, Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993’e göre hicri takvimde bir gün ileriden gitmeye başlamıştır. Burada hicri takvimde belirtilen tarih

									Tercüman-ı Hakikat'e aittir. Bu durum 2933. sayıya kadar devam etmiştir. Bu sayıda 1 Recep 1305 tarihi ile takvimler yeniden uyumlu hale gelmiştir.
2807	19 Teşrinievvel 1887 Çarşamba	7 Teşrinievvel	2 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2808	20 Teşrinievvel 1887 Perşembe	8 Teşrinievvel	3 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2809	21 Teşrinievvel 1887 Cuma	9 Teşrinievvel	4 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2810	22 Teşrinievvel 1887 Cumartesi	10 Teşrinievvel	5 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2811	24 Teşrinievvel 1887 Pazartesi	12 Teşrinievvel	7 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2812	25 Teşrinievvel 1887 Salı	13 Teşrinievvel	8 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2813	26 Teşrinievvel 1887 Çarşamba	14 Teşrinievvel	9 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2814	27 Teşrinievvel 1887 Perşembe	15 Teşrinievvel	10 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2815	28 Teşrinievvel 1887 Cuma	16 Teşrinievvel	11 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2816	29 Teşrinievvel 1887 Cumartesi	17 Teşrinievvel	12 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	"	"	"	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2817	31 Teşrinievvel 1887 Pazartesi	19 Teşrinievvel	14 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2818	1 Teşrinisani 1887 Salı	20 Teşrinievvel	15 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2819	2 Teşrinisani 1887 Çarşamba	21 Teşrinievvel	16 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2820	3 Teşrinisani 1887 Perşembe	22 Teşrinievvel	17 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2821	4 Teşrinisani 1887 Cuma	23 Teşrinievvel	18 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2822	5 Teşrinisani 1887 Cumartesi	24 Teşrinievvel	19 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2823	7 Teşrinisani 1887 Pazartesi	26 Teşrinievvel	21 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2824	8 Teşrinisani 1887 Salı	27 Teşrinievvel	22 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2825	9 Teşrinisani 1887 Çarşamba	28 Teşrinievvel	23 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2826	10 Teşrinisani 1887 Perşembe	29 Teşrinievvel	24 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2827	11 Teşrinisani 1887 Cuma	30 Teşrinievvel	25 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2828	12 Teşrinisani 1887	31 Teşrinievvel	26 Safer 1305	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

	Cumartesi				Efendi				
2829	14 Teşrinisani 1887 Pazartesi	2 Teşrinisani	28 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Bu sayıda miladi tarih 13 Teşrinisani olarak gözükmektedir. bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2830	15 Teşrinisani 1887 Salı	3 Teşrinisani	29 Safer 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Bu sayıda miladi tarih 14 Teşrinisani olarak gözükmektedir. bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2831	16 Teşrinisani 1887 Çarşamba	4 Teşrinisani	1 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2832	17 Teşrinisani 1887 Perşembe	5 Teşrinisani	2 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2833	18 Teşrinisani 1887 Cuma	6 Teşrinisani	3 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2834	19 Teşrinisani 1887 Cumartesi	7 Teşrinisani	4 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2835	21 Teşrinisani 1887 Pazartesi	9 Teşrinisani	6 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2836	22 Teşrinisani 1887 Salı	10 Teşrinisani	7 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2837	23 Teşrinisani 1887 Çarşamba	11 Teşrinisani	8 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2838	24 Teşrinisani 1887 Perşembe	12 Teşrinisani	9 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2839	25 Teşrinisani 1887 Cuma	13 Teşrinisani	10 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2840	26 Teşrinisani 1887 Cumartesi	14 Teşrinisani	11 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2841	28 Teşrinisani 1887 Pazartesi	16 Teşrinisani	13 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2842	29 Teşrinisani 1887 Salı	17 Teşrinisani	14 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2843	30 Teşrinisani 1887 Çarşamba	18 Teşrinisani	15 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2844	1 Kânunuevvel 1887 Perşembe	19 Teşrinisani	16 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2845	2 Kânunuevvel 1887 Cuma	20 Teşrinisani	17 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2846	3 Kânunuevvel 1887 Cumartesi	21 Teşrinisani	18 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2847	5 Kânunuevvel 1887 Pazartesi	23 Teşrinisani	20 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2848	6 Kânunuevvel 1887 Salı	24 Teşrinisani	21 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2849	7 Kânunuevvel 1887 Çarşamba	25 Teşrinisani	22 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2850	8 Kânunuevvel 1887 Perşembe	26 Teşrinisani	23 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2851	9 Kânunuevvel 1887 Cuma	27 Teşrinisani	24 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2852	10 Kânunuevvel 1887 Cumartesi	28 Teşrinisani	25 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2853	12 Kânunuevvel 1887 Pazartesi	30 Teşrinisani	27 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Bu sayıda miladi tarih 11 Kânunuevvel 1887 gözükmektedir. bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2854	13 Kânunuevvel 1887 Salı	1 Kânunuevvel	28 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Bu sayıda miladi tarih 12 Kânunuevvel 1887 gözükmektedir. Bu sayıda Rumi tarih 31 Teşrinisani olarak gösterilmiştir. bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2855	14 Kânunuevvel 1887 Çarşamba	2 Kânunuevvel	29 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2856	15 Kânunuevvel 1887 Perşembe	3 Kânunuevvel	30 Rebiyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2857	16 Kânunuevvel 1887 Cuma	4 Kânunuevvel	1 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2858	17 Kânunuevvel 1887 Cumartesi	5 Kânunuevvel	2 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2859	19 Kânunuevvel 1887 Pazartesi	7 Kânunuevvel	4 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2860	20 Kânunuevvel 1887 Salı	8 Kânunuevvel	5 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2861	21 Kânunuevvel 1887 Çarşamba	9 Kânunuevvel	6 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2862	22 Kânunuevvel 1887 Perşembe	10 Kânunuevvel	7 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2863	23 Kânunuevvel 1887 Cuma	11 Kânunuevvel	8 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2864	24 Kânunuevvel 1887 Cumartesi	12 Kânunuevvel	9 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2865	26 Kânunuevvel 1887 Pazartesi	14 Kânunuevvel	11 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2866	27 Kânunuevvel 1887 Salı	15 Kânunuevvel	12 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2867	28 Kânunuevvel 1887 Çarşamba	16 Kânunuevvel	13 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2868	29 Kânunuevvel 1887 Perşembe	17 Kânunuevvel	14 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2869	30 Kânunuevvel 1887 Cuma	18 Kânunuevvel	15 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2870	31 Kânunuevvel 1887 Cumartesi	19 Kânunuevvel	16 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2871	2 Kânunusani 1888 Pazartesi	21 Kânunuevvel	18 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2872	3 Kânunusani 1888 Salı	22 Kânunuevvel	19 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	k. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2873	4 Kânunusani 1888 Çarşamba	23 Kânunuevvel	20 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2874	5 Kânunusani 1888 Perşembe	24 Kânunuevvel	21 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2875	6 Kânunusani 1888 Cuma	25 Kânunuevvel	22 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2876	7 Kânunusani 1888 Cumartesi	26 Kânunuevvel	23 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2877	9 Kânunusani 1888 Pazartesi	28 Kânunuevvel	25 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2878	10 Kânunusani 1888 Salı	29 Kânunuevvel	26 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2879	11 Kânunusani 1888 Çarşamba	30 Kânunuevvel	27 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2880	12 Kânunusani 1888 Perşembe	31 Kânunuevvel	28 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2881	13 Kânunusani 1888 Cuma	1 Kânunusani	29 Rebiyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2882	14 Kânunusani 1888 Cumartesi	2 Kânunusani	1 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2883	16 Kânunusani 1888 Pazartesi	4 Kânunusani	3 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2884	17 Kânunusani 1888 Salı	5 Kânunusani	4 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2885	18 Kânunusani 1888 Çarşamba	6 Kânunusani	5 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2886	19 Kânunusani 1888 Perşembe	7 Kânunusani	6 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2887	20 Kânunusani 1888 Cuma	8 Kânunusani	7 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2888	21 Kânunusani 1888 Cumartesi	9 Kânunusani	8 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2889	23 Kânunusani 1888 Pazartesi	11 Kânunusani	10 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Bu sayıda miladi tarih 22 Kânunusani 1888 gözükmektedir. bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2890	24 Kânunusani 1888 Salı	12 Kânunusani	11 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2891	25 Kânunusani 1888 Çarşamba	13 Kânunusani	12 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2892	26 Kânunusani 1888 Perşembe	14 Kânunusani	13 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2893	27 Kânunusani 1888 Cuma	15 Kânunusani	14 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2894	28 Kânunusani 1888 Cumartesi	16 Kânunusani	15 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2895	30 Kânunusani 1888	18 Kânunusani	17 Cemaziyülevvel	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

	Pazartesi		1305		Efendi				
2896	31 Kânunusani 1888 Salı	19 Kânunusani	18 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2897	1 Şubat 1888 Çarşamba	20 Kânunusani	19 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2898	2 Şubat 1888 Perşembe	21 Kânunusani	20 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2899	3 Şubat 1888 Cuma	22 Kânunusani	21 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2900	4 Şubat 1888 Cumartesi	23 Kânunusani	22 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2901	6 Şubat 1888 Pazartesi	25 Kânunusani	24 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2902	7 Şubat 1888 Salı	26 Kânunusani	25 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2903	8 Şubat 1888 Çarşamba	27 Kânunusani	26 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2904	9 Şubat 1888 Perşembe	28 Kânunusani	27 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2905	10 Şubat 1888 Cuma	29 Kânunusani	28 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2906	11 Şubat 1888 Cumartesi	30 Kânunusani	29 Cemaziyülevvel 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2907	13 Şubat 1888 Pazartesi	1 Şubat	1 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2908	14 Şubat 1888 Salı	2 Şubat	2 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2909	15 Şubat 1888 Çarşamba	3 Şubat	3 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2910	16 Şubat 1888 Perşembe	4 Şubat	4 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2911	17 Şubat 1888 Cuma	5 Şubat	5 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2912	18 Şubat 1888 Cumartesi	6 Şubat	6 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2913	20 Şubat 1888 Pazartesi	8 Şubat	8 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2914	21 Şubat 1888 Salı	9 Şubat	9Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2915	22 Şubat 1888 Çarşamba	10 Şubat	10 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2916	23 Şubat 1888 Perşembe	11 Şubat	11 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2917	24 Şubat 1888 Cuma	12 Şubat	12 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2918	25 Şubat 1888 Cumartesi	13 Şubat	13 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2919	27 Şubat 1888 Pazartesi	15 Şubat	15 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2920	28 Şubat 1888 Salı	16Şubat	16 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2921	29 Şubat 1888 Çarşamba	17 Şubat	17 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2922	1 Mart 1888 Perşembe	18 Şubat	18 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2923	2 Mart 1888 Cuma	19 Şubat	19 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2924	3 Mart 1888 Cumartesi	20 Şubat	20 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2925	5 Mart 1888 Pazartesi	22 Şubat	22 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2926	6 Mart 1888 Salı	23 Şubat	23 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2927	7 Mart 1888 Çarşamba	24 Şubat	24 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2928	8 Mart 1888 Perşembe	25 Şubat	25 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2929	9 Mart 1888 Cuma	26 Şubat	26 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2930	10 Mart 1888 Cumartesi	27 Şubat	27 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı

2931	12 Mart 1888 Pazartesi	29 Şubat	29 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2932	13 Mart 1888 Salı	1 Mart	30 Cemaziyülahir 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2806. Sayının açıklamalar kısmı
2933	14 Mart 1888 Çarşamba	2 Mart	1 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2934	15 Mart 1888 Perşembe	3 Mart	2 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2935	16 Mart 1888 Cuma	4 Mart	3 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2936	17 Mart 1888 Cumartesi	5 Mart	4 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2937	19 Mart 1888 Pazartesi	7 Mart	6 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2938	20 Mart 1888 Salı	8 Mart	7 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2939	21 Mart 1888 Çarşamba	9 Mart	8 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2940	22 Mart 1888 Perşembe	10 Mart	10 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	*Tercüman-ı Hakikat* bu tarihte hicri tarihini bir gün atlatmıştır. Bu atlatma neticesinde Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993:338 ile arada bir günlük ihtilaf oluşmuştur. Bu tarihten itibaren *Tercüman-ı Hakikat* bir gün ileriden gitmektedir. Burada belirtilen hicri tarih *Tercüman-ı Hakikat*'e aittir. Bu uyumsuzluk 2960. sayıya kadar

									devam etmiştir. Bu sayıda 2 Şaban 1305 tarihleri uyumlu hale gelmiştir.
2941	23 Mart 1888 Cuma	11 Mart	11 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2942	24 Mart 1888 Cumartesi	12 Mart	12 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2943	26 Mart 1888 Pazartesi	14 Mart	14 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2944	27 Mart 1888 Salı	15 Mart	15 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2945	28 Mart 1888 Çarşamba	16 Mart	16 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2946	29 Mart 1888 Perşembe	17 Mart	17 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2947	30 Mart 1888 Cuma	18 Mart	18 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2948	31 Mart 1888 Cumartesi	19 Mart	19 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2949	2 Nisan 1888 Pazartesi	21 Mart	21 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2950	3 Nisan 1888 Salı	22 Mart	22 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2951	4 Nisan 1888 Çarşamba	23 Mart	23 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı

2952	5 Nisan 1888 Perşembe	24 Mart	24 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2953	6 Nisan 1888 Cuma	25 Mart	25 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2954	7 Nisan 1888 Cumartesi	26 Mart	26 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2955	9 Nisan 1888 Pazartesi	28 Mart	28 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2956	10 Nisan 1888 Salı	29 Mart	29 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2957	11 Nisan 1888 Çarşamba	30 Mart	30 Recep 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2958	12 Nisan 1888 Perşembe	31 Mart	1 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2959	13 Nisan 1888 Cuma	1 Nisan	2 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2940. Sayının açıklamalar kısmı
2960	14 Nisan 1888 Cumartesi	2 Nisan	2 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2961	16 Nisan 1888 Pazartesi	4 Nisan	4 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2962	17 Nisan 1888 Salı	5 Nisan	5 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2963	18 Nisan 1888 Çarşamba	6 Nisan	6 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	

2964	19 Nisan 1888 Perşembe	7 Nisan	7 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2965	20 Nisan 1888 Cuma	8 Nisan	8 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2966	21 Nisan 1888 Cumartesi	9 Nisan	9 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2967	23 Nisan 1888 Pazartesi	11 Nisan	11 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2968	24 Nisan 1888 Salı	12 Nisan	12 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2969	25 Nisan 1888 Çarşamba	13 Nisan	13 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2970	26 Nisan 1888 Perşembe	14 Nisan	15 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	*Tercüman-ı Hakikat* bu tarihte hicri tarihini bir gün atlatmıştır. Bu atlatma neticesinde Gazi Ahmed Muhtar Paşa 1993:339 ile arada bir günlük ihtilaf oluşmuştur. Bu tarihten itibaren *Tercüman-ı Hakikat* bir gün ileriden gitmektedir. Burada belirtilen hicri tarih *Tercüman-ı Hakikat*’e aittir. Bu uyumsuzluk 2982. sayıya kadar devam etmiştir. Bu sayıda 13 Ramazan 1305 tarihleri uyumlu hale gelmiştir.
2971	27 Nisan 1888 Cuma	15 Nisan	16 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2972	28 Nisan 1888 Cumartesi	16 Nisan	17 Şaban 1305	1-4	İbrahim	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı

					Efendi				
2973	30 Nisan 1888 Pazartesi	18 Nisan	19 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2974	1 Mayıs 1888 Salı	19Nisan	20 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2975	2 Mayıs 1888 Çarşamba	20 Nisan	21 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2976	3 Mayıs 1888 Perşembe	21 Nisan	22 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2977	4 Mayıs 1888 Cuma	22 Nisan	23 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2978	5 Mayıs 1888 Cumartesi	23 Nisan	24 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2979	8 Mayıs 1888 Salı	26 Nisan	27 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2980	9 Mayıs 1888 Çarşamba	27 Nisan	28 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2981	10 Mayıs 1888 Perşembe	28 Nisan	29 Şaban 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	bk. 2970. Sayının açıklamalar kısmı
2982	24 Mayıs 1888 Perşembe	12 Mayıs	13 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2983	25 Mayıs 1888 Cuma	13 Mayıs	14 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	

2984	26 Mayıs 1888 Cumartesi	14 Mayıs	15 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2985	28 Mayıs 1888 Pazartesi	16 Mayıs	17 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	Gün kısmı yanlışlıkla “Cumartesi” olarak belirtilmiştir.
2986	29 Mayıs 1888 Salı	17 Mayıs	18 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2987	30 Mayıs 1888 Çarşamba	18 Mayıs	19 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2988	31 Mayıs 1888 Perşembe	19 Mayıs	20 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2989	1 Haziran 1888 Cuma	20 Mayıs	21 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2990	2 Haziran 1888 Cumartesi	21 Mayıs	22 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2991	4 Haziran 1888 Pazartesi	23 Mayıs	24 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2992	5 Haziran 1888 Salı	24 Mayıs	25 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2993	6 Haziran 1888 Çarşamba	25 Mayıs	26 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2994	7 Haziran 1888 Perşembe	26 Mayıs	27 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2995	8 Haziran 1888 Cuma	27 Mayıs	28 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	

2996	9 Haziran 1888 Cumartesi	28 Mayıs	29 Ramazan 1305	1-4	İbrahim Efendi	“	“	“	
2997	16 Haziran 1888 Cumartesi	4 Haziran	6 Şevval 1305	1-8	İbrahim Efendi	“	“	“	
2998	18 Haziran 1888 Pazartesi	6 Haziran	8 Şevval 1305	1-8	İbrahim Efendi	“	“	“	
2999	19 Haziran 1888 Salı	7 Haziran	9 Şevval 1305	1-8	İbrahim Efendi	“	“	“	
3000	20 Haziran 1888 Çarşamba	8 Haziran	10 Şevval 1305	1-8	İbrahim Efendi	“	“	“	

1.2. Şekil Özellikleri

1878-1922 yılları arasında yayımlanan *Tercüman-ı Hakikat*'in incelenen 2501-3000 numaralı sayıları 18 Ekim 1886 ile 20 Haziran 1888 tarihleri arasında neşredilmiştir. Haftanın altı günü yayımlanan *Tercüman-ı Hakikat* pazar günleri çıkmamıştır. *Tercüman-ı Hakikat*'in neşri bazı aksamalar haricinde düzenli olarak devam etmiştir.

İncelenen tarihler içerisinde *Tercüman-ı Hakikat*'in yayınında altı kez aksama olmuştur. Bu aksamalardan ikisi Ramazan ve Kurban Bayramı müddetince gazetenin çıkmamasıdır. Bu rutin aksamalar haricindeki dört aksama ise kendine has nedenlere bağlı olarak gelişmiştir.

6 Temmuz 1887 Çarşamba günü yayımlanan 2721 numaralı sayıdan itibaren *Tercüman-ı Hakikat* iki gün çıkmamış 2722 numaralı sayı 9 Temmuz 1887 Cumartesi günü çıkmıştır. 2722 numaralı sayıda *Tercüman-ı Hakikat*'in "mebahis-i maluma" dolayısıyla iki gün çıkmadığı belirtilip tekrar yayın hayatına dönmesi nedeniyle Padişah'a dua edilmiştir. Buradan anlaşıldığına göre *Tercüman-ı Hakikat* iki günlük bir ceza almıştır.

İncelenen sayılar içinde en uzun süreli aksama 10 Mayıs 1888 Perşembe günü çıkan 2982 numaralı sayıdan sonra yaşanmıştır. 2983 numaralı sayı ancak 24 Mayıs 1888 Perşembe günü çıkmıştır ve bu sayıda ilk sütundan "Tahdis-i Nimet" başlıklı bir yazı ile *Tercüman-ı Hakikat*'in tekrar çıkmasına müsaade edilmesi nedeniyle padişaha teşekkür edilmiştir. Bu süreçte *Tercüman-ı Hakikat*'in iki hafta ceza aldığı anlaşılmaktadır.

2979 numaralı sayı ise bir gün tehir edilerek 7 Mayıs 1888 Salı günü çıkar. Bu gecikmenin sebebi Pazartesi günü "Paskalya Bayramı" olması ve matbaa çalışanlarının büyük bir kısmının Hristiyan olmasıdır. *Tercüman-ı Hakikat* bu gecikmeden ötürü okurlarından özür diler.

9 Haziran 1888 Cumartesi günü *Tercüman-ı Hakikat* 2996 numaralı sayısı ile Ramazan Bayramı tatiline girer ancak bayramdan sonra da iki gün gazete çıkmaz. 2997 numaralı sayı 16 Haziran 1888 Cumartesi günü neşredilir. Bu gecikmenin sebebi *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin bu sayı itibari ile köklü bir değişikliğe

gitmesidir. *Tercüman-ı Hakikat* incelenen 2501 ila 2996 numaralı sayılarında dört sayfa olarak ve her sayfada yedi sütun kullanarak çıkıyordu. Ancak 2997 numaralı sayı ile köklü bir değişim yaşanmıştır. Artık *Tercüman-ı Hakikat* sekiz sayfa ve her sayfada beş sütun olarak çıkmaktadır. Gazete ebatlarının da küçültüldüğü anlaşılmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'in ilk sayfasının sağ üst köşesinde gazetenin kaçıncı sayısı olduğuna dair ibare bulunmaktadır. En üst orta kısımda ise haftanın hangi gününe ait olduğuna dair ibare vardır. Gün ibaresinin hemen altında Rumî ve Miladî tarihler verilir. Rumî tarihte yıl kısmı bulunmazken Miladî tarihin yılı da yazılmaktadır. Sol üst köşede ise ay ve yıl olarak Hicrî tarih verilmektedir.

İlk sayfanın üst kısmında *Tercüman-ı Hakikat* klişesi tam ortaya yerleştirilmiştir. Klişenin alt kısmında *Tercüman-ı Hakikat*'in yayın hayatına başladığı 1878 yılının Hicrî karşılığı olan 1294 yılı yazılıdır. Klişenin hemen altında ise *"Pazardan maada her gün neşrolunur Osmanlı gazetesidir"* ibaresi yer almaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'in Hicrî ve Miladî tarihleri arasında bazı uyuşmazlıklar söz konusu olabilmektedir. Bu sebeple "Kimlik Bilgileri" hazırlanırken tüm tarihler Gazi Ahmet Muhtar Paşa tarafından hazırlanan *Takvîmü's-Sinîn* ile karşılaştırılmış ve farklılıklar burada belirtilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat klişesinin her iki tarafında da gazeteye ait çeşitli bilgiler yer almaktadır. Klişenin sağ tarafında ilk satırda *"Gazetenin umur-ı tahririyesine ait hususat için"* mesul müdür olarak Mehmet Cevdet belirtilmiştir. Sağ tarafta ikinci satırda *Tercüman-ı Hakikat*'in dışarıdan yollanan metinleri yayımlama politikası üzerinde durulur. *"Menafi-i umumiyeye ait hususat ile mesleğimize muvafık asar-ı ilmiye ve edebiye meccanen ve maa-t-teşekkür"* ifadesi ile uygun metinlerin yayımlanabileceği belirtilmiş ancak *Tercüman-ı Hakikat*'e gönderilen her metnin yayımlanmayacağı dile getirilmiştir. Ayrıca yollanan eserlerin iade edilmeyeceği; posta ücreti ödenmemiş mektupların da kabul edilmeyeceği belirtilmiştir.

Sağ taraf son satır ise *Tercüman-ı Hakikat*'in adres bilgilerine ayrılmıştır. *"Babıâli civarında Ebussuud Caddesi'nde (Kırk Ambar) Matbaa ve İdarehanesi"* şeklinde *Tercüman-ı Hakikat*'in adresi belirtilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat klişesinin sol tarafının ilk satırında "umur-ı idare"nin kime ait olduğu belirtilir. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2501-2685 numaralı sayılarında "umur-ı idare" Tevfik Bey'e aittir ancak 2686 numaralı sayıdan itibaren bu görevi İbrahim Efendi almıştır.

Sol tarafın ikinci satırından itibaren *Tercüman-ı Hakikat*'e ait abonelik ücretleri hakkında bilgi verilir. Buna göre *Tercüman-ı Hakikat*'in abonelikte üç aylık ücreti altmış, altı aylık ücreti yüz on, yıllık ücreti ise iki yüz kuruş olarak belirlenmiştir. Vilayetler için ayrıca yıllık posta ücreti olarak seksen yedi kuruş talep edilmektedir.

Abonelik bilgilerine müteakip ilan ücretleri belirtilmektedir. İlanların ücreti satır sayısına göre belirlenmiştir. Ayrıca ilan banka ve kuyumculara ait olursa ilan ücreti artmaktadır. Bir de ilan, ilan bölümünde değil de haber kısmında olursa ücret katlanmaktadır. *"İlanat-ı âdiyyenin bahr-ı satırından ilk defa için iki ve tekrarı halinde bir kuruş alınır. Banka ve şirket ve umur-ı sarrafiye ilanlarının satırına beş ve havadis sırasında neşredilecek ilanatın satırında on beş kuruş alınır."*

Sol tarafın en alt kısmında ise *Tercüman-ı Hakikat*'in tek nüsha fiyatı belirtilerek *"Bir nüshası 1 kuruştur"* ibaresine yer verilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in genel sütun düzeni incelenen 2501-3000 numaralı sayılar içerisinde 2501-2996 numaralı sayılarda aynen devam etmekte iken *Tercüman-ı Hakikat* 2997 numaralı sayı ile bir şekil değişimine gitmiş böylece 2997-3000 numaralı son dört sayıda şekil özellikleri değişmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in 2501-2996 numaralı sayılarında izlenen genel şekil özelliklerinde ilk olarak "İhtar" ya da "İhtar-ı Mahsus" denilen sütun görülür. Bu sütun her sayıda olmamakla beraber ihtiyaç duyulduğunda kullanılan bir bilgilendirme sütunu olarak kullanılmıştır. Genellikle *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlanan tefrikaların cüzlerinin çıktığını bildiren bu sütunda zaman zaman okuyucuyu aydınlatmak için yapılmış açıklamalarda mevcuttur.

Tercüman-ı Hakikat'in haber sırasında öncelik dış politikaya ayrılmıştır. "İcmal-i Ahval" adlı sütunda genellikle yurtdışından haberler özet olarak aktarılır. İnceleme alanına giren sayılarda dış politikanın en sıcak başlığı "Bulgar Meselesi"dir. Bu konu ile alakalı olarak yeni gelişmeler sürekli olarak aktarılır.

“Muharreret-ı Telgrafiye” adlı sütunda ise yabancı kaynakların geçtiği haberler tarih ve şehir adı verilerek aktarılır. Bu kaynaklar içerisinde en öne çıkan kaynak Fransız menşeli “Ajans Havas”dır.

Bazı sayılarda “Tevcihat” adlı sütuna yer verilir. Bu sütun görevde yükselişleri belirten bir bilgilendirme sütunudur. Herhangi bir yoruma ver verilmez. Bu sütunu müteakiben “İstanbul Havadisi” sütunu yer alır. Bu sütunda ise İstanbul sınırları içerisinde gelişen bölge haberlerine rastlanılır. Daha çok şehirde gerçekleşen yangın, adli vukuat vs. gibi olaylar aktarılır.

“Gazetelerden Muktebesat” sütununda ise genellikle yabancı gazetelerde çıkan haberlerin özetlerine verilir. Bu sütunda çok çeşitli ülkelerden çeşitli gazete adlarına rastlamak mümkündür. Avrupa ülkelerine ait gazetelerin hemen hemen tamamı ile Amerika gibi uzak kıtalardan da zaman zaman haberlere rastlanılır. Bu durum *Tercüman-ı Hakikat*’in ne kadar geniş bir perspektifi izlediğini ortaya koymaktadır.

İkinci sayfada “Vilayet Havadisi” adlı sütun bulunmaktadır. Bu sütunda Osmanlı Devleti’nin farklı vilayetlerinden haberlerin aktarıldığı görülmektedir. Sivas, Erzurum gibi Anadolu vilayetlerinin yanı sıra Suriye ve Mısır gibi uzak vilayetlerden de haberler bölge gazetelerinden alıntılar yapılarak aktarılmaktadır.

İkinci sayfanın alt kısmında bir “Tefrika” sütunu sürekli olmamakla beraber açılmaktadır. Genellikle Ahmet Midhat Efendi’nin Batı’dan çevirdiği romanlar ya da telif eserleri bu kısımda yayımlanmaktadır. “Tefrika” sütunu bazen üçüncü sayfaya geçebilmektedir. Bazen hem iki hem üçüncü sayfanın “Tefrika” için ayrıldığı da olmuştur. Bu sebeple tam bir tefrika düzeninden söz etmek mümkün değildir.

Tercüman-ı Hakikat’in inceleme alanımıza giren 2501-3000 numaralı sayılarında düzenli bir “Edebiyat” sütunu bulunmamaktadır. Bu durumun temel sebebi Muallim Naci’nin *Tercüman-ı Hakikat*’ten ayrılması olarak görülmektedir. Muallım Naci’nin *Tercüman-ı Hakikat*’te imzalı son yazısı 2112 numaralı sayıda yayımlanmıştır. (Bozpolat 2013: 70) Buna rağmen *Tercüman-ı Hakikat*’te edebî tartışmalara rastlanılmaktadır ancak bunlar daha çok “Varaka”lar üzerinden gerçekleşmektedir.

İkinci ya da üçüncü sayfada yer bulan yaygın bir sütun ise "Mütenevvia" adlı sütundur. Bu sütunda insanların ilgisini çekecek, işlerine yarayacak çok farklı alanlara ait yazılar okurlarla buluşturulmuştur. Bu niteliği ile bir genel kültür sütunu olarak kullanılmıştır. Sağlıklı yaşam, coğrafya, teknoloji, ilginç olaylar bu sütunda aktarılmıştır.

İkinci ya da üçüncü sayfada yer alan bir diğer sütun "Mevadd-ı Fenniye" adlı sütundur. Bu sütunda ise bilimle alakalı daha ciddi ve nitelikle yazılar yayımlanmıştır. Pek yaygın kullanılmayan bu sütunda yayımlanan yazıların birçoğu yabancı bilim adamlarından tercümedir.

Üçüncü sayfa içerisinde "Letaif" adlı sütunda ise kısa hikâyelerin yayımlandığı görülmektedir.

Üçüncü sayfanın sonlarında kitap ilanları görülmektedir. Kitap ilanları başlık ve kitabın tanıtımı, fiyatı ve nerede satıldığı şeklinde düzenlenmektedir. Bu dönemde kitaplar "cüz" denilen parçalar halinde de yayımlanabildiği için ilanlarda cüz sayıları da düzenli olarak belirtilmektedir. Kitap ilanlarında da Ahmet Midhat'a ait eserlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Üçüncü sayfanın sonunda "Galata Borsası" adlı sütunda ise borsa verileri günlük olarak okurlara aktarılmaktadır.

Dördüncü ve son sayfa ise tamamen ilan ve reklamlara ayrılmıştır. Bu sayfanın ilk bölümlerinde kitap ilanları yer alırken devamında çeşitli ürünlere ait reklamlara yer verilmiştir. Kitap ilanlarının arasında "Osmanlı Tiyatrosu" başlığı altında oyun ilanları da verilmektedir. Bu ilanlarda oyunun adı, hangi kumpanya tarafından kimin idaresinde hangi salonda oynandığı, kaç perdeden oluştuğu ve hangi gün saat kaçta olacağına dair bilgiler yer almaktadır.

Dördündü sayfanın son kısmında ise demiryolu hatlarının durak ve zaman çizelgesi yer almaktadır. Dakika dakika "Rumeli Demiryolları" trenlerinin hangi istasyonda olacakları belirtilmiştir.

2997. sayı ile birlikte *Tercüman-ı Hakikat* şekil değişikliğine gitmiştir. Sayfa sayısı dörtten sekize çıkarılmış. Sayfa başı sütun sayısı ise yediden beşe düşürülmüştür. Böylece daha küçük boyutlarda daha fazla sayfaya sahip *Tercüman-ı*

Hakikat dönemi başlamıştır. Yeni düzenlemede sütun adlarında herhangi bir değişikliğe gidilmemiş ancak sütunların yerleşim düzeni değiştirilmiştir.

Yeni dönemde *Tercüman-ı Hakikat*'in ilk ve son sayfası ilanlara ayrılmıştır. İlk sayfada kitap ilanları ve daha önce dördüncü sayfada yer alan demiryolu vakit çizelgesi verilmiştir.

Son sayfa da ise ürün reklamlarına ağırlık verilmiştir. Ürün reklamlarında genellikle resim içeren klişeler kullanılmıştır. Parfüm, ilaç, gözlük, makine, gözlük, içki gibi pek çok ürüne ait reklamlar düzenli olarak yayımlanmaktadır. Bu dönemde ithal ürünlerin de çoğalması neticesinde ürün reklamlarında önemli bir çeşitlilik göze çarpmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'in yeni düzenini uyguladığı 2997-3000 numaralı sayılarında diğer sütunlar aynen korunmuş ancak yerleri yeniden düzenlenmiştir. Önceki düzende *Tercüman-ı Hakikat*'in ilk sayfasında olan sütunlar ikinci sayfadan itibaren başlamıştır. "İcmal-i Ahval" ile başlayan birbirini takip eden sütunlar birer sayfalık kayma ile yeni yerlerini bulmuşlardır. Burada artan sayfa sayısı nedeniyle sütunların daha fazla yer tuttuğu görülmektedir. Özellikle "Tefrika" ve yazı dizilerine bu dönemde daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir.

Ayrıca *Tercüman-ı Hakikat*'in sayfa sayısı iki katına çıkmasına rağmen fiyatında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. *Tercüman-ı Hakikat* yine "1 Kuruş" fiyatı ile satışına devam etmiştir. Abonelik ve posta ücretleri aynı şekilde korunmuştur.

1.3. Yayın Politikası

Tercüman-ı Hakikat'in yayın politikası her kesimin ilgisini çekecek konuları yine toplumun her kesiminin anlayabileceği bir dil ve üslupla aktarmak üzerine kurulmuştur. Ahmet Midhat'ın popüler gazetecilik ya da halk gazeteciliği denilen bu gazetecilik anlayışı *Tercüman-ı Hakikat*'in geneline hâkimdir.

Tercüman-ı Hakikat yurttan ve dünyadan çeşitli haberleri titizlik ile sunarken aynı zamanda edebiyat, sanat ve bilim metinleriyle faydalı günlük bilgiler içeren metinleri okuyucularına ulaştırmaya çalışmıştır.

"*Ahmet Midhat Efendi Tercüman-ı Hakikat gazetesinde gericiliğe ve tutuculuğa karşı savaş açmış bu arada romanlar tefrika etmiş, tarih dizileri yazmıştır. Tercüman-ı Hakikat bu haliyle daha çok bir halk gazetesi olmuştur. Bu gazete halka bol havadis veriyor, halk dilinde zengin yazılar koyuyor, bu nedenle aydın kişiler yanında geniş halk kitleleri de bu gazeteyi okuyordu"* (İnuğur 2005: 279).

"İstibdat Döneminin en meşhur gazetecisi Ahmet Midhat'tır." (Enginün 2009: 71). Bu dönemin en etkili ve en uzun ömürlü gazetesi ise *Tercüman-ı Hakikat*'tir. Bunu dönemin gereklerine uygun yayıncılık yaparak başarmıştır. *Tercüman-ı Hakikat* iç siyaset konularına mümkün oldukça girmemiştir. Ancak 1886-1888 yılları arasındaki nüshalarda dış siyasetin en önemli konusu olan "Bulgaristan Meselesi" kendisine sürekli yer bulmuştur. "*Bulgaristan "Doksan Üç Harbi" ile Osmanlı'dan ayrılan ancak siyasî geleceği halen tartışmalı olan bir Balkan devletidir."* (Afyoncu 2016: 536). Bulgaristan'ın siyasî geleceği, kimin kral olacağı *Tercüman-ı Hakikat* tarafından yakından izlenilmekte ve okuyuculara aktarılmaktadır. Bu haberler genellikle "Ajans Havas" adlı Fransız haber ajansından gelen notlarla sunulmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'in ilk sayfasının başında bazı sayılarda "İhtar" ya da "İhtar-ı Mahsus" adlı sütun bulunmaktadır. Bu sütun *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edilen eserlerin cüzlerinin yayına çıkışını haber vermek için kullanılır.

Birinci sayfanın devamındaki sütun "İcmal-i Ahval" adlı sütundur. Burada genellikle yurt dışı haberleri yer almakta özellikle Avrupa'dan haberler verilmektedir. Bu sütunu takip eden sütun "Muharrerat-ı Telgrafiye"dir. Burada da başta "*Ajans Havas"* olmak üzere yurt dışı ajanslardan haberler ülke adlarını belirterek yayımlanır. "Gazetelerden Muktebesat" sütununda da Avrupa ve dünya basınında çıkan önemli haberlerin tercüme metni bulunmaktadır. *Tercüman-ı Hakikat*'in ilk sayfasında bulunan bu sütunlarda Batı haberleri ön plandadır. Bu durum Batı'daki gelişmeleri öğrenme noktasında bir gayret olduğunu göstermektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in ilk sayfasında bulunan bir diğer sütun ise "İstanbul Havadisi"dir. Bu sütunda ise başkentin yerel haberleri ele alınır. Bu haberler

genellikle siyasetten uzak şehir ve şehir halkıyla alakalı haberlerdir. İstanbul'da olup bitenler okuyucuya burada aktarılır.

"Vilayet Havadisi" sütununda ise vilayet gazetelerinde öne çıkan haberler ve yazılar yayımlanır. Sivas, Adana, İzmir ve Erzurum gibi Anadolu vilayetlerinin yanı sıra Balkanlar, Suriye, Filistin, Ege Adaları ve Mısır gibi uzak vilayetlere ait haberlere de bu sütunda yer verilir. Vilayetlerde olup bitenler okuyucuya yerel gazetelerden alıntılar yoluyla aktarılır.

"Tevcihat" sütunu birçok sayıda bulunmaktadır. Bu sütunda kıdemi artan devlet memurlarının hangi görevden hangi göreve yükseldikleri sırasıyla beyan edilir. Bu sütun bir bilgi verme ya da ilan etme metni şeklinde düzenlenmiş herhangi bir yorum yapılmamıştır.

*Tercüman-ı Hakikat'*in ikinci ve üçüncü sayfaları haber dışı konulara ağırlık vermektedir. İkinci veya üçüncü sayfanın alt bölümünde "Tefrika" sütunu bulunmaktadır. Ancak bu sütun her sayıda belli bir intizama göre oluşturulmamıştır. Bazen iki bazen üçüncü sayfada yer bulurken bazı tefrikalar ise tefrika sütunu dışında seri halde yayımlanır. Canlı ve çeşitli bir tefrika politikasına sahip *Tercüman-ı Hakikat* bu tefrikaların yayın düzeni konusunda ise gelişigüzel denilebilecek bir düzen uygulamaktadır. Bazı tefrikaların aralıklı olarak yayımlandığı ve bazı eserlere ara verilip sonra yeniden devam edildiği görülmektedir.

"Edebiyat" sütunu *Tercüman-ı Hakikat*'in bu çalışmaya dâhil edilen 2501-3000 numaralı sayılarında en zayıf olan sütunlardan biridir. Muallim Naci'nin *Tercüman-ı Hakikat*'ten ayrılması ve Beşir Fuad'ın vefatı neticesinde edebî tartışmalar ve mülahazalar konusunda gazete oldukça sönük kalmıştır. Ahmet Midhat'ın birkaç teorik yazısı haricinde bu sütuna fazla müracaat edilmemiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in "Mütenevvia" ve "Mevadd-ı Fenniye" sütunları çok çeşitli konulara değinilen canlı ve ilgi çekici sütunlardır. Ahmet Midhat'ın hayatın hemen her alanında bilgiler paylaşma hassasiyeti bu bölümleri canlandırmıştır. Beşir Fuad'ın önemli makalelerle ile katkı sağladığı bu sütunlarda çok çeşitli alanlardan çeşitli isimlerinde katkılarıyla konu zenginliği sağlanmıştır. Dönemin genç yazarları Hüseyin Rahmi ve Mustafa Refik bu sütunları nitelikli metinlerle donatmıştır. Bu genç yazarlar Batı literatüründen okuyup öğrendikleri yepyeni konuları okuyucu ile

paylaşarak halkı dünyadaki gelişmelerden haberdar etme görevini başarıyla ifa etmişlerdir. Bu sütunlarda işlenen genel konu başlıkları coğrafya, fen, tıp, askerîye, teknoloji, uzay, tarım ve hayvancılık gibi konulardır. Dünyada o dönem dile getirilen tüm gelişmeler *Tercüman-ı Hakikat* ekibi tarafından ellerinden geldiğince okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır.

Tercüman-ı Hakikat'in çok canlı olduğu sütunlardan diğerleri ise "Varaka" ve "Mektub-ı Mahsus" sütunlarıdır. *Tercüman-ı Hakikat*'in neredeyse her sayısında bir mektup ya da varaka yayımlanmaktadır. Bu metinlerin çeşitliliği her açıdan zengindir. Öncelikle önemli yazarlardan esnafa kadar çok farklı kesimlerin "varaka" yazdıkları görülmektedir. Burada *Tercüman-ı Hakikat*'in Osmanlı vatandaşlarının her kesimine ulaştığı sonucu çıkarılabilir. İkincisi "varaka"larda çok çeşitli konular dile getirilmektedir. Bu da *Tercüman-ı Hakikat*'in hedeflediği konu zenginliğine okuyucuyu da adapte ettiğini göstermektedir. Üçüncüsü ise varakalar İstanbul'un yanı sıra Anadolu vilayetleri, Balkan vilayetleri Arap coğrafyası, Kuzey Afrika ve Ege adalarındaki Osmanlı topraklarından gelmektedir. Bu da *Tercüman-ı Hakikat*'in Osmanlı'nın tüm coğrafi bölgeleri ile etkileşime girdiğini göstermektedir.

Tercüman-ı Hakikat "Varaka"larda geçen sorulara bazen "İmzasız" bazen ise "Ahmet Midhat" imzası ile cevap vermektedir. Ahmet Midhat "Varaka"larda geçen soru, istek ve şikâyetleri değerlendirip "Cevap" kısmında uygun karşılıklar vermektedir.

Bazı "Varakalar" ise tamamen bilgi paylaşımı amacıyla yollanmaktadır. Ahmet Midhat böyle faydalı yazılara her zaman açık olduklarını belirterek bu tip "Varaka"ların yollanmasını teşvik etmektedir. Örneğin Kaymakzade Adanalı Hakkı adlı okuyucu "Kâğıttan Mürekkebi İzale", "Mürur-ı Zamanla Acımış ve Kokmuş Yağı Islah", Yumurtanın Uzun Saklanması" gibi konularda pratik bilgiler veren "Varaka"lar yollamıştır.

"Varaka"lar aracılığı ile tartışmalar da yapılmaktadır. Dinî, hukukî vesaire alanlarda tartışmaların "Varaka" yoluyla yapıldığı görülür. Okur tartışmalarına zemin hazırlayan birden fazla gazete bulunmaktadır. Bazen *Tercüman-ı Hakikat*'te çıkan "Varaka" *Tarîk, Saadet* gibi gazetelerde çıkan "Varaka"lara cevap niteliğinde olmaktadır. Bu tip "Varaka"larda cevabın verildiği metnin yayımlandığı gazetenin

adı ve sayısı ile metnin altındaki imzanın kime ait olduğu baştan belirtilerek muhatap belirtilmektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in son sayfasında "İlanat" sütunu bulunmaktadır. *Tercüman-ı Hakikat*'in ilanları çok çeşitlidir. Öncelikle kitap ilanları sırasıyla verilirken devamında parfüm, kozmetik, tıbbî malzemeler, içki, demiryolu seferleri, gözlük, gelinlik, demiryolu seferleri, Galata borsası, Piyango çekilişleri vesaire gibi çok çeşitli alanlara ait ilanlara rastlanılmaktadır. *Tercüman-ı Hakikat*'in sekiz sayfaya çıktığı 2997. sayıdan itibaren "İlanat" sütunu birinci ve sekizinci sayfa olarak iki sayfaya çıkar. Kitap ve demiryolu ilanları ilk sayfaya, ürün ilanları ise son sayfada verilir.

Tercüman-ı Hakikat ayrıca özel gün ve gecelerin kutlandığı sütunlarda açmaktadır. Kandil geceleri, bayramlar ve Sultan II. Abdülhamit'in doğum günü olan Hicrî 16 Şaban özel sütunlar açılarak kutlanmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'e bazı yayınlarından ötürü eleştiriler gelmektedir. 2822. sayıda "imzasız" yollanan bir "Varaka"da gazetenin vasatlaştığı ve tashih hataları ile dolduğu iddia edilir.

"Tercüman-ı Hakikat'i yeniden ihyanız bizi ihya demektir. Zaten Tercüman'ımızdan başka okunacak gazetemiz yok iken onun dahi ahiren asar-ı kalemiyenizden mahrum olarak çıkması mütalaasında hiçbir lezzet bırakmamış idi. Çünkü bir gazete yalnız Bulgar meselesinden ibaret Avrupa gazeteleri münderecatını tercüme ederek veyahut yalnız vilayet gazetelerinden nakl-ı sütun eylemek ile okunacak gazete addolunamaz. Tercüman-ı Hakikat bizi âlâ mütenevvialarına, romanlarına filanlarına alıştırmış olduğundan onlardan arî gazeteyi ancak çocuklar uçurtma yapmalıdırlar. Bu arızayı yazmaktan maksadım hem hemt-i müteceddide teşekkür hem de tertip yanlışlarını biraz daha dikkatli tashih etmeleri için muharrir arkadaşlarınıza emir vermenizi rica içindir. Zira Tercüman-ı Hakikat'te yedi nefer-i erbab-ı iktidardan muharrir ve mütercim ve yedi adamın yazdığı yazılar zat-ı âlinizin bunca meşguliyetiniz arasında bir günlük yazdığınız yazılara muadil düştüğü halde tashihe olsun hemt etmeli değil midir?" (İmzasız 1887: 2).

Bu şikâyete hem okuyucu hem de gazetecilerin açısından yaklaşan Ahmet Midhat şu cevabı verir:

"Muharrir arkadaşlarım hakkındaki eser-i hayırhahınıza cümleten teşekkür olunur. Koca bir gazetede yanlış kalmamak kabil değil ise de biraz da dikkat edecek olsalar elbette yanlışı daha az olur. Sonradan kitap olacak yazılar kitap sahifeleri suretine girdikleri zaman bir daha taraf-ı acizanemden tashih olunuyorlar ise de itiraf ederim ki onda dahi birtakım hatalar kalıyorlar. Çok ve çabuk görülen işte elbette kusur olur. Büyükler dahi onları affiyla büyüklüklerini ispat etmiş olurlar.

İnşallah-ı teali bu kış karilerimi pek güzel eğlendirerek müstefit etmek için Tercüman'a birçok yazı yazacağım. Zaten bir hayli yazılarımda hazır yazılmış vardır. Teşvikiniz gibi teşvikat bizim gibi hizmetkârlar için en şakireli taziyanedir" (Ahmet Midhat 1887f: 2).

Önemli bir diğer şikâyet konusu ise tefrikası yapılan eserlerin cüzlerinin pahalı olmasıdır. Ahmet Midhat bu durumu da anlayışla karşılar ve fiyatların düşmesi için eserlerin ve gazetelerin daha çok sayıda basılıp satılması gerektiğini bildirir:

"Cevdet Tarihinin bir cildi beş kuruşa verilmesi bir eser-i rekabet-i terakkiperveranedir ki fiyat-ı matbuat için mikyas olamaz. Bizde ekser matbuatın fiyatları Avrupa matbuatından ehvendir. Hele bizim idarehanemizin kitap ve risaili İstanbul'daki Türkçe gazetelerle adeta beraberdir. Tarik'in bir nüshasını roman, Mufassal, Musahabat gibi asarımızla –fakat gayr-ı az ilanât-ı satır hesabıyla- mukayese eder iseniz anlarsınız. Avrupa'da bir eserden binlerce nüsha satıldığı halde yüzlerce nüsha satanlar fiyatça onlarla beraber olursa erbabının fedakârlığına delalet etmez mi? Maahaza gönüller fiyatın daha ziyade tenzilini de arzu etmez değildir. Ancak iki kuruşa verilen bir risalenin yirmi parası bayi ıskontosu ve on parası kâğıt pahası olursa asıl fiyatı elli paraya iner ki otuz iki sahifenin tertibiyesi tashihiyesi tabiyesi kurub-ı teclidiyesi kap masarifini bundan çıkarmak lazım geleceğinden bu hal ile beraber tenzil-i fiyat lazım gelir ise tazmin-i zararı deruhte etmiş olmak icap eder. Ne hacet? Pek çok heveskeran kitap yazdıkları kitap bastıkları halde adem-i devamlarına sebep mahzen zararlarına tahammül edememeleridir. İnşallah matbuat-ı rağbetkârları daha ziyade çoğalır da tenzil-i fiyat dahi tabiatıyla husule gelir" (Ahmet Midhat 1886: 2).

Tercüman-ı Hakikat inceleme alanımıza giren 2501.-3000. sayılar arasında bir kez on üç günlük kapatma cezasına maruz kalmıştır. 10-24 Mayıs 1888 tarihleri arasında cezalı olan *Tercüman-ı Hakikat* 24 Mayıs 1888 tarihli 2982. sayısında "Tahdis-i Nimet" adlı yazı ile cezanın bitmesinden duyulan minneti belirtir. Padişaha dua edilir ve yeni dönemde daha da iyi bir yayıncılık ortaya koyacaklarını belirtirler. Ancak yeni dönemde kullanacakları sekiz sayfalık yeni düzene geçişi Ramazan Bayramı ertesine bırakırlar.

"*Hakikat! Bu defa ki mazhariyetimiz ile husule gelen şevk Tercüman-ı Hakikatimizin bütün heyetini hizmet-i sadıkane-i neşriyede yeniden bir daha sarf-ı mahasal-ı iktidar etmeye şevk eylediğinden ve âlem-i matbuatta yeniden isbat-ı vücut bazı refikamızın matbuat-ı Osmaniye'yi hacim ve fiyat cihetiyle eski hal-i yeknesaksından bir başka hale tahvil etmiş olması da gazetemizce bir ıslah-ı cedidi tahtel-lüzumiyete koymuş bulunduğundan hizmet-i mahbubemizden on üç günlük inkıtayı müteakip müsemmam olan suret-i muslihe ile meydana çıkmayı pek arzu eylemiş idisek de heyetimizin bir büyük kısmı şehr-i mübarek-i sayamın mukteza-yı tabisince hizmetlerinde kuvvet-i tama sarfına muktedir bir halde bulunmadığından bu arzunun husuli bayram ertesine kadar tehire mecburiyet oluvermiştir"* (İmzasız 1888b: 1).

İzlediği yayın politikası sayesinde *Tercüman-ı Hakikat* geniş halk kitlelerinin gazetesi olmayı başarmış, halka faydalı bilgiler verme ve kültürel düzeyi artırmak için büyük çabalar sarf etmiştir. Döneminin yönetimi ile de uyumlu çalışarak uzun yıllar kapatılmadan yayın hayatına devam etmeyi başarmıştır.

1.4. Tercüman-ı Hakikat'te Edebiyat

Tercüman-ı Hakikat başta kurucusu ve başyazarı Ahmet Midhat olmak üzere devrinin önemli edebiyatçıları tarafından çıkarılan bir gazete olarak birçok edebî eserin ilk yayımlandığı yer olmuştur. Yine uzun yayın hayatı aynı zamanda birçok edebî tartışmanın da olduğu döneme denk düşmüştür. Ancak 1885 yılında Muallim Naci'nin *Tercüman-ı Hakikat*'ten ayrılmış olması sebebiyle bu edebî tartışma ortamının bu çalışmada incelenen nüshalara taşınması mümkün olmamıştır.

Beşir Fuad'ın katıldığı "hayal-hakikat" tartışmasının da bu çalışmadaki 2501-3000. sayı aralığında etkisi azalmış, Beşir Fuad tarafından bu tartışma ile ilgili

yalnızca bir yazı kaleme alınmıştır. Bu yazı "*Yine 'Şiir ve Hakikat' Meselesi"* (Beşir Fuad 1887a: 2) başlıklı makaledir. Beşir Fuad'a belli aradan sonra "şiir ve hakikat" konusunda bir "tarizat" yazılınca Beşir Fuad bu yazıya karşılık verebilmek için intiharını bir hafta ertelediğini Ahmet Midhat'a yazdığı "Mezardan Bir Seda"(Beşir Fuad 1887c: 2-3) adlı son mektubunda belirtir (Okay 2012: 73).

Muallim Naci ve Beşir Fuad gibi iki polemikçi edibini kaybeden *Tercüman-ı Hakikat*'in 2501-3000. sayı aralığı içinde 2600-3000. sayı aralığında edebî tartışma neredeyse olmamıştır. Son sayılara doğru Ahmet Midhat'ın bazı edebî değerlendirmelerine rastlamak mümkündür. Örneğin "Muhabere-i Aleniye" başlıklı yazısında Hüseyin Rahmi'nin *Şık* adlı romanını değerlendirdiği görülmektedir. Ancak bunun haricinde önemli isimlerin dile getirdiği bir edebî mülahaza ya da münakaşa görülmemiştir.

Şiir türü *Tercüman-ı Hakikat*'in 2501-3000 numaralı sayılarında çok yer verilmeyen bir edebî türdür. "Yazı Makinesi" unvanlı Ahmet Midhat zaten şiir türünde eser vermemiştir. Muallim Naci'nin de bu aralıkta *Tercüman-ı Hakikat*'te bulunmaması dolayısıyla *Tercüman-ı Hakikat* şiir türünde çok zayıf kalmıştır. *Tercüman-ı Hakikat*'te rastlanılan şiirlerin geneli ise özel günleri kutlayan ve devlet büyüklerini öven kasidelerdir. Bu kasidelerin de ekserisi Hicri 1305 yılbaşını kutlayan sal-i cedid kasidelerdir. Bu eserler genellikle dönemin devlet memurları tarafından kaleme alınmıştır.

Tercüman-ı Hakikat'te az da olsa önemli şiirler de yayımlanır. Beşir Fuad'ın tek şiiri olan "bütün" redifli gazeli *Tercüman-ı Hakikat*'in 2590. sayısında çıkar. *Saadet* gazetesinde çıkan Salâhî imzalı gazele cevap niteliğindedir.

"Muallim Naci'nin edebiyat sütunlarını idare ettiği gazete 'bütün' redifli bir gazel yazma müsabakası başlatır. Zamanın eski tarza bağlı şairlerinin birçoğu ile ayrıca bir kısım okuyucularda bu yarışa katılmışlardır. Bunlardan biri Salâhî imzasıyla Voltaire'e dolayısıyla da Beşir Fuad'a karşı şiddetli bir hiciv özelliği taşımaktadır.

Nazire

Voltaire'i taklit edenler bizde nadandır bütün

Şarlatanlık onlara şayeste unvandır bütün

Güldürür tavr-ı garibiyle bütün akilleri

Feylesofî taslayanlar herze-gûyandır bütün

…

Salâhî

Beşir Fuad bu gazele naziresiyle hayatının ilk ve son manzumesini de yazarak cevap vermiş olur. Fakat böyle hezeyanları gazel diye yayımladığı için Muallim Naci'ye de gücenmiş olmalı ki gazelini Saadet'te değil Tercüman-ı Hakikat'te yayımlatır.

Gazel

Voltaire'i takdir edenler ehl-i irfandır bütün

Nâşir-i envar olanlar medhe şayandır bütün

Ey muhibb-i fenn ü hikmet peyrev ol dühhâta sen

Ta'n ü tariz eyleyenler bil ki nadandır bütün

…

Ey Fuad-ı hasm-ı şair sen de söyle bir gazel

Böyle şeyler güç tanınmış gerçi âsandır bütün

Beşir Fuad'ın böyle bir manzume yazmaktan maksadı biraz da o sıralarda devam etmekte olan şiir ve hakikat münakaşasına bir meydan okumayla son vermektir" (Okay 2012: 180-182).

Bu şiir eski tarza bağlı şairlerin Victor Hugo'yu övüp Voltaire'i yermesine cevap olarak kaleme alınmıştır. Victor Hugo hakkında 1885'te yazdığı biyografi Türk edebiyatının ilk eleştirel biyografisi sayılan Beşir Fuad, 1887'te bitirdiği Voltaire biyografisinde ise Voltaire'i taassupla mücadele etmiş bir kurtarıcı olarak selamlamıştır (Yalçın 2010: 219).

Tercüman-ı Hakikat'in incelenen son sayı olan 3000. sayısında ise *Mürüvvet*'ten iktibas edilen İsmail Safa'ya ait bir gazel bulunmaktadır. Bu gazele yazılan açıklama metninde aşk şiirlerinin edepsiz olmaması gerektiği vurgulanır. İsmail Safa gibi ahlaklı ediplerin şiirlerini her zaman yayımlamak istedikleri belirtilir.

"*Şiir denilen şey âşıkâne de yazılır. Ama buna 'edebiyat' der iken edepsizlik kaymamak nasıl mümkün olabileceğini ispat için misal arandığı zaman güç bulunur. İşte refikimiz Mürüvvet gazetesinin dünkü nüshasında 'İsmail Safa' imzasıyla şu gazeli hem edibâne hem âşıkâne sözler için en güzel bir misal olmak üzere intihap eyledik.*

Gazel

Edecektim o günü derdime âgâh seni,

Gaip ettim yine derman gibi nâgâh seni!

Bu letafet ne kamerde? Ayın on dördü müdür?

Ne kadar andırıyor bak bu gece mâh seni!

…

Sana doğru gelir işte Safa'nın âhı,

Ah bilsen ne kadar da seviyor âh seni!

İsmail Safa

İsmail Safa Beyefendi biraderimizin böyle zengin ve latif asarına gazetemizin daima cilvegâh-ı intişar olduğunu görmek isteriz" (Ahmet Midhat 1888i: 5).

Tercüman-ı Hakikat'te hikâye konusunda Ahmet Midhat'ın *Letaif-i Rivayat* serisinin tefrikaları yayımlanmaya devam etmektedir. İncelenen sayılarda *Letaif-i Rivayat*'ın on beşinci cüzü *Çingene*, on altıncı cüzü *Çifte İntikam*, on yedinci cüzü *Para* ve on sekizinci cüzü *Kısmetinde Olanın Kaşığında Çıkar* adlı hikâyeler tefrika edilmiştir.

Letaif-i Rivayat haricinde hikâye türünün varlığına fazla rastlanmaz. Bazı tercüme hikâyeler yayımlanmıştır. Bunlardan biri Vizental'in Tolstoy'dan tercüme ettiği bir Rus tacirin macerasını anlatan *Rusya Meşahir-i Üdebasından Kont Tolstoy'un Hikâyelerindendir* başlığı ile verilmiş metindir. Diğeri ise Hüseyin Rahmi'nin Camille Flammarion'dan tercüme ettiği *Bülbül Yuvası* adlı hikâyedir. Bu eser ormanda yürüyen bir adamın denk geldiği bülbül yuvasından etkilenmesini konu alır.

Tercüman-ı Hakikat'in roman tefrikası bakımından daha zengin olduğu görülmektedir. Bu aralıktaki roman tefrikalarında gerek telif gerek tercüme eserlere rastlanılmaktadır. Roman tefrikası konusunda da en üretken isim yine Ahmet Midhat'tır. İncelenen 2501-3000. sayılarda Ahmet Mithat'ın tefrika ettiği dört roman vardır. Bu eserlerinden ikisi tercüme diğer ikisi de telif eserdir.

Arnavutlar Solyotlar romanı Ahmet Midhat tarafından "Osmanlıcılık" fikir akımını desteklemek üzere kaleme alınan "tarihe müstenit bir roman"dır. Romanda Osmanlı tebaası içindeki aynı milletten gelen "Müslüman Arnavutlar" ile "Rumlaşan Solyotlar"ın çatışması anlatılır. Buradan hareketle tek çıkış yolunun "Osmanlı Kimliği" olduğu kanıtlanmaya çalışılır. Ahmet Midhat bu eseriyle dönemin hâkim fikir akımı Osmanlıcılığı savunur.

Fennî Bir Roman yahut Amerikan Doktorları adlı romanında ise Ahmet Midhat fen ve bilim için canından geçen doktorları konu eder. Beşir Fuad'ın ölümünden sonra kaleme alınan bu roman tefrikasında kendi bedenleri üzerinde deneyler gerçekleştiren doktorların ölümle çekişmesi anlatılır. Eserin başında "Mukaddime Makamında İki Söz" başlığı ile fennî roman ihtiyacından bahsedilir.

Bilgiç Kız adlı roman ise Ahmet Midhat tarafından Fransız yazar Hector Malot'tan tercüme edilerek tefrika edilmiştir. Eser *Bilgiç Kız – Bir Hikâye-i Askeriye* başlığını taşımaktadır. Eserin girişine Ahmet Midhat bir "İfade-i Muharrir" kısmı koyarak niçin bu eserin tercüme edilip yayımlandığı sorularına cevap aramıştır. Ahmet Midhat'a göre bu eser alışılagelen cinayet ve fen romanlarından farklı duygusal hassasiyetler üzerine bina edilmiştir. Yazar bu sebeple dönemin Fransız okuru tarafından yalnızca kadınlara hitap etmekle eleştirilmiştir. Ancak eserin

tamamlanması ile hem kadın hem de erkekler tarafından rağbet gördüğü belirtilmiştir.

"Birkaç seneden beri Fransa'da yazılmakta bulunan romanlar sırf umur-ı cinaiyeye veyahut delalat-ı fenniyeye bina edilmekte olup ahlaka dair olanları ise yalnız Paris'in en sefih aşüfteganı ahvalini musavver olarak öyle bir zamanın 'Balzac'ları tarafından yazılan hikâyeler veyahut yine bir zamanın 'Octave Feuillet'leri kaleminden çıkan eserler gibi hissiyat-ı safiye-i âşıkane üzerine hikâyeler binası moda hükmünden çıkmış idi. Hâl böyle iken geçen sene Hector Malot isminde bir muharrir Figaro gazetesine 'Mülazım Bone' serlevhası ile bir hikâye yazarak hissiyat-i âliye-i âşıkanece eski üstatların iltizam eyledikleri tarike gitmiş ve iptidalarında birçok muahezeci 'Siz bir romanı kadınlara mahsus bir gazeteye tefrika ettirmeli idiniz. Erkekler için okunacak şeye benzemiyor.' diye haykırmaya başlamış oldukları hâlde romanın sonlarında o kadar umumi bir mergubiyyete nail olmuştur ki ekseriya gazete tefrikalarına derc olunan romanlar muahezen ayrıca kitap suretinde basılmak âdeti Paris'te mefkud hükmünü almış iken bu roman yalnız kadınların değil yalnız erkeklerin de değil erkeklik unvanına istihkakları rical-i saireden ziyade müsellim olmak lazım gelen askerî takımın da nail-i enzar rağbeti olmakla gazeteye dercinden maada pek az bir zamanda sekiz on kere kitap olarak da tab edilip muharriri için medar-ı şöhret-i azime olmuştur" (Ahmet Midhat 1888c: 2).

Kamere Âşık ise Ahmet Midhat tarafından Fransız yazar Paul de Kock'tan tercüme edilerek yayımlanan bir romandır. Ancak Ahmet Midhat bu eserde de tercümeyi birebir yapmamıştır.

"Tercüman-ı Hakikat'in 2480. sayısındaki Osman Nesib imzalı 'Kamere Âşık' başlıklı yazıda Ahmet Midhat'ın roman yazmak ve tercüme etmek hususunda ne denli başarılı olduğu övgü dolu ifadelerle anlatılmıştır. Eserin Fransızcasını da okumuş olan Osman Nesib, Ahmet Midhat'ın tercümeleri aynen değil değiştirerek yaptığını vurgulamış, 'Mukabele' başlığı altında Osman Nesib'e teşekkür edip cevap veren Ahmet Mithat ise 'tadîlen' tercümeyi seçmesinin nedenlerini açıklamıştır" (Bozpolat 2013: 82).

Ahmet Midhat haricinde tercümeleri tefrika edilen bir diğer isim ise Leskovikli Hayrettin imzasını kullanan Hayrettin Nedim Göçen'dir. Jules Sandeau'dan tercüme ettiği *Son Falcı Karı* romanı ve *Suzan* adlı romanı *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlanmış kısa süreli tefrikalardır.

Tercüman-ı Hakikat'in 2916. sayısından itibaren Hüseyin Rahmi'nin *Şık* adlı romanı tefrika edilmeye başlanır. Bu romanın tefrikadan önce ilk kısımlarının Ahmet Midhat tarafından okunduğu *Muhabere-i Aleniye* adlı yazıdan anlaşılır. Romanın anlatım kalitesi, karakter oluşturma ve tasvir etme gücünü çok beğenen Ahmet Midhat bu romanı Hüseyin Rahmi kendisi kaleme aldı ise büyük bir telif yeteneği olduğunu eğer Batı'dan bir romandan uyarladı ise büyük bir adaptasyon yeteneği olduğunu ifade eder. Ancak sonunu öğrenmeden tefrikaya başlanmayacağını bildirir.

" 'Şık' serlevhası ile gönderdiğiniz roman başlangıcını okudum. Eğer Paul de Kock gibi bazı Avrupa müelliflerinin eserinden iktibas olmayıp da tasvir sizin kendi mahsul-i hayaliniz ise roman yapmak için pek büyük bir istidada maliksiniz. Hatta bu tasvirin esasi bir eser-i ecnebiden iktibas sanatı üzerine kurulmuş ise tasvirat-ı ecnebiyeyi ahval-i Osmaniyeye tatbik hususunda dahi büyük bir kudret göstermiş olursunuz. İki suretle dahi sezavar-ı tebriksiniz. Ancak romanın netayici bizce görülmedikten sonra gazeteye derç olunmaya başlanamaz" (Ahmet Midhat 1887e: 1).

Hüseyin Rahmi'nin Fransız yazar Emile Gaboriau'dan tercüme ettiği ancak *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edilmeden cüzleri pazartesi günleri satışa çıkan eseri *113 Numaralı Cüzdan* adlı cinayet romanı da okurlara "Roman Meraklılarına Tebşir" başlıklı yazı ile duyurulmuş ve cüzlerin ilanları düzenli olarak verilmiştir.

Tiyatro sanatının ise bilindiği üzere iki temel yönü mevcuttur. Bunlar edebî eser yönü ve sahne faaliyeti yönüdür.

Metin açısından *Tercüman-ı Hakikat*'in incelenen 2501-3000. sayılarında yalnızca iki adet tiyatro tefrikası mevcuttur. Bunlardan ilki aynı zamanda Hüseyin Rahmi'nin de ilk edebî eseri olan *İstiğrak-ı Seheri* adlı oyundur. Bu eser realistlik ile romantikliğin çatışmasını konu alan ve romantiklik ile alay eden bir komedidir. Ancak eserin çalıntı olduğuna dair iddialar da hemen ortaya çıkmıştır. Abdulhalim

Memduh "Edebiyat" sütununa yolladığı yazısında bu iddiayı ortaya atar ancak Hüseyin Rahmi bunu kabul etmez.

"*Biz Menemenlizade Tahir Beyefendi'nin intihalini haber verdiğimiz esnada Lamartine'in beyitini aynen Fransızca olarak zikr eyledikten sonra alt başına bir de Sadullah Paşa Hazretlerinin tercümelerini yazdık. Sirkat edilen fikrin dahi şairin – bulunduğu saat-i mesudâneden kas'âne istifade eylemek için- kürre-i arzın terk-i devr eylemesi arzusu olduğunu söyledik. Siz ise intihal edilen fikirlerin hangileri olduklarını tayin edemediğiniz gibi hazret-i muallimi sizden ayıran mesafe-i bînihayeyi dahi asla nazar-ı itibara almayacak var kuvvetinizle birkaç seng-i tariz fırlatmak istiyor iseniz de ya fevkinizde tahkimat ve afattan veya tahtınızdaki incizaptan olmalıdır ki pek uzağa gitmeyip yine kendi başınıza düşüyor*" (Gürpınar 1886: 3).

Tefrikası yapılan bir diğer tiyatro eseri ise William Shakespeare'in *Cymbeline* adlı oyununun tercümesidir. Eser bir Britanya kralının maceralarını anlatmaktadır. Bu tercüme "Bir zat-ı maarif-semat" müstearıyla yayımlanmıştır.

Tiyatro ile alakalı en fazla görülen unsur ise tiyatro oyunu ilanlarıdır. *Osmanlı Tiyatrosu* adlı kurum tarafından *M. Minak(yan) Efendi* yönetiminde çeşitli oyunların Şehzadebaşı ve Bağlarbaşı'nda oynandığını bildiren ilanlar mevcuttur. İlanlarda oyunların hangi sahnede oynanacağı, kaç perdeden oluştuğu ve oynama saati belirtilmektedir. Oyun isimlerinin sürekli değişmesi birçok farklı eserlerin oynandığını ortaya koymaktadır. Ancak oynanan eserlerde zaman zaman argo ifadeler ve galiz sözlerin bulunması ayrıca bol kanlı şiddet sahneleri dolayısıyla *Tercüman-ı Hakikat*'e yazılan şikâyet varakaları da göze çarpmaktadır. Bu durum zamanla tiyatronun seyirci bulamamasına yol açmıştır. "*Fransızcadan tercüme edilen ve âdetâ kan, cinayet ve ölüm kokan melodramları halkın alakasını çekmez olmuştu. Minakyan Efendi Kumpanyasını dağıtıp Kayseri'deki Ermeni Mektebi'ne öğretmen olarak gitti"* (Yalçın 2002: 16).

Bir ilanda ise Bekliyan Efendi tarafından idare edilen *Madame Angot'nun Kızı* adlı üç perdelik operetin ilanı verilmektedir. Bu ilandan hareketle bu dönemde operanın da sahnelendiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda tiyatro ve opera kumpanyalarının gayrimüslim azınlık tarafından oluşturulduğu da görülmektedir.

Tiyatro oynayan kumpanyalar tarafından Ahmet Midhat'a ait romanların da tiyatroya uyarlanarak oynanması teklif edilmiştir. Ancak Ahmet Midhat bu teklife karşı çıkmış, eserlerinin tiyatroda oynanmasını istemediğini belirtmiştir. Tercüme ettiği romanları da birebir tercüme etmediğini belirterek kendi imzası bulunan eserlerin kendi duruşunu yansıttığını dolayısıyla sahnelenmesinin uygun olmayacağını belirtmiştir.

"*Muharrir müşarünileyhin tercüme yollu neşreyledikleri romanların eğerçi tiyatroya tahviline mümanaat edemeyeceği derkar ise de bunlara dahi 'mütercimi Ahmet Midhat' demek hukukuna mugayir olacağı gibi cümleye malum olduğu üzere Ahmet Midhat Efendi Hazretleri tercüme eyledikleri romanları aynen tercüme etmeyip tadilen tercüme eylediğinden tiyatroya hîn-i tahvilde bu tadilatı nakilden dahi nakillerini men'e hakkı vardır. Ve işin bu ciheti Nezaret-i Celile-i Maarif'e takdim olunan istidada tasrih kılınmıştır* (İmzasız 1888a: 1).

Tercüman-ı Hakikat'in incelenen 2501-3000 numaralı sayılarında "Edebiyat" sütunu içinde yayımlanan Mısır ve çevresini anlatan Asmaî imzası ile yayımlanan gezi yazıları bulunmaktadır. *"Asmaî, Yusuf Samih'in takma ismidir"* (Yüksel 1999: 293). Mısır'da Türkçe öğretmenliği yapan Yusuf Samih bu sırada bulunduğu çevreyi gezerek izlenimlerini paylaşmıştır.

Edebiyatın hemen her alanından eser örnekleri *Tercüman-ı Hakikat* sayfalarında kendine yer bulmuştur. Ancak başyazarı Ahmet Midhat'ın da edebî kimliğiyle uyumlu bir kimlik gösteren gazete anlatmaya bağlı metinlere daha fazla ağırlık vermiştir. İlerleyen yıllarda rüştünü ispat edecek olan Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi popüler romancılığın usta bir isminin de *Tercüman-ı Hakikat*'te yetiştiği görülmektedir. *Tercüman-ı Hakikat* birçok romanın ilk tefrika edildiği gazete olarak edebiyat tarihimizde yerini almıştır. Ahmet Midhat'ın edebiyatın hemen her alanından örnekleri okuyucuya ulaştırma gayreti *Tercüman-ı Hakikat*'i zengin bir edebiyat kütüphanesine dönüştürdüğü söylenilebilir.

1.5. Tercüman-ı Hakikat'te Edebiyat Teorisi ve Edebî Tenkit

Tercüman-ı Hakikat edebiyatın hemen her türündeki metinlere yer veren bir gazetedir. *Tercüman-ı Hakikat*'te zaman zaman edebî tartışmalar, tenkitler ve edebiyatın teorik kısmına dair metinlere de rastlanılmaktadır. Gazetenin başyazarı

Ahmet Midhat dikkatini daha çok nesre bunun içinde de özellikle anlatmaya bağlı metinlere vermiş bir isimdir. Ahmet Midhat şiir türüne ve teorisine fazla bir mesai harcamamıştır.

Tercüman-ı Hakikat'te şiir türünde öne çıkan isim Muallim Naci'dir ancak bu çalışmada inceleme alanına dâhil olan 2501-3000 numaralı sayılarda Muallim Naci *Tercüman-ı Hakikat*'ten ayrılmış durumdadır. Muallim Naci *Tercüman-ı Hakikat*'in "Edebiyat" sütununun başına 1317 numaralı sayıda geçmiş (Demirci 2012: 133), bu sütundaki son yazısını ise 2112 numaralı sayıda yayımlamıştır (Bozpolat 2013: 70). Ahmet Midhat Efendi *Tercüman-ı Hakikat*'in eski-yeni tartışmalarında eski taraftarlarının toplandığı gazete olmasını istemez. Aynı zamanda damadı da olan Muallim Naci'yi bir okur mektubuna verdiği cevapta ima yoluyla uyarır ancak Muallim Naci mevcut tavrına devam edince onu *Tercüman-ı Hakikat'*ten uzaklaştırır. *"Nihayet, Ahmet Midhat Efendi çok sert bir beyanname ile gazetesini damadına ve onun arkadaşlarına kapa[tır]"* (Tanpınar 2003: 598).

Bu dönemde şiir alanında en önemli tartışma hayal-hakikat konusunda yaşanmaktadır. Beşir Fuad daha çok dikkatini pozitivizme yöneltmiş bir fikir adamıdır. Pozitivizmin edebî alanda yansıması ise natüralizmdir. Ancak inceleme alanına giren 1886-1888 yılları arasında henüz natüralizm-realizm ve parnasizm akımları tam anlamıyla ayırt edilmiş değildir. Ayrım daha çok "hayaliyyun-hakikiyyun" bağlamında tartışılır.

Beşir Fuad şiirde hakikati savunmak adına *Tercüman-ı Hakikat*'te çeşitli makaleler kaleme almıştır. Menemenlizade Tahir Bey ile hayal-hakikat tartışmaları çerçevesinde "Tekrar Çevir Kaz Yanmasın" adlı makalesini yazmıştır. Ancak Beşir Fuad ve Menemenlizade arasındaki polemikler yalnızca *Tercüman-ı Hakikat* ile sınırlı kalmamıştır. Özellikle *Saadet* gazetesinde bu tartışmaya ait birçok yazı yayımlanmıştır.

Beşir Fuad süren tartışmalar üzerine bu konuda son bir makale olarak "Yine 'Şiir ve Hakikat' Meselesi" adlı makalesini kaleme alacaktır. Beşir Fuad'a göre şiir gerçek ve doğal olmalıdır. Edebî sanatlar olmalı ancak bunlar gerçekle bağını koparıp aşırıya kaçmamalıdır.

Beşir Fuad, romantizm akımının öncüsü Victor Hugo'yu eleştirerek realizm ve natüralizm akımının temsilcileri olarak Voltaire ve Emile Zola'yı öne çıkarmıştır. Hatta Voltaire için "bütün" redifli bir gazel dahi kaleme almıştır.

Beşir Fuad'ın intiharından sonra şiir tartışmaları neredeyse son bulmuştur. Mehmet Safvet tarafından kaleme alınan "Şiir Hakkında Mütalaa" makalesi şekil ve içerik olarak şiiri değerlendiren bir makaledir.

Eburrefîi tarafından *Tercüman-ı Hakikat*'e yollanan varakada ise *Saadet* gazetesinde Hayret Efendi'nin neşrettiği edebî yayınlar üzerinden şiir ve roman hakkında görüşler dile getirilmektedir. Şiire daha fazla ilgi gösterilmesi gerektiğini istediği anlaşılmaktadır.

İbnürreşat Ali Ferruh tarafından *Tercüman-ı Hakikat*'e yollanan mektupta ise şiir tartışması teorik değil içerik ile alakalıdır. İbnürreşat Ali Ferruh'a göre *Hizmet* gazetesinde çıkan "Ukâz-ı Şübban" adlı şiirde *"Muallim Ali Ferruh"* ifadesi ile kendisiyle alay edilmektedir.

İncelenen 2501-3000 numaralı sayılar içerisinde tiyatro türüne dair bir tenkit metni bulunmaktadır. Bu metin Hüseyin Rahmi tarafından *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrikasına başlanan *İstiğrak-ı Seheri* adlı tiyatro metni ile alakalı Abdulhalim Memduh tarafından kaleme alınan tenkittir. Ancak burada tenkitin konusu tiyatro tekniğinden ziyade intihal üzerine yoğunlaşmıştır. Abdulhalim Memduh'a göre *İstiğrak-ı Seheri'*nin tefrikasının başladığı 1886 yılında genç ve henüz rüştünü ispat etmemiş bir edip olan Hüseyin Rahmi, eserinde birçok intihale başvurmuştur. Hüseyin Rahmi'nin bu bağlamdaki ilk eleştirilere eğer fikirlerden etkilenmek intihal olsa idi ortada intihal yapmayan yazar olmazdı dediği anlaşılmaktadır. Abdulhalim Memduh bu durumu şöyle dile getirir.

"Menemenlizade Tahir Bey biraderimizin Lamartine'den almış olduğu fikri bugün ilan ve ifade ve Vehbi'nin beyt-i ma'hûdu mantıkınca fikr-i intihal edenin dilleri kesilmek lazım gelse ağzında dilli bir şair kalmayacağını dahi ilave buyuruyorsunuz" (Abdulhalim Memduh 1886: 3).

Ancak Abdulhalim Memduh'un bu iddialarını reddeden Hüseyin Rahmi, münekkidin tenkit ettiği konuya tam anlamıyla hâkim olamadığı için attığı eleştiri taşlarını kendi kafasına vurduğunu belirtir:

"Siz ise intihal edilen fikirlerin hangileri olduklarını tayin edemediğiniz gibi hazret-i muallimi sizden ayıran mesafe-i bînihayeyi dahi asla nazar-ı itibara almayarak var kuvvetinizle birkaç seng-i tariz fırlatmak istiyor iseniz de ya fevkinizde tahkimat ve afattan veya tahtınızdaki incizaptan olmalıdır ki pek uzağa gitmeyip yine kendi başınıza düşüyor" (Gürpınar 1886: 3).

Hüseyin Rahmi'ye göre alıntılar nizami bir surette yapılmıştır. Abdulhalim Memduh tarafından dile getirilen intihal eleştirileri mesnetsizdir.

Tercüman- Hakikat'te teori ve tenkit anlamında en dikkat çeken türler roman ve hikâyedir. Bu iki türün isimlendirilmesi dahi ayrı bir tartışma konusudur. Halit Ziya'nın iki türü de karşılayacak şekilde "hikâye" kavramını kullanması Ahmet Midhat tarafından eleştirilir. Batılı bir kelime olan "roman"ı kullanmamak için "hikâye"nin genel anlamda kullanılmasını Ahmet Midhat "dil taassubu" olarak niteler ve eleştirir:

"Müntekit 'ecnebi bir kelime altında zikretmekten ise Osmanlı lisanına hürmeten' romana mutlaka 'hikâye' namını vermek derecesinde lisan mutaassıbı görüldüğünden böyle kafalarımıza denk olmayan adamla sözleşebilmek dahi güç ise de intikadatını şimdiye kadar manzurumuz olan kısmı üzerine birkaç söz söylemekten hasbe's-sınaa kalemimizi geri alamadık" (Ahmet Midhat 1887d: 2-3).

Tercüman-ı Hakikat'te çıkan roman teorisine ve tenkitine dair yazıların miktarı gazetede yayımlanan roman tefrikaları göz önüne alındığında hayli azdır. Buna rağmen zaman zaman Ahmet Midhat'ın muhtelif isimlerle teorik tartışmalara giriştiği görülmektedir.

İnceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda bu anlamda en önemli yazı Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan "Romanlar ve Romancılık" adlı metindir. 1887 yılında henüz genç bir edip olan Halit Ziya roman teorisine ait görüşlerini *Hizmet* gazetesinde "Hikâye" başlığı ile yazmaya başlamıştır. Bu yazı dizisi daha sonra *Hikâye* adıyla kitap olarak da basılacaktır. Ahmet Midhat henüz ilk iki kısmının yayımlanmasını müteakip bu yazıya cevaben "Romanlar ve Romancılık" adlı makalesini kaleme almıştır. Ancak bu tartışmalar ilerleyen süreçte devam edecektir. Tartışmaya "Ravi" müstearıyla Nabizade Nâzım da katılacaktır. Ancak tartışmanın genişlediği bu bölümler *Tercüman-ı Hakikat*'ın inceleme alanı dışında

kalan kısmındadır. Nabizade Nâzım'ın "Roman ve Romancı" adlı makalesi 3546 numaralı sayıda ona cevaben Ahmet Midhat'ın kaleme aldığı "Roman ve Romancılık Hakkındaki Mütalaamız" adlı makale ise 3547 numaralı sayıda yayımlanmıştır (Durgun 2008: 26).

Ahmet Midhat "Romanlar ve Romancılık" adlı makalesinde önemli tespitlerde bulunur. Öncelikle Ahmet Midhat "roman" türündeki esere yerli bir isim olsun diye "hikâye" denmesine karşı çıkar. Romanın koca bir âlem olduğunu belirtir.

"Romanlar ve Romancılık" makalesinin önemli tartışma konularından biri de hayal-gerçek çatışmasıdır. Ahmet Midhat, Halit Ziya'nın gerçekçi akımı benimsemesine rağmen eserlerinin yaygınlığını övdüğü Alexandre Dumas'nın romantizmin önemli başlarından olduğunu belirtiyor:

"Hele hakikî romanları tercihte bulunduğu hâlde ezcümle Alexandre Dumas'nın romanları bir cerideye tefrika edildikte elli bin müşteri kazandıracak derecelerde âlem-i matbuatça ihraz-ı şan eylediklerini söylüyor ki Alexandre Dumas hayaliyyunun serfirazanındandır" (Ahmet Midhat 1887ç: 2-3).

Ahmet Midhat "Romanlar ve Romancılık" adlı makalesinde kurgu ya da kurmaca olarak adlandırılan kavramı da yine hayal üzerinden açıklar. Gerçekçilerin bile romanda hayale ihtiyacı olduğunu belirtir. Bir tarih metninin ona katılan hayal sayesinde romana dönüşebileceğini belirtir. *"Roman yazmakta realizm mektebi yeni küşat olunmuş demektir. Fakat o da herhâlde hayalîdir. Zira yazılan şey ayn-ı hakikat olur ise roman değil tarih olur"* (Ahmet Midhat 1887ç: 2-3).

Ahmet Midhat'ın "Romanlar ve Romancılık" adlı makalesinde Romantizme yakın olduğu anlaşılmaktadır. Realizm akımından ise rahatsızlık duyduğu görülmektedir. Makalenin yazıldığı dönem gerçekçi anlayışın en önde gelen ismi Fransız yazar Emile Zola'nın kendi ülkesinde yaptıklarından rahatsızdır. Ahmet Midhat'a göre Emile Zola edebiyatçıdan ziyade politikacıdır. Üstelik eserleri ile halkını eğitmek bir yana din ve medeniyetten soğutmaktadır. Yazıları ve eylemleri ile ülkesinde huzur ve asayişi bozmaya çalışmaktadır. Bu haliyle Ahmet Midhat gibi bir düzen adamı Emile Zola'yı edebî ve sosyal anlamda zararlı görmektedir:

" 'Realizm' mektebi denilen hakikî roman yazmakta şimdi Emile Zola en ileriye gitmiştir. Acaba müntekit Emile Zola'nın romanlarını dikkatli okudu mu?

Okumuş ise anlamıştır ki mumaileyhin asıl maksadı romancılık değil politikacılıktır. Karilerini diyanet ve medeniyet-i hâzıra aleyhine teşvik için roman yazar. Evet! Sefalet-i beşeriyenin sur-ı mahûfasını tasvir etmelidir. Ama ondan dolayı bir sınıf insanları mesul mü tutmalıdır? Romandan maksat hakikî karilerin ezhanını tenvir ve ahlakını tehzîb ederek ulüvv-ı cenabını inbisata götürmek ise Emile Zola vesair meslektaşlar bunun hilafınadırlar. Paris gibi ifratperestliği ile meşhur olan bir şehir bile Emile Zola'yı başı açık bir surette ulu orta yürümesinden dolayı muaheze etti. Emile Zola müdafaa etmeyip bilakis itirafta bulundu. Fakat dedi ki 'Ben yazdığım için kabahatli isem yazdıklarımı kemal-i rağbetle okuyanlar dahi kabahatlidirler. Almasalar rağbet etmeseler idi yazmakta beni teşvik etmemiş olurlar idi.' Dikkat buyuruluyor ya! Bu söz müdafaa değildir. Kabahatin şürekâsını çoğaltmaktır" (Ahmet Midhat 1887ç: 2-3).

Ahmet Midhat'ın "Romanlar ve Romancılık" adlı makalesinde edebiyat eserine bakış açısında yayımlanan eserlerin okur tarafından gördüğü ilgi de önemli yer tutmaktadır. Ahmet Midhat aynı zamanda basın-yayın sektöründen para kazanan bir kişi olarak yayınların satışı ile de yakından ilgilenmiştir. Burada hayalî eserlerin daha çok ilgi görmesinin de bu türün üstün yanlarından biri olarak bahsetmektedir:

"Hâlbuki Hayret işte en hayalî romanların birisidir. Aza-yı vakadan hiçbirisinin aslı faslı yoktur. Bununla beraber en çok satılan romanımız Hayret olmuştur. Olur olmaz romanlar büyük adamlarımız tarafından okunmak şerefine nail olamadıkları halde Hayret'ten aldıkları lezzet üzerine birçok büyük adamlar muharrir-i âcizi tahriren ve şifahen taltif buyurmuşlardır" (Ahmet Midhat 1887ç: 2-3).

Leskovikli Hayrettin Nedim Göçen tarafından kaleme alınan "Bir Mütalaa" ve İfade-i Mahsusa" başlıklı yazılarda Leskovikli Hayrettin Nedim Göçen tercüme ettiği *Suzan yahut Ömrümün Bir Dakikası* ve *Gençlik yahut Son Falcı Karı* adlı eserlerin niçin tercüme edilmek için seçildiğini ve tercümenin yapılması esnasında nelere dikkat edildiğini açıklamaya çalışılmaktadır. Metinde geçen ibarelerin birebir çevirisinden ziyade Osmanlı okuyucusunun daha alışık olduğu üslupla çevrildiğinden bahsetmektedir.

Hüseyin Rahmi tarafından kaleme alınan "Birahanede Edebiyat" adlı yazıda ise edebiyat ve sanatın yalnızca seçkin mekânlara ait olmadığı birahane, kahvehane gibi toplumun çok itibarı olmayan mekânların bile edebiyata zemin ve konu teşkil ettiği iddiasında bulunulmuştur.

Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan "Tefekkür" adlı makalede ise söz ile mana arasındaki ilişkiden bahsedilmiştir. Ahmet Midhat manasız söze *"mühmel"* denildiğinden bahsetmiş bu duruma hak vermiştir ancak ona göre manalı söz de içinde bir hikmet barındırdığı zaman değerlidir.

Makbule Leman Hanım'ın eleştirel mektubuna Ahmet Midhat'ın verdiği cevapta ise edebiyat tarihçiliğine dair önemli tespitler yer almaktadır. Ahmet Midhat'ın bir tarih incelemesi şeklinde tefrika ettiği *Mufassal'*da şair Necatî hakkında verilen bilgilerin sahihliğinden Makbule Leman Hanım şüpheye düşmüş ve bu şüphesini *Tercüman-ı Hakikat*'e bir mektup yazarak belirtmiştir. Ahmet Midhat bu eleştirilere verdiği cevabında edebiyat tarihçiliğinin askerî, siyasî ve idarî tarih yazımından hayli zor olduğunu çünkü edebiyatçılar konusunda resmî arşivin tutulmadığını haliyle tek kaynak olarak tezkirelerin bulunduğu belirtilmiştir. Ancak tezkirelerdeki tarihe dair bilgilerin doğruluğu şüphelidir. Ahmet Midhat, Latifî tezkiresinden bir parçayı örnek vererek tezkirelerin gereksiz övgülerle doldurulduğu, gerekli bilgilerin ise çok az belirtildiği eleştirisinde bulunmuştur:

"Ama zannetmeyiniz ki bu tafsilat beyhude yalnız Necati'ye mahsustur. Tezakirde bazı zevat için üç dört sahife bu yoldaki şakşakiyatla doldurulmuştur da yine tarif edilmek istenilen zata dair hiçbir gûne malumat verilememiştir. Bunlarda 'malumat' denilen ne kadar şey var ise cümlesi alındığı zaman işte bizim yazmakta olduğumuz teracim-i muhtasara meydana çıkar" (Ahmet Midhat 1888a: 2).

Tercüman-ı Hakikat'te edebiyat teorisi ve edebî tenkit anlamında inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda öne çıkan kısımlar bunlardır. Hiç şüphesiz Muallim Naci'nin *Tercüman-ı Hakikat* ile ilişiğinin kesilmesi ve Beşir Fuad'ın intiharı daha canlı bir edebî tartışma ve gelişme ortamını zayıflatmıştır.

1.6. Tercüman-ı Hakikat'in Dil Konusunda Tavrı

Tercüman-ı Hakikat gazetesi zengin konu içeriğini dönemine göre sade ve anlaşılır bir dille aktarmaya çalışmıştır. *Tercüman-ı Hakikat*'in geneline hâkim olan Ahmet Midhat'ın kullandığı dönemin okuma yazma bilen insanının rahatça okuyabileceği ve anlayabileceği halk dilidir. Ancak gerek Ahmet Midhat gerekse diğer yazarlar hayatın her alanından yazılar kaleme aldıkları için zaman zaman yeni yabancı kelimeler de kullanmışlardır.

Dilin ağırlaştığı metinler ise genellikle dinî tartışmalar ve Sultan II. Abdülhamit'e yazılan kaside ve övgü metinleridir. Bu tip yazılarda normalde pek tercih edilmeyen uzun Arapça ya da Farsça terkiplere yer verildiği görülmektedir. Ancak bu tip yazıların oranı genele bakıldığında hayli az kalıyor denilebilir.

Tercüman-ı Hakikat bir kültür gazetesidir. Hayatın hemen her alanından bahseden haberler, makaleler ve tercümeler ile okuruna hizmet vermeye çalışmıştır. Bunu yaparken özellikle Avrupa'dan aktarılan fennî gelişmeleri konu edinen metinlerde anlatım teknik ifadelere boğulmadan basit izahlarla geniş kitlelere seslenecek şekilde kaleme alınmıştır.

Bu çalışmanın inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda Muallim Naci artık *Tercüman-ı Hakikat*'te değildir. Bu sebeple *Tercüman-ı Hakikat*'in bu sayılarında şiir çok azdır. Yayımlanan şiirlerin önemli bir kısmı yeni hicri yılı (Hicrî 1305) kutlayan sal-i cedid kasideler ile Sultan II. Abdülhamit'in doğum gününü (16 Şaban) kutlayan kasidelerdir. Bu şiirleri de genellikle dönemin bürokrasisi kaleme alarak *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlatmıştır. Haliyle bu şiirler üzerinden *Tercüman-ı Hakikat*'in şiir konusunda nasıl bir dil hassasiyetine sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü bu şiirlerin sahipleri *Tercüman-ı Hakikat*'in genel yayın politikasına dâhil isimler değillerdir.

Tercüman-ı Hakikat'in yoğun şekilde okurlarından "Varaka"lar aldığı anlaşılmaktadır. Hemen her sayıda Varaka" ya da "Aynen Varaka" sütunu altında okurların ulaştırdığı yazılar yayımlanmaktadır. "Varaka" yollayanlar esnaf, din âlimi, asker, hoca vs. gibi toplumun farklı kesimlerinden insanlardır. *Tercüman-ı Hakikat*'te bu "Varaka"lara bazen gazete adına bazen ise doğrudan Ahmet Midhat imzası ile cevaplar verilmiştir. Gerek "Varaka"larda gerekse Cevap" kısımlarında

dilin özenli kullanıldığı üsluba çok dikkat edildiği göze çarpmaktadır. Hitap sözlerinin nezaketinden taviz verilmemektedir. Kişilerden bahsedilirken kişilerin ilgili sıfatlarıyla beraber "hazretleri" gibi övücü ifadeler kullanılır.

Ahmet Midhat kendisine yapılan eleştirileri dahi yayımlayıp nazik ve akıcı bir dil ve üslupla cevaplarını vermeye çalışmıştır. Ahmet Midhat'ın dilinin en sert olduğu konu ise *Letaif-i Rivayat*'ın on beşinci cüzü olan *Çingene* adlı eserine yazılan eleştirilere verdiği cevaptır. Bu konuyla ilgili yollanan "Varaka" düzeysiz olduğu gerekçesi ile yayımlanmamıştır. İkinci bir "Varaka" daha yollanınca Ahmet Midhat Çingeneleri aşağılayan bu "Varaka" sahibine "Osmanlı" kimliğine verdiği zararı da göz önüne alarak sert bir cevap yazısı yazmış burada "Varaka" sahibini "anlama kıtlığı" ile itham etmiştir:

"Sizin kadar anlayışı olanlar ne Çingene romanını okumalıdır ne Çift romanını! Zira o gibi şeyler okuduğunu anlayan ve anladığını muhakemeye muktedir olan zevat içindir. İsterseniz varaka-ı itiraziyenizi başka bir gazeteye gönderiniz neşrolsun da bu intikadatınız ile nasıl acınacak bir zavallı olduğunuzu kendiniz dahi görünüz" (Ahmet Midhat 1887c: 2).

"Varaka"larda çokça şikâyet edilen konulardan biri de *Tercüman-ı Hakikat*'te çıkan yazılarda yapılan yazım hatalarıdır. *Tercüman-ı Hakikat*'in birçok sayısında "Tashih" sütunu açılarak önceki sayılarda yanlış yazılan kelimeler yanlışı ve doğrusu yan yana verilerek düzeltilmiştir. Buna rağmen okurlar sık yaşanan yazım hatalarından muzdariptir. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2822. sayısında yayımlanan Ahmet Midhat'a hitaben yazılan "imzasız" bir "varaka"da *"Bu arızayı yazmaktan maksadım hem himmet-i müteceddide teşekkür hem de tertip yanlışlarını biraz daha dikkatli tashih etmeleri için muharrir arkadaşlarınıza emir vermenizi rica içindir"* (İmzasız 1887: 2) denilerek tashih eksikliklerinden dert yanılmıştır. Ahmet Midhat bu "Varaka"ya verdiği cevapta *"Koca bir gazetede yanlış kalmamak kabil değil ise de biraz da dikkat edecek olsalar elbette yanlışı daha az olur."* (Ahmet Midhat 1887f: 2) diyerek eleştirileri kabul ediyor ancak günlük çıkan büyük bir gazetede yazım hatalarının her zaman bulunacağını da belirtmiştir. Yine Ahmet Midhat tashih konusundaki hassasiyetini belirtmek için bahsi geçen yazısında "*tefrikalar kitap*

haline gelmeden evvel kendisinin eserleri tekrar tashih ettiğini" (Ahmet Midhat 1887f: 2) belirtmiştir.

Ahmet Midhat'ın dile bakışı çok geniş perspektifli ve nesneldir. Dile yalnızca bir edebiyat aracı gözüyle bakmamıştır. Dil hayatın her alanında yaşanan ve her alanı aktaran en önemli sistem olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple *Tercüman-ı Hakikat*'te Ahmet Midhat'ın dil çalışmaları ve bu alana yönelik açıklamaları son derece dikkat çekicidir. *"Bir Coğrafya Lügatine İhtiyacımız"* yazısında Dünya'yı daha iyi anlamak için bir "Coğrafya Lügati"nin yazılması gerektiğini belirtmiştir. Yine Şemsettin Sami tarafından kaleme alınan ansiklopedik sözlük olan *Kamusu'l-A'lâm'*ın ciltler halinde yayımlanmasından duyduğu memnuniyeti dile getirerek bu eserin önemli bir açığı kapatacağını düşünmektedir. Bu dönemde dil sahasında tam sözlük olma iddiasıyla neşrine başlanan *Lügat-ı Ebüzziya'*dan da bahseder. Ahmet Midhat'ın *Tercüman-ı Hakikat*'te yer alan bu yazılarında sözlük yazımlarına ne kadar önem verdiği görülmektedir. Ancak *Lügat-ı Ebüzziya* ile ilgili yazısında daha evvel karşılaştığı sözlük biliminden habersiz şahısların eleştirilerini Ahmet Midhat hatırlatarak sözlükçülük tartışmasına girmiştir. Bu eleştirilere yine *Tercüman-ı Hakikat* üzerinden cevap verir:

"*Şimdiye kadar bizde Osmanlıcaya mahsus bir kamus telifini merhum Şinasi'den başka hiçbir sahib-i gayretin düşünmemiş olduğu hakkında Ebüzziya'nın hükmü tamamıyla doğru olmayıp ebhetli devletli Ahmet Vefik Paşa Hazretleri Lehçe-i Osmanî namıyla epeyce mükemmel bir eser vücuda getirmişlerdir. Ama maksat Ebüzziya'yı tahtıe değil belki Şinasi merhum kendi kamusunu neşretmeyerek o yüzden duçar olacağı itirazattan dahi masun kalmış olacağı halde Lehçe-i Osmanî müellifinin duçar olmuş bulunduğu itirazatı arkadaşımıza haber vererek kendisinin de bu misalli itirazata katlanmağa hazır bulunması lüzumunu anlatmaktır. 'Su' ve 'göz' gibi kelimat-ı Osmaniye'nin bir kamus-ı Osmaniye derci lüzumunu bir türlü havsalalarına sığdıramayan zevat 'Canım biz suyun gözün manalarını bilmiyor muyuz ki bunları lügat kitabına doldurmuşlar' diye gülünç gülünç itirazlarda bulunmuşlar idi. Bunlar Arabîden başka hiçbir yerden misal almamak gayretinde bulundukları halde Araptaki 'ma' ve 'ayn' kelimelerinin manalarını biliyor lakin yine bunları cami' iki yüze karîp kamuslar vücuda getirmiş olduğunu olsun düşünmeyerek yine bu itirazda bulunmuşlar idi. Acaba şimdiye kadar tebdil-i efkâr*

etmemişlerdir de Ebüzziya'ya bu itirazı etmeyecekler midir? İnşallah böyledir" (Ahmet Midhat 1888g: 6).

Ahmet Midhat'ın *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımlanan önemli bir dil makalesi ise "Mebahis-i İmlâ"dır. Reşat Bey'in kaleme aldığı "Islah-ı İmlâ" adlı yazı etrafında oluşan tartışmalara binaen yazılan bu makalesinde Ahmet Midhat dil konusunda önemli tespitlerde bulunmaktadır. Ahmet Midhat öncelikle dilde ıslaha inanmaktadır; bunu *"Bizim imlamızın muhtac-ı ıslah olduğunu iddia için büyük cesaret lazımdır. Zira olmak mastarından "olur" ve ölmek mastarından "ölür" farkı derecesinde nazik şeyleri bir tarafa bırakalım. Muhatap edatı olan "nun" mudur "ng" midir? Yani (كلورسن) yahut (كلورسك) mi yazmalıdır. Bunu da tarif etmeyi bir başka tarafa bırakalım. "طاغ" ve "داغ" veyahut "طور" ve "دور" yazmak arasındaki rüchan bile tayin olunamamış bulunursa artık ıslah-ı imlâ lüzumunu inkâr âdeta gülünç olur"* (Ahmet Midhat 1888e: 3) diyerek belirtir ancak bu ıslahı kimin gerçekleştireceği noktasında tereddüttedir:

"İmlâyı kim veyahut kimler ıslah edebileceği bahsinde Reşat Bey biraderimiz ile fikren iştirak edemeyiz. Kendileri diyorlar ki bu ıslaha bir cemiyet-i ilmiye muktedir olabilir. Yirmi beş otuz senelik tecrübelerimiz iktizasınca cemiyet denilen şeylerin hiçbirisinden menfaat-i ciddiye görülememesine nazaran ıslah-ı imlâ meselesini dahi biz bir cemiyet-i ilmiyeden bekleyemeyiz" (Ahmet Midhat 1888e: 3).

Ahmet Midhat yine "Mebahis-i İmlâ" makalesinde alfabeden dolayı yaşanan karışıklıklar ve zorluklar üzerinde durarak yazı dilinin sözü en doğru şekilde aktarması gerektiğini "*İmlâsız yazı hükümde manasız söze müsavidir. Yazı denilen şey imlâsı olur ise okunur. Söz denilen şey dahi manası olursa anlaşılır"* (Ahmet Midhat 1888e: 3) diyerek belirtmiştir. Burada o dönem kullanılan Arap alfabesinden ötürü yaşanan zorlukları örneklerle belirterek kanıtlamaya çalışmıştır.

Ahmet Midhat'ın önemli bir sorusu da dil ıslah edilirken hangi aksanın özelliklerine göre bunun gerçekleşeceği sorusudur. Burada Anadolu ve İstanbul aksanlarının eksiklerini dile getirerek ıslahı Çağatay Türkçesine ve Osmanlı Türkçesine hâkim zat ya da zatların yapabileceğini savunmuştur. *"Bu müşkülatı olsa olsa mütenevvi telaffuzlara vakıf olmakla beraber lisanımızın aslı olan Çağatay*

lisanına da vukufu şamil olan bir veyahut birkaç adam bertaraf edebilir" (Ahmet Midhat 1888e: 3).

Ahmet Midhat'ın dil ıslahı konusunda temel fikri Türkçenin tüm sorunlarının gerekli çalışmalar yapılarak çözülmesi ve Türkçeyi kullanıldığını her alanda mükemmel bir şekilde işleyen dil konumuna taşımaktır.

Tercüman-ı Hakikat'te dil tartışmaları konusunda çok farklı örnekler de görülmektedir. Ahmet Midhat "Yazıya İhtiyaç Kalmayacak mı?" (Ahmet Midhat 1887a: 3) yazısında o yıllarda gelişmekte olan ses ve görüntü kaydeden cihazların dile ve yazıya etki edip edemeyeceğini sorgulamıştır. Bu kayıt cihazlarının gelişerek yazıyı işlevsiz hale getirebileceğini ve gazetelerin, kitapların yerini alabileceğini öngörmüştür.

Dille alakalı bir diğer tartışma ise "Vola-pük" adlı yapay ortak dil hakkındadır. "Bir Muhibb-i Terakki" imzası ile yayımlanan "Vola-pük yahut Lisan-ı Umumi-i Ticari" (Bir Muhibb-i Terakki 1887: 3) adlı makalede uluslararası ticaretin daha kolay ve sorunsuz yapılması için Johann Martin Schleyer tarafından geliştirilen Vola-pük adlı yapay dil anlatılır. Bu dilin İngilizce, Almanca, Fransızca, Latince ve Roma dillerinin özelliklerini bünyesinde barındırdığı belirtilerek uluslararası ticaretin bu dil sayesinde daha kolay ve sorunsuz işleyeceği savunulur. Beşir Fuad da "Vola-pük Lisan-ı Umumi" başlıklı bir makaleyle Bir Muhibb-i Terakki'nin bu makalesine destek vererek Dünya çapında ortak bir dilin yalnız ticarette değil bilim ve birçok alanda işe yaracağını savunmuştur (Beşir Fuad 1887b: 3-4).

Sonuç olarak *Tercüman-ı Hakikat*'in dil konusundaki temel yaklaşımı halkın her kesimine ulaşabilecek, herkesin rahatça okuyup anlayabileceği bir dilin tesisidir. Bu bağlamda *Tercüman-ı Hakikat*'in bu çalışmaya konu olan sayılarında dönemine göre sade bir dil kullanıldığı ifade edilebilir. Ancak *Tercüman-ı Hakikat* başyazarı Ahmet Midhat'ın daha anlaşılır ve sağlam bir yazı dilinin oluşması gerektiğini belirttiğini de vurgulamak gerekmiştir.

1.7. Tercüman-ı Hakikat'te Eğitim Konuları

Tercüman-ı Hakikat gazetesinde inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda eğitim konusunda yirmi beş metne rastlanılmaktadır. "Hâce-i Evvel" olarak anılan Ahmet Midhat öğretmen kimliği ile eğitim konularında çeşitli yazılara imza

atmıştır. Bunun haricinde de farklı isimler tarafından ilgili dönemin eğitim dünyasına dair durumlar hakkında fikir beyan eden metinlere rastlanılmaktadır.

Ahmet Midhat'ın 1873 yılında Rodos'a sürgün olduğu ve burada üç yıl kaldığı dönem içerisinde 1876 başlarında Rodos'taki Müslüman çocuklara ilköğretim vermek amacıyla kurulan Süleymaniye Medresesi önemli bir eğitim kurumuna dönüşmüştür. Ahmet Midhat 1876 yılı sonlarında Rodos'tan İstanbul'a döndükten sonra da bu kurumla bağını koparmamış, Süleymaniye Medresesine desteklerini sürdürmüştür. Ahmet Midhat'ın bu okul için kitap bağışı çağrısında bulunması üzerine Makbule Leman Hanım bu okula on bir adet kitap bağışlamış ve bu bağış listesi *Tercüman-ı Hakikat*'in 2538 numaralı sayısında yayımlanmıştır.

Eğitim konusunda en önemli metin ise Ahmet Midhat'ın imzasız olarak kaleme aldığı "Medrese-i Süleymaniye Usul-i Tedrisi, Rehnümâ-yı Muallimin, İlk Defter" adlı yazı dizisidir. Bu yazı dizisi *Tercüman-ı Hakikat*'in 2973-2983 numaralı sayıları arasında sekiz bölüm halinde yayımlanmıştır. Ahmet Midhat bu yazı dizisinde Rodos'ta ilköğretim amacıyla açılan Süleymaniye Medresesinde uygulanan okuma yazma eğitimini detaylı bir şekilde aktarmıştır:

" 'Tenbih' işbu 'enva'-ı huruf' dersleri on iki haftalık ve her bir haftası beş ders ve bir imtihanlık olmak üzere suret-i mahsusada bir meşk mecmuasına derc olunmuştur ki bu Rehnümâ-yı Muallimin dahi o derslerin suret-i tedrisini muallimlere veyahut çocuklarını kendileri tedris ve talim edecek olan baba ve velilere öğretecektir" (Ahmet Midhat 1888ç: 3).

"Medrese-i Süleymaniye Usul-i Tedrisi, Rehnümâ-yı Muallimin, İlk Defter" adlı yazı dizisinde daha sonra hafta hafta yapılması gerekenler ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır. Hangi derste hangi harflerin öğretileceği, harflerin önem ve zorluk derecesi üzerinde durulmuştur. Her hafta eski konuların öğrencilere tekrar mahiyetinde sorulması gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple de önemli olan konunun ilk derslere konulması böylece sürekli tekrar edilmesinin sağlanması tavsiye edilmiştir:

"İlk haftanın her dersinde 'yarın baştan sormağa başlayacağım' tenbihi çocukları her gün birinci dersten başlayarak çalışmağa mecbur edeceği cihetle ilk hafta zarfında birinci derse beş defa çalıştığı halde ikinciye dört üçüncüye üç

dördüncüye iki ve beşinci derse yalnız bir defa çalışılmış olacağından bu derslerin en kuvvetlisi birinci ve en kuvvetsizi beşinci ders olacağı derkârdır" (Ahmet Midhat 1888d: 3).

İnceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarda "Medrese-i Süleymaniye Usul-i Tedrisi, Rehnümâ-yı Muallimin, İlk Defter" başlığı ile verilen yazının sekiz bölümde tefrika edildiği görülmektedir. Bu serinin "İkinci Defter" ve "Üçüncü Defter" başlıklı kısımları ise 3001-3500 numaralı sayılarda tefrika edilmiştir (Köseoğlu 2014: 306).

Ahmet Midhat'ın eğitim ile ilgili kaleme aldığı bir diğer yazı ise *Tercüman-ı Hakikat*'in 2564 numaralı sayısında yayımlanan "Zihni Efendi'nin Hizmeti" adlı metindir. Bu metin *Tercüman-ı Hakikat*'e okurlar tarafından yollanan bazı yazılarda Arapça eğitimin niçin diğer dillerin eğitimi kadar kolay olmadığı sorularına cevap olarak yazılmıştır. Ahmet Midhat İzmir'de *Hizmet* gazetesinde Zihni Efendi tarafından yayımlanan "El-Müntehab fi Talim-i Lugatü'l-Arab" adlı Arapça öğretmek amacıyla yazılan eseri överek Zihni Efendi'ye bu hizmetlerinden dolayı teşekkür eder. Ahmet Midhat daha sonra Arapça öğrenmenin zorluklarından bahsederek yazısını tamamlamıştır.

Tercüman-ı Hakikat'e yollanan iki farklı yazı ise Muallim Naci'nin göreve başladığı okullardan tebrik yazıları mahiyetindedir. Bu yazılardan ilki 2525 numaralı sayıda imzasız olarak yayımlanır ve Muallim Naci gibi bir hocanın Mekteb-i Hukuk-ı Şahane gibi önemli bir okula edebiyat öğretmeni olarak atanmasının ne kadar isabetli bir karar olduğundan bahsetmiştir. İkinci yazı ise 2813 numaralı sayıda Mekteb-i Sultani beşinci sınıf öğrencisi Ahmet Reşat tarafından kaleme alınmıştır ve Mekteb-i Sultaniye tayin olan Muallim Naci'nin derslerine girecek olmasından duyulan memnuniyet dile getirilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in 2950 numaralı sayısında yayımlanan Bursa Mekteb-i İdadi-i Mülkî Müdürü Ahmet Rıza'nın öğrencilere hitaben kaleme aldığı mektupta ise eğitim öğretim hakkında öğrencilere önemli uyarılar yapılmaktadır. Öğrenmenin ömür boyu devam eden bir süreç olduğu ve okulun bu kapıyı açan bir unsur olduğu belirtilmiştir:

"Sizi okutmak terbiye etmek ve şâkirdi bulunduğunuz mektebin umur-ı idaresine bakmak için Maarif Nezareti beni buraya gönderdi. Ben de bir zaman sizin gibi mektep talebesi idim. Bu talebelik âleminde tam on altı sene yaşadım. Bu müddet zarfında mektepler bana ulum ve fünunun ancak fihristini ve bundan sonra nasıl çalışmak lazım geleceğini öğretebildi. (On altı yıl tahsilden sonra daha çalışmak iktiza eder mi) diyeceksiniz? Şüphe yok! İnsan ilme mehidden lahde yani iptida-yı ömürden nihayet-i ömre kadar talip olmalıdır. Eğer siz şu birkaç seneyi atlatsak da mektepten şahadetnamemizi alsak kurtulsak niyetiyle ve ebeveyninizin zoruyla mektebe devam ediyorsanız teessüf eder kıymetli ömrünüze acırım" (Ahmet Rıza 1888: 3).

Kahire'den yollanan ve *Tercüman-ı Hakikat*'in 2706 numaralı sayısında yayımlanan metinde ise Duyun-ı Umumiye Müntesiplerinden İbrahim Fahri, Kahire'deki görme ve işitme engelli bireylere eğitim veren okulda edindiği izlenimleri paylaşmaktadır. İbrahim Fahri bir âmâ ya da sağır kişiye okuma yazmanın nasıl öğretildiğini bir türlü anlayamadığını belirtilmiştir. Ancak bu okulda yaptığı gözlemlerde bu konunun basit olduğunu, engelli olmayan birinin bu okulda uygulanan tekniklerle birkaç ders içinde gözleri kapalı olarak yazı yazabileceğini dile getirmiştir.

II. Abdülhamit Dönemi'nde önemli eğitim kurumları kurulmuş ve hizmet vermeye başlamıştır. *Tercüman-ı Hakikat*'in inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılarındaki bazı metinlerde bu kurumların kurulmasından ve işleyişinden duyulan memnuniyet dile getirilmiş ayrıca bu kurumları ülkeye kazandırdığı için Padişah II. Abdülhamit'e övgüler sunulmuştur.

İzmir Adliyesi müntesiplerinden Nimet Salim tarafından yollanan ve *Tercüman-ı Hakikat*'in 2511 numaralı sayısında yayımlanan "Barika-ı Maarif" adlı yazıda İzmir'de kurulan Mekteb-i İdadiden övgü ile bahsedilir. Bu liseyi İzmir'e kazandıran Padişah II. Abdülhamit'e teşekkürler sunulur. Ayrıca bu okulun beş yıllık ders programı beyan edilir. Bu ders programı incelendiğinde öncelik dil derslerine verilmiştir. Arapça, Farsça, Osmanlı Türkçesi ve Fransızca dil dersleri olarak beş yıl boyunca okutulur. Matematik ve fen dersleri ise son sınıflarda artmakta ve ileri

konulara geçmektedir. Ancak yazının sonunda fen kısmının sonra yayımlanacağı ibaresinden ayrıca fen bölümünün olduğu anlaşılmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'in 2751 numaralı sayısında yayımlanan Dava Vekili İbrahim Hakkı imzalı yazıda Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde Edirne'de eğitim veren Feyz Mekteplerinden bahsedilmektedir. Bu mektebin çalışması için imkânları sağlayan padişaha övgüler sunulduktan sonra okulun eğitimi hakkında kısa bir değerlenme yapılmaktadır. Okulun eğitimi genel olarak övülmektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in 2800 numaralı sayısında yayımlanan Halil Şinasi imzalı ve "Sanayi-i Nefise Mektebi" başlıklı yazıda ise sanat eğitimi üzerinde durulur. Metnin yayımlandığı yıllarda Sanayi-i Nefise'nin henüz iki üç yıllık bir okul olmasına rağmen önemli etkiler uyandırdığı belirtilmektedir. Daha sonra resim, müzik gibi güzel sanat alanlarının eğitimi ve önemi hakkında değerlendirmelerde bulunulmaktadır.

II. Abdülhamit Dönemi'nde İstanbul ve çeşitli vilayetlerde açılan okulların olumlu yansımaları metinlerden görülmektedir. Yeni açılan okullara dair övgü dolu yazılar yayımlanmıştır. Bu yazılarda aynı zamanda Osmanlı toplumunun yeni okullara olumlu yaklaştığı görülmektedir. Eğitime dair olumsuz eleştiriler içeren metinler ise yeni kurumları değil eğitim sistemindeki eksiklik ve aksakları ayrıca müfredat sorunlarını içermektedir. Bu anlamda hem yeni açılan kurumların başarılı olduğu hem de toplumdan olumlu tepkiler aldığı anlaşılmaktadır.

Tercüman-ı Hakikat'te yayımlanan bazı yazılar ise eğitim sistemine eleştirel açıdan yaklaşmaktadır. Bu yazılarda mevcut kurumları ya da bu kurumları kuranları övmek yerine eğitimin işleyişi hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. Bazı yazılarda eleştiri tamamen olumsuz bir nitelik alarak eksiklerden ve yanlışlardan bahsetmektedir. Ancak bu tartışmaların devamlılık arz eden bir şekilde olmadığı görülmektedir. Genellikle kişilerin mevcut düşünce ve gözlemlerini aktaran müstakil yazılar yayımlanmıştır. Bu bağlamda *Tercüman-ı Hakikat*'te uzun süre devam eden bir eğitim tartışmasından bahsetmek inceleme alanına giren 2501-3000 numaralı sayılar için mümkün değildir.

Tercüman-ı Hakikat'in 2588 numaralı sayısında Mekteb-i Hukuk talebesinden Leskovikli Hayrettin imzası ile Hayrettin Nedim Göçen tarafından

yayımlanan "Usul-i Talim" başlıklı yazıda eğitim sistemi hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır. Yazıya "Tedris nasıl olmalı" suali ile başlayan Hayrettin Nedim Göçen daha sonra mevcut uygulamaları eleştirmekte ve kendi önerilerini sıralamaktadır. Hayrettin Nedim Göçen'e göre Osmanlı okullarında baştan itibaren öğrenciye aşırı yük yükleyen bir eğitim sistemi vardır. Öğrenciye onlarca fen kitabının ezberletilmesi yerine fen zevkinin verilmesi gerektiğini savunur. Yine İstanbul'da birçok kişinin hiçbir eğitim almadan sırf çevresindeki yabancılarla girdiği etkileşim sonucu öğrendiği Fransızcanın Osmanlı liselerinde çok zorlanılan bir derse dönüşmesinden şikâyet eder.

Henüz lise talebesi iken birçok Fransızca romanı tercüme ederek *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika eden Leskovikli Hayrettin'in donanımlı ve çalışkan bir genç olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda bu değerlendirmeler yalnızca dersi başaramayan bir öğrencinin savunma mekanizması olmadığı düşünülmektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in 2683 numaralı sayısında yayımlanan Terakki-i Maarif Hadimlerinden Birisi imzalı varakada ise Feyz Mektebinin eğitim usulünün hâlen belli olmadığı belirtilerek dersler ve müfredat hakkında gerekli bilgilerin açıklanması ve bunların bir gazetede yayımlanması talep edilmektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in 2910 numaralı sayısında Musa Kazım imzasıyla yayımlanan varakada "Muhibb-i Maarif" imzası ile daha önce muhtemelen başka bir yayın organında yayımlanmış varakaya cevap verilmektedir. Bu varakada Musa Kazım "Muhibb-i Maarif" imzası atan şahsın eğitimden anlamadığını belirtmekte ve yüksek tonda eleştiriler yapmaktadır. Ancak varakada tartışma eğitim konularından ziyade şahsi ithamlar üzerinde yoğunlaşmıştır:

"Sahib-i varaka -hâşâ- 'Muhibb-i Maarif'lik isnat ediyor ise de namının müsemmasına tevafuk etmediği varakasını mütalaa edenlerce teslim olunmuştur. Netice-i mütalaa dahi kahkahalara müncer olmuştur! Muteriz efendi malumatfuruşluk saikasıyla usul-i tedrisiyedeki maharetsizliği ve tekâsülü delail-i zahiresiyle gün gibi aşikâr bulunan adamlar için müdafaa edeceği yerde mektebin şakirdin umur-ı tedrisin vazife ve mesuliyetin ne olduğunu evvelce idrake gayret etmiş olsaydı ümit olunur ki cidden hakikate tercüman olan ceride-i feridelerine öyle

bir varaka-ı masna? İrsaliyle kendini bilenler nezdinde mahcup kalmamış olurdu" (Musa Kazım 1888: 3).

Sonuç olarak *Tercüman-ı Hakikat*'te eğitim kavramı ve kurumları çeşitli yazılar ile değerlendirilmiştir. Buradan hareketle eğitime önem verildiği söylenebilir. Çünkü eğitimle alakalı farklı kişilere ait yazılar ve görüşler gazetede kendine yer bulmuştur. Ancak eğitim konusunda çok detaylı ve Batılı kaynakları tarayan bir metne ya da tartışmaya da inceleme alanına dâhil olan 2501-3000 numaralı sayılarda rastlanmamaktadır. Eğitim tartışmaları genellikle mevcut kurumlar ve bunların başındaki kişiler üzerinden ilerleyen vasat tartışmalardır. Bu bağlamda Tercüman-ı Hakikat'in inceleme alanına dâhil olan 1886-1888 yılları için eğitime dair dikkatin var olduğu görülmekle beraber eğitim perspektifinin Ahmet Midhat'ın başında olduğu bir gazete için dar olduğu değerlendirilmektedir.

1.8. Tercüman-ı Hakikat'te Toplumsal Konular

Ahmet Midhat Efendi tarafından yayımlanan *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde halka yönelen bir yayıncılık anlayışı benimsenmiştir ve haliyle *Tercüman-ı Hakikat* neşredildiği dönemin sosyal hayatına önem vermiştir.

Bu çalışmada dil ve edebiyatla ilgili olmayan imzasız metinler tahlilî dizinde gösterilmediği için "Tahlilî Dizin"in "Sosyal Hayata Dair Yazılar" alt başlıklı kısmına bakarak *Tercüman-ı Hakikat*'in bu konuya yaklaşımının ağırlığına dair objektif bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Ancak imzalı metinlerde de toplumsal konulara dair kayda değer verilere ulaşmak mümkündür.

Hace-i Evvel unvanıyla tanınan Ahmet Midhat edebiyatı ve yayıncılığı halkı eğitmek ve aydınlatmak için bir vesile olarak görmekteydi. Bu sebeple hem kendi çalışmalarında hayatın her alanına dair bilgiler verdi hem de kendi yetiştirdiği genç yazarlara bu anlayışa uygun tercümeler ve yazılar yayımlattı.

Ahmet Midhat toplumsal konulara dair fikirlerini genellikle edebî eserleri üzerinden vermeyi tercih etmiştir. *Tercüman-ı Hakikat*'in çalışılan 2501-3000. sayıları içerinde Ahmet Midhat'ın toplumsal sorunlara dair görüşlerini detaylı bir şekilde aktardığı makalelere rastlamak mümkün değildir. Ancak birçok edebî mülahazada toplumsal alanlara dair fikirlerini görmek mümkündür.

Ahmet Midhat için en önemli toplumsal kurumlardan birisi din olgusudur. Din toplumsal düzeni sağlayan en önemli kurallar silsilesidir. Toplumun ulaşılmak istenen "ideal toplum" seviyesine gelebilmesi için dinî bilinç anlamında yükselmesi gerekir. Bunun için dinî anlamda yanlış ve tehlikeli gördüğü kavramları ve fikir hareketlerini eleştirmiştir. Ahmet Midhat'ın dinî konularda eleştirdiği temel kavramlar batıl inançlar, Hristiyan misyonerlik faaliyetleri ve dini tamamen reddeden pozitivist ve materyalist anlayışlardır. Bu kavramların hepsi ile farklı zeminlerde mücadele ettiği görülmektedir.

Batıl inançlarla alakalı olarak görüşlerini çeşitli eserlerinde misallerle dile getirmiştir. Osmanlı toplumu içerisinde yaygın batıl inançları edebî eserlerde işlemek suretiyle okuyucuyu bilinçlendirmeye çalışmıştır.

"Bütün toplumlarda, bağlı oldukları dinin arasına karışmış hurafeler olduğu gibi, İslam dinine bağlı insanlar arasında da bazı batıl inançlar yaygınlık kazanmıştır. Bunların başında da büyü ve büyüyü bozmak için sunulan çözümler gelir. Ahmet Mithat Efendi, 'Eyvah' isimli tiyatro oyununda, halkın, büyü bozmak için evi tütsülemek, evin kapısının üstüne tavşan başı asmak; 'Açıkbaş' isimli oyununda da iki sevgiliyi ayırmak için şirinlik muskası yapmak gibi batıl inançlardan medet umduğunu ve bunların ne kadar boş ve tehlikeli işler olduğuna değinir"[1](Coşkun 2006: 63).

Ahmet Midhat, Hristiyanlık içinde de batıl itikatların yaşadığından bahseder. *Hayret* romanında on üç sayısını uğursuz sayan Hristiyanları işlemiştir. Mitolojideki batıl inançların zamanla Hristiyanlık içindeki aziz ve azizelere yüklendiğini izah etmiştir (Okay 1975: 256-258).

Ahmet Midhat'ın dinî açıdan topluma yönelik bir tehlike olarak gördüğü bir diğer kavram ise misyonerliktir. Hristiyanlığın yayılması için Osmanlı topraklarında sürdürülen bu faaliyetlerden rahatsızlık duymuş ve ilk olarak *"Müdafaa"* adlı eserini bu sebeple kaleme almıştır.

"Osmanlı'daki misyonerlik faaliyetleri üzerine yazdığı 'Müdafaa', 'İstibşar', 'Beşair', 'Niza-ı İlm ü Din' gibi eserlerinde Hristiyanlık karşısında İslam'ın savunmasını yapmıştır. Ahmet Mithat'ın Hristiyanlık aleyhinde söylediği sözler bir

[1] Cümledeki anlatım bozukluğu orijinal metinden kaynaklanmaktadır.

saldırı değil savunmadır. Çünkü o zamanlar İstanbul'da kurulan Bible Haus gibi misyoner cemiyetleri İslam'a saygısız bir şekilde hücum etmekteydiler" (Coşkun 2006: 173).

Tercüman-ı Hakikat'in inceleme alanına dâhil olan 2501-3000. sayıları içerisinde *"Müdafaa"* eserinin üçüncü cüzünün yayımlandığına dair ilanlara sürekli olarak rastlanmıştır. *"Müdafaa"* eserini okuyup *Tercüman-ı Hakikat*'e görüşlerini "Bir İhtiyar Asker" imzalı "varaka" ile yollayan okuyucu bu eserin çok önemli olduğunu ve Batı dillerine çevrilerek gerek misyonerlere gerekse Batı'da yaşayan Hristiyanlara ulaştırılması gerektiğini belirtir. Ancak bu "varaka"ya verdiği cevapta Ahmet Midhat buna gerek olmadığını şu sözler ile belirtir:

"Müdafaalara gelince bunlar hakkındaki mütalaanızın hiçbir ciheti doğru değildir. Misyonerler asla kalın kafalı adamlar değildir. Birkaçı ile görüşseniz bizim lisanımıza dinimize her şeyimize hemen bizim kadar vâkıf olduklarını teslim edersiniz. Müdafaaların Avrupa elsinesine tercüme edilmesine lüzum yoktur. Zira onlar Hristiyanlara tariz değildir. Bizim ihvan-ı dinimizi irşat için bir müdafaadır. Mahiyetleri yine Avrupa asarından muktebestir" (Ahmet Midhat 1888b: 2).

Toplumsal hayatta dinî anlamda görülen bir tehlike ise dini tümden reddeden fikir hareketleridir. XIX. yüzyılın sonlarında Batı'da pozitivist ve materyalist hareketler güçlenmiş durumdaydı. Hâliyle pozitivist anlayış bu dönemde Osmanlı fikir hayatına da girmeye başlamıştı. İlk Türk pozitivisti olarak bilinen Beşir Fuat *Tercüman-ı Hakikat*'in önemli kalemlerinden biriydi. 5 Şubat 1887 tarihinde deneysel bir intihar neticesinde hayatını kaybetmesi dikkatleri pozitivizme çekmiştir.

Beşir Fuad'ın vefatı müteakip intihar kavramı ve pozitivizm en çok tartışılan kavramlardan olmaya başlamıştır. *"Pozitivizm, dinî ve metafizik söylemlerin yerini akla, gözleme ve deneye dayalı pozitif bilginin almasını öngören dünya görüşünü ifade eder"* (Cevizci 2005: 1370). Ancak Osmanlı toplumunda daha çok akıl dışı, din dışı felsefî doktrinler olarak algılanmıştır. Yeni intihar girişimlerinin de olması üzerine bir tebliğ ile bu konuda yazmak yasaklanmıştır (Okay 2008: 92).

Ahmet Midhat pozitivist ve materyalist anlayışları reddeder. Özellikle Beşir Fuat'ın ölümünden sonra bu alanlara daha fazla değinmiştir. *Beşir Fuat* adını verdiği ve yedi bölümden eserinin altıncı bölümü olan "Materyalizm'in Reddiyle İntihar

Hakkında Muhakeme" adlı metinde materyalizmi "Hikmet-i Batıla" olarak nitelendirir. Bu makalede materyalistlerin ortaya koyduğu düşünceleri çürütmeye çalışır. Her şeyi doğadaki maddî gerçeklerle açıklamaya çalışan materyalistlere doğada intihar kavramı olmadığı iddiasıyla cevap verir. Materyalistlerin doğadaki intihara örnek olarak verdikleri akrep örneğinin ise son çalışmalarla çürütüldüğünü belirtir.

"Bunlar âlem-i tabiattaki kavanîn-i hafiyyeyi taharri ve tetkik etmiş olsalardı, intihar denilen şeyin tabiatta mevcut olmadığını bedaheten görürlerdi de intiharı kabul, halıkiyeti red kadar abes ve batıl olduğuna inanırlardı. İstidad-ı intihar, yalnız akrebe isnat olunmakta iken tetkikat-ı ahire bu isnadın dahi hakikaten "ma-lem-yekün" olduğunu meydan-ı sübuta çıkardı" (Ahmet Midhat 1887d: 3).

Ahmet Midhat daha sonra Beşir Fuat'ın etkilendiği ve eleştirel biyografisini yazdığı Voltaire gibi yazarların hayata ne kadar bağlı olduğu çelişkisini ortaya koymuştur. Hatta Voltaire'in uykuda geçen zamanı hayattan boşa harcanan bir süre olarak gördüğünden, uykuda geçen süreyi azaltarak daha verimli günler yaşamak için çaba harcadığından bahsetmiştir.

Toplumsal hayatta önemli bir kavram da evlilik müessesidir. Ahmet Midhat evlilik kurumuna özel bir önem vermiştir ve toplumsal hayatın sağlıklı bir şekilde devamı için evliliğin gerekliliğini savunmuştur. Ahmet Midhat evlilik sürecinde müstakbel eşlerin tanışmalarını ve evliliğe rıza göstermelerini savunur ancak bunun sınırının korunması gerektiğini düşünmüştür. Batılı anlamda bir aşk yaşayarak evlenme anlayışına karşı çıkmıştır.

Ahmet Midhat Avrupa'daki evlilik ve boşanma kurumlarını da incelemiştir. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2729 numaralı sayısında yayımlanan "Fransa'da 'Talak'ın Tesisi" adlı yazısında Fransa'da yeni çıkan ve boşanmayı mümkün kılan yasanın yürürlüğe girmesi ile oluşan durumu aktarmıştır. Yasaya muhalefet edenlerin bu yasa geçerse evli çift kalmaz dediğini ancak yasa yürürlüğe girdikten sonra böyle bir sorunla karşılaşılmadığını aktarmaktadır. Ayrıca Ahmet Midhat'ın gereken hâllerde boşanmayı doğru bulduğu anlaşılmaktadır. Hristiyanlığın boşanmaya izin vermeyen anlayışının türlü uygunsuzluklara yol açtığını belirtmiştir:

"Diyanet-i Nasarada zevc ve zevcenin ittifakıyla talak külli caiz olmadığından ve fakat bu adem-i cevaz türlü türlü uygunsuzluklara sebebiyet verdiğinden Meclis-i Mebusan'da aylarca ve yıllarca devam eyleyen müzakerat ve mücadelat neticesinde bazı şerait ile talak-ı külli ve katiyenin kanunen kabulüne yol açılmış idi" (Ahmet Midhat 1887b: 2).

Tercüman-ı Hakikat'teki evlilik ve boşanma konusuyla ilgili yazılar sadece Ahmet Midhat'a ait değildir. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2809 ila 2882 numaralı sayıları arasında değişken aralıklarla yayımlanan ve E(lif). H(a). imzası ile kaleme alınan "Usul-i İzdivacın Bazı Milletlerde Tâbi Olduğu Merasim-i Muhtelife ile Birtakım Avdet-i Garibesi" adlı yazı dizisinde ise farklı toplumların evlilik süreçlerinde meydana gelen farklı uygulamalardan bahsedilmektedir.

Bu garip uygulamalardan verilen örneklerin ilki Avrupa'dakilerdir. Avrupa'da kadın ile erkeğin tanışıp uzun süre sevgili olarak yaşadığı ve sonunda kararlarını kesin verirlerse evlendikleri aktarılmaktadır. Ayrıca Avrupa'da uygulanan Rumcası "Drahoma" olan uygulamaya göre kadının evlilik sırasında erkeğe bir tür başlık parası verdiği belirtilmektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in kitap ilanları kısmında ise yine evlilik ve aile hayatı ile alakalı eserlerin ilanlarına rastlanılmaktadır. "Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmanî" ve "Tıbbiye-i Askeriye" doktorlarından Besim Ömer [AKALIN] tarafından kaleme alınan sağlıklı evlilik müessesini işleyen *Sıhhatnüma-yı İzdivac yahud Evleneceklere Müteehhil ve Mücerred Bulunanlara Nasihat* adlı kitabı ile sağlıklı bir aile hayatını işleyen *Sıhhatnüma-yı Aile yahut Baba-Ana-Çocuk* adlı kitabın ilanı *Tercüman-ı Hakikat*'in 2566 ila 2776 numaralı sayıları arasında değişken aralıklarla yayımlanmıştır.

Evlilik müessesesi ile alakalı olarak yayımlanan diğer önemli ilanlar ise Muallim Naci tarafından kaleme alınan ve anne babaların vazifelerini işleyen *Vezaif-i Ebeveyn* adlı eser ile Mehmet Said tarafından kaleme alınan *Vezaifü'l İnas* adlı eserin ilanlarıdır.

Osmanlı Devleti'nde toplumsal hayatta önemli bir kavram da ramazan günleridir. Ramazan ayının yaşandığı dönemde şehir hayatı tamamen bu aya özgü

birçok geleneksel uygulamayı sürdürmüştür. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde de ramazan ve devamındaki bayram çeşitli yazılar ile kutlanmıştır.

Ramazana özgü etkinliklere dair haberler genellikle ilk sayfadan verilir. Ahmet Midhat da Ramazan ayında kaleme aldığı *Tercüman-ı Hakikat*'in 2985 numaralı sayısında yayımlanan "Rıfatzade Şekerci Hakkı Efendi" adlı yazısında genç yaşta hayatını kaybeden Şekerci Hakkı Efendi'yi rahmetle anar ve onun ramazan ayında satışa sunduğu şekerlemeleri özlemle hatırlamaktadır.

Ahmet Midhat, *Tercüman-ı Hakikat*'in 2975 numaralı sayısında yayımladığı "Ahval-i Nisvan" adlı yazısında ise ramazan ayının yaklaştığını hatırlatarak bu ayda özellikle kadınların dikkat etmesi gereken edep ve ahlak davranışlarından bahsetmektedir.

"Ramazan Muhabirinden" başlığı ile yayımlanan ve E(lif). F. imzası taşıyan yazılarda ramazan ayı içerisinde İstanbul'un farklı semtlerinden haberler verilmektedir. 2690 numaralı sayıda yayımlanan yazıda İstanbul'un Fatih ilçesine bağlı Direklerarası semtinde ramazanın nasıl yaşandığı, Lokanta ve diğer müesseselerin hizmetleri hakkında bilgilerle karşılaşılmaktadır.

Hicri 1304 yılının ramazan ayında *Tercüman-ı Hakikat* idaresince bir ramazan sergisi açıldığı ve buna "Letaif Sergisi" ismi verildiği anlaşılmaktadır. Çeşitli varakalarda bu sergileri ziyaret eden okuyucuların övgü dolu teşekkürleri yayımlanmıştır. 2689 numaralı sayıda Heybetî imzası yollanan varakada Letaif Sergisi gerek açıldığı muhit gerekse içeriği yönünden övülmektedir:

"Tercüman-ı Hakikat'in bir kısm-ı mahsusunu isticar ile küşadına muvafık olduğunuz Letaif sergisini tebrik ederim. Doğrusunu isterseniz serginiz için pek münasip bir yer intihap etmişsiniz. Hakikaten sergi vâsi ve şerefli bir mevkide açılmış olmakla beraber hüsn-i idare ve gayretiniz dahi malum bulunduğundan…" (Heybeti 1887: 3).

Toplumsal hayatın içinde önemli yer tutan kavramlardan biri de cenaze süreçleridir. *Tercüman-ı Hakikat*'in çeşitli sayılarında vefat ilanlarına rastlanılmaktadır. Ölen kişinin önemine göre vefat duyurularının kapsamı genişlemektedir. İmzalı metinlere bakılarak bir değerlendirme yapıldığında

Tercüman-ı Hakikat'in incelenen 2501-3000 numaralı sayılarında vefatı konu edilen on kişi bulunmaktadır.

Vefatı hakkında kısa yazılarla taziye ya da bilgi verilen kişiler şunlardır: Genç yaşta aniden hastalanıp ölen Mehmet Ali Ağazade Refik Bey, önemli bir memur olan Kadri Paşa, mesane illetinden ölen Kantarcı esnafından Hüsnü, varlıklı bir isim olan Rüstem Paşa, Şam Müftüsü Mahmut Hamza Efendi, Tercüme Odasından Niyazi Paşazade Ali Rıza Bey, Küçük İsmail Kumpanyası adlı tiyatrodan aktör F. Nuri ve yetmiş yedi yaşına kadar hiç yaşlanmadan gelen Miss Caroline Sebas adlı yabancı kadındır.

Vefatı en ciddi etki uyandıran kişi Beşir Fuat'tır. Gerek *Tercüman-ı Hakikat*'in yazarı olması gerekse deneysel bir intihar sonucu ölmesi Beşir Fuat'a dair vefat ve taziye yazılarının mahiyetini değiştirmiştir.

5 Şubat 1887 Cumartesi akşam dokuz civarında intihar eden Beşir Fuad'a ait ölüm haberi *Tercüman-ı Hakikat*'in 2597 numaralı 7 Şubat 1887 Pazartesi tarihli sayısında haber verilmiştir. İki gün sonra 2599 numaralı ve 9 Şubat 1887 tarihli sayısında ise Beşir Fuad'ın Ahmet Midhat'a hitaben yazdığı intihar sürecini ve vasiyetini içeren "Mezardan Bir Seda" olarak bilinen mektup yayımlanır. Beşir Fuad ayrıca cesedinin Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'ye bağışlanmasını ve böylece fen ve ilme hizmete devam etmek istediğini belirtir.

Beşir Fuad'ın ölmeden önce hazır ettiği yazıları *Tercüman- Hakikat*'te yayımlanmaya devam ederken bir yandan da Osmanlı toplumunun pek alışık olmadığı intihar kavramı ve buna yüklenen hikmet iddiaları tartışmaları canlandırır. Ahmet Midhat "Hikmet Değil Cehalet" adlı yazısı ile bu iddiaları reddederken başka intihar teşebbüslerinin haberleri de gazetelerde yayımlanmaya başlar. Bunun üzerine Matbuat İdare-i Behiyesi tarafından 11 Mart 1887'de intihar haberleri ve tartışmalarının yayımlanması *Ceridetü'l-Hakayık* gazetesine çekilen ihtar ile yasaklanır.

"Altı ay kadar bir müddet gazetelerde intihar salgını hakkında herhangi bir habere rastlanmaması bu yasağın, ihtimal şifahi olarak intiharla ilgili her konuya ve habere teşmil edildiğini göstermektedir" (Okay 2012: 93).

Bir diğer önemli vefat ilanı ise 1888 yılında *Tercüman-ı Hakikat*'in o dönemki genç yazarlarından biri olan Hüseyin Rahmi'nin babası Hünkâr Yaveri Mehmet Sait Paşa'nın vefat ilanıdır. Hem Hüseyin Rahmi tarafından babasının ölümünden duyulan ıztırabı aktaran bir yazı kaleme alınmış hem de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesi adına bir taziye metni yazılmıştır.

Toplum hayatında önüne geçilmesi halen tam anlamıyla mümkün olmayan kan davalarının bu dönemde de farklı bölgelerde devam ettiği anlaşılmaktadır. Bugün Arnavutluk sınırlarında bulunan ve 1887'de Osmanlı Devleti'ne bağlı olan İşkodra Valisi ve Kumandanı Tahir Bey imzası ile *Tercüman-ı Hakikat*'in 2672 numaralı sayısında yayımlanan telgrafa göre bölgedeki kan davalarının bitirilmesi için çalışmalar sürmektedir.

Ahmet Midhat tarafından yönetilen *Tercüman-ı Hakikat* genel anlamda toplumda beraber yaşayan bir gazetedir. Bir yandan topluma bilgi ve eğitim sağlama amacıyla çok çeşitli metinler sunarken bir yandan da toplumun hayatının içindeki her şeyi de konu edinmeye çalışmış bir gazete olarak değerlendirilmektedir.

1.9. Tercüman-ı Hakikat'te İç Gündem ve Siyaset

Tercüman-ı Hakikat Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde yayın hayatına başlayan ve Osmanlı tarihinin en uzun ömürlü gazetelerinden biridir. Uzun ve istikrarlı yayın hayatını dönemin basın şartlarına uyumuna borçludur.

Bu çalışmada dil ve edebiyat harici metinlerden yalnızca imzalı olanlar "Tahlilî Dizin"e alındığı için tüm haberler hakkında kapsamlı bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Mevcut yorumlar iç gündemle alakalı imzalı haber metinleri ve telgraflar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat gazetesinde haber akışı dış haberler, İstanbul haberleri ve vilayetlerden haberler şeklinde sıralanmıştır. Bunun aynı zamanda bir önem sırası olduğu düşünülebilir. İstanbul haberleri genellikle doğrudan aktarılırken vilayet haberleri vilayet gazetelerinden iktibas şeklinde aktarılmaktadır.

İlk sayfada "Tevcihat" adlı sütunda görevde yükselen ya da yeni bir göreve atanan memurların adı, rütbesi ve görev tanımı belirtilir. Bu yükselmelere dair kısım

yine haber verme amaçlıdır. İlgili terfilere dair olumlu ya da olumsuz bir yoruma rastlanılmamıştır.

Osmanlı Devleti bir tarım ülkesidir ve inceleme alanına dâhil olan 1886-1888 yılları içerisinde iç gündemde birçok konu tarımla alakalıdır. Örneğin hasat dönemine yakın "aşar" denilen verginin aracı yoluyla toplanacağına dair yazılar çıkmaktadır.

"Malkara kazasının üç yüz senesi aşarı yüzde otuz nispetinde fazla ile ihale kılınmış ve bu da muvafakiyat-ı Hazret-i Zıllullahî cümlesinden olarak ihaleye memur olan Tekfur Dağı Sancağı Mutasarrıfı Saadetli Necip Bey'in teşvikat ve ikdamatıyla husule gelmiştir" (Ali Galip 1887: 2).

Tarımla alakalı olarak vilayetlerde devlet eliyle su kanallarının kurulduğu ve mevcut su kanallarının onarıldığı resmi yazışmalardan anlaşılmaktadır. İnceleme alanına dâhil olan 1886-1888 yılları içerisinde yağmurların geç yağdığı bunun da endişeye sebep olduğu görülmektedir. Tarımsal üretim için çok önemli olan ilkbahar yağmurlarının gecikmesi önemli bir iç gündem konusudur. Taşrada görevli idareciler merkezlerine sürekli yağış hakkında bilgi vermiş ve *Tercüman-ı Hakikat* de bu metinleri sürekli olarak yayımlamıştır.

Örneğin dönemin Zara Kaymakam Vekili Ömer Şevki tarafından çekilen resmî telgrafta Zara'nın köylerine sürekli yağmur yağmasına rağmen merkez civarında yağmurun durduğu belirtilmiştir:

"Yirmi yedi Mayıs sene 303 Mayısın altıncı gününden on sekizinci gününe kadar merkez ve mülhakatın ekseriyesine lehülhamd peyderpey yağmur yağmıştır. On dokuzuncu günden beri mülhakata yağmakta olduğu haber alınmakta olup ancak merkez ve civarına yağmamıştır" (Ömer Şevki 1887: 2-3).

Ancak merkeze de yağması üzerine bunu da yeni bir telgrafla haber verir.

"Bugün saat altıdan badehu ile yarım saat kadar merkez kaza ve civarına lehülhamd yağmur yağmış olduğu maruzdur ferman" (Ömer Şevki 1887: 2-3).

İç gündemde önemli bir konu da asayiştir. Özellikle eşkıyalığın yaygın olduğu ve eşkıyalarla bölgelerdeki kolluk kuvvetlerinin mücadele ettiği anlaşılmaktadır. Vilayet yöneticileri eşkıyaların faaliyetlerini ve bu yasadışı

faaliyetlere karşı aldıkları önlemleri merkeze aralıklarla haber vermişlerdir. Bu tip resmî metinlerde *Tercüman-ı Hakikat*'te zaman zaman kendisine yer bulmuştur. Manastır Valisi Rıfat tarafından çekilen telgrafta Manastır vilayetine saldıran bir grup eşkıyadan üçünün çatışma sonucu ölü ele geçtiği, kaçanların bir kısmının yaralı olduğunun da kan izlerinden anlaşıldığı belirtilir.

"Debre'nin meşahir rüesa-yı eşkıyasından Ruşiddan nam şaki on dört avenesiyle Manastır kazasına tecavüz ettiği halde asakir-i zaptiye ve köylerin emniyet komisyonları maiyetlerinde bulunan fahri zaptiyeler ile evvelki gün hâl-i müsademede saye-i muvaffakiyet vaye-i Hazret-i Padişahîde üç nefer şakinin meyyiten derdest edildiği ve kusuru metanet-i mevkiyeden bilistifade firar etmişler ise de yollarda birçok kan eserleri görüldüğüne nazaran içlerinde mecruhları dahi bulunduğu ve bizim taraftan yalnız fahri zaptiyelerden bir nefer cüzince yaralandığı ve elyevm takibata devam olunmakta idiği maruzdur" (Rıfat 1887: 1).

Eşkıyalık ve benzeri asayişi bozan faaliyetlerin başkente uzak vilayetlerde daha yaygın gerçekleştirildiği gazetedeki haberlerden anlaşılmaktadır. Manastır Valisi Rıfat'ın bildirdiği sorunlu bölge Balkanlardır. Miralay Selim tarafından çekilen *Tercüman-ı Hakikat*'in 2533 numaralı sayısında yayımlanan telgraf Arap kabilelerinin çıkardığı sıkıntılara karşı alınan asayiş önlemlerinden bahseder. Burada kastedilen bölge ise bugünkü Arap coğrafyasıdır. Asayişin temini yolunda Vali Kostaki Paşa tarafından mabeyne çekilen ve *Tercüman-ı Hakikat*'in 2764 numaralı sayısında yayımlanan telgraf ise Girit bölgesinden bahseder.

Müşir İsmail Hakkı Paşa tarafından mabeyne çekilen ve *Tercüman-ı Hakikat*'in 2646 ve 2664 numaralı sayılarında yayımlanan telgraflar ise Musul-Kerkük bölgesinde eşkıyalık faaliyetleri yapan çoğunluğu Hemavend Aşireti'ne mensup suçluların derdest edilip bölgenin huzura kavuşturulduğunu belirtir.

İç gündemde çok nadir olmakla beraber Ermenilik ve Hristiyanlıkla ilgili sorunlara da rastlanılmıştır. Ohannes Tozluyan tarafından yazılan ve *Tercüman-ı Hakikat*'in 2811 numaralı sayısında yayımlanan metinde Ermeni vatandaş Dikran Ağa'nın vefatı sonrası oluşan miras hukuku problemi üzerinde durulur.

Tercüman-ı Hakikat'in 2752 numaralı sayısında görülen varakada ise Ermeni gazetelerinin bir şikâyeti söz konusudur. Yusuf Recai adını alan Ermeni ve Hristiyan

bir vatandaşın İslamiyeti kabul ettikten sonra Türk gazetelerinde Hristiyanlık hakkında küfre varan tarizler yazdığından şikâyet edilmiştir. Ayrıca ilgili konuda şikâyetlerin hükümete de ulaştırıldığı belirtilir. Yusuf Recai de bu ifadelere bir cevap yazısı ile karşılık vermiştir.

İç gündemde bir diğer tartışma konusu ise "Ecnebi Doktorlar" meselesidir. *Tercüman-ı Hakikat*'e gelen okur varakalarında yabancı doktorların mesleklerini layıkıyla yapmadıklarına dair şikâyetler yer almaktadır. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2507 numaralı sayısında yayımlanan "Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri" imzalı varakada özellikle taşra belediyelerinde görev yapan çoğunluğu Yunan olan yabancı doktorlardan yakınılmaktadır. Yunan doktorların kaliteli bir eğitime sahip olmadıkları belirtilir.

"Benim bildiğim ecnebi tabiplerin ekserisi Yunan'dırlar. Avrupa'nın sair mahallerinden bizim memleketimize tabiplik etmeğe gelen ecanib azdır fakat bazen İtalyalı ve Avusturyalılara tesadüf olunuyor. Memuriyetim esnasında bazılarıyla sıkı fıkı ülfet ettim. Yunanîlerin Darülhusulları Atina Darülfununu olduğunu öğrendim. Merak bu ya beni bu babta tâmik-i tahkikata sevk etti. Sordum öğrendim ki müddet-i tahsilleri dört sene ve imtihan-ı umumileri dördüncü senenin ikmalinde bir saat sual ve cevaptan ibaret imiş. Bunu müteakip de icazetname alırlarmış ki doktor oldular. Evet Yunan memalikinin haricinde icra-yı tababet etmek şartıyla doktor olurlarmış bu şart dikkatimi celbetti" (Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri 1886: 2-3).

Bu tartışma içerisinde en çok dile getirilen çözüm önerisi ise bir an evvel yerli doktor yetiştirme oranının artırılması ve böylece daha iyi bir noktaya gelmektir. Mevcut sorun için çözüm önerisi olarak tıp eğitimi veren kurumların çoğalması ve güçlendirilmesi önerisi sunulur. Tartışmaların sürdüğü 1880'lerde Osmanlı'da yalnızca bir tıp okulu vardır ve bunun iki bölümü vardır. Bu bölümlerden biri yalnızca askerî tıp olarak çalışmaktadır. Diğer bölüm olan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye ise iyi bir okuldur ancak yeterince doktor yetiştirememektedir (Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri 1886: 2-3).

Tercüman-ı Hakikat'te genellikle vilayetlerden yollanan telgraflarda dikkat çeken önemli bir başlık da imar faaliyetleridir. Faaliyetlerin kimisi yeni yapılan işleri anlatırken kimisi de bakım onarım işleridir. Yerel yöneticilerin genellikle başkente

çektiği telgraflarda yapılan imar faaliyetlerin hizmete açıldığı şeklinde bilgilendirmeler mevcuttur.

Bu imar faaliyetlerden bazıları Bitlis'te tarım için yapılan suyolunun açıldığı, Bursa'da Osman Gazi türbesinin bakımının yapıldığı, Elazığ'da cami ve idadi inşaatlarının sona yaklaştığı, Edirne ve Alucra'da telgraf hattının inşasının tamamlandığı, Diyarbakır'da Şeytan Deresi köprüsünün durumunun iyi olduğu, Dedeağaç'ta yeniden inşa edilen Sekbanlı köprüsünün açıldığı, İzmit-Ankara demiryolu inşaatının devam ettiği şeklindedir.

Tercüman-ı Hakikat'te bunun haricinde iç gündemde münferit olaylara dair haberler çıkmaktadır. Çoğunluğu İstanbul'a dair yangın, kaza, kavga gibi haberler verilmektedir. İstanbul'da yaşanan bu olaylar genellikle bir görevliden alınan birebir bilgiler şeklinde aktarılır. Ancak bu yazılar imzalı olarak yayımlanmaz. "İstanbul'dan Haberler" sütunu içerisinde sıralanmıştır.

Tercüman-ı Hakikat gazetesi ilkesel olarak iç siyasî meselelere bir taraf olarak girmemiştir. Ülke içinde gerçekleşen her türlü olayı bağımsız bir aktarıcı vazifesi ile aktarma üslubunu tercih etmiştir. İç meseleler aktarılırken yapılan bir icraatın övüldüğü ya da yerildiği bir ima ya da yoruma rastlanılmamıştır. Övgüler yalnızca ismi mevzubahis olduğu zaman doğrudan padişahın şahsına yapılmaktadır.

Modern siyasî gazetelerde görülen hükümetlerin icraatları üzerinden olumlu ya da olumsuz haber yapma ve buradan gündem oluşturma kaygısı *Tercüman-ı Hakikat*'te yoktur. Bunun devrin şartları göz önüne alındığında bir tercih değil bir gereklilik olduğu değerlendirilebilir. İlkesel olarak eleştirel ve muhalif yayın yapmamasına rağmen inceleme alanına dâhil olan 2501-3000 numaralı sayı aralığında gazetenin iki kez süreli yayın durdurma cezasına maruz kalması bunu kanıtlamaktadır.

1.10. Tercüman-ı Hakikat'te Dış Gündem

Tercüman-ı Hakikat yabancı ülkelere ait haber kaynakları ile irtibatlı olan ve Dünya'daki gelişmeleri izleyen bir gazetedir. *Tercüman-ı Hakikat'in* ilk sütunlarını yabancı kaynaklara ayırması da bu görüşü teyit eder. Avrupa'ya ait gelişmeler genellikle Fransa kaynaklı "Ajans Havas" aracılığı ile duyurulmaktadır.

"Ajans Havas" haricinde yabancı gazetelerde okunan metinlerden önemli görülenlerin de tercüme edilerek yayımlandığı görülmektedir. Bu anlamda *Tercüman-ı Hakikat* dış gündemi tarayıp önemli gördüklerini okuyucularına aktaran bakış açısı geniş bir gazetedir.

İnceleme alanına giren 1886-1888 yılları içinde dış siyasette Osmanlı kamuoyunu ilgilendiren iki önemli konunun olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki "Bulgar Meselesi" iken ikincisi ise Almanya ile yakınlaşmadır.

1886-1888 yılları Osmanlı Devleti'nde Sultan II. Abdülhamit'in muktedir olduğu yıllardır. İç gündemde Padişah otoritesini tesis etmiştir ancak dış politikada halen "93 Harbi"nin etkileri yaşanmaktadır. "93 Harbi" olarak da adlandırılan 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı, Osmanlı Devleti açısından ağır bir mağlubiyetle sonuçlanmıştır. Rus ordusu Plevne'nin düşmesini müteakip İstanbul'un Yeşilköy civarına kadar gelmiş, zor durumda kalan Osmanlı Devleti çok ağır şartları olan Ayastefanos Antlaşması'nı kabul etmek zorunda kalmıştır. Ayastefanos Antlaşması Batılı ülkelerin de çıkarlarına uymayınca Berlin'de yeni bir kongre düzenlenerek Berlin Antlaşması imzalanmıştır.

Berlin Antlaşması'na göre iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde Osmanlı'ya bağımlı bir Bulgar Prensliği kurulacaktır. Berlin Antlaşması ile beraber Osmanlı'da dış siyasette ilişki önceliği İngiltere'den Almanya'ya geçmiştir. II. Abdülhamit ile Alman İmparatorları ve Prens Bismarck'ın diplomatik yakınlaşmaları da bunda etkilidir.

Bulgar Meselesi, Osmanlı Devleti için Fransız İhtilali neticesinde gelişen bağımsızlık isyanları ile başlamıştı ancak Bulgarlar hak iddia ettikleri bölgede çoğunluk konumunda değillerdi. Bulgarlar 93 Harbi'ni müteakip kurulan Prenslik döneminde bölgede Türklere ve Müslümanlara karşı sistemli bir yıldırma ve etnik temizlik politikasına giriştiler. Bu da göçmen sorununu ortaya çıkardı. Bulgarların, yaptıkları mezalime rağmen *Levant Herald* gazetesinde Osmanlı Devleti'ni suçlamaları üzerine Ahmet Midhat Efendi tarafından kaleme alınan "Kanlı Visal" adlı makale *Tercüman-ı Hakikat*'te 2858-2861 numaralı sayılar arasında dört parça halinde yayımlandı. Bu yazı dizisinde Ahmet Midhat Bulgarların tezlerine karşı çıkarak asıl zulmü bölgedeki Müslümanların yaşadığını savundu.

Bulgar Meselesi üzerine *Tercüman-ı Hakikat*'te en fazla yayımlanan unsur Rusya'nın Bulgaristan'da bulunan temsilcilerine ait yazıların tercümeleridir. İncelenen 2501-3000 numaralı sayılarda imzalı olarak on altı metin bulunmaktadır. Bu metinlerin çoğu bölgede görevli Rus komutanların yayımladıkları kısa askerî ve siyasî metinlerdir. İlgili dönemin İngiltere Başbakanı Gladstone tarafından dile getirilen düşünceleri aktaran bir metin de yayımlanmıştır. "Bulgar Meselesinde İngiltere de Rusya da kendi çıkarlarını korumak için bölgede nüfuz göstermeye çalışmaktadırlar.

1886 yılında Rus İmparatoru'nun yeğeni de olan ilk Bulgaristan Prensi I. Aleksandır görevinden uzaklaştırılarak sınır dışı edilir. Bunun üzerine Bulgaristan'a yeni bir prens aranır ancak bu arayışlar bir yıl içinde sonuçlanacaktır. Bu süreçte Avrupa'nın çeşitli hanedanlarının veliahtlarına "Prenslik" makamı önerilecektir. Danimarka Kralı IX. Cristian'a oğlu Valdemar'ın "Bulgar Prensi" olması önerilecek ancak Kral bu öneriyi reddedecektir. Danimarka Kralı, Bulgar Meclisi "Sobranya" tarafından yapılan teklifi şu sözlerle reddetmiştir:

"Hanedan-ı Kraliye Sobranya Meclisinin göstermiş olduğu itimadı takdiriyle beraber ahval-i hazrede Sobranya'nın intihap vakıanı kabul için mahdumuma müsaade edemem. Binaberin tebliğ-i keyfiyet için kendisine gönderilen heyeti mebusayı kabul etmek onun için imkânsızdır." (Cristian IX. 1886: 1)

Prens arayışları sonunda Avrupa'nın önemli Alman hanedanlarından "Coburg"ların mensubu Ferdinand bu görevi kabul eder. Ancak Ferdinand'ın Bulgar Prensi olmasına Osmanlı Devleti karşı çıkmaktadır. Sadrazam Kamil Paşa tarafından kaleme alınan ve *Tercüman-ı Hakikat*'in 2934 numaralı sayısında yayımlanan metinde Ferdinand'ın Bulgaristan Prensi olmasının "Berlin Antlaşması" hükümlerine uygun olmadığı belirtilmiştir.

"Prens Ferdinand Bulgaristan'a muvâsalat ettiği sürede 22 Ağustos 1887 tarihiyle keşide kılınan telgrafta müşarünileyhin Bulgar Meclis-i Umumisi tarafından vuku bulan intihabı Berlin Muahedesi'ne vazı-ı imza eden bütün devletlerin inzimam-ı muvafakatına mezhur olmadığı ve işbu intihap Babıâli canibinden dahi tasdik edilmemiş olduğu cihetle Prens Ferdinand'ın Bulgaristan'da ispat-ı vücut etmesi Berlin Muahedesi'ne muhalif ve gayrimeşru idiği beyan ve izbar kılınmış idi.

Hükümet-i Seniyye nazarında ahvalin yine minval-i sabık üzere olduğunu yani Prens Ferdinand'ın reis-i emarette bulunması gayrimeşru ve Berlin Muahedesi'ne muhalif bulunduğunu bu kere dahi Bulgaristan Hükümeti'ne beyan ve ihtar eylerim" (Kâmil 1888: 1).

Osmanlı Devleti'nin karşı çıkmasına rağmen Prens, I. Ferdinand unvanı ile Bulgaristan'ın başına geçmiştir. 1908'de bağımsızlığını ilan eden Bulgaristan'ın ilk kralı da olan I. Ferdinand 7 Temmuz 1887'de meclis tarafından resmen seçilmiştir. Göreve başladığı dönemde halka verdiği mesajlarında bu görevden şeref duyduğunu belirtip Bulgaristan'ı geliştirmek için çalışacağı sözünü vermiştir.

"Bulgar kavmi müttehiden Prens intihap olunduğum cihetle vatan-ı cedideme mümkün mertebe süratle gidip vaz-ı kadem eyleyip hayatımı sevgili ahalimin saadet ve şerefine terakkiyatına hasreylemeyi vazife addediyorum. Hakkımda ibraz eylediği itimattan ve fedakârı ve sadakatinden dolayı şeci' Bulgar milletine an-samimil-kalp teşekkür ederek memleketimizi mamur ve şereftar etmek ve şan ve saadet ile meşhun bir istikbale nail olmak için sarf edeceğim gayrete milletin dahi muavin olacağına kanaat hâsıl eylediğimi beyan ederim" (Ferdinand 1887: 1).

Bulgar Meselesi ile alakalı olarak Nikanor imzası ile *Tercüman-ı Hakikat*'in 2659 numaralı sayısında yayımlanan metinde ise bugün Ukrayna sınırları içinde olan Odessa şehrine iltica eden Bulgar mültecilerin zor durumundan bahsetmektedir.

Tercüman-ı Hakikat'te yakından izlenen devlet ise Almanya'dır. Avrupa'nın hızla gelişen bu yeni devi Osmanlı Devleti için önemli bir yer tutmaktadır. Askerî yazıların birçoğu Osmanlı subayları tarafından Almanca asıllarından tercüme edilerek yayımlanmaktadır. Buradan hareketle Almanya'daki askerî ve sanayi gelişmelerinin dikkat çekici olduğu ayrıca Osmanlı ordusunda Almanca öğrenimine önem verildiği anlaşılmaktadır.

Alman siyasetine dair metinlere de yer verilmektedir. Örneğin *Tercüman-ı Hakikat*'in 2911-2916 numaralı sayılarında dönemin Almanya Şansölyesi Otto Von Bismarck'ın Alman Meclisi'nde yaptığı konuşma "Nutuk" başlığı altında *Berlin* gazetesi kaynak gösterilerek tercüme ve tefrika edilmiştir. Bunun haricinde de gerek Bismarck'ın kaleme aldığı gerekse Bismarck'ı konu edinen yazılar *Tercüman-ı*

Hakikat'te yer almaktadır. Bu açıdan ilgili dönemde Avrupa siyaseti açısından en etkili isim olarak Bismarck öne çıkmaktadır.

Almanya'ya dair bir diğer haber ise Alman İmparatoru I. Wilhelm'in vefatıdır. Bu haber de yine Bismarck'ın yazışmaları ile haber verilir. Taziyeleri kabul eden Bismarck'ın Avusturya Dışişleri Bakanı Kont Kalnoky'ye hitaben yazdığı mektupta dostluk mesajları göze çarpmaktadır.

"Almanya'nın İmparator'un vuku-ı vefatından dolayı duçar olduğu yeis ve teessüften naşi Avusturya'nın her tarafından taziyenameler vürut etmektedir. Müteveffa efendinin haşmetli efendiniz ve hükümdarınıza derkâr olan muhabbetini devletin ahalisine dahi intikal eylediğini görmek bu zaman-ı felakette büyük bir teselliyettir" (Bismarck 1888: 1).

İmparator I. Wilhelm'in vefatını müteakip yeni kurulan Alman Hükümeti de yine Şansölye Bismarck ve yeni İmparator Friedrich imzaları ile ilan edilmiştir. Bu ilan metni de *Tercüman-ı Hakikat*'in 2945 numaralı sayısında yayımlanmıştır.

Dış gündemde bunun haricinde baskın bir konu görülmemekle beraber münferit gündem maddeleri göze çarpmaktadır. Bunlar arasında ilgi çekici olan iki büyük kanal hakkında verilen malumattır. İlki Süveyş Kanalı hakkındadır. *Tercüman-ı Hakikat*'in 2631 numaralı sayısında Süveyş Kanalı Müdürü Ferdinand de LESSEPS imzası ile çıkan habere göre gündüzleri çalışan Süveyş Kanalı Mart 1887 tarihinden itibaren geceleri de çalışmaya başlayacaktır.

İkinci kanal haberi ise Panama Kanalı ile alakalıdır. 1887 yılında yapımı devam etmekte olan Panama Kanalı projesinin ne kadar büyük bir inşaat olduğunu aktaran Giritli Rıfat'a ait bir metin *Tercüman-ı Hakikat*'in 2810 numaralı sayısında yayımlanmıştır. İnşaatın büyüklüğü önce Mısır'daki Piramitler ile karşılaştırılmış daha sonra da inşaat için kullanılan donanım sayıları liste halinde verilmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'in dizgi, sayfa düzeni ve sayfa sayısında yeniliğe gittiği 2997 numaralı sayıdan itibaren Ahmet Midhat'ın dış politika ile alakalı yazıları göze çarpmaktadır. 2998 numaralı sayıda yayımlanan "Harp mi? Sulh mu?" başlıklı yazıda Ahmet Midhat Avrupa'daki devletlerarası sorunları inceler. Ahmet Midhat'ın bir grup uzmandan aktardığına göre Avrupa'nın tüm güçlerinin geçmişten gelen intikamları ile birbirlerinin toprak ve kaynakları üzerinde geleceğe dair emelleri

vardır. Haliyle böyle bir durumda diplomasinin bir yerde tıkanacağı ve savaşların geleceği muhtemeldir hatta muhakkaktır.

"Binaenaleyh bunlarda muharebe olacağı tarifini iltizam edenler Fransa'nın Almanya'dan alacağı intikamı, Almanya'nın Rusya'dan ahzedeceği Baltık eyaletini, Rusya'nın Avusturya'dan ele geçireceği İslav eyaletini Avusturya'nın bu emele karşı tertibine çalıştığı tedabiri, İtalya'nın Avusturya'dan istirdat eyleyeceği Tirol eyaletini, İngiltere ile Rusya'nın Asya-yı Vusta rekabetini, bu rekabetin elbette Avrupa tarafından bir patlak göstereceği kaziyesini ve buna da Bulgaristan meselesinin vesile olmak istidadını tamamıyla aldığını vesaireyi vesaireyi o kadar güzel düzüp takarlar ki okuyanlar muharebenin kariben vukuu muhakkak olmasına inanmak şöyle dursun şimdiye kadar nasıl olup da vukua gelmemiş olmasına şaşmak derecesinde mülzem olurlar" (Ahmet Midhat 1888f: 4).

Mısır, Kavalalı Mehmet Ali Paşa zamanında Osmanlı'dan özerklik almış bir bölgeydi. Ancak gerek Süveyş Kanalı'na sahip olması gerekse zengin kaynakları nedeniyle Batılı güçlerin işgal planlarındaydı. İsmail Paşa döneminde hızlı gelişme çabaları sırasında aşırı borçlanma neticesinde iflas eden Mısır'da Batılı güçler zaman içinde istediklerini aldılar. Borca karşılık Süveyş Kanalı Avrupalı işletmelere geçti. Bu tarihten sonra ülkeyi yöneten Hidivler "Riyaset-i Nezzar" denilen bir nevi Başbakanlık da denilebilecek makama genellikle İngiltere ve Fransa ile arası iyi olan kişileri atadılar.

Ahmet Midhat tarafından *Tercüman Hakikat*'in 3000 numaralı sayısında yayımlanan "Mısır'da Tebdil-i Nezzar" başlıklı yazı da Riyaset makamının değişmesine dair görüşler belirtilir. 1888 yılında Tevfik Paşa tarafından yönetilen Mısır'da Riyaset görevi Nubar Paşa'dan alınarak Riyaz Paşa'ya verilir. Ahmet Midhat mevcut değişime olumlu yaklaşmıştır:

"Elhasıl biz Riyaz Paşa Hazretlerinin makam-ı riyasete geldiğinden dolayı en ziyade memnun olanlardan bulunduğumuzu kemal-i iftihar ile dermeyan eyleriz" (Ahmet Midhat 1888h: 4).

Tercüman-ı Hakikat dış gündem ile yakından ilgilenen bir gazetedir. Ancak dış gündemi kendi yazarlarının yorumladığı yazılar fazla değildir. Dış gündem ile alakalı metinlerin ekseriyeti ilgili siyasînin ya da komutanın yabancı gazetelerde

çıkan açıklamalarının tercümeleridir. Dış gelişmelere dair yorumlar içeren bir habercilik tarzı baskın değildir. Ahmet Midhat'ın birkaç değerlendirme metni haricinde farklı yazarların yorum yazılarına rastlanılmamaktadır.

2. BÖLÜM

TERCÜMAN-I HAKİKAT'TE EDEBİYAT GENEL BAŞLIĞI ALTINDA DEĞERLENDİRİLEBİLECEK METİNLER VE İMZALI METİNLER DİZİNİ

2.1. Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin

A(yn). (Mekteb-i Mülkiyeden): *Eğitim ve Fen konusunda başlıksız olarak,* T.H., 2602, s. 3. (Son yıllarda edebiyat ve matbuatta hayli mesafe alındığını, çeşit ve kalitenin arttığını ancak fennî konularda gereken atılımın yapılamadığını, bunun çaresinin de ilkokuldan itibaren fen zevkinin aşılanması olduğunu belirten "Mütenevvia".)

A(yn). Rıza: *Galiçya ve Bukovina Darül-harekâtlarına Dair Malumat*, T.H., nr. 2962, s. 2; nr. 2963, s. 2; nr. 2966, s. 3. ("Erkan-ı Harbiye Yüzbaşılarından A(yn). Rıza" tarafından "Ruv-militer"(رووملیتر) dergisinde okunup tercüme edilen Galiçya ve Bukovina bölgelerinde Rusya ile Avusturya arasında 1886 senesi içinde gelişen askerî hareketlilik ve savaş hazırlığını aktaran metin.)

Abdulhalim (Gürün Kaymakamı): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2713, s. 2. (Gürün civarında yağmurun yağdığı ve mahsulün durumunun iyiye gittiğini bildiren "Telgraf" metni.)

Abdulhalim Memduh: *Edebiyat*, T.H., nr. 2520, s. 3. (Hüseyin Rahmi'ye eleştirilerin yöneltildiği Menemenlizade Tahir Bey'in Lamartine'den aktardığı fikirler esas alınarak *İstiğrak-ı Seheri* eserinin tenkit edildiği metin.)

Abdüllatif: *Dedeağaç ticareti hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2794, s. 2. (Dedeağaç'a ziyaret ve ticaret için gelen tüccar Abdüllatif'in burada aradığı canlılığı bulamadığı için iki üç güne Edirne'ye geçeceğini bildiren "Varaka".)

Abdullah (Aziziye Kaymakamı): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2713, s. 2. (Sarız ve civarında kuraklığın devam ettiğini bildiren "Telgraf" metni.)

Abidin (Sivas Valisi): *Eşkıyalar konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2576, s. 3. (Güvenliğin tesisi ve eşkıyalarla mücadele konusunda Sivas Valisi Abidin tarafından vilayetin dâhilindeki kaymakam ve subaylara çekilen ve çok dikkatli olunmasını bildiren "Telgraf" metni.)

Abidin (Ankara Valisi): *İntihar*, T.H., nr. 2780, s. 2. (Ankara Valisi Abidin Bey tarafından son zamanlarda artan intihar vakalarına dikkat çekilen ve gazetelerin bu olayları överek değil tam aksine yanlışlığını ortaya koyarak yazması gerektiğini belirten "Varaka".)

Abidin (Doktor): *Tahte'l-cilt Morfin Yerine Antipirin Şırıngası*, T.H., nr. 2905, s. 3. (Paris'te geliştirilen yeni bir yöntem ile "Morfin" yerine "Antipirin Şırıngası" ile hastaların daha rahat tedavi edildiğini bildiren "Fenniye".)

Abidin (Ankara Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2643, s. 1. (Ankara Valisi Abidin tarafından Dâhiliye Nezareti'ne yollanan Ankara, Yozgat ve Kayseri'de yağmurların başladığı müjdesini veren "Telgraf" metni.)

Ahmet (Kumandan): *Diğer*, T.H., nr. 2533, s. 2. (Kumandan Ahmet tarafından yollanan Vadi-i Hayrat bölgesinde Arap kabilelere karşı mücadelede başarı kazanıldığı şeyhlerin anlaşmaya yaklaştığı konusunda bilgi veren "Telgraf" metni)

Ahmet (Bahriye Kolağası Amasralı): *Kayıp ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2814, s. 3. (Maaş hesabı olan "Dört yüz yirmi bir" numaralı serginin içindeki "Üç bin yedi yüz kuruş" ile kaybedildiğini belirten ve bulanların sahibine ulaştırmasını isteyen ilan. On gün içinde bulunamazsa hesabın hükümsüz olacağı bildiriliyor.)

Ahmet (Beylerbeyi Hastanesi Doktoru Tabip Binbaşı): *Kuduz hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2911, s. 2-3. (İstanbul'un çeşitli yerlerinde köpek ısırmasına bağlı olarak gelişen on üç kuduz vakasını sırasıyla aktaran metin.)

Ahmet: *Ramazan tiyatroları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2709, s. 3. (Ramazan boyunca Üsküdar'da iki tiyatronun bulunduğu, bunların Cûdî

Efendi ile Hasan Efendi'ye ait olduğunu belirtip "Hasan Efendi Tiyatrosu"nun edebi aşan ifadeler zikrederek seyirciyi rahatsız ettiği ve tiyatrodan kaçırdığını belirten "Varaka".)

Ahmet (Müftü ve Vekil-i Ahali-i İslamiye): *Teşekkür*, T.H., nr. 2857, s. 1. (Rodos'un vilayet merkezi yapılarak öneminin artmasından dolayı Padişah II. Abdülhamit ve Agâh Efendi'ye teşekkür eden "Telgraf" metni.)

Ahmet (Yağlıkçı Esnafından): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2943, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2942 numaralı sayısında çıkan Ahmet'in dükkânında "6 liralık" alacağını almak isteyen kişinin darp edildiğine dair haberi yalanlayan "Varaka".)

Ahmet Aziz (Yemen Valisi): *Hac hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2749, s. 1. (Yemen Valisi Ahmet Aziz tarafından Babıâli'ye yollanan Hac mevsiminin yaklaşması dolayısıyla yol ve vasıtaların temini konularında malumat veren "Telgraf" metni.)

Ahmet Cevdet: *Hıfz-ı Sıhhat Dersleri*, T.H., nr. 2795, s. 3; nr. 2796, s. 3; nr. 2797, s. 3; nr. 2798, s. 3; nr. 2799, s. 3; nr. 2800, s. 3; nr. 2801, s. 3; nr. 2802, s. 3; nr. 2804, s. 3; nr. 2806, s. 3; nr. 2808, s. 3; nr. 2809, s. 3; nr. 2810, s. 3; nr. 2811, s. 3; nr. 2813, s. 2-3; nr. 2814, s. 3. (Ahmet Cevdet tarafından Fransız İlköğretimi'nde kullanılan *Sağlık Koruma* ders kitabının tercümesini içeren "Mütenevvia". Kitap Fransa'da ilköğretim için yazılmışsa da biz de ortaöğretimde okutulmak üzere çevrilmiştir. Ders üniteleri şeklinde yayımlanmıştır.)

Ahmet Cevdet: *İnsan Ateş de Püskürürmüş*, T.H., 2651, s. 3. ("Grizu" denilen gaz ile belli bir teknik yardımıyla insanın ağzından ateş çıkarabildiği bir metodun varlığından söz eden "Fenniye".)

Ahmet Cevdet (Mekteb-i Hukuk-ı Şahanenin Birinci Sınıf Talebesinden): *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyenin Fransızca ve Rumca Nesh-i Mütercimesinde Bir Yanlışlık*, T.H., nr. 2855, s. 1. (Hukuk Mektebi öğrencisi Ahmet Cevdet'in *Mecelle'*nin Fransızca ve Rumca tercümelerini Türkçesiyle mukayeseli okuduğunu ve bazı yanlışlar bulduğunu belirttiği "Varaka". Örnek verdiği hukukî kavram hatalarından biri "mal" kavramıdır.)

Ahmet Cevdet: *Yapağı kırpanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., 2657, s. 3. (İspanya'da yapağı denen kuzu-koyun tüyü kırpmak sanatı ile meşgul iki kişinin içki içerken eski tartışmalarının akıllarına gelmesi ve öç almak için birbirlerine yapağı makasları ile saldırmaları devamında birinin bağırsaklarının dışarı çıktığını aktaran "Mütenevvia".)

Ahmet Enveri (Edirneli): *İntibah*, T.H., nr. 2538, s. 3. (Edirneli Ahmet Enveri tarafından yollanan edebi bir üslupla Edirne şehrini anlatan "Mektub-ı Mahsus")

Ahmet Esat (Merhum Nafizade): *Mağaza hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2925, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2915 numaralı sayısındabahsi geçen "Hamidiye Türbesi" civarında açılan oyma edevatı mağazasını tanıtan metin.)

Ahmet Esat (Konya Vilayeti İstinaf Müddei Umumisi): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2815, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'*in dünkü sayısında Ahmet Esat'ın haysiyet sahiplerinden bir zat hakkında dediklerinden dolayı "Mahkeme-i Bedayet"te mahkûm olduğu belirtilmiş ise de bunun gerçek olmadığını bildiren "Varaka".)

Ahmet Hamdi (Lefke Nahiye Müdürü): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2834, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in "iki bin sekiz yüz otuz bir" numaralı sayısında *Hüdavendigâr* gazetesinden naklen yayımlanan Nahiye Müdürü Ahmet Hamdi Efendi'nin rüşvet maddesinden dolayı cinayetle itham edilerek tutuklandığına dair haberin gerçek olmadığını bildiren "Varaka".)

Ahmet İhsan: *Kudüs-ı Şerif*, T.H., nr. 2703, s. 2. (Kudüs şehrinin coğrafî yerini tespit eden, nüfus özelliklerinden bahseden, peygamberler tarihindeki yerinden ve dört halife dönemindeki durumundan bahseden "Mütenevvia".)

Ahmet Lütfi bin Süleyman (İkinci Fırka-yı İhtiyatiyyenin Birinci Livası Kumandanı): *Askere verilen hediyeler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2645, s. 3. (Selanik'te görev yapan Sivas tabur redifine bölge halkının verdiği hediyeleri aktaran bunların hırka, çorap ve çarık gibi malzemeler olduğunu belirten "Mektup")

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Afrika Yamyamları*, T.H., nr. 2638, s. 2-3. (*Manzara* adlı mecmuadan aktarılan Afrika'nın güneyinde İngiliz egemenlik sahasında yaşayan yamyamlar hakkında bilgi veren "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat: *Ahval-i Nisvan*, T.H., nr. 2975, s. 1-2. (Ramazan'ın yaklaşması münasebetiyle kadınların ramazan müddetince dikkat etmesi gereken edep ve ahlak kurallarını hatırlatan metin.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Amerika Merakı*, T.H., nr. 2613, s. 3. (Amerikanların ilginç meraklarının diğer kıtaların ahalisinde bulunmadığını belirtip ,o dönem velespit denen bisikletle, bir bisikletçinin Amerika'dan bisikleti ile yola çıkıp dünya turuna başladığı ve bir hafta da İstanbul'da kaldığını yolcuğun ise 1889 senesinde New York limanında biteceğini belirten yazı. Metinde adı geçmeyen bisikletçi Thomas Stevens 1884'te San Francisco'dan yola çıkıp bisikleti ile dünyayı dolaşıp New York'a ulaşmıştır.)

Ahmet Midhat: *Arif Bey'e "Cevap"*, T.H., nr. 2825, s. 2. (Hacı Emin Efendi ile tanışmak isteyen Arif Bey ve arkadaşlarına müellifin en son Karakulak Hanı'nda on iki numarada ikamet ettiğini belirten "Cevap".)

Ahmet Midhat: *Arnavutlar Solyotlar*, T.H., nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 2; nr. 2865, s. 2; nr. 2866, s. 2; nr. 2867, s. 2; nr. 2868, s. 2; nr. 2869, s. 2; nr. 2870, s. 2; nr. 2871, s. 2; nr. 2872, s. 2; nr. 2873, s. 2; nr. 2874, s. 2; nr. 2875, s. 2; nr. 2876, s. 2; nr. 2877, s. 2; nr. 2878, s. 2; nr. 2879, s. 2; nr. 2880, s. 2; nr. 2882, s. 2; nr. 2883, s. 2; nr. 2885, s. 2; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2889, s. 2; nr. 2890, s. 2; nr. 2892, s. 2; nr. 2893, s. 2-3; nr. 2894, s. 2-3; nr. 2896, s. 2; nr. 2897, s. 2; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2; nr. 2900, s. 2; nr. 2901, s. 2; nr. 2902, s. 2; nr. 2903, s. 2; nr. 2905, s. 2-3; nr. 2906, s. 2; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 2; nr. 2909, s. 2; nr. 2910, s. 2; nr. 2911, s. 2; nr. 2912, s. 2; nr. 2917, s. 2; nr. 2918, s. 2; nr. 2919, s. 2; nr. 2922, s. 2; nr. 2926, s. 2; nr. 2927, s. 2; nr. 2928, s. 2; nr. 2929, s. 2; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 2; nr. 2932, s. 2-3. (Ahmet Midhat Efendi tarafından "Osmanlıcılık" fikir akımını desteklemek üzere kaleme alınan "tarihe müstenit bir roman". Romanda Osmanlı tebaası içindeki aynı milletten

gelen "Müslüman Arnavutlar" ile "Rumlaşan Solyotlar"ın çatışması anlatılır. Buradan hareketle tek çıkış yolunun "Osmanlı Kimliği" olduğu kanıtlanmaya çalışılır.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Asar-ı Meşahir*, T.H., nr. 2764, s. 4; nr. 2766, s. 4. (Ünlü edip, şair ve isimlerin konu edildiği mecmuanın ilanı. "*İlk iki cüzünde Cevdet Sadullah, Sırrı Paşa, Kemal Bey, Ahmet Midhat, Sait Bey, Ahmet Cevdet Bey, Fazlı Necip ve Ahmet Rasim Beyler ile merhum Ziya Paşa ve Şinasi'nin kalemlerinden yazılar"* bulunmakta olduğu ayrıca Lamartine ve Racine'den tercümelerin bulunduğu belirtilmiş. İki cüzün fiyatı "14 kuruş".)

Ahmet Midhat: *Ashab-ı Hayra Bir Vesile-i Hayr*, T.H., nr. 2536, s.1. (Rodos'taki Süleymaniye Medresesine daha önceki yardımlarla inşa edilen kütüphaneden bahseden ve kütüphanenin gelişmesi için yeni yardımlara ihtiyaç olduğunu bildiren metin.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Bartolomeu Dias*, T.H., nr. 2649, s. 3. (Ümit burnunu gemi ile geçmeyi başaran ilk seyyah olan Portekizli Bartolomeu Dias'ın özelliklerinin ve yaptığı keşiflerin anlatıldığı "Meşahir-i Bahriyyun". Burada bir hatırlatma yapılarak "Dias" soyadına sahip iki önemli deniz seyyahı olduğu bu sebeple Michael Dias ile karıştırılmaması gerektiği vurgulanmıştır.)

Ahmet Midhat: *Beşir Fuad*, T.H., nr. 2601, s. 2-3; nr. 2602, s. 2-3; nr. 2603, s. 3; nr. 2607, s. 2- 3; nr. 2608, s. 3; nr. 2848, s. 2-3; nr. 2849, s. 3. (Beşir Fuad'ın ölümünün hemen ardından Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan Beşir Fuad ile insanî münasebetlerini, tanışmalarını, fikri mülahazalarını, edebi münakaşalarını ve suret-i intiharını açıkladığı biyografisini de içeren makale. Bir tür "nekroloji" sayılabilecek bu makalede Beşir Fuad'ın insanî yönü ve fikrî anlamda ülkemiz için önemi dile getirilmiştir.)

Ahmet Midhat: *Bilgiç Kız*, T.H., nr. 2957, s. 2; nr. 2958, s. 2-3; nr. 2959, s. 2-3; nr. 2960, s. 2-3; nr. 2961, s. 2; nr. 2962, s. 2; nr. 2963, s. 2; nr. 2964, s. 2; nr. 2965, s. 2-3; nr. 2966, s. 2-3; nr. 2967, s. 2; nr. 2968, s. 2; nr. 2969, s. 2; nr. 2970, s. 2; nr. 2972, s. 2; nr. 2973, s. 2; nr. 2974, s. 2; nr. 2975, s. 2; nr.

2976, s. 2; nr. 2977, s. 2; nr. 2978, s. 2-3; nr. 2979, s. 2; nr. 2981, s. 2; nr. 2982, s. 2; nr. 2984, s. 2; nr. 2985, s. 2; nr. 2986, s. 2; nr. 2987, s. 2; nr. 2988, s. 2; nr. 2991, s. 2; nr. 2992, s. 2; nr. 2993, s. 2; nr. 2994, s. 2; nr. 2997, s. 6-7; nr. 2998, s. 6; nr. 2999, s. 6-7; nr. 3000 s. 5. (Ahmet Midhat tarafından Fransız yazar "Hector Malot"un romanın tercüme edilerek yayımlanan tefrikası. Eser "Bilgiç Kız- Bir Hikâye-i Askeriye" başlığını taşımaktadır. Eserin girişine Ahmet Midhat bir "İfade-i Muharrir" kısmı koyarak niçin bu eserin tercüme edilip yayımlandığı sorularına cevap aramıştır.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Bir Coğrafya Lügatine İhtiyacımız*, T.H., nr. 2737, s. 3. (Osmanlı'da bir "Coğrafya Lügati"nin geliştirilmesinin dünyayı tanımak açısından önemli olduğunu belirtip bu eksikliği giderecek bir çalışma yapılmasını temenni eden "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat: *Bir Hizmet-i Mahsusa-i Diniyye*, T.H., nr. 2882, s. 1. (İnsanoğlunun yapabileceği en büyük hizmetlerin başında dine hizmet geldiğini belirtip Arnavutlara dinî konularda büyük hizmetler sunan Hafız Ali Efendi'yi tanıtan metin.)

Ahmet Midhat: *Bir İfade*, T.H., nr. 2997, s. 5-6. ("113 Numaralı Cüzdan" adlı eseri tercüme ederek kendini ispatlayan Hüseyin Rahmi'nin artık *Tercüman-ı Hakikat'*in yeni döneminde yazı işlerinde olacağını belirten metin.)

Ahmet Midhat: *Cevap*, T.H., nr. 2822, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*i tashih ve içerik konusunda eleştiren "Varaka"ya cevap olarak yazılan, hataların en aza ineceğini ayrıca önümüzdeki kış birçok edebî ürün yayımlayacağını belirten metin.)

Ahmet Midhat: *Cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2956, s. 3. (Mihaloğlu Ali Paşa ile ilgili tarihî yazılarını okuyanların *Kâinat* ile *Tercüman-ı Hakikat'*te çıkan yazılar arasında çelişkiler bulması üzerine Ahmet Midhat'ın kendini savunduğu ve bu konunun kesin kaynaklarla bilinmediğini belirttiği cevap. Mihaloğlu Ali Fatih Sultan Mehmet döneminin büyük akıncılarındandır. Kahramanlık ve cesareti zamanla destanlaşmıştır.)

Ahmet Midhat: *Çifte İntikam*, T.H., nr. 2736, s. 4; nr. 2737, s. 2; nr. 2738, s. 2-3; nr. 2739, s. 3; nr. 2740, s. 3; nr. 2741, s. 2-3; nr. 2743, s. 2-3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan *Letaif-i Rivayat* serisinin on altıncı cüzü olan Fransa'da geçen bir entrikayı konu edinen hikâyenin tefrikası.)

Ahmet Midhat: *Derviş'e "Cevap"*, T.H, nr. 2838, s. 2. (Derviş adlı okuyucusunu unutmadığını belirterek yorumlarıyla yaptığı katkı için teşekkür eden "Cevap".)

Ahmet Midhat: *Derviş Mustafa hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2849, s. 2. (Ahmet Midhat'ın tüm matbuat faaliyetlerinde arkasında olan yardım, düzeltme gibi işlerini yapan Derviş Mustafa'yı tanıttığı ve hizmetlerinden dolayı teşekkür ettiği metin.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *El-Muktezab fî Nahv-i Lisane'l-Arap*, T.H., nr. 2726, s.1. (Mekteb-i Sultani ve Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Muallimlerinden Zihni Efendi tarafından kaleme alınan "sarf" ve nahiv" kitabının alanında büyük bir hizmet verdiğini belirten metin. Ayrıca bu eseri eleştirenlere de cevap verilmektedir.)

Ahmet Midhat: *Fennî Bir Roman yahut Amerika Doktorları*, T.H., nr. 2817, s. 2;nr. 2818, s. 2; nr. 2819, s. 2; nr. 2820, s. 2-3; nr. 2821, s. 2; nr. 2822, s. 2; nr. 2823, s. 2; nr. 2824, s. 2; nr. 2825, s. 2; nr. 2826, s. 2; nr. 2827, s. 2; nr. 2828, s. 2; nr. 2829, s. 2; nr. 2831, s. 2; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 2; nr. 2834, s. 2; nr. 2835, s. 2; nr. 2836, s. 2; nr. 2837, s. 2; nr. 2838, s. 2; nr. 2842, s. 2; nr. 2843, s. 2; nr. 2844, s. 2; nr. 2847, s. 2; nr. 2848, s. 2. (Beşir Fuad'ın ölümünden sonra Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan kendi bedenleri üzerinde deneyler gerçekleştiren doktorların ölümle çekişmesini anlatan romanın tefrikası. Eserin başında "Mukaddime Makamında İki Söz" başlığı ile Türkiye'de fennî roman ihtiyacından bahsedilmektedir.)

Ahmet Midhat: *Fransa'da "Talak"ın Tesisi*, T.H., nr. 2729, s. 2. (Fransa'da talak yani boşanma müessesinin oluşması ve bunun kanunî boyutu üzerinde duran "Mütenevvia". Kanuna muhalefet edenlerin bu kanun çıkarsa Fransa'da evli çift kalmayacağını iddia etmelerine rağmen kanun çıktıktan sonra boşanmaların sınırlı görüldüğü belirtilmektedir.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Girit'te Matbuat-ı İslamiyenin Elzemiyeti*, T.H., nr. 2581, s. 2-3. (Dönemin yayın organları hakkında tetkik ve tespitlerde bulunan ayrıca hükümetin Girit'te İslamî yayıncılığa daha fazla destek olmasını isteyen metin.)

Ahmet Midhat: *Harp mi? Sulh mu?*, nr. 2998, s. 4. (Ahmet Midhat'ın Avrupa basınını takip ederek kaleme aldığı "Avrupa'da yeni bir savaşa mı gidilecek yoksa barış mı tesis edilecek?" sorusuna cevap arayan metin.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Hıfz-ı Sıhhat*, T.H., nr.2631, s. 3; nr.2632, s. 3; nr.2633, s. 3; nr.2634, s. 3. (Sağlığı koruma konusunda Avrupa yayınlarından edinilen bilgileri okuyucuya aktaran "Fenniye".)

Ahmet Midhat: *Hikmet Değil Cehalet,* T.H., nr. 2623, s. 1. ("Ceride-i Hakayık"ta "Mim" imzasıyla çıkan "Hikmet Felsefesi" adlı metnin Ahmet Midhat tarafından ağır bir şekilde eleştirildiği ve hikmetin cahiller tarafından cehalete dönüştürüldüğünü belirttiği metin.)

Ahmet Midhat: *İbretamiz Bir Misal*, T.H., nr. 2598, s.1; nr. 2602, s. 2. (Beşir Fuad'ın intihar etmek suretiyle ölümünden duyulan üzüntünün ve ölüm şeklinin kabul edilemezliğinin dile getirildiği metin. Ahmet Midhat yakın zamanda yayımlayacağı "Beşir Fuad" makalesinde görüşlerini daha derin işleyeceğini belirtir.)

Ahmet Midhat: *İfade-i Muharrir*, T.H., nr. 2957, s. 2. (Ahmet Midhat Efendi tarafından tercüme edilen *Bilgiç Kız* adlı romanın tercüme edilme nedenlerini açıklayan metin. Ahmet Midhat'a göre Hector Malot bu eserinde Balzac'tan beri pek görülmeyen hissiyatı okuyucuda uyandırma gücüne ulaşmıştır.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *İsmail Safa hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 3000, s. 5. (*Tercüman-ı Hakikat* gazetesi adına Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan İsmail Safa gibi genç ve yetenekli şairlere kapılarının her zaman açık olduğunu belirten metin.)

Ahmet Midhat: *İstanbul'un Ticaret Müstakbelesi*, T.H., nr. 2999, s. 4. (Ahmet Midhat'ın önce on beş-yirmi sene evvelki durumu hatırlatıp daha sonra

1888 yılında ticaret hayatını ele aldığı, malî kavramları, demir yollarını değerlendirdiği metin.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *İstiha*, T.H., nr. 2681, s. 3. ("İstiha" kavramını açıklayan bunun tüm vücut azasının etkin halde olması demek olduğunu izah eden ve bunun yolu olarak dört ana madde sayan "Mütenevvia". Bu dört ana madde sırasıyla vücudu çalıştırmak, yürümek, jimnastik icra etmek ve duş etmektir.)

Ahmet Midhat: *Kahve Ocağı*, T.H., nr. 2997, s. 4. (*Mizan* gazetesinin Ramazan ayında çıkan "Avrupa'dan İlk Sedalar" adlı yazı neticesinde tatile sokulduğunu hatırlatıp Mizancı Murat'a bundan sonra kahve ocağı kuracağı söylentilerini soran metin.)

Ahmet Midhat: *Kamere Aşık*, T.H., nr. 2501, s. 2; nr. 2502, s. 2; nr. 2503, s. 2; nr. 2504, s. 2; nr. 2505, s. 2; nr. 2506, s. 2; nr. 2511, s. 2; nr. 2512, s. 2; nr. 2513, s. 2; nr. 2514, s. 2; nr. 2515, s. 2; nr. 2516, s. 2; nr. 2521, s. 2; nr. 2522, s. 2; nr. 2523, s. 2; nr. 2524, s. 2; nr. 2527, s. 2; nr. 2528, s. 2; nr. 2529, s. 2; nr. 2530, s. 2; nr. 2531, s. 2; nr. 2534, s. 2; nr. 2535, s. 2; nr. 2536, s. 2; nr. 2540, s. 2; nr. 2542, s. 2-3; nr. 2543, s. 2; nr. 2545, s. 2; nr. 2546, s. 2; nr. 2553, s. 2; nr. 2554, s. 2; nr. 2555, s. 2; nr. 2556, s. 2; nr. 2561, s. 2; nr. 2562, s. 2-3; nr. 2563, s. 2-3; nr. 2564, s. 2; nr. 2565, s. 2; nr. 2566, s. 2; nr. 2567, s. 2; nr. 2568, s. 2; nr. 2570, s. 2; nr. 2571, s. 2; nr. 2573, s. 2; nr. 2574, s. 2-3; nr. 2575, s. 2; nr. 2576, s. 2; nr. 2577, s. 2; nr. 2578, s. 2; nr. 2580, s. 2; nr. 2581, s. 2; nr. 2582, s. 2; nr. 2583, s. 2; nr. 2584, s. 2; nr. 2588, s. 2; nr. 2589, s. 2; nr. 2590, s. 2; nr. 2597, s. 2; nr. 2598, s. 2; nr. 2599, s.2; nr. 2600, s.2; nr. 2601, s.2; nr. 2604, s. 2; nr. 2605, s. 2; nr. 2606, s. 2; nr.2607, s. 2; nr.2611, s. 2-3; nr. 2612, s. 2; nr. 2613, s. 2-3; nr.2614, s.2-3; nr. 2615, s. 2; nr. 2616, s. 3; nr. 2617, s. 2; nr. 2625, s. 2; nr. 2627, s. 2-3; nr. 2625, s. 2; nr. 2629, s. 2; nr. 2630, s. 2; nr. 2631, s. 2; nr. 2632, s. 2; nr. 2633, s. 2; nr. 2634, s. 2; nr. 2635, s. 2; nr. 2636, s. 2; nr. 2637, s.2-3; nr. 2638, s. 2; nr. 2639, s. 2; nr. 2640, s. 2; nr. 2641, s. 2; nr. 2643, s. 2; nr. 2644, s. 2; nr. 2645, s. 2; nr. 2646, s. 2; nr. 2647, s. 2. (Ahmet Midhat tarafından tercüme edilen Paul de Kock'a ait *Kamere Âşık* romanın

tefrikası. Gazetenin tefrika için kullandığı bölüm ikinci sayfanın alt tarafıdır.)

Ahmet Midhat: *Kamusu'l Alam*, T.H., nr. 2905, s. 1. (Şemsettin Sami'nin *Kamusu'l Alam* adlı ansiklopedik sözlüğünün çıkması dolayısıyla önce Sami Bey'i sonra Mihran Efendi'yi ve en son tüm matbaa çalışanlarını tebrik eden metin. Bu eserin kültür dünyamız için büyük bir hizmet olduğu belirtilmiştir.)

Ahmet Midhat: *Kanlı Visal*, T.H, nr. nr. 2858, s. 2-3; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2861, s. 2-3. (Ahmet Midhat tarafından bir Bulgar'ın *Herald* gazetesine yazdığı makaleye cevap niteliğinde kaleme alınmış "Makale". Bu makalede her bölümde Bulgarların ayrı bir yönünü eleştirilmiştir.)

Ahmet Midhat: *Kemal'in Osmanlı Tarihi*, T.H., nr. 2881, s. 1. (Namık Kemal'in iki üç yıldır üzerinde çalıştığı *Osmanlı Tarihi* adlı çalışmasının artık yayımlanacak duruma geldiği ve yakın zamanda ilk cüzün basılacağını bildiren metin.)

Ahmet Midhat: *Kısmetinde Olanın Kaşığında Çıkar*, T.H., nr. 2769, s. 2; nr. 2770, s. 2; nr. 2771, s. 2; nr. 2772, s. 2; nr. 2774, s. 2-3; nr. 2775, s. 3; nr. 2776, s. 2; nr. 2777, s. 2; nr. 2778, s. 2; nr. 2779, s. 2; nr. 2780, s. 2-3. (*Letaif-i Rivayat* serisinin "on sekizinci cüzü" olan *Kısmetinde Olanın Kaşığında Çıkar* adlı hikâye. Ahmet Midhat'ın bu eseri konusu Fransa'da geçen ve kahramanları yabancı olan bir batı macerasıdır.)

Ahmet Midhat: *Kitapçılık*, T.H., nr. 2546, s. 2. (Hayret Efendi'nin Mısır'dan *Saadet* gazetesine gönderdiği yazıda İstanbul'un kitap ve mecmualarının Mısır'a göre çok pahalı olduğunu belirtmesi üzerine Ahmet Midhat'ın bu yazıya verdiği cevap metni. Ahmet Midhat'a göre İstanbul'da gerek matbaa malzemesinin pahalı olması ve telif ücretlerinin yüksekliği bunda etkendir. Ayrıca Mısır'da matbaa işlerini resmî Bulak Matbaası yüklenirken İstanbul'da bu imkânlar yoktur ve haliyle iki bölge bu konuda mukayese edilemez.)

Ahmet Midhat: *Makbule Leman Hanım'a "Cevap"*, T.H., nr. 2909, s. 2. (Makbule Leman Hanım'a ilgisi için teşekkür eden ve devamında şairler ile ilgili görüşlerini açıklayan "Cevap".)

Ahmet Mithat: *Letaif*, T.H., nr. 2809, s. 3; nr. 2810, s. 3; nr. 2812, s. 3; nr. 2814, s. 3; nr. 2815, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2826, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2830, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan ve daha sonra bir kitapta bir araya getirileceği belirten kısa ve nükteli "Letaif"ler. Burada letaifler "42. Kısım"dan başlamaktadır.)

Ahmet Midhat: *Letaif-i Rivayat On Beşinci Cüzü "Çingene"*, T.H., nr. 2681, s. 2-3; nr. 2682, s. 2-3; nr. 2683, s. 2-3; nr. 2684, s. 2-3; nr. 2685, s. 2; nr. 2686, s. 2; nr. 2687, s. 2; nr. 2688, s. 2; nr. 2689, s. 2; nr. 2690, s. 2; nr. 2691, s. 2; nr. 2692, s. 2; nr. 2693, s. 2; nr. 2696, s. 2; nr. 2697, s. 2; nr. 2699, s. 2; nr. 2700, s. 2; nr. 2715 s. 2; nr. 2716, s. 2; nr. 2717, s. 2; nr. 2718, s. 2; nr. 2719, s. 2. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan *Letaif-i Rivayat* serisinin on beşinci cüzü olan *Çingene* adlı hikâyenin tefrikası. Bu eser toplumun Çingenelere karşı edindiği kötü izlenimi sorgulayan, iyi bir eğitim ve hoşgörü ile herkesin iyi bir insan ve vatandaş olabileceğini savunan, sosyal ve ahlakî mesajlar içeren bir hikâyedir.)

Ahmet Midhat: *Lügat-ı Ebüzziya Mukaddimesi Hakkında Bazı Mütalaat*, T.H., nr. 2998, s. 6-7. (Şinasi'nin dile getirdiği Osmanlıcaya tam uygun bir lügatin hâlâ mevcut olmadığı görüşünü hatırlatıp *Ebüzziya Lügati*'nin bu konuda önemli bir açığı kapatacağını belirten "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Matbaa-ı Bahriyenin Terakki ve Tevsii*, T.H., nr. 2821, s. 1. ("Bahriye Nazırı Hasan Paşa"nın çabaları ile gerek Bahriye Matbuatı gerekse bahriyenin diğer alanlarında ciddi yenilikler ve ilerlemelerin gerçekleştiğini belirten metin.)

Ahmet Midhat: *Mazbata için teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2962, s. 1. (Karesi Vilayet Meclisi tarafından Ahmet Midhat'a *Elifba* adlı mükemmel okuma

öğreten eseri için verilen mazbata ve Ahmet Midhat'ın teşekkürlerini aktaran metin.)

Ahmet Midhat: *Mebahis-i İmlâ*, T.H., nr. 2987, s. 3. (Ahmet Midhat'ın Reşat Beyefendi'nin *Mürüvvet* gazetesinde yazdığı eserlerden yola çıkarak imlâ konusundaki görüşlerini dile getirdiği "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Medrese-i Süleymaniye*, T.H., nr. 2973, s. 3; nr. 2974, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2982, s. 3; nr. 2983, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan Akdeniz'in Cezayir Bölgesindeki Medrese-i Süleymaniye'nin eğitim programını ortaya koyan "Mütenevvia". "Tedrisat-ı İptidaiye" başlıklı ilk kısımda ilköğretim süreci hafta hafta anlatılmıştır.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Merhametin Efradı*, T.H., nr. 2660, s. 3. (Avrupalıların bir zamanlar her şeyin derecesini bulmak için uğraştığını belirtip iktisadın nasıl derecesi bulunuyorsa merhametinde derecesinin bulunması gerektiğini belirten "Letaif".)

Ahmet Midhat: *Mısır'da Tebdil-i Nezzar*, T.H., nr. 3000, s. 4. (Mısır'da "Riyaset-i Nezzar" yani Bakanlıklar başkanlığının Riyaz Paşa'ya ihale edildiğini belirtip Mısır meselesine değinen metin.)

Ahmet Midhat: *Mirat-ı Medine'nin Hitamı*, T.H., nr. 2933, s. 1. (Eyüp Sabri Paşa tarafından kaleme alınan *Mirat-ı Harameyn* serisinin *Miratü'l Mekke'*den sonra *Miratü'l Medine* kısmının da tamamlandığını belirten ve Eyüp Sabri Paşa'yı tebrik eden metin.)

Ahmet Midhat: *Muaraza-ı Lisaniye*, T.H., nr. 2998, s. 5. (Hacı İbrahim Efendi'nin *Tarik* gazetesinde kaleme aldığı makalesinde Muallim Naci'nin *Mecmua-ı Muallim'*deki tartışmalarda edep çerçevesini aştığını belirtmesi üzerine, Ahmet Midhat'ın bu yazıları dikkatlice okuduğunu ve Hacı İbrahim'in ithamların yersiz olduğunu belirttiği metin.)

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassal Tarih-i Kurun-ı Cedide*, T.H., nr. 2512, s. 3; nr. 2513, s. 3; nr. 2514, s. 3; nr. 2515, s. 3; nr. 2516, s. 3; nr. 2517, s. 3; nr. 2519, s. 3; nr. 2520, s. 3; nr. 2523, s. 2-3; nr. 2524, s. 2-3; nr. 2525, s. 2-

3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s. 3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s. 3; nr. 2533, s. 3; nr. 2534, s. 3; nr. 2536, s. 3; nr. 2539, s. 2-3; nr. 2540, s. 3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s. 2; nr. 2546, s. 3; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s. 2-3; nr. 2550, s. 3; nr. 2551, s. 2-3; nr. 2552, s. 2-3; nr. 2553, s. 2; nr. 2554, s. 3; nr. 2558, s. 3; nr. 2559, s. 3; nr. 2560, s. 3; nr. 2561, s. 3; nr. 2566, s. 3; nr. 2567, s. 3; nr. 2572, s. 2-3; nr. 2575, s. 3; nr. 2576, s. 3; nr. 2577, s. 3; nr. 2578, s. 3; nr. 2579, s. 2-3; nr. 2580, s. 3; nr. 2586, s. 3; nr. 2587, s. 2-3; nr. 2588, s. 2-3; nr. 2593, s. 2-3; nr. 2599, s. 3; nr. 2618, s. 3; nr. 2619, s. 3; nr. 2620, s. 3; nr. 2633, s. 3; nr. 2634, s. 2-3; nr. 2635, s. 3; nr. 2636, s. 3; nr. 2637, s. 2-3; nr. 2642, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2645, s. 3; nr. 2646, s. 3; nr. 2648, s. 3; nr. 2649, s. 2; nr. 2650, s. 2; nr. 2651, s. 3; nr. 2654, s. 3; nr. 2657, s. 2-3; nr. 2658, s. 3; nr. 2659, s. 3; nr. 2662, s. 2-3; nr. 2665, s. 2; nr. 2666, s. 2; nr. 2667, s. 2-3; nr. 2668, s. 2; nr. 2669, s. 2; nr. 2817, s. 3; nr. 2818, s. 3; nr. 2819, s. 3; nr. 2820, s. 3; nr. 2821, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 2-3; nr. 2832, s. 2-3; nr. 2833, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2839, s. 2-3; nr. 2840, s. 2-3; nr. 2841, s. 3; nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2844, s. 2-3; nr. 2845, s. 2-3; nr. 2846, s. 2-3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2850, s. 2-3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 2-3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2862, s. 2-3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2884, s. 2-3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 2-3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 2-3; nr. 2892, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 2; nr. 2896, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 2-3; nr. 2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2922, s. 2-3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 2-3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan tarihi olayları ve dönemleri parçalar halinde işleyen yazı dizisinin

tefrikası. Ahmet Midhat bu seride daha çok Osmanlı tarihine yoğunlaşmıştır.)

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassalın Haşiyeleri*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2502, s.3; nr. 2505, s. 3; nr. 2510, s.3; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s.3; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s.3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s.3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s.3; nr. 2541, s. 3; nr. 2543, s.3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s.3-4; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s.3; nr. 2549, s. 3; nr. 2551, s.3; nr. 2552, s. 3; nr. 2557, s. 3; nr. 2563, s.3; nr. 2564, s. 3; nr. 2565, s.3; nr. 2569, s. 3; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2575, s.3; nr. 2576, s. 3; nr. 2579, s.3; nr. 2583, s. 2-3; nr. 2584, s. 2-3; nr. 2585, s. 2; nr. 2586, s.3; nr. 2587, s. 3; nr. 2589, s.3; nr. 2640, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 2-3; nr. 2652, s. 2; nr. 2653, s. 3-4; nr. 2654, s. 3-4; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2663, s. 2; nr. 2654, s. 3; nr. 2669, s. 2; nr. 2673, s. 2; nr. 2820, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2873, s. 2-3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2895, s. 2-3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından imzasız olarak kaleme alınan İstanbul ve çeşitli yerlerin mahallerini, semtlerini, hamamlarını bunun yanı sıra kültürel öğelerini gelenek ve göreneklerini de anlatan bir nevi bölgelerin ansiklopedisi niteliğindeki yazı dizisidir. Bu yazı dizisi aynı zamanda *Mufassal Tarih-i Kurun-ı Cedide*'ye ek olarak kaleme alınmıştır.)

Ahmet Midhat: *Muhabere*, T.H., nr. 2739, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından Şehremanet Mektupçusu Nazım Bey'e hitaben yazılan Mehmet Cevdet

Bey'in de sözlerinin yer aldığı, kendilerinin İslamiyet'e ve Osmanlı'ya edebiyat ve matbuat faaliyetleri ile hizmetten başka gayelerinin olmadığını belirten "Mektup".)

Ahmet Midhat: *Muhabere*, T.H., nr. 2838, s. 2. ("M. Lütfü" imzalı "Varaka"ya cevap olarak yazılan ve "Varaka"da geçen *Çingene* romanına ait itirazların insaftan uzak zavallı iddialar olması nedeniyle "Varaka"nın yayımlanmadığını belirten "Mektup".)

Ahmet Midhat: *Muhabere-i Aleniye*, T.H., nr. 2858, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından Hüseyin Rahmi'ye hitaben kaleme alınan *Şık* romanının eleştirisi. Ahmet Midhat henüz ilk romanı olan *Şık* da bile eğer Paul de Kock gibi ecnebilerden iktibas değilse Hüseyin Rahmi'nin müthiş bir tasvir yeteneği olduğunu belirtmiştir. Hüseyin Rahmi'nin yaptığının alıntı olması durumunda ise çok iyi uyarlanmış sayılacağını belirterek sanatını öven ve teşvik eden metin.)

Ahmet Midhat: *Muhittin'e "Cevap"*, T.H., nr. 2611, s. 2. (Muhittin adlı okuyucudan gelen "Varaka"da Beşir Fuad'ın intiharının hikmetli olduğu iddialarına dair eleştirilere karşılık olarak bu durumda hikmet olmadığı düşünmenin güzel olduğu, bu sayede rahatça hayatını yaşayabileceğini belirten "Cevap".)

Ahmet Midhat: *Mukabele*, T.H., nr. 2921, s. 2. ("İhtiyar Bir Asker" imzalı "Varaka"daki övgülere teşekkür eden romanın ayrı ve özel bir dünya olduğunu belirten metin. Ayrıca *Müdafaa* eseriyle alakalı olarak bu eserin amacının kendi halkımızı aydınlatmak olduğu yoksa misyonerlerin dilimize ve dinimize vakıf olduğu belirtilmiştir.)

Ahmet Midhat: *Mukaddime Makamında Bir Takdim*, T.H., nr. 3000, s. 5. (Ahmet Midhat'ın "hemşire zadem" şeklinde tanıttığı yeğeni Mustafa Refik'in çok çalışkan ve meraklı bir genç olduğu ve ilerde önemli işler başaracağını belirttiği metin.)

Ahmet Midhat: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2509, s. 2; nr. 2510, s. 2; nr. 2517, s. 2; nr. 2518, s. 2; nr. 2519, s. 2; nr. 2520, s. 2; nr. 2521, s. 2; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s. 3; nr. 2524, s. 3; nr. 2525, s. 2; nr. 2526, s. 2; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s. 3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s. 3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s. 2; nr.

2533, s. 2; nr. 2534, s. 3; nr. 2535, s. 3; nr. 2536, s. 2; nr. 2537, s. 2; nr. 2539, s. 2-3; nr. 2540, s. 3; nr. 2541, s. 2; nr. 2550, s. 2; nr. 2551, s. 2; nr. 2552, s. 2; nr. 2553, s. 3; nr. 2589, s. 3; nr. 2590, s. 3; nr. 2591, s. 2; nr. 2595, s. 3; nr. 2821, s. 4; nr. 2831, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan, ilk bölümü "Vakit Geçirmek" başlığına sahip hayatın hemen her alanında fikirlerini dile getirdiği eserinin tefrikası.)

Ahmet Midhat: *Musahabat-ı Leyliye On İkinci Bölüm "Babalar ve Oğullar"*, T.H., nr. 2895, s. 3; nr. 2896, s. 3; nr. 2900, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan hayatın her alanını konu edinen serinin on ikinci cüzü olan "Babalar ve Oğullar"ın tefrikası. Bu bölümde aile kurumunun önemi ile evlat yetiştirme sorumluluğu üzerinde durmuştur.)

Ahmet Midhat: *Musahabat-ı Leyliye On Üçüncü Bölüm "Kadınlarda Tezyid-i Cemal"*, T.H., nr. 2914, s. 2; nr. 2915, s. 2; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan hayatın her alanını konu edinen serinin on üçüncü cüzü olan "Kadınlarda Tezyid-i Cemal"ın tefrikası.)

Ahmet Midhat: *Mustafa Rıza'ya "Cevap"*, T.H., nr. 2835, s. 2. (Ahmet Midhat'ın Mustafa Rıza ile "Hacı Emin Efendi"nin görüşmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirdiği ve Osmanlı'da böyle kişilerin artmasını temenni ettiği "Cevap".)

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Niçin Tütün İçiyorsun?*, nr. 2682, s. 3. (Tütün içen yazara evladının küçük yaşlarında iken sorduğu "Baba niçin tütün içiyorsun?" sorusu üzerine yazarın tütün kullanımının mantığını sorguladığı ve zararlarından bahsettiği "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat: *Notacı Hacı Emin Efendi*, T.H., nr. 2603, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından müzik sahasında terakki taraftarlarının reisi olarak takdim edilen Hacı Emin Efendi'yi tanıtan, müzik sahasında eski-yeni tartışmasını irdeleyen ve ilerleme için notanın öneminden bahseden metin.)

Ahmet Midhat: *Okura "Mukabele"*, T.H., nr. 2842, s. 2. (*Çingene* romanını eleştiren okurun "Varaka"sına Ahmet Midhat'ın verdiği "Cevap". Ahmet Midhat

buradaki eleştirilerin eserin özünü anlayamamaktan ve yüzeysellikten kaynaklandığı belirtilmiştir.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2695, s. 1. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de Minak Efendi tarafından yönetilen Osmanlı Tiyatrosu'nun çok güzel oyunlar sergilediğinden bahsedip bundan ötürü tebrik ve teşekkür eden metin.)

Ahmet Midhat: *Para!* , T.H., nr. 2744, s. 2-3; nr. 2745, s. 2; nr. 2746, s. 2; nr. 2747, s. 2; nr. 2748, s. 2; nr. 2749, s. 2; nr. 2750, s. 2; nr. 2751, s. 2; nr. 2752, s. 2; nr. 2753, s. 2; nr. 2756, s. 2; nr. 2758, s. 2-3; nr. 2759, s. 2; nr. 2761, s. 2; nr. 2762, s. 2; nr. 2763, s. 2. (Ahmet Midhat tarafından *Letaif-i Rivayat* serisinin "on yedinci cüzü" olarak kaleme alınan para kavramını tıbbiyeli iki öğrenci Sulhi ve Vahdeti üzerinden irdeleyen hikâyenin tefrikası.)

Ahmet Midhat: *Paşabahçesinde Şişe Fabrikası*, T.H., nr. 2921, s. 1. (Evvelki sene inşası başlayan Paşabahçe'deki şişe fabrikasının faaliyete geçtiğini belirten bu yatırımı öven ve ürünlerin Hamidiye caddesindeki mağazada satışa sunulduğunu belirten metin.)

Ahmet Midhat: *Rıfatzade Şekerci Hakkı Efendi*, T.H., nr. 2985, s. 1. (Ahmet Midhat'ın Ramazan günlerinde hatırladığı genç yaşta hayatını kaybeden Şekerci Hakkı Efendi'yi ve onun ramazan şekerlemelerini anlattığı metin.)

Ahmet Midhat: *Romanlar ve Romancılık*, T.H., nr. 2847, s. 2-3. (*Hizmet* gazetesinin "104 ve 105" numaralı sayılarında devam eden "Hikâye" makalesinden yola çıkarak roman üzerine Ahmet Midhat'ın fikirlerini ortaya koyduğu, yabancı roman ile yerli ve millî romanı mukayese ettiği "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Roman Meraklılarına Tebşir*, T.H., nr. 2872, s. 1. (Fransız yazar Emile Gaboriau tarafından kaleme alınan çok başarılı bir cinayet romanı olan *113 Numaralı Cüzdan*'ın genç mütercim Hüseyin Rahmi tarafından tercüme edildiği ve Ebüzziya Matbaası'nda basıldığını belirten metin.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Sanayi-i Nefise-i Milliyemiz Hattatlık*, T.H., nr. 2511, s. 3. (Ahmet Midhat'a ait olma ihtimali yüksek, imzasız yayımlanan

eski gücünü kaybeden milli sanatımız hattatlık hakkında kaleme alınmış bir "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat: *Selahi Bey'e "Cevap"*, T.H., nr. 2714, s. 3. (Ahmet Midhat'ın Selahi Bey'in eleştirel mektubuna verdiği "Cevap". Ahmet Midhat, *Umdetü'l Salihin* adlı eseri de Nazım Bey'in makalesini de okumadığını belirterek gazetede bu tip çalışmaları diğer arkadaşların yaptığını belirterek Nazım Bey'e ait makalenin kendi görüşlerini yansıtmadığını belirtmiş ve akabinde kendi anlayışını izah etmiştir.)

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Sırbistan Ormanları*, nr. 2678, s. 3. (Sırbistan ormanlarının tarihi, rakıma göre değişen yapısı, ağaç çeşitliliği hakkında bilgiler veren "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat: *Süleymaniye Mektebi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2538, s. 1. (Makbule Leman Hanım'ın Rodos'taki Süleymaniye Mektebine muharrir kitapları bağışlama ricasını ve Ahmet Midhat'ın bu bağışı olumlu karşıladığını belirten metin.)

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Schopenhauer'in Hikmet-i Cedidesi*, T.H., nr. nr. 2591, s. 2-3; nr. 2592, s. 3; nr. 2593, s. 3; nr. 2594, s. 3-4; nr. 2595, s. 2-4. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan on dokuzuncu asrın önemli Alman filozoflarından Arthur Schopenhauer'in felsefesini irdeleyen ve tanıtan "Mütenevvia". Bu eser Ahmet Midhat'ın Şehremaneti Mektupçusu Nazım'ın hediye ettiği *Schopenhauer* kitabını okuduktan sonra bu filozofu okuyuculara da tanıtmak istemesi ile yazılmıştır. Eserden önce Nazım Efendi'ye bir teşekkür yazısı yazmıştır. Bu eser günümüzde çeşitli yayınevleri tarafından düzenlenip basılmıştır.)

Ahmet Midhat: *Şu Ez-Meteorolojikiye*, T.H., nr. 2979, s. 1-2. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan önce "meteoroloji" ilmini tanıtan ve kapsamını dile getiren akabinde İstanbul'daki meteoroloji uygulamalarından bahseden yazı. Meteorolojiyi rüzgâr hareketlerini inceleyen uzay ile fizik biliminden beslenen bir ilim olarak nitelemiştir.)

Ahmet Midhat: *Tarih-i Tabii'den "Melez"*, T.H., nr. 2997, s. 5-6; nr. 2998, s. 5-6; nr. 3000, s. 7. (Ahmet Midhat'ın girişinde edebiyatımızda bir "tarih-i tabii" eksikliğinden bahsettiği ve "melez" kavramının üzerinde durduğu metin.)

Ahmet Midhat: *Tefekkür*, T.H., nr. 2954, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan söz ile mana arasındaki ilişkiyi irdeleyen edebî metin.)

Ahmet Midhat: *Tefrikalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2533, s. 2. (İhsan adlı okuyucu tarafından yollanan "Varaka"da şikâyet edilen pahalılık hakkında *Tercüman-ı Hakikat*'i savunan metin.

Ahmet Midhat: *Yazıya İhtiyaç Kalmayacak mı?*, T.H., nr. 2727, s. 3. (Ahmet Midhat tarafından "fotoğraf" ve "ses kaydı" icatlarının hatırlatılıp bu iki teknolojinin gelişmesi neticesinde yazının kıymetinin azalıp azalmayacağının sorgulandığı, bir yandan da bu durumun gazeteciliğe olan etkisini irdeleyen "Mütenevvia".)

Ahmet Midhat: *Yine Bizim "Hacı Emin"imiz*, T.H., nr. 2718, s. 1. (Uzun zaman boyunca müziğin ilerlemesinin notalara bağlı olduğunu savunan ve bir "nota kitabı" da yazan Hacı Emin Efendi'nin artık "notayı ilerlemek için bir engel" olarak gördüğü ve tüm gayretini "notasız müziğe vakfettiğini" belirten yazı.)

Ahmet Midhat: *Zihni Efendi'nin Hizmeti*, T.H., nr. 2564, s. 1. (İzmir'de yayımlanan *Hizmet* gazetesinden Zihni Efendi'nin çocuklara Arapça öğreniminde kullanılan *El-Müntehab fî Talim-i Lugatü'l-Arab* adlı eserinin övüldüğü ancak çocukların Arapçayı diğer dillere göre daha uzun ve zor bir süreç sonunda öğrendiklerinin belirtildiği ve Ahmet Midhat'ın Arapça öğrenmenin kolay bir durum olmadığını belirttiği metin.)

Ahmet Naim: *Mağribi Aksa'da Seyahat*, T.H., nr. 2786, s. 2-3. ("Üçüncü Mektup" olarak yayımlanan Tunca şehrini tanıtan ve anlatan gezi yazısı.)

Ahmet Naim: *Seyahat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2720, s. 2-3; nr. 2726, s. 2-3. (Seyyah Ahmet Naim tarafından çıkarılan *Manzara* dergisinin tanıtıldığı ve Ahmet Naim'in Afrika seyahatinden bahseden "Mektup".)

Ahmet Necmettin (Müddei Umumi): *"Yanya'dan" gelen mektup hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2880, s. 2. ("Manastır Vilayeti İstinaf Mahkemesi Savcısı Ahmet Necmettin" tarafından yollanan *Tercüman-ı Hakikat'*in 2850 numaralı sayısında yayımlanan "Yanya'dan" ibareli mektubun Adalet Komisyonuna etki etmeye çalıştığını belirtip buna itiraz eden "Mektup".)

Ahmet Ragıp (Binbaşı): *Mükerrer Aşı*, T.H., nr. 2654, s. 2. (Binbaşı Ahmet Ragıp tarafından *Mecmua-ı Fünun-ı Askeriye'*de yayımlanan orduda askerlere yapılan çiçek aşısı başta olmak üzere aşıların kullanımı hakkında Viyana'da edindiği tecrübeleri aktardığı "Mütenevvia".)

Ahmet Rami Giridî (Mekteb-i İdadi-i Mülkiye-i Şahane Son Sınıf Talebesi): *Arz-ı Şükran*, T.H., nr. 2835, s. 2. (Bir milletin ilerlemesinin dildeki ilerleme ile olacağını savunan dilin kuralları hakkında fikir beyan eden ve yazısını hocası Muallim Naci'ye övgü içeren bir şiir ile bitiren "Edebiyat" metni.)

Ahmet Rasim (Lisan-ı Osmanî Muallimi): *Doktora teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2996, s. 2. (Ahmet Rasim tarafından babasının hastalığını iyileştiren Tabip Binbaşı Dikran Acemiyan'a yazılan teşekkür metni.)

Ahmet Rasim: *Maarif Nezareti hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2945, s. 2. (Maarif Nezaretinin kitap ve yayınların izinleri sürecinde çıkardığı zorluklardan şikâyet eden "Varaka".)

Ahmet Rasim (Trablusgarp Valisi): *Tahrirat Sureti*, T.H., nr. 2625, s. 2-3. (Trablusgarp Valisi Ahmet Rasim Paşa tarafından yazılan, Trablusgarp vilayetinin idari ve mali konuların hakkında merak edilen sorulara cevap veren metin.)

Ahmet Reşat (Mekteb-i Sultani Beşinci Sınıf Şakirdanı): *Muallim Naci'nin tayini hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2813, s. 2. (Muallim Naci'nin Mekteb-i Sultaniye tayin olmasının çok isabetli bir karar olduğu ve öğrenciler için büyük bir şans olduğunu belirten "Varaka".)

Ahmet Rıfat (Pirlepe Kaymakamı): *Fazlı Paşa hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3. (Üçüncü Ordu Komutanı Fazlı Paşa'nın gerek teftiş gerekse askerî okulların durumunu görmek üzere Pirlepe'ye yaptığı ziyaretten

bahseden "Varaka". Pirlepe bugün Makedonya'nın güneyinde kalan bir şehirdir.)

Ahmet Rıza (Çiftçi): *Öğrencilere hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2950, s. 3. (Bursa Mekteb-i İdadi-i Mülkî Müdürü Ahmet Rıza'nın öğrencilere hitaben kaleme aldığı eğitim öğretimle ilgili duygu ve düşüncelerini aktardığı "Mektup".)

Ahmet Rıza (Çiftçi) : *Öğrencilere öğüt veren şiir başlıksız olarak*, T.H. nr. 2950, s. 3. (Bursa Mekteb-i İdadi-i Mülkî Müdürü Ahmet Rıza'nın öğrencilere hitaben kaleme aldığı eğitim ve güzel ahlakı öğütleyen şiir metni.)

Ahmet Süleyman (Ferecik Redif-i Mukaddem Taburundan Üçüncü Bölüğü Ser Çavuşu): *"Ferecik'ten" ibareli mektup başlıksız olarak*, T.H., nr. 2508, s.2. (Okuyucularını Kerem hikâyelerinden kurtarıp yeni konularla tanıştıran Ebüzziya Tevfik'e teşekkür mektubu.)

Ahmet Şerif (Hidiviye Posta Reisi): *İmza kaybı konusunda ilan başlıksız olarak*, T.H., nr. 2771, s. 3. (Esseyid Ahmet Şerif yazılı imza mührünün kaybolduğu ve bu mühürle son bir günü çıkarak hiçbir işlem yapılmadığını duyuran kayıp ilanı.)

Ahmet Şevket: *Darüşşafaka hakkında başlıksız olarak*,T.H., nr. 2506, s.2. (Darüşşafaka'dan mezun Ahmet Şevket'in eğitim konusunda görüşlerini belirttiği ve Darüşşafaka'ya bağış yapılmasını istediği "Varaka")

Ahmet Tevfik: *Gazete ile Tababet Müeddası*, T.H., nr. 2895, s. 3. (Tıbbiye-i Şahane Fizyoloji Muallim Muavini Hüseyin Hulki Efendi'nin siyaset gazeteleri ile tıp ilmini halka öğretme çabalarını eleştiren "Varaka". Halkın öğrenme arzusu güzel olsa da tıbbın geniş ve derin bir alan olduğu kolayca her şeyin öğrenilemeyeceği belirtilmiştir.)

Ali: *Letaif hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 3. Ramazan münasebeti ile açılan Letaif Sergisini ve *Tercüman-ı Hakikat'*te yayımlanan "Letaif" serisini öven ve daha güzelleşmesini bekleyen "Varaka".)

Ali: *Letaif Sergisi*, T.H., nr. 2709, s. 3. (Şair Ali Efendi'nin şiirlerine yapılan "isimsiz" eleştirilere cevap verdiği yeni kafiye ve yeni vezin tartışmasına katıldığı "Letaif".)

Ali (Beyrut Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2967, s. 1. (Kuraklığın devam ettiği Beyrut bölgesine *iki gün aralıksız* yağan yağmurun büyük bir ferahlama getirdiğini belirten "Telgraf" metni.)

Ali El-Murtaza: (Mamuretü'l-aziz Tabibi): *Galat-ı Tabii Nadide Bir Müşahede*, T.H., nr. 2690, s. 3. (Bir ay evvel Elazığ'da hastaneye başvuran otuz beş yaşlarındaki *zenci ve zayıf* bir kadının ishal şikâyetine bağlı ateş, tansiyon gibi birçok sorunun görülmesi ve doğru tedavi ile sağlığına kavuşmasını aktaran "Mütenevvia".)

Ali Galip (Cemiyet-i Terakki-i Maarif Reisi): *Aşar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2736, s. 2. (Malkara Kazası'nın 'Üç yüz üç' senesi aşarının yüzde otuz nispetinde fazlasıyla ihale kılındığı ve Mutasarrıf Necip Bey'in memur edildiğini bildiren "Mektup".)

Ali Haydar (Bahr-ı Sefid Boğazı İkinci Alayı Taburu Katibi): *Askerî tören hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2749, s. 3. (Kilitbahir Mektebi'nin öğrencileri tarafından "Temmuzun on beşinci Çarşamba günü" askerî tören yapılacağını bildiren "Mektup")

Ali R... (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Şakirdanı): *Efrenciye İlleti üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2832, s. 2. (Mekteb-i Tıbbiye öğrencisi "Ali R…" tarafından tercüme edilen Robinson Efendi'nin Frengi hastalığı üzerine yazdığı "Makale".)

Ali Remzi (Leskovikli): *Hero*, T.H., nr. 2845, s. 3. (Yunan Edebiyatından bir kahraman olan Hero'ya ait metnin Türkçeye tercümesi. Eserin sonunda bu tercümenin sebepleri belirtilmiştir.)

Ali Remzi (Leskovikli): *Mektub-ı Mahsus*, T.H., nr. 2511, s. 3. (Arnavutluk'un Yanya sancağına bağlı Leskovik kasabasından yollanan politik meselelerden, eşkıya sorunlarından bahseden "Mektup".)

Ali Rıza (Emlak-ı Hümayun Mültezimi): *Vergiler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2510, s. 2. (Vergiler ve bu vergilerin ödemeleri hususunda bilgiler veren "Aynen Varaka")

Ali Rıza (Kemahlı): *"Umumi Kütüphane" konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2637, s. 2. (Mülkiye Mektebi talebelerinden Kemahlı Ali Rıza Efendi tarafından kaleme alınan "Umumi Kütüphane"deki görevlinin kütüphaneye görev saatinden geç geldiğinden şikâyet eden ve buradaki kitapların niteliğinin daha da artmasını isteyen "Varaka".)

Ali Rıza (Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Mezunlarından): *"Umumi Kütüphane" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2639, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2637 numaralı sayısında yayımlanan Umumi Kütüphanenin ihmal edildiğine dair iddiaları yalanlayan "Varaka".)

Ali Ulvi: "*Sal-i cedid Kasidesi" başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1. (Rüsumat Emanetinden Ali Ulvi Efendi tarafından kaleme alınmış "Sal-i cedid Kasidesi".)

APOSTOLİDİS, Hristo (Sarraf): *Teşekkür yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2525, s.1. (Balıkpazarı sarraflarından Hristo Apostolidis'in dükkânında yaşanan hırsızlık olayında Süleyman Efendi'nin hırsızı hemen yakalayıp polise teslim etmesine teşekkür eden "Varaka".)

Arakel (Kitapçı): *Hayret Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2596, s. 2; nr. 2597, s. 3; nr. 2598, s.2-3. (*Saadet* gazetesinde Hayret Efendi imzasıyla çıkan bir yazıda Arakel Efendi'nin bastığı kitapların özensiz olduğunu iddia etmesi üzerine Arakel'in Hayret Efendi'nin iddialarının mesnetsiz olduğunu belirttiği "Aynen Varaka".)

Arakel (Kitapçı): *Kitaplara yapılan eleştirilere cevaplar başlıksız olarak*, T.H., nr. 2548, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2466. Sayısında yayımlanan Selanikli Fazlı Necip Efendi tarafından yollanmış "Varaka"da Arakel'in kitaplarının baskı ve fiyat yönünden eleştirilmesine Arakel'in cevap verdiği metin.)

Arakel (Kitapçı): *Kitap telifleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2902, s. 3. ("Paul Adores" adlı şahsın kendine ait imzanın izinsiz kullanıldığı gerekçesi ile

kitap başına "yarım lira" ceza talep ettiğini ancak bu iddianın mesnetsiz olduğunu belirten "Varaka".)

Arakel (Kitapçı): *Nevm u Halat-ı Nevm*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2538, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2543, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2549, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2557, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2562, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2611, s. 4; nr. 2613, s. 4; nr. 2615, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan, uyku ve rüya kavramlarını batı psikolojik terminolojisi ile açıklamaya çalışan ruhbilim kitabının ilanı. Eser Kitapçı Arakel'in dükkânında "Alafranga orta ciltlisi 6 ve âlâsı 7 buçuk kuruş" fiyatı ile satılmaktadır.)

Arakel (Kitapçı): *"Talim-i Kıraat"in sadeleştirilmesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2771, s. 1. (Arakel'in *Talim-i Kıraat*'in sadeleştirilmesi konusunda sürekli talepler aldığını belirttiği, bu sebeple eserin "birinci ve ikinci cüzlerinin sadeleştirildiği" ve buna devam edileceğini bildiren metin. Ayrıca Arakel okumanın daha kolay olması için "hareke" ile bunun yanı sıra "Arabî Kaf" ile "Farisî Kaf"ın ayrımını savunmaktadır.)

Arakel (Kitapçı): *"Usul-ı Talim ve Tarik-i Terbiye" adlı kitap hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2580, s.1. (Kitapçı Arakel tarafından kendi matbaasında basılıp satışa sunulan *Usul-ı Talim ve Tarik-i Terbiye* adlı kitabın tanıtıldığı ve övüldüğü gerçek "ebeveyn veliler" için yazılmış bir ilmî kaynak olduğunun belirtildiği tanıtım yazısı.)

Arif: *"Hacı Emin Efendi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s. 2. (Arif adlı okuyucunun tefrikası devam eden *Nur-ı İman Münhasif Olmaz* adlı eserden

arkadaşları ile birlikte etkilendiklerini belirtip eserin müellifi Hacı Emin Efendi ile tanışmak istediklerini belirttikleri "Varaka".)

Artin (Haleplioğlu): *Gargur Efendi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2707, s. 3; nr. 2716, s. 3. (Artin Efendi'nin Dava Vekili Gargur Efendi'nin verdiği kararlar ve yaptığı uygulamalardan duyduğu rahatsızlıkları dile getirdiği "Varaka")

Asmaî: bk. Yusuf Samih

Baha (Şeyh Hacı): *Abdülhamit'e övgü şiiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s. 1. (Mevlevi Dergâhı inşaatına izin ve ihsanı nedeniyle Sultan II. Abdülhamit'e Şeyh Hacı Baha Efendi tarafından yazılan kaside.)

Bahriye Zabiti: *"Savaş Eczası" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2703, s. 2. (Fransa'da savaşlarda kullanılmak üzere geliştirilen toplarda kullanılan patlayıcı maddeyi anlatan metin. Bu madde Fransız icadı olan "Pitrik Asit"ten yapılan "melinit" adlı patlayıcıdır.)

Bandırma Ahalisinden Biri: *Şikayet yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2562, s. 3. (Bandırma'dan ibaresi ile yollanan Reji İdaresi memurlarını eleştiren ve şikâyet eden "Varaka")

Behlül: *Letaif Sergisi*, T.H., nr. 2698, s. 4. (Sergiden bahseden ve mizahi hikâyelerin aktarıldığı "Letaif".)

Beşara Takla: *Memalik-i Osmaniye'de Islahat*, T.H., nr. 2822, s. 1-2. (Mısır'da yayımlanan *El-Ahram* gazetesi müdürü Beşara Takla tarafından kaleme alınan ve Paris'te de neşredilen Osmanlı'nın çeşitli alanlarda gerçekleştirdiği ıslahatlar hakkında bilgi veren, yorum yapan makale.)

Beşir Fuad: *Acayip Yağmurlar*, T.H., nr. 2591, s. 3-4; nr. 2592, s. 3-4. (Beşir Fuad tarafından kaleme alınan dünyanın farklı bölgelerindeki farklı yağmur türlerinin açıklandığı "Fenniye".)

Beşir Fuad: "*Bütün" redifli gazel başlıksız olarak*, T.H., nr. 2590, s. 3. (Beşir Fuad'ın Voltaire'i ve fenni övdüğü "bütün" redifli gazeli ve devamında şiir konusunda görüşlerini dile getirdiği, isteyen ve fenne meraklı herkesin böyle şiirler yazabileceğini belirttiği metin.)

Beşir Fuad: *Eleştirilere cevaplar başlıksız olarak*, T.H., nr. 2589, s. 2. (Beşir Fuad'ın eleştirilere cevap verdiği "Aynen Varaka". Kendisine yapılan eleştirileri sırasıyla cevaplandırdığı ve özellikle kendisi gibi fen aşığı bir yazara bilimden uzaklık ithamının insafsızlık olduğunu belirtilmiştir.)

Beşir Fuad: *Fazlı Necip hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2591, s. 3. (Beşir Fuad'ın genç yazar Fazlı Necip ile beraber yaptıkları çalışmaları ve Fazlı Necip'in özellikle fen alanında erken yaşta ve kısa sürede aldığı yolu takdir ettiği ve övdüğü "Fenniye".)

Beşir Fuad: *"Kaymakamlar ve Kolağaları" yazısına yollanan sorulara cevap metni başlıksız olarak*, T.H., nr. 2518, s.2. (Beşir Fuad'ın "3 Teşrinievvel 302 senesinde" yazdığı "Kaymakamlar ve Kolağaları" yazısı üzerinden yazara dört soru sorulup yazarın sırasıyla bu dört soruyu cevapladığı metin.)

Beşir Fuad: *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2506, s.3; nr. 2511, s. 2; nr. 2512, s.2; nr. 2516, s. 2; nr. 2519, s.2-3; nr. 2523, s. 2; nr. 2525, s.2; nr. 2526, s. 2; nr. 2527, s.2-3; nr. 2529, s. 2; nr. 2532, s.2; nr. 2536, s. 2-3; nr. 2537, s.2; nr. 2538, s. 2-3; nr. 2540, s.2; nr. 2541, s. 2; nr. 2551, s.2; nr. 2552, s. 2; nr. 2554, s.2-3; nr. 2556, s. 2-3; nr. 2568, s.2; nr. 2570, s. 2; nr. 2573, s.2-3; nr. 2574, s. 3; nr. 2580, s.2; nr. 2581, s. 2; nr. 2582, s.2; nr. 2583, s. 2; nr. 2586, s.2; nr. 2587, s. 2; nr. 2590, s.2; nr. 2595, s. 2; nr. 2596, s.2; nr. 2597, s. 2-3; nr. 2598, s.2; nr. 2600, s. 2-3; nr. 2601, s. 2; nr. 2602, s. 2; nr. 2603, s. 2. (Beşir Fuad tarafından kaleme alınan dünyadaki askerî sistemleri inceleyen ve değerlendiren her ülkenin askerî sınıfları üzerinde ayrı ayrı duran yazı dizisi.)

Beşir Fuad: *Mezardan Bir Seda*, T.H., nr. 2599, s.2-3. (Beşir Fuad tarafından intiharı öncesinde Ahmet Midhat'a yazılmış "Mektup". Edebiyatımızın en ünlü mektuplarından biri olan "Mezardan Bir Seda"da Beşir Fuad intiharının bir çaresizlik sonucu değil aksine bir fikriyatın gereği olduğunu savunur. Uzun zamandır deneysel bir intihar ile fenne son hizmetini yapmayı tasarladığını belirtir. Mektubun sonunda ise ölmeden evvel biriktirdiği "Bin beş yüz lira"nın eşi, iki oğlu ve metresinden olan kızına olmak üzere dörde bölünmesini vasiyet etmiştir.)

Beşir Fuad: *Muallim Naci'ye hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2595, s. 4. (Beşir Fuad tarafından Muallim Naci'nin yönettiği *Saadet* gazetesinde "Zeval-i Efkâr" müstearıyla yayımlanan yazının bir hezeyan olduğu ve kullanılan dilin çok aşağı olduğunun belirtildiği tartışma metni.)

Beşir Fuad: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2558, s. 2; nr. 2559, s. 2; nr. 2560, s. 2-3; nr. 2561, s. 3; nr. 2565, s. 3; nr. 2566, s. 3; nr. 2568, s. 3; nr. 2570, s. 3; nr. 2571, s. 3. (Beşir Fuad tarafından kaleme alınan ve Ahmet Mithat'ın hayatın her alanında konulardan bahsettiği *Musahabat-ı Leyliye* serisi içinde yayımlanan imla konusuna Fransızca ve bazı yabancı dilleri örnek göstererek değindiği tefrikanın metni.)

Beşir Fuad: *Numune-i Terakki*, T.H., nr. 2588, s. 2. (Beşir Fuad tarafından kaleme alınan çeşitli bilimsel alanlarda Osmanlı'nın halen Avrupa'nın çok gerisinde olduğunu ve daha aşılacak çok mesafe olduğunu belirten yazı.)

Beşir Fuad: *Sıhhatnüma-yı Etfal*, T.H., nr. 2600, s. 3. (Beşir Fuad'ın Doktor Besim Ömer [AKALIN] tarafından kaleme alınan *Sıhhatnüma-yı Etfal* kitabı üzerine değerlendirmelerde bulunduğu "Fenniye". Beşir Fuad kitabın öneminden bahsederek çocukların sağlıklı gelişiminin önemini vurgulamıştır.)

Beşir Fuad: *Tekrar Çevir Kaz Yanmasın*, T.H., nr. 2528, s. 2; nr. 2529, s. 2-3; nr. 2530, s. 2-3. (Beşir Fuad ile Menemenlizade Tahir Bey arasında geçen "Hayal-Hakikat" tartışmasının gazetede devam eden metni. Tahir Bey'in yazısı "Aynen Varaka" kısmında isimsiz olarak yayımlanır daha sonra Beşir Fuad'ın yazısı yayımlanır. Ayrıca bu yazı literatürdeki kaynaklarda "Tekrar Çevir Kazı Yanmasın" şeklinde geçmektedir ancak *Tercüman-ı Hakikat*'in ilgili üç sayısında da *"Tekrar Çevir Kaz Yanmasın"* başlığı atılmıştır.)

Beşir Fuad: *Teşekkür yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2518, s. 1. (*Mebahis-i Askeriye* yazı dizisi dolayısıyla kendisine yapılan iltifatlar için teşekkür içeren yazı.)

Beşir Fuad: *Vola-pük Lisan-ı Umumi*, T.H., nr. 2596, s. 3-4. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2589 numaralı sayısında "Bir Muhibb-i Terakki" imzasıyla çıkan "Vola-pük" yapay dilinin uluslararası ticareti kolaylaştıracağı tezine destek çıkan ve bu ortak dilin diğer alanlarda da işe yaracağını belirten "Mütenevvia".)

Beşir Fuad: *Yine "Şiir ve Hakikat" Meselesi*, T.H., nr. 2592, s. 2. (Dönemin en önemli edebi tartışmalarından "Hayal ve Hakikat"in dâhilinde Kemal Bey'in *Mecmua-ı Ebüzziya'*da yazdığı "Şiir ve Hakikat" adlı yazıya Beşir Fuad'ın cevabı.)

BİSMARCK, Otto von: *Nutuk*, T.H., nr. 2911, s. 2; nr. 2912, s. 2; nr. 2913, s. 2; nr. 2914, s. 1-2; nr. 2915, s. 1-2; nr. 2916, s. 1-2. (Almanya Başvekili Prens Bismarck'ın geçen günlerde "Meclis-i Mebusan"da yapmış olduğu meşhur nutkunun tercüme edilmiş metni. Metni kimin tercüme ettiği belirtilmemiş ancak kaynak olarak *Berlin* gazetesi gösterilmiş.)

BİSMARCK, Otto von: *I. Wilhelm'in ölümü üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2941, s. 1. (Alman İmparatoru I. Wilhelm'in 9 Mart 1888 günü gerçekleşen ölümünün Prens Bismarck tarafından 10 Mart 1888 tarihinde dünyaya duyuran "Telgraf" metni.)

BİSMARCK, Otto von: *Almanya'da Tebdil-i Hükümet*, T.H., nr. 2945, s. 1-2. (Alman İmparatoru I. Wilhelm'in ölümünden sonra Almanya'da kurulan yeni hükümetin unsurları hakkında bilgi veren metin.)

Bir Aktör: *Osmanlılar Bir Âşık Kaybetti*, T.H., nr. 2624, s. 2-3. (Osmanlı Tiyatrosu'nda sanata başlayıp Küçük İsmail Kumpanyası'na katılan "F.Nuri" adlı aktörün yakalandığı hastalık neticesinde Trabzon'da vefat ettiğini belirten ve üzüntülerini paylaşan "Varaka".)

Bir Asker: *Ferecik taburu hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2615, s. 3. (Ferecik'te meskûn taburdaki askerler adına yazılan, taburun imkânlarının iyileştirilmesi ve askerin isteklerini dile getiren "Varaka".)

Bir Bahriye Zabitanı: *Denizcilik tatbikatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2710, s. 3. (İngiltere'de edinilen torpido atış tecrübelerinin aktarıldığı "Mevadd-ı Bahriye". Bu teknolojiye "Osmanlı'nın da sahip olması gerektiği belirtilmiş.)

Bir Bahriye Zabitanı: *İngiltere Donanmasının Hücum ve Müdafaa Manevraları*, T.H., nr. 2754, s. 3; nr. 2759, s. 3. (*İngiliz Ordusunun dünyanın en güçlü*

donanmasına sahip olduğunu belirtip donanma hakkında bilgi veren "Varaka".)

Bir Bahriye Zabitanı: *Kraliçe hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2674, s. 2-3. (Bu yıl -1887 yılı- İngiltere Kraliçesinin ellinci hükümet yılı olması münasebetiyle düzenlenecek resmi merasimler, geçitler ve davetler hakkında bilgi veren "Mütenevvia".)

Bir Bahriye Zabitanı: *Talimatname başlıksız olarak*, T.H., nr. 2743, s. 3. (İngiltere'de düzenlenecek donanma resmigeçidi için bakanlığın yayımladığı "talimatname"yi aktaran "Mevadd-ı Bahriye".)

Bir Bahriye Zabiti: *Tatbikat hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2680, s. 2-3. (İngiltere'de yapılacak olan askeri tatbikat manevralarında kullanılacak olan torpido, istimbot gibi ekipmanlar hakkında bilgi veren "Mevadd-ı Bahriye".)

Bir İzmirli: *"Birkaç" ve "Bilmem Kaç" imzalı yazılara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2642, s. 2-3. (*Tercüman-ı Hakikat*'te daha evvel çıkan "Birkaç" ve "Bilmem Kaç" imzalı mektuplardaki İzmir Mektebi ile ilgili konuları gündeme getirip kendi açısından yorumlayan "Mektub-ı Mahsus".)

Bir Kadın: *Teşekkür yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2688, s. 2. (Boğaziçi Vapuru'nda yaşanan bir kadının kendine karşı gösterilen incelikten duyduğu memnuniyeti dile getiren ve teşekkür eden "Varaka".)

Bir Muhibb-i Terakki: *İlerleme hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2755, s. 2. (Osmanlı devletinin ve milletinin gerek "fert" gerekse "devlet" olarak hızlı bir ilerleme yarışına girmesi gerektiğini belirten "Varaka".)

Bir Muhibb-i Terakki: *Vola-pük yahut Lisan-ı Umumi-i Ticari*, T.H., nr. 2589, s. 3. (Johann Martin Schleyer tarafından oluşturulan uluslararası bir yapay dil olan "Vola-pük"ü tanıtan, bu dilin İngilizce, Almanca, Fransızca, Latince ve Roma dillerinin özelliklerini bünyesinde barındırdığını belirten metin. Uluslararası ticaretin bu dil sayesinde daha kolay ve güzel işleyeceğini savunuyor.)

Bîtaraf Bir Tabib: *Ecnebi Hekimler tartışması hakkında başlıksız,* T.H., nr. 2518, s. 2. (Ecnebi hekimler tartışmasına katılıp konuyu daha teknik yönden değerlendiren "Aynen Varaka".)

Bogos: *İngilizce öğretimi konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 4; nr. 2601, s. 4; nr. 2603, s. 4. (İngilizceyi hızlı ve güçlü bir şekilde öğrenmek isteyenlerin "Bogos" namına Babıâli'de 44 numaralı Asır Kitapçısına müracaat etmesi gerektiğini bildiren ilan.)

Bonkowski, Charles (Kimyager): *Pamuk yağı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2543, s. 2-3. (Eczacı-Kimyager Charles Bonkowski'yle Pamuk yağı hakkında soru cevap şeklinde yapılan mülakat. Pamuk yağının faydalı olup olmadığı ve diğer yağlarla mukayesesi yapılmış.)

Boyanof: *Eşkıya mektupları başlıksız olarak*, T.H., nr. 2891, s. 2. (Sofya'da "Vasilikus Vakası"nda maktul olan Bulgar ve Karadağlı eşkıyaların bazılarının cebinden çıkan mektupların metni.)

Bursa Ahalisinden Biri: *Aynen Varaka*, T.H., nr. 2502, s. 2. (*Tarik* ve *Tercüman-ı Hakikat* gazetelerinde çıkan ecnebilerin devlet işlerindeki istihdamı ile ilgili haberleri ele alan, eleştiren bir okur mektubu.)

C. : *"Boğmaca Öksürüğü"nün tedavisi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2735, s. 3. ("Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye"den alınan "Boğmaca Öksürüğü"nün tedavisinde yeni yöntemlerin bulunduğunu bunlardan en önemlisinin Norveçli Doktor Mohen'in tekniği olduğunu bildiren "Mütenevvia".)

CANTO, George: *"Brunswick Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2630, s. 3; nr. 2631, s. 3; nr. 2632, s. 3; nr. 2633, s. 3; nr. 2634, s. 3; nr. 2635, s. 3; nr. 2636, s. 3; nr. 2637, s. 3; nr. 2638, s. 3; nr. 2639, s. 3; nr. 2640, s. 3. (George Canto tarafından bir Almanya'daki "Brunswick Piyangosu" biletlerinin satılmaya başladığını bildiren ayrıca "Rumeli Demiryolları" tahvilatı hakkında bilgi veren ilan.)

CANTO, George: *"Brunswick Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2730, s. 3. ("Temmuz on dört ve on beşinde -1887- çekilen Brunswick Piyangosu"nun ikramiye kazanan numaralarını açıklayan ilan.)

CANTO, George: *"Brunswick Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2861, s. 3. (George Canto tarafından "Brunswick Piyangosu"nun altıncı çekilişinde kazanan numaraları bildiren ilan.)

CANTO, George: "*Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2626, s. 3. (9 Mart tarihinde çekilen "Hamburg Piyangosu"nda ikramiye çıkan numaraları bildiren ilan.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2666, s. 3; nr. 2667, s. 3. ("Hamburg Piyangosu"nda kazanan biletlerin numarasını ve ikramiyesini bildiren ilan.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2746, s. 3; nr. 2755, s. 3; nr. 2757, s. 3; nr. 2758, s. 3; nr. 2759, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2761, s. 3; nr. 2763, s. 4. ("Ağustos üç ve dört" -1887- tarihlerinde çekilen "Hamburg Piyangosu"nda kazanan numaraları bildiren ilan.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s.3. ("Hamburg Piyangosu"nda "80000 Mark"lık büyük ikramiyenin bu mağazadan çıktığını belirten ilan.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2827, s. 3. ("Hamburg Piyangosu"nun "Teşrinievvelin yirmi altısından Teşrinisaninin yirmi ikisine" kadar çekilen kuralarındaki ikramiye çıkan numaraları paylaşan ilan.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2885, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2905, s. 3. (*"Hamburg Piyangosu"nun üçüncü kurasının Şubat'ın birinde ve ikisinde çekileceğini* bildiren ve biletlerin satışa sunulduğunu belirten ilan.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2936, s. 3. (*Mart'ın on dört ve on beşinci günleri* -1888- çekilen "Hamburg Piyangosu"nun beşinci kurasında kazanan numaraların ilanı.)

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2975, s. 3. ("Nisan 25, 26, 27 ve 28 tarihlerinde" çekilen "Hamburg Piyangosu" kuralarında kazanan numaraları bildiren ilan.)

CANTO, George (Galata'da Komisyon hanında 18 numarada): *İkramiye hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2518, s. 3. ("Hamburg Piyangosu"nda ek ikramiye çıkan biletler hakkında bilgi veren metin.)

CANTO, George: *Piyangolar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2900, s. 3-4; nr. 2901, s. 4; nr. 2902, s. 4. (Hamburg, Brunswick ve yerli piyangoların 1888 Şubat ayındaki takvimini aktaran ilan.)

CANTO, George: *Piyangolar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2967, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2974, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2984, s. 3. (Nisan ve Mayıs 1888 döneminde George Canto'nun dükkânında satışa sunulan Hamburg, Brunswick, Saksonya ve İtalya Salib-i Ahmer -Kızılhaç- Piyangolarının bilet fiyatları, çekiliş tarihleri ve ikramiye miktarlarını bildiren ilan.)

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu hisseleri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2830, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2837, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2844, s. 3. (Kânunuevvelin birinci günü "Darphane-i Âmire"de yapılacak olan "Rumeli Demiryolları Eshamı" satışı için George Canto'nun hükümetten satış izni çıkardığı ve yetkili olduğunu bildiren ilan.)

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu hisseleri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2899, s. 3. (Miladi Şubat'ın başında çekilecek Rumeli Demiryolları Hisse Kurası hakkında bilgi veren ilan.)

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu Piyangosu*, T.H., nr. 2683, s. 3; nr. 2684, s. 3; nr. 2685, s. 3; nr. 2686, s. 3; nr. 2687, s. 3; nr. 2693, s. 3; nr. 2694, s. 3; nr. 2696, s. 3; nr. 2697, s. 3; nr. 2701, s. 3; nr. 2702, s. 3; nr. 2703, s. 3; nr. 2705, s. 3; nr. 2706, s. 3; nr. 2707, s. 3. ("Rumeli Demiryolları Piyangosu"nda ikramiye kazanan numaraları bildiren ilan.)

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu Tahvilatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2743, s. 4; nr. 2745, s. 3; nr. 2754, s. 4. (Ağustos 1887 başında kurası çekilen Rumeli Demiryolu tahvilatının kazanan numaralarının belirtildiği ilan.)

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu Tahvilatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2784, s. 4; nr. 2785, s. 3; nr. 2786, s. 3; nr. 2787, s. 3; nr. 2789, s. 3; nr. 2790, s. 3; nr. 2791, s. 3; nr. 2792, s. 3; nr. 2797, s. 3. (*Rumeli Demiryolları Tahvilatı kurasının Teşrinievvelin birinci günü* yapılacağını bildiren ve gerekli bilgileri veren ilan.)

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu Tahvilatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3. (Hükümet ruhsatlı "Rumeli Demiryolları Tahvilat Kurası"nın 31 Mart 1888 tarihinde Darphane-i Âmire'de yapılacağını bildiren ilan.)

CANTO, George: *"Saksonya Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2880, s.3. ("Saksonya Piyangosu"nda kazanan numaraları bildiren ilan.)

CANTO, George: *"Saksonya Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2953, s.3. (Leipzig şehrinde çekilen "Saksonya Piyangosu"nda Canto'nun sattığı "11450" numaralı bilete "Otuz Bin Mark" yani "Bin Altı Yüz Lira" ikramiye çıktığını bildiren ilan.)

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Mekteb-i Mülkiyenin Terakkisinin Menut ve Mütevakkıf Bulunduğu Hususat*, T.H., nr. 2832, s. 2. ("Mekteb-i Mülkiye"nin ilerlemesi ve herkesin daha memnun olması için okulda yapılması gerekenleri yirmi bir maddelik bir bildiri ile ortaya koyan "Varaka".)

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Tıpla alakalı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2797, s. 3; nr. 2803, s. 2. (Belediyelerin doktor istihdamını ve yabancı doktor alınmasının hatalarını işleyen "Varaka".)

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Varaka*, T.H., nr. 2512, s. 2. (Ecnebi doktorlar hakkında devam eden tartışmaya katılan özellikle Yunan doktorlarını "şarlatanlık" ile itham eden Yeni Osmanlı Cemiyetinden olması muhtemel bir şahsın yayımladığı "Varaka".)

COLLİNSON, John (Reis): *Demiryolu Kumpanyası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2580, s. 3. (Adana, Mersin ve Tarsus Demiryolları hissedarlarının katılacağı Kumpanyanın Londra'daki merkez binasında yapılacak toplantının 1887 Şubat ayının üçüncü Perşembe günü yapılacağını bildiren metin.)

COLLİNSON, John (Reis): *Demiryolu Kumpanyası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2682, s. 1. (Adana, Mersin ve Tarsus Demiryolları hissedarlarının katılacağı Kumpanyanın Londra'daki merkez binasında yapılacak toplantının 1887 Mayıs ayının otuz birinci Salı günü yapılacağını bildiren metin.)

Cristian (IX.): *"Prens'in Bulgaristan'a kral olması" teklifi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2529, s. 1. (Danimarka Kralı IX. Cristian tarafından yayımlanan oğlu Prens Valdemar'ın Bulgaristan Kralı olmasına dair teklifleri reddettiğini açıkladığı "Mektup".)

Cûdî (Fatih talebesinden): *El-hac İbrahim'e cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2621, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2596 numaralı sayısında yayımlanan El-hac İbrahim'in Cûdî Efendi ve Fatih medresesini eleştiren yazısına cevap olarak yazılmış "Varaka".)

Çiftçilik Muharriri: *"Ziraat Müfettişleri" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2860, s. 1. (*Tarik* gazetesinde çıkan ziraat müfettişlerinin gereken faydayı sağlayamadığı için *lağvedilmesi gerektiğ*ine dair yazıya cevap olarak kaleme alınan ve müfettişlerin her göreve hazır olduğunu belirten "Varaka".)

Dalzil, V.H(e): *İstanbul gazetesinde okunmuştur*, T.H., nr. 2505, s. 3. ("Dersaadet gazetelerinin birisi" ne göre İngiltere'nin Rusçuk Konsolosunun bir mitinge iştirak edeceğini ve bu mitingde Prens Alexander adına bir telgraf okuyacağını bildiren haber.)

Derviş: "*Musahabat-ı Leyliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2838, s. 2. (Ahmet Midhat'a yollanan ve Derviş adlı okuyucunun adının *Musahabat-ı Leyliye'*de geçmesinden ötürü çok bahtiyar olduğunu belirttiği "Varaka".)

Derviş Ragıp (Hacı Hasan Mahallesi Muhtarı): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2613, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2611 numaralı sayısında çıkan yazıda kendisine yöneltilen nikâh hilesi başta olmak üzere tüm suçlamaları reddeden bunların yalan olduğunu belirten "Varaka".)

Derviş (Yaver-i Ekrem): *Yardımlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2873, s. 2. (Sivas vilayeti çevresinde ihtiyaç sahiplerine gereken yardım malzemesinin tedariki ve dağıtımı hakkında bilgi veren "Telgraf" metni.)

Doktor Dujardin: *Tevdii edilen görev hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2525, s. 2. (Doktor Dujardin'in kendisine Darü't-tedavi'de görev verilmesine dair yazdığı "Aynen Varaka".)

Doktor Stranski: *Sırbistan ve Bulgaristan*, T.H., nr. 2518, s. 1. (Bulgaristan'ın Belgrat memur-ı siyasi-i mahsusu Doktor Stranski imzasıyla yayımlanmış Sırplar ve Bulgarlar arasında imzalanmış diplomatik bir mukaveleyi izah eden metin.)

E(lif). C.: *Adem-i İntizam Basılı Kalp*, T.H., nr. 2685, s. 3. *(*"Adem-i İntizam basılı kalp" namında yeni bir hastalık hakkında İtalyan Mariano Semola'nın Paris Akademisi'nde sunduğu tebliğden bahseden "Fenniye".)

E(lif). C. : *İhtirak*, nr. 2904, s. 3. ("Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye"de "E(lif). Cemal"in kaleme aldığı Fransa'da kömür madeni ocaklarında görülen "grizu" gazına bağlı patlama ve zehirlenmeler hakkında yapılan çalışmalar hakkında bilgi veren "Mütenevvia".)

E(lif). C. : *Seyyare-i Merih*, T.H., nr. 2987, s. 3. ("Merih" yani Mars gezegeninin özelliklerinden bahseden, "Merih"in kadınlarla olan astrolojik bağını açıklayıp kızıllığını irdeleyen "Fenniye".)

E(lif). Cemal: *Saranın Tedavi-i Cerrahisi*, T.H., nr. 2684, s. 3. (Londra'da Sara hastalığının tedavisi konusunda görülen gelişmelerden bahseden "Mütenevvia".)

E(lif). Cemal: *Sebze Bahçıvanlığı*, T.H., nr. 2972, s. 3. (*Vasıta-ı Servet* dergisinden alınan sebze bahçıvanlığının öneminden bahsedip "Ispanak" sebzesinin inceliklerine değinen "Mütenevvia".)

E(lif). F. : *"Osmanlı Tiyatrosu hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2697, s. 3. (Osmanlı Tiyatrosu'nda oynanan *Gel Nişana yahut Gel Dolaba* adlı oyunun anlaşılması zor bir oyun olduğunu belirtip eserlerin kolay anlaşılır olmasını isteyen metin.)

E(lif). F. : *Ramazan Muhabirinden*, T.H., nr. 2695, s. 3. (Şık beylerimizin bu seneki tarzlarından bahseden ve ramazan etkinliklerini aktaran metin.)

E(lif). F. : *Ramazan yemekleri konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2690, s. 3. (Ramazan'da İstanbul'da nerelerin hizmet verdiğini aktaran, kıraathane ve lokantalarda edinilen izlenimi paylaşan metin.)

E(lif). F. : *Terbiye-Tahsil*, T.H., nr. 2621, s. 2. ("Terbiye tahsilin kapısıdır" sözüyle başlayan ve iyi bir eğitim için terbiyenin önemini savunan "Bend-i Mahsus".)

E(lif). H(a). : *Usul-i İzdivacın Bazı Milletlerde Tâbi Olduğu Merasim-i Muhtelife ile Birtakım Avdet-i Garibesi*, T.H., nr. 2809, s. 3; nr. 2815, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2858, s. 2-3; nr. 2864, s. 2; nr. 2872, s. 2-3; nr. 2882, s. 3. (İzdivaç usulünün farklı milletlerde nasıl gerçekleşeceğini açıklayan "Mütenevvia". Örneğin Avrupa'da çiftlerin tanışıp biraz zaman geçirdikten sonra sebat ederlerse evlendikleri belirtilmektedir.)

E(lif). L. : *Ayasofya muhiti hakkında şikayet başlıksız olarak*, T.H., nr. 2700, s. 2. (Ayasofya karşısındaki çeşmeler mevkii gibi şehrin en önemli en tanınan muhitinin dilenci kılıklı heriflere mesken olduğunu belirten "Varaka".)

E(lif). M. : *Letaif Sergisi*, T.H., nr. 2707, s. 3. (Bir yolcu ile bir kaptan arasında geçen komik olayları aktaran "Letaif".)

Eburrefîi: *Şiir hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2856, s. 2. (Hayret Efendi'nin *Saadet* gazetesinin edebî kısmına geçtiği haberinden hareketle edebiyat ve şiir hakkında görüşlerin ortaya konulduğu, şiir ile romanı mukayese eden "Varaka".)

Ebüzziya Tevfik: *"Kitapçılık" tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2555, s. 2-3; nr. 2557, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*te Ahmet Midhat'ın Hayret Efendi'nin iddialarına cevap olarak yazdığı "Kitapçılık" adlı makale ile başlayan tartışmaya katılan ve Ahmet Midhat'a hak veren İstanbul ve Mısır arasında ciddi maliyet farklarını dile getiren metin. Ebüzziya Tevfik, Mısır'daki Bulak Matbaasının bu fark da önemli bir yeri olduğunu vurgulamıştır.)

El-hac Feyzi: *Sultan II. Abdülhamit'e övgü şiiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2779, s. 2. (El-hac Feyzi Efendi tarafından kaleme alınan Sultan II. Abdülhamit'i öven ve gazel şeklinde yazılmış şiir.)

El-hac İbrahim: *Cevap*, T.H., nr. 2785, s. 2; nr. 2789, s. 2; nr. 2790, s. 2. (*Saadet* gazetesinin 825 numaralı sayısında "Ulemadan Biri" imzasıyla çıkan yazıda kendisi ile ilgi ithamlara El-hac İbrahim Efendinin cevaplarını aktardığı "Varaka".)

El-hac İbrahim: *Cûdî Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2582, s. 2-3. (El-hac İbrahim Efendi tarafından Cûdî Efendi'nin *Saadet* gazetesinde yazıklarına cevap olarak kaleme alınmış "Varaka". İki din âliminin dinî konularda devam eden tartışmasında El-hac İbrahim Efendi "rical" kavramı üzerinde duruyor ve Cûdî Efendi'nin meal yapmak bir yana Türkçe anlamı bile muhakeme edemediği belirtilmiştir.)

El-hac İbrahim: *Cûdî Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2596, s. 2. (El-hac İbrahim Efendi ile Cûdî Efendi arasında devam eden tartışma metni. Bu bölümdeki konu tercümelerin yeterince iyi olmadığı noktasıdır. El-hac İbrahim Efendi'ye göre Cûdî Efendi bu konuda henüz talebe bile olamamıştır.)

El-hac İbrahim: *Çerkes Mehmet Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2793, s. 2. (El-hac İbrahim Efendi tarafından kaleme alınan *Saadet* gazetesinin Cumartesi günkü nüshasında Çerkes Mehmet Efendi tarafından yazılan itirazlara cevap veren ve Mehmet Efendi'nin henüz Arapça bile bilmediğini dile getiren "Varaka".)

El-hac İbrahim Efendi: *Nahv tercümesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2737, s. 2. ("Darüttalim Mektebi Müdürü El-hac İbrahim Efendi" tarafından yollanan *Nahiv Tercümesi* adlı ders kitabında hata bulanlara kitabın ciltli halinin hediye edileceğini belirtmesine rağmen bu çağrıya cevap veremeyip etrafta hâlâ hatalar var diye konuşanları eleştiren "Varaka".)

El-hac İbrahim: *Redd-i Evham*, T.H., nr. 2594, s. 2. (*Saadet* gazetesi başmuharriri Muallim Nacinin Kemal Bey'in *Mecmua-ı Ebüzziya'*da yayımlanan makalesinde geçen telif ile ilgili mevzularda hatalar yaptığını belirten bir yazı yazması üzerine El-hac İbrahim'in Muallim Naci'ye cevap olarak kaleme aldığı "Aynen Varaka".)

El-hac İbrahim: *Tashih başlıksız olarak*, T.H., nr. 2598, s. 3. (El-hac İbrahim Efendi'nin *Tercüman-ı Hakikat'*in 2596 numaralı sayısında çıkan makalesinde bazı kavramların yanlış yazıldığının belirtilip parantez içinde doğru kavramların aktarıldığı tashih metni.)

El-hac İbrahim: *Tashih başlıksız olarak*, T.H., nr. 2792, s. 1; nr. 2794, s. 1. (Önceki günkü sayıda Mahmut Efendinin sevaplarının ve hayırlarının belirtildiği kısımda hatalı yazım olduğunu belirtip doğrularını ortaya koyan tashih metni.)

El-hac Mehmet Fevzi: *Yeni Hicri yıla kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2821, s. 3. (El-hac Mehmet Fevzi tarafından Muharrem ayı içerisinde yazılan yeni hicrî yılı kutlayan "-îr" redifli kaside.)

El-hac Sait (Adana Belediye Reisi): *Tebrik mesajı başlıksız*, T.H., nr. 2973, s. 1. (Berat Gecesi ile Sultan II. Abdülhamit'in doğum günlerini tebrik eden metin.)

Emin Paşa (Mısır Mutasarrıfı): *Mısır hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2796, s. 2. (Mısır Mutasarrıfı Emin Paşa tarafından Edinburg'dan Doktor Fulken'e hitaben yazılan ve *Times* gazetesinde yayımlanan, Emin Paşa'nın Mısır ile ilgili hassasiyetlerini İngiliz kamuoyuna aktaran "Mektup".)

Erbab-ı Cemiyetten Biri: *"Hermes" adlı kadın hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2852, s. 2. (*Tarik* gazetesinde çıkan İstanbul'da Molla Mescit Mahallesi'ne

taşınan “Hermes” adlı kadının ahlaksız işler içinde olduğunun ortaya çıktığı ve mahalle halkının buna nasıl müsaade edildiğini sorguladığı “Varaka”.)

Esseyid Mehmet Reşit: *Mevlit için şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2842, s. 1. (Geçen gece idrak edilen Mevlit gecesi münasebetiyle başta Sultan II. Abdülhamit olmak üzere herkesin kandilini kutlayan yazı ve devamında Arapça şiir.)

Ethem (Vali Vekili): *İzmir Sancağı eşkıyaları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2829, s. 1. (Hüdavendigâr vilayetinden Dâhiliye Nezaretine yollanan İzmit Sancağında on altı kişilik eşkıya çetesinin görüldüğü ve “Reji Kolcuları”ndan birini soyundurup saldıklarını belirten “telgraf” metni.)

Ethem (Bitlis Valisi): *Su yollarının tamiri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2858, s. 2. (Bitlis bölgesindeki su kanallarının tamiratı hakkında bilgi veren “Telgraf” metni.)

Fahri (Doktor): *Doktor Hulki Efendi’nin Cevabına Fennî Cevap*, T.H, nr. 2886, s. 2-3; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2889, s. 2-3; nr. 2890, s. 3. (*Tarik* gazetesinde uzun zamandır devam eden Doktor Hulki Efendi tarafından yazılan “Makalat-ı Tıbbiye” adlı yazıların insanları gereksiz endişeye sevk ettiği belirtip Hulki Efendi’nin önceki savunmalarını çürütmeye çalışan tıbbî tartışma içerikli “Varaka”.)

Fatma Makbule Leman: bk. Makbule Leman.

Fazıl (Miskyağcı): *Balıkyağı*, T.H., nr. 2627, s. 4; nr. 2630, s. 4; nr. 2632, s. 4. (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Eczahanesi Komisyonu tarafından saflığı tasdik edilmiş en kaliteli balık yağlarının “Miskyağcı” dükkânında bulunduğunu ve siparişlerin alındığını bildiren ilan.)

Fazlı Necip: *“İki Refika” hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2715, s. 2. (Fazlı Necip’in *İki Refika* adlı eserine dair mektuplara verdiği cevaplardan oluşan “Edebiyat” metni.)

Feham (Mutassarrıf): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2. (Amasya Mutasarrıfı Feham tarafından Sivas vilayetine çekilen, Amasya’da “iki gün onar ve yirmişer dakika yağmur” yağdığı ama genellikle kıraca yağdığı için fazla faydalı olmadığını belirten “Telgraf” metni.)

FERDİNAND (Prens): *Halka hitabet başlıksız olarak*, T.H., 2757, s. 1. ("Bulgar Prensi" unvanını alan Prens Ferdinand'ın görevine layık olabilmek için çok çalışacağını ve Bulgaristan'ı hızla ileriye taşıyacaklarını belirttiği "Mektup".)

FERDİNAND (Prens): *"İdare-i Arifiye'nin İlgası" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2779, s. 1. (İdare-i Arifiye'nin İlgası konusunda Bulgaristan Prensi Ferdinand tarafından yayımlanan "Emirname".)

Fikri (Müddei Umumi): *Bir hukukî karar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2701, s. 2. (Hüdavendigâr Vilayeti Defterdarı Beyefendi'nin görev sınırlarını aşarak eşitlik ilkesine aykırı davrandığını iddia eden "Varaka".)

FLAMMARİON, Camille: *Bülbül Yuvası (Mütercimi Hüseyin Rahmi)*, T.H., nr. 2997, s. 5. (Hüseyin Rahmi tarafından tercüme edilen Camille Flammarion'a ait hikâye. Ormanda yürüyen bir adamın denk geldiği bülbül yuvasından etkilenmesini konu alan bir hikâyedir.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2519, s. 3. (Osmanlı Bankası ile ilgili sayısal verilerin aktarıldığı haber.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2537, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1886 Teşrinievvel sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2566, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1886 Teşrinisani sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2645, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1886 Kânunuevvelin sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2660, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2668, s. 3. (Osmanlı Bankası'nın 1886 Kânunusani sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2695, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Nisanı sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2719, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Mayıs sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani,* T.H., nr. 2786, s. 3. ("Osmanlı Bankasının 1887 Haziran sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani,* T.H., nr. 2795, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Temmuz sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani,* T.H., nr. 2813, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Ağustos sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani,* T.H., nr. 2850, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Teşrinievvel sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani,* T.H., nr. 2875, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Teşrinisani sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani,* T.H., nr. 2968, s. 3. (Osmanlı Bankasının 1887 Kânunuevvel sonu itibari ile gelir, gider ve varlıklarını ortaya koyan hesap cetveli metni.)

FRİEDRİCH (Alman İmparatoru): *Alman halkına beyanname başlıksız olarak*, T.H., nr. 2939, s. 2. (Dönemin Alman İmparatoru III. Friedrich tarafından "tebaa-ı sadıkama" girişiyle başlayan ve halka seslenen nutuk.)

FRİEDRİCH (Alman İmparatoru): *Almanya'da Tebdil-i Hükümet,* T.H., nr. 2945, s. 1-2. (Alman İmparatoru I. Wilhelm'in ölümünden sonra Almanya'da kurulan yeni hükümetin unsurları hakkında bilgi veren metin.)

G(ayın). M. : *Tiyatro ve Yazılı sanatlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2741, s. 2. (Jean Jack Rousseau'nun "büyük şehirlerde fesad-ı ahlaka müptela olmuş milletlerin tiyatro ve hikâye kitaplarına muhtaç oldukları" şeklindeki sözü ile konuya giriş yaparak tiyatro ile yazılı sanatların toplumun gelişimindeki öneminden bahseden "Varaka".)

GLADSTONE, William Ewart: *Bulgar meselesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2527, s.2. (Bulgaristan meselesinde Osmanlı ile sürekli ters düşen İngiliz Başbakanı Gladstone'un eleştirilere cevap verdiği ve kendi fikirlerini dile getirdiği metin.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Bir Mütalaa*, T.H., nr. 2726, s. 3. ("Leskovikli Hayrettin" imzası ile Hayrettin Nedim Göçen'in tercüme ettiği *Suzan yahut Ömrümün Bir Dakikası* adlı küçük eser hakkında görüşlerini dile getirdiği ve bu eserin yeni bir içeriğe sahip olduğunu belirttiği sunum metni. Bu eserin edebiyatımıza katkı sağlayacak önemli bir çalışma olduğu belirtilmiştir.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *İfade-i Mahsusa*, T.H., nr. 2644, s. 3. (*Gençlik yahut Son Falcı Karı* adlı eseri Fransız yazar Jules Sandeau'dan tercüme eden Leskovikli Hayrettin Nedim'in bu eseri ortaya koyarken yaptığı çalışmaları, konuşmaların bizim dilimize uygun hale gelmesi için sergilediği çabayı dile getirdiği metin.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *"Sebat" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2524, s.4; nr. 2525, s.4; nr.2526. s.4. (*Sebat* dergisinin ikinci kısmına eklenecek bölümün çıktığına dair haber. Bu nüshayı alamayan abone varsa idareye başvurması isteniyor. Sebat dergisi aynı zamanda Cenap Şahabettin'in edebiyata adım attığı dergidir.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Son Falcı Karı*, T.H., nr. 2638, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2644, s. 3. ("Leskovikli Hayrettin" imzası ile Hayrettin Nedim Göçen tarafından tercüme edilen Fransız yazar Jules Sandeau'ya ait aşk romanının tefrikası. Eser kataloglarda *Gençlik yahut Son Falcı Karı* adıyla geçmektedir.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *"Suzanne" tercümesi başlıksız olarak*, T.H., nr.2634, s. 3; nr.2635, s. 3; nr.2636, s. 3; nr.2637, s. 3. (Leskovikli Hayrettin imzası ile Hayrettin Nedim Göçen tarafından tercüme edilip gazetede yayımlanan romanın tefrikası mahiyetindeki "Mütenevvia". Hayrettin eserin başlangıç kısmına bir "mukaddime" yazarak bu eseri niçin tercüme ettiğini ve aşktan ne anlaşıldığını irdelemiştir. Eserin başkahramanı Suzanne'ın aşkının beşeriyete olduğunu belirtip eseri okurken bu duygu karşısında ağladığını belirtmiştir.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Suzan yahut Ömrümün Bir Dakikası*, T.H., nr. 2726, s. 3; nr. 2728, s. 2. ("Leskovikli Hayrettin" imzası ile Hayrettin Nedim Göçen tarafından bir alıntıdan tercüme edilmek suretiyle tefrika edilen bir aşk romanı. Eser Fransa'da On dokuz yaşında genç bir kızın aşk hikâyesini ele alınmıştır.)

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Usul-i Talim*, T.H., nr. 2588, s. 3. (Mekteb-i Hukuk Talebesinden "Leskovikli Hayrettin" imzası ile Hayrettin Nedim Göçen tarafından kaleme alınan Osmanlı eğitim sisteminin çağın şartlarına uygun olmadığını iddia eden ve kendi çözüm yollarını dile getiren "Mütenevvia")

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Amerika'da Darülayyaşin*, T.H., nr. 2648, s. 3. (Hüseyin Rahmi'nin Amerika'da içki tüketiminin aşırı seviyelerde olduğunu belirttiği ve ayyaşlar yani kontrolsüz içenler için özel bir hastane açıldığını belirttiği "Mütenevvia". Yazara göre Amerika'da içki sorunu çok üst seviyelerdedir ve iki yüz-üç yüz kişiyi tedavi etmekle bitmeyecektir.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Babasının vefatı üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2969, s. 1. (Hüseyin Rahmi tarafından kaleme alınan babası Hünkâr Yaveri Mehmet Sait Paşa'nın vefatından duyduğu üzüntüyü dile getirdiği metin. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesi adına da merhuma rahmet dilenmiştir.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Birahanede Edebiyat*, T.H., nr. 2570, s. 2-3. ("Edebiyat" sütununda yayımlanan, birahane, kahvehane, çaycı gibi toplum tarafından bayağı görülen yerlerde bile edebiyatın canlandığından bahseden ayrıca *Eşek* adlı bir mizah dergisinin çıkmaya hazırlandığı müjdesini veren metin.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Bülbül Yuvası*, T.H., nr. 2997, s. 5. (Hüseyin Rahmi tarafından tercüme edilen Camille Flammarion'a ait hikâye. Ormanda yürüyen bir adamın denk geldiği bülbül yuvasından etkilenmesini konu alan bir hikâyedir.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Cevabım*, T.H., nr. 2520, s. 3. (Hüseyin Rahmi'nin kendisine yönelik tiyatro eleştirilerine edebî bir dille verdiği cevapları ihtiva eden metin.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Dalgınlık*, T.H., nr. 2999, s. 7. (Hüseyin Rahmi'nin dalgınlık konusunu ele aldığı bu durumun zihnî ve insanî yönlerini irdelediği Avrupa'dan örnekler sunduğu "Mütenevvia".)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *İstiğrak-ı Seheri*, T.H., nr. 2515, s. 2-3; nr. 2516, s. 2-3; nr. 2517, s. 2-3; nr. 2518, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat*'in Edebiyat sütununda tefrika edilmeye başlanılan, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın mevcut ilk tiyatro eseri. Konusu realistlik ile romantikliğin çatışması şeklinde kurgulanan ve romantiklik ile alay edilen bir komedidir.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *İstirham*, T.H., nr. 2518, s. 3. (Tefrikası devam eden *İstiğrak-ı Seheri* adlı eserinden üzerine yapılan tartışmaların gidişatından ve tartışma konularından rahatsızlık duyduğunu belirten yazı.),

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Kamerde Hayat*, T.H., nr. 2553, s.2-4. (Hüseyin Rahmi tarafından kaleme alınan fennî makalelerden edinilen bilgiler ışığında Ay ile Dünya'yı karşılaştırarak Ay'da hayatın olup olmadığını sorgulayan "Mütevevvia".)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Körlere Mahsus Gazeteler*, T.H., nr. 2652, s. 3. (Fransa'da körler için yayımlanan üç adet gazete bulunduğunu belirten "Mütenevvia". Paris'te çıkan *Luis Braille* ayda bir çıkar yıllığı "üç frank"tır. Marsilya'da ise *Les Trois Mondes* adıyla bir gazete çıkar. *Luis Braille*'in ikinci edisyonu ise ayda iki kez çıkan siyaset ve edebiyat haberleri sunan versiyondur. Bunun yıllığı ise "yedi frank"tır.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Sebata Bir Numune*, T.H., nr. 2546, s. 3. (Hüseyin Rahmi tarafından kaleme alınan insanlığa ve bilime büyük hizmetleri

dokunmuş Kepler, Newton gibi isimleri andıktan sonra onlar kadar tanınmayan bir bilim insanı olan Bernard Palissy'den bahseden makale. Bernard Palissy suyun döngüsünü, buharlaşma ve geri dönüşümünü kanıtlayan 16. Yüzyıl Fransız bilim adamıdır. Ayrıca porselen süsleme sanatçısıdır.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi*: Şık*, T.H., nr. 2916, s. 2; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2920, s. 2; nr. 2923, s. 2-3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 2; nr. 2933, s. 2; nr. 2934, s. 2; nr. 2935, s. 2; nr. 2962, s. 3; nr. 2963, s. 3; nr. 2964, s. 3; nr. 2997, s. 6; nr. 2998, s. 6; nr. 2999, s. 6; nr. 3000, s. 6. (Hüseyin Rahmi tarafından kaleme alınan alafranga tiplerin komedisi olan romanın tefrikası. Müştak Bey müspet, Şöhret Bey ise menfi tip olarak karakterize edilmiştir.)

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Uykuya Yatmak İçin Yeni Bir Vaziyet*, T.H., nr. 2646, s. 3. (Hüseyin Rahmi'nin *London Medical Record* adlı sağlık yayınından aktardığı İngiliz doktorlara göre tepe aşağı yatmanın vücuda iyi geldiğini belirten "Mütenevvia".)

H(a). Kazım: bk. Hüseyin Kazım Kadri.

H(a). M. : *Tıp tartışmaları konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*te uzun zamandır devam eden özellikle ecnebi doktorların eleştirildiği tartışmaya katılan Erkerili Mustafa Efendi'nin belediye doktoru olarak yaptığı hizmetleri öven ve böyle genç doktorların memlekete çok hizmetler yapacağını savunan "Varaka".)

H(ı). A(yın): *Ramazan letaifi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 3. (Bir adamın çocuğunun nezaketinden bahsetmesi üzerine başka bir adamla girdiği mizahi diyalogu aktaran "Letaif".)

Hacı Panayot (Hacı Nikola oğlu): *Aynen Varaka*, T.H., nr. 2511, s. 2-3. (Odesa'da ölen Rum asıllı Osmanlı vatandaşları hakkında *Tercüman-ı Hakikat*'in daha önceki sayılarında çıkan haberlere cevap olarak yazılmış bir "Aynen Varaka".)

Hafız Bahattin: *Eğitim hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2897, s. 2-3. (Talebelerin eğitimi, öğretimi ve terbiyesi konusunda son zamanlarda yaşanan durumu değerlendiren "Varaka".)

Hafız Bahattin: *"Fındıklı Camii" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2993, s. 3. (Fındıklı Camii'nin ön tarafındaki kısmın denize doğru düzenlenmesini ve buranın daha kullanışlı hale gelmesini talep eden "Varaka".)

Hafız Bahattin: *Küçük kız öğrenciler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2996, s. 2. (Hafız Bahattin'in Fındıklı'da Hacı Recep Mahallesi'ndeki ilk mektebe uğraması, orada küçük kız çocuklarının kıraatine denk gelmesi ve bundan duyduğu mutluluğu dile getirdiği metin.)

Hafız Bahattin: *Tramvay düzeni konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2758, s. 3. (Beyoğlu-Taksim-Karaköy tramvay hattında müşterilerin itirazına rağmen on altı kişiden fazla yolcu alındığını şikâyet eden "Varaka".)

Hafız Sait (Erkan-ı Harbiye Kolağası): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2691, s. 2-3; nr. 2692, s. 3. (Almanya Süvari Talimleri hakkında *Fünun-ı Askeriye* ve diğer kaynaklardan edinilen bilgiler ışığında ortaya konan askerî metin. Yazının devamında süvari talimleri sırası ile anlatılmıştır.)

Hafi (Risale-i Hafi Muharriri): *Gariptir*, T.H., nr. 2899, s. 2. (Hafi'nin kendisinin 19 yıldır kullandığı mahlası olduğunu belirtip Mekteb-i Sultani Talebesi Abdullah Zühtü'nün "2. Hafi" şeklinde kullandığı mahlasa itiraz eden "Varaka".)

Hakkı (Hüdavendigâr Valisi): *Türbe onarımı hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2669, s. 1. (Bursa ilinde bulunan Sultan Osman Gazi'ye ait türbenin bakımı için yapılacak mevzuatı ortaya koyan resmî yazı.)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Domates ve patates aşılama hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2942, s. 3. (Patates ve domatesin aşılanırken patatese domates aşısı yapılırsa bir tarladan hem domates hem patates alınabildiğini aktaran "Varaka".)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Haşerat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2939, s. 2. (Nebatat, sebze ve et üzerine gelen haşeratı helak etmek için

bahçıvanların domates dalları ile yapraklarını kaynatıp nebatatın üzerine serpmesini öneren "Varaka".)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *İhtarat-ı Nafia*, T.H., nr. 2944, s. 2. (Temmuz günlerinde karasineklerin bakkal ve aşçı dükkânlarına hücum edip yemekleri ifsat ettiğini ayrıca koyunları da rahatsız ettiğini belirten ve çaresini sunan "Varaka". Bu "Varaka"ya göre sineklerden kurtulmanın yolu ceviz yapraklarının üç avuç miktarı kadarını bir kovada bir gece bekletip sonra kaynatarak bu suyu sinek istenmeyen yere serpmektir.)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Kağıttan Mürekkebi İzale*, T.H., nr. 2881, s. 2. (Yanlışlıkla kâğıda dökülen mürekkebin yazıyı çirkinleştirmesini önleme yollarını aktaran "Varaka".)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Mürur-ı Zamanla Acımış ve Kokmuş Olan Yağı Islah*, T.H., nr. 2867, s. 2. (Beklemek suretiyle bozulmaya yüz tutan yağı kurtarmak için bir kimyevî madde olan "Klorür dikalsiyum" ve bir de doğal madde olan "akarsu" tekniklerini öneren "Varaka".)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Pamuk Yağı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 1. (Zeytinyağına pamuk yağı karıştırılması konusuna değinen ve bakır tel ve cam çubuk yardımıyla saf zeytinyağını anlamayı öğreten "Varaka".)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Suya demir konulması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2863, s. 1. (Suyun içine konulan demir parçasının suyun mikrobunu çektiğini iddia eden metin.)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Un hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2959, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2951 numaralı sayısında geçen Avrupa'dan gelen unların acı çıkması üzerine Yenişehir'de yapılan tahlillerde bozuk olduğunun ortaya çıkmasını yorumlayan "Varaka".)

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Yumurtanın uzun saklanması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2869, s. 2. (Yazın ucuz olan yumurtanın kışın pahalandığı ve yumurta saklamanın zor olduğunu belirtip bir sene boyunca yumurtanın

bozulmaması için yumurtayı "sülfat disat"(kükürtdioksit) karışımına batırmak gerektiğini belirten "Varaka".)

Halil Hilmi (Çorum Belediye Reisi): *Tebrik mesajı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2973, s. 1. (Sultan II. Abdülhamit'in doğum gününü kutlayan metin.)

Halil Şinasi: *Sanayi-i Nefise Mektebi*, T.H, nr. 2800, s. 2. (Sanayi-i Nefise Mektebinin henüz yeni açılmasına rağmen sanat ve kültür hayatına önemli bir değer kazandırdığını belirten metin.)

Halil Şinasi: *Tashih*, T.H., nr. 2824, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat'*te yayımlanan "Ziraat" adlı makalede yanlışlık yapıldığı "Ziraat-ı Fransa'nın" ifadesinin "ziraat ve çobanlık" olması gerektiğini belirten "tashih" metni.)

Halil Şinasi: *Ziraat*, T.H., nr. 2816, s. 2. (Halil Şinasi tarafından kaleme alınan ziraatın insanlık için ne kadar önemli olduğunu ele alan metin. Metnin sonunda *Tercüman-ı Hakikat* adına teşekkür yazısı var ayrıca böyle yazıları her zaman bekledikleri ifade edilmiştir.)

Halil Rıza (Karesi Vilayeti Alay Beyi): *İthamlara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2914, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2892 numaralı sayısında yayımlanan yazıda Ali Efendi ile Halil Rıza'nın rüşvet ve yolsuzluk yaptığına dair iddiaları yalanlayan "Varaka".)

Halim (Kulaksızzade): *Midilli mahkemeleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2609, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2547 numaralı sayısında yayımlanan bir yazıda Midilli'deki idare ve yargı organlarına getirilen eleştirilere karşı yazılmış ve iddiaları yalanlayan "Mektub-ı Mahsus". Midilli'nin iddia edilenin aksine son zamanlarda geliştiğini sayısal verilerle kanıtlamaya çalışmıştır.)

Halit (Müddei Umumi): *Hukukî makale başlıksız olarak*, T.H., nr. 2787, s. 3; nr. 2788, s. 2-3. (Müddei Umumi Halit Bey tarafından kaleme alınan bazı hukukî usuller ve bunlar etrafındaki tartışmalara cevap veren "Makale".)

Hasan (Mustafapaşa Belediye Reisi): *Bayram etkinlikleri konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2767, s. 1. (Bayram süresince "millet-i sadıka"nın çeşitli

etkinliklerle bayramının daha güzel geçmesi için çabalandığını belirten "Telgraf" metni.)

Hasan (Mamüretülaziz Valisi): *Cami inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2878, s. 2. (Elazığ'da yapımı devam eden cami inşaatı hakkında bilgi veren "Telgraf" metni.)

Hasan (Mamüretülaziz Valisi): *İdadi inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2905, s. 1-2. (Elazığ vilayet merkezinde inşası sona yaklaşan lise binası hakkında bilgi veren "Telgraf" metni.)

Hasan (Adana Valisi): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2968, s. 1. (Uzun süren kuraklıktan sonra Adana çevresine yedi sekiz gündür yağmur yağdığını belirten "Telgraf" metni.)

Hasan (Adana Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2858, s. 1. (Son birkaç gündür Adana'ya iyi oranlarda ve her yere ulaşacak şekilde yağmur yağdığını belirten "Varaka".)

Hasan (Mamüretülaziz Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2821, s. 1. (Dâhiliye Nezaretine çekilen Elazığ bölgesinde son günlerde yağışın olduğu ve ziraata başlandığını bildiren "Telgraf" metni.)

Hasan Hani (Hafızzade): *Eski Kollu Divan Islahı*, T.H., nr. 2734, s. 3. (Hissi azalmış kollu divanların devrin fotoğrafçıları için işe yaramaz hale geldiğini belirten ve tamirinin mümkün olmadığını iddia eden "Varaka". Sadık Efendi tamir edebilirim derse ona bu divanlardan yollanacağını belirtilmiştir.)

Hasan Hani (Hafızzade): *"Fotoğraf" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2716, s. 3; nr. 2720, s. 2; nr. 2722, s. 2-3. (*Tercüman-ı Hakikat*'te devam eden "Fotoğraf" bahsine katılan, fotoğrafın karakalem gibi basit bir uğraş olmadığını çok pahalı bir meşgale olduğunu ve birçok teknik meselesinin bulunduğunu belirten "Varaka".)

Hasan Rıza (Topçu Mülazım-ı Evvel): *İstikbal Topçuluğu*, T.H., nr. 2851, s. 2; nr. 2852, s. 2-3; nr. 2853, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 2; nr. 2856, s. 2; nr. 2857, s. 2; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2862, s. 2; nr. 2863, s. 2; nr. 2866, s. 2-3; nr. 2896, s. 2-3; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2-3; nr. 2900, s. 2;

nr. 2903, s. 2-3; nr. 2904, s. 2; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 2. (Alman Binbaşı Reichenau tarafından kaleme alınan, Topçu Yüzbaşı Mehmet Rüştü ve Topçu Mülazım-ı Evvel Hasan Rıza tarafından Almancadan Türkçeye tercüme edilen askerî topçuluktaki ilerlemeleri ve yenilikleri aktaran "Mebahis-i Askeriye".)

Hayrettin (Leskovikli): bk. [GÖÇEN], Hayrettin Nedim.

Heybeti: *"Letaif Sergisi" için teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 3. ("Letaif Sergisi"nin güzelliğinden bahsedip *Tercüman-ı Hakikat'*e katkılarından dolayı teşekkür eden metin.)

Heybeti: *"Letaif Sergisi" için "Gazel" başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3. ("Letaif Sergisi"nin güzelliğinden bahsedip burası için kaleme aldığı yeni tarzda gazeli neşrettiği "Letaif". Gazel de ilk beyit kendi içinde kafiyeli değildir.)

Hıfzı: *Kasıt-Ümit*, T.H., nr. 2532, s.2-3. (*Saadet* gazetesinde El-hac İsmail Efendi tarafından yayımlanan "Kasıt-Ümit" adlı yazıya bir cevap niteliğinde olan yazarın ilgili konudaki kendi fikirlerini ortaya koyduğu "Varaka")

Hof: *Düşman Karşısında Bulunan Bir Müfrezenin Emniyet-i Hizamatı* (Mütercimi Tevfik), T.H., nr. 2837, s. 2-3; nr. 2841, s. 2; nr. 2845, s. 2; nr. 2849, s. 2-3; nr. 2884, s. 2; nr. 2885, s. 2; nr. 2886, s. 2; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2894, s. 2-3. (Alman askerî harp nizamı konusunda bilgiler veren "Mebahis-i Askeriye")

Hulki (On İkinci Alayın Dördüncü Zabitanından): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2509, s. 3. (Hulki Bey tarafından Beşir Fuad'ın yazı dizisine katkı olarak yollanan askeri konuda yazılmış bir metin. Beşir Fuad böyle konuyu zenginleştiren katkılara her zaman açık olduğunu belirtmiştir.)

Hüsamettin Faik Şahap: *"Kundakçılar" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2758, s. 1. (İstanbul-Fındıklı-Dereiçi Mahallesinde kundakçıların mahalleyi yakmak için eylem yapmaya teşebbüs ettiği, önceki gece mahalle halkının pusu kurmasına rağmen kundakçıların kaçmayı başardıklarını belirten ve Dâhiliye Nezaretini yardıma çağıran "Varaka".)

Hüseyin (Darüttalim Mektebi Talebesi): *Hadise mi Delalet Eder Zamane mi Meselesinin Neticesi*, T.H., nr. 2626, s. 2. (El-hac İbrahim ile Cûdî Efendi arasında devam eden "Nahiv Tercümesi" odaklı dinî tartışmaya katılan ve hocası El-hac İbrahim'den yana tavır alan "Varaka".)

Hüseyin Hilmi (Karahisar-ı Sahip Memur-ı Defter Hakanı): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2618, s. 3. (*Ceride-i Havadis* gazetesinin yüz on yedinci nüshasında çıkan Hüseyin Hilmi'nin görevden el çektirildiğine dair haberleri yalanlayan ve herhangi bir kusuru olmadığı için görevine devam ettiğini belirttiği "Varaka".)

Hüseyin Hulki: *Girit konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2558, s. 2-3. (Girit adasındaki gelişmelerden bahseden paşaların buradaki ihmallerini belirten ve Padişah'ın buraya gösterdiği önemi hatırlatan "Mektub-ı Mahsus")

Hüseyin Hulusi (Kaymakam): *Doktora teşekkür başlıksız olarak,* T.H., nr. 2771, s. 1. (Kaymakam Hüseyin Hulusi'nin yakalandığı "istiska" yani su toplanması hastalığından bîçare ve muzdarip iken kendisini tedavi eden Üsküdar Nisa Hastanesi Baştabibi Zir Hacıyan Efendi sayesinde sağlığına kavuştuğunu belirttiği ve doktora teşekkürlerini sunduğu "Varaka".)

Hüseyin Kazım Kadri: *İnek*, T.H., nr. 2672, s. 3. (H(a). Kazım imzası ile yayımlanan, Aydın bölgesinde ziraat için en uygun hayvan olarak nitelendirilen ineğin özelliklerinden ve öneminden bahseden "Fenniye".)

Hüseyin Rahmi: bk. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi.

Hüseyin Remzi (Doktor): *Çiçek hastalığı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2957, s. 3. (Çiçek Hastalığının çok yaygın olduğunu ve her insanın bu hastalığı mutlaka geçireceğini belirten ve hastalığın nasıl kolay atlatılacağı hakkında bilgi veren tıbbî "Fenniye".)

Hüseyin Remzi (Kaymakam-Doktor): *Şarbon aşısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2568, s. 2-3. (Kaymakam-Doktor Hüseyin Remzi Efendi'nin özellikle besilik hayvanlar için uygulanacak "Şarbon Aşısı" hakkında bilgi verdiği fennî metin.)

Hüseyin Sıtkı (Hacı Ganizade): *Mahkeme kararı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2730, s. 2. (Hüseyin Sıtkı'nın kendini savunup basını eleştirdiği ve davasının sonucu için temyize gideceğini belirttiği "Mektup".)

İbnülmeleki Edip: *Siyah Güvercinler*, T.H., nr. 2660, s. 2-3. (Savaş dönemlerinde şehrin düşman tarafından işgali durumunda bunu diğer şehirlere haber vermek için en uygun vasıtanın siyah güvercinler olduğunu ve tarihte kullanıldığını belirten metin.)

İbnürreşat: *Sağlık konusundan başlıksız olarak*, T.H., nr. 2547, s. 2. (İbnürreşat'ın önce sağlığın öneminden bahsedip daha sonra tıp eğitimi hakkında görüşlerini dile getirdiği "Aynen Varaka".)

İbnürreşat Ali Ferruh: *Şiir tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2731, s. 2. ("İbnürreşat Ali Ferruh" İzmir'de çıkan *Hizmet* gazetesinde kendisi hakkında "Ukâz-ı Şübban" takma adı ile yazılan yazıda "Muallim falan, malum filan" şiirine istinaden "Muallim Ali Ferruh" denilerek kendisiyle küstahça alay edildiğini belirttiği "Mektub-ı Mahsus".)

İbrahim Ethem (Katip): *Beyazıt Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2587 numaralı sayısında yayımlanan bir yazıda "Sömbeki Mahkeme Reisi Beyazıt Efendi"nin işini iyi yapmadığı iddiasını yalanlayan ve iddiaların mesnetsiz olduğunu dile getiren "Mektub-ı Mahsus".)

İbrahim Ethem (Giritli): *Hacı Emin Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2791, s. 2. (Giritli İbrahim Ethem tarafından kaleme alınan Ahmet Midhat Efendi'nin *Tercüman-ı Hakikat'*in 2603 numaralı sayısında yayımlanan "Notacı Hacı Emin Efendi" adlı makalesini öven ve Ahmet Midhat ile Hacı Emin Efendi'ye kültürel hizmetlerinden dolayı teşekkür eden "Varaka".)

İbrahim Ethem (Giritli): *İntibahâver Bir Fıkra-yı Tarihiye*, T.H., nr. 2718, s. 3. (*Nahid* risalesinden alınan, İbrahim Ethem tarafından tercüme edilen miladî 1507 yılında "Pierre Taska" adlı genç bir fırıncının gümüş bir bıçak kabını bulup cebine atması ile başlayıp idama kadar giden süreci anlattığı tarihî ve yaşanmış bir hikâyenin metni.)

İbrahim Ethem: *"Mufassal"daki imlâ hatası üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2. (Ahmet Midhat'ın kaleme aldığı *Mufassal* tefrikası içinde bir yerde yapılan imlâ hatasını eleştiren devamında ise bu eseri literatüre kazandıran Ahmet Midhat'a teşekkür eden "Varaka". Mevzubahis olan imla hatası kısaltmanın "B.D." olması gerekirken "B.T(e)" şeklinde yapılmasıdır. *Tercüman-ı Hakikat* bu hatanın Latin harfinin Arap alfabesine çevrilmesi sırasındaki zorluktan kaynaklandığını belirtmiştir.)

İbrahim Ethem (Giritli): *Sadakatin Son Derecesini Musavver Bir Vakıa*, T.H., nr. 2757, s. 3. (Giritli Mütercim İbrahim Ethem tarafından İngiliz edip ve tıpçı Grevill'den tercüme edilen bir aile hikâyesi.)

İbrahim Ethem (Giritli): *Veladet-i İsa'nın Yevm-i Mukaddemi*, T.H., nr. 2772, s. 3; nr. 2773, s. 3. (İskoçya'nın *Eucormos* adlı dergisinden okunup tercüme edilen Hz. İsa'nın mucizevî kıssasından "Fıkra-yı Muhayyile".)

İbrahim Fahri (Duyun-ı Umumi Müntesiplerinden): *Âmâlar için açılan okul hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2706, s. 2. (Kahire'de âmâlara eğitim vermek için açılan okulun yanına sağırlar için de okul açıldığını bildiren "Mütenevvia" Bu okullarda eğitimin hangi metotlar ile yapıldığından da söz edilmiştir.)

İbrahim Hakkı (Dava-yı Vekil): *Hukukî konular hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2768, s. 2. (Trakya bölgesindeki anlaşmazlıklar ve eşkıyalıklara karşı yürütülen asayiş ve hukuk mücadelesinden bahseden "Varaka".)

İbrahim Hakkı (Dava-yı Vekil): *Padişahın hayırları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2751, s. 3. (Padişah'ın Edirne'deki Feyz Mekteplerinde çocukların daha iyi bir eğitim ve ahlak almaları için yaptığı bağışları öven "Varaka".)

İbrahim Şevki (Doktor): *Kolera Avrupaî Tabir Bir Maraz-ı Beledînin Esbabı ile Tedavisi Hakkındadır*, T.H., nr. 2954, s. 3. (Özellikle yaz aylarının sonunda salgın derecesinde artan kolera hakkında bilgi veren ve kolera ile mücadele yöntemlerini aktaran tıbbî "Fenniye".)

İbrahim Zühtü (Mahkeme Reisi): *Midilli mahkemeleri haberini tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 3. (*Saadet* gazetesinde çıkan bir haberde Midilli

mahkemelerinin düzgün işlemediği, mahkeme kararlarına gölge düştüğü gibi ithamları üzerine Midilli Mahkeme Reis İbrahim Zühtü'nün kaleme aldığı ve ilgili iddiaları yalanladığı "Mektub-ı Mahsus")

İhsan: *Tefrikalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2533, s. 2. (İhsan adlı okuyucu tarafından yollanan gazetenin tefrika politikasının olumlu ve olumsuz yönde eleştirildiği ayrıca *Musahabat-ı Leyliye*'nin cüzlerinin beş kuruş olmasının pahalı olduğunu savunan "Varaka". *Tercüman-ı Hakikat* pahalılık konusunda bir cevap yayımlayarak kendini savunmuş ve maliyet konusunda Arakel'i şahit göstermiştir.)

İhtiyar Bir Asker: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız*, T.H., nr. 2921, s. 2. (Uzun ve soğuk kış gecelerinde vakit geçirmek için daha fazla okunacak şeye ihtiyaç duyulduğunu belirten ve bu konuda *Askerî Mecmua* ile *Tercüman-ı Hakikat'*in büyük hizmetler sunduğunu belirttikten sonra daha fazla roman tefrikası yayımlanmasını talep eden "Varaka". Ayrıca *Müdafaa* eserinin batı lisanlarına çevrilerek Avrupa'da da yayımlanmasını öneriyor.)

İlhami: *Rüzgarlar*, T.H., nr. 2678, s. 3; nr. 2689, s. 3. (*Nahid* risalesinden alınan rüzgârların havanın hangi hareketleri sonucu oluştuğunu izah eden "Fenniye".)

İrfani (Ceza Reisi): *Sal-i cedid kaside*, T.H., nr. 2781, s. 2. (İzmit Sancağı Ceza Mahkemesi Reisi İrfani Efendi tarafından kaleme alınan sal-i cedid kaside.)

İsa: *"Dava Vekilleri" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2578, s. 1. (Adliye Nezaretinden yapılan duyuruya göre Dava Vekilliği görevine Hasan Tahsin ve Mustafa Şevki'nin getirildiğini belirten metin.)

İsa (Maliye Hazine-i Celilesi Halfesinden): *Mustafa Rıfat Paşa hakkındaki haberleri yalanlama başlıksız olarak*, T.H., nr. 2642, s. 2. (*Tarik* gazetesinin 1075 numaralı sayısında çıkan Medine-i Münevvere Muhafızı Mustafa Rıfat Paşa hakkında iddia edilen malî ithamlara cevap olarak yazılan ve bu ithamları reddeden "Varaka".)

İshak (Çerkes Muhtaroğlu): *Kütahya-İzmit asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2732, s. 2. ("Kütahya ile İzmit" hattında asayiş durumu ve eşkıya varlığı hakkında bilgi veren metin.)

İsmail Hakkı (Müşir): *Eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2664, s. 1. (Musul civarında bulunan İsmail Hakkı Paşa tarafından mabeyne yollanan bölgede birtakım eşkıyanın derdest edildiğini bildiren "Telgraf" metni.)

İsmail Hakkı: *Piyango hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2520, s. 2. (Canto tarafından satılan piyango biletlerine hiç ikramiye çıkmadığına dair bir "Varaka". Gazeteden verilen cevapta ise dün bir kişiye Hamburg Piyangosundan ikramiye çıktığı belirtilir.)

İsmail Hakkı (Teftiş-i Askeri Komisyonu Reisi): *Tutuklanan eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1. (Musul-Kerkük bölgesinde bulunan Hemavend aşiretinden birtakım eşkıyanın derdest edilerek tutuklandığını bildiren "Telgraf" metni.)

İsmail Hakkı (Komisyon Reisi): *Vakıflar hakkında başlıksız olarak*, TH., nr. 2610, s. 1. (Dönemin Vakıflar Bakanı Mustafa Nuri Paşa ve Komisyon Reisi İsmail Hakkı tarafından yayımlanan vakıfların mevcut durumu, gelir ve gider kalemleri hakkında bilgilerin paylaşıldığı metin.)

İsmail Sadık: *"Nevruz" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2643, s. 3. (İsmail Sadık'ın daha önce yayımladığı "Nevruz" başlıklı yazıya "Bahriye Mektebi Muallimi Mustafa Hilmi"nin *Tarik* gazetesinde yaptığı eleştirilere verilen cevapları içeren "Varaka".)

İsmail Safa: *Gazel*, T.H., nr. 3000, s. 5. (İsmail Safa tarafından kaleme alınan aşk ve hasret konulu gazel. *Tercüman-ı Hakikat* İsmail Safa gibi genç ve yetenekli şairlere kapılarının her zaman açık olduğu belirtilmiştir.)

İsmail Sami ("Mekteb-i Hukuk"tan): *Ahlak konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2606, s. 3; nr. 2607, s. 3. (İdeal ahlakın mümkün olmadığını belirtmekle beraber ulaşılabilecek en iyi ahlak seviyesine gelmek için ilim sahibi insanlara düşen yirmi beş vazifeyi sırasıyla dile getiren "Makale".)

İsmail Sami ("Mekteb-i Hukuk"tan): *İnhitab-ı Ahbab*, T.H., nr. 2675, s. 2-3. (Önce ahbap seçiminin ne kadar önemli olduğunu alıntı ve örneklerle açıklayan daha sonra bu konuda yapılması gerekenleri sıralayan "Mütenevvia".)

İspiraki (Serkâtip): *Ticaret odası raporu başlıksız olarak*, T.H., nr. 2651, s. 2. (Dersaadet Ticaret Odası Başkâtibi İspiraki Efendi tarafından hazırlanan Trabzon-İran arasındaki transit seferler konusunda Trabzon depolarının yetersiz olduğunu bildiren rapor.)

İşletici İdare: *Rumeli Demiryollarına ait başlıksız olarak*, T.H., nr. 2502, s. 4; nr. 2504, s. 4; nr. 2505, s. 4; nr. 2507, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2517, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2575, s. 4; nr. 2585, s. 4; nr. 2587, s. 4; nr. 2589, s. 4; nr. 2626, s. 4. (Rumeli Demiryollarına ait bazı hatlardaki seferlerin ve saatlerin değişikliklerini belirten, Üsküp ve Selanik başta olmak üzere birçok yere giden katarların kalkış saatlerini bildiren ilan.)

İşletme Kumpanyası: *Sefer değişikliği hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2659, s. 2; nr. 2660, s. 3. (Balıkpınarı münasebetiyle Rumeli Demiryollarının ilgili katarlarının Kazlıçeşme'de duracağını bildiren ihtar.)

İşletme Müdüriyeti: *İlan-ı Mahsus*, T.H., nr. 2506, s. 3. (Şimendifer idaresinden yapılan, Pazar günü Dersaadet-Ayasofya arası katarlarının lağvedildiğini bildiren ilan.)

İzzet (Edirne Valisi): *Resmi*, T.H., nr. 2520, s. 1. (Edirne Valisi İzzet Paşa tarafından Miralay Sadi Bey'e verilen tevcihin aktarıldığı metin.)

İzzet (Edirne Valisi): *Telgraf hattı inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2504, s. 1. (Karacaali kazasına çekilen telgraf hattının inşaat işleri hakkında bilgi veren metin.)

İzzet (Mehmet Sabri Efendi Vekili): *Sıtkı Paşa davası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3. (Sıtkı Paşa Davası nedeniyle tutuklu bulunan Sait ve Cemil Paşaların beraat etmesinden duyulan rahatsızlık ve üzüntüyü dile getiren "Varaka".)

K(af). Fuad: *Orman ve Muidd-i Madenlerimiz*, T.H., nr. 2603, s. 3; nr. 2604, s. 3. (Osmanlı Devleti'nin iki temel üzerinden yükseleceğini, bunların adalet ve servet olduğunu belirtip servet kısmı için orman ve maden konusunda ciddi bir atılıma ihtiyaç olduğunu savunan "Mütenevvia".)

K(af). Mehmet Nuri: *Şekerler Hakkında Bir Makaledir*, T.H., nr. 2778, s. 3. (Mehmet Nuri tarafından kaleme alınan şekerlerin çeşitlerinden ve muhteviyatından bahseden "Fenniye".)

Kadri (Diyarbakır Vali Vekili): *Şeytan Deresi Köprüsü hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2543, s. 1. (Diyarbakır'dan Dâhiliye Nezaretine yollanan ve Şeytan Deresi Köprüsünde herhangi bir sorun olmadığını buradan Halep yönüne geçişlerin salimen yapılabildiğini belirten mektup.)

Kamil (Sadrazam): *Prens Ferdinand hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2934, s. 1. (Sadrazam Kamil Paşa'nın *Levant Herald* gazetesinde yayımlanan Prens Ferdinand'ın Bulgaristan meselesi konusundaki tavrını kaleme aldığı metnin tercümesi.)

Kaulbars (General): *Bulgaristan meselesi konusunda notalar başlıksız olarak*, T.H., nr. 2542, s.2. (Rusya'nın Bulgaristan'dan sorumlu generali Kaulbars'ın Bulgaristan ayrılmadan evvel ana konularda Rusya'nın hassasiyetlerini belirttiği notaların metni. Bu dönemde dış siyasetin en önemli konusu Bulgaristan meselesidir. Bulgaristan toprak bütünlüğü, başına kimin kral yapılacağı ve askerî varlığı İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından sürekli bir çekişme vesilesi olmuş ve Osmanlı yakın zamanda kaybettiği bu toprakları sürekli gündeminde tutmuştur.)

Kemal (Mazlum Samarya'nın Vekil-i Musaddıkı Filibeli): *Samarya hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2656, s. 2. (Filistin'in Samarya bölgesine yerleşen Yahudiler ile bölge halkı arasındaki anlaşmazlıklardan bahsedip durumu "fitne" olarak niteleyen "Varaka".)

Kemalettin (Ayazma Polis Mevkiî Üçüncü Komiseri): *Üsküdar Pazarı hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2579, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2576 numaralı sayısında belirtilen Üsküdar Pazarının tahtalarının çalınması konusu ile ilgili habere cevap veren ve kovuşturmanın devam ettiğini belirten "Varaka")

Kenan: *Vefat üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2787, s. 2. (Yoldan geçerken denk geldiği cenaze merasiminin tanıdığı bir genç olan Mehmet Ali Ağazade Refik Bey olduğunu öğrenince derin bir üzüntüye uğradığını ve genç ölümlerin çok acı olduğunu bildiren "Varaka".)

KOCK, Paul de: *Kamere Aşık*, (Mütercim:Ahmet Midhat) T.H., nr. 2501, s. 2; nr. 2502, s. 2; nr. 2503, s. 2; nr. 2504, s. 2; nr. 2505, s. 2; nr. 2506, s. 2; nr. 2511, s. 2; nr. 2512, s. 2; nr. 2513, s. 2; nr. 2514, s. 2; nr. 2515, s. 2; nr. 2516, s. 2; nr. 2521, s. 2; nr. 2522, s. 2; nr. 2523, s. 2; nr. 2524, s. 2; nr. 2527, s. 2; nr. 2528, s. 2; nr. 2529, s. 2; nr. 2530, s. 2; nr. 2531, s. 2; nr. 2534, s. 2; nr. 2535, s. 2; nr. 2536, s. 2; nr. 2540, s. 2; nr. 2542, s. 2-3; nr. 2543, s. 2; nr. 2545, s. 2; nr. 2546, s. 2; nr. 2553, s. 2; nr. 2554, s. 2; nr. 2555, s. 2; nr. 2556, s. 2; nr. 2561, s. 2; nr. 2562, s. 2-3; nr. 2563, s. 2-3; nr. 2564, s. 2; nr. 2565, s. 2; nr. 2566, s. 2; nr. 2567, s. 2; nr. 2568, s. 2; nr. 2570, s. 2; nr. 2571, s. 2; nr. 2573, s. 2; nr. 2574, s. 2-3; nr. 2575, s. 2; nr. 2576, s. 2; nr. 2577, s. 2; nr. 2578, s. 2; nr. 2580, s. 2; nr. 2581, s. 2; nr. 2582, s. 2; nr. 2583, s. 2; nr. 2584, s. 2; nr. 2588, s. 2; nr. 2589, s. 2; nr. 2590, s. 2; nr. 2597, s. 2; nr. 2598, s. 2; nr. 2599, s.2; nr. 2600, s.2; nr. 2601, s.2; nr. 2604, s. 2; nr. 2605, s. 2; nr. 2606, s. 2; nr.2607, s. 2; nr.2611, s. 2-3; nr. 2612, s. 2; nr. 2613, s. 2-3; nr.2614, s.2-3; nr. 2615, s. 2; nr. 2616, s. 3; nr. 2617, s. 2; nr. 2625, s. 2; nr. 2627, s. 2-3; nr. 2625, s. 2; nr. 2629, s. 2; nr. 2630, s. 2; nr. 2631, s. 2; nr. 2632, s. 2; nr. 2633, s. 2; nr. 2634, s. 2; nr. 2635, s. 2; nr. 2636, s. 2; nr. 2637, s.2-3; nr. 2638, s. 2; nr. 2639, s. 2; nr. 2640, s. 2; nr. 2641, s. 2; nr. 2643, s. 2; nr. 2644, s. 2; nr. 2645, s. 2; nr. 2646, s. 2; nr. 2647, s. 2. (Fransız yazar Paul de Kock tarafından kaleme alınan orijinal adı "L'Amant de la Lune" olan romanın Ahmet Midhat tarafından Türkçeye tercüme edilerek yayımlanan tefrikası.)

Konyalı Birisi: *Hayri Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2790, s. 2. (Konya Vilayeti Maarif Müdürü Hayri Efendi hakkında *Konya* gazetesinin 826 numaralı sayısında çıkan yazısında bazı eksikler olduğunu belirtip bunları tamamlayan ve eğitim konularından bahseden "Varaka".)

Kostaki (Girit Valisi): *Bütçe konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2768, s. 2. (Girit'in yıllık irat düzeni konusunda bilgi veren "Telgraf" metni.)

Kostaki (Girit Valisi): *Girit idare işleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2753, s. 2. (Girit Valisi Kostaki tarafından halka idari işleyiş ve icraatlar hakkında bilgi vermek amacıyla yazılmış metin.)

Kostaki (Girit Valisi): *Girit'in asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2764, s. 2-3. (Girit Valisi Kostaki Paşa tarafından bölgede huzur ve asayişin tesisi için yapılan çalışmaları ve alınan önlemleri aktaran "Varaka".)

Kostaki (Girit Valisi): *Nizamname başlıksız olarak*, T.H., nr. 2853, s. 2. (Girit'te çıkan *Vicdan* gazetesinde görülen ve bölgede uygulanmaya başlanacak nizamname emirlerini bildiren metin.)

Krispi: *Bismarck hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2806, s. 2. (Mösyö Krispi'nin Prens Bismarck'ın albümüne bıraktığı övgü dolu hatıra notunun metni.)

Küçük Ethem (Evkaf memuru): *"Cep Lügatı" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2719, s. 2. (Kemalpaşazade Sait Beyefendi'nin yetmiş formadan oluşmasını tasarladığı *Cep Lügatı* adlı eserin kırk dört formasının tamamlandığını bildiren "Varaka".)

Latif (Mutasarrıf): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2. (Tokat Mutasarrıfı Latif'in Sivas vilayetine yolladığı, Tokat'ta hâlâ az yağmur yağdığı ve kuraklığın devam ettiğini bildirdiği "Telgraf" metni.)

Latif (Mutasarrıf): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2724, s. 3. (Haziranın dördüncü günü Erbaa'ya iki saat kadar yağmur yağdığı mısır ve afyon mahsulünün bundan faydalandığı ve dağ köylerine de yağmurun iyi geldiğini belirten "Telgraf" metni.)

Leman: bk. Makbule Leman.

LEONARD, S(in). (Müdür): *Kumpanyanın sigortası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2702, s. 2. (Mösyö S. Leonard'ın doğuda temsilci müdürü olduğu "2.000.000 Frank" sermayeli Belçikalı Santral Kumpanyasının İstanbul'da sigorta edildiğini bildiren metin.)

LESSEPS, Ferdinand de (Süveyş Kanalı Müdürü): *Süveyş Kanalı kuralları hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2631, s. 2. (Gündüzleri faaliyet gösteren "Süveyş Kanalı"nın Mart 1887'den itibaren geceleri de faaliyete devam edeceğini bildiren ve bu kanalı kullanmak isteyenlerin uymaları gereken kuralları maddeler halinde ortaya koyan metin.)

Levney: *Rusçuk'tan yapılan mektuplaşmalara dair başlıksız olarak,* T.H., nr. 2504, s.1. (Ajans Havas Vekili Mösyö Levney'in Rusçuk üzerine yapılan haberler konusunda kaleme aldığı metin.)

M. Ali: *Islah-ı Mevaşi Hakkında Bazı Mütalaat,* T.H., nr. 2961, s. 3. (Davar hayvanlarının nasıl daha verimli şekilde istihdam edileceğini açıklayan et ve süt miktarını artırma usulü üzerinde duran "Fenniye".)

M. Ali: *Usul-i İdare-i Mevaşinin Emniyeti*, T.H., nr. 2935, s. 3. (Davar hayvanlarının yetiştirilmesi düzenin ülkenin kalkınması için çok önemli olduğunu belirten inek, koyun vs. gibi hayvanların daha verimli olması için yapılan çalışmalardan bahseden "Fenniye".)

M. Bahattin: *Tahtelbahir Telefon*, T.H., nr. 2834, s. 3. (Önce telefon kavramını "nakl-ı seda" olarak açıklayan ve mucidi "Graham Bell"i tanıtan daha sonra ise bu icadın "tahtelbahir" yani denizaltılarda kullanılmaya başlandığını bildiren "Fenniye".)

M. T(ı): *Tahran'dan yollanan kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2767, s. 2-3. (Tahran'dan yollanan ve uzun zamandır güzel bir eser yollayamadığını için üzüldüğünü belirttiği ve akabinde dörtlükler halinde kaleme alınmış kasidenin bulunduğu "Varaka".)

M. Fahri (Doktor): *Adran Basillerinin Sinekler Vasıtasıyla İntişarı,* T.H., nr. 2904, s. 3. (Hastane içinde dolaşan sineklerin basilleri taşıdığını, kanı sömürürken basilleri bulaştırdığını ve mikrobun canlı olarak gezdiğini izah eden "Mütenevvia".)

M. Fahri (Doktor): *Fenn-i Tedavi-i Tıbbî,* T.H., nr. 2663, s. 2-3; nr. 2664, s. 3; nr. 2665, s. 3. (Paris Tıp Cemiyetinden ve Cochin Hastanesi tabibi Doktor Dujardin-Beaumetz'un özellikle tarım ve yiyecekler üzerine görüşleri ve

tıbbî yaklaşımlarını ortaya koyduğu ve gelişmeleri aktardığı dersler şeklinde bölümlenmiş "Fenniye". Dujardin-Beaumetz bahçe bitkileri hakkında önemli çalışmalar yapmıştır.)

M. Fahri (Doktor): *Siğil ve Lekelerin Elektrik ile Tedavisi,* T.H., nr. 2652, s. 3. (Doktor M. Fahri tarafından *Ceride-i Tıbbiye-i Askeri* mecmuasından yayımlanmış olan siğil ve lekelerin elektrik ile ameliyat edilerek tedavisinin gerçekleştiğini ve ameliyat sonrası hiç iz kalmadığını belirten "Fenniye".)

M. K(ef). : *Edirne asayişi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2741, s. 2. (Edirne'deki asayiş ve düzenin eksikliğinden bahseden yeterince güvenlik gücünün bulunmadığından bahseden "Mektup".)

M. Mustafa (Mekteb-i Sultani Şakirdanı): *Bulutlar*, T.H., nr. 2601, s. 3. (Aydınlanma döneminin meşhur Fransız ediplerinden Bernardin de Saint Pierre tarafından yazılan Mekteb-i Sultani öğrencilerinden M. Mustafa tarafından Türkçeye tercüme edilerek yayımlanan bulutlar ve gökyüzü hareketlerini inceleyen ve açıklamaya çalışan "Mütenevvia".)

M. Nuri: *Bir beyit hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2812, s. 3. (Yabancı bir şiirin tercümesi verip üzerine yorum yapan ve tercümeyi eleştiren metin. Şiirin tercümesi, "Rahat yaşamak istersen dostlarına lütuf et/ Düşmanlarının da yüzüne gülüver"dir.)

M. Nuri: *Terakki-i Ziraat Muhtac-ı Fendir*, T.H., nr. 2931, s. 3. (Ziraatın ilerlemesi ve gelişmesinin fennî kapasitenin artmasına bağlı olduğunu savunan "Fenniye". Avrupa'dan örneklerle iddiasını güçlendirmiştir.)

M. R. (Bahriye Binbaşı): *İngiltere Devleti'nin "Bahr-i Sefid Donanması"nın Teşrinievvel Manevraları*, T.H., nr. 2830, s. 2-3. (İngilizlerin Akdeniz Donanmasının askerî gücü ve kabiliyeti hakkında bilgiler veren "Mevadd-ı Bahriye".)

M. Ş. (Mekteb-i Nüvvab'dan): *Hukuk konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2543, s. 2. (Dönemin kadı vekili yetiştiren okulu Mekteb-i Nüvvab'dan M.Ş. imzasıyla yollanan *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrikası devam eden *Musahabat-ı Leyliye*'de geçen hukuk bahsini eleştiren "Varaka". *Musahabat-ı*

Leyliye'nin fıkıh ile modern hukuku ayırt etmekten uzak olduğunu belirten iddialara gazete adına cevap verilmiştir.)

Makbule Leman: *Eleştiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2909, s. 2. (Leman Hanım tarafından kaleme alınan "Mufassal'ın Haşiyeleri" serisini büyük bir merak ve zevkle okuduğunu belirten devamında ise Fatih dönemi şairleri Ahmet Paşa ve Necati hakkındaki yorumları eleştiren "Varaka".)

Makbule Leman: *Hazan İçinde Bahar*, T.H., nr. 2778, s. 2. ("Fatma Makbule Leman Hanım"ın kaleme aldığı ve önsözünde bu eserin Ahmet Midhat'a ait *Hazan İçinde Hazan* adlı letaife nazire olmadığını belirttiği sanatlı hikâye.)

MALOT, Hector: *Bilgiç Kız* (Mütercimi Ahmet Midhat), T.H., nr. 2957, s. 2; nr. 2958, s. 2-3; nr. 2959, s. 2-3; nr. 2960, s. 2-3; nr. 2961, s. 2; nr. 2962, s. 2; nr. 2963, s. 2; nr. 2964, s. 2; nr. 2965, s. 2-3; nr. 2966, s. 2-3; nr. 2967, s. 2; nr. 2968, s. 2; nr. 2969, s. 2; nr. 2970, s. 2; nr. 2972, s. 2; nr. 2973, s. 2; nr. 2974, s. 2; nr. 2975, s. 2; nr. 2976, s. 2; nr. 2977, s. 2; nr. 2978, s. 2-3; nr. 2979, s. 2; nr. 2981, s. 2; nr. 2982, s. 2; nr. 2984, s. 2; nr. 2985, s. 2; nr. 2986, s. 2; nr. 2987, s. 2; nr. 2988, s. 2; nr. 2991, s. 2; nr. 2992, s. 2; nr. 2993, s. 2; nr. 2994, s. 2; nr. 2997, s. 6-7; nr. 2998, s. 6; nr. 2999, s. 6-7; nr. 3000 s. 5. (Ahmet Midhat tarafından Fransız yazar Hector Malot'un romanın tercüme edilerek yayımlanan tefrikası. Eser *Bilgiç Kız- Bir Hikâye-i Askeriye* başlığını taşımaktadır.

Marko Portakaloğlu: (Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye Muallim Muavini): *Telefon ve Fotoğraf tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2717, s. 2. (*Tarik* gazetesinin bin yüz yetmiş bir numaralı sayısında çıkan Ertuğrul Sancağı Başkâtibi Hüseyin Hüsnü Bey'e ait "fotoğraf" ve "telefonlu mikrofon" hakkında yazılan olumsuz görüşlere cevaben yazılmış "Varaka".)

Maruf (Süleymaniyeli): *Sınavlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2716, s. 2-3. (Süleymaniye'de yapılan imtihanların öğrencilerin aleyhine olduğunu iddia eden "Varaka".)

Mazhar (Mekteb-i Numune-i Terakki Mezunlarından): *İlim ve Marifet*, T.H., nr. 2648, s. 2. (Dinî konuların ele alındığı, dünyanın her özelliğinden Allah'a

ulaşıldığını belirten ve fal gibi zararlı şeylerden uzak durulmasını isteyen metin.)

Medrese-i Mezkura Ahalisi: *Hafızlık eğitimi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2. ("Ebu'l Fatih Sultan Han Cami Şerifi Havalisi"nin dinî eğitim ve hafız yetiştirme konusundaki eksiklerden duyduğu hoşnutsuzluğu dile getiren "Varaka".)

Mehmet Ali: *Beyan-ı Hakikat*, T.H., nr. 2808, s. 2. (Vakıf işletmesi şeklinde kurulan Selanik ile İstanbul arasında da işleyen vapur işletmesinin sefer düzenlemeleri hakkında isteklerde bulunulan "Varaka".)

Mehmet Ali (Baytar): *Hasta hayvanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2. (Rusya'dan gelen Kara Sığır büyükbaşlarında bazı hastalıkların tespit edildiği ve bu sebeple hayvanların tetkik edildiğini belirten yazı.)

Mehmet Arif ("Mekteb-i Numune-i Terakki" mezunu): *Fenn-i Kimya'dan Bir Nebze*, T.H., nr. 2675, s. 3. (Kimya tarihinden bazı misallerin verildiği, "Balık yağı" ile "Zac yağı"(Kibrit suyu) ilave edilen bileşimlerin özelliklerinden bahseden "Fenniye".)

Mehmet Cafer: *Dava ilanı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2585, s. 2. (İranlı tüccar Mehmet Cafer'in *Tercüman-ı Hakikat*'e yolladığı, Ağa Abdulgaffur Şirazî'nin kendisine açtığı dava ilgili Ahter gazetesine verdiği ilanda bahsedilenlerin yalan olduğunu savunduğu "Varaka".)

Mehmet Cevdet: *Telgraf Nezareti hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2541, s. 4. (Telgraf Nezareti için alınacak malzemenin işlemlerini belirten metin. Bu yeni alımda iki bin iki yüz demir direk ve dokuz bin metre kablo alınacağı belirtilmiştir.)

Mehmet (Hacı) Emin: *Mürtedin (Mugfelin) Rücûu yahut Nur-ı İman Münhasif Olmaz*, T.H., nr. 2817, s. 3; nr. 2818, s. 3; nr. 2819, s. 3; nr. 2820, s. 2-3; nr. 2822, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 2-3; nr. 2835, s. 2-3; nr. 2836, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 3. (Mehmet (Hacı) Emin Efendi tarafından kaleme alınan din değişimi ve "Hıristiyanlık Propagandası"na karşı çıkan dinî içerikli "Mütenevvia".

Ahmet Midhat tarafından esere bir mukaddime yazılmış ve bir tehlike olarak "Hıristiyanlık propagandası" üzerinde durulmuştur. Eserin başlığı 2817. sayıdan 2825. sayıya kadar "Mürted" (dinden dönen) şeklinde başlarken bu kelime 2825'de "Mugfel" (habersiz) kelimesine dönmüştür.)

Mehmet Fahri: *Seriryat-ı Dahiliye*, T.H., nr. 2733, s. 2-3; nr. 2734, s. 3. (Dâhiliye tedavilerinde kullanılan "ampitirin" adlı ateş düşürücü sınıfından sentetik bileşenin etkilerini ortaya koyan tıbbî "Fenniye".)

Mehmet Fahri (Doktor): *Makalat-ı Tıbbiye Meraklılarına Hayr-ı Havahane Bir Hitap*, T.H., nr. 2877, s. 2; nr. 2878, s. 2-3. (Tıbbî makalelerin rahat ve ihtiyaç duyulan konulara dair olması gerektiğini savunan, dış etkenlere göre şekillenen tıp yayınlarını eleştiren makale.)

Mehmet Fahri (Doktor): *Melbusat*, T.H., nr. 2891, s. 3; nr. 2893, s. 2-3. (Sağlığın korunması için en doğru giyinme teknikleri hakkında Fransız kaynaklardan edindiği bilgileri aktaran makale.)

Mehmet Faik: *Fırat ve çevresi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2738, s. 2-3; nr. 2740, s. 3. (Mehmet Faik tarafından Anadolu'nun Güneydoğusundaki Fırat Nehri'nin etrafının kültür ve coğrafyasının anlatıldığı "Mektup".)

Mehmet Hasbi (Kosova Muhasebe Kalemi): *Dergilerin dağıtımı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 2. (Priştine'den yollanan *Sebat* adlı derginin yılda yirmi dört nüsha gelmesi gerekirken dört-beş nüsha geldiği ve *Manzara*'nın hiç gelmediğini belirten ve durumdan şikâyet eden "Varaka".)

Mehmet Haydar (Baytar): *Hasta hayvanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2. (Rusya'dan gelen Kara Sığır büyükbaşlarında bazı hastalıkların tespit edildiği ve bu sebeple hayvanların tetkik edildiğini belirten yazı.)

Mehmet İhsan (Jandarma Binbaşı): *Askerî tartışma başlıksız olarak*, T.H., nr. 2617, s. 2. *(Ankara Vilayet Celilesi* gazetesinin altı yüz seksen dokuz numaralı sayısında Alaybeyi (Miralay) Said Bey tarafından kaleme alınan yazıdaki iddialara karşı çıkan ve kendi görüşlerini dile getiren vazifelerini hatırlatan "Varaka".)

Mehmet Kani: *Vapur gezisi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2725, s. 3. (Mehmet Kani'nin Dersaadet'ten bindiği bir Yunan vapuru ile geziye çıktığı her gece başka bir "Yunan şehrinde kaldıklarını" belirttiği ve gözlemlerini paylaştığı "Varaka".)

Mehmet Muhsin: *Mehmet Cafer'i tekzip başlıksız olarak*, T.H., 2588, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2588 numaralı sayısında yayımlanan Mehmet Cafer'in Mehmet Muhsin ve oğlu Ağa Abdulgaffur hakkındaki iddialarını tekzip eden "Aynen Varaka".)

Mehmet Muhsin, *Mehmet Cafer'i tekzip başlıksız olarak,* T.H., nr. 2594, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'te Mehmet Cafer imzasıyla yayımlanmış yazıdaki ithamları reddeden ve tüm işlerini Osmanlı ve İran kanunları çerçevesinde yaptığını belirttiği "Aynen Varaka")

Mehmet Nafi (Halep Belediye Reisi): *Birlik konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2767, s. 1. (Halep şehrinde İslam ve Osmanlı kimliğinin birlik içinde yaşadığını belirten "Telgraf" metni.)

Mehmet Necmettin (Debre Tahrirat Müsevvedi): *Hukukî tartışma başlıksız olarak,* T.H., nr. 2877, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2850 numaralı sayısında "Yanya'dan" başlığıyla gelen adliye komisyonu metnine itiraz eden "Mektup".)

Mehmet Nurettin: *"Tevcihat"a dair kıta,* T.H., nr. 2884, s. 1. (Sadat-ı Kiram soyundan Ebulhadi Efendi'nin yakını Meclis-i Maarif Azası Mehmet Nurettin tarafından görevinde aldığı yükselmeyle alakalı kaleme alınan kıta.)

Mehmet Raşit (Postane Memuru): *Posta işleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2556, s. 2. (Mehmet Raşit adlı posta memurunun kendisine daha yapılmış olan eleştirileri reddederek kendisinin işine vaktinden erken gelip işten geç çıkan birisi olduğunu belirttiği "Varaka".)

Mehmet Reşat (Kolağası): *Vefat haberinin düzeltmesi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 1. (Daha önce *Tarik* gazetesinde yayımlanıp sonra tashih edilen

Kadri Paşa'nın vefatı haberinin bir gün sonra *Tercüman-ı Hakikat*'te çıkması üzerine yapılan "Tashih".)

Mehmet Reşit: *Sahte çocuk davası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2881, s. 2-3. (Miralay Müteveffa Anştaş Beyin Zevcesi İftima Hatun'un meydana getirdiği sahte çocuk hakkında Dava Vekili Toros Bey'in izahnamesine karşı hazırlanan reddiyenin metni.)

Mehmet Rüştü: *Elektrik Memleketleri*, T.H., nr. 2851, s. 2-3; nr. 2852, s. 3. (Fransa'da elektrik kullanımının artması ve şehir hayatında elektriğin önemli bir unsur haline gelmesi ve buna bağlı gelişmeleri aktaran "Fenniye".)

Mehmet Rüştü (Topçu Yüzbaşı): *İstikbal Topçuluğu*, T.H., nr. 2851, s. 2; nr. 2852, s. 2-3; nr. 2853, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 2; nr. 2856, s. 2; nr. 2857, s. 2; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2862, s. 2; nr. 2863, s. 2; nr. 2866, s. 2-3; nr. 2896, s. 2-3; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2-3; nr. 2900, s. 2; nr. 2903, s. 2-3; nr. 2904, s. 2; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 2. (Alman Binbaşı Reichenau tarafından kaleme alınan, Topçu Yüzbaşı Mehmet Rüştü ve Topçu Mülazım-ı Evvel Hasan Rıza tarafından Almancadan Türkçeye tercüme edilen askerî topçuluktaki ilerlemeleri ve yenilikleri aktaran "Mebahis-i Askeriye".)

Mehmet Rüştü: *Kürre-i Arzın Birinci Günü,* T.H., nr. 2550, s. 3. (Dünyanın ilk döneminin nasıl olduğunu, insandan önce doğanın durumunu irdeleyen fennî metin.)

Mehmet Safvet: *Şiir Hakkında Mütalaa*, T.H., nr. 2689, s. 2-3. (Şairin şiir hakkında görüşlerini dile getirdiği ve vezin, hayal, fikir gibi konuların şiirdeki karşılığını ortaya koymaya çalışan "Edebiyat" metni.)

Mehmet Sait (Kaymakam): *Küçük Koğacılar'da kaybedilen altın hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2582, s. 1. (Küçük Koğacılar Kemeri çevresinde geçen Salı günü altın takım kaybeden zatın Kırkçeşme bekçilerine müracaat etmesi gerektiğini bildiren metin.)

Mehmet Sıtkı: *Beşir Ağa Cami hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2651, s. 2. (Beşir Ağa Camisi'nin harap durumda olduğunu belirtip buranın tadilatını isteyen "Varaka".)

Mehmet Şaban: *Dimetoka hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2633, s. 3. (Şimdilik vatan toprağı olan Dimetoka'dan askerî, malî ve sosyal konularda bilgiler veren "Varaka".)

Mehmet Şaban: *Mebahis-i Askeriye,* T.H., nr. 2544, s.2-3; nr.2547, s.2. (Aslı Almanca olan *Süvari Hakkında Mektuplar* adlı eserin Fransızca tercümesinden Türkçeye çevrilmiş askerî metin. Beşir Fuad'ın "Mebahis-i Askeriye" yazı dizisi içinde Alman ordu düzeninden bilgi veren yazılarına katkı vermek için yayımlanmış bir yazıdır.)

Mehmet Şaban (Mustafapaşa'da Süvari Öncü Alayın Beşinci Bölüğü Mülazım-ı Evveli): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2643, s. 2. ("Süvari Hakkında Mütalaatım" başlıklı bu kısımda Mehmet Şaban'ın, Osmanlı Süvari birliklerinin öneminden bahsettiği ve bu birliklerin daha da gelişmesi gerektiğini savunduğu metin.)

Mehmet Tevfik: *Mustafa Efendi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2587, s. 2. (Kasımpaşa'da Sirkeci Müslehiddin Mahallesi Cami-i Şerifi İmamı Müderrisin-i Kiramdan faziletli Mustafa Efendi'nin birkaç aydır hasta yattığını belirten "Varaka".)

Mehmet Tevfik (Erkan-ı Harbiye Kolağası): *Askeri mecmua hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 2. (Eğer silah arkadaşları tarafından da uygun görülürse muharebe zamanında *Sevkiyat-ı Askeriye* adlı mecmuanın gazetede neşredilmesini rica eden metin. *Tercüman-ı Hakikat* bu talebi kabul etmiştir.)

Mehmet Tevfik (Maliye-i Duyun-ı Umumi Evrak Odası Katiplerinden): *İlmiye*, T.H., nr. 2537, s. 2. (Elhac İbrahim Efendi ile Cûdî Efendi arasında geçen ve *Tercüman-ı Hakikat* ile *Saadet* gazetelerinde yayımlanan "Varaka"larla devam eden tartışmasının giderek amacından çıktığını belirten "Varaka".)

Mehmet Ubud: *Ruhsat hakkında başlıksız olarak,* nr. 2667, s.1. (Devletten ticaret izni alma, ruhsat çıkarma, ticaret için kiralanan alanın kullanım hakkı gibi konulardan bahsedip yardım ve kolaylık bekleyen "Varaka".)

Mehmet Zeki: *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2607, s. 2; nr. 2609, s. 2; nr. 2610, s. 2-3; nr. 2615, s. 2-3; nr. 2616, s. 2. (Balkanlarda özellikle Bulgar kaynaklı askerî hareketlilikten bahseden ve Bulgarların garp cephesinde güçlendiğini, Sırplar ile temas halinde olduklarını çeşitli başlıklar altında ortaya koyan askerî "Makale".)

Mekteb-i Mülkiye-i Müntehi Sınıfı Talebesinden Biri: *Ecnebi hekimler meselesi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2514, s. 2. ("Taşra Adliyesinden Biri" imzasıyla başlayan tartışmaya katılan ve fikirlerini dile getiren bir yazı.)

Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'den Muharrec Bir Doktor: *Ecnebi hekimler meselesi hakkında başlıksız olarak,* T.H. nr. 2515, s. 2. (Ecnebi doktorlar tartışmasına katılan yabancı bir doktorun daha önceki iddia ve ithamları eleştirdiği "Aynen Varaka".)

Memduh (Konya Valisi): *Konya Bölgesi yağışları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2793, s. 1. (Burdur Mutasarrıflığından yollanan Garb-ı Karaağaç bölgesine günlerdir yağmur yağdığı ve çiftçilerin çalışmaya başladığını bildiren "Telgraf" metni.)

Memduh (Konya Valisi): *Konya Bölgesi yağışları hakkında başlıksız olarak*, T.H., 2837, s. 1. (Konya civarında on beş gün kadar yağan yağmurlardan sonra yirmi sekiz gündür yağışların azaldığını bildiren resmî metin.)

Meslek-i Kitabetten Biri: *Köprü memurları hakkında şikayet başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 2. (Köprü memurlarının ahlak dışı hareketlerinin halkı "illallah" ettirdiğini belirten "Aynen Varaka".)

Mıgırdıç (Dersaadet İdare-i Mahsusa Şube Acentesi): *Gecikmeler konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2826, s. 2-3. (*Tercüman- Hakikat'*te çıkan bir yazıda gecikmeler nedeniyle acentenin suçlanması üzerine yazılan uzun mesafe vapurlarının kapasite, sayı ve sefer dönemlerini belirterek kendilerini savundukları "Varaka".)

Mihran (Matbaacı): *Ahmet Esat'a cevap başlıksız olarak,* T.H., nr. 2818, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2815 numaralı sayısında Ahmet Esat'ın "Varakaya Cevap" girişiyle yazdığı yazının gerçekleri yansıtmadığı, bir kere cevap verilecek bir "Varaka"nın olmadığı Ahmet Esat'ın adının sadece haberde geçtiğini "haysiyet sahibi" ifadesi ile Mihran Efendi'nin kastedildiğini savunan ve ilk haberinin doğru olduğunu tekrarlayan "Aynen Varaka".)

Milof (Müdde-i umumi): *Eşkıyalar hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2506, s.1. (Rusçuk ve çevresindeki eşkıyaların ve asayişi bozanların yakalanıp tutuklanması gerektiğini bildiren metin.)

Misak Kirkor (Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye Talebesi): *Deniz Hamamı*, T.H., nr. 2732, s. 3. (Fransız Doktor Robinson Efendi'nin yazdığı Misak Kirkor tarafından tercüme edilen ve deniz hamamlarının sağlık konusundaki faydalarından bahseden makale.)

Muallim Naci: *Mecmua-i Muallim,* T.H., nr. 2801, s. 1. (Muallim Naci tarafından çıkarılmaya başlanacak derginin tanıtımının ve mukaddimesinin bulunduğu metin. Muallim Naci devrinde farklı bir dergi çıkarmak istediğini belirtmiştir.)

Muallim Naci: *"Mecmua-ı Muallim" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2835, s. 2. (*Mecmua-ı Muallim'*in tanıtımı mahiyetinde olan "ile" edatının kullanımını örneklerle açıklayan "Varaka".)

Muallim Naci: *Şiir başlıksız olarak,* T.H., nr. 2993, s. 3. *(Mecmua-ı Muallim'*in otuz beşinci sayısından alıntı yapılan Muallim Naci'ye ait "vefa" ile "safa" hislerinin karşılıklı konuşması şeklinde kurgulanmış şiir.)

Muammer: *Sal-i cedid başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1. (Şehremaneti mensuplarından Muammer tarafından kaleme alınan "sal-i cedid".)

Muhammet Arifi (Nazilli Belediye Tabibi): *Mektub-ı Mahsus*, T.H., nr. 2522, s. 2-3. ("İzmir'den" ifadesi ile başlayan Doktor Muhammed Arifi'nin de ecnebi doktorlar meselesine dair tartışmaya katıldığı metin. Gazete ise bu yazının arkasına bir cevap metni yayımlayarak bu konunun artık ciddi bir şekilde ele alınıp çözüme kavuşması gerektiğini belirtmiştir.)

Muhibb-i Letaif Bir Zâir: *"Letaif Sergisi" için teşekkür başlıksız olarak,* T.H., nr. 2691, s. 3. (Letaif Sergisini her gün ziyaret ettiğini belirtip teşekkür eden ayrıca kendisi de yardımda bulunmak isteyen ziyaretçiye ait "Varaka".)

Muhittin: *Beşir Fuad hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2611, s. 2. (Ahmet Midhat'a hitaben Muhittin tarafından gazeteye yollanan, Beşir Fuad'ın intiharı üzerinden oluşturulan hikmet iddialarını ve bunun oluşturduğu intiharı yücelten havayı eleştiren "Varaka". Yazının bazı kısımları noktalarla doldurulmuştur. Buradan yazarın yolladığı Varakada sansür uygulandığı anlıyoruz.)

Muhittin: *Şan Şöhret Hangi Meslektedir?*, nr. 2612, s. 2-3. (Öncelikle en fazla şan ve şöhrete askerlerin sahip olduğu ve bunu da hak ettiklerini belirten devamında ise ediplerin de şöhrete kavuştuğunu belirten "Bend-i Mahsus".)

Muhittin (Trabzon Defterdarı): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2979, s. 1. (Trabzon'da son hafta içinde sürekli yağan yağmurun "feyz ve bereket" getirdiğini belirten "Telgraf" metni.)

Muhtar: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1. (Babıâli-i Ser-Askerî Mektebi Belagat Muallimi Muhtar Efendi tarafından kaleme alınan musammat tarzında, hicrî yılbaşı için yazılan kaside.)

Mumaileyhi Bilenlerden Biri: *İlyas Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2814, s. 2. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2811 numaralı sayısında Müfettiş İlyas Efendi hakkında çıkan bir fıkrada olayın aslına uygun anlatılmadığını belirten ve bu durumun düzeltilmesini talep eden "Varaka".)

Musa Kazım: *"Bir Muhibb-i Maarif"e eleştiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2910, s. 3. (Daha önce yayımlanmış "Bir Muhibb-i Maarif" imzalı yazıya muhalefet eden bu kişilerin eğitimden anlamadığı sadece konuştuklarını savunan "Varaka".)

Musikîperver Bir Adam: *Musikînin Ülkemizde Tedennisi*, T.H., nr. 2821, s. 2. (Ülkemizde "Sultan II. Mahmut" döneminden bu yana musikinin her geçen gün geriye gittiğini, Sanayi-i Nefisenin bu alana gereken katkıyı veremediğini iddia eden metin.)

Mustafa (Gureba Hastanesi Tabibi): *Mematttan Hayata Avdet*, T.H., nr. 2650, s. 3. (Doktor Mustafa tarafından kaleme alınan ölen ve hayat fonksiyonları duran bir bedenin artık hayata dönmesinin mümkün olmadığını belirten "Mebahis-i Fenniye".)

Mustafa (Kırışoğlu): *Çorum'daki düzensizlikler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 1. (Çorum'dan Kırışoğlu Mustafa adıyla *Tercüman-ı Hakikat'*e yollanan bölgedeki düzensizlikler dolayısıyla Kaymakam ve idari memurları şikâyet eden ve hükümetten yardım isteyen "Telgraf".)

Mustafa (Tonus Kaymakamı): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, nr. 2713, s. 2. (Tonus (Altınyayla) civarında kısa yağmurların yağdığı ancak kuraklığın devam ettiğini bildiren "Telgraf" metni.)

Mustafa (Nuri Paşa) (Evkaf Nazırı): *Vakıflar hakkında başlıksız olarak*, TH., nr. 2610, s. 1. (Dönemin Vakıflar Bakanı Mustafa Nuri Paşa ve Komisyon Reisi İsmail Hakkı tarafından yayımlanan vakıfların mevcut durumu, gelir ve gider kalemleri hakkında bilgilerin paylaşıldığı metin.)

Mustafa Hilmi (Mekteb-i Bahriye-i Şahane Muallimi): *İsmail Sadık'a cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2643 numaralı sayısında yayımlanan İsmail Sadık'a ait metinde "Nevruz" ile ilgili yapılan eleştirilere cevap olarak yazılan "Varaka".)

Mustafa Refik: *Açlığa Tahammülün Derecesi*, T.H., nr. 2839, s. 2. (Amerika'da "Doktor Tanır" adında tıpçının bir adamın yalnızca su içerek insanın uzun süre açlığa dayanabileceği üzerine yaptığı araştırmayı aktaran "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Akıldan Hariç Bir Seyahat*, T.H., nr. 2843, s. 3. (Okyanus aşırı yapılan gemi seyahatlerinde mesafe uzunluğu, yolculuk süresi ve zorluklardan bahseden "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Ayı ile Köylü*, T.H., nr. 2842, s. 3. (Bir ayı ile bir köylünün arasında geçen konuşma üzerinden ders veren fabl.)

Mustafa Refik: *Bahr Vasıtasıyla Muhabere*, T.H., nr. 2968, s. 3. (Amerikanların tel ve kablo kullanmaksızın denizin iletim faaliyetinden yararlanarak haberleşmeyi keşfettiklerini belirten "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Cereyan-ı Elektriğin Ziraata Faydası*, T.H., nr. 2898, s. 2-3. (İngiltere'de gelişen makine ve elektrik kullanılan modern tarımdan bahseden "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Dağların Alçalması*, T.H., nr. 2968, s. 3. (Güney Amerika'daki And Dağlarının yüksekliğinin yavaş yavaş azaldığının ölçüldüğünü belirten ve bunu sayısal verilerle destekleyen "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Garip Tesadüf*, T.H., nr. 2849, s. 3. (Amerika ile Afrika arasında ve Avustralya denizleri civarında yaşayan "Albatros" adlı kuş türüne ait bilgiler veren "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Harp Köpeği*, T.H., nr. 2971, s. 3. (Almanların düşman ve saldırganlara karşı savaşacak köpekler yetiştirdiklerinden bahseden "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *İntikalat-ı Elektrikiye Sürati*, T.H., nr. 2968, s. 3. ("Gold" adlı mamulle telgraftaki elektrik iletim hızının "22500 kilometreden 25700 kilometreye" kadar çıktığını belirten "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Kadınlarda Kuvve-i Şamme*, T.H., nr. 2876, s. 2-3. (Kadınların erkeklere göre fizyolojik olarak daha güçsüz ve narin olmasına rağmen bazı konularda erkeklerden daha güçlü olduğunu özellikle koku alma ve ayırt etme konusunda çok daha hassas ve donanımlı olduğunu belirten "Fenniye".)

Mustafa Refik: *Kamet-i Beşerin Tahvili*, T.H., nr. 2922, s. 3. (İnsanların boylarının niçin değiştiğini ve birbirinden farklı olduğunu irdeleyen "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Kan Yağmurları*, T.H., nr. 2922, s. 3. ("Çin Kıtası" olarak adlandırılan bugünkü Uzak Asya'nın muson bölgelerindeki şiddetli yağmurların etkilerinden bahseden "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Krupp Fabrikası*, T.H., nr. 2867, s. 3. (Alman demir-çelik döküm devi Krupp Sanayinin sahibi Alfred Krupp'un birkaç ay evvel öldüğünü

belirtip Krupp Sanayinin niteliklerini aktaran "Mütenevvia". Bu şirket dünya savaşları sürecinde daha da büyüyüp uluslararası bir şirket olmuştur.)

Mustafa Refik: *"Le Moniteur Oriental" gazetesinden alıntı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2741, s. 3. (*Le Moniteur Oriental* gazetesinde çıkan okuyucuya farklı konularda fikir vermek amacı ile yazılan metnin alıntısı. Örneğin mevcut sistemde toptancının buğday üreten çiftçiyi mağdur ettiği misallerle ispata çalışılmaktadır.)

Mustafa Refik: *Maymunların İstihdamı*, T.H., nr. 2856, s. 2. (Maymunların çok zeki hayvanlar olduğu, eğitilebildikleri ve çeşitli alanlarda istihdam edilebildiklerini belirten "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Mecra-yı Hazmda Mevadd-ı Ecnebiye*, T.H., nr. 2950, s. 3. (*Mecmua-ı Tıbbiye'*den alıntı yapılan yutulan bir paranın vücutta nasıl yok edileceğini irdeleyen "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Mehalik Merak*, T.H., nr. 2871, s. 3. (Gazetelerin son sayfalarındaki ilaç ilanlarında şifa aramanın hepsini deneme arzusunun tehlikeli bir merak olduğunu aktaran metin.)

Mustafa Refik: *Ne Sihirdir Ne Keramet*, T.H., nr. 2898, s. 2-3. (Hokkabazlık denilen göz aldatmasına dayalı eğlencenin faydasızlığından bahseden "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Örümceğin İpi*, T.H., nr. 2944, s. 3. (Mustafa Refik tarafından yazılan örümcek ipinin ipek yerine kullanılması tartışmasında örümcek ipinden bir çorap ve parmaksız eldiven üretildiğini aktaran "Mütenevvia".)

Mustafa Refik (Mekteb-i Mülkiye Mezunlarından): *Rus Kızlarının Falcılığı*, T.H., nr. 2959, s. 2-3. (Falcılık kavramının insanların merak duygusunu canlandırdığı için çok rağbet gördüğünü ve Rus kızlarının bu konuda çok yetenekli olduğunu bildiren "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Saman Doldurulmuş Bir Adam*, T.H., nr. 2953, s. 3. (Rusya'ya İmparatoriçe İkinci Katerina zamanında gelen İngiliz Thomson adlı adamın önce büyük görevlere getirilmesi sonra ansızın "Samanla Doldurulma Cezası"na çarptırılmasını aktaran "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Suni Yumurta*, T.H., nr. 2949, s. 3. (Amerika'da sunî yöntemlerle elde edilen yumurtalar hakkında bilgi veren "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Tûl-i Hayat*, T.H., nr. 2991, s. 3. (Uzun ve sağlıklı yaşamanın formülünü doğru yemek ve hareket olarak verdikten sonra en uzun yaşayan insanları listeleyen "Mütenevvia.)

Mustafa Refik: *Velespit Üzerinde Devr-i Alem*, T.H., nr. 2947, s. 3. (Amerika'nın San Francisco şehrinde yaşayan Thomas Stevens adlı gezginin bisikleti ile 1884 yılında çıktığı yolculuğu 1887 senesinde bitirdiğini aktaran "mütenevvia". Stevens bu gezisinde bisikletle San Francisco'dan Boston'a gelmiş, buradan Avrupa'ya geçip İstanbul ve Anadolu üzerinden İran ve devamında Hindistan'a ulaşmış. Asya'nın son limanına ulaşarak buradan San Francisco'ya geçerek bisikletle Dünya Turunu tamamlayan ilk insan unvanını almıştır.)

Mustafa Refik: *Yan Kesicilikte Terakki*, T.H., nr. 2851, s. 3. (Yankesicilerin, dolandırıcıların bir madamı dolandırmak için uyguladıkları sahtecilik metodunu aktaran ve herkesi uyaran "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Yanmaz Adamlar*, T.H., nr. 3000, s. 5-7. (Önceden yanmaz zannedilen birçok madenin kimyevi icatlarla yanabilir hale getirildiğini belirten tarihte adamların yakıldığı örnekler veren "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Yatak Nasıl Yapılır ise Öyle Uyunur*, T.H., nr. 2926, s. 3. (Bir Fransız dergisinden aktarılan yatak ile uyku kalitesi arasındaki ilişkiyi kanıtlayan "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Yetmiş Yaşında Bir Çocuk*, T.H., nr. 2949, s. 3. (Miss Caroline Sebas adlı kadının yetmiş yedi yaşında vefat ettiğini ancak bu yaşa kadar on iki yaşında bir kız çocuğu görünümüyle geldiğini aktaran "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Yılanın Düşmanları*, T.H., nr. 2857, s. 3. (Hayvanlar arasındaki ekolojik döngüden bahseden ve devamında yılanın avlandığı ve av olduğu hayvanları açıklayan "Mütenevvia".)

Mustafa Refik: *Yıldırımın İnsan Üzerindeki Tesiri*, T.H., nr. 2906, s. 2. (Yıldırımın insan üzerindeki ağır tesirini açıklamaya çalışan, yıldırım çarpmalarında vücutta oluşan tahribatı izah eden "Mütenevvia".)

Mustafa Rıza (*Nahid* Risalesi Sahibi): *Emin Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 2. (Arif adlı okuyucunun tanışmak için adresini istediği Hacı Emin Efendi ile kendisinin görüştüğünü ve Hacı Emin Efendi'nin namuslu ve terbiyeli güzel bir insan olduğunu belirten "Varaka".)

Mustafa Ziya: *"Orman ve Maden" tartışmasına cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2770, s. 2. (Mustafa Ziya'nın *Tarik* gazetesinde "Nüktedan" imzası ile yayımlanan mektuba verdiği cevaba *Saadet* gazetesinden "Nüktedan Biri" müstearıyla cevap verilmesi üzerine Mustafa Ziya'nın bu kişiye önce gerçek adını yazmasını söylediği ve tartışmanın olması geren yer olan *Orman ve Maden Mecmuası'*nda yapılması gerektiğini belirttiği "Varaka".)

Münir: *Tiyatro Eleştirisi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s. 2. (Osmanlı Tiyatrosu'nda oynanan *İki Öksüz Kızlar yahut Bir Sır Sahifesi* adlı dramın alanında parlak bir örnek olduğu, seyirciye her anlamda faydalı olduğunu belirten ve bu oyunun tekrar oynanmasını talep eden "Varaka".)

Müşir İsmail (Yaver-i Ekrem ve Memur-ı Islahat): *İran'dan gelen eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1. (Müşir İsmail tarafından Mabeyn-i Hümayun'a yollanan İran'dan Osmanlı toprağına firar eden eşkıyalar hakkında "Telgraf" metni. Bu telgrafa göre İran'dan Hüsamettin adlı komutan tarafından verilen bilgiye göre İran askeri kendi bölgesinde Hemavend aşiretinden on beş eşkıyayı derdest etmiş, yedi eşkıyayı öldürmüştür. Ancak on beş eşkıya firar ederek Osmanlı sınırından geçmiştir.)

Nabizade: *Galvano Plasti*, T.H., nr. 2676, s. 3. ("Galvano Plasti" yani plastik kaplamayı kimyanın sanayiye en büyük tatbiki olarak sunan ve bu konudaki gelişmeleri aktaran "Fenniye".)

Naçeviç: *Bulgar Notaları*, T.H. nr. 2504, s. 2. (14 Teşrinievvel 1886 tarihinde Bulgaristan ile Osmanlı Devleti arasında karşılıklı nota verilmesi konusunu aktaran metin.)

Nafiz: (Basra Vilayeti Valisi): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2877, s. 1. (Basra bölgesinde uzun zamandır devam eden kuraklığın toprağı iyice tahrip ettiğini bildiren "Telgraf" metni.)

Naşid (Suriye Valisi): *Mabeyn-i Hümayuna başlıksız olarak*, T.H., nr. 2521, s. 1. (Hac kafilesinin Şam'a vardığını Dersaadet'e bildiren metin.)

Nazım: *Yine "Umdetü'l Salihin*", T.H., nr. 2721, s. 1. (Nazım Bey'in kaleme aldığı *Umdetü'l Salihin* adlı eseri eski Mamüretülaziz Valisi Abdülnafi Efendi'nin *Saadet* gazetesinde eleştirmesi üzerine Nazım Bey'in yazdığı cevap metni. Tartışma dinî konular üzerinde özellikle "Huruf" meselesi üzerindedir.)

Nazif: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1. ("Divan-ı Hümayun Erbabından Nazif Beyefendi" tarafından kaleme alınan sal-i cedid kaside.)

Nazif (Suriye Valisi): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2957, s. 1. (Yaklaşık iki aydır Suriye civarında yağmur yağmadığını ve bu durumun ziraatı çok olumsuz etkilediğini bildiren "Telgraf" metni.)

Necati: *Vazifeşinaslıkta Efrat*, T.H., nr. 2666, s. 3. (Bir zaman önce yaşadığı vapur limana yanaştığında yolculardan birinin inerken denize düşmesini anlatan ve gemicinin suya atlayıp yolcuyu hemen kurtarmasını öven "Letaif")

Necip (Beykozlu): *Numune insan tipleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2666, s. 3. (Avrupa'da yaşayan normal insanlardan çok farklı durumları olan dört numune insan tipinden bahseden "Mütenevvia". Tiplerden bir tanesi kemik kırılması hastalığına sahip ve en küçük bir temasta kemikleri hemen kırılmaktaymış.)

Necip (Bahr-ı Sefid'de Seyyar "Mehmet Selim" Firkateyn-i Hümayunu Mühendislerinden Beykozlu): *Şayan-ı Taaccüp Bir Mevt*, T.H., nr. 2901, s. 2-3. (*Times* gazetesinden nakledilen Londra'da yaşayan "Rafael" adlı adamın çok okumak ve hızlı ezberlemekten beyin hastalığına yakalanıp öldüğünü belirten "Mütenevvia".)

Necip (Girit'te "Mehmet Selim" Firkateyn-i Hümayunu Mühendislerinden Beykozlu): *"Times Nehri"nde Şayan-ı Taaccüp Bir Med*, T.H., nr. 2871, s. 3. (İngiltere Kralı Üçüncü George'a ait kütüphanede bulunan bir risaleye

göre 1641 miladî yılında Times Nehri'nde görülmemiş büyüklükte bir med vakası yaşandığını aktaran "Mütenevvia".)

Necip (Mekteb-i Bahriye Talebesi Beykozlu): *Zeka konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2645, s. 3. (Beykozlu Necip tarafından kaleme alınan bir dülgerin oğlu olan Marofanti'nin dehası sayesinde ilim sahasında hızla yükselerek döneminde "deha-yı harikulade" olarak kabul edildiğini aktaran "Mütenevvia".)

Nedreti: *İşaretler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 3. (Tüm milletlerin ortak kullandıkları işaretlerden bahseden ve bunları izaha çalışan metin.)

Nedreti: *Ramazan letaifi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 3; nr. 2697, s. 3. (Bir hasta ile arkadaşı arasında geçen esprili ölüm diyalogunu aktaran "Letaif".)

Neklidof: *Özür Beyanına dair başlıksız olarak*, T.H., nr. 2504, s. 1. (Taş atan Bulgarlara bir Karadağlının iki el ateş etmesi üzerine Konsolosluk tarafından ateş eden kişinin derdest edilip tutuklandığını ve bu durumun ilgili makamlarda üzüntüye yol açtığını belirten bir özür metni.)

Neşet (Kerimizade): *Adliye Nezaretine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2935, s. 2. (Neşet Efendi tarafından kendiyle alakalı bir dava gerekçesiyle Adalet Nezaretine yazdığı ve kendini savunduğu metin.)

Neyçof: *"Bulgaristan Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2769, s. 3. (Bulgar Meselesini Osmanlı ve büyük devletler açısından ele alan, Prens Ferdinand'ın faaliyetlerinden bahseden metin.)

Nikanor: *Mülteciler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2659, s. 2. (Odesa'da bulunan Bulgar göçmenler hakkında bilgi veren, Ortodokslar arasındaki husumetten bahsedip kardeşin kardeşe küstüğünü belirten "Varaka".)

Nimet Salim: (Adliyeye Mensup): *Barika-yı Maarif*, T.H., nr. 2511, s. 3. (II. Abdülhamit Dönemi eğitim politikalarını öven, atılımlardan bahseden metin.)

Nuri: *Sal-i cedid başlıksız olarak*, T.H., nr. 2783, s. 2. (Mahkeme-i Ticaret-i İcra Memurlarından Nuri Bey tarafından kaleme alınan dörtlük şeklinde yazılmış sal-i cedid kasidesi.)

Ohannes Ferit (Kitapçı): *İsim değişikliği hakkında başlıksız* olarak, T.H., nr. 2824, s. 2. (Kendisine ait "Ohannes" adlı kitapçıyla Köprübaşında aynı adlı bir kitapçının sürekli karıştırılıyor olması dolayısıyla kendi adını "Ohannes Ferit" olarak kullanacağını bildiren "Varaka".)

Osman (Miralay): *Bolayır bölgesi ihtiyaçları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2824, s. 1. (Bolayır ve civarında yapılacak resmî harcamalarla ilgili bilgi veren "Telgraf" metni.)

Osman Cemi: *Sal-i cedid Kaside*, T.H., nr. 2781, s. 1. (Bahriye Mektebi Kalemi İkinci Sınıf Halfesinden Osman Cemi tarafından kaleme alınan sal-i cedid kasidesi.)

Osman Nuri (Tabip Baytar): *Baytarlık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2849, s. 3. (Önceki Cuma günü *Tercüman- Hakikat*'in 2845 numaralı sayısında yayımlanan Rıza Hidayet'in "Tabip Baytarlık" ile ilgili görüşlerine katkı sağlamak amacıyla yazılmış "Varaka".)

Osman Nuri (Tıbb-ı Baytarî Müntesiplerinden): *Baytarlık Nedir, Baytar Kimdir?*, T.H., nr. 2514, s. 2-3. (Baytarlık ilmi hakkında bilgiler veren ve bu ilmin ülkemizde henüz gereken önemi ve değeri görmediğini belirten yazı.)

Osman Nuri (Asakir-i Şahane Yüzbaşılarından): *Evkaf Nezareti ilanları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2969, s. 2. (Evkaf Nezaretinin ilanları dört haftalık vermesi şeklinde yapılan düzenlemeyi irdeleyen "Varaka". *Tercüman-ı Hakikat* adına verilen "Cevap"ta bu durumun iddia edildiği gibi bir sıkıntıya mahal vermediği belirtilmiştir.)

Osman Nuri (Cemaat-i İslamiye Reisi): *"Tarik" gazetesindeki sorulara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2950, s. 2. (*Tarik* gazetesinin bin dört yüz kırk beş numaralı sayısında çeşitli şahısların Osman Nuri'ye sorduğu sorulara Osman Nuri'nin verdiği cevaplardan oluşan "Varaka".)

Osman Nuri (Tıbb-ı Baytarî Müntesiplerinden): *Veba-yı Bakari*, nr. 2567, s. 2. (Baytar Osman Nuri tarafından kaleme alınan günümüzde "Sığır Vebası" olarak bilinen "Veba-yı Bakari" adlı hayvan hastalığı konusunda çiftçi ve

besiciyi bilgilendiren, alınması gereken önlemleri açıklayan "Aynen Varaka".)

Ömer (Başkatip): *Kayıp Mühür ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2801, s. 3. (Ömer Kâşif adlı adliye mührünün Eylül'ün on beşinci günü kaybolduğunu bildiren kayıp ilanı.)

Ömer Şevki (Zara Kaymakam Vekili): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 3. (Zara'ya son günlerde yarım saat yağmur yağdığını bildiren "Telgraf" metni.)

PATTERSON, John (Serkatip): *Tünel Kumpanyası toplantısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2620, s. 3; nr. 2621, s. 3; nr. 2622, s. 3. (Metropolitan Railway yahut Tünel Kumpanyası adlı demiryolu taşıma liretinin 23 Nisan (1887) Cumartesi günü Londra'da "1 numaralı" idaresinde toplantı yapılacağına dair bilgi veren metin.)

PATTERSON, John (Serkatip): *Tünel Kumpanyası toplantısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3. (Metropolitan Railway yahut Tünel Kumpanyası adlı demiryolu taşıma liretinin 24 Nisan (1888) Cumartesi günü Londra'da "1 numaralı" idaresinde toplantı yapılacağına dair bilgi veren metin.)

Postahane ile Ekseriya İşi Olan Birisi: Posta *sistemi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 2. (Özellikle yazım ve basım işleri ile ilgilenenlerin postaneler ile sürekli işinin olduğunu belirttikten sonra posta sisteminin iyi işlemediği, sürekli gecikmeler ve karışıklıklar olduğunu belirten "Varaka".)

Radoslavof: "*Bulgar Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s. 2. (Mösyö Radoslavof'un icraatlar konusunda kendini ve Prens Ferdinand'ı savunduğu "Mektup".)

Raif (Bahriye Etıbbasından Kaymakam): *Sakarin yahut Doktoran-ı Şekerin Havas ve Şifaiyesi*, T.H., nr. 2826, s. 3. (Doktor Raif tarafından kaleme alınan "Sakarin" adlı şeker türevinin faydalarının anlatıldığı "Fenniye".)

Recep (Biga Sancağı Tahrirat Kalemi): *Hesaplar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2723, s. 2. (Biga sancağının yıllardır hesap bilen mutasarrıflar tarafından

idare edildiğini ancak son iki yıldır bu görevde Ziver Paşa döneminde gerek hesapların daha düzenli olduğu gerekse hizmetlerin daha da arttığını belirten "Mektup".)

Recep Cûdî (Kalkandelenli): *Elhac İbrahim Efendi ve talebesi Hüseyin'e cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2630, s. 3. ("Nahiv Tercümesi" üzerinden devam eden tartışmada Elhac İbrahim Efendi'nin öğrencisi Hüseyin'in 2626 numaralı *Tercüman-ı Hakikat'*te yayımlanan yazısındaki iddialara cevap veren "Varaka".)

Reşit (Yorgancı Esnafından): *Biraderi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2921, s. 2. (Biraderi "Kantarcı esnafından Hüsnü'nün yakalandığı "mesane illeti" neticesinde vefat ettiğini belirten ancak hastalık sırasında doktorların talep ettiği "fahiş ücreti" eleştiren "Varaka".)

REİCHENAU (Almanya Hassa Topçusu İkinci Alayı Binbaşılarından): *İstikbal Topçuluğu (Mütercimleri Mehmet Rüştü, Hasan Rıza)*, T.H., nr. 2851, s. 2; nr. 2852, s. 2-3; nr. 2853, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 2; nr. 2856, s. 2; nr. 2857, s. 2; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2862, s. 2; nr. 2863, s. 2; nr. 2866, s. 2-3; nr. 2896, s. 2-3; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2-3; nr. 2900, s. 2; nr. 2903, s. 2-3; nr. 2904, s. 2; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 2. ("Alman Binbaşı Reichenau" tarafından kaleme alınan, Topçu Yüzbaşı Mehmet Rüştü ve Topçu Mülazım-ı Evvel Hasan Rıza tarafından Almancadan Türkçeye tercüme edilen askerî topçuluktaki ilerlemeleri ve yenilikleri aktaran "Mebahis-i Askeriye".)

Rıfat (Manastır Valisi): *Eşkıya hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2857, s. 1. (Manastır vilayetinde üç eşkıyanın yakalanıp derdest edildiğini bildiren "Telgraf" metni.)

Rıfat (Giritli): *Panama Kanalı Ameliyat-ı Cesimesi*, T.H., nr. 2810, s. 3. (Yapımı devam eden Panama Kanalı'nın ne kadar büyük bir yapı olduğunu göstermek için sayısal verilerden yararlanan "Mütenevvia".)

Rıfat (Müteveffa Rüstem Paşazade): *Miras konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2690, s. 2. (Vefat eden Rüstem Paşa'nın cariyesinin miras kalan çiftliği

satışa çıkarması ve Paşa'nın oğlu Rıfat'ın buna engel olmaya çalıştığını aktardığı "Varaka".)

Rıza (Yüzbaşı): *Kayıp ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1. (Ali Rıza ismiyle yazılı kimliğini kaybettiğini belirten ve hükümsüz notu düşen ilan.)

Rıza Hidayet (Baytar Mülazım-ı Evveli): *İlerleme hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2837, s. 3. (İlerleme için servet (anapara), sanayi ve tarımın güçlenmesi gerektiğini belirten ülkelerin bu üç unsurla yükseldiğini iddia eden "Fenniye".)

Rıza Hidayet (Tabip Baytar Mülazım-ı Evvel): *Baytar tabiplik hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2845, s. 3. (Daha önce Osman Nuri Efendi'nin yazdığı yazılara destek çıkan "baytar tabiplik" mesleğinin ülkemiz için ne kadar gerekli ve faydalı olduğunu aktaran "Mütenevvia".)

Robinson (Doktor): *Ayak kokusunun tedavisi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2810, s. 2-3. (Ayak kokusunun tedavisi ve ayak sağlığı konusunda yazılmış ve yapılması gerekenleri maddeler halinde bildiren "Fenniye".)

Robinson (Doktor): *Deniz Hamamı (Mütercimi Misak Kirkor)*, T.H., nr. 2732, s. 3. (Fransız Doktor Robinson Efendi'nin yazdığı Misak Kirkor tarafından tercüme edilen ve deniz hamamlarının sağlık konusundaki faydalarından bahseden makale.)

Robinson (Doktor): *Efrenciye İlleti üzerine başlıksız olarak (Mütercimi Ali R…)*, T.H., nr. 2832, s. 2. (Mekteb-i Tıbbiye öğrencisi "Ali R…" tarafından tercüme edilen Robinson Efendi'nin Frengi hastalığı üzerine yazdığı "Makale".)

Robinson (Doktor): *Kayseri'deki karahumma hastalığı üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2952, s. 3. (Kayseri'de bir yıldır etkili olan karahumma (tifo) hastalığına karşı yapılması gerekenleri aktaran tıbbî "Fenniye".)

Robinson (Doktor): *Mebahis-i Hıfz-ı Sıhha-ı Umumiye*, T.H., nr. 2765, s. 3. (Halkın genel sağlığının korunması için alınacak tedbirleri maddeler halinde belirten tıbbî "Fenniye".)

Robinson (Doktor): *Pamuk Yağı*, T.H., nr. 2841, s. 1. (Zeytinyağına Pamuk yağı karıştırıldığına dair haberlere değinen ve gerçek zeytinyağının nasıl olduğunu aktaran metin.)

Robinson (Doktor): *Seriyat-ı Emraz-ı Dahiliye*, T.H., nr. 2928, s. 3. (Sürekli kolon iltihabının teşhis ve tedavi sürecini safha safha anlatan tıbbî "Fenniye".)

Rumeli Demiryollarının İşletme İdaresi: *Rumeli Demiryolları*, T.H., nr. 2501, s.3. (Rumeli Demiryolları İşletmesi tarafından yapılan tarife değişiklikleri ve mahsus kalemlerde satılan ürünler hakkında bilgi veren ilan.)

Rüştü (Mutasarrıf): *Sivas'tan Alucra'ya telgraf hattı konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2713, s. 2. (Sivas vilayet merkezinden Alucra kazasına çekilecek telgraf hattının inşasına başlandığını bildiren "Telgraf" metni.)

Sadık (Mahalle sakini): *Su yolları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2976, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat*'in önceki sayılarında Dersaadet bölgesinin su yollarının yeniden inşa edileceğinin belirtilmesi üzerine Sadık'ın kendi mahallesi olan "Küçük Ayasofya" çevresinin de su yoluna ihtiyaç duyduğunu belirttiği "Varaka".)

Sadık El-Müeyyed (Azmzade): *Fotoğraf*, T.H., nr. 2712, s. 3; nr. 2713, s. 3; nr. 2714, s. 3; nr. 2715, s. 3; nr. 2716, s. 3; nr. 2717, s. 3; nr. 2718, s. 3; nr. 2719, s. 3; nr. 2728, s. 3; nr. 2729, s. 3; nr. 2730, s. 3; nr. 2736, s. 3; nr. 2737, s. 3; nr. 2738, s. 3; nr. 2739, s. 3. (Fotoğrafya tabirinin Yunancadan alındığını belirtip burada tasvirin ışık resmi denilebilecek bir yöntemle oluşturulduğunu izah eden, fotoğraf konusunda Avrupa'da yaşanan gelişmelerden haber veren "Fenniye".)

Sadık El-Müeyyed (Azmzade): *Telebbüs-i Maden*, T.H., nr. 2747, s. 3; nr. 2748, s. 3; nr. 2750, s. 3; nr. 2751, s. 3; nr. 2752, s. 3; nr. 2753, s. 3; nr. 2755, s. 3; nr. 2762, s. 3; nr. 2763, s. 3; nr. 2764, s. 3; nr. 2765, s. 3; nr. 2767, s. 3; nr. 2768, s. 3; nr. 2770, s. 3. (Azmzade Sadık El-Müeyyed tarafından kaleme alınan madenlerin kaplanması ve yaldızlanması konusunu işleyen "Fenniye". Kaplama işine yarayan çeşitli kimyevî bileşenlerden bahsedilmiş ve bu işe Batı'da Galvano Plasti adının verildiği belirtilmiştir.)

Safvet (Hicaz Valisi): *Hicaz hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 1. (Hicaz'daki çalışmalar ve gereksinimler hakkında Dersaadet'i bilgilendiren resmî "Mektup".)

Safvet (Sandıkçılar Kethüdası Biraderi): *Tarik gazetesine düzetme başlıksız olarak*, T.H., nr. 2932, s. 2. (*Tarik* gazetesinin 1410 numaralı sayısında çıkan Galata'da Leblebici Sokağı'nda İtalyan Giovannia'nin evinden ateş edildiği haberinin eksik ve hatalı olduğunu belirten "Varaka".)

SAINT-PIERRE, Jacques Henri *Bernardin de: Bulutlar (Mütercimi M. Mustafa), T.H., nr. 2601, s. 3. (*Aydınlanma döneminin meşhur Fransız ediplerinden Bernardin de Saint Pierre tarafından yazılan Mekteb-i Sultani öğrencilerinden M. Mustafa tarafından Türkçeye tercüme edilerek yayımlanan bulutlar ve gökyüzü hareketlerini inceleyen ve açıklamaya çalışan "Mütenevvia".)

Sait: *Bulgaristan Meselesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 2. (Hariciye Nezareti tarafından Bulgaristan Meselesi ile ilgili Paris, Viyana, Berlin, Petersburg gibi önemli başkentlere yollanan diplomatik mektupları bildiren metin.)

Sait (Konya Valisi): *Kuraklık ve yağış hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2643, s. 1. (Konya Valisi Said Paşa tarafından Dâhiliye Nezaretine yollanan Konya ve Karaağaç mevkiine kuraklıktan sonra yağmurların yağmaya başladığını bildiren "Telgraf" metni.)

Sait (Konya Valisi): *Kuraklık ve yağış hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1. (Kuraklık akabinde başlayan yağmurların devam ettiğini, ziraat için uygun bir iklimin oluştuğunu bildiren "Telgraf" metni.)

Salih Salim: *"İşrak" mecmuası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2977, s. 3. (*İşrak* adlı mecmuanın fen kısmı hakkında yorumlarını belirtip fennin önemi ve evrenselliği üzerinde duran "Varaka".)

Salim: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1. (Posta ve Telgraf Nezaret-i Âlisi Tahrirat- Ecnebiye Kalemi Baş Memuru Salim Efendi tarafından tebrik-i sal-i cedid yani hicrî yılbaşı için yazılmış kaside.)

SANDEAU, Jules: *Son Falcı Karı (Mütercim:* [GÖÇEN], Hayrettin Nedim*)*, T.H., nr. 2638, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2644, s. 3. (Leskovikli Hayrettin tarafından tercüme edilen Fransız yazar Jules Sandeau'ya ait aşk romanının tefrikası. Eser kataloglarda *Gençlik yahut Son Falcı Karı* adıyla geçmektedir.)

SEEFELDER, (Messrs Ludwing): *Haydarpaşa biletleri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2617, s. 3; nr. 2618, s. 3; nr. 2619, s. 3; nr. 2620, s. 3; nr. 2621, s. 3; nr. 2622, s. 3. (Haydarpaşa Şimendifer İdaresi'nin yayımlattığı Haydarpaşa-Pendik-İzmit ve Dersaadet arasındaki tren seferlerinde 1 Mart 1887 itibariye şehr-i abone bileti kullanılacağını bildiren ilan. Demiryolu hattı devlet tarafından işletilirken zarara uğradığı için Avusturya vatandaşı ve Demiryolu Mühendisi Messrs Ludwing Seefelder ve ortaklarına kiralanmıştır.)

Selahi: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2714, s. 2-3. (Selahi Bey tarafından Ahmet Midhat'a hitaben kaleme alınan "Mektup". Bu mektupta *Tercüman-ı Hakikat'*te daha önce yayımlanmış olan Nazım Bey'in *Umdetü'l Salihin* adlı eserden yola çıkarak yazdığı dinî makalede "Mecusiliği" anlatma tarzı eleştirilerek bu yaklaşımların "İslamî ilme" de zarar verdiği belirtiliyor. Ahmet Midhat cevabında konudan habersiz olduğu belirtilmektedir.)

Selim (Miralay): *Arap kabileleri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2533, s. 2. (Miralay Selim tarafından üst makamlara yollanan Arap coğrafyasında kabileler ile yapılan mücadele ve sonucunda yapılabilen anlaşmalar hakkında bilgi veren metin.)

Selim (İstatistik Şubesi Başkatibi): *Münif Paşa'ya kaside başlıksız olarak,* T.H., nr. 2907, s. 2. (Telgraf ve Posta Nezaret-i Âlisi İstatistik Başkâtibi Selim Bey tarafından Maarif Nazırı Münif Paşa'ya sunulan "Altın ve Gümüş İmtiyaz Nişanı" dolayısıyla kaleme alınmış kaside.)

SHAKESPEARE, William: *Cymbeline,* T.H., nr.2679, s. 2-3; nr.2680, s. 3; nr.2682, s. 3; nr.2684, s. 3; nr.2686, s. 3. (William Shakespeare tarafından yazılan bir Britanya Kralı'nın maceralarını anlatan tiyatro oyununun tercümesini tefrika

şeklinde okura sunan "Mütenevvia". Eseri "bir zat-ı maarif semat" tercüme edip yollamıştır.)

Sırrı (İzmit Mutasarrıfı): *Demiryolu inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2703, s. 1. (İzmit ile Ankara arasında yapımı devam eden demiryolu inşaatı hakkında sayısal bilgilerin verildiği metin.)

SURLA(صورلا), Dimitri (Doktor): *Tarik gazetesini yalanlama başlıksız olarak*, T.H., nr. 2626, s. 1-2. (*Tarik* gazetesinin 1022 numaralı nüshasında "Berat-ı Muteberan" imzasıyla çıkan yazıda kendisine karşı eleştirinin ötesinde aşağılayıcı ifadeler kullanıldığını belirten ve bu yazıdaki ithamları yalanlayan "Varaka".)

Susan (Keldani milletinden): *Emlak anlaşmazlığı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 1. (Diyarbakır'da Çifte Kemer Sokağı'nda yaşayan Keldani vatandaş Susan'ın gayrimenkul borçlarından dolayı mahkemelik olmasını anlattığı ve Padişah'tan yardım talep eden "Telgraf".)

Süleyman Cemal (Ferecik Mukaddem Taburu Üçüncü Bölüğü Serçavuşu): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2531, s. 2. (Beşir Fuad tarafından yayımlanan "Mebahis-i Askeriye" yazı dizisine katkı sunmak amacıyla yollanmış yazı.)

Süleyman Kami (Seyyah): *Asya-yı Şerifiye Seyahat*, T.H., nr. 2796, s. 3; nr. 2806, s. 3; nr. 2807, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2936, s. 2-3; nr. 2948, s. 2; nr. 2960, s. 2-3; nr. 2991, s. 2. (Seyyah Süleyman Kami'nin seyahat ettiği yerlerden yazdıklarını mektuplar başlığı altında okuyucuya sunan gezi yazısı. Girişte şu ana kadar on mektubun geldiği ve bunların sırası ile yayımlanacağı belirtilmiş. İlk mektup Moskova'dan yollanmıştır.)

Süleyman Şevket (Katip): *Kayıp ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2812, s. 4. (Ayın on birinci günü "Süleyman Şevket" yazılı mührün kaybolduğu ve hükümsüz olduğunu bildiren kayıp ilanı.)

Süreyya : *Bayram tebriki başlıksız olarak*, T.H., nr. 2722, s. 2. (Karesi Belediyesi"nin yolladığı Ramazan Bayramı tebrikine Balıkesir Belediyesinin cevabı.)

Ş. M. Rıfat (Giridî): *Umumen Kürre-i Arz Üzerinde Bulunan Nebatat Bahçeleri,* T.H., nr. 2660, s. 2. (Fransa'nın Montreal Cemiyetinin raporuna göre dünyada 197 adet ilmî nebatat bahçesi bulunduğunu ve bunların dağılımı bildiren "Fenniye". Fransa'nın müstemlekeler ile beraber 25 bahçesi, İngiltere'de 12, müstemlekelerinde 27 bahçe mevcuttur.)

Şakir Agahi: Sultan *II. Abdülhamit'e kaside başlıksız olarak,* T.H. nr. 2504, s.3. (Mekteb-i Fevziye Farsça Muallimi Şakir Agahi tarafından Sultan II. Abdülhamit'e yazılan bir kaside.)

Şeyh Süleyman: *Akrostişli Kaside,* T.H., nr. 2781, s. 1. (Şeyh Süleyman Efendi tarafından yazılan ve akrostişinde "Sultan Hamid Han" yazan kaside.)

Şükrü (Mirliva): *Lügat konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2760, s. 2. ("Mekteb-i Hamidî Müdürü Şükrü Bey"in kaleme aldığı Ohannes Efendi tarafından tertip edilen *Türkçeden Fransızcaya Küçük Lugat'*ın yirmi âdetinin Vatan Kütüphanesinde bulunabileceğine dair metin.)

Tababet-i Belediye Nizamatına Vakıf Bir Tabip: *Tabiplik diploması hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2817, s. 1. (*"Tercüman-ı Hakikat"*in 2815 numaralı sayısında çıkan Selanikli bir tabip olan "Adamadil" adlı şahsın İstanbul'a gelerek diplomasını Cemiyet-i Tıbbiye-i Mülkiye'de denk hale getirdiğine dair haberin yasal olarak mümkün olmayacağını belirten "Varaka".)

Tahir (İşkodra Valisi): *Kan davaları hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2672, s. 1. (İşkodra civarında yaşanan kan davaları ve genel asayiş hakkında bilgi veren "Telgraf" metni)

Tarih Meraklılarından Biri: *Evrenos Bey hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2532, s. 2. (*Mufassal* serisinde Gazi Evrenos Bey'in Bursa kumandanı iken İslam'a geçtiğini belirten ifadelere muhalefet amacıyla yollanan "Varaka". Yazının akabinde gazete adına bir açıklama kısmı bulunmaktadır.)

Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri: *Etibba-yı Ecnebiyye,* T.H., nr. 2507, s. 2-3. (Özellikle taşrada görev yapan ecnebi doktorlara ait olumsuz görüşlerin ele alındığı bir "Aynen Varaka". Yazıya göre Ecnebi doktorların geneli

Yunan'dır, az da olsa İtalyan ya da Avusturyalı olanlar da vardır ancak yerli doktora ihtiyaç olduğunu belirten metin.)

Temur Ali (Gelibolu Jandarma Binbaşı): *İddialara cevap başlıksız olarak,* T.H., nr. 2765, s. 2-3. (*Tercüman-ı Hakikat'*in 2759 numaralı sayısında kendisi hakkındaki ihmal iddialarını reddeden "Varaka".)

Terakki-i Maarif Hadimlerinden Biri: *Müfredat konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2683, s. 2. (Müfredatın tam belirli olmadığını dile getirerek her ders hocasına dersi ile alakalı içeriğin bir yayın organı vasıtası ile ulaşmasını isteyen "Varaka".)

Tevfik (Erkanı Harbiye Zabitanı): *Düşman Karşısında Bulunan Bir Müfrezenin Emniyet-i Hizamatı*, T.H., nr. 2837, s. 2-3; nr. 2841, s. 2; nr. 2845, s. 2; nr. 2849, s. 2-3; nr. 2884, s. 2; nr. 2885, s. 2; nr. 2886, s. 2; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2894, s. 2-3. (Alman askerî harp nizamı konusunda bilgiler veren "Mebahis-i Askeriye". Hof tarafından kaleme alınan bu uzun makale Erkan-ı Harbiye Zabitanı Tevfik tarafından tercüme edilerek tefrika edilmiştir.)

Ticaret Odası: *Duyun-ı Umumiye heyetine dair haber,* T.H., nr. 2502, s. 1. (Duyun-ı Umumiye teftiş heyetinin memlahaları, tuz çıkan yerleri, teftiş edip rapor hazırlayacaklarını bildiren haber metni.)

Ticaret Odası: *Liman inşası konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2503, s. 2. (İstanbul'a inşa edilmesi planlanan yeni bir liman projesi hakkında bilgi veren haber.)

Ticaret Odası: *Mahsul hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2511, s. 2. (1886 yılı ilkbahar mahsulü hakkında bilgiler veren metin.)

Ticaret Odası: *Pamuk Yağı*, T.H., nr. 2831, s. 2. (Özellikle yurtdışına satılan zeytinyağlarına pamuk yağı karıştırıldığı şikâyetlerinin artması üzerine Ticaret Odası'nın yağlardan numune alarak kimya kurullarında tahlil ettirip rapor alacağı ve pamuk yağı karıştırdığı belirlenen işletmelere ceza verileceğini belirten metin.)

TOMASYAN, Vartan K(a). : *"New Castle" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2730, s. 3. (New Castle şehrindeki fen bilimleri meclislerinden bahseden ve devamında buranın İngiltere'nin maden kömürü merkezi olduğunu belirten "Fenniye".)

TOZLUYAN, Ohannes: *"Ermeni Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2811, s. 2. (Ermeni Meselesi konusunda uzun zamandır bazı yayın organlarında çıkan tartışmalara katılan "Varaka".)

TOZLUYAN, Ohannes: *"Matbuat-ı Milliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 3. (*"Tercüman-ı Hakikat"*in 2811 numaralı sayısında Ohannes'in kaleme aldığı Ermeni Meselesi'ne dair "Cezviyyet" adlı yayında çıkan cevaba karşı Ohannes'in savunduğu millî matbuatı öne çıkardığı "Varaka".)

Tövbe Etmiş Eski Şıklardan Biri: *Bir ramazan muhaveresi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2693, s.2-3. (Ramazandan birkaç gün evvel geçtiği belirtilen, iki "şık" ile bir "mim" diğeri de "kef" isminde olan bir sahte edibin arasında geçen konuşmalardan oluşan "Aynen Varaka".)

Turabi: *"Letaif Sergisi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 3; nr. 2690, s. 3; nr. 2692, s. 3; nr. 2693, s. 3. (Letaif Sergisi konusunda düşüncelerini aktarmak niyetiyle karaladıklarını gönderdiğini ifade eden "Varaka".)

Wilhelm (I.) (Alman İmparatoru): *Askeriye konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2575, s. 2. (Alman İmparatoru I. Wilhelm tarafından yollanan Alman askerinin Osmanlı topraklarında yaptığı hizmetlerden duyduğu memnuniyeti dile getirdiği "Telgraf" metni.)

Wiesenthal (Vizental): *Elmas*, nr. 2934, s. 2-3. (Elmas madeninin öneminden ve değerinden bahseden "Mütenevvia". Dünyanın en iyi elmaslarının Afrika'da olduğu, en büyük elmasın 1884'te Ümit Burnu'nda bulunduğunu ve bu elmasların yalnızca Belçika'da işlenebildiği belirtiliyor.)

Wiesenthal (Vizental): *Misali Görülmemiş Bir Cerait"*, T.H., nr. 2747, s. 1. (Wiesenthal (Vizental) Efendi'nin "Bursa Aşar Nazırı" olduğu dönemde "Bursalı Mehmet"ten satın aldığı tabancanın "200 kuruş"luk borcunu

ödemediği iddialarına cevaben yazdığı kendisine açılan icra davasının haksızlığını savunduğu "Varaka".)

Wiesenthal (Vizental): *Mütenekkiren Bir Seyahat,* T.H., nr. 2990, s. 3. (Alman asilzadelerinden "Kont Rabinstain"ın demiryolu ile İtalya civarına kimliğini gizleyerek yaptığı seyahati aktaran metin.)

Wiesenthal (Vizental): *Rusya Meşahir-i Üdebasından Kont Tolstoy'un Hikâyelerindendir,* T.H., nr. 2987, s. 3. (Tolstoy'a ait olduğu belirtilen Rusya'nın "Viladimir" şehrinde "Aksonof" adlı genç bir tacirin hikâyesi.)

Wiesenthal (Vizental): *Telefon,* T.H., nr. 2996, s. 3. (Telefonun icadını öven ve icatla ilgili bir hikâyeyi paylaşan "Mütenevvia".)

Vahit (Salacak İskelesinde Kahveci): *Yangın haberini tekzip başlıksız olarak,* T.H., nr. 2641, s. 2. (*Tarik* gazetesinde çıkan Salacak İskelesi hanında dört numarada çıkan yangının tüm hana sirayet ettiği haberini yalanlayan "Varaka". Vahit'e göre yangın yalnızca dört numarada başlamış ve büyümeden söndürülmüştür.)

Veysel (İkinci Ordu-yı Hümayun Müşiri): Askerî konular hakkında başlıksız olarak, T.H., nr. 2835, s. 1. ("Cisr-i Mustafapaşa" ,bugünkü adı Svilengrad, bölgesinde inşaatı tamamlanmak üzere olan yüz elli yataklı askerî hastane hakkında mabeyne bilgi veren resmî "Mektup".)

Veysel (Sinop Mutasarrıfı): *"Sadat-ı Kiram Seyyid Bilal" kabri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2535, s.1. (Sinop Mutasarrıfı Veysel Paşa tarafından hükümete hitaben yazılan Sadat-ı Kiram Seyyid Bilal Hazretleri'nin Sinop'ta bulunan kabri etrafında yapılacak düzenleme ve tadilat için yardım istenen metin.)

VİESSMANN (İtalya Salib-i Ebyaz Cemaati Azası Doktor): *Füc'eten Vefat,* T.H., nr. 2913, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2921, s. 3. (Ani ölümlerin sebeplerini araştıran derginin Türkçesinin çıktığına dair ilan. Dergi Yüksek kaldırım'da Doktor Smith'in Eczanesinde bulunmaktadır.)

Volkoviç: *Bulgar meselesi haberini tekzip başlıksız olarak,* T.H., nr. 2678, s. 1. *(*Niyabet Heyeti Özel Temsilcisi Mösyö Volkoviç'in On yedi Nisan tarihli

Deba gazetesinde yayımlanan Bulgaristan meselesinin "Volkoviç ile Osmanlı Sadrazamı arasında çözüleceğine dair haberini yalanlayan "Mektup".)

Yakup Vasfi (Yaveran-ı Hazret-i Şehriyardan Topçu Kolağası): *Almanya'da asker yetiştirme sistemi üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2910, s. 3; nr. 2911, s. 3. (Almanya'da Onbaşı, Çavuş, Mülazım yetiştirme, askerî düzen ve terbiyeyi öğretmek için uygulanan on ana aşamadan oluşan eğitimi açıklayan "Mebahis-i Askeriye". Eseri Yakup Vasfi tercüme etmiştir ancak müellif belirtilmemiştir.)

Yakup Vasfi (Almanya'da Müstahdem Topçu Yüzbaşı): *Balon Hakkında Bir Makaledir*, T.H., nr. 2653, s. 2-3. (Yüzbaşı Yakup Vasfi tarafından *Mecmua-ı Fünun-ı Askeriye'*de yayımlanmış "balon yahut sefine-i havaiye" olarak tabir edilen hava araçlarından bahseden ve özelliklerini sıralayan "Fenniye".)

Yorgi (Kostantinoğlu): *Tevkif hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2624, s. 1. (Amasya-Havza Naibi'nin kayınbiraderi Mehmet Efendi ile refikasının rüşvet ve hırsızlık iddiası ile tutuklandığını bildiren metin.)

Yusuf Rahmi: *Tercüman-ı Hakikat Heyet-i Muharriye-i Muhteremesine*, T.H., nr. 2556, s. 3. (*Tercüman-ı Hakikat'*te çıkan birtakım yazıların Defterdarlık memurları Bahattin Beyefendi ile Yusuf Rahmi hakkında haksız ithamlarda bulunduğu ve memurlar tarafından bu durumun teessüfle karşılandığını belirten "Varaka")

Yusuf Samih: *"Asvan'dan Vadi-i Halfa"*, T.H., nr.2644, s. 2-3; nr.2645, s. 2; nr.2646, s. 2; nr.2647, s. 3. (Asmaî müstear ismini kullanan Yusuf Samih tarafından kaleme alınan bugün Sudan topraklarında bulunan "Vadi-i Halfa" adlı yerin tarihi hakkında bilgi veren ve buraya hâkim olan devletleri aktaran "Varaka")

Yusuf Samih: *Fî Külli Vâdin Eseru Min Se'lebetin*, T.H., nr.2658, s. 3; nr.2755, s. 2; nr.2762, s. 2-3; nr.2766, s. 2; nr.2784, s. 2; nr.2789, s. 2-3; nr.2803, s. 2-3; nr.2807, s. 2; nr.2813, s. 2; nr.2818, s. 2; nr.2826, s. 3; nr.2833, s. 3; nr.2837, s. 2; nr.2844, s. 2; nr.2855, s. 2-3; nr.2864, s. 2; nr.2867, s. 2-3;

nr.2873, s. 2; nr.2879, s. 2; nr.2884, s. 2; nr.2891, s. 2; nr.2897, s. 3; nr.2903, s. 2; nr.2909, s. 2-3; nr.2920, s. 2; nr.2921, s. 3; nr.2928, s. 2; nr.2937, s. 2; nr.2939, s. 2-3; nr.2944, s. 2; nr.2951, s. 3; nr.2956, s. 3; nr.2969, s. 3; nr.2980, s. 2; nr.2982, s. 3; nr.2997, s. 4-5. (Asmaî müstear ismini kullanan Yusuf Samih'in Mısır seyahatiyle başlayıp bugün Ortadoğu olarak tanımlanan bölgede yaptığı seyahatler sırasında yaşadığı olayları ve gözlemlerini aktardığı "Edebiyat" sütununda yayımlanan gezi yazısı. İlk konu Mısır'da bir camide Arap cemaati ile bulunması ve burada "Abdullah Efendi Faric" ile tanışmasını anlatmıştır.)

Yusuf Samih: *Kahire'de Bir Cevelan*, T.H., nr.2665, s. 3; nr.2666, s. 3; nr.2667, s. 3; nr.2668, s. 3; nr.2669, s. 3; nr.2670, s. 3; nr.2671, s. 3; nr.2673, s. 3; nr.2674, s. 3; nr.2675, s. 3; nr.2677, s. 3; nr.2678, s. 3; nr.2679, s. 3; nr.2680, s. 3. (Asmaî müstear ismini kullanan Yusuf Samih tarafından gerçekleştirilen Mısır seyahatinin Kahire kısmında gördüklerini ve izlenimlerini anlattığı gezi yazısı. Bölgenin tarihi hakkında da bilgi verilmiştir.)

Yusuf Samih: *Letaif Sergisi*, T.H., nr. nr. 2682, s. 3; nr. 2683, s. 3; nr. 2686, s. 3; nr. 2687, s. 3; nr. 2688, s. 3; nr. 2689, s. 3. (Ramazan ayı münasebetiyle camilerde çeşitli sergiler açılacağı, bu sergilerde "ıtriyat, baharat" satışı ve ayrıca çeşitli etkinler olacağını bildiren ilan.)

Yusuf Samih: *"Pamuk kurdu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2731, s. 2. (İskenderiye'de pamuk tarlalarında ortaya çıkan "pamuk kurdu" denilen haşeratın mahsule zarar verdiği için bu haşerata karşı alınan önlemlerden bahseden yazı.)

Yusuf Samih: *Sahte Bir Ölü*, T.H., nr. 2653, s. 3. (Mısır seyahati sırasında yazarın "Mahalletü'l Kübra" denilen bölgede rast geldiği "sahte cenaze merasimi" geleneğini aktardığı "Mütenevvia".)

Yusuf Recai: Ermeni-*Türk gazeteleri arasında şikayetler konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2752, s. 1. (Ermeni gazetelerinin Türk gazetelerinde Hıristiyanlık için kullanılan küfür sözünden rahatsız oldukları ve bu konuda pek çok şikâyetin yapıldığını bildiren "Varaka".)

Zankoff: *Bulgar İstikrazı*, T.H., nr. 2648, s. 1. (Bulgar Heyeti ile Heyet-i Niyabet arasında yapılan borçların ödenmesi konusunda yapılan anlaşma hakkında bilgi veren metin.)

Zankoff: *"Bulgaristan Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H. , nr. 2639, s. 2. (Mösyö Zankoff tarafından Bulgaristan Meselesi konusunda Bulgaristan Devletinin tavrının ortaya konulduğu yazının tercümesi. Metin tercüme haliyle *Tarik* gazetesinde yayımlanmış *Tercüman-ı Hakikat* önemli bulduğu için alıntı yapıp yayımlamıştır.)

Ziver (Biga Mutasarrıfı): *Kuraklık ve Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2968, s. 1. (Biga-Çanakkale çevresinde nihayet birkaç gündür yağmur yağdığını bildiren "Telgraf" metni.)

Ziya (Saltanat-ı Seniyyenin Sefer-i Murahhası): *Sırbistan ile anlaşma konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2542, s. 2. (Sırbistan Devleti ile Osmanlı Devleti arasında antlaşmaları düzenlemek amacıyla hükümetler tarafından konsoloslar belirleneceğini bildiren metin.)

Zuides (زؤيدس) (Eczacı): *Kayıp diploma hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2665, s. 1. (420 numaralı eczacılık diplomasının kaybolduğunu, diplomayı bulup teslim edenlere ikramiye verileceğini bildiren kayıp ilanı.)

İmzasız: *113 Numaralı Cüzdan*, T.H., nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2878, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2951, s. 3; nr. 2952, s. 3; nr. 2953, s. 3; nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr.

2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2959, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2966, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2986, s. 3; nr. 2988, s. 3; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3. (Meşhur Fransız romancı Emile Gaboriau tarafından kaleme alınan ve Hüseyin Rahmi tarafından Türkçeye çevrilen eserin cüzler halinde satıldığını bildiren ilan.)

İmzasız: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 2. (Ahmet Midhat'a hitaben yazılan onun *Tercüman-ı Hakikat'*in yazı işlerinde bulunmadığı sürede zaten okunacak başka gazete yokken *Tercüman-ı Hakikat'*in de Bulgar Meselesi ve vilayet haberleri veren bir bültene dönüştüğünü dile getiren "Varaka". Ayrıca yazı işlerinin tashih konusunda da özensiz olduğu belirtilmiştir. Ahmet Midhat bu "Varaka"ya cevap vererek tashih konusunda daha dikkatli olunacağını ayrıca bu kış *Tercüman-ı Hakikat'*te birçok edebî ürün yayımlayacağını söylemiştir.)

İmzasız: *Ahmet Midhat Efendi Hazretlerinin Külliyatı*, T.H., nr. 2999, s. 1. (Ahmet Midhat'a ait satışta olan eserlerin fiyat listesini ihtiva eden ilan.)

İmzasız: *Ahmet Midhat'ın romanları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2940, s. 1. (Ahmet Midhat'a ait romanların tiyatroya dönüştürülerek oynanması için Maarif Nezaretinden ruhsat alınmaya çalışıldığı ancak Ahmet Midhat'ın bu duruma çok olumlu bakmadığını belirten metin.)

İmzasız: *Alayın Kraliçesi*, T.H., nr. 2501, s.4; nr. 2502, s.4; nr. 2504, s.4; nr. 2510, s.4; nr. 2512, s.4; nr. 2514, s.4; nr. 2515, s.4; nr. 2516, s.4; nr. 2518, s.4; nr. 2520, s.4; nr. 2523, s.4; nr. 2526, s.4; nr. 2528, s.4; nr. 2531, s.4; nr. 2536, s.4; nr. 2537, s.4; nr. 2539, s.4; nr. 2541, s.4; nr. 2543, s.4; nr. 2544, s.4; nr. 2545, s.4; nr. 2547, s.4; nr. 2549, s.4; nr. 2551, s.4; nr. 2553, s.4; nr. 2554, s.4; nr. 2556, s.4; nr. 2559, s.4; nr. 2561, s.4; nr. 2563, s.4; nr. 2568, s.4; nr. 2570, s.4; nr. 2574, s.4; nr. 2576, s.4; nr. 2578, s.4; nr. 2580, s.4; nr. 2584, s.4; nr. 2586, s.4; nr. 2596, s.4; nr. 2602, s.4; nr. 2604, s. 4; nr. 2606, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2616, s. 4; nr. 2618, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr.

2626, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4. (Katharine King adlı yazarın İngilizce yayımladığı romanını Ahmet Midhat eserin bir Fransızca çevirisinden okuyup Türkçeye tercüme ederek yayımlar. Ayrıca bir de *Alayın Kraliçesine Zeyl* kısmını ekleyerek eserin yayımlandığını ve yedi kuruşa satıldığını bildiren ilan. Bu roman 2015 senesinde Ruhat Alp, Ali Serdar ve Reyhan Tutumlu tarafından sadeleştirilerek yeniden yayımlanmıştır.)

İmzasız: *"Anatol Ahteri" hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2512, s. 1. (Osmanlı Devleti içinde Türkçe konuşan Ortodoks vatandaşlar için çıkan ve doğu yıldızı anlamına gelen *Anatol Ahteri* adlı derginin altıncı sayısının çıktığına dair ilan.)

İmzasız: *Arz-ı Mahmedet*, T.H., nr. 2722, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat*'in iki günlük cezasının sona erip tekrar yayına başlamasından dolayı padişaha övgü sunan metin.)

İmzasız: *"Balkan İttihadı" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2548, s. 1. (Balkan İttihadı adı altında yapılan bir çalışma ile Romanya, Bulgaristan ve Romanya'nın hükümetlerinin bir araya gelmesi için propaganda yapılacağını bildiren ve tehlikeyi haber veren metin.)

İmzasız: *Beliyyat-ı Mudhike*, T.H., nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2845, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2850, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2861, s. 3; nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2867, s. 3; nr. 2868, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2870, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2872, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2877, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2884, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 4; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3; nr. 2910, s. 3; nr.

2911, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2950, s. 3; nr. 2951, s. 3; nr. 2952, s. 3; nr. 2953, s. 3; nr. 2954, s. 3; nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2964, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2987, s. 4; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1. (Ahmet Midhat'ın *Tercüman-ı Hakikat'*te daha önceki yedi-sekiz sene boyunca yayımladığı *Beliyyat-ı Mudhike* adlı serinin yeni ilavelerle uzun kış gecelerini tatlandıracak kitaplar olduğunu belirten ilan. Kitaplar "dörder buçuk kuruş" fiyatıyla her yerde satışa sunulmuştur.)

İmzasız: *Beşir Fuad*, T.H., nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2884, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 4; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3; nr. 2910, s. 3; nr. 2911, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr.

2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2950, s. 3; nr. 2951, s. 3; nr. 2952, s. 3; nr. 2953, s. 3; nr. 2954, s. 3; nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2959, s. 3; nr. 2960, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2963, s. 3; nr. 2964, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2966, s. 3-4; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2974, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2988, s. 4; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1; nr. 3000, s. 1. (Deneysel bir intihar ile hayatına son veren Beşir Fuad hakkında Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan ve Ahmet Midhat'ın Beşir Fuad ile tanışmasını ve onun fikirlerine bakış açısını ortaya koyduğu makalelerinden oluşan eserin kitap olarak satışa çıktığını duyuran ilan.)

İmzasız: *Cemal Bey*, T.H., nr. 2759, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2763, s. 4. (Dersim Vilayet Mektupçusu Ömer Bey tarafından kaleme alınan "millî roman"ın iki cüz halinde bulunduğu ve cüzlerin "üçer kuruş" olduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Cep Lügatı*, T.H., nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4. (*Cep Lügatı'*nın kırk formasının hazır olduğu aboneler için kırk beşinci formaya kadar basımın tamamlanıp aboneliğin böylece biteceğini bildiren ilan. Abone ücreti İstanbul için "15" taşra için "20" kuruş olarak belirtilmiştir.)

İmzasız: *Coğrafya-ı Umumî*, T.H., nr. 2822, s. 4; nr. 2823, s. 4. (Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Muallimlerinden Abdurrahman Efendi tarafından derslerde okutulmak üzere kaleme alınan Coğrafya kitabının ikinci cildinin çıktığına dair ilan. Kitap "13 kuruş" fiyatı ile "Karabet ve Kasbar Efendi Kitaphanesi"nde bulunmaktadır.)

İmzasız: *Cymbeline*, T.H., nr.2679, s. 2-3; nr.2680, s. 3; nr.2682, s. 3; nr.2684, s. 3; nr.2686, s. 3. (William Shakespeare tarafından yazılan bir Britanya

Kralı'nın maceralarını anlatan tiyatro oyununun tercümesini tefrika şeklinde okura sunan "Mütenevvia". Eseri "bir zat-ı maarif-simât" tercüme edip yollamıştır.)

İmzasız: *Çocuklara Kıraat Kitabı*, T.H., nr. 2817, s. 2-3; nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2998, s. 1. (Bugüne kadar çocuklar için yazılan okuma kitaplarının çocuklara ağır geldiği gördüğü için okumayı kolay öğretmek amacıyla bu kitabın yazıldığını belirten ilan. Ayrıca Ahmet Midhat'ın ilkokul için üç kitap kaleme aldığı bunların "Terbiyeli Çocuk", "Abdest-Namaz" ve "Sağlık" olduğu ve "birer kuruşa" satıldığı belirtiliyor.)

İmzasız: *Çocuklara Talim*, T.H., nr. 2965, s. 4; nr. 2966, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2969, s. 4; nr. 2973, s. 4. (Mehmet Şemsettin tarafından çıkarılan on ila on altı yaş arası çocuklara hitap eden bilgilerden oluşan derginin ilanı.)

İmzasız: *Dama*, T.H., nr. 2862, s. 4; nr. 2865, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2868, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2880, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2884, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2888, s. 4; nr. 2889, s. 4; nr. 2890, s. 4; nr. 2891, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4. (Kitapçı Arakel tarafından düzenlenen Dama risalesinin ilanı. Damanın önemli bir oyun olduğu, önemli şahısların kullandıkları dama oyun teknikleri ve tarzları hakkında bilgiler veren derginin şehir fiyatı on, taşra fiyatı on iki kuruştur.)

İmzasız: *Dünyada En Zengin Adam*, nr. 2546, s. 2. (Dünyanın en zengin adamının bir Amerikalı ya da Yahudi iş adamı değil bir Alman Prensi olduğunu belirten haber metni.)

İmzasız: *Ekonomi-Politik*,T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2511, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2565, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr.

2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2657, s. 4; nr. 2659, s. 4. (Ahmet Mithat tarafından kaleme alınan eserin tek kitap olarak düzenlenip basıldığını bildiren ilanı. Eserin fiyatı "Dörder buçuk kuruş" olarak belirtilir.)

İmzasız: *El-Kavlü'l Ceyyid*, T.H., nr. 2905, s. 4; nr. 2910, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2915, s. 4; nr. 2923, s. 4; nr. 2928, s. 4; nr. 2931, s. 4. (Mehmet Zihni Efendi tarafından kaleme alınan Arapça eserlerin belagat esasına göre şerhini de içeren kitabın ilanı. Eserin tam adı "El-Kavlü'l Ceyyid fî Şerh-i Ebyati't-Telhis ve Şerhayhi ve Haşiyeti's-Seyyid"dir. Eserin fiyatı "ciltsiz 25, ciltli 27 kuruş"tur.)

İmzasız: *El-Kimya fi Tahlil-il Hava ve'l-ma'*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2543, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2549, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 3; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2587, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2616, s. 4; nr. 2618, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2623, s. 4; nr. 2624, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2634, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2642, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2655, s. 4; nr. 2657, s. 4; nr. 2658, s. 4. (Miralay Azmzade Sadık el-Müeyyed'e ait kimya alanında yazılmış 342 sayfadan oluşan ve "Beş kuruş"a satılan kitabın ilanı.)

İmzasız: *El-Muktazab fî Nahv-i Lisan-el Arap*, T.H., nr. 2695, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4. ("Mekteb-i Sultani ve Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Muallimlerinden Zihni

Efendi" tarafından kaleme alınan "sarf" ve nahiv" konusunda yazılmış kitabın ilanı.)

İmzasız: *El Müntehab*, T.H., nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2563, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2575, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2598, s. 4; nr. 2600, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2672, s. 4; nr. 2673, s. 4; nr. 2675, s. 4; nr. 2685, s. 4; (Mehmet Zihni Efendi tarafından kaleme alınan Arapça öğretimi amacıyla yazılmış Mekteb-i Sultani ve Mekteb-i Mülkiye'de okutulmakta olan kitabın ilanı.)

İmzasız: *Ev Kadını*, T.H., nr. 2958, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4. (Ev kadınları için yazılan kolay anlatımlı yemek yapma, şurup kaynatma, reçel yapma gibi konuları aktaran kitabın ilanı. "Yirmi kuruş" fiyatı ile satışa sunulmuştur.)

İmzasız: *Familya Çocukları*, T.H., nr. 2629, s. 2. (Meşhur Fransız yazar Eugene Sue tarafından kaleme alınan romanın Fazlı Necip tarafından tercüme edilip Aleksan Efendi tarafından basılarak satışa sunulduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Farita yahut Tereyağı Ağacı*, T.H., nr. 2593, s. 4. (Afrika'da özellikle Senegal ve Nijerya'da yetişen bu ilginç ağacın meyvelerinin tereyağı tadında olduğunu belirten "Mütenevvia". Bölgede yaşayan kadınlar ve çocukların ormandan bu meyveleri topladığı ve bunların yemek ve sabun yapımında kullanıldığı belirtilmiştir.)

İmzasız: *Fevaid*, T.H., nr. 2835, s. 1. (Bursa'da iki şehr-i fenarî Hüseyin Haşim ve Mahmut Kemaleddin-i Fenarî tarafından çıkarılan dinî risale hakkında bilgi veren metin. Risalenin tanıtımı için birer kıta yazmışlardır.)

İmzasız: *Fezleke-i Tarih-i Düvel-i İslamiye*, T.H., nr. 2824, s. 4; nr. 2825, s. 4; nr. 2827, s. 4. (Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Müderrisi Abdurrahman Efendi tarafından derslerde okutulmak üzere hazırlanan kitabın ilk cüzünün çıktığına dair ilan. Fiyatı "ciltsiz sekiz, ciltli on kuruş" olarak belirtilmiştir.)

İmzasız: *Galata Borsası*, T.H., nr. 2501, s. 3-4; nr. 2502, s.3-4; nr. 2503, s. 3-4; nr. 2504, s.3-4; nr. 2505, s. 3-4; nr. 2506, s.3-4; nr. 2507, s. 3-4; nr. 2509, s.3-4; nr. 2510, s. 3-4; nr. 2511, s.3-4; nr. 2512, s. 3-4; nr. 2513, s.3; nr. 2514, s. 3; nr. 2515, s.3; nr. 2516, s. 3; nr. 2517, s.3-4; nr. 2518, s. 3; nr. 2519, s.3; nr. 2520, s. 3; nr. 2521, s.4; nr. 2522, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2525, s. 3; nr. 2526, s. 3; nr. 2527, s.3-4; nr. 2528, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2536, s. 3; nr. 2537, s.3-4; nr. 2538, s. 3-4; nr. 2539, s.3-4; nr. 2540, s. 3-4; nr. 2541, s.3-4; nr. 2542, s. 3-4; nr. 2543, s.3-4; nr. 2544, s. 3-4; nr. 2545, s.3-4; nr. 2546, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2548, s. 3-4; nr. 2549, s. 3; nr. 2550, s. 3; nr. 2551, s. 4; nr. 2552, s. 3-4; nr. 2553, s.3-4; nr. 2554, s. 3-4; nr. 2555, s. 3-4; nr. 2556, s. 3-4; nr. 2558, s. 3; nr. 2560, s. 3-4; nr. 2561, s. 3-4; nr. 2562, s. 3-4; nr. 2563, s.3-4; nr. 2564, s. 3-4; nr. 2565, s.3-4; nr. 2566, s. 3-4; nr. 2568, s.3-4; nr. 2569, s. 3-4; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2572, s. 3-4; nr. 2573, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2575, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2581, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4. (Mehmet Cevdet tarafından hazırlanan ilan kuşağının hemen üstünde yer alan "Galata Borsası"nın açılışı kapanışı, altın, döviz ve hisseler hakkında günlük sayısal bilgiler veren ekonomi köşesidir.)

İmzasız: *Hayri Bey Kütüğü*, T.H., nr. 2780, s. 4; nr. 2782, s. 4; nr. 2785, s. 4; nr. 2786, s. 4; nr. 2947, s. 1; nr. 2947, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2956, s. 4; nr. 2959, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2964, s. 4; nr. 2965, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2969, s. 4; nr. 2970, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4; nr. 2977, s. 4. (Yeni doğan çocuklara "ebcet hesabına göre" uygun isimler vermeye yarayan ve nesillerin bu deftere kaydedilerek soy ağacının devamını izlemeyi kolaylaştıran ürünün ilanı.)

İmzasız: *Hazan yahut İlk Eserim*, T.H., nr. 2727, s. 4; nr. 2728, s. 4. (Askerî okul son sınıf öğrencisi Mehmet Cemal Bey'in kaleme aldığı "letaif" serisinin ilanı. Arakel'in dükkânında yüz para fiyatı ile satışa sunulmuştur.)

İmzasız: *Hikemî hikâyeler başlıksız olarak*, T.H., nr. 2679, s. 2; nr. 2680, s. 3. (*Hülasetü'l Hakayık* ve başka Arapça hikemî kısa hikâyelerden seçilip tercüme edilmiş ve *Nilüfer* gazetesinden alınmış edebiyat bölümü.)

İmzasız: *Hüviyet*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1; nr. 3000, s. 1. (Doktor Kaymakam İbrahim Bey'in tercüme ederek *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımladığı "Hansa" denilen kadın-erkek karışımı mahlûkatı anlatan romanın ilanı. İki cildi "onar kuruş" fiyatı ile satışa sunulmuştur.

İmzasız: *Istılahat-ı Adliye*, T.H., nr. 2620, s. 1. (Nedret Hilmi tarafından Fransızcadan Türkçeye tercüme edilen hukuk ve kanunlar üzerine yazılmış eserin "altıncı forması"nın yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Iyd-ı Said-i Fıtr*, T.H., nr. 2712, s. 1. (Ramazan Bayramının büyük bir sevinç ile kutlandığını belirtip Osmanlıların daha nice sene bayramını kutlaması için dua eden metin.)

İmzasız: *İbret*, T.H., nr. 2687, s. 4; nr. 2689, s. 4; nr. 2692, s. 4; nr. 2694, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2725, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 3; nr. 2748, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2754, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2763, s. 4; nr. 2764, s. 4; nr. 2766, s. 4; nr. 2780, s. 4; nr. 2782, s. 4; nr. 2786, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2791, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2832, s. 4; nr. 2834, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2839, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2843, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2853, s. 4; nr. 2854, s. 4; nr. 2855, s. 4. (Mehmet Tahir Bey'e ait sekiz perdelik tiyatro oyunun metninin ilanı. Bu yeni baskıda bazı hataların düzeltildiği ve daha düzenli hale getirildiği belirtiliyor. Eser Arakel Kitapçısı'nda bulunmaktadır.)

İmzasız: *İdman*, T.H., nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2644, s. 4; nr. 2645, s. 4; nr. 2646, s. 4; nr.

2648, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2659, s. 4; nr. 2662, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2669, s. 4; nr. 2671, s. 4; nr. 2679, s. 4; nr. 2685, s. 4; nr. 2694, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2697, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2712, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2729, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2736, s. 4; nr. 2738, s. 4; nr. 2742, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2762, s. 4; nr. 2787, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2791, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2858, s. 4; nr. 2859, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2861, s. 4; nr. 2863, s. 4; nr. 2864, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2887, s. 4; nr. 2890, s. 4; nr. 2892, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4; nr. 2902, s. 4; nr. 2901, s. 4; nr. 2905, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2915, s. 4; nr. 2919, s. 4; nr. 2923, s. 4; nr. 2925, s. 4; nr. 2927, s. 4; nr. 2930, s. 4; nr. 2931, s. 4; nr. 2932, s. 4; nr. 2942. (Beş yaşından sekiz yaşına kadar olan çocuklara okuma egzersizleri yaptıran okuma öğretici ve geliştirici kitabın ilanı. Fiyatı “iki kuruş”tur.)

İmzasız: *İfade-i Mahsusa*, T.H., nr. 2889, s. 1. (Doktor Fahri Efendi’nin Hulki Efendi’ye hitaben yazdığı metnin Cumartesi günü çıkan kısmında hata yapıldığı ve bu hatanın bu sayıda düzeltileceğini bildiren metin.)

İmzasız: *İfsad-ı Ahlak yahut Millete Adem-i Riayet*, T.H., nr. 2601, s. 2. (İstanbul Galata’daki Avrupa Tiyatrosu’nda oynanan *Sahte Esirci* adlı oyunun milletin ahlakî değerleri ile çatıştığını, içinde ağza alınmayacak derecede kötü sözleri barındırdığını ve bu durum bir “edep mektebi” olan tiyatroya yakışmayacağını belirten “Varaka”)

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2519, s. 1. (*Kâinat* adlı tarih külliyatının *“İngiltere Tarihi”* kısmının ikinci kez basıldığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2522, s. 1. (Ahmet Midhat’a ait *Kıssadan Hisse* adlı eserin üçüncü defa baskının yapıldığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2545, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin dördüncü bölümünün yayımlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2587, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin onuncu bölümünün yayımlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2599, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on birinci bölümünün yayımlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2824, s. 1. (Daha önce *Tercüman-ı Hakikat'*in "Mütenevvia" kısmında yayımlanan *Hıfz-ı Sıhhat Dersleri* adlı eserin kitap olarak basılacağını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Maa't-teşekkür*, T.H., nr. 2527, s. 1. (*Mufassal*ın cilt ve cüzleri hakkında bilgi veren ve okuyucuya teşekkür eden hatırlatma)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2501, s.1. (*Kamere Âşık* romanının beşinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2506, s.1. (*Kamere Âşık* romanının altıncı cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2512, s.1. (*Kamere Âşık* romanının yedinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2514, s.1. (Hem gazetede tefrika edilen hem de kitap olarak basılan *Fütuhu'ş-Şam* adlı tarih kitabının yedinci ve sekizinci cüzlerinin neşr olduğu hakkında hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2517, s.1. (İlki *Yeryüzünde Bir Melek* romanının üçüncü cildinin yayımlandığı hususunda, ikincisi ise *İstiğrak-ı Seheri* eserinin müellifi Hüseyin Rahmi Efendi'ye bir mektup geldiği ve bu mektubu almak için matbaaya uğraması gerektiği hususunda hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2521, s.1. (*Kamere Âşık* romanının sekizinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2524, s.1. (*Kamere Âşık* romanının dokuzuncu cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2525, s.1. (Ahmet Midhat Efendi'nin edebî ve fennî konuları işlediği makalelerinden oluşan *Musahabat-ı Leyliye* adlı tefrikanın işleyiş düzeni hakkında bilgi veren metin.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2528, s. 1. (*Musahabat-ı Leyliye* tefrikasının ikinci bölümünün *Ömür Uzunluğu* adıyla kitap olarak yayımlandığı ve eserin basımı sırasında yeniden gözden geçirildiği ve tashih edildiğine dair hatırlatma. Ayrıca *Kamere Âşık* romanının onuncu cüzünün yayımlandığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2533, s.1. (*Mufassal*'ın ikinci cildinin ikinci cüzünün kitap olarak basıldığını belirten hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2535, s. 1. (*Musahabat-ı Leyliye* serisinin dördüncü kitabı olan Ahmet Midhat'a ait "İtiyad" makalesinin çıktığını bildiren hatırlatma. Bu ihtarda eserler karıştırılmıştır. İtiyad beş numaralı kitaptır.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2536, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat*'in 2535 numaralı sayısında yapılan ihtarın hatalı olduğunu yayımlanan kitabın *Musahabat-ı Leyliye'*nin üçüncü kitabı olan *Teehhül* olduğunu bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2537, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin üçüncü cüzünün kitap olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2543, s. 1. (*Musahabat-ı Leyliye'*nin dördüncü cildi olan *Tasarrufat-ı Kimyeviye'*nin yayımlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2546, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on birinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2548, s. 1. (*Mufassal*'ın ikinci cildinin beşinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2549, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on ikinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2552, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin altıncı cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2554, s. 1. (*Musahabat-ı Leyliye'*nin altıncı cüzü ile *Kamere Âşık* romanının on üçüncü cüzünün yayımlanmaya başlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2557, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yedinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2560, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on dördüncü cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2564, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on beşinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2572, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on altıncı cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2575, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin sekizinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2578, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on yedinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2579, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin dokuzuncu cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2590, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on sekizinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2590, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında on dokuzuncu cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2598, s. 1. (Ahmet Midhat'ın kaleme aldığı *Schopenhauer'in Hikmet-i Cedidesi* adlı tefrikanın kitap olarak da basılacağını bildiren hatırlatma. Ayrıca merhum Beşir Fuad'ın *Tercüman-ı Hakikat'*te yayımlanması devam eden "Mebahis-i Askeriye" serisinin yazarın gazeteye yollamış olduğu son bölüme kadar devam edip böylece nihayet bulacağını belirten "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2602, s. 1. (*Mufassalın Haşiyeleri'*nin on ikinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2608, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi birinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2615, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on üçüncü cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2616, s. 1. (*Musahabat-ı Leyliye'*nin *İtirazat* başlıklı onuncu cüzünün yayımlandığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2620, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on dördüncü cüzünün "otuz iki sayfadan ibaret" olmak üzere yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2641, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on beşinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2645, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on altıncı cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2655, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi üçüncü cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2661, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi dördüncü cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2665, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi beşinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2669, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi altıncı cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2676, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi yedinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2681, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'*te tefrikası tamamlanmaya yaklaşan *Kamere Âşık* adlı romandan sonra Ahmet Midhat'ın bir de telif roman yazdığını ve tefrikaya hazır olduğunu ancak yaklaşan Ramazan münasebetiyle *Letaif* serisine devam edileceğini bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2687, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi sekizinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2691, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında yirmi dokuzuncu cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2706, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında otuzuncu cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2709, s. 1. (*Kamere Âşık* romanının tefrikasında otuz birinci cüzün yayımlanmaya başlandığını bildiren "İhtar")

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2711, s. 1. (Ramazan Bayramı'na denk gelen üç gün boyunca gazetenin yayımlanmayacağını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtarı Mahsus*, T.H., nr. 2738, s. 1. (Uzun zamandır yayımlanmayan *Mufassal'*ın ikinci cildinin on yedinci cüzünün yayıma hazırlandığını bildiren "İhtar".)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2755, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on sekizinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2760, s. 1. (Önceki tefrikada sehven *Mufassal'*ın "on sekiz yerine on dokuzuncu cüzü" yayımlandığı için bu sefer "on sekizinci cüzün" yayımlanacağını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2761, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin on dokuzuncu cüzüne ait resimlerin yirminci cüzde verileceğine dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2830, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından *Letaif-i Rivayat'*ın on altıncı cüzü olarak neşredilen *Çifte İntikam* adlı hikâyenin kitap olarak basıldığı ve "dört kuruş" olduğunu bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2831, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirminci cüzünün yayımlandığına dair hatırlatma. Ayrıca bu sayıya Kristof Kolomb'un Amerika'ya çıkış resmi ilave edilmiştir.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2834, s. 1. (*Amerika Doktorları* adıyla *Tercüman-ı Hakikat'*te tefrikası devam eden fennî romanın kitap suretinde ilk cüzünün çıktığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2837, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirmi birinci cüzünün çıktığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2840, s. 1. (*Amerika Doktorları* adlı fennî romanın ikinci cüzünün yayımlandığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2843, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirmi ikinci cüzünün çıktığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2847, s. 1. (*Para* ismiyle Ahmet Midhat'a ait *Letaif-i Rivayat* serisinin "on yedinci cüzü" olarak yazılan eserin yayımlandığına dair hatırlatma. Fiyatı "yedi kuruş"tur.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2843, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirmi üçüncü cüzünün çıktığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2852, s. 1. (*Amerika Doktorları* adlı fennî romanın dördüncü cüzünün yayımlandığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2853, s. 1. (Ahmet Midhat'ın geçen kıştan beri yayımlamaya devam ettiği *Musahabat-ı Leyliye* serisinin on birincisi olan *Berekat-ı Tenasüliye'*nin kitap olarak basılarak "altı para fiyatı ile satışa sunulduğunu bildiren hatırlatma. Ayrıca devamında önceki bölümlerinde adları listelenmiştir.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2855, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirmi dördüncü cüzünün kitap olarak yayımlandığı ve iki sayfadan mürettep olduğunu belirten hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2858, s. 1. (*Amerika Doktorları* adlı fennî romanın beşinci cüzünün yayımlandığına dair hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2861, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirmi beşinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2865, s. 1. (Ahmet Midhat Efendi tarafından yazılan *Letaif-i Rivayat'*ın on sekizinci cüzü olan *Kısmetinde Olanın Kaşığında Çıkar* adlı eserin kitap olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma. "Beşer kuruş" fiyatıyla satılmıştır.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H, nr. 2868, s. 1. (*Mufassal'*ın ikinci cildinin yirmi beşinci cüz ile bittiğini belirtip bu sayıda ikinci cildin fihristinin yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2870, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın ilk cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2872, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan "Beşir Fuad" adlı makalelerin kitap olarak basıldığını bildiren ihtar.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2876, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın ikinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2877, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin birinci cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2879, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin üçüncü cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2882, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın üçüncü cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2884, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin ikinci cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2884, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin dördüncü cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2882, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın dördüncü cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2890, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin üçüncü cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını ayrıca *113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin beşinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2884, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin dördüncü cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2898, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin altıncı cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2900, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın altıncı cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2901, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin beşinci cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2902, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin yedinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2906, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın yedinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2902, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin sekizinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2912, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın sekizinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2914, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin dokuzuncu cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2917, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin altıncı cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2918, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın dokuzuncu cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2920, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin onuncu cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2922, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin yedinci cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2924, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın onuncu cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: İhtar-ı Mahsus, T.H., nr. 2925, s. 1; nr. 2940, s. 3. (*Musahabat-ı Leyliye'*nin on ikinci cüzünü teşkil eden *Babalar ve Oğullar* adlı cüzün kitap olarak basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2926, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on birinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2930, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın on birinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2932, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on ikinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2938, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on üçüncü cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2942, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın on üçüncü cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2948, s. 1. (Gazetede tefrikası devam eden *Arnavutlar Solyotlar* adlı romanın on dördüncü cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2950, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on dördüncü cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2956, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on beşinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2964, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on altıncı cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2969, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on yedinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2972, s. 1. (*Mufassal'*ın üçüncü cildinin yirminci cüzünün otuz iki sayfadan mürettep olarak yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2974, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on sekizinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2979, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin on dokuzuncu cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2969, s. 1. (*113 Numaralı Cüzdan* adlı eserin yirmi birinci cüzünün basıldığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2984, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'te* tefrikası devam eden *Bilgiç Kız* adlı romanın ikinci cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2990, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'te* tefrikası devam eden *Bilgiç Kız* adlı romanın üçüncü cüzünün yayımlandığını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2996, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'*in Ramazan Bayramı müddetince üç gün çıkmayacağını bildiren hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2997, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat*'in sekiz sayfaya çıktığı, ilk ve son sayfaların ilan sayfası olarak ayrıldığı, ilk sayfanın daha çok edebî ilan, son sayfanın ise ürün ilanları olacağını aktaran hatırlatma.)

İmzasız: *İhtar ve Beyan-ı İtizar*, T.H., nr. 2978, s. 1. (Önümüzdeki 7 Mayıs 1888 Pazartesi gününün Hıristiyanların Paskalya Bayramı olması sebebiyle Hıristiyan personelin çalışmayacağı için gazetenin o gün çıkmayacağını bildiren ve okurlardan özür dileyen hatırlatma.)

İmzasız: *İki Korkaklar*, T.H., nr. 2892, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2897, s. 4; nr. 2899, s. 4; nr. 2903, s. 4; nr. 2904, s. 4; nr. 2906, s. 4; nr. 2909, s. 4; nr. 2911, s. 4; nr. 2913, s. 4. (Fransa'nın ünlü ediplerinden Eugene Labiche ve Marc Michel tarafından düzenlenen Mekteb-i Sultani Muallimi Hamid tarafından Türkçeye çevrilen komedi oyunun kitabının ilanı. Her kitapçıda "beş kuruş"a satılmaktadır.)

İmzasız: *İlan-ı Mahsus*, T.H., nr. 2602, s. 2; nr. 2603, s. 3; nr. 2608, s. 3; nr. 2609, s. 3-4; nr. 2611, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2614, s. 3; nr. 2615, s. 3; nr. 2616, s. 4; nr. 2617, s. 3; nr. 2618, s. 3; nr. 2619, s. 3; nr. 2620, s. 3; nr. 2621, s. 3; nr. 2622, s. 3; nr. 2623, s. 3; nr. 2625, s. 3; nr. 2626, s. 3; nr. 2627, s. 3; nr. 2628, s. 3; nr. 2629, s. 3; nr. 2630, s. 3; nr. 2631, s. 3; nr. 2635, s. 3; nr. 2636, s. 3; nr. 2637, s. 3; nr. 2638, s. 3; nr. 2639, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2644, s. 3; nr. 2645, s. 3; nr. 2646, s. 3; nr. 2647, s. 3; nr. 2648, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 3; nr. 2651, s. 3; nr. 2652, s. 3; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2659, s. 3; nr. 2660, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2663, s. 3; nr. 2664, s. 3; nr. 2664, s. 3; nr. 2665, s. 3; nr. 2666, s. 3; nr. 2667, s. 3; nr. 2668, s. 3; nr. 2669, s. 3; nr. 2670, s. 3; nr. 2672, s. 3; nr. 2673, s. 3; nr. 2674, s. 3; nr. 2678, s. 2; nr. 2679, s. 3; nr. 2680, s. 3; nr. 2681, s. 3; nr. 2683, s. 4. (Ahmet Midhat'ın kaleme aldığı *Schopenhauer'in Hikmet-i Cedidesi* adlı eserin kitap olarak basıldığı ve fiyatının dört kuruş olduğunu bildiren ilan.)

İmzasız:*İlhamat ve Taglitat*, T.H., nr. 2502, s. 4; nr. 2505, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2511, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2525, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2561, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2609, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2665, s. 4. (Ahmet Midhat'ın ruhbilim konusunda kaleme aldığı eseri *İlhamat ve Taglitat'*ın ilanı. İlan İlhamat ve Taglitat başlığı verilmiş ancak altında Ahmet Midhat'a ait diğer kitapların da fiyat çizelgesi eklenmiştir. Buna göre bu kitabın fiyatı" üç kuruş"tur.)

İmzasız: *İpek Böcekleri*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2508, s. 4; nr. 2510, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2538, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2585, s. 4. (Erbab-ı Maarif'ten Mehmet Emin Efendi tarafından kaleme alınan, İpek Böceği yetiştiriciliğinin ve böceklerin hastalıklarına karşı alınacak tedbirlerin anlatıldığı kitabın ilanı. Kitap "yüz para" fiyatı ile satılmıştır.)

İmzasız: *İspat ve İcap*, T.H., nr. 2759, s. 4. (Kastamonu Bedayet Mahkemesi Hukuk Reisi Hakkı Efendi tarafından kaleme alınan ve her kitapçıda "iki kuruş" fiyatı ile bulunabilen eserin ilanı.)

İmzasız: *Kainat Kütüphane-i Tarih*, T.H., nr. 2501, s.4; nr. 2503, s.4; nr. 2507, s.4; nr. 2509, s.4; nr. 2512, s.4; nr. 2513, s.4; nr. 2515, s.4; nr. 2519, s.4; nr.

2521, s.4; nr. 2523, s.4; nr. 2524, s.4; nr. 2526, s.4; nr. 2529, s.4; nr. 2530, s.4; nr. 2531, s.4; nr. 2533, s.4; nr. 2535, s.4; nr. 2537, s.4; nr. 2542, s.4; nr. 2544, s.4; nr. 2546, s.4; nr. 2548, s.4; nr. 2550, s.4; nr. 2552, s.4; nr. 2554, s.4; nr. 2556, s.4; nr. 2558, s.4; nr. 2559, s.4; nr. 2561, s.4; nr. 2563, s.4; nr. 2566, s.4; nr. 2568, s.4; nr. 2570, s.4; nr. 2574, s.4; nr. 2576, s.4; nr. 2578, s.4; nr. 2580, s.4; nr. 2582, s.4; nr. 2584, s.4; nr. 2586, s.4; nr. 2596, s.4; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2997, s. 4. (Tüm milletlerin tarihlerini anlatmayı konu edinen bir kitap serisinin reklamı. Reklam metninde her kitabın fiyatı ayrı ayrı belirtilir. En pahalı olanlar "12 kuruş" ile *İngiliz Tarihi* ve *Hatme* adlı kitaplardır.)

İmzasız: *Kamus-ı Hukuk*, T.H., nr. 2908, s. 4; nr. 2910, s. 4; nr. 2912, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2916, s. 4; nr. 2918, s. 4; nr. 2920, s. 4; nr. 2922, s. 4; nr. 2926, s. 4; nr. 2928, s. 4; nr. 2929, s. 4. (Mekteb-i Hukuk-ı Şahaneden Mezun Hüseyin Galip tarafından kaleme alınan yalnızca hukukçular için değil herkes için yazıldığı ifade edilen anlaşılması kolay hukuk sözlüğünün ilanı.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2936, s. 4; nr. 2938, s. 4; nr. 2941, s. 4; nr. 2953, s. 4; nr. 2957, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2975, s. 4; nr. 2977, s. 4. (Şemsettin Sami tarafından kaleme alınan tarih, coğrafya ve genel kültür lügatinin ilanı. Eser Mihran Matbaasında basılmaktadır ve cüzler perşembe günleri çıkmaktadır.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2949, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın on birinci cüzünün yayımlandığını ve her pazartesi günü yeni cüzün çıkacağını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2955, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın on ikinci cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2960, s. 3. (*Kamusu'l Âlâm*'ın beklenenden daha büyük bir eser olacağı anlaşıldığı için fiyatına "İki Osmanlı Lirası" zam geleceğini belirtip on üçüncü cüzün bu duruma göre devam edeceğini bildiren "İhtar".)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2967, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın on dördüncü cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm,* T.H., nr. 2973, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın on beşinci cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm,* T.H., nr. 2980, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın on altıncı cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm,* T.H., nr. 2985, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın on dokuzuncu cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm,* T.H., nr. 2993, s. 1. (*Kamusu'l Âlâm*'ın yirminci cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm,* T.H., nr. 3000, s. 2. (*Kamusu'l Âlâm*'ın yirmi ikinci cüzünün yayımlandığını bildiren metin.)

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2940, s. 1. (Şemsettin Sami tarafından kaleme alınan ve düzenlenen, Mihran Efendi tarafından basılan *Kamusu'l Âlâm'*ın dokuzuncu ve onuncu cüzünün tamamlanıp on cüzün birinci cilt olarak satışa sunulduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Kanun-ı Aşk yahut İki Âşık,* T.H., nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 4; nr. 2927, s. 4; nr. 2929, s. 4. (Tarsus Kaymakamı Emin Bey tarafından kaleme alınan *Kanun-ı Aşk* ve *Muhacir Kitabı* adlı eserlerin güzel bir kâğıda basılarak satışa sunulduğunu belirten ilan.)

İmzasız: *Kanunname-i Arazi,* T.H., nr. 2687, s. 4; nr. 2689, s. 4; nr. 2692, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2736, s. 4; nr. 2738, s. 4; nr. 2742, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2762, s. 4; nr. 2786, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2791, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2853, s. 4; nr. 2855, s. 4. ("Arazi

Nizamnamesi" ve "Tapu Nizamnamesi" ışığında hazırlanan kanuna vakıf olmak isteyenler için Mekteb-i Hukuk-ı Şahane Muallimi Şükrü Efendi tarafından kaleme alınan kitabın ilanı. Arakel Kitapçısında bulunmaktadır.)

İmzasız: *Kıssadan Hisse*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından çocuklar için kaleme alınan kitabın ilanı. "5 Kuruş" fiyatı ile satılmıştır.)

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2504, s. 1. (Mehmet Tahir Beyefendi'nin Almancadan tercüme ettiği ve *Mecmua-ı Ebüzziya'*nın otuz beşinci adetinde yayımladığı "Mektebe Müteallik Letaif"in çıktığına dair haber.)

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2509, s.1. (Ebüzziya Tevfik Bey tarafından yayımlanan serinin otuz altıncı adeti olan Moliere tarafından yazılıp Ziya Paşa tarafından tercüme edilen *Tartüf yahut Riyanın Encamı* adlı eserin çıktığına dair haber.)

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2523, s.1. (Ebüzziya Tevfik Bey tarafından yayımlanan serinin otuz sekizinci adedi olan Muallim Naci'ye ait iki ciltlik *Sanihat-el Acem* adlı eserin çıktığına dair haber.)

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H. nr. 2530, s. 1. (Ebüzziya Tevfik Bey tarafından yayımlanan serinin otuz dokuzuncu adeti olan [Yazıksız] Necip Asım'a ait *Ziya ve Hararet* adlı eserin çıktığına dair haber.)

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2535, s. 1. (Ebüzziya Tevfik Bey tarafından yayımlanan serinin kırkıncı adetinin çıktığını bildiren haber. Kütüphane-i Ebüzziya listesinde kırk ve kırk bir numaralı eserlerin adları bulunmamaktadır.)

İmzasız: "*Kitabhane-i Ebüzziya" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2558, s. 1. (Ebüzziya Tevfik Bey tarafından yayımlanan serinin kırk dördüncü adetinin yayımlandığını bildiren metin. Kırk dördüncü kitap Mehmet Tahir tarafından Almancadan tercüme edilen Cornelius Nepus'a ait *Meşhur Kumandanların Terceme-i Hali* adlı eserdir.)

İmzasız: *Kitabü't Teracim*, T.H., nr. 2791, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4. (Mehmet Zihni Efendi tarafından Arapça öğretimi konusunda yazılmış 160 sayfalık eserin ilanı. Eserde önemli âlim ve ediplerin Arapça biyografileri yer alır. Fiyatı "ciltsiz 5, ciltli 7 kuruş" olarak belirlenmiş. Ayrıca ilanın sonunda yazarın diğer eserleri de liste halinde sunulmuştur.)

İmzasız: *Konak"Şeyh Şamil'in Kafkasya Muhaberatına Dair" (Gayet Garip Bir Hikâye),* T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2507, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2511, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2561, s. 4; nr. 2563, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2588, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2616, s. 4; nr. 2618, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2623, s. 4; nr. 2624, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2634, s. 4; nr. 2636, s. 4; nr. 2639, s. 4. (Altı sene evvel (1880-1881) Ahmet Midhat ile Vizental (Wiesenthal) Efendi tarafından Adolf Muçelburg'a ait hikâyenin müştereken Almancadan tercümesi yapılarak edebiyatımıza kazandırılmış halinin yeniden yayımlandığına dair ilan. Eserin satış fiyatı "Yedi kuruş" olarak belirtilmiştir.)

İmzasız: *"Kontes Sara" romanı hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2533, s. 1. (Tanınmış Fransız hikâyeci Georges Ohnet'in *Kontes Sara* adlı eserinin Saim Bey'in tercümesi ile yayımlanmaya başladığını belirten metin.)

İmzasız: *Küçük Kamus-ı Fransevî*, T.H., nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2598, s. 4; nr. 2600, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2672, s. 4; nr. 2673, s. 4; nr. 2679, s. 4; nr. 2685, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr.

2746, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4. (Şemsettin Sami tarafından kaleme alınan Fransızca-Türkçe sözlüğün ilanı. *Küçük Kamus-ı Fransevî'*nin "yirmi kuruş", büyük olanın ise "yirmi beş kuruş" olduğu belirtilmiştir.)

İmzasız: *Küçük Lügat*, T.H., nr. 2738, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2741, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2748, s. 4; nr. 2749, s. 4. ("Türkçeden Fransızcaya" ibaresi ile başlayan Vizental (Wiesenthal) Efendi tarafından tertip edilmiş sözlüğün ilanı. Sözlüğün fiyatı "On iki buçuk kuruş" olarak belirtilmiştir.)

İmzasız: *Letaif-i Rivayat*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2549, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2562, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 1; nr. 2827, s. 2; nr. 2828, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2830, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2837, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2845, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2850, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2861, s. 3; nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2867, s. 3; nr. 2868, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2870, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2872, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1; nr. 3000, s. 1. (Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan *Letaif-i Rivayat* serisi içindeki eserlerin ve ayrıca Ahmet Midhat'ın romanlarının fiyatları hakkında bilgi veren ilan.)

İmzasız: *Leyle-i Berat-i Ayat*, T.H., nr. 2970, s. 1. (Dün gece idrak edilen Berat Gecesini kutlayan üç aylara girmiş olmanın verdiği maneviyatı dile getiren metin.)

İmzasız: *Leyle-i Mesude-i Kadir*, T.H., nr. 2994, s. 1. (Önceki gece idrak edilen Kadir gecesini kutlayan ve Kadir gecesinin faziletlerinden bahseden metin.)

İmzasız: *Leyle-i Mirac*, T.H., nr. 2659, s. 1. (Dün gecenin Miraç gecesi olması sebebiyle tüm camilerde Müslümanların mübarek kandili yaşadığını bildiren ve dua eden metin.)

İmzasız: *Leyle-i Mübareke-i Mirac*, T.H., nr. 2954, s. 1. (Mübarek Miraç gecesini hatırlatan ve tebrik eden metin.)

İmzasız: *Leyle-i Mübareke-i Kadir*, T.H., nr. 2709, s. 1. (Dün gece mübarek Kadir gecesinin camilerde ibadet ile geçirildiğini belirtip sonunda padişaha dua eden metin.)

İmzasız: *Leyle-i Mübareke-i Regaip*, T.H., nr. 2935, s. 1. (Mübarek Regaip gecesinin kutlandığı ve bu geceye kavuşma dolayısıyla şükredilen metin.)

İmzasız: *Manzara*, T.H., nr. 2642, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2644, s. 4; nr. 2650, s.4. (*Manzara* adıyla ve "Fenn-i ve Hikemî musavver Osmanlı mecmuasıdır" klişesi ile çıkan resimli derginin ikinci sayısının çıktığına dair ilan. Derginin "on beş günde bir" çıktığı "bir sayısının 50 para yıllığının posta ücreti ile birlikte 30 kuruş" olduğu belirtilmiştir.)

İmzasız: *Manzara*, T.H., nr. 2713, s. 1. ("Fen ve Edebiyat" konularından bahseden *Manzara* adlı mecmuanın sekizinci nüshasının çıktığını belirten metin.)

İmzasız: *Manzara*, T.H., nr. 2792, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4. ("Fennî ve Hikemî Resimli Osmanlı Mecmuası"nın on üçüncü sayısının ilanı. Derginin bir sayısı "50 para", üç aylığı yani on iki sayısı "10 kuruş", seneliği "30 kuruş" olarak belirlenmiş.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2856, s. 1. (Muallim Naci tarafından çıkarılan *Mecmua-ı Muallim*'in onuncu cüzünün çıktığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2868, s. 1. (Muallim Naci'nin "Mekteb-i Hukuk ve Mekteb-i Sultani"deki ders notlarını içeren *Mecmua-ı Muallim'*in on ikinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2885, s. 1; nr. 2886, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in on beşinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2897, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim'*in on altıncı cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2898, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim'*in on yedinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim'*in on sekizinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2910, s. 1; nr. 2911, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in on dokuzuncu cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2915, s. 1; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirminci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2922, s. 1; nr. 2927, s. 1. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi birinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim'*in yirmi ikinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2933, s. 1; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim'*in yirmi üçüncü cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2940, s. 1; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi dördüncü cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2945, s. 1; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2950, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi beşinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2953, s. 3; nr. 2954, s. 3; nr. 2956, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi altıncı cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2957, s. 1; nr. 2958, s. 3; nr. 2961, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi yedinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2963, s. 1; nr. 2964, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2967, s. 3; nr. 2968, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi sekizinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2969, s. 1; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2974, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in yirmi dokuzuncu cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2975, s. 1; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in otuzuncu cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2980, s. 1; nr. 2981, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in otuz birinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2986, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in otuz üçüncü cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2987, s. 1; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in otuz dördüncü cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2994, s. 1; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2998, s. 1. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in otuz beşinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 3000, s. 1. (Muallim Naci'nin hazırladığı *Mecmua-ı Muallim*'in otuz yedinci cüzünün yayımlandığına dair ilan.)

İmzasız: *Mekteb-i Edeb*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2502, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2508, s. 4; nr. 2510, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2515, s. 4. (Muallim Naci'ye ait *Mekteb-i Edeb* adlı eserin reklamı. Eser hakkında verilen bilgiyi müteakiben eserin fiyatını belirten kısma göre eserin birinci cildi "7 buçuk", ikinci cildi "3 buçuk" kuruşa satılmaktadır.)

İmzasız: *"Mekteb-i İdadi-i Mülkiye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2512, s. 1. (Yeni açılacak olan Mekteb-i İdadi-i Mülkiye'ye girmek isteyen öğrencilerin Maarif İdaresi'ne Rüştiye diploması ile başvurmaları gerektiğine dair ilan.)

İmzasız: *Merahu'l-Me'ali Fî Şerhi-l Emâlî*, T.H., nr. 2571, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4. (Mütercim Asım Efendi'nin Sultan III. Selim'e ithaf ettiği *Kaside-i Emâlî*'nin şerhi olan eserin ilanı.)

İmzasız: *Mersiye başlıksız olarak*, T.H., nr. 2837, s. 2. (Esseyid Mehmet Reşit Efendilerden Şam-ı Şerif Müftüsü olan Mahmut Hamza Efendi'nin vefatı üzerine kardeşi Esseyid Esat Efendi'ye yollanan Arapça mersiye.)

İmzasız: *Miratü'l Haremeyn*, T.H., nr. 2502, s. 3; nr. 2503, s. 3; nr. 2505, s. 3; nr. 2506, s. 3; nr. 2507, s. 3; nr. 2509, s. 3; nr. 2510, s. 3; nr. 2511, s. 3; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2672, s. 4; nr. 2673, s. 4; nr. 2679, s. 4. (Eyüp Sabri Paşa tarafından kaleme alınan *Miratü'l Haremeyn Tarihi* adlı eserin birinci cildini teşkil eden *Miratü'l Mekke*'nin yedinci cüzünün de tamam olduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Miratü'l Haremeyn*, T.H., nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2990, s. 4; nr. 2992, s. 4; nr. 2995, s. 4. (Eyüp Sabri Paşa tarafından kaleme alınan *Miratü'l Haremeyn* eserinin *Miratü'l Mekke* ve *Miratü'l Medine* kısımlarının tamamlandığı ve tam takım olarak "on iki mecidiye" fiyatıyla satışa sunulduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Miratü'l İber*, T.H., nr.2655, s. 4; nr.2656, s. 4; nr.2848 s. 4; nr.2850, s. 4; nr.2853, s. 4; nr.2855, s. 4; nr.2856, s. 4. (Diyarbakırlı Said Paşa'ya ait Hz. Âdem'den eserin yazıldığı güne kadar tarih konularını işleyen "umumi tarih" eserinin ikinci cildinin "on kuruş" fiyatı ile yayımlandığını bildiren ilan.)

İmzasız: *Miyar-ı Ceza*, T.H., nr. 2687, s. 4; nr. 2689, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2714, s. 4; nr. 2730, s. 4; nr. 2732, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2736, s. 4; nr. 2738, s. 4; nr. 2742, s. 4; nr. 2744, s. 4; nr. 2747, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2754, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2759, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2772, s. 4; nr. 2773, s. 4; nr. 2774, s. 4; nr. 2775, s. 4; nr. 2776, s. 4; nr. 2782, s. 4; nr. 2787, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2832, s. 4; nr. 2835, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2837, s. 4; nr. 2838, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2845, s. 4; nr. 2846, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2848, s. 4; nr. 2850, s. 4; nr. 2854, s. 4; nr. 2855, s. 4; nr. 2857, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2862, s. 4; nr. 2845, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2868, s. 4; nr. 2870, s. 4. (Suriye İstinaf Ceza Reisi Reşat Bey tarafından kaleme alınan Kanun-ı Ceza Şerhi'nin Matbaa-yı Amire'de basılarak satışa sunulduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Mizanü'l Edeb*, T.H., nr. 2938, s. 4; nr. 2942, s. 4; nr. 2943, s. 4; nr. 2945, s. 4; nr. 2946, s. 4; nr. 2948, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2952, s. 4; nr. 2954, s. 4; nr. 2955, s. 4; nr. 2957, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2964, s. 4. (Diyarbakırlı Sait Paşa'nın "ilm-i belagat" konusunda kaleme aldığı eserin

ilanı. Eser belagatın altında tercüme, şerh ve haşiye kavramlarını açıklar. Eserin ilk cüzü "beş kuruş" fiyatı ile satışa sunulmuştur.)

İmzasız: *Mösyö Krispi'nin Seyahati ve İtalya Matbuatı*, T.H., nr. 2797, s. 2. ("İtalya Heyeti Vükelası Mösyö Krispi"nin ittifak için Fransa ve Almanya'ya gitmesini, Prens Bismarck ile görüşmesini yabancı basından aktaran metin.)

İmzasız: *Muallim Naci hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2525, s.1. (Muallim Naci'nin Mekteb-i Hukuk-ı Şahane'de ders vermeye başlayacağını belirtip tebrik eden bu kadar iyi bir hocanın bu okulda ders vermesinin çok isabetli bir karar olduğunu belirten metin.)

İmzasız: *Mufassal'ın*, T.H., nr. 2510, s. 3. (*Mufassal*'ın birinci cildinin üç tip fihristi sırasıyla yayımlandıktan sonra cüzlere ilave edilmiş olan resimler "Resim ve Eşkal Fihristi"ne göre sayfaların yanına "rabt edilirse" daha faydalı olacağını belirten hatırlatma.)

İmzasız: *Muhakeme,* T.H., nr. 2670, s. 1-2. (Şehzadebaşında İbrahim Paşa Medresesinde katledilmiş olan Müderris Hacı Ali ve Ali Efendilerin katil zanlılarının muhakemelerinin Cinayet Mahkemesinde başladığını bildiren metin.)

İmzasız: *Muharrerat-ı Samiye ve Adliye*, T.H., nr. 2791, s. 4; nr. 2792, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2812, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2820, s. 3; nr. 2821, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2826, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2845, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2850, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2861, s. 3; nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2867, s. 3; nr. 2868, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2870, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2872, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2877, s. 3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2884, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3-4; nr.

2894, s. 3-4; nr. 2895, s. 3-4; nr. 2896, s. 3-4; nr. 2897, s. 3-4; nr. 2898, s. 3-4; nr. 2899, s. 3-4; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2910, s. 3; nr. 2911, s. 4; nr. 2912, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2915, s. 4; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2929, s. 4; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 4; nr. 2935, s. 4; nr. 2936, s. 4; nr. 2938, s. 4; nr. 2941, s. 4; nr. 2945, s. 4; nr. 2946, s. 4; nr. 2948, s. 4; nr. 2949, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2953, s. 4; nr. 2955, s. 4; nr. 2957, s. 4; nr. 2958, s. 4; nr. 2966, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4; nr. 2977, s. 4; nr. 2978, s. 4; nr. 2979, s. 4; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3. (Abdurrahman Hakkı tarafından derlenip yayımlanan "Usul-i Muhakeme-i Hukukiye ve Kavanin Mutalakası" hakkındaki mecmuanın ilk cildinin ilanı. Bu hukuk mecmuasının ilk cildi "yedi kuruş" fiyatı ile satışa çıkmış ve ikinci cildin de yakında çıkacağı belirtilmiş. Özellikle "Dava Vekilleri" için çok yararlı bir kaynak olduğu belirtilmiş.)

İmzasız: *Muhit*, T.H., nr. 2922, s. 1. (Birtakım edebiyatçının bir araya gelerek oluşturduğu ve eserlerini yayımladıkları on beş günde bir çıkan derginin ilanı.)

İmzasız: *"Muhtasar Coğrafya" kitabı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2515, s. 4; nr. 2517, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2543, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2562, s. 4. (Miralay Süleyman Şevket Bey tarafından Rüştiye mektebinde okutulmak için yazılmış eserin ilanı. Kitaba Arakel'in dükkânında ve maarif kütüphanesinde bulunması mümkün olduğu notu düşülmüştür.)

İmzasız: *Mukarrerat-ı Mühimme*, T.H., nr. 2946, s. 4; nr. 2948, s. 4; nr. 2949, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2954, s. 4; nr. 2955, s. 3; nr. 2959, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr.

2962, s. 4; nr. 2964, s. 4; nr. 2966, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2973, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2978, s. 4; nr. 2979, s. 4; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2988, s. 4; nr. 2990, s. 4; nr. 2991, s. 4; nr. 2993, s. 4; nr. 2995, s. 4; nr. 2996, s. 4; nr. 2997, s. 8. (Mekteb-i Hukuk-ı Şahaneden mezun Hüseyin Galip tarafından yazılan "Ceza Hukuku ve Ticaret Hukuku" konusunda mühim vakalara ait notların bulunduğu eserin ilanı. Birinci cildin ikinci cüzü neşredilmiş ve "3 para" ile satışa sunulmuştur.)

İmzasız: *Mukavelat ve Mukavelat Muharrirleri*, T.H., nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 4; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2988, s. 4. (Abdurrahman Talat Efendi tarafından kaleme alınan kitabın birinci cüzünün çıktığına dair ilan. Kitap "Mukavelat Muharrirleri" (Noter) ve adlî memura tavsiye edilmiştir.)

İmzasız: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2. (Her biri bir gece okunmak üzere geçen kış Ahmet Midhat tarafından kaleme alınan serinin ilanı. Bölüm adları sırasıyla listelenmiştir.)

İmzasız: *"Musahabat-ı Leyliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2959, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2966, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2987, s. 4; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 3000, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edilmiş olan *Musahabat-ı Leyliye*'nin on üçüncü cüzü olan *Kadınlarda Tezyid-i Cemal* adlı bölümün kitap olarak basıldığını bildiren ilan.)

İmzasız: *Musahabat-ı Leyliye'nin Tenzil-i Fiyatı*, T.H., nr. 2539, s.1. (*Musahabat-ı Leyliye*'nin fiyatı üzerine yapılan eleştiriler dikkate alınarak ilk üç cüzün yine aynı fiyat olan beş kuruşa devam edeceği ancak dördüncü cüzün fiyatının "altı para"ya ineceğini bildiren metin.)

İmzasız: *Müdafaa (Cüz-i Selas)*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2525, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2562, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2585, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2604, s. 4; nr. 2607, s. 4; nr. 2610, s. 4; nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2999, s. 1. (Ahmet Midhat'ın Hristiyan misyoner faaliyetlerinin tehlikesine dikkat çekmek için kaleme aldığı eserin üçüncü cüzünün yayımlandığına dair ilan. Eserin her cüzü "Onar kuruş" fiyatıyla satılmaktadır.)

İmzasız: *Mükemmel Elifba-yı Osmanî*, T.H., nr. 2622, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2734, s. 3; nr. 2735, s. 3; nr. 2740, s. 4; nr. 2743, s. 4; nr. 2746, s. 4. (Selanikli Mehmet Tevfik Bey tarafından kaleme alınan Osmanlı Türkçesinin öğrenimini amaçlayan ve döneminde baskı rekoru kıran esere ait "ilan". Bu eserin diğer "elifba" kitaplarından çok daha iyi olduğu iddia edilmiştir.)

İmzasız: *"Nahiv Tercümesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2598, s. 4. (Darüttalim Mektebi Muallimi Hacı İbrahim Efendi tarafından kaleme alınan "Nahiv Tercümesi" adlı eserin beşinci cüzünün basıldığı ve satışa sunulduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Nihal mecmuası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2608, s. 1. (Mehmet Remzi Bey tarafından tertip edilen *Nihal* adlı edebiyat mecmuasının altıncı sayısının çıktığını bildiren ilan.)

İmzasız: *Odun Yağı*, T.H., nr. 2511, s. 3. (*Orman ve Maden* mecmuasından alınmış odun yağının işlevini anlatan "Fenniye" bölümünde yayımlanan metin.)

İmzasız: *Osmanlıcadan Fransızcaya Cep Lüg*atı, T.H., nr. 2761, s. 4; nr. 2762, s. 4. (Nezaret Hilmi Efendi tarafından kaleme alınan, Sait Bey tarafından tashih

edilen sözlüğün tefrikaları için abone bedeli olarak "İstanbul'da 10, taşrada 15 kuruş" istendiğini belirten ilan.)

İmzasız: *"Osmanlı Musikîsi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2711, s. 3. (Ünlü Osmanlı bestekârlarından bahseden, "Nota Muallimi" adlı kitabın tanıtıldığı ve (Notacı) Hacı Emin Efendi tarafından dükkânının üst katında müzik eğitimi verildiğini belirten metin.)

İmzasız: *Osmanlı Operet Kumpanyası*, T.H., nr. 2772, s. 3; nr. 2773, s. 3. ("*S(in). Bekliyan Efendi"nin idaresinde Ağustos 27'sinden itibaren* oynanan üç perdelik *Madame Angot'nun Kızı* adlı operetin ilanı.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2695, s. 3; nr. 2696, s. 3; nr. 2697, s. 3; nr. 2699, s. 3; nr. 2700, s. 3; nr. 2701, s. 3; nr. 2702, s. 3; nr. 2703, s. 3; nr. 2704, s. 4; nr. 2705, s. 3; nr. 2706, s. 3; nr. 2707, s. 3; nr. 2711, s. 3. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de bulunan Osmanlı Tiyatrosunda M.Minak Efendi marifetiyle sergilenen oyunların ilanı. İlk oyun Ramazanın onuncu günü gece üçte dokuz perdelik *Balmumcu* adlı oyundur.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2716, s. 3; nr. 2718, s. 3; nr. 2726, s. 3; nr. 2728, s. 3; nr. 2732, s. 3; nr. 2734, s. 3; nr. 2738, s. 4; nr. 2739, s. 4; nr. 2740, s. 3; nr. 2744, s. 4; nr. 2750, s. 3; nr. 2751, s. 3; nr. 2752, s. 3; nr. 2762, s. 4; nr. 2764, s. 3; nr. 2772, s. 3; nr. 2774, s. 3; nr. 2779, s. 3; nr. 2785, s. 3; nr. 2786, s. 3; nr. 2790, s. 3; nr. 2791, s. 3; nr. 2792, s. 3; nr. 2795, s. 4; nr. 2796, s. 4; nr. 2797, s. 3; nr. 2798, s. 3; nr. 2802, s. 3; nr. 2803, s. 3; nr. 2804, s. 3; nr. 2815, s. 3; nr. 2816, s. 3; nr. 2821, s. 4. (Üsküdar'da Bağlarbaşı'nda bulunan M. Minak Efendi'ye ait tiyatroda 19 Haziran'dan (1887) itibaren oyunların başlayacağını bildiren ilan. İlk oyun *Kampanacı yahut Müthiş Bir Netice* adlı "beş perdelik dram"dır.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2801, s. 3; nr. 2809, s. 3; nr. 2810, s. 3; nr. 2814, s. 3; nr. 2820, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2836, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2866, s. 3. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de bulunan M. Minak Efendi marifetiyle sahnelenen Osmanlı Tiyatrosunun ilanı. Bu seferki oyun "saat 3'te" *Cani Pederin Avukat Oğlu* adlı "8 perdelik dram"dır.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2900, s. 4. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de Ahmet Necip Efendi marifetiyle sahnelenen *Paçalı Kadın* adlı "dokuz perdelik dram"ın ilanı.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2986, s. 3. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de bulunan Osmanlı Tiyatrosu'nun ilanı. Ramazanın On Sekizinden itibaren *Değirmenci Kızı* adlı "altı perdelik vodvil" oynanacaktır.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2987, s. 3. (*Şehzadebaşı-Vezneciler'*de bulunan "Osmanlı Tiyatrosu"nun bugün *Vaka-yı Namus* adlı "beş perdelik dram"ı oynayacağını bildiren ilan.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2988, s. 3; nr. 2989, s. 3; nr. 2994, s 3. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de bulunan Osmanlı Tiyatrosunun *Hediye Gelinin Duvağı* adlı "yedi perdelik dram"ı oynayacağını bildiren ilan.)

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2995, s. 3. (Şehzadebaşı-Vezneciler'de bulunan Osmanlı Tiyatrosunun *İki Valide* adlı "beş perdelik dram"ı oynayacağını bildiren ilan.)

İmzasız: *Paris'te Opera-Komik Tiyatrosunun Hariki*, T.H., nr. 2699, s. 2. (Mayıs ayının yirmi beşinci Çarşamba günü akşamı Paris tiyatrolarından "Opera-komik" adındaki salonda oyun devamken yanan tahta parçalarının düşmesi ile başlayan yangın sebebiyle oluşan panik ve izdihamı anlatan haber yazısı.)

İmzasız: *Rebi-i Marifet*, T.H., nr. 2632, s. 1. (Ebüzziya Tevfik tarafından çıkarılan almanak niteliğindeki yayının ilanı. Eser hicrî 1304 senesine müsadif şemsi 1265 senesi olarak belirtilen önceki yılın önemli olaylarını derleyen bir çalışmadır.)

İmzasız: *Rehber-i İlm-i Hesap*, T.H., nr. 2750, s. 4; nr. 2751, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2753, s. 4; nr. 2754, s. 4. (Selanik Mekteb-i Terakki Muallimlerinden Abdülaziz Efendi tarafından kaleme alınan çocukların matematik işlemlerini kolayca anlayıp yapabilecekleri şekilde yazılmış bir ders kitabının ilanı. Arakel Kitapçısında mevcuttur.)

İmzasız: *Rehber-i Kavanin Lahikası- Ceride-i Mehakim Fihristi*, T.H., nr. 2561, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2565, s. 4; nr. 2569, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2590, s. 4. (Abdurrahman Hakkı tarafından kaleme alınan kanunlar rehberinin ilanı. On iki kuruş fiyatı ile her kitapçıda bulunabileceği belirtilmiş.)

İmzasız: *Rehber-i Sıbyan*, T.H., nr. 2857, s. 4; nr. 2858, s. 4; nr. 2859, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2861, s. 4; nr. 2863, s. 4; nr. 2864, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2868, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2878, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2880, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2884, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2887, s. 4; nr. 2888, s. 4; nr. 2889, s. 4; nr. 2891, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4. (Mekteb-i Sultanî Hüsn-i Hat Muallimi Hattat Mehmet İzzet Efendi tarafından kaleme alınan çocuklara güzel hat ile yazmayı tedrici olarak aktaran cüzlerden oluşan eserin ilanı.)

İmzasız: *Resm-i Damga Kanunu*, T.H., nr. 2552, s. 2. (Damga resmi kanunundan yayımlanan bir bölüm.)

İmzasız: *Risale-i Hafi*, T.H., nr. 2890, s. 1. (Genç muharrirler tarafından çıkarılan *Risale-i Hafi*'nin beşinci cüzünün çıktığını ve artık dergiyi Ohannes Ferit'in çıkaracağını bildiren ilan.)

İmzasız: *Roman Mecmuası*, T.H., nr.2652, s. 4; nr.2653, s. 4; nr.2655, s. 4; nr.2656, s. 4; nr.2725, s. 4; nr.2727, s. 4; nr.2728, s. 4; nr.2729, s. 4; nr.2732, s. 4. (Birinci cüzü *Şimendiferde Deli Var*, ikinci cüzü *Hay Şeytan Kız Hay*, üçüncü cüzü ise *Milyonlar Var Kızım Milyonlar* adlı eserlerden oluşan her cüzü "ikişer kuruş" fiyatı ile satılan derginin ilanı.)

İmzasız: *Rumeli Demiryolu tahvilat kurası hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2536, s. 3; nr. 2537, s. 3; nr. 2538, s. 3; nr. 2539, s. 3. (Galata Köprübaşından Kulaksız oğlu Markar Efendi tarafından verilen Rumeli Demiryolu tahvilat kuraları hakkında bilgi veren ve ikramiye miktarlarını bildiren ilan.)

İmzasız: *Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi İmtihanları*, T.H., nr. 2504, s. 1. (Sanayi-i Nefise'de yapılan imtihanlarda dereceye giren öğrencileri liste halinde yayımlayan bir haber.)

İmzasız: *"Sarf ve Nahiv Tercümesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2636, s. 4; nr.2637, s. 4; nr.2638, s. 4; nr.2639, s. 4. (Darüttalim Mektebinde okutulan *Sarf Tercümesi*'nin birinci, *Nahiv Tercümesi*'nin altıncı cüzünün yayımlandığını ve kitapçılarda bulunduğunu bildiren ilan.)

İmzasız: *Sekbanlı Köprüsü hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2968, s. 3. (Dedeağaç Sancağı'nda yeniden inşa edilen Büyük Sekbanlı Köprüsü'nün açıldığını haber veren ve Süleyman Paşa'nın köprüye tarih düşmek için kaleme aldığı kıtayı içeren metin.)

İmzasız: *Selim Faris hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2542, s.1. (Selim Faris tarafından yeniden yayımlanmaya başlanan *El-Kahire* gazetesine dava açıldığını bildiren metin.)

İmzasız: *Sıhhatnüma-yı Aile yahut Baba-Ana-Çocuk*, T.H., nr. 2771, s. 4; nr. 2772, s. 4; nr. 2773, s. 4; nr. 2774, s. 4; nr. 2775, s. 4; nr. 2776, s. 4. (Doktor Besim Ömer [AKALIN] tarafından kaleme alınan *Sıhhatnüma-yı İzdivaç" ve "Sıhhatnüma-yı Etfal'*in devamı niteliğindeki bir ailenin sağlığını koruması için alması gereken önlemleri anlaşılır bir dil ile aktaran kitabın ilanı. "Ciltsiz 12, ciltli 16 kuruş, posta ücreti 3 kuruş" olarak belirlenmiştir.)

İmzasız: *Sıhhatnüma-yı İzdivac yahud Evleneceklere Müteehhil ve Mücerred Bulunanlara Nasihat*, T.H., nr. 2566, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2638, s. 4. (Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmanî ve Tıbbiye-i Askeriye doktorlarından Besim Ömer [AKALIN] tarafından kaleme alınan evlilik müessesi üzerine yazılmış kitabın ilanı. Ciltli olarak on yedi buçuk kuruş, ciltsiz on üç buçuk kuruş fiyatı ile satılmaktadır.)

İmzasız: *Serseri Yahudi*, T.H., nr. 2584, s. 4; nr. 2594, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2632. (Fransız romancı Eugene Sue tarafından kaleme alınan Mehmet Tevfik Efendi tarafından Türkçeye tercüme edilip yayımlanan eserin ilanı.)

İmzasız: *Sırr-ı Kuran*, T.H., nr. 2511, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4. (Giritli Sırrı Paşa tarafından kaleme alınan *Kuran-ı Kerim* tefsirinin üçüncü bölümünün yayımlandığı hakkında ilan.)

İmzasız: *Sivas gazetesinden okunmuştur ibaresi ile başlıksız olarak*, T.H., nr. 2508, s. 3-4. (Sivas'ta meydana gelen bir define bulma vakası ve konunun istinaf mahkemesine gidiş sürecini anlatan haber.)

İmzasız: *Süt Ağacı*, T.H., nr. 2593, s. 4. (Afrika'da Namibya civarında yetişen "Süt Ağacı"nın diğer adının "Hiya Hiya" olduğunu ve bu ağacın özellikle ırmak ve göl kenarlarında yetiştiğini ve meyvesinden süt elde edildiğini belirten "Mütenevvia".)

İmzasız: *Şerh-i Ahidname-i Ali Keremullahu Vechehu*, T.H., nr. 2510, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4. (Hz. Ali'nin kendi yönetim kurallarını ortaya koyduğu bu ahidnamenin düzenlemesinin Mehmet Celaleddin tarafından yapıldığı ve Arakel kitapçısında "5 kuruş" fiyatla satışı sunulduğuna dair ilan.)

İmzasız: *Şimşir "Çamaşır" Ağacı*, T.H., nr. 2727, s. 3. (*Orman ve Maden* dergisinden alınan özellikle Kafkas bölgesinde bulunan "Çamaşır Ağacı"nın mevcudunun giderek azaldığı, fiyatının ise giderek arttığını bildiren yazı.)

İmzasız: *Şükrü Bey'in intiharı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 4. (Hama Mutasarrıfı Ziya Paşa'nın otuz yaşındaki oğlu Şükrü Bey'in İstanbul'da evinde kafasına revolver ile ateş etmek suretiyle intihar ettiğini belirten Dâhiliye Nezareti "Telgraf"ı metni.)

İmzasız: *Tabak illetine tutulan Çift Öküzlerin Tedavisi*, T.H., nr. 2674, s. 3. (Tabak illetinin çift hayvanlarında görülme oranının arttığının duyulduğunu belirtip bu illete düşen hayvanlar için devlete başvurulup tedavi yardımı alınması gerektiğini belirten "Fenniye".)

İmzasız: *Talim-i Kıraat*, T.H., nr. 2750, s. 4; nr. 2751, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2753, s. 4; nr. 2755, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2810, s. 4; nr. 2834, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2838, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2845, s. 4; nr.

2846, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2853, s. 4; nr. 2855, s. 4; nr. 2857, s. 4; nr. 2858, s. 4; nr. 2859, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2861, s. 4; nr. 2863, s. 4; nr. 2864, s. 4; nr. 2865, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2876, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2878, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2882, s. 4; nr. 2883, s. 4; nr. 2884, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2888, s. 4; nr. 2889, s. 4; nr. 2890, s. 4; nr. 2891, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4. (Muallim Naci tarafından kaleme alınan özellikle gençlerin ahlakını süslemek ve fikirlerini aydınlatmak için kaleme alınan serinin beşinci cüzünün çıktığına dair ilan.)

İmzasız: *Tarih-i İmalat ve İhtirâat*, T.H., nr. 2959, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2963, s. 4; nr. 2965, s. 3. (Filibevî Hüseyin Vasfi Bey tarafından tertip edilip yayımlanan "Devr-i Âdem'den 1303 hicrisine" kadar üretilen, icat ve keşif edilen ürünlerin anlatıldığı kitabın ilanı.)

İmzasız : *Tarih-i Tabii hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2618, s. 4; 2620, s. 4; 2626, s. 4; 2627, s. 4; 2628, s. 4; 2630, s. 4. (Ticaret Nezaretinden Hamit Bey'in tercüme ettiği Mösyö Lorens tarafından Ebüzziya Matbaasında düzenlenen *Tarih-i Tabiî* eserinin çıktığını bildiren ilan. Fiyatı "Üç Mecidiye"dir.)

İmzasız: *Tarih-i Umumî Ezmine-i Mutavassıta*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2997, s. 1. (Ahmet Midhat'ın daha önce kaleme aldığı iki ciltlik *Muhtasar Tarih-i Umumî*"nin "Ezmine-i Mutavassıta" kısmının tamamlandığını ve yeniden basılıp satışa sunulduğunu bildiren ilan. Bir cildi "480 sahife" ve "10 kuruş"tur.)

İmzasız: *Tarih-i Tabii ve Eşkali*, T.H., nr. 2519, s. 1. (Mahmut Esat'a ait olan *Tarih-i Tabiî* eserinden bahsedilip eserin "Hayvanat, Nebatat ve Medeniyet" bölümlerinden oluştuğunu belirtip müelliflerine teşekkür eden metin.)

İmzasız: *Tahdis-i Nimet*, T.H., nr. 2982, s. 1. (*Tercüman-ı Hakikat'*in (10 Mayıs-24 Mayıs 1888) iki hafta kapalı kalmasının akabinde çıkan ilk sayıda yayına devam edildiği için şükreden ve bu ihdas için padişaha teşekkür eden metin.)

İmzasız: *Tashih*, T.H., nr. 2503, s. 1. (T.H. 2502 numaralı sayısında yayımlanan "Bursa Ahalisinden Biri" imzalı yazıdaki yazım yanlışlarını belirtip düzelten tashih metni.)

İmzasız: *Tashih*, T.H. nr. 2540, s. 1. (Önceki sayıda sehven "Emlak-ı Seniyye Müfettişi" yazılan ifadenin doğrusunun "Emlak-ı Hümayun Komisyonu Reisi" olduğunu belirten "Tashih")

İmzasız: *Tasrifat-ı Lisan-ı Osmani*, T.H., nr. 2613, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2640, s. 4. (Encümen-i Maarif azasından Süreyya Efendi tarafından kaleme alınan dilbilgisi kitabının ilanı. Fiyatı "Üç Buçuk Kuruş"tur.)

İmzasız: *Tatbikü'l Lisane*, T.H., nr. 2733, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2735, s. 4. (Kuleli Mekteb-i İdadi-i Şahane Muallimlerinden Avni Efendi tarafından kaleme alınan Arapça ve Farsça uygulamalar için yazılan eserin ilanı. Fiyatı "iki kuruş"tur.)

İmzasız: *Teessüf,* T.H., nr. 2597, s. 1. (Ezkiya-yı erbab-ı kalemden memleketin yetiştirmiş olduğu önemli fikir adamı Beşir Fuad'ın intiharı ve neticesinde ölümünden duyulan üzüntüyü bildiren metin. Ayrıca Beşir Fuad'ın gazeteye teslim etmiş olduğu yazıların yayımlanmaya devam edeceği bildirilmiştir.)

İmzasız: *Tekzibname*, T.H., nr. 2507, s. 1. (*Tarik* gazetesinde "İcmal-i Ahval" sütununda çıkan divan-ı muhasebatın ilga edileceğine dair haberi yalanlayan metin.)

İmzasız: *Telhis-i Tarih-i Osmanî*, T.H., nr. 2721, s. 4; nr. 2722, s. 4; nr. 2724, s. 4; nr. 2725, s. 4; nr. 2726, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2729, s. 4. (Erkan-ı Harbiye Binbaşılarından Mehmet Tevfik Bey'in Osmanlı tarihindeki genel olayları okullarda okutulmak üzere kaleme aldığı eserin ilanı. Eser ders kitabı olarak hazırlansa da tarihe ilgi duyan herkese hitap edecek şekilde yazılmıştır. Fiyatı "on kuruş" olup mektepler için indirim yapılacağı belirtiliyor.)

İmzasız:*Tıp Kitabı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2507, s. 3. (Mekteb-i Mülkiye öğrencilerinden Antuvan Dalıt ve Tevfik Hasan'ın tercüme ederek

Tercüman'ı Hakikat'e yolladıkları bir tıp kitabının tercümesini ihtiva eden "Fenniye". Eser "fasl-ı evvel" kısmıyla başlayıp içeriği maddeler halinde belirtilir. Eserin müellifi ise Mösyö Volter Douglas Huge adlı bir Fransız doktorudur. Gazete tarafından böyle faydalı yazılara her zaman yer verilmek istendiğine dair bir teşekkür de mevcut.)

İmzasız: *Tiyatro*, T.H., nr. 2510, s.1. (Beyoğlu'nda gösteri yapacak olan Mösyö Mannesmann Kumpanyası hakkında haber veren metin.)

İmzasız: *Tiyatrolar*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1. (Ahmet Midhat'ın kaleme aldığı ve düzenlediği tiyatro eserlerinin fiyat listesini sunan ilan.)

İmzasız: *Türkçe-Fransızca Lügat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2527, s.1. (Türkçeden Fransızcaya Küçük Lügat'in yirmi dördüncü formasının da yayımlandığına dair metin. Bu alanlarla ilgili olan tavsiye edilmiş.)

İmzasız: *Tütün Mükeyyifat ve Müskirat*, T.H., nr. nr.2645, s. 4; nr.2647, s. 4; nr.2649, s. 4; nr.2650, s. 4; nr.2656, s. 4. (Doktor Besim Ömer [AKALIN] tarafından kaleme alınan tütün tiryakiliğinden kurtulma konusunda yardımcı olmak amacıyla yazılan kitabın ilanı. Kitap "Arakel Kitapçısı"nda "6 Kuruş" fiyatı ile satılmaktadır.)

İmzasız: *Usul-i Farisî*, T.H., nr. 2794, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2798, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2808, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4. (Mekteb-i Sultani ve Mekteb-i İdadî-i Mülkiye-i Şahane Farsça Muallimi Feyzi Efendi tarafından kaleme alınan Farsça dilbilgisi kitabının ilanı. Kitabın fiyatı "beş kuruş" olarak belirtilmiş.)

İmzasız: *Usul-ı Muhakemat-ı Cezaiyye Kanun-ı Muvakkıtinin Şerhi*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2538, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2565, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr.

2821, s. 3. (Mahkeme-i Temyiz Baş Müdde-i Umumi muavinlerinden Yorgaki ve Talat Bey tarafından yazılan eserin on dokuz ve yirminci cüzünün yayımlandığını bildiren ilan.)

İmzasız: *Usul-ı Muhakeme-i Hukukiye*, T.H., nr. 2706, s. 4; nr. 2708, s. 4; nr. 2710, s. 4; nr. 2712, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2714, s. 4; nr. 2716, s. 4; nr. 2718, s. 4; nr. 2720, s. 4; nr. 2723, s. 4; nr. 2725, s. 4; nr. 2727, s. 4; nr. 2729, s. 4; nr. 2731, s. 4; nr. 2733, s. 4; nr. 2735, s. 4; nr. 2737, s. 4; nr. 2739, s. 4; nr. 2741, s. 4; nr. 2743, s. 4; nr. 2745, s. 4; nr. 2748, s. 4; nr. 2750, s. 4; nr. 2753, s. 4; nr. 2755, s. 4; nr. 2757, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2759, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2763, s. 4; nr. 2765, s. 4; nr. 2767, s. 4; nr. 2768, s. 4; nr. 2769, s. 4; nr. 2770, s. 4; nr. 2771, s. 4; nr. 2772, s. 4; nr. 2773, s. 4; nr. 2775, s. 4; nr. 2777, s. 4; nr. 2779, s. 4; nr. 2781, s. 4; nr. 2783, s. 4; nr. 2785, s. 4; nr. 2788, s. 4; nr. 2790, s. 4; nr. 2792, s. 4; nr. 2794, s. 4; nr. 2796, s. 4; nr. 2798, s. 4; nr. 2800, s. 4; nr. 2802, s. 4; nr. 2804, s. 4; nr. 2806, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2838, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2857, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2862, s. 4; nr. 2865, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2872, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2879, s. 4. (Baş Müdde-i Umumi Muavinlerinden Yorgaki ve Beyoğlu Bedayet Mahkemesi Birinci Reisi Şevket tarafından kaleme alınan hukuk kitabının üçüncü cüzünün yayımlandığını bildiren ilan.)

İmzasız: *Usul-ı Talim*, T.H., nr. 2509, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4. (Doktor Emile OTTO tarafından kaleme alınan, Beşir Fuad tarafından tercüme ederek dilimize kazandırılan eserin ilanı. Eser üç bölümden müretteptir. Bunlar sırasıyla “Nazariyat” “Ameliyat” ve “Tatbikat” bölümleri olup “Beş kuruş” fiyatı ile satılmaktadır.)

İmzasız: *Vefat haberi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2509, s.1. (Tercüme Odasından Niyazi Paşazade Ali Rıza Bey'in iki senedir çektiği hastalık neticesinde vefat etine dair haber.)

İmzasız: *Veladet- Mesadet-i Ayet Hazret-i Hilafetpenahi*, T.H., nr. 2971, s. 1. (Sultan II. Abdülhamit'in doğum günü olan "16 Şaban"ı kutlayan ve uzun ömürler dileyen metin.)

İmzasız: *Vezaif-i Ebeveyn*, T.H., nr. 2584, s. 4; nr. 2594, s. 4; nr. 2597, s. 4; nr. 2598, s. 4; nr. 2601, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626 s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2739, s. 4; nr. 2745, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 3; nr. 2748, s. 4. (Muallim Naci tarafından kaleme alınan çocuk yetiştirme ve çocuklara terbiye verme konusunda ebeveynleri bilgilendiren kitabın ilanı.)

İmzasız: *Vezaifü'l İnas*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2502, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2508, s. 4; nr. 2510, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4. (Aile kurumunun daha sağlıklı işlemesi için eşlerin vazifelerinden bahsedilen Mehmet Said tarafından kaleme alınmış eserin reklamıdır.)

İmzasız: *Yadigar-ı Hayatım*, T.H., nr. 2643, s. 4; nr. 2644, s. 4. (Amiral Hobart Paşa tarafından kaleme alınan Giridî Mehmet Aziz tarafından tercüme edilen Paşa'nın elli yıllık seyahatlerinde edindiği tecrübeyi ve ilginç olayları anlattığı anı kitabının ilanı. Eserin "yüz para" fiyat ile her kitapçıda bilhassa Arakel Efendi'de bulunduğu" belirtilmiştir.)

İmzasız: *Zühtü Paşa'yı anlatan haber ve öven şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2587, s. 2. (Rumeli muhacirlerinden yedi nefer eşkıyanın Bursa'da Hacı Ahmet adlı köylünün evini basıp bir ayağını yakması ve eşyasını gasp etmesi üzerine Bursa Valisi Zühtü Paşa'nın askerlerinin bu eşkıyaları kısa sürede yakalamasını aktaran yazı ve devamında Zühtü Paşa'yı öven üç kıtadan oluşan şiir.)

: *"Mufassal" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2539, s.1. (imzası ile yollanan *Mufassal* serisinin içeriğine dair eleştirileri dile getiren ve gazete tarafından bu eleştirilere cevap verilen metin.)

***(Bahriye Ümerasından): Mebahis-i Askeriye, T.H., nr. 2631, s. 2. (“Rusya Deniz Kuvvetleri” hakkında bilgiler veren, Rus deniz envanterini açıklayan metin.)

دوورنوا (Alman Devleti Erkan-ı Harbiye Generallerinden): *Kavaid-i Esasiye-i Fenn-i Tabiye*, T.H., nr. 2871, s. 2-3; nr. 2872, s. 2; nr. 2875, s. 2; nr. 2876, s. 2; nr. 2877, s. 3. (Alman General tarafından kaleme alınan, bir Osmanlı yüzbaşısı tarafından imzasız olarak Türkçeye tercüme edilen Fransa’da gelişen askerî manevralar hakkında bilgiler veren “Mebahis-i Askeriye”.)

2.2. Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin

2.2.1. Dil ve Edebiyat Yazıları

2.2.1.1. Dille İlgili Yazılar

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *El-Muktezab fî Nahv-i Lisane’l-Arap*, T.H., nr. 2726, s.1.

Ahmet Midhat: *Lügat-ı Ebüzziya Mukaddimesi Hakkında Bazı Mütalaat*, T.H., nr. 2998, s. 6-7.

Ahmet Midhat: *Mebahis-i İmlâ*, T.H., nr. 2987, s. 3.

Ahmet Midhat: *Muaraza-ı Lisaniye*, T.H., nr. 2998, s. 5.

Ahmet Midhat: *Tefekkür*, T.H., nr. 2954, s. 1.

Ahmet Midhat: *Zihni Efendi’nin Hizmeti*, T.H., nr. 2564, s. 1.

Ahmet Rami Giridî (Mekteb-i İdadi-i Mülkiye-i Şahane Son Sınıf Talebesi): *Arz-ı Şükran*, T.H., nr. 2835, s. 2.

Arakel (Kitapçı): *“Talim-i Kıraat”in sadeleştirilmesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2771, s. 1.

Beşir Fuad: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2558, s. 2; nr. 2559, s. 2; nr. 2560, s. 2-3; nr. 2561, s. 3; nr. 2565, s. 3; nr. 2566, s. 3; nr. 2568, s. 3; nr. 2570, s. 3; nr. 2571, s. 3.

Beşir Fuad: *Vola-pük Lisan-ı Umumi*, T.H., nr. 2596, s. 3-4.

Bir Muhibb-i Terakki: *Vola-pük yahut Lisan-ı Umumi-i Ticari*, T.H., nr. 2589, s. 3.

El-hac İbrahim Efendi: *Nahv tercümesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2737, s. 2.

El-hac İbrahim: *Tashih başlıksız olarak*, T.H., nr. 2598, s. 3.

El-hac İbrahim: *Tashih başlıksız olarak*, T.H., nr. 2792, s. 1; nr. 2794, s. 1.

Halil Şinasi: *Tashih*, T.H., nr. 2824, s. 3.

İbrahim Ethem: *"Mufassal"daki imlâ hatası üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2.

M. Nuri: *Bir beyit hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2812, s. 3.

Mehmet Nurettin: *"Tevcihat"a dair kıta*, T.H., nr. 2884, s. 1.

Muallim Naci: *"Mecmua-ı Muallim" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 2.

Nedreti: *İşaretler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 3.

2.2.1.2. Manzum Metinler

Ahmet Rıza (Çiftçi) : *Öğrencilere öğüt veren şiir başlıksız olarak*, T.H. nr. 2950, s. 3.

Ali Ulvi: *"Sal-i cedid Kasidesi" başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Baha (Şeyh Hacı): *Abdülhamit'e övgü şiiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s.1.

Beşir Fuad: "*Bütün" redifli gazel başlıksız olarak*, T.H., nr. 2590, s. 3.

El-hac Feyzi: *Sultan II. Abdülhamit'e övgü şiiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2779, s. 2.

El-hac Mehmet Fevzi: *Yeni Hicri yıla kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2821, s. 3.

Esseyid Mehmet Reşit: *Mevlit için şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2842, s. 1.

Heybeti: *"Letaif Sergisi" için "Gazel" başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3.

İrfani (Ceza Reisi): *Sal-i cedid kaside*, T.H., nr. 2781, s. 2.

İsmail Safa: *Gazel*, T.H., nr. 3000, s. 5.

M. T(ı): *Tahran'dan yollanan kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2767, s. 2-3.

Muallim Naci: *Şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2993, s. 3.

Muammer: *Sal-i cedid başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1.

Muhtar: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Nazif: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1.

Nuri: *Sal-i cedid başlıksız olarak*, T.H., nr. 2783, s. 2.

Osman Cemi: *Sal-i cedid Kaside*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Salim: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Selim (İstatistik Şubesi Başkatibi): *Münif Paşa'ya kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2907, s. 2.

Şakir Agahi: Sultan *II. Abdülhamit'e kaside başlıksız olarak*, T.H. nr. 2504, s.3.

Şeyh Süleyman: *Akrostişli Kaside*, T.H., nr. 2781, s. 1.

İmzasız: *Mersiye başlıksız olarak*, T.H., nr. 2837, s. 2.

İmzasız: *"Sekbanlı Köprüsü" hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2968, s. 3.

İmzasız: *Zühtü Paşa'yı anlatan haber ve öven şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2587, s. 2.

2.2.1.3. Mensur Metinler

2.2.1.3.1. Hikâye-Roman-Tefrika

Ahmet Midhat: *Arnavutlar Solyotlar*, T.H., nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 2; nr. 2865, s. 2; nr. 2866, s. 2; nr. 2867, s. 2; nr. 2868, s. 2; nr. 2869, s. 2; nr. 2870, s. 2; nr. 2871, s. 2; nr. 2872, s. 2; nr. 2873, s. 2; nr. 2874, s. 2; nr. 2875, s. 2; nr. 2876, s. 2; nr. 2877, s. 2; nr. 2878, s. 2; nr. 2879, s. 2; nr. 2880, s. 2; nr. 2882, s. 2; nr. 2883, s. 2; nr. 2885, s. 2; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2889, s. 2; nr. 2890, s. 2; nr. 2892, s. 2; nr. 2893, s. 2-3; nr. 2894, s. 2-3; nr. 2896, s. 2; nr. 2897, s. 2; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2; nr. 2900, s. 2; nr. 2901, s. 2; nr. 2902, s. 2; nr. 2903, s. 2; nr. 2905, s. 2-3; nr. 2906, s. 2; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 2; nr. 2909, s. 2; nr. 2910, s. 2; nr. 2911, s. 2; nr. 2912, s. 2; nr. 2917, s. 2; nr. 2918, s. 2; nr. 2919, s. 2; nr. 2922, s. 2; nr. 2926, s. 2; nr. 2927, s. 2; nr. 2928, s. 2; nr. 2929, s. 2; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 2; nr. 2932, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Bilgiç Kız*, T.H., nr. 2957, s. 2; nr. 2958, s. 2-3; nr. 2959, s. 2-3; nr. 2960, s. 2-3; nr. 2961, s. 2; nr. 2962, s. 2; nr. 2963, s. 2; nr. 2964, s. 2; nr. 2965, s. 2-3; nr. 2966, s. 2-3; nr. 2967, s. 2; nr. 2968, s. 2; nr. 2969, s. 2; nr. 2970, s. 2; nr. 2972, s. 2; nr. 2973, s. 2; nr. 2974, s. 2; nr. 2975, s. 2; nr. 2976, s. 2; nr. 2977, s. 2; nr. 2978, s. 2-3; nr. 2979, s. 2; nr. 2981, s. 2; nr. 2982, s. 2; nr. 2984, s. 2; nr. 2985, s. 2; nr. 2986, s. 2; nr. 2987, s. 2; nr. 2988, s. 2; nr. 2991, s. 2; nr. 2992, s. 2; nr. 2993, s. 2; nr. 2994, s. 2; nr. 2997, s. 6-7; nr. 2998, s. 6; nr. 2999, s. 6-7; nr. 3000 s. 5.

Ahmet Midhat: *Çifte İntikam*, T.H., nr. 2736, s. 4; nr. 2737, s. 2; nr. 2738, s. 2-3; nr. 2739, s. 3; nr. 2740, s. 3; nr. 2741, s. 2-3; nr. 2743, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Fennî Bir Roman yahut Amerika Doktorları*, T.H., nr. 2817, s. 2;nr. 2818, s. 2; nr. 2819, s. 2; nr. 2820, s. 2-3; nr. 2821, s. 2; nr. 2822, s. 2; nr. 2823, s. 2; nr. 2824, s. 2; nr. 2825, s. 2; nr. 2826, s. 2; nr. 2827, s. 2; nr. 2828, s. 2; nr. 2829, s. 2; nr. 2831, s. 2; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 2; nr. 2834, s. 2; nr. 2835, s. 2; nr. 2836, s. 2; nr. 2837, s. 2; nr. 2838, s. 2; nr. 2842, s. 2; nr. 2843, s. 2; nr. 2844, s. 2; nr. 2847, s. 2; nr. 2848, s. 2.

Ahmet Midhat: *Kamere Aşık*, T.H., nr. 2501, s. 2; nr. 2502, s. 2; nr. 2503, s. 2; nr. 2504, s. 2; nr. 2505, s. 2; nr. 2506, s. 2; nr. 2511, s. 2; nr. 2512, s. 2; nr. 2513, s. 2; nr. 2514, s. 2; nr. 2515, s. 2; nr. 2516, s. 2; nr. 2521, s. 2; nr. 2522, s. 2; nr. 2523, s. 2; nr. 2524, s. 2; nr. 2527, s. 2; nr. 2528, s. 2; nr. 2529, s. 2; nr. 2530, s. 2; nr. 2531, s. 2; nr. 2534, s. 2; nr. 2535, s. 2; nr. 2536, s. 2; nr. 2540, s. 2; nr. 2542, s. 2-3; nr. 2543, s. 2; nr. 2545, s. 2; nr. 2546, s. 2; nr. 2553, s. 2; nr. 2554, s. 2; nr. 2555, s. 2; nr. 2556, s. 2; nr. 2561, s. 2; nr. 2562, s. 2-3; nr. 2563, s. 2-3; nr. 2564, s. 2; nr. 2565, s. 2; nr. 2566, s. 2; nr. 2567, s. 2; nr. 2568, s. 2; nr. 2570, s. 2; nr. 2571, s. 2; nr. 2573, s. 2; nr. 2574, s. 2-3; nr. 2575, s. 2; nr. 2576, s. 2; nr. 2577, s. 2; nr. 2578, s. 2; nr. 2580, s. 2; nr. 2581, s. 2; nr. 2582, s. 2; nr. 2583, s. 2; nr. 2584, s. 2; nr. 2588, s. 2; nr. 2589, s. 2; nr. 2590, s. 2; nr. 2597, s. 2; nr. 2598, s. 2; nr. 2599, s.2; nr. 2600, s.2; nr. 2601, s.2; nr. 2604, s. 2; nr. 2605, s. 2; nr. 2606, s. 2; nr.2607, s. 2; nr.2611, s. 2-3; nr. 2612, s. 2; nr. 2613, s. 2-3; nr.2614, s.2-3; nr. 2615, s. 2; nr. 2616, s. 3; nr. 2617, s. 2; nr. 2625, s. 2;

nr. 2627, s. 2-3; nr. 2625, s. 2; nr. 2629, s. 2; nr. 2630, s. 2; nr. 2631, s. 2; nr. 2632, s. 2; nr. 2633, s. 2; nr. 2634, s. 2; nr. 2635, s. 2; nr. 2636, s. 2; nr. 2637, s.2-3; nr. 2638, s. 2; nr. 2639, s. 2; nr. 2640, s. 2; nr. 2641, s. 2; nr. 2643, s. 2; nr. 2644, s. 2; nr. 2645, s. 2; nr. 2646, s. 2; nr. 2647, s. 2.

Ahmet Midhat: *Kısmetinde Olanın Kaşığında Çıkar*, T.H., nr. 2769, s. 2; nr. 2770, s. 2; nr. 2771, s. 2; nr. 2772, s. 2; nr. 2774, s. 2-3; nr. 2775, s. 3; nr. 2776, s. 2; nr. 2777, s. 2; nr. 2778, s. 2; nr. 2779, s. 2; nr. 2780, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Letaif-i Rivayat On Beşinci Cüzü "Çingene"*, T.H., nr. 2681, s. 2-3; nr. 2682, s. 2-3; nr. 2683, s. 2-3; nr. 2684, s. 2-3; nr. 2685, s. 2; nr. 2686, s. 2; nr. 2687, s. 2; nr. 2688, s. 2; nr. 2689, s. 2; nr. 2690, s. 2; nr. 2691, s. 2; nr. 2692, s. 2; nr. 2693, s. 2; nr. 2696, s. 2; nr. 2697, s. 2; nr. 2699, s. 2; nr. 2700, s. 2; nr. 2715 s. 2; nr. 2716, s. 2; nr. 2717, s. 2; nr. 2718, s. 2; nr. 2719, s. 2.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassalın Haşiyeleri*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2502, s.3; nr. 2505, s. 3; nr. 2510, s.3; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s.3; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s.3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s.3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s.3; nr. 2541, s. 3; nr. 2543, s.3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s.3-4; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s.3; nr. 2549, s. 3; nr. 2551, s.3; nr. 2552, s. 3; nr. 2557, s. 3; nr. 2563, s.3; nr. 2564, s. 3; nr. 2565, s.3; nr. 2569, s. 3; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2575, s.3; nr. 2576, s. 3; nr. 2579, s.3; nr. 2583, s. 2-3; nr. 2584, s. 2-3; nr. 2585, s. 2; nr. 2586, s.3; nr. 2587, s. 3; nr. 2589, s.3; nr. 2640, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 2-3; nr. 2652, s. 2; nr. 2653, s. 3-4; nr. 2654, s. 3-4; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2663, s. 2; nr. 2654, s. 3; nr. 2669, s. 2; nr. 2673, s. 2; nr. 2820, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2873, s. 2-3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr.

2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2895, s. 2-3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassalın Haşiyeleri*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2502, s.3; nr. 2505, s. 3; nr. 2510, s.3; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s.3; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s.3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s.3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s.3; nr. 2541, s. 3; nr. 2543, s.3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s.3-4; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s.3; nr. 2549, s. 3; nr. 2551, s.3; nr. 2552, s. 3; nr. 2557, s. 3; nr. 2563, s.3; nr. 2564, s. 3; nr. 2565, s.3; nr. 2569, s. 3; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2575, s.3; nr. 2576, s. 3; nr. 2579, s.3; nr. 2583, s. 2-3; nr. 2584, s. 2-3; nr. 2585, s. 2; nr. 2586, s.3; nr. 2587, s. 3; nr. 2589, s.3; nr. 2640, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 2-3; nr. 2652, s. 2; nr. 2653, s. 3-4; nr. 2654, s. 3-4; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2663, s. 2; nr. 2654, s. 3; nr. 2669, s. 2; nr. 2673, s. 2; nr. 2820, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2873, s. 2-3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2895, s. 2-3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3.

Ahmet Midhat: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2509, s. 2; nr. 2510, s. 2; nr. 2517, s. 2; nr. 2518, s. 2; nr. 2519, s. 2; nr. 2520, s. 2; nr. 2521, s. 2; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s. 3; nr. 2524, s. 3; nr. 2525, s. 2; nr. 2526, s. 2; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s. 3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s. 3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s. 2; nr.

2533, s. 2; nr. 2534, s. 3; nr. 2535, s. 3; nr. 2536, s. 2; nr. 2537, s. 2; nr. 2539, s. 2-3; nr. 2540, s. 3; nr. 2541, s. 2; nr. 2550, s. 2; nr. 2551, s. 2; nr. 2552, s. 2; nr. 2553, s. 3; nr. 2589, s. 3; nr. 2590, s. 3; nr. 2591, s. 2; nr. 2595, s. 3; nr. 2821, s. 4; nr. 2831, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3.

Ahmet Midhat: *Musahabat-ı Leyliye On İkinci Bölüm "Babalar ve Oğullar"*, T.H., nr. 2895, s. 3; nr. 2896, s. 3; nr. 2900, s. 3.

Ahmet Midhat: *Musahabat-ı Leyliye On Üçüncü Bölüm "Kadınlarda Tezyid-i Cemal"*, T.H., nr. 2914, s. 2; nr. 2915, s. 2; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3.

Ahmet Midhat: *Para!* , T.H., nr. 2744, s. 2-3; nr. 2745, s. 2; nr. 2746, s. 2; nr. 2747, s. 2; nr. 2748, s. 2; nr. 2749, s. 2; nr. 2750, s. 2; nr. 2751, s. 2; nr. 2752, s. 2; nr. 2753, s. 2; nr. 2756, s. 2; nr. 2758, s. 2-3; nr. 2759, s. 2; nr. 2761, s. 2; nr. 2762, s. 2; nr. 2763, s. 2.

Ahmet Midhat(İmzasız olarak): *Schopenhauer'in Hikmet-i Cedidesi*, T.H., nr. nr. 2591, s. 2-3; nr. 2592, s. 3; nr. 2593, s. 3; nr. 2594, s. 3-4; nr. 2595, s. 2-4.

Ali Remzi (Leskovikli): *Hero*, T.H., nr. 2845, s. 3.

Behlül: *Letaif Sergisi*, T.H., nr. 2698, s. 4.

Beşir Fuad: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2558, s. 2; nr. 2559, s. 2; nr. 2560, s. 2-3; nr. 2561, s. 3; nr. 2565, s. 3; nr. 2566, s. 3; nr. 2568, s. 3; nr. 2570, s. 3; nr. 2571, s. 3.

BİSMARCK, Otto von: *Nutuk*, T.H., nr. 2911, s. 2; nr. 2912, s. 2; nr. 2913, s. 2; nr. 2914, s. 1-2; nr. 2915, s. 1-2; nr. 2916, s. 1-2.

FLAMMARİON, Camille: *Bülbül Yuvası (*Mütercimi Hüseyin Rahmi*)*, T.H., nr. 2997, s. 5.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Son Falcı Karı*, T.H., nr. 2638, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2644, s. 3.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *"Suzanne" tercümesi başlıksız olarak*, T.H., nr.2634, s. 3; nr.2635, s. 3; nr.2636, s. 3; nr.2637, s. 3.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Suzan yahut Ömrümün Bir Dakikası*, T.H., nr. 2726, s. 3; nr. 2728, s. 2.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Bülbül Yuvası*, T.H., nr. 2997, s. 5.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi*: Şık*, T.H., nr. 2916, s. 2; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2920, s. 2; nr. 2923, s. 2-3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 2; nr. 2933, s. 2; nr. 2934, s. 2; nr. 2935, s. 2; nr. 2962, s. 3; nr. 2963, s. 3; nr. 2964, s. 3; nr. 2997, s. 6; nr. 2998, s. 6; nr. 2999, s. 6; nr. 3000, s. 6.

İbrahim Ethem (Giritli): *İntibahâver Bir Fıkra-yı Tarihiye*, T.H., nr. 2718, s. 3.

İbrahim Ethem (Giritli): *Sadakatin Son Derecesini Musavver Bir Vakıa*, T.H., nr. 2757, s. 3.

KOCK, Paul de: *Kamere Aşık*,(Mütercim:Ahmet Midhat) T.H., nr. 2501, s. 2; nr. 2502, s. 2; nr. 2503, s. 2; nr. 2504, s. 2; nr. 2505, s. 2; nr. 2506, s. 2; nr. 2511, s. 2; nr. 2512, s. 2; nr. 2513, s. 2; nr. 2514, s. 2; nr. 2515, s. 2; nr. 2516, s. 2; nr. 2521, s. 2; nr. 2522, s. 2; nr. 2523, s. 2; nr. 2524, s. 2; nr. 2527, s. 2; nr. 2528, s. 2; nr. 2529, s. 2; nr. 2530, s. 2; nr. 2531, s. 2; nr. 2534, s. 2; nr. 2535, s. 2; nr. 2536, s. 2; nr. 2540, s. 2; nr. 2542, s. 2-3; nr. 2543, s. 2; nr. 2545, s. 2; nr. 2546, s. 2; nr. 2553, s. 2; nr. 2554, s. 2; nr. 2555, s. 2; nr. 2556, s. 2; nr. 2561, s. 2; nr. 2562, s. 2-3; nr. 2563, s. 2-3; nr. 2564, s. 2; nr. 2565, s. 2; nr. 2566, s. 2; nr. 2567, s. 2; nr. 2568, s. 2; nr. 2570, s. 2; nr. 2571, s. 2; nr. 2573, s. 2; nr. 2574, s. 2-3; nr. 2575, s. 2; nr. 2576, s. 2; nr. 2577, s. 2; nr. 2578, s. 2; nr. 2580, s. 2; nr. 2581, s. 2; nr. 2582, s. 2; nr. 2583, s. 2; nr. 2584, s. 2; nr. 2588, s. 2; nr. 2589, s. 2; nr. 2590, s. 2; nr. 2597, s. 2; nr. 2598, s. 2; nr. 2599, s.2; nr. 2600, s.2; nr. 2601, s.2; nr. 2604, s. 2; nr. 2605, s. 2; nr. 2606, s. 2; nr.2607, s. 2; nr.2611, s. 2-3; nr. 2612, s. 2; nr. 2613, s. 2-3; nr.2614, s.2-3; nr. 2615, s. 2; nr. 2616, s. 3; nr. 2617, s. 2; nr. 2625, s. 2; nr. 2627, s. 2-3; nr. 2625, s. 2; nr. 2629, s. 2; nr. 2630, s. 2; nr. 2631, s. 2; nr. 2632, s. 2; nr. 2633, s. 2; nr. 2634, s. 2; nr. 2635, s. 2; nr. 2636, s. 2; nr. 2637, s.2-3; nr. 2638, s. 2; nr. 2639, s. 2; nr. 2640, s. 2; nr. 2641, s. 2; nr. 2643, s. 2; nr. 2644, s. 2; nr. 2645, s. 2; nr. 2646, s. 2; nr. 2647, s. 2.

MALOT, Hector: *Bilgiç Kız* (Mütercimi Ahmet Midhat), T.H., nr. 2957, s. 2; nr. 2958, s. 2-3; nr. 2959, s. 2-3; nr. 2960, s. 2-3; nr. 2961, s. 2; nr. 2962, s. 2; nr. 2963, s. 2; nr. 2964, s. 2; nr. 2965, s. 2-3; nr. 2966, s. 2-3; nr. 2967, s. 2; nr. 2968, s. 2; nr. 2969, s. 2; nr. 2970, s. 2; nr. 2972, s. 2; nr. 2973, s. 2; nr. 2974, s. 2; nr. 2975, s. 2; nr. 2976, s. 2; nr. 2977, s. 2; nr. 2978, s. 2-3; nr. 2979, s. 2; nr. 2981, s. 2; nr. 2982, s. 2; nr. 2984, s. 2; nr. 2985, s. 2; nr. 2986, s. 2; nr. 2987, s. 2; nr. 2988, s. 2; nr. 2991, s. 2; nr. 2992, s. 2; nr. 2993, s. 2; nr. 2994, s. 2; nr. 2997, s. 6-7; nr. 2998, s. 6; nr. 2999, s. 6-7; nr. 3000 s. 5.

Mustafa Refik: *Ayı ile Köylü*, T.H., nr. 2842, s. 3.

SANDEAU, Jules: *Son Falcı Karı (Mütercim:* [GÖÇEN], Hayrettin Nedim*)*, T.H., nr. 2638, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2644, s. 3.

Wiesenthal (Vizental): *Rusya Meşahir-i Üdebasından Kont Tolstoy'un Hikâyelerindendir*, T.H., nr. 2987, s. 3.

İmzasız: *Hikemî hikâyeler başlıksız olarak*, T.H., nr. 2679, s. 2; nr. 2680, s. 3.

2.2.1.3.2. Tiyatro Eserleri ve Tiyatro Eleştirileri

Ahmet: *Ramazan tiyatroları hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2709, s. 3.

Ahmet Midhat(?) (İmzasız olarak): *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2695, s. 1.

E(lif). F. : *"Osmanlı Tiyatrosu hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2697, s. 3.

G(ayın). M. : *Tiyatro ve Yazılı sanatlar hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2741, s. 2.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Cevabım*, T.H., nr. 2520, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *İstiğrak-ı Seheri*, T.H., nr. 2515, s. 2-3; nr. 2516, s. 2-3; nr. 2517, s. 2-3; nr. 2518, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *İstirham*, T.H., nr. 2518, s. 3.

Münir: *Tiyatro Eleştirisi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s. 2.

SHAKESPEARE, William: *Cymbeline*, T.H., nr.2679, s. 2-3; nr.2680, s. 3; nr.2682, s. 3; nr.2684, s. 3; nr.2686, s. 3.

İmzasız: *Ahmet Midhat'ın romanları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2940, s. 1.

İmzasız: *Cymbeline*, T.H., nr.2679, s. 2-3; nr.2680, s. 3; nr.2682, s. 3; nr.2684, s. 3; nr.2686, s. 3.

İmzasız: *İfsad-ı Ahlak yahut Millete Adem-i Riayet*, T.H., nr. 2601, s. 2.

İmzasız: *Tiyatro*, T.H., nr. 2510, s.1.

2.2.1.3.3. Mektup

Ahmet Enveri (Edirneli): *İntibah*, T.H., nr. 2538, s. 3.

Ahmet Midhat: *Arif Bey'e "Cevap"*, T.H., nr. 2825, s. 2.

Ahmet Midhat: *Cevap*, T.H., nr. 2822, s. 2.

Ahmet Midhat: *Cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2956, s. 3.

Ahmet Midhat: *Derviş'e "Cevap"*, T.H, nr. 2838, s. 2.

Ahmet Midhat: *Makbule Leman Hanım'a "Cevap"*, T.H., nr. 2909, s. 2.

Ahmet Midhat: *Mazbata için teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2962, s. 1.

Ahmet Midhat: *Muhabere*, T.H., nr. 2739, s. 1.

Ahmet Midhat: *Muhabere*, T.H., nr. 2838, s. 2.

Ahmet Midhat: *Muhittin'e "Cevap"*, T.H., nr. 2611, s. 2.

Ahmet Midhat: *Mukabele*, T.H., nr. 2921, s. 2.

Ahmet Midhat: *Mustafa Rıza'ya "Cevap"*, T.H., nr. 2835, s. 2.

Ahmet Midhat: *Okura "Mukabele"*, T.H., nr. 2842, s. 2.

Ahmet Midhat: *Selahi Bey'e "Cevap"*, T.H., nr. 2714, s. 3.

Ahmet Necmettin (Müdde-i Umumi): *"Yanya'dan" gelen mektup hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2880, s. 2.

Ali Remzi (Leskovikli): *Mektub-ı Mahsus*, T.H., nr. 2511, s. 3.

Beşir Fuad: *Mezardan Bir Seda*, T.H., nr. 2599, s.2-3.

Bir İzmirli: *"Birkaç" ve "Bilmem Kaç" imzalı yazılara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2642, s. 2-3.

Boyanof: *Eşkıya mektupları başlıksız olarak*, T.H., nr. 2891, s. 2.

Cristian (IX.): *"Prens'in Bulgaristan'a kral olması" teklifi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2529, s. 1.

Emin Paşa(Mısır Mutasarrıfı): *Mısır hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2796, s. 2.

Hüseyin Sıtkı (Hacı Ganizade): *Mahkeme kararı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2730, s. 2.

İbnürreşat Ali Ferruh: *Şiir tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2731, s. 2.

İbrahim Ethem (Katip): *Beyazıt Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 3.

İbrahim Zühtü (Mahkeme Reisi): *Midilli mahkemeleri haberini tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 3.

Kadri (Diyarbakır Vali Vekili): *Şeytan Deresi Köprüsü hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2543, s. 1.

Muhammet Arifi (Nazilli Belediye Tabibi): *Mektub-ı Mahsus*, T.H., nr. 2522, s. 2-3.

Recep (Biga Sancağı Tahrirat Kalemi): *Hesaplar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2723, s. 2.

Safvet (Hicaz Valisi): *Hicaz hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 1.

Selahi: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2714, s. 2-3.

Veysel (İkinci Ordu-yı Hümayun Müşiri): Askerî konular hakkında başlıksız olarak, T.H., nr. 2835, s. 1.

Volkoviç: *Bulgar meselesi haberini tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2678, s. 1.

2.2.1.3.4. Biyografi

Ahmet Midhat: *Beşir Fuad*, T.H., nr. 2601, s. 2-3; nr. 2602, s. 2-3; nr. 2603, s. 3; nr. 2607, s. 2- 3; nr. 2608, s. 3; nr. 2848, s. 2-3; nr. 2849, s. 3.

Ahmet Midhat: *İbretamiz Bir Misal*, T.H., nr. 2598, s.1; nr. 2602, s. 2.

2.2.1.3.5. Seyahat ve Şehir Tanıtımı Yazıları

Ahmet Enveri (Edirneli): *İntibah*, T.H., nr. 2538, s. 3.

Ahmet İhsan: *Kudüs-ı Şerif*, T.H., nr. 2703, s. 2.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Bartolomeu Dias*, T.H., nr. 2649, s. 3.

Ahmet Naim: *Mağribi Aksa'da Seyahat*, T.H., nr. 2786, s. 2-3.

Ahmet Naim: *Seyahat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2720, s. 2-3; nr. 2726, s. 2-3.

Mehmet Kani: *Vapur gezisi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2725, s. 3.

Süleyman Kami (Seyyah): *Asya-yı Şerifiye Seyahat*, T.H., nr. 2796, s. 3; nr. 2806, s. 3; nr. 2807, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2936, s. 2-3; nr. 2948, s. 2; nr. 2960, s. 2-3; nr. 2991, s. 2.

Yusuf Samih: *"Asvan'dan Vadi-i Halfa"*, T.H., nr.2644, s. 2-3; nr.2645, s. 2; nr.2646, s. 2; nr.2647, s. 3.

Yusuf Samih: *Fî Külli Vâdin Eseru Min Se'lebetin*, T.H., nr.2658, s. 3; nr.2755, s. 2; nr.2762, s. 2-3; nr.2766, s. 2; nr.2784, s. 2; nr.2789, s. 2-3; nr.2803, s. 2-3; nr.2807, s. 2; nr.2813, s. 2; nr.2818, s. 2; nr.2826, s. 3; nr.2833, s. 3; nr.2837, s. 2; nr.2844, s. 2; nr.2855, s. 2-3; nr.2864, s. 2; nr.2867, s. 2-3; nr.2873, s. 2; nr.2879, s. 2; nr.2884, s. 2; nr.2891, s. 2; nr.2897, s. 3; nr.2903, s. 2; nr.2909, s. 2-3; nr.2920, s. 2; nr.2921, s. 3; nr.2928, s. 2; nr.2937, s. 2; nr.2939, s. 2-3; nr.2944, s. 2; nr.2951, s. 3; nr.2956, s. 3; nr.2969, s. 3; nr.2980, s. 2; nr.2982, s. 3; nr.2997, s. 4-5.

Yusuf Samih: *Kahire'de Bir Cevelan*, T.H., nr.2665, s. 3; nr.2666, s. 3; nr.2667, s. 3; nr.2668, s. 3; nr.2669, s. 3; nr.2670, s. 3; nr.2671, s. 3; nr.2673, s. 3; nr.2674, s. 3; nr.2675, s. 3; nr.2677, s. 3; nr.2678, s. 3; nr.2679, s. 3; nr.2680, s. 3.

Yusuf Samih: *Sahte Bir Ölü*, T.H., nr. 2653, s. 3.

2.2.1.3.6. Edebiyat Teorisi ve Edebî Tenkit

Abdulhalim Memduh: *Edebiyat*, T.H., nr. 2520, s. 3.

Ahmet Midhat: İfade-i Muharrir, T.H., nr. 2957, s. 2.

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *İsmail Safa hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 3000, s. 5.

Ahmet Midhat: *Makbule Leman Hanım'a "Cevap"*, T.H., nr. 2909, s. 2.

Ahmet Midhat: *Muhabere-i Aleniye*, T.H., nr. 2858, s. 1.

Ahmet Midhat: *Romanlar ve Romancılık*, T.H., nr. 2847, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Tefekkür*, T.H., nr. 2954, s. 1.

Ali: *Letaif Sergisi*, T.H., nr. 2709, s. 3.

Beşir Fuad: *Muallim Naci'ye hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2595, s. 4.

Beşir Fuad: *Tekrar Çevir Kaz Yanmasın*, T.H., nr. 2528, s. 2; nr. 2529, s. 2-3; nr. 2530, s. 2-3.

Beşir Fuad: *Yine "Şiir ve Hakikat" Meselesi*, T.H., nr. 2592, s. 2.

Eburrefî: *Şiir hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2856, s. 2.

Fazlı Necip: *"İki Refika" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2715, s. 2.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Bir Mütalaa*, T.H., nr. 2726, s. 3.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *İfade-i Mahsusa*, T.H., nr. 2644, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Birahanede Edebiyat*, T.H., nr. 2570, s. 2-3.

İbnürreşat Ali Ferruh: *Şiir tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2731, s. 2.

Makbule Leman: *Eleştiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2909, s. 2.

Mehmet Safvet: *Şiir Hakkında Mütalaa*, T.H., nr. 2689, s. 2-3.

Muhittin: *Beşir Fuad hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2611, s. 2.

İmzasız: *Ahmet Midhat'ın romanları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2940, s. 1.

2.2.1.3.7. Letaif-Fıkra

Ahmet Mithat: *Letaif*, T.H., nr. 2809, s. 3; nr. 2810, s. 3; nr. 2812, s. 3; nr. 2814, s. 3; nr. 2815, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2826, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2830, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr.

2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Merhametin Efradı*, T.H., nr. 2660, s. 3.

E(lif). M. : *Letaif Sergisi*, T.H., nr. 2707, s. 3.

H(ı). A(yın): *Ramazan letaifi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 3.

Heybeti: *"Letaif Sergisi" için teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 3.

İbrahim Ethem (Giritli): *Veladet-i İsa'nın Yevm-i Mukaddemi*, T.H., nr. 2772, s. 3; nr. 2773, s. 3.

Muhibb-i Letaif Bir Zâir: *"Letaif Sergisi" için teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2691, s. 3.

Necati: *Vazifeşinaslıkta Efrat*, T.H., nr. 2666, s. 3.

Nedreti: *Ramazan letaifi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 3; nr. 2697, s. 3.

2.2.2. Yayın Politikası Hakkında Yazılar

Ahmet Midhat: *Bir İfade*, T.H., nr. 2997, s. 5-6.

İhsan: *Tefrikalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2533, s. 2.

İmzasız: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 2.

İmzasız: *Tahdis-i Nimet*, T.H., nr. 2982, s. 1.

İmzasız: *Teessüf*, T.H., nr. 2597, s. 1.

2.2.3. Basınla İlgili Yazılar

A(yn). (Mekteb-i Mülkiyeden): *Eğitim ve Fen konusunda başlıksız olarak*, T.H., 2602, s. 3.

Ahmet Midhat: *Kahve Ocağı*, T.H., nr. 2997, s. 4.

Ahmet Midhat: *Kitapçılık*, T.H., nr. 2546, s. 2.

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Matbaa-ı Bahriyenin Terakki ve Tevsii*, T.H., nr. 2821, s. 1.

Ahmet Midhat: *Yazıya İhtiyaç Kalmayacak mı?*, T.H., nr. 2727, s. 3.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *"Sebat" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2524, s.4; nr. 2525, s.4; nr.2526. s.4.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Birahanede Edebiyat*, T.H., nr. 2570, s. 2-3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Körlere Mahsus Gazeteler*, T.H., nr. 2652, s. 3.

İhsan: *Tefrikalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2533, s. 2.

Mehmet Hasbi (Kosova Muhasebe Kalemi): *Dergilerin dağıtımı hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2841, s. 2.

Mustafa Refik: *"Le Moniteur Oriental" gazetesinden alıntı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2741, s. 3.

TOZLUYAN, Ohannes: "*Matbuat-ı Milliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 3.

İmzasız: *Mösyö Krispi'nin Seyahati ve İtalya Matbuatı*, T.H., nr. 2797, s. 2.

2.2.4. Fen ve Teknoloji Üzerine Yazılar

A(yn). (Mekteb-i Mülkiyeden): *Eğitim ve Fen konusunda başlıksız olarak,* T.H., 2602, s. 3.

Ahmet Cevdet: *İnsan Ateş de Püskürürmüş*, T.H., 2651, s. 3.

Ahmet Midhat: *Şu Ez-Meteorolojikiye*, T.H., nr. 2979, s. 1-2.

Ahmet Midhat: *Tarih-i Tabii'den "Melez"*, T.H., nr. 2997, s. 5-6; nr. 2998, s. 5-6; nr. 3000, s. 7.

Ahmet Midhat: *Yazıya İhtiyaç Kalmayacak mı?*, T.H., nr. 2727, s. 3.

Bahriye Zabiti: *"Savaş Eczası" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2703, s.2.

Beşir Fuad: *Acayip Yağmurlar*, T.H., nr. 2591, s. 3-4; nr. 2592, s. 3-4.

Beşir Fuad: *Eleştirilere cevaplar başlıksız olarak,* T.H., nr. 2589, s. 2.

Beşir Fuad: *Fazlı Necip hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2591, s. 3.

Beşir Fuad: *Numune-i Terakki*, T.H., nr. 2588, s. 2.

Beşir Fuad: *Sıhhatnüma-yı Etfal*, T.H., nr. 2600, s. 3.

E(lif). C. : *İhtirak*, nr. 2904, s. 3.

E(lif). C. : *Seyyare-i Merih*, T.H., nr. 2987, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Dalgınlık*, T.H., nr. 2999, s. 7.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Kamerde Hayat*, T.H., nr. 2553, s.2-4.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Körlere Mahsus Gazeteler*, T.H., nr. 2652, s.3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Sebata Bir Numune*, T.H., nr. 2546, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Uykuya Yatmak İçin Yeni Bir Vaziyet*, T.H., nr. 2646, s. 3.

Hüseyin Kazım Kadri: *İnek*, T.H., nr. 2672, s. 3.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Mürur-ı Zamanla Acımış ve Kokmuş Olan Yağı Islah*, T.H., nr. 2867, s. 2.

Hasan Hani (Hafızzade): *"Fotoğraf" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2716, s. 3; nr. 2720, s. 2; nr. 2722, s. 2-3.

İlhami: *Rüzgarlar*, T.H., nr. 2678, s. 3; nr. 2689, s. 3.

K(af). Fuad: *Orman ve Muidd-i Madenlerimiz*, T.H., nr. 2603, s. 3; nr. 2604, s. 3.

K(af). Mehmet Nuri: *Şekerler Hakkında Bir Makaledir*, T.H., nr. 2778, s. 3.

M. Ali: *Islah-ı Mevaşi Hakkında Bazı Mütalaat*, T.H., nr. 2961, s. 3.

M. Ali: *Usul-i İdare-i Mevaşinin Emniyeti*, T.H., nr. 2935, s. 3.

M. Bahattin: *Tahtelbahir Telefon*, T.H., nr. 2834, s. 3.

M. Mustafa (Mekteb-i Sultani Şakirdanı): *Bulutlar*, T.H., nr. 2601, s. 3.

M. Nuri: *Terakki-i Ziraat Muhtac-ı Fendir*, T.H., nr. 2931, s. 3.

Marko Portakaloğlu: (Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye Muallim Muavini): *Telefon ve Fotoğraf tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2717, s. 2.

Mehmet Arif ("Mekteb-i Numune-i Terakki" mezunu): *Fenn-i Kimya'dan Bir Nebze*, T.H., nr. 2675, s. 3.

Mehmet Rüştü: *Elektrik Memleketleri*, T.H., nr. 2851, s. 2-3; nr. 2852, s. 3.

Mehmet Rüştü: *Kürre-i Arzın Birinci Günü,* T.H., nr. 2550, s. 3.

Mustafa Refik: *Akıldan Hariç Bir Seyahat*, T.H., nr. 2843, s. 3.

Mustafa Refik: *Bahr Vasıtasıyla Muhabere*, T.H., nr. 2968, s. 3.

Mustafa Refik: *Cereyan-ı Elektriğin Ziraata Faydası*, T.H., nr. 2898, s. 2-3.

Mustafa Refik: *Dağların Alçalması*, T.H., nr. 2968, s. 3.

Mustafa Refik: *İntikalat-ı Elektrikiye Sürati*, T.H., nr. 2968, s. 3.

Mustafa Refik: *Kadınlarda Kuvve-i Şamme*, T.H., nr. 2876, s. 2-3.

Mustafa Refik: *Kamet-i Beşerin Tahvili*, T.H., nr. 2922, s. 3.

Mustafa Refik: *Krupp Fabrikası*, T.H., nr. 2867, s. 3.

Mustafa Refik: *Örümceğin İpi*, T.H., nr. 2944, s. 3.

Mustafa Refik (Mekteb-i Mülkiye Mezunlarından): *Rus Kızlarının Falcılığı*, T.H., nr. 2959, s. 2-3.

Mustafa Refik: *Suni Yumurta*, T.H., nr. 2949, s. 3.

Mustafa Refik: *Yanmaz Adamlar*, T.H., nr. 3000, s. 5-7.

Nabizade: *Galvano Plasti*, T.H., nr. 2676, s. 3.

Raif (Bahriye Etıbbasından Kaymakam): *Sakarin yahut Doktoran-ı Şekerin Havas ve Şifaiyesi*, T.H., nr. 2826, s. 3.

Rıfat (Giritli): *Panama Kanalı Ameliyat-ı Cesimesi*, T.H., nr. 2810, s. 3.

Rıza Hidayet (Baytar Mülazım-ı Evveli): *İlerleme hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2837, s. 3.

Sadık El-Müeyyed (Azmzade): *Fotoğraf*, T.H., nr. 2712, s. 3; nr. 2713, s. 3; nr. 2714, s. 3; nr. 2715, s. 3; nr. 2716, s. 3; nr. 2717, s. 3; nr. 2718, s. 3; nr. 2719, s. 3; nr. 2728, s. 3; nr. 2729, s. 3; nr. 2730, s. 3; nr. 2736, s. 3; nr. 2737, s. 3; nr. 2738, s. 3; nr. 2739, s. 3.

Sadık El-Müeyyed (Azmzade): *Telebbüs-i Maden*, T.H., nr. 2747, s. 3; nr. 2748, s. 3; nr. 2750, s. 3; nr. 2751, s. 3; nr. 2752, s. 3; nr. 2753, s. 3; nr. 2755, s. 3; nr.

2762, s. 3; nr. 2763, s. 3; nr. 2764, s. 3; nr. 2765, s. 3; nr. 2767, s. 3; nr. 2768, s. 3; nr. 2770, s. 3.

SAINT-PIERRE, Jacques Henri *Bernardin de: Bulutlar (Mütercimi M. Mustafa), T.H., nr. 2601, s. 3.*

Salih Salim: *"İşrak" mecmuası hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2977, s. 3.

TOMASYAN, Vartan K(a). : *"New Castle" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2730, s. 3.

Wiesenthal (Vizental): *Elmas*, nr. 2934, s. 2-3.

Wiesenthal (Vizental): *Telefon*, T.H., nr. 2996, s. 3.

İmzasız: *Odun Yağı*, T.H., nr. 2511, s. 3.

2.2.5. Kütüphanecilik Hakkında Yazılar

Ahmet Midhat: *Ashab-ı Hayra Bir Vesile-i Hayr*, T.H., nr. 2536, s.1.

Ahmet Midhat: *Süleymaniye Mektebi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2538, s. 1.

Ali Rıza (Kemahlı): *"Umumi Kütüphane" konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2637, s. 2.

Ali Rıza (Mekteb-i Mülkiye-i Şahane Mezunlarından): *"Umumi Kütüphane" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2639, s. 3.

Yakup Vasfi (Almanya'da Müstahdem Topçu Yüzbaşı): *Balon Hakkında Bir Makaledir*, T.H., nr. 2653, s. 2-3.

2.2.6. Hukukî Yazılar

Ahmet Cevdet (Mekteb-i Hukuk-ı Şahanenin Birinci Sınıf Talebesinden): *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyenin Fransızca ve Rumca Nesh-i Mütercimesinde Bir Yanlışlık*, T.H., nr. 2855, s. 1.

Ahmet Midhat: *Fransa'da "Talak"ın Tesisi*, T.H., nr. 2729, s. 2.

Ahmet Necmettin (Müddei Umumi): *"Yanya'dan" gelen mektup hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2880, s. 2.

Ahmet Rasim: *Maarif Nezareti hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2945, s. 2.

Arakel (Kitapçı): *Kitap telifleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2902, s.3.

Artin (Haleplioğlu): *Gargur Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2707, s. 3; nr. 2716, s. 3.

Fikri (Müddei Umumi): *Bir hukukî karar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2701, s. 2.

Halim (Kulaksızzade): *Midilli mahkemeleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2609, s. 3.

Halit (Müddei Umumi): *Hukukî makale başlıksız olarak*, T.H., nr. 2787, s. 3; nr. 2788, s. 2-3.

Hüseyin Sıtkı (Hacı Ganizade): *Mahkeme kararı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2730, s. 2.

İbrahim Ethem (Katip): *Beyazıt Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 3.

İbrahim Hakkı (Dava-yı Vekil): *Hukukî konular hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2768, s. 2.

İbrahim Zühtü (Mahkeme Reisi): *Midilli mahkemeleri haberini tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 3.

İsa: *"Dava Vekilleri" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2578, s. 1.

İzzet (Mehmet Sabri Efendi Vekili): *Sıtkı Paşa davası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3.

M. Ş. (Mekteb-i Nüvvab'dan): *Hukuk konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2543, s. 2.

Mehmet Cafer: *Dava ilanı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2585, s. 2.

Mehmet Necmettin (Debre Tahrirat Müsevvedi): *Hukukî tartışma başlıksız olarak*, T.H., nr. 2877, s. 2.

Mehmet Reşit: *Sahte çocuk davası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2881, s. 2-3.

Milof (Müddei Umumi): *Eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2506, s.1.

Neşet (Kerimizade): *Adliye Nezaretine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2935, s. 2.

Rıfat (Müteveffa Rüstem Paşazade): *Miras konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2690, s. 2.

Susan (Keldani milletinden): *Emlak anlaşmazlığı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 1.

İmzasız: *Muhakeme*, T.H., nr. 2670, s. 1-2.

İmzasız: *Resm-i Damga Kanunu*, T.H., nr. 2552, s. 2.

İmzasız: *Selim Faris hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2542, s.1.

İmzasız: *Sivas gazetesinden okunmuştur ibaresi ile başlıksız olarak*, T.H., nr. 2508, s. 3-4.

2.2.7. Ekonomi Hakkında Yazılar

Abdüllatif: *Dedeağaç ticareti hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2794, s. 2.

Ahmet Midhat: *İstanbul'un Ticaret Müstakbelesi*, T.H., nr. 2999, s. 4.

Ahmet Midhat: *Paşabahçe'sinde Şişe Fabrikası*, T.H., nr. 2921, s. 1.

Ali Rıza (Emlak-ı Hümayun Mültezimi): *Vergiler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2510, s. 2.

COLLİNSON, John (Reis): *Demiryolu Kumpanyası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2580, s. 3.

COLLİNSON, John (Reis): *Demiryolu Kumpanyası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2682, s. 1.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2519, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2537, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2566, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2645, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2660, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2668, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2695, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2719, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2786, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2795, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2813, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2850, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2875, s. 3.

Fonhas (Müdür): *Bank-ı Osmani*, T.H., nr. 2968, s. 3.

İsa (Maliye Hazine-i Celilesi Halfesinden): *Mustafa Rıfat Paşa hakkındaki haberleri yalanlama başlıksız olarak*, T.H., nr. 2642, s. 2.

İsmail Hakkı (Komisyon Reisi): *Vakıflar hakkında başlıksız olarak*, TH., nr. 2610, s. 1.

İspiraki (Serkâtip): *Ticaret odası raporu başlıksız olarak*, T.H., nr. 2651, s. 2.

K(af). Fuad: *Orman ve Muidd-i Madenlerimiz*, T.H., nr. 2603, s. 3; nr. 2604, s. 3.

Kostaki (Girit Valisi): *Bütçe konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2768, s. 2.

LEONARD, S(in). (Müdür): *Kumpanyanın sigortası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2702, s. 2.

LESSEPS, Ferdinand de (Süveyş Kanalı Müdürü): *Süveyş Kanalı kuralları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2631, s. 2.

Mehmet Cevdet: *Telgraf Nezareti hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2541, s. 4.

Mehmet Şaban: *Dimetoka hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2633, s. 3.

Mehmet Ubud: *Ruhsat hakkında başlıksız olarak*, nr. 2667, s.1.

Mıgırdıç (Dersaadet İdare-i Mahsusa Şube Acentesi): *Gecikmeler konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2826, s. 2-3.

Mustafa (Nuri Paşa) (Evkaf Nazırı): *Vakıflar hakkında başlıksız olarak*, TH., nr. 2610, s. 1.

Osman (Miralay): *Bolayır bölgesi ihtiyaçları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2824, s. 1.

PATTERSON, John (Serkatip): *Tünel Kumpanyası toplantısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2620, s. 3; nr. 2621, s. 3; nr. 2622, s. 3.

PATTERSON, John (Serkatip): *Tünel Kumpanyası toplantısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3.

Recep (Biga Sancağı Tahrirat Kalemi): *Hesaplar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2723, s. 2.

Ticaret Odası: *Duyun-ı Umumiye heyetine dair haber*, T.H., nr. 2502, s. 1.

Ticaret Odası: *Liman inşası konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2503, s. 2.

Ticaret Odası: *Mahsul hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2511, s. 2.

Ticaret Odası: *Pamuk Yağı*, T.H., nr. 2831, s. 2.

İmzasız: *Dünyada En Zengin Adam*, nr. 2546, s. 2.

İmzasız: *Galata Borsası*, T.H., nr. 2501, s. 3-4; nr. 2502, s.3-4; nr. 2503, s. 3-4; nr. 2504, s.3-4; nr. 2505, s. 3-4; nr. 2506, s.3-4; nr. 2507, s. 3-4; nr. 2509, s.3-4; nr. 2510, s. 3-4; nr. 2511, s.3-4; nr. 2512, s. 3-4; nr. 2513, s.3; nr. 2514, s. 3; nr. 2515, s.3; nr. 2516, s. 3; nr. 2517, s.3-4; nr. 2518, s. 3; nr. 2519, s.3; nr. 2520, s. 3; nr. 2521, s.4; nr. 2522, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2525, s. 3; nr. 2526, s. 3; nr. 2527, s.3-4; nr. 2528, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2536, s. 3; nr. 2537, s.3-4; nr. 2538, s. 3-4; nr. 2539, s.3-4; nr. 2540, s. 3-4; nr. 2541, s.3-4; nr. 2542, s. 3-4; nr. 2543, s.3-4; nr. 2544, s. 3-4; nr. 2545, s.3-4; nr. 2546, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2548, s. 3-4; nr. 2549, s. 3; nr. 2550, s. 3; nr. 2551, s. 4; nr. 2552, s. 3-4; nr. 2553, s.3-4; nr. 2554, s. 3-4; nr. 2555, s. 3-4; nr. 2556, s. 3-4; nr. 2558, s. 3; nr. 2560, s. 3-4; nr. 2561, s. 3-4; nr. 2562, s. 3-4; nr. 2563, s.3-4; nr. 2564, s. 3-4; nr. 2565, s.3-4; nr. 2566, s. 3-4; nr. 2568, s.3-4; nr. 2569, s. 3-4; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2572, s. 3-4; nr. 2573, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2575, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2581, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4.

2.2.8. Toplumsal Hayata Dair Yazılar

Ahmet Midhat: *Fransa'da "Talak"ın Tesisi*, T.H., nr. 2729, s. 2.

Ahmet Midhat: *Rıfatzade Şekerci Hakkı Efendi*, T.H., nr. 2985, s. 1.

Derviş (Yaver-i Ekrem): *Yardımlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2873, s. 2.

E(lif). F. : *Ramazan Muhabirinden*, T.H., nr. 2695, s. 3.

E(lif). F. : *Ramazan yemekleri konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2690, s.3.

E(lif). H(a). : *Usul-i İzdivacın Bazı Milletlerde Tâbi Olduğu Merasim-i Muhtelife ile Birtakım Avdet-i Garibesi*, T.H., nr. 2809, s. 3; nr. 2815, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2858, s. 2-3; nr. 2864, s. 2; nr. 2872, s. 2-3; nr. 2882, s. 3.

G(ayın). M. : *Tiyatro ve Yazılı sanatlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2741, s. 2.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Babasının vefatı üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2969, s. 1.

Hasan (Mustafapaşa Belediye Reisi): *Bayram etkinlikleri konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2767, s. 1.

İsmail Sami ("Mekteb-i Hukuk"tan): *İnhitab-ı Ahbab*, T.H., nr. 2675, s. 2-3.

Kenan: *Vefat üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2787, s. 2.

Mehmet Faik: *Fırat ve çevresi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2738, s. 2-3; nr. 2740, s. 3.

Mehmet Reşat (Kolağası): *Vefat haberinin düzeltmesi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2605, s. 1.

Mehmet Şaban: *Dimetoka hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2633, s. 3.

Meslek-i Kitabetten Biri: *Köprü memurları hakkında şikayet başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 2.

Muhittin: *Şan Şöhret Hangi Meslektedir?*, nr. 2612, s. 2-3.

Mustafa Refik: *Ne Sihirdir Ne Keramet*, T.H., nr. 2898, s. 2-3.

Mustafa Refik: *Yan Kesicilikte Terakki*, T.H., nr. 2851, s. 3.

Postahane ile Ekseriya İşi Olan Birisi: Posta *sistemi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 2.

Susan (Keldani milletinden): *Emlak anlaşmazlığı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 1.

Tahir (İşkodra Valisi): *Kan davaları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2672, s. 1.

Tövbe Etmiş Eski Şıklardan Biri: *Bir ramazan muhaveresi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2693, s.2-3.

Turabi: *"Letaif Sergisi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 3; nr. 2690, s. 3; nr. 2692, s. 3; nr. 2693, s. 3.

İmzasız: *Vefat haberi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2509, s.1.

2.2.9. Siyaset Hakkında Yazılar

2.2.9.1. Dünya Siyaseti ve Osmanlı

Ahmet Midhat: *Harp mi? Sulh mu?*, nr. 2998, s. 4.

Ahmet Midhat: *Kanlı Visal*, T.H, nr. nr. 2858, s. 2-3; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2861, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Mısır'da Tebdil-i Nezzar*, T.H., nr. 3000, s. 4.

Beşara Takla: *Memalik-i Osmaniye'de Islahat*, T.H., nr. 2822, s. 1-2.

BİSMARCK, Otto von: *Nutuk*, T.H., nr. 2911, s. 2; nr. 2912, s. 2; nr. 2913, s. 2; nr. 2914, s. 1-2; nr. 2915, s. 1-2; nr. 2916, s. 1-2.

BİSMARCK, Otto von: *I. Wilhelm'in ölümü üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2941, s. 1.

BİSMARCK, Otto von: *Almanya'da Tebdil-i Hükümet*, T.H., nr. 2945, s. 1-2.

Bir Bahriye Zabitanı: *Kraliçe hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2674, s. 2-3.

Cristian (IX.): *"Prens'in Bulgaristan'a kral olması" teklifi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2529, s. 1.

Dalzil, V.H(e): *İstanbul gazetesinde okunmuştur*, T.H., nr. 2505, s. 3.

Doktor Stranski: *Sırbistan ve Bulgaristan*, T.H., nr. 2518, s. 1.

Emin Paşa(Mısır Mutasarrıfı): *Mısır hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2796, s. 2.

FERDİNAND (Prens): *Halka hitabet başlıksız olarak*, T.H., 2757, s. 1.

FERDİNAND (Prens): *"İdare-i Arifiye'nin İlgası" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2779, s. 1.

FRİEDRİCH (Alman İmparatoru): *Alman halkına beyanname başlıksız olarak*, T.H., nr. 2939, s. 2.

FRİEDRİCH (Alman İmparatoru): *Almanya'da Tebdil-i Hükümet*, T.H., nr. 2945, s. 1-2.

GLADSTONE, William Ewart: *Bulgar meselesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2527, s.2.

Kamil (Sadrazam): *Prens Ferdinand hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2934, s. 1.

Kaulbars (General): *Bulgaristan meselesi konusunda notalar başlıksız olarak*, T.H., nr. 2542, s.2.

Kemal (Mazlum Samarya'nın Vekili Musaddıkı Filibeli): *Samarya hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2656, s. 2.

Krispi: *Bismarck hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2806, s. 2.

LESSEPS, Ferdinand de (Süveyş Kanalı Müdürü): *Süveyş Kanalı kuralları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2631, s. 2.

Levney: *Rusçuk'tan yapılan mektuplaşmalara dair başlıksız olarak*, T.H., nr. 2504, s.1.

M. R. (Bahriye Binbaşı): *İngiltere Devleti'nin "Bahr-i Sefid Donanması"nın Teşrinievvel Manevraları*, T.H., nr. 2830, s. 2-3.

Müşir İsmail (Yaver-i Ekrem ve Memur-ı Islahat): *İran'dan gelen eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1.

Naçeviç: *Bulgar Notaları*, T.H. nr. 2504, s. 2.

Neklidof: *Özür Beyanına dair başlıksız olarak*, T.H., nr. 2504, s. 1.

Neyçof: *"Bulgaristan Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2769, s.3.

Nikanor: *Mülteciler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2659, s. 2.

Radoslavof: *"Bulgar Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2825, s.2.

Rıfat (Giritli): *Panama Kanalı Ameliyat-ı Cesimesi*, T.H., nr. 2810, s. 3.

Sait: *Bulgaristan Meselesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 2.

Wilhelm (I.) (Alman İmparatoru): *Askeriye konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2575, s. 2.

Wiesenthal (Vizental): *Mütenekkiren Bir Seyahat*, T.H., nr. 2990, s. 3.

Volkoviç: *Bulgar meselesi haberini tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2678, s.1.

Zankoff: *Bulgar İstikrazı*, T.H., nr. 2648, s. 1.

Zankoff: *"Bulgaristan Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H. , nr. 2639, s. 2.

Ziya (Saltanat-ı Seniyyenin Sefer-i Murahhası): *Sırbistan ile anlaşma konusunda başlıksız olarak,* T.H., nr. 2542, s. 2.

İmzasız: *"Balkan İttihadı" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2548, s. 1.

İmzasız: *Mösyö Krispi'nin Seyahati ve İtalya Matbuatı*, T.H., nr. 2797, s. 2.

2.2.9.2. İç Siyaset ve Gündem

Ahmet (Müftü ve Vekil-i Ahali-i İslamiye): *Teşekkür*, T.H., nr. 2857, s. 1.

Ahmet Rasim (Trablusgarp Valisi): *Tahrirat Sureti*, T.H., nr. 2625, s. 2-3.

Ali Galip (Cemiyet-i Terakki-i Maarif Reisi): *Aşar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2736, s. 2.

Ali Remzi (Leskovikli): *Mektub-ı Mahsus*, T.H., nr. 2511, s. 3.

Ethem (Bitlis Valisi): *Su yollarının tamiri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2858, s. 2.

Hakkı (Hüdavendigâr Valisi): *Türbe onarımı hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2669, s. 1.

Halil Rıza (Karesi Vilayeti Alay Beyi): *İthamlara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2914, s. 2.

Hasan (Mamüretülaziz Valisi): *Cami inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2878, s. 2.

Hasan (Mamüretülaziz Valisi): *İdadi inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2905, s. 1-2.

Hüsamettin Faik Şahap: *"Kundakçılar" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2758, s. 1.

Hüseyin Hulki: *Girit konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2558, s. 2-3.

İshak (Çerkes Muhtaroğlu): *Kütahya-İzmit asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2732, s. 2.

İsmail Hakkı (Müşir): *Eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2664, s.1.

İsmail Hakkı (Teftiş-i Askeri Komisyonu Reisi): *Tutuklanan eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1.

İzzet (Edirne Valisi): *Resmi*, T.H., nr. 2520, s. 1.

İzzet (Edirne Valisi): *Telgraf hattı inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2504, s. 1.

Kadri (Diyarbakır Vali Vekili): *Şeytan Deresi Köprüsü hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2543, s. 1.

Kostaki (Girit Valisi): *Girit idare işleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2753, s. 2.

Kostaki (Girit Valisi): *Girit'in asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2764, s. 2-3.

Kostaki (Girit Valisi): *Nizamname başlıksız olarak*, T.H., nr. 2853, s. 2.

M. K(ef). : *Edirne asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2741, s. 2.

Mehmet Nafi (Halep Belediye Reisi): *Birlik konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2767, s. 1.

Mehmet Sait (Kaymakam): *Küçük Koğacılar'da kaybedilen altın hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2582, s. 1.

Mustafa (Kırışoğlu): *Çorum'daki düzensizlikler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 1.

Naşid (Suriye Valisi): *Mabeyn-i Hümayuna başlıksız olarak*, T.H., nr. 2521, s. 1.

Osman (Miralay): *Bolayır bölgesi ihtiyaçları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2824, s. 1.

Recep (Biga Sancağı Tahrirat Kalemi): *Hesaplar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2723, s. 2.

Rıfat (Manastır Valisi): *Eşkıya hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2857, s. 1.

Rüştü (Mutasarrıf): *Sivas'tan Alucra'ya telgraf hattı konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2.

Sadık (Mahalle sakini): *Su yolları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2976, s. 3.

Safvet (Hicaz Valisi): *Hicaz hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 1.

Selim (Miralay): *Arap kabileleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2533, s.2.

Sırrı (İzmit Mutasarrıfı): *Demiryolu inşaatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2703, s. 1.

TOZLUYAN, Ohannes: *"Ermeni Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2811, s. 2.

TOZLUYAN, Ohannes: *"Matbuat-ı Milliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 3.

Veysel (Sinop Mutasarrıfı): *"Sadat-ı Kiram Seyyid Bilal" kabri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2535, s.1.

Yorgi (Kostantinoğlu): *Tevkif hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2624, s. 1.

Yusuf Recai: *Ermeni-Türk gazeteleri arasında şikayetler konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2752, s. 1.

İmzasız: *"Sekbanlı Köprüsü" hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2968, s. 3.

İmzasız: *Şükrü Bey'in intiharı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 4.

İmzasız: *Zühtü Paşa'yı anlatan haber ve öven şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2587, s. 2.

2.2.10. Tarihe Dair Yazılar

Ahmet Midhat: *Cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2956, s. 3.

Ahmet Midhat: *Kemal'in Osmanlı Tarihi*, T.H., nr. 2881, s. 1.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassal Tarih-i Kurun-ı Cedide*, T.H., nr. 2512, s. 3; nr. 2513, s. 3; nr. 2514, s. 3; nr. 2515, s. 3; nr. 2516, s. 3; nr. 2517, s. 3; nr. 2519, s. 3; nr. 2520, s. 3; nr. 2523, s. 2-3; nr. 2524, s. 2-3; nr. 2525, s. 2-3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s. 3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s. 3; nr. 2533, s. 3; nr. 2534, s. 3; nr. 2536, s. 3; nr. 2539, s. 2-3; nr. 2540, s. 3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s. 2; nr. 2546, s. 3; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s. 2-3; nr. 2550, s. 3; nr. 2551, s. 2-3; nr. 2552, s. 2-3; nr. 2553, s. 2; nr. 2554, s. 3; nr. 2558, s. 3; nr. 2559, s. 3; nr. 2560, s. 3; nr. 2561, s. 3; nr. 2566, s. 3; nr. 2567, s. 3; nr. 2572, s. 2-3; nr. 2575, s. 3; nr. 2576, s. 3; nr. 2577, s. 3; nr. 2578, s. 3; nr. 2579, s. 2-3; nr. 2580, s. 3; nr. 2586, s. 3; nr. 2587, s. 2-3; nr. 2588, s. 2-3; nr. 2593, s. 2-3; nr. 2599, s. 3; nr. 2618, s. 3; nr. 2619, s. 3; nr. 2620, s. 3; nr. 2633, s. 3; nr. 2634, s. 2-3; nr. 2635, s. 3; nr. 2636, s. 3; nr. 2637, s. 2-3; nr. 2642, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2645, s. 3; nr. 2646, s. 3; nr. 2648, s. 3; nr. 2649, s. 2; nr. 2650, s. 2; nr. 2651, s. 3; nr. 2654, s. 3; nr. 2657, s. 2-3; nr. 2658, s. 3; nr. 2659, s. 3; nr. 2662, s. 2-3; nr. 2665, s. 2; nr. 2666, s. 2; nr. 2667, s. 2-3; nr. 2668, s. 2; nr. 2669, s. 2; nr. 2817, s. 3; nr. 2818, s. 3; nr. 2819, s. 3; nr. 2820, s. 3; nr. 2821, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 2-3; nr. 2832, s. 2-3; nr. 2833, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2839, s. 2-3; nr. 2840, s. 2-3; nr. 2841, s. 3; nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2844, s. 2-3; nr. 2845, s. 2-3; nr. 2846, s. 2-3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2850, s. 2-3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 2-3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2862, s. 2-3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2884, s. 2-3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 2-3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 2-3; nr. 2892, s. 3; nr.

2891, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 2; nr. 2896, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 2-3; nr. 2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2922, s. 2-3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 2-3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassalın Haşiyeleri*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2502, s.3; nr. 2505, s. 3; nr. 2510, s.3; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s.3; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s.3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s.3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s.3; nr. 2541, s. 3; nr. 2543, s.3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s.3-4; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s.3; nr. 2549, s. 3; nr. 2551, s.3; nr. 2552, s. 3; nr. 2557, s. 3; nr. 2563, s.3; nr. 2564, s. 3; nr. 2565, s.3; nr. 2569, s. 3; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2575, s.3; nr. 2576, s. 3; nr. 2579, s.3; nr. 2583, s. 2-3; nr. 2584, s. 2-3; nr. 2585, s. 2; nr. 2586, s.3; nr. 2587, s. 3; nr. 2589, s.3; nr. 2640, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 2-3; nr. 2652, s. 2; nr. 2653, s. 3-4; nr. 2654, s. 3-4; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2663, s. 2; nr. 2654, s. 3; nr. 2669, s. 2; nr. 2673, s. 2; nr. 2820, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2873, s. 2-3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2895, s. 2-3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3.

Ahmet Midhat: *Tarih-i Tabii'den "Melez"*, T.H., nr. 2997, s. 5-6; nr. 2998, s. 5-6; nr. 3000, s. 7.

İbnülmeleki Edip: *Siyah Güvercinler*, T.H., nr. 2660, s. 2-3.

İbrahim Ethem (Giritli): *İntibahâver Bir Fıkra-yı Tarihiye*, T.H., nr. 2718, s.3.

Mustafa Refik: *Saman Doldurulmuş Bir Adam*, T.H., nr. 2953, s. 3.

Tarih Meraklılarından Biri: *Evrenos Bey hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2532, s. 2.

***: *"Mufassal" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2539, s.1.

2.2.11. Tıp ve Sağlık Konusunda Yazılar

Abidin (Doktor): *Tahte'lcilt Morfin Yerine Antipirin Şırıngası*, T.H., nr. 2905, s. 3.

Ahmet (Beylerbeyi Hastanesi Doktoru Tabip Binbaşı): *Kuduz hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2911, s. 2-3.

Ahmet Cevdet: *Hıfz-ı Sıhhat Dersleri*, T.H., nr. 2795, s. 3; nr. 2796, s. 3; nr. 2797, s. 3; nr. 2798, s. 3; nr. 2799, s. 3; nr. 2800, s. 3; nr. 2801, s. 3; nr. 2802, s. 3; nr. 2804, s. 3; nr. 2806, s. 3; nr. 2808, s. 3; nr. 2809, s. 3; nr. 2810, s. 3; nr. 2811, s. 3; nr. 2813, s. 2-3; nr. 2814, s. 3.

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Hıfz-ı Sıhhat*, T.H., nr.2631, s. 3; nr.2632, s. 3; nr.2633, s. 3; nr.2634, s. 3.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *İstiha*, T.H., nr. 2681, s. 3.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Niçin Tütün İçiyorsun?*, nr. 2682, s. 3.

Ahmet Ragıp (Binbaşı): *Mükerrer Aşı*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Ahmet Rasim (Lisan-ı Osmanî Muallimi): *Doktora teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2996, s. 2.

Ahmet Tevfik: *Gazete ile Tababet Müeddası*, T.H., nr. 2895, s. 3.

Ali El-Murtaza: (Mamuretü'l-aziz Tabibi): *Galat-ı Tabii Nadide Bir Müşahede*, T.H., nr. 2690, s. 3.

Ali R... (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Şakirdanı): *Efrenciye İlleti üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2832, s. 2.

Beşir Fuad: *Sıhhatnüma-yı Etfal*, T.H., nr. 2600, s. 3.

Bîtaraf Bir Tabib: *Ecnebi Hekimler tartışması hakkında başlıksız,* T.H., nr. 2518, s. 2.

Bonkowski, Charles (Kimyager): *Pamuk yağı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2543, s. 2-3.

C. : *"Boğmaca Öksürüğü"nün tedavisi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2735, s. 3.

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Mekteb-i Mülkiyenin Terakkisinin Menut ve Mütevakkıf Bulunduğu Hususat*, T.H., nr. 2832, s. 2.

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Tıpla alakalı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2797, s. 3; nr. 2803, s. 2.

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Varaka*, T.H., nr. 2512, s. 2.

Doktor Dujardin: *Tevdii edilen görev hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2525, s. 2.

E(lif). C.: *Adem-i İntizam Basılı Kalp*, T.H., nr. 2685, s. 3.

E(lif). C. : *İhtirak*, nr. 2904, s. 3.

E(lif). Cemal: *Saranın Tedavi-i Cerrahisi*, T.H., nr. 2684, s. 3.

Fahri (Doktor): *Doktor Hulki Efendinin Cevabına Fennî Cevap*, T.H, nr. 2886, s. 2-3; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2889, s. 2-3; nr. 2890, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Amerika'da Darülayyaşin*, T.H., nr. 2648, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Dalgınlık*, T.H., nr. 2999, s. 7.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Körlere Mahsus Gazeteler*, T.H., nr. 2652, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Uykuya Yatmak İçin Yeni Bir Vaziyet*, T.H., nr. 2646, s. 3.

H(a). M. : *Tıp tartışmaları konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Hüseyin Hulusi (Kaymakam): *Doktora teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2771, s. 1.

Hüseyin Remzi (Doktor): *Çiçek hastalığı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2957, s. 3.

Hüseyin Remzi (Kaymakam-Doktor): *Şarbon aşısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2568, s. 2-3.

İbnürreşat: *Sağlık konusundan başlıksız olarak*, T.H., nr. 2547, s. 2.

İbrahim Şevki (Doktor): *Kolera Avrupaî Tabir Bir Maraz-ı Beledînin Esbabı ile Tedavisi Hakkındadır*, T.H., nr. 2954, s. 3.

M. Fahri (Doktor): *Adran Basillerinin Sinekler Vasıtasıyla İntişarı*, T.H., nr. 2904, s. 3.

M. Fahri (Doktor): *Fenn-i Tedavi-i Tıbbî*, T.H., nr. 2663, s. 2-3; nr. 2664, s. 3; nr. 2665, s. 3.

M. Fahri (Doktor): *Siğil ve Lekelerin Elektrik ile Tedavisi*, T.H., nr. 2652, s.3.

Mehmet Ali (Baytar): *Hasta hayvanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2.

Mehmet Fahri: *Seriryat-ı Dahiliye*, T.H., nr. 2733, s. 2-3; nr. 2734, s. 3.

Mehmet Fahri (Doktor): *Makalat-ı Tıbbiye Meraklılarına Hayr-ı Havahane Bir Hitap*, T.H., nr. 2877, s. 2; nr. 2878, s. 2-3.

Mehmet Fahri (Doktor): *Melbusat*, T.H., nr. 2891, s. 3; nr. 2893, s. 2-3.

Mehmet Haydar (Baytar): *Hasta hayvanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2.

Mekteb-i Mülkiye-i Müntehi Sınıfı Talebesinden Biri: *Ecnebi hekimler meselesi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2514, s. 2.

Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'den Muharrec Bir Doktor: *Ecnebi hekimler meselesi hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2515, s. 2.

Misak Kirkor (Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye Talebesi): *Deniz Hamamı*, T.H., nr. 2732, s. 3.

Muhammet Arifi (Nazilli Belediye Tabibi): *Mektub-ı Mahsus*, T.H., nr. 2522, s. 2-3.

Mustafa (Gureba Hastanesi Tabibi): *Mematttan Hayata Avdet*, T.H., nr. 2650, s. 3.

Mustafa Refik: *Açlığa Tahammülün Derecesi*, T.H., nr. 2839, s. 2.

Mustafa Refik: *Mecra-yı Hazmda Mevadd-ı Ecnebiye*, T.H., nr. 2950, s. 3.

Mustafa Refik: *Mehalik Merak*, T.H., nr. 2871, s. 3.

Mustafa Refik: *Tûl Hayat*, T.H., nr. 2991, s. 3.

Mustafa Refik: *Yatak Nasıl Yapılır ise Öyle Uyunur*, T.H., nr. 2926, s. 3.

Mustafa Refik: *Yetmiş Yaşında Bir Çocuk*, T.H., nr. 2949, s. 3.

Mustafa Refik: *Yıldırımın İnsan Üzerindeki Tesiri*, T.H., nr. 2906, s. 2.

Necip (Beykozlu): *Numune insan tipleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2666, s. 3.

Necip (Bahr-ı Sefid'de Seyyar "Mehmet Selim" Firkateyn-i Hümayunu Mühendislerinden Beykozlu): *Şayan-ı Taaccüp Bir Mevt*, T.H., nr. 2901, s. 2-3.

Necip (Mekteb-i Bahriye Talebesi Beykozlu): *Zeka konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2645, s. 3.

Osman Nuri (Tabip Baytar): *Baytarlık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2849, s. 3.

Osman Nuri (Tıbb-ı Baytarî Müntesiplerinden): *Baytarlık Nedir, Baytar Kimdir?*, T.H., nr. 2514, s. 2-3.

Osman Nuri (Tıbb-ı Baytarî Müntesiplerinden): *Veba-yı Bakari*, nr. 2567, s.2.

Raif (Bahriye Etıbbasından Kaymakam): *Sakarin yahut Doktoran-ı Şekerin Havas ve Şifaiyesi*, T.H., nr. 2826, s. 3.

Reşit (Yorgancı Esnafından): *Biraderi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2921, s. 2.

Rıza Hidayet (Tabip Baytar Mülazım-ı Evvel): *Tabip Baytarlık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2845, s. 3.

Robinson (Doktor): *Ayak kokusunun tedavisi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2810, s. 2-3.

Robinson (Doktor): *Deniz Hamamı (Mütercimi Misak Kirkor)*, T.H., nr. 2732, s. 3.

Robinson (Doktor): *Efrenciye İlleti üzerine başlıksız olarak (Mütercimi Ali R…)*, T.H., nr. 2832, s. 2.

Robinson (Doktor): *Kayseri'deki karahumma hastalığı üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2952, s. 3.

Robinson (Doktor): *Mebahis-i Hıfz-ı Sıhha-ı Umumiye*, T.H., nr. 2765, s. 3.

Robinson (Doktor): *Seriryat-ı Emraz-ı Dahiliye*, T.H., nr. 2928, s. 3.

Tababet-i Belediye Nizamatına Vakıf Bir Tabip: *Tabiplik diploması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2817, s. 1.

Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri: *Etibba-yı Ecnebiyye*, T.H., nr. 2507, s. 2-3.

İmzasız: *Tabak illetine tutulan Çift Öküzlerin Tedavisi*, T.H., nr. 2674, s. 3.

İmzasız:*Tıp Kitabı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2507, s. 3.

2.2.12. Kitap ve Mecmua Hakkında Yazılar

Ahmet Midhat: *Kamusu'l Alam*, T.H., nr. 2905, s. 1.

Ahmet Midhat: *Kemal'in Osmanlı Tarihi*, T.H., nr. 2881, s. 1.

Ahmet Midhat: *Lügat-ı Ebüzziya Hakkında Bazı Mütalaat*, T.H., nr. 2998, s.6.

Ahmet Midhat: *Mirat-ı Medine'nin Hitamı*, T.H., nr. 2933, s. 1.

Ahmet Midhat(?) (İmzasız olarak): *Roman Meraklılarına Tebeşşir*, T.H., nr. 2872, s. 1.

Arakel (Kitapçı): *"Usul-ı Talim ve Tarik-i Terbiye" adlı kitap hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2580, s.1.

Beşir Fuad: *Sıhhatnüma-yı Etfal*, T.H., nr. 2600, s. 3.

Ebüzziya Tevfik: *"Kitapçılık" tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2555, s. 2-3; nr. 2557, s. 2.

Küçük Ethem (Evkaf memuru): *"Cep Lügatı" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2719, s. 2.

Mehmet Tevfik (Erkan-ı Harbiye Kolağası): *Askeri mecmua hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 2.

Muallim Naci: *Mecmua-i Muallim*, T.H., nr. 2801, s. 1.

Muallim Naci: *"Mecmua-ı Muallim" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 2.

Ohannes Ferit (Kitapçı): *İsim değişikliği hakkında başlıksız* olarak, T.H., nr. 2824, s. 2.

Salih Salim: *"İşrak" mecmuası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2977, s. 3.

Şükrü (Mirliva): *Lügat konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2760, s. 2.

2.2.13. Eğitim ve Eğitim Kurumları ile İlgili Yazılar

A(yn). (Mekteb-i Mülkiyeden): *Eğitim ve Fen konusunda başlıksız olarak*, T.H., 2602, s. 3.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Medrese-i Süleymaniye*, T.H., nr. 2973, s. 3; nr. 2974, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2982, s. 3; nr. 2983, s. 3.

Ahmet Midhat: *Süleymaniye Mektebi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2538, s. 1.

Ahmet Midhat: *Zihni Efendi'nin Hizmeti*, T.H., nr. 2564, s. 1.

Ahmet Reşat (Mekteb-i Sultani Beşinci Sınıf Şakirdanı): *Muallim Naci'nin tayini hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2813, s. 2.

Ahmet Rıza: *Öğrencilere hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2950, s. 3.

Ahmet Rıza (Çiftçi) : *Öğrencilere öğüt veren şiir başlıksız olarak*, T.H. nr. 2950, s. 3.

Ahmet Şevket: *Darüşşafaka hakkında başlıksız olarak*,T.H., nr. 2506, s.2.

Bir İzmirli: *"Birkaç" ve "Bilmem Kaç" imzalı yazılara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2642, s. 2-3.

E(lif). F. : *Terbiye-Tahsil*, T.H., nr. 2621, s. 2.

[GÖÇEN], Hayrettin Nedim: *Usul-i Talim*, T.H., nr. 2588, s. 3.

Hafız Bahattin: *Eğitim hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2897, s. 2-3.

Hafız Bahattin: *Küçük kız öğrenciler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2996, s. 2.

Halil Şinasi: *Sanayi-i Nefise Mektebi*, T.H, nr. 2800, s. 2.

İbrahim Fahri (Duyun-ı Umumi Müntesiplerinden): *Âmâlar için açılan okul hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2706, s. 2.

İbrahim Hakkı (Dava-yı Vekil): *Padişahın hayırları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2751, s. 3.

Konyalı Birisi: *Hayri Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2790, s. 2.

Maruf (Süleymaniyeli): *Sınavlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2716, s. 2-3.

Medrese-i Mezkura Ahalisi: *Hafızlık eğitimi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Musa Kazım: *"Bir Muhibb-i Maarif"e eleştiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2910, s. 3.

Necip (Mekteb-i Bahriye Talebesi Beykozlu): *Zeka konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2645, s. 3.

Nimet Salim: (Adliyeye Mensup): *Barika-yı Maarif*, T.H., nr. 2511, s. 3.

Terakki-i Maarif Hadimlerinden Biri: *Müfredat konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2683, s. 2.

İmzasız: *"Mekteb-i İdadi-i Mülkiye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2512, s. 1.

İmzasız: *Muallim Naci hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2525, s.1.

İmzasız: *Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi İmtihanları*, T.H., nr. 2504, s. 1.

2.2.14. Tabiat-Ziraat-Hayvancılık Hakkında Yazılar

Abdulhalim (Gürün Kaymakamı): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2.

Abdullah(Aziziye Kaymakamı): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2.

Abidin (Ankara Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2643, s.1.

Ali (Beyrut Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2967, s. 1.

Çiftçilik Muharriri: *"Ziraat Müfettişleri" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2860, s. 1.

E(lif). Cemal: *Sebze Bahçıvanlığı*, T.H., nr. 2972, s. 3.

Feham (Mutassarrıf): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2.

Hüseyin Kazım Kadri: *İnek*, T.H., nr. 2672, s. 3.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Domates ve patates aşılama hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2942, s. 3.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Haşerat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2939, s. 2.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *İhtarat-ı Nafia*, T.H., nr. 2944, s. 2.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Pamuk Yağı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 1.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Un hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2959, s. 1.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Yumurtanın uzun saklanması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2869, s. 2.

Halil Şinasi: *Tashih*, T.H., nr. 2824, s. 3.

Halil Şinasi: *Ziraat*, T.H., nr. 2816, s. 2.

Hasan (Adana Valisi): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2968, s.1.

Hasan (Adana Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2858, s. 1.

Hasan (Mamüretülaziz Valisi): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2821, s. 1.

Hüseyin Remzi (Kaymakam-Doktor): *Şarbon aşısı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2568, s. 2-3.

Latif (Mutasarrıf): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 2.

Latif (Mutasarrıf): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2724, s. 3.

M. Ali: *Islah-ı Mevaşi Hakkında Bazı Mütalaat*, T.H., nr. 2961, s. 3.

M. Ali: *Usul-i İdare-i Mevaşinin Emniyeti*, T.H., nr. 2935, s. 3.

M. Nuri: *Terakki-i Ziraat Muhtac-ı Fendir*, T.H., nr. 2931, s. 3.

Mehmet Ali (Baytar): *Hasta hayvanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2.

Mehmet Haydar (Baytar): *Hasta hayvanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2.

Memduh (Konya Valisi): *Konya Bölgesi yağışları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2793, s. 1.

Memduh (Konya Valisi): *Konya Bölgesi yağışları hakkında başlıksız olarak*, T.H., 2837, s. 1.

Muhittin (Trabzon Defterdarı): *Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2979, s. 1.

Mustafa (Tonus Kaymakamı): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, nr. 2713, s. 2.

Mustafa Refik: *Garip Tesadüf*, T.H., nr. 2849, s. 3.

Mustafa Refik: *Harp Köpeği*, T.H., nr. 2971, s. 3.

Mustafa Refik: *"Le Moniteur Oriental" gazetesinden alıntı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2741, s. 3.

Mustafa Refik: *Maymunların İstihdamı*, T.H., nr. 2856, s. 2.

Mustafa Refik: *Yılanın Düşmanları*, T.H., nr. 2857, s. 3.

Nafiz: (Basra Vilayeti Valisi): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2877, s. 1.

Nazif (Suriye Valisi): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2957, s. 1.

Osman Nuri (Tıbb-ı Baytarî Müntesiplerinden): *Veba-yı Bakari*, nr. 2567, s. 2.

Ömer Şevki (Zara Kaymakam Vekili): *Kuraklık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2713, s. 3.

Robinson (Doktor): *Pamuk Yağı*, T.H., nr. 2841, s. 1.

Sait (Konya Valisi): *Kuraklık ve yağış hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2643, s. 1.

Sait (Konya Valisi): *Kuraklık ve yağış hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1.

Ş. M. Rıfat (Giridî): *Umumen Kürre-i Arz Üzerinde Bulunan Nebatat Bahçeleri*, T.H., nr. 2660, s. 2.

Ticaret Odası: *Mahsul hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2511, s. 2.

Ticaret Odası: *Pamuk Yağı*, T.H., nr. 2831, s. 2.

Yusuf Samih: *"Pamuk kurdu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2731, s. 2.

Ziver (Biga Mutasarrıfı): *Kuraklık ve Yağmur hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2968, s. 1.

İmzasız: *Farita yahut Tereyağı Ağacı*, T.H., nr. 2593, s. 4.

İmzasız: *Süt Ağacı*, T.H., nr. 2593, s. 4.

İmzasız: *Şimşir "Çamaşır" Ağacı*, T.H., nr. 2727, s. 3.

İmzasız: *Tabak illetine tutulan Çift Öküzlerin Tedavisi*, T.H., nr. 2674, s. 3.

2.2.15. Askerî Yazılar

A(yn). Rıza: *Galiçya ve Bukovina Darül-harekâtlarına Dair Malumat*, T.H., nr. 2962, s. 2; nr. 2963, s. 2; nr. 2966, s. 3.

Abidin (Sivas Valisi): *Eşkıyalar konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2576, s. 3.

Ahmet (Kumandan): *Diğer*, T.H., nr. 2533, s. 2.

Ahmet Lütfi bin Süleyman (İkinci Fırka-yı İhtiyatiyyenin Birinci Livası Kumandanı): *Askere verilen hediyeler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2645, s. 3.

Ahmet Ragıp (Binbaşı): *Mükerrer Aşı*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Ahmet Rıfat (Pirlepe Kaymakamı): *Fazlı Paşa hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3.

Ali Haydar(Bahr-ı Sefid Boğazı İkinci Alayı Taburu Katibi): *Askerî tören hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2749, s. 3.

Bahriye Zabiti: *"Savaş Eczası" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2703, s.2.

Beşir Fuad: *"Kaymakamlar ve Kolağaları" yazısına yollanan sorulara cevap metni başlıksız olarak*, T.H., nr. 2518, s.2.

Beşir Fuad: *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2506, s.3; nr. 2511, s. 2; nr. 2512, s.2; nr. 2516, s. 2; nr. 2519, s.2-3; nr. 2523, s. 2; nr. 2525, s.2; nr. 2526, s. 2; nr. 2527, s.2-3; nr. 2529, s. 2; nr. 2532, s.2; nr. 2536, s. 2-3; nr. 2537, s.2; nr. 2538, s. 2-3; nr. 2540, s.2; nr. 2541, s. 2; nr. 2551, s.2; nr. 2552, s. 2; nr. 2554, s.2-3; nr. 2556, s. 2-3; nr. 2568, s.2; nr. 2570, s. 2; nr. 2573, s.2-3; nr. 2574, s. 3; nr. 2580, s.2; nr. 2581, s. 2; nr. 2582, s.2; nr.

2583, s. 2; nr. 2586, s.2; nr. 2587, s. 2; nr. 2590, s.2; nr. 2595, s. 2; nr. 2596, s.2; nr. 2597, s. 2-3; nr. 2598, s.2; nr. 2600, s. 2-3; nr. 2601, s. 2; nr. 2602, s. 2; nr. 2603, s. 2.

Beşir Fuad: *Teşekkür yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2518, s. 1.

Bir Asker: *Ferecik taburu hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2615, s. 3.

Bir Bahriye Zabitanı: *Denizcilik tatbikatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2710, s. 3.

Bir Bahriye Zabitanı: *İngiltere Donanmasının Hücum ve Müdafaa Manevraları*, T.H., nr. 2754, s. 3; nr. 2759, s. 3.

Bir Bahriye Zabitanı: *Talimatname başlıksız olarak*, T.H., nr. 2743, s. 3.

Bir Bahriye Zabiti: *Tatbikat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2680, s. 2-3.

Boyanof: *Eşkıya mektupları başlıksız olarak*, T.H., nr. 2891, s. 2.

Ethem (Vali Vekili): *İzmir Sancağı eşkıyaları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2829, s. 1.

Hafız Sait (Erkan-ı Harbiye Kolağası): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2691, s. 2-3; nr. 2692, s. 3.

Hasan Rıza (Topçu Mülazım-ı Evvel): *İstikbal Topçuluğu*, T.H., nr. 2851, s. 2; nr. 2852, s. 2-3; nr. 2853, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 2; nr. 2856, s. 2; nr. 2857, s. 2; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2862, s. 2; nr. 2863, s. 2; nr. 2866, s. 2-3; nr. 2896, s. 2-3; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2-3; nr. 2900, s. 2; nr. 2903, s. 2-3; nr. 2904, s. 2; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 2.

Hof: *Düşman Karşısında Bulunan Bir Müfrezenin Emniyet-i Hizamatı* (Mütercimi Tevfik), T.H., nr. 2837, s. 2-3; nr. 2841, s. 2; nr. 2845, s. 2; nr. 2849, s. 2-3; nr. 2884, s. 2; nr. 2885, s. 2; nr. 2886, s. 2; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2894, s. 2-3.

Hulki (On İkinci Alayın Dördüncü Zabitanından): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2509, s. 3.

İbnülmeleki Edip: *Siyah Güvercinler*, T.H., nr. 2660, s. 2-3.

İshak (Çerkes Muhtaroğlu): *Kütahya-İzmit asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2732, s. 2.

İsmail Hakkı (Müşir): *Eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2664, s. 1.

İsmail Hakkı (Teftiş-i Askeri Komisyonu Reisi): *Tutuklanan eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1.

Kostaki (Girit Valisi): *Girit'in asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2764, s. 2-3.

M. R. (Bahriye Binbaşı): *İngiltere Devleti'nin "Bahr-i Sefid Donanması"nın Teşrinievvel Manevraları*, T.H., nr. 2830, s. 2-3.

Mehmet İhsan (Jandarma Binbaşı): *Askerî tartışma başlıksız olarak*, T.H., nr. 2617, s. 2.

Mehmet Rüştü (Topçu Yüzbaşı): *İstikbal Topçuluğu*, T.H., nr. 2851, s. 2; nr. 2852, s. 2-3; nr. 2853, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 2; nr. 2856, s. 2; nr. 2857, s. 2; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2862, s. 2; nr. 2863, s. 2; nr. 2866, s. 2-3; nr. 2896, s. 2-3; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2-3; nr. 2900, s. 2; nr. 2903, s. 2-3; nr. 2904, s. 2; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 2.

Mehmet Şaban: *Dimetoka hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2633, s. 3.

Mehmet Şaban: *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2544, s.2-3; nr.2547, s.2.

Mehmet Şaban (Mustafapaşa'da Süvari Öncü Alayın Beşinci Bölüğü Mülazım-ı Evveli): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2643, s. 2.

Mehmet Tevfik (Erkan-ı Harbiye Kolağası): *Askeri mecmua hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 2.

Mehmet Zeki: *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2607, s. 2; nr. 2609, s. 2; nr. 2610, s. 2-3; nr. 2615, s. 2-3; nr. 2616, s. 2.

Milof (Müdde-i Umumi): *Eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2506, s.1.

Mustafa Refik: *Harp Köpeği*, T.H., nr. 2971, s. 3.

Müşir İsmail (Yaver-i Ekrem ve Memur-ı Islahat): *İran'dan gelen eşkıyalar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 1.

REİCHENAU (Almanya Hassa Topçusu İkinci Alayı Binbaşılarından): *İstikbal Topçuluğu(Mütercimleri Mehmet Rüştü, Hasan Rıza)*, T.H., nr. 2851, s. 2; nr. 2852, s. 2-3; nr. 2853, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 2; nr. 2856, s. 2; nr. 2857, s. 2; nr. 2859, s. 2-3; nr. 2860, s. 2-3; nr. 2862, s. 2; nr. 2863, s. 2; nr. 2866, s. 2-3; nr. 2896, s. 2-3; nr. 2898, s. 2; nr. 2899, s. 2-3; nr. 2900, s. 2; nr. 2903, s. 2-3; nr. 2904, s. 2; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 2.

Rıfat (Manastır Valisi): *Eşkıya hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2857, s. 1.

Selim (Miralay): *Arap kabileleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2533, s.2.

Süleyman Cemal (Ferecik Mukaddem Taburu Üçüncü Bölüğü Serçavuşu): *Mebahis-i Askeriye*, T.H., nr. 2531, s. 2.

Temur Ali (Gelibolu Jandarma Binbaşı): *İddialara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2765, s. 2-3.

Tevfik (Erkanı Harbiye Zabitanı): *Düşman Karşısında Bulunan Bir Müfrezenin Emniyet-i Hizamatı*, T.H., nr. 2837, s. 2-3; nr. 2841, s. 2; nr. 2845, s. 2; nr. 2849, s. 2-3; nr. 2884, s. 2; nr. 2885, s. 2; nr. 2886, s. 2; nr. 2887, s. 2; nr. 2888, s. 2; nr. 2894, s. 2-3.

Wilhelm (I.) (Alman İmparatoru): *Askeriye konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2575, s. 2.

Veysel (İkinci Ordu-yı Hümayun Müşiri): Askerî konular hakkında başlıksız olarak, T.H., nr. 2835, s. 1.

Yakup Vasfi (Yaveran-ı Hazret-i Şehriyardan Topçu Kolağası): *Almanya'da asker yetiştirme sistemi üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2910, s. 3; nr. 2911, s. 3.

Yakup Vasfi (Almanya'da Müstahdem Topçu Yüzbaşı): *Balon Hakkında Bir Makaledir*, T.H., nr. 2653, s. 2-3.

***(Bahriye Ümerasından): Mebahis-i Askeriye, T.H., nr. 2631, s. 2.

دوورنوا (Alman Devleti Erkan-ı Harbiye Generallerinden): *Kavaid-i Esasiye-i Fenn-i Tabiye*, T.H., nr. 2871, s. 2-3; nr. 2872, s. 2; nr. 2875, s. 2; nr. 2876, s. 2; nr. 2877, s. 3.

2.2.16. Gazeteye Gönderilen Varakalar

Abidin (Ankara Valisi): *İntihar*, T.H., nr. 2780, s. 2.

Ahmet (Yağlıkçı Esnafından): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2943, s. 2.

Ahmet Esat (Konya Vilayeti İstinaf Müddei Umumisi): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2815, s. 1.

Ahmet Hamdi (Lefke Nahiye Müdürü): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2834, s. 2.

Ahmet Süleyman (Ferecik Redif-i Mukaddem Taburundan Üçüncü Bölüğü Ser Çavuşu): *"Ferecik'ten" ibareli mektup başlıksız olarak*, T.H., nr. 2508, s.2.

Ahmet Tevfik: *Gazete ile Tababet Müeddası*, T.H., nr. 2895, s. 3.

Ali: *Letaif hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2694, s. 3.

APOSTOLİDİS, Hristo (Sarraf): *Teşekkür yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2525, s.1.

Arakel (Kitapçı): *Hayret Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2596, s. 2; nr. 2597, s. 3; nr. 2598, s.2-3.

Arakel (Kitapçı): *Kitaplara yapılan eleştirilere cevaplar başlıksız olarak*, T.H., nr. 2548, s. 2.

Arakel (Kitapçı): *Kitap telifleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2902, s. 3.

Arif: "Hacı Emin Efendi" hakkında başlıksız olarak, T.H., nr. 2825, s. 2.

Artin (Haleplioğlu): *Gargur Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2707, s. 3; nr. 2716, s. 3.

Bandırma Ahalisinden Biri: *Şikayet yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2562, s. 3.

Bir Aktör: *Osmanlılar Bir Âşık Kaybetti*, T.H., nr. 2624, s. 2-3.

Bir Asker: *Ferecik taburu hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2615, s. 3.

Bir Kadın: *Teşekkür yazısı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2688, s. 2.

Bir Muhibb-i Terakki: *İlerleme hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2755, s. 2.

Bîtaraf Bir Tabip: *Ecnebi Hekimler tartışması hakkında başlıksız,* T.H., nr. 2518, s. 2.

Bursa Ahalisinden Biri: *Aynen Varaka*, T.H., nr. 2502, s. 2.

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Mekteb-i Mülkiyenin Terakkisinin Menut ve Mütevakkıf Bulunduğu Hususat*, T.H., nr. 2832, s. 2.

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Tıpla alakalı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2797, s. 3; nr. 2803, s. 2.

Cemiyetli Bir Osmanlı: *Varaka*, T.H., nr. 2512, s. 2.

Cûdî (Fatih talebesinden): *El-hac İbrahim'e cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2621, s. 2.

Çiftçilik Muharriri: *"Ziraat Müfettişleri" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2860, s. 1.

Derviş: *"Musahabat-ı Leyliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2838, s.2.

Derviş Ragıp (Hacı Hasan Mahallesi Muhtarı): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2613, s. 2.

Doktor Dujardin: *Tevdii edilen görev hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2525, s. 2.

E(lif). L. : *Ayasofya muhiti hakkında şikayet başlıksız olarak*, T.H., nr. 2700, s. 2.

El-hac İbrahim: *Cevap*, T.H., nr. 2785, s. 2; nr. 2789, s. 2; nr. 2790, s. 2.

El-hac İbrahim: *Cûdî Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2582, s. 2-3.

El-hac İbrahim: *Cûdî Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2596, s. 2.

El-hac İbrahim: *Çerkes Mehmet Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2793, s. 2.

El-hac İbrahim: *Redd-i Evham*, T.H., nr. 2594, s. 2.

Erbab-ı Cemiyetten Biri: *"Hermes" adlı kadın hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2852, s. 2.

Fikri (Müddei Umumi): *Bir hukukî karar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2701, s. 2.

H(a). M. : *Tıp tartışmaları konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Hacı Panayot (Hacı Nikola oğlu): *Aynen Varaka*, T.H., nr. 2511, s. 2-3.

Hafız Bahattin: *Eğitim hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2897, s. 2-3.

Hafız Bahattin: *"Fındıklı Camii" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2993, s.3.

Hafız Bahattin: *Tramvay düzeni konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2758, s.3.

Hafi (Risale-i Hafi Muharriri): *Gariptir*, T.H., nr. 2899, s. 2.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Kağıttan Mürekkebi İzale*, T.H., nr. 2881, s. 2.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Mürur-ı Zamanla Acımış ve Kokmuş Olan Yağı Islah*, T.H., nr. 2867, s. 2.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Pamuk Yağı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 1.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Suya demir konulması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2863, s. 1.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Un hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2959, s. 1.

Hakkı (Kaymakzade Adanalı): *Yumurtanın uzun saklanması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2869, s. 2.

Halil Rıza (Karesi Vilayeti Alay Beyi): *İthamlara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2914, s. 2.

Hasan Hani (Hafızzade): *Eski Kollu Divan Islahı*, T.H., nr. 2734, s. 3.

Hıfzî: *Kasıt-Ümit*, T.H., nr. 2532, s.2-3.

Hüsamettin Faik Şahap: *"Kundakçılar" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2758, s. 1.

Hüseyin (Darüttalim Mektebi Talebesi): *Hadise mi Delalet Eder Zamane mi Meselesinin Neticesi*, T.H., nr. 2626, s. 2.

Hüseyin Hilmi (Karahisar-ı Sahip Memur-ı Defter Hakanı): *Tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2618, s. 3.

Hüseyin Hulusi (Kaymakam): *Doktora teşekkür başlıksız olarak*, T.H., nr. 2771, s. 1.

İbrahim Ethem (Giritli): *Hacı Emin Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2791, s. 2.

İbrahim Ethem: *"Mufassal"daki imlâ hatası üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2559, s. 2.

İbrahim Hakkı (Dava-yı Vekil): *Hukukî konular hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2768, s. 2.

İbrahim Hakkı (Dava-yı Vekil): *Padişahın hayırları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2751, s. 3.

İhtiyar Bir Asker: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız*, T.H., nr. 2921, s. 2.

İsa (Maliye Hazine-i Celilesi Halfesinden): *Mustafa Rıfat Paşa hakkındaki haberleri yalanlama başlıksız olarak*, T.H., nr. 2642, s. 2.

İsmail Hakkı: *Piyango hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2520, s. 2.

İsmail Sadık: *"Nevruz" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2643, s. 3.

İzzet (Mehmet Sabri Efendi Vekili): *Sıtkı Paşa davası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2708, s. 3.

Kemal (Mazlum Samarya'nın Vekili Musaddıkı Filibeli): *Samarya hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2656, s. 2.

Kemalettin (Ayazma Polis Mevkiî Üçüncü Komiseri): *Üsküdar Pazarı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2579, s. 2.

Kenan: *Vefat üzerine başlıksız olarak*, T.H., nr. 2787, s. 2.

Konyalı Birisi: *Hayri Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2790, s. 2.

Kostaki (Girit Valisi): *Girit'in asayişi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2764, s. 2-3.

Küçük Ethem (Evkaf memuru): *"Cep Lügatı" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2719, s. 2.

M. T(ı): *Tahran'dan yollanan kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2767, s. 2-3.

M. Ş. (Mekteb-i Nüvvab'dan): *Hukuk konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2543, s. 2.

Marko Portakaloğlu: (Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye Muallim Muavini): *Telefon ve Fotoğraf tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2717, s. 2.

Maruf (Süleymaniyeli): *Sınavlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2716, s. 2-3.

Medrese-i Mezkura Ahalisi: *Hafızlık eğitimi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Mehmet Ali: *Beyan-ı Hakikat*, T.H., nr. 2808, s. 2.

Mehmet Cafer: *Dava ilanı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2585, s. 2.

Mehmet Hasbi (Kosova Muhasebe Kalemi): *Dergilerin dağıtımı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 2.

Mehmet İhsan (Jandarma Binbaşı): *Askerî tartışma başlıksız olarak*, T.H., nr. 2617, s. 2.

Mehmet Kani: *Vapur gezisi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2725, s. 3.

Mehmet Muhsin: *Mehmet Cafer'i tekzip başlıksız olarak*, T.H., 2588, s. 2.

Mehmet Muhsin, *Mehmet Cafer'i tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2594, s. 2.

Mehmet Raşit (Postane Memuru): *Posta işleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2556, s. 2.

Mehmet Sıtkı: *Beşir Ağa Cami hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2651, s. 2.

Mehmet Şaban: *Dimetoka hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2633, s. 3.

Mehmet Tevfik: *Mustafa Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2587, s. 2.

Mehmet Tevfik (Maliye-i Duyun-ı Umumi Evrak Odası Katiplerinden): *İlmiye*, T.H., nr. 2537, s. 2.

Mehmet Ubud: *Ruhsat hakkında başlıksız olarak*, nr. 2667, s.1.

Meslek-i Kitabetten Biri: *Köprü memurları hakkında şikayet başlıksız olarak*, T.H., nr. 2695, s. 2.

Mıgırdıç (Dersaadet İdare-i Mahsusa Şube Acentesi): *Gecikmeler konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2826, s. 2-3.

Mihran (Matbaacı): *Ahmet Esat'a cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2818, s. 2.

Muallim Naci: *"Mecmua-ı Muallim" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 2.

Muhittin: *Beşir Fuad hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2611, s. 2.

Mumaileyhi Bilenlerden Biri: *İlyas Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2814, s. 2.

Musa Kazım: *"Bir Muhibb-i Maarif"e eleştiri başlıksız olarak*, T.H., nr. 2910, s. 3.

Mustafa Hilmi (Mekteb-i Bahriye-i Şahane Muallimi): *İsmail Sadık'a cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2646, s. 3.

Mustafa Rıza (Nahid Risalesi Sahibi): *Emin Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2835, s. 2.

Mustafa Ziya: *"Orman ve Maden" tartışmasına cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2770, s. 2.

Nikanor: *Mülteciler hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2659, s. 2.

Ohannes Ferit (Kitapçı): *İsim değişikliği hakkında başlıksız* olarak, T.H., nr. 2824, s. 2.

Osman Nuri (Tabip Baytar): *Baytarlık hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2849, s. 3.

Osman Nuri (Asakir-i Şahane Yüzbaşılarından): *Evkaf Nezareti ilanları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2969, s. 2.

Osman Nuri (Cemaat-i İslamiye Reisi):*"Tarik" gazetesindeki sorulara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2950, s. 2.

Postahane ile Ekseriya İşi Olan Birisi: Posta *sistemi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2841, s. 2.

Recep Cûdî (Kalkandelenli): *Elhac İbrahim Efendi ve talebesi Hüseyin'e cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2630, s. 3.

Reşit (Yorgancı Esnafından): *Biraderi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2921, s. 2.

Rıfat (Müteveffa Rüstem Paşazade): *Miras konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2690, s. 2.

Sadık (Mahalle sakini): *Su yolları hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2976, s. 3.

Safvet (Sandıkçılar Kethüdası Biraderi): *Tarik gazetesine düzetme başlıksız olarak*, T.H., nr. 2932, s. 2.

Salih Salim: *"İşrak" mecmuası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2977, s.3.

SURLA(صورلا), Dimitri (Doktor): *Tarik gazetesini yalanlama başlıksız olarak*, T.H., nr. 2626, s. 1-2.

Tarih Meraklılarından Biri: *Evrenos Bey hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2532, s. 2.

Temur Ali (Gelibolu Jandarma Binbaşı): *İddialara cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2765, s. 2-3.

Terakki-i Maarif Hadimlerinden Biri: *Müfredat konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2683, s. 2.

TOZLUYAN, Ohannes: *"Ermeni Meselesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2811, s. 2.

TOZLUYAN, Ohannes: "*Matbuat-ı Milliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 3.

Tövbe Etmiş Eski Şıklardan Biri: *Bir ramazan muhaveresi başlıksız olarak*, T.H., nr. 2693, s.2-3.

Turabi: *"Letaif Sergisi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2689, s. 3; nr. 2690, s. 3; nr. 2692, s. 3; nr. 2693, s. 3.

Wiesenthal (Vizental): *Misali Görülmemiş Bir Cerait"*, T.H., nr. 2747, s. 1.

Vahit (Salacak İskelesinde Kahveci): *Yangın haberini tekzip başlıksız olarak*, T.H., nr. 2641, s. 2.

Yusuf Rahmi: *Tercüman-ı Hakikat Heyet-i Muharriye-i Muhteremesine*, T.H., nr. 2556, s. 3.

Yusuf Recai: Ermeni-*Türk gazeteleri arasında şikayetler konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2752, s. 1.

İmzasız: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 2.

İmzasız: *İfsad-ı Ahlak yahut Millete Adem-i Riayet*, T.H., nr. 2601, s. 2.

2.2.17. Dinî Konular Hakkında Yazılar

Ahmet Aziz (Yemen Valisi): *Hac hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2749, s.1.

Ahmet Midhat: *Ahval-i Nisvan*, T.H., nr. 2975, s. 1-2.

Ahmet Midhat: *Bir Hizmet-i Mahsusa-i Diniyye,* T.H., nr. 2882, s. 1.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Girit'te Matbuat-ı İslamiyenin Elzemiyeti,* T.H., nr. 2581, s. 2-3.

Cûdî (Fatih talebesinden): *El-hac İbrahim'e cevap başlıksız olarak,* T.H., nr. 2621, s. 2.

El-hac İbrahim: *Cevap,* T.H., nr. 2785, s. 2; nr. 2789, s. 2; nr. 2790, s. 2.

El-hac İbrahim: *Cûdî Efendi'ye cevap başlıksız olarak,* T.H., nr. 2582, s. 2-3.

El-hac İbrahim: *Cûdî Efendi'ye cevap başlıksız olarak,* T.H., nr. 2596, s. 2.

El-hac İbrahim: *Çerkes Mehmet Efendi'ye cevap başlıksız olarak,* T.H., nr. 2793, s. 2.

El-hac İbrahim Efendi: *Nahv tercümesi hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2737, s. 2.

El-hac Sait (Adana Belediye Reisi): *Tebrik mesajı başlıksız*, T.H., nr. 2973, s.1.

Esseyid Mehmet Reşit: *Mevlit için şiir başlıksız olarak*, T.H., nr. 2842, s. 1.

Hafız Bahattin: *Küçük kız öğrenciler hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2996, s. 2.

Hıfzî: *Kasıt-Ümit,* T.H., nr. 2532, s.2-3.

Hüseyin (Darüttalim Mektebi Talebesi): *Hadise mi Delalet Eder Zamane mi Meselesinin Neticesi,* T.H., nr. 2626, s. 2.

Mazhar (Mekteb-i Numune-i Terakki Mezunlarından): *İlim ve Marifet,* T.H., nr. 2648, s. 2.

Medrese-i Mezkura Ahalisi: *Hafızlık eğitimi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2654, s. 2.

Mehmet (Hacı) Emin: *Mürtedin (Mugfelin) Rücûu yahut Nur-ı İman Münhasif Olmaz,* T.H., nr. 2817, s. 3; nr. 2818, s. 3; nr. 2819, s. 3; nr. 2820, s. 2-3; nr. 2822, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 2-3; nr. 2835, s. 2-3; nr. 2836, s. 2-3; nr. 2854, s. 2; nr. 2855, s. 3.

Mehmet Sıtkı: *Beşir Ağa Cami hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2651, s. 2.

Mehmet Tevfik (Maliye-i Duyun-ı Umumi Evrak Odası Katiplerinden): *İlmiye*, T.H., nr. 2537, s. 2.

Nazım: *Yine "Umdetü'l Salihin*", T.H., nr. 2721, s. 1.

Recep Cûdî (Kalkandelenli): *Elhac İbrahim Efendi ve talebesi Hüseyin'e cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2630, s. 3.

Selahi: *Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak*, T.H., nr. 2714, s. 2-3.

2.2.18. Coğrafya Hakkında Yazılar

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Amerika Merakı*, T.H., nr. 2613, s. 3.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Bir Coğrafya Lügatine İhtiyacımız*, T.H., nr. 2737, s. 3.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak): *Mufassalın Haşiyeleri*, T.H., nr. 2501, s. 3; nr. 2502, s.3; nr. 2505, s. 3; nr. 2510, s.3; nr. 2522, s. 3; nr. 2523, s.3; nr. 2527, s. 3; nr. 2528, s.3; nr. 2529, s. 3; nr. 2530, s.3; nr. 2531, s. 3; nr. 2532, s.3; nr. 2541, s. 3; nr. 2543, s.3; nr. 2544, s. 3; nr. 2545, s.3-4; nr. 2547, s. 3; nr. 2548, s.3; nr. 2549, s. 3; nr. 2551, s.3; nr. 2552, s. 3; nr. 2557, s. 3; nr. 2563, s.3; nr. 2564, s. 3; nr. 2565, s.3; nr. 2569, s. 3; nr. 2570, s.3; nr. 2571, s. 3; nr. 2575, s.3; nr. 2576, s. 3; nr. 2579, s.3; nr. 2583, s. 2-3; nr. 2584, s. 2-3; nr. 2585, s. 2; nr. 2586, s.3; nr. 2587, s. 3; nr. 2589, s.3; nr. 2640, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 2-3; nr. 2652, s. 2; nr. 2653, s. 3-4; nr. 2654, s. 3-4; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2662, s. 3; nr. 2663, s. 2; nr. 2654, s. 3; nr. 2669, s. 2; nr. 2673, s. 2; nr. 2820, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2873, s. 2-3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2895, s. 2-3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr.

2901, s. 3; nr. 2902, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3.

Ahmet Midhat (?)(İmzasız olarak): *Sırbistan Ormanları*, nr. 2678, s. 3.

Beşir Fuad: *Acayip Yağmurlar*, T.H., nr. 2591, s. 3-4; nr. 2592, s. 3-4.

E(lif). C. : *Seyyare-i Merih*, T.H., nr. 2987, s. 3.

[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi: *Kamerde Hayat*, T.H., nr. 2553, s.2-4.

İlhami: *Rüzgarlar*, T.H., nr. 2678, s. 3; nr. 2689, s. 3.

M. Mustafa (Mekteb-i Sultani Şakirdanı): *Bulutlar*, T.H., nr. 2601, s. 3.

Mehmet Faik: *Fırat ve çevresi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2738, s. 2-3; nr. 2740, s. 3.

Mustafa Refik: *Dağların Alçalması*, T.H., nr. 2968, s. 3.

Mustafa Refik: *Garip Tesadüf*, T.H., nr. 2849, s. 3.

Mustafa Refik: *Kan Yağmurları*, T.H., nr. 2922, s. 3.

Mustafa Refik: *Velespit Üzerinde Devr-i Alem*, T.H., nr. 2947, s. 3.

Necip : (Girit'te "Mehmet Selim" Firkateyn-i Hümayunu Mühendislerinden Beykozlu): *"Times Nehri"nde Şayan-ı Taaccüp Bir Med*, T.H., nr. 2871, s. 3.

SAINT-PIERRE, Jacques Henri *Bernardin de: Bulutlar (Mütercimi M. Mustafa)*, T.H., nr. 2601, s. 3.

Yusuf Samih: *"Asvan'dan Vadi-i Halfa"*, T.H., nr.2644, s. 2-3; nr.2645, s. 2; nr.2646, s. 2; nr.2647, s. 3.

Yusuf Samih: *Fî Külli Vâdin Eseru Min Se'lebetin*, T.H., nr.2658, s. 3; nr.2755, s. 2; nr.2762, s. 2-3; nr.2766, s. 2; nr.2784, s. 2; nr.2789, s. 2-3; nr.2803, s. 2-3; nr.2807, s. 2; nr.2813, s. 2; nr.2818, s. 2; nr.2826, s. 3; nr.2833, s. 3; nr.2837, s. 2; nr.2844, s. 2; nr.2855, s. 2-3; nr.2864, s. 2; nr.2867, s. 2-3; nr.2873, s. 2; nr.2879, s. 2; nr.2884, s. 2; nr.2891, s. 2; nr.2897, s. 3; nr.2903, s. 2; nr.2909, s. 2-3; nr.2920, s. 2; nr.2921, s. 3; nr.2928, s. 2;

nr.2937, s. 2; nr.2939, s. 2-3; nr.2944, s. 2; nr.2951, s. 3; nr.2956, s. 3; nr.2969, s. 3; nr.2980, s. 2; nr.2982, s. 3; nr.2997, s. 4-5.

Yusuf Samih: *Kahire'de Bir Cevelan*, T.H., nr.2665, s. 3; nr.2666, s. 3; nr.2667, s. 3; nr.2668, s. 3; nr.2669, s. 3; nr.2670, s. 3; nr.2671, s. 3; nr.2673, s. 3; nr.2674, s. 3; nr.2675, s. 3; nr.2677, s. 3; nr.2678, s. 3; nr.2679, s. 3; nr.2680, s. 3.

2.2.19. Matbaacılığa Dair Yazılar

Ahmet Midhat: *Derviş Mustafa hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2849, s. 2.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Girit'te Matbuat-ı İslamiyenin Elzemiyeti*, T.H., nr. 2581, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Kamusu'l Alam*, T.H., nr. 2905, s. 1.

Ahmet Midhat: *Kitapçılık*, T.H., nr. 2546, s. 2.

Ahmet Midhat(?)(İmzasız olarak): *Matbaa-ı Bahriyenin Terakki ve Tevsii*, T.H., nr. 2821, s. 1.

Arakel (Kitapçı): *Hayret Efendi'ye cevap başlıksız olarak*, T.H., nr. 2596, s. 2; nr. 2597, s. 3; nr. 2598, s.2-3.

Arakel (Kitapçı): *Kitaplara yapılan eleştirilere cevaplar başlıksız olarak*, T.H., nr. 2548, s. 2.

Ebüzziya Tevfik: *"Kitapçılık" tartışması hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2555, s. 2-3; nr. 2557, s. 2.

El-hac İbrahim Efendi: *Nahv tercümesi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2737, s. 2.

2.2.20. Felsefe ve Fikir Akınları Hakkında Yazılar

Ahmet Midhat: *Hikmet Değil Cehalet*, T.H., nr. 2623, s. 1.

Ahmet Midhat(İmzasız olarak): *Schopenhauer'in Hikmet-i Cedidesi*, T.H., nr. nr. 2591, s. 2-3; nr. 2592, s. 3; nr. 2593, s. 3; nr. 2594, s. 3-4; nr. 2595, s. 2-4.

İsmail Sami ("Mekteb-i Hukuk"tan): *Ahlak konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2606, s. 3; nr. 2607, s. 3.

2.2.21. Sanat Hakkında Yazılar

Ahmet Midhat: *Notacı Hacı Emin Efendi*, T.H., nr. 2603, s. 1.

Ahmet Midhat(?) (İmzasız olarak): *Sanayi-i Nefise-i Milliyemiz Hattatlık*, T.H., nr. 2511, s. 3.

Ahmet Midhat: *Yine Bizim "Hacı Emin"imiz*, T.H., nr. 2718, s. 1.

İbrahim Ethem (Giritli): *Hacı Emin Efendi hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2791, s. 2.

Musikîperver Bir Adam: *Musikînin Ülkemizde Tedennisi*, T.H., nr. 2821, s. 2.

İmzasız: *"Osmanlı Musikîsi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2711, s. 3.

İmzasız: *Paris'te Opera-Komik Tiyatrosunun Hariki*, T.H., nr. 2699, s. 2.

2.2.22. Önemli Günleri Tebrik Eden Yazılar

Halil Hilmi (Çorum Belediye Reisi): *Tebrik mesajı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2973, s. 1.

İrfani (Ceza Reisi): *Sal-i cedid kaside*, T.H., nr. 2781, s. 2.

Muammer: *Sal-i cedid başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1.

Muhtar: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Nazif: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1.

Nuri: *Sal-i cedid başlıksız olarak*, T.H., nr. 2783, s. 2.

Osman Cemi: *Sal-i cedid Kaside*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Salim: *Sal-i cedid kaside başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s. 1.

Süreyya : *Bayram tebriki başlıksız olarak*, T.H., nr. 2722, s. 2.

İmzasız: *Iyd-ı Said-i Fıtr*, T.H., nr. 2712, s. 1.

İmzasız: *Leyle-i Berat-i Ayat*, T.H., nr. 2970, s. 1.

İmzasız: *Leyle-i Mesude-i Kadir*, T.H., nr. 2994, s. 1.

İmzasız: *Leyle-i Mirac*, T.H., nr. 2659, s. 1.

İmzasız: *Leyle-i Mübareke-i Mirac*, T.H., nr. 2954, s. 1.

İmzasız: *Leyle-i Mübareke-i Kadir*, T.H., nr. 2709, s. 1.

İmzasız: *Leyle-i Mübareke-i Regaip*, T.H., nr. 2935, s. 1.

İmzasız: *Veladet- Mesadet-i Ayet Hazret-i Hilafetpenahi*, T.H., nr. 2971, s. 1.

2.2.23 Diğer

Ahmet Cevdet: *Yapağı kırpanlar hakkında başlıksız olarak*, T.H., 2657, s. 3.

Ahmet Esat (Merhum Nafizade): *Mağaza hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2925, s. 2.

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Afrika Yamyamları*, T.H., nr. 2638, s. 2-3.

Ahmet Midhat: *Mukaddime Makamında Bir Takdim*, T.H., nr. 3000, s. 5.

İmzasız: *İfade-i Mahsusa*, T.H., nr. 2889, s. 1.

İmzasız: *Tashih*, T.H., nr. 2503, s. 1.

İmzasız: *Tashih*, T.H. nr. 2540, s. 1.

İmzasız: *Tekzibname*, T.H., nr. 2507, s. 1.

2.3. İlanlar, Reklamlar

2.3.1. Kitap İlanları

Arakel(Kitapçı): *Nevm u Halat-ı Nevm*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2538, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2543, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2549, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2557, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2562, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2611, s. 4; nr. 2613, s. 4; nr. 2615, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4.

İmzasız: *113 Numaralı Cüzdan*, T.H., nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2878, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr.

2883, s. 3; nr. 2885, s. 3; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2951, s. 3; nr. 2952, s. 3; nr. 2953, s. 3; nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2959, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2966, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2986, s. 3; nr. 2988, s. 3; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3.

İmzasız: *Ahmet Midhat Efendi Hazretlerinin Külliyatı*, T.H., nr. 2999, s. 1.

İmzasız: *Alayın Kraliçesi*, T.H., nr. 2501, s.4; nr. 2502, s.4; nr. 2504, s.4; nr. 2510, s.4; nr. 2512, s.4; nr. 2514, s.4; nr. 2515, s.4; nr. 2516, s.4; nr. 2518, s.4; nr. 2520, s.4; nr. 2523, s.4; nr. 2526, s.4; nr. 2528, s.4; nr. 2531, s.4; nr. 2536, s.4; nr. 2537, s.4; nr. 2539, s.4; nr. 2541, s.4; nr. 2543, s.4; nr. 2544, s.4; nr. 2545, s.4; nr. 2547, s.4; nr. 2549, s.4; nr. 2551, s.4; nr. 2553, s.4; nr. 2554, s.4; nr. 2556, s.4; nr. 2559, s.4; nr. 2561, s.4; nr. 2563, s.4; nr. 2568, s.4; nr. 2570, s.4; nr. 2574, s.4; nr. 2576, s.4; nr. 2578, s.4; nr. 2580, s.4; nr. 2584, s.4; nr. 2586, s.4; nr. 2596, s.4; nr. 2602, s.4; nr. 2604, s. 4; nr. 2606, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2616, s. 4; nr. 2618, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4.

İmzasız: *Beliyyat-ı Mudhike*, T.H., nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2844, s. 3; nr. 2845, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2850, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr.

2855, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2861, s. 3; nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2867, s. 3; nr. 2868, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2870, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2872, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2877, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2884, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 4; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3; nr. 2910, s. 3; nr. 2911, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2950, s. 3; nr. 2951, s. 3; nr. 2952, s. 3; nr. 2953, s. 3; nr. 2954, s. 3; nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2964, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2987, s. 4; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1.

İmzasız: *Beşir Fuad*, T.H., nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2884, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2899, s. 3; nr. 2900, s. 3; nr. 2901, s. 4; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3; nr.

2910, s. 3; nr. 2911, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2926, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2950, s. 3; nr. 2951, s. 3; nr. 2952, s. 3; nr. 2953, s. 3; nr. 2954, s. 3; nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2959, s. 3; nr. 2960, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2963, s. 3; nr. 2964, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2966, s. 3-4; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2974, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2988, s. 4; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1; nr. 3000, s. 1.

İmzasız: *Cemal Bey*, T.H., nr. 2759, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2763, s. 4.

İmzasız: *Cep Lügatı*, T.H., nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4.

İmzasız: *Çocuklara Kıraat Kitabı*, T.H., nr. 2817, s. 2-3; nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2998, s. 1.

İmzasız: *Ekonomi-Politik*,T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2511, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2565, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr.

2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2657, s. 4; nr. 2659, s. 4.

İmzasız: *El-Kavlü'l Ceyyid*, T.H., nr. 2905, s. 4; nr. 2910, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2915, s. 4; nr. 2923, s. 4; nr. 2928, s. 4; nr. 2931, s. 4.

İmzasız: *El-Kimya fi Tahlil-il Hava ve'l-ma'*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2543, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2549, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 3; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2587, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2616, s. 4; nr. 2618, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2623, s. 4; nr. 2624, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2634, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2642, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2655, s. 4; nr. 2657, s. 4; nr. 2658, s. 4.

İmzasız: *El-Muktazab fî Nahv-i Lisan-el Arap*, T.H., nr. 2695, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4.

İmzasız: *El Müntehab*, T.H., nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2563, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2575, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2598, s. 4; nr. 2600, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2672, s. 4; nr. 2673, s. 4; nr. 2675, s. 4; nr. 2685, s. 4.

İmzasız: *Ev Kadını*, T.H., nr. 2958, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4.

İmzasız: *Familya Çocukları*, T.H., nr. 2629, s. 2.

İmzasız: *Fezleke-i Tarih-i Düvel-i İslamiye*, T.H., nr. 2824, s. 4; nr. 2825, s. 4; nr. 2827, s. 4.

İmzasız: *Hayri Bey Kütüğü*, T.H., nr. 2780, s. 4; nr. 2782, s. 4; nr. 2785, s. 4; nr. 2786, s. 4; nr. 2947, s. 1; nr. 2947, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2956, s. 4; nr. 2959, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2964, s. 4; nr. 2965, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2969, s. 4; nr. 2970, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4; nr. 2977, s. 4.

İmzasız: *Hazan yahut İlk Eserim*, T.H., nr. 2727, s. 4; nr. 2728, s. 4.

İmzasız: *Hüviyet*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1; nr. 3000, s. 1.

İmzasız: *Istılahat-ı Adliye*, T.H., nr. 2620, s. 1.

İmzasız: *İbret*, T.H., nr. 2687, s. 4; nr. 2689, s. 4; nr. 2692, s. 4; nr. 2694, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2725, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 3; nr. 2748, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2754, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2763, s. 4; nr. 2764, s. 4; nr. 2766, s. 4; nr. 2780, s. 4; nr. 2782, s. 4; nr. 2786, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2791, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2832, s. 4; nr. 2834, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2839, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2843, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2853, s. 4; nr. 2854, s. 4; nr. 2855, s. 4.

İmzasız: *İdman*, T.H., nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2644, s. 4; nr. 2645, s. 4; nr. 2646, s. 4; nr. 2648, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2659, s. 4; nr. 2662, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2669, s. 4; nr. 2671, s. 4; nr. 2679, s. 4; nr. 2685, s. 4; nr. 2694, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2697, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr.

2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2712, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2729, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2736, s. 4; nr. 2738, s. 4; nr. 2742, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2762, s. 4; nr. 2787, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2791, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2858, s. 4; nr. 2859, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2861, s. 4; nr. 2863, s. 4; nr. 2864, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2887, s. 4; nr. 2890, s. 4; nr. 2892, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4; nr. 2902, s. 4; nr. 2901, s. 4; nr. 2905, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2915, s. 4; nr. 2919, s. 4; nr. 2923, s. 4; nr. 2925, s. 4; nr. 2927, s. 4; nr. 2930, s. 4; nr. 2931, s. 4; nr. 2932, s. 4; nr. 2942.

İmzasız: *İki Korkaklar*, T.H., nr. 2892, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2897, s. 4; nr. 2899, s. 4; nr. 2903, s. 4; nr. 2904, s. 4; nr. 2906, s. 4; nr. 2909, s. 4; nr. 2911, s. 4; nr. 2913, s. 4.

İmzasız: *İlan-ı Mahsus*, T.H., nr. 2602, s. 2; nr. 2603, s. 3; nr. 2608, s. 3; nr. 2609, s. 3-4; nr. 2611, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2614, s. 3; nr. 2615, s. 3; nr. 2616, s. 4; nr. 2617, s. 3; nr. 2618, s. 3; nr. 2619, s. 3; nr. 2620, s. 3; nr. 2621, s. 3; nr. 2622, s. 3; nr. 2623, s. 3; nr. 2625, s. 3; nr. 2626, s. 3; nr. 2627, s. 3; nr. 2628, s. 3; nr. 2629, s. 3; nr. 2630, s. 3; nr. 2631, s. 3; nr. 2635, s. 3; nr. 2636, s. 3; nr. 2637, s. 3; nr. 2638, s. 3; nr. 2639, s. 3; nr. 2641, s. 3; nr. 2642, s. 3; nr. 2643, s. 3; nr. 2644, s. 3; nr. 2645, s. 3; nr. 2646, s. 3; nr. 2647, s. 3; nr. 2648, s. 3; nr. 2649, s. 3; nr. 2650, s. 3; nr. 2651, s. 3; nr. 2652, s. 3; nr. 2655, s. 3; nr. 2656, s. 3; nr. 2657, s. 3; nr. 2659, s. 3; nr. 2660, s. 3; nr. 2661, s. 3; nr. 2663, s. 3; nr. 2664, s. 3; nr. 2664, s. 3; nr. 2665, s. 3; nr. 2666, s. 3; nr. 2667, s. 3; nr. 2668, s. 3; nr. 2669, s. 3; nr. 2670, s. 3; nr. 2672, s. 3; nr. 2673, s. 3; nr. 2674, s. 3; nr. 2678, s. 2; nr. 2679, s. 3; nr. 2680, s. 3; nr. 2681, s. 3; nr. 2683, s. 4.

İmzasız:*İlhamat ve Taglitat*, T.H., nr. 2502, s. 4; nr. 2505, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2511, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2525, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2561, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2609, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2627, s. 4; nr. 2629, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2633, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2639, s. 4; nr. 2641, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2665, s. 4.

İmzasız: *İpek Böcekleri*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2508, s. 4; nr. 2510, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2538, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2585, s. 4.

İmzasız: *İspat ve İcap*, T.H., nr. 2759, s. 4.

İmzasız: *Kainat Kütüphane-i Tarih*, T.H., nr. 2501, s.4; nr. 2503, s.4; nr. 2507, s.4; nr. 2509, s.4; nr. 2512, s.4; nr. 2513, s.4; nr. 2515, s.4; nr. 2519, s.4; nr. 2521, s.4; nr. 2523, s.4; nr. 2524, s.4; nr. 2526, s.4; nr. 2529, s.4; nr. 2530, s.4; nr. 2531, s.4; nr. 2533, s.4; nr. 2535, s.4; nr. 2537, s.4; nr. 2542, s.4; nr. 2544, s.4; nr. 2546, s.4; nr. 2548, s.4; nr. 2550, s.4; nr. 2552, s.4; nr. 2554, s.4; nr. 2556, s.4; nr. 2558, s.4; nr. 2559, s.4; nr. 2561, s.4; nr. 2563, s.4; nr. 2566, s.4; nr. 2568, s.4; nr. 2570, s.4; nr. 2574, s.4; nr. 2576, s.4; nr. 2578, s.4; nr. 2580, s.4; nr. 2582, s.4; nr. 2584, s.4; nr. 2586, s.4; nr. 2596, s.4; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2997, s. 4.

İmzasız: *Kamus-ı Hukuk*, T.H., nr. 2908, s. 4; nr. 2910, s. 4; nr. 2912, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2916, s. 4; nr. 2918, s. 4; nr. 2920, s. 4; nr. 2922, s. 4; nr. 2926, s. 4; nr. 2928, s. 4; nr. 2929, s. 4.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2936, s. 4; nr. 2938, s. 4; nr. 2941, s. 4; nr. 2953, s. 4; nr. 2957, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2975, s. 4; nr. 2977, s. 4.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2949, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2955, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2960, s. 3.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2967, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2973, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2980, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2985, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 2993, s. 1.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm*, T.H., nr. 3000, s. 2.

İmzasız: *Kamusu'l Âlâm hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2940, s. 1.

İmzasız: *Kanun-ı Aşk yahut İki Âşık*, T.H., nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 4; nr. 2927, s. 4; nr. 2929, s. 4.

İmzasız: *Kanunname-i Arazi*, T.H., nr. 2687, s. 4; nr. 2689, s. 4; nr. 2692, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2736, s. 4; nr. 2738, s. 4; nr. 2742, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2762, s. 4; nr. 2786, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2791, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2853, s. 4; nr. 2855, s. 4.

İmzasız: *Kıssadan Hisse*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1.

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2504, s. 1.

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2509, s.1.

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2523, s.1.

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H. nr. 2530, s. 1.

İmzasız: *Kitabhane-i Ebüzziya*, T.H., nr. 2535, s. 1.

İmzasız: "*Kitabhane-i Ebüzziya" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2558, s.1.

İmzasız: *Kitabü't Teracim*, T.H., nr. 2791, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4.

İmzasız: *Konak"Şeyh Şamil'in Kafkasya Muhaberatına Dair" (Gayet Garip Bir Hikâye)*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2507, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2511, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2561, s. 4; nr. 2563, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2588, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2612, s. 4; nr. 2616, s. 4; nr. 2618, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2623, s. 4; nr. 2624, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2634, s. 4; nr. 2636, s. 4; nr. 2639, s. 4.

İmzasız: *"Kontes Sara" romanı hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2533, s. 1.

İmzasız: *Küçük Kamus-ı Fransevî*, T.H., nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2598, s. 4; nr. 2600, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2672, s. 4; nr. 2673, s. 4; nr. 2679, s. 4; nr. 2685, s. 4; nr.

2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4.

İmzasız: *Küçük Lügat*, T.H., nr. 2738, s. 4; nr. 2740, s. 4; nr. 2741, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2748, s. 4; nr. 2749, s. 4.

İmzasız: *Letaif-i Rivayat*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2542, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2547, s. 4; nr. 2549, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2562, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 1; nr. 2827, s. 2; nr. 2828, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2830, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2837, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2845, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2850, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2861, s. 3; nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2867, s. 3; nr. 2868, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2870, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2872, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2998, s. 1; nr. 3000, s. 1.

İmzasız: *Mekteb-i Edeb*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2502, s. 4; nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2508, s. 4; nr. 2510, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2515, s. 4.

İmzasız: *Merahu'l-Me'ali Fî Şerhi-l Emâlî*, T.H., nr. 2571, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2582, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4.

İmzasız: *Miratü'l Haremeyn*, T.H., nr. 2502, s. 3; nr. 2503, s. 3; nr. 2505, s. 3; nr. 2506, s. 3; nr. 2507, s. 3; nr. 2509, s. 3; nr. 2510, s. 3; nr. 2511, s. 3; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr.

2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2647, s. 4; nr. 2649, s. 4; nr. 2650, s. 4; nr. 2656, s. 4; nr. 2661, s. 4; nr. 2667, s. 4; nr. 2672, s. 4; nr. 2673, s. 4; nr. 2679, s. 4.

İmzasız: *Miratü'l Haremeyn*, T.H., nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2990, s. 4; nr. 2992, s. 4; nr. 2995, s. 4.

İmzasız: *Miratü'l İber*, T.H., nr.2655, s. 4; nr.2656, s. 4; nr.2848 s. 4; nr.2850, s. 4; nr.2853, s. 4; nr.2855, s. 4; nr.2856, s. 4.

İmzasız: *Miyar-ı Ceza*, T.H., nr. 2687, s. 4; nr. 2689, s. 4; nr. 2696, s. 4; nr. 2699, s. 4; nr. 2701, s. 4; nr. 2705, s. 4; nr. 2707, s. 4; nr. 2709, s. 4; nr. 2711, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2714, s. 4; nr. 2730, s. 4; nr. 2732, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2736, s. 4; nr. 2738, s. 4; nr. 2742, s. 4; nr. 2744, s. 4; nr. 2747, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2754, s. 4; nr. 2756, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2759, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2772, s. 4; nr. 2773, s. 4; nr. 2774, s. 4; nr. 2775, s. 4; nr. 2776, s. 4; nr. 2782, s. 4; nr. 2787, s. 4; nr. 2789, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2832, s. 4; nr. 2835, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2837, s. 4; nr. 2838, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2845, s. 4; nr. 2846, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2848, s. 4; nr. 2850, s. 4; nr. 2854, s. 4; nr. 2855, s. 4; nr. 2857, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2862, s. 4; nr. 2845, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2868, s. 4; nr. 2870, s. 4.

İmzasız: *Mizanü'l Edeb*, T.H., nr. 2938, s. 4; nr. 2942, s. 4; nr. 2943, s. 4; nr. 2945, s. 4; nr. 2946, s. 4; nr. 2948, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2952, s. 4; nr. 2954, s. 4; nr. 2955, s. 4; nr. 2957, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2964, s. 4.

İmzasız: *Mufassalın*, T.H., nr. 2510, s. 3.

İmzasız: *"Muhtasar Coğrafya" kitabı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2515, s. 4; nr. 2517, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2543, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2562, s. 4.

İmzasız: *Mukarrerat-ı Mühimme*, T.H., nr. 2946, s. 4; nr. 2948, s. 4; nr. 2949, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2954, s. 4; nr. 2955, s. 3; nr. 2959, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2964, s. 4; nr. 2966, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2973, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4; nr. 2972, s. 4; nr. 2978, s. 4; nr. 2979, s. 4; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2988, s. 4; nr. 2990, s. 4; nr. 2991, s. 4; nr. 2993, s. 4; nr. 2995, s. 4; nr. 2996, s. 4; nr. 2997, s. 8.

İmzasız: *Mukavelat ve Mukavelat Muharrirleri*, T.H., nr. 2824, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2828, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 4; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2988, s. 4.

İmzasız: *Musahabat-ı Leyliye*, T.H., nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s.2.

İmzasız: *"Musahabat-ı Leyliye" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2955, s. 3; nr. 2956, s. 3; nr. 2957, s. 3; nr. 2958, s. 3; nr. 2959, s. 3; nr. 2961, s. 3; nr. 2962, s. 3; nr. 2966, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2980, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2987, s. 4; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 3000, s. 1.

İmzasız: *Musahabat-ı Leyliye'nin Tenzil-i Fiyatı*, T.H., nr. 2539, s.1.

İmzasız: *Müdafaa (Cüz-i Selas)*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2525, s. 4; nr. 2527, s. 4; nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2540, s. 4; nr. 2544, s. 4; nr. 2546, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2551, s. 4; nr. 2553, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2555, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2558, s. 4; nr. 2559, s. 4; nr. 2562, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2574, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2585, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2604, s. 4; nr. 2607, s. 4; nr. 2610, s. 4; nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1; nr. 2999, s. 1.

İmzasız: *Mükemmel Elifba-yı Osmanî*, T.H., nr. 2622, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2734, s. 3; nr. 2735, s. 3; nr. 2740, s. 4; nr. 2743, s. 4; nr. 2746, s. 4.

İmzasız: *"Nahiv Tercümesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2598, s. 4.

İmzasız: *Osmanlıcadan Fransızcaya Cep Lüg*atı, T.H., nr. 2761, s. 4; nr. 2762, s. 4.

İmzasız: *Rehber-i İlm-i Hesap*, T.H., nr. 2750, s. 4; nr. 2751, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2753, s. 4; nr. 2754, s. 4.

İmzasız: *Rehber-i Kavanin Lahikası- Ceride-i Mehakim Fihristi*, T.H., nr. 2561, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2565, s. 4; nr. 2569, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2577, s. 4; nr. 2579, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2590, s. 4.

İmzasız: *Rehber-i Sıbyan*, T.H., nr. 2857, s. 4; nr. 2858, s. 4; nr. 2859, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2861, s. 4; nr. 2863, s. 4; nr. 2864, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2868, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2878, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2880, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2884, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2887, s. 4; nr. 2888, s. 4; nr. 2889, s. 4; nr. 2891, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4.

İmzasız: *"Sarf ve Nahiv Tercümesi" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2636, s. 4; nr.2637, s. 4; nr.2638, s. 4; nr.2639, s. 4.

İmzasız: *Sıhhatnüma-yı Aile yahut Baba-Ana-Çocuk*, T.H., nr. 2771, s. 4; nr. 2772, s. 4; nr. 2773, s. 4; nr. 2774, s. 4; nr. 2775, s. 4; nr. 2776, s. 4.

İmzasız: *Sıhhatnüma-yı İzdivac yahud Evleneceklere Müteehhil ve Mücerred Bulunanlara Nasihat*, T.H., nr. 2566, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2638, s. 4.

İmzasız: *Serseri Yahudi*, T.H., nr. 2584, s. 4; nr. 2594, s. 4; nr. 2596, s. 4; nr. 2602, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2622, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2632.

İmzasız: *Sırr-ı Kuran*, T.H., nr. 2511, s. 4; nr. 2513, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4.

İmzasız: *Şerh-i Ahidname-i Ali Keremullahu Vechehu*, T.H., nr. 2510, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4.

İmzasız: *Talim-i Kıraat*, T.H., nr. 2750, s. 4; nr. 2751, s. 4; nr. 2752, s. 4; nr. 2753, s. 4; nr. 2755, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2810, s. 4; nr. 2834, s. 4; nr. 2836, s. 4; nr. 2838, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2845, s. 4; nr. 2846, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2853, s. 4; nr. 2855, s. 4; nr. 2857, s. 4; nr. 2858, s. 4; nr. 2859, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2861, s. 4; nr. 2863, s. 4; nr. 2864, s. 4; nr. 2865, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2876, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2878, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2882, s. 4; nr. 2883, s. 4; nr. 2884, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2888, s. 4; nr. 2889, s. 4; nr. 2890, s. 4; nr. 2891, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4.

İmzasız: *Tarih-i İmalat ve İhtirâât*, T.H., nr. 2959, s. 4; nr. 2960, s. 4; nr. 2962, s. 4; nr. 2963, s. 4; nr. 2965, s. 3.

İmzasız : *Tarih-i Tabii hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2618, s. 4; 2620, s. 4; 2626, s. 4; 2627, s. 4; 2628, s. 4; 2630, s. 4.

İmzasız: *Tarih-i Umumî Ezmine-i Mutavassıta*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2997, s. 1.

İmzasız: *Tarih-i Tabii ve Eşkali*, T.H., nr. 2519, s. 1.

İmzasız: *Tasrifat-ı Lisan-ı Osmani*, T.H., nr. 2613, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626, s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2640, s. 4.

İmzasız: *Tatbikü'l Lisane*, T.H., nr. 2733, s. 4; nr. 2734, s. 4; nr. 2735, s. 4.

İmzasız: *Telhis-i Tarih-i Osmanî*, T.H., nr. 2721, s. 4; nr. 2722, s. 4; nr. 2724, s. 4; nr. 2725, s. 4; nr. 2726, s. 4; nr. 2728, s. 4; nr. 2729, s. 4.

İmzasız: *Tiyatrolar*, T.H., nr. 2821, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2874, s. 3; nr. 2884, s. 2; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2997, s. 1.

İmzasız: *Türkçe-Fransızca Lügat hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2527, s.1.

İmzasız: *Tütün Mükeyyifat ve Müskirat*, T.H., nr. nr.2645, s. 4; nr.2647, s. 4; nr.2649, s. 4; nr.2650, s. 4; nr.2656, s. 4.

İmzasız: *Usul-i Farisî*, T.H., nr. 2794, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2798, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2808, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4.

İmzasız: *Usul-ı Muhakemat-ı Cezaiyye Kanun-ı Muvakkıtinin Şerhi*, T.H., nr. 2503, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2515, s. 4; nr. 2519, s. 4; nr. 2521, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2524, s. 4; nr. 2526, s. 4; nr. 2528, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2536, s. 4; nr. 2537, s. 4; nr. 2538, s. 4; nr. 2539, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2548, s. 4; nr. 2550, s. 4; nr. 2552, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2560, s. 4; nr. 2564, s. 4; nr. 2565, s. 4; nr. 2566, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2568, s. 4; nr. 2570, s. 4; nr. 2572, s. 4; nr. 2576, s. 4; nr. 2578, s. 4; nr. 2580, s. 4; nr. 2584, s. 4; nr. 2586, s. 4; nr. 2821, s. 3.

İmzasız: *Usul-ı Muhakeme-i Hukukiye*, T.H., nr. 2706, s. 4; nr. 2708, s. 4; nr. 2710, s. 4; nr. 2712, s. 4; nr. 2713, s. 4; nr. 2714, s. 4; nr. 2716, s. 4; nr. 2718, s. 4; nr. 2720, s. 4; nr. 2723, s. 4; nr. 2725, s. 4; nr. 2727, s. 4; nr. 2729, s. 4; nr. 2731, s. 4; nr. 2733, s. 4; nr. 2735, s. 4; nr. 2737, s. 4; nr. 2739, s. 4; nr. 2741, s. 4; nr. 2743, s. 4; nr. 2745, s. 4; nr. 2748, s. 4; nr. 2750, s. 4; nr. 2753, s. 4; nr. 2755, s. 4; nr. 2757, s. 4; nr. 2758, s. 4; nr. 2759, s. 4; nr. 2761, s. 4; nr. 2763, s. 4; nr. 2765, s. 4; nr. 2767, s. 4; nr. 2768, s. 4; nr. 2769, s. 4; nr. 2770, s. 4; nr. 2771, s. 4; nr. 2772, s. 4; nr. 2773, s. 4; nr. 2775, s. 4; nr. 2777, s. 4; nr. 2779, s. 4; nr. 2781, s. 4; nr. 2783, s. 4; nr. 2785, s. 4; nr. 2788, s. 4; nr. 2790, s. 4; nr. 2792, s. 4; nr. 2794, s. 4; nr. 2796, s. 4; nr. 2798, s. 4; nr. 2800, s. 4; nr. 2802, s. 4; nr. 2804, s. 4; nr. 2806, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4; nr. 2813, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2819, s. 4; nr. 2821, s. 4; nr. 2824, s. 4; nr. 2830, s. 4; nr. 2838, s. 4; nr. 2840, s. 4; nr. 2842, s. 4; nr. 2844, s. 4; nr. 2847, s. 4; nr. 2849, s. 4; nr. 2851, s. 4; nr. 2852, s. 4; nr. 2857, s. 4; nr. 2860, s. 4; nr. 2862, s. 4; nr. 2865, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr.

2871, s. 4; nr. 2872, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2879, s. 4.

İmzasız: *Usul-ı Talim*, T.H., nr. 2509, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4; nr. 2516, s. 4; nr. 2518, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2523, s. 4; nr. 2526, s. 4.

İmzasız: *Vezaif-i Ebeveyn*, T.H., nr. 2584, s. 4; nr. 2594, s. 4; nr. 2597, s. 4; nr. 2598, s. 4; nr. 2601, s. 4; nr. 2608, s. 4; nr. 2614, s. 4; nr. 2620, s. 4; nr. 2626 s. 4; nr. 2631, s. 4; nr. 2632, s. 4; nr. 2635, s. 4; nr. 2637, s. 4; nr. 2638, s. 4; nr. 2739, s. 4; nr. 2745, s. 4; nr. 2746, s. 4; nr. 2747, s. 3; nr. 2748, s. 4.

İmzasız: *Vezaifü'l İnas*, T.H., nr. 2501, s. 4; nr. 2502, s. 4; nr. 2506, s. 4; nr. 2508, s. 4; nr. 2510, s. 4; nr. 2512, s. 4; nr. 2514, s. 4.

İmzasız: *Yadigar-ı Hayatım*, T.H., nr. 2643, s. 4; nr. 2644, s. 4.

2.3.2. Mecmua İlanları

Ahmet Midhat (?) (İmzasız olarak): *Asar-ı Meşahir*, T.H., nr. 2764, s. 4; nr. 2766, s. 4.

VİESSMANN (İtalya Salib-i Ebyaz Cemaati Azası Doktor): *Füc'eten Vefat*, T.H., nr. 2913, s. 3; nr. 2915, s. 3; nr. 2921, s. 3.

İmzasız: *"Anatol Ahteri" hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2512, s. 1.

İmzasız: *Coğrafya-ı Umumî*, T.H., nr. 2822, s. 4; nr. 2823, s. 4.

İmzasız: *Çocuklara Talim*, T.H., nr. 2965, s. 4; nr. 2966, s. 4; nr. 2967, s. 4; nr. 2969, s. 4; nr. 2973, s. 4.

İmzasız: *Dama*, T.H., nr. 2862, s. 4; nr. 2865, s. 4; nr. 2866, s. 4; nr. 2867, s. 4; nr. 2868, s. 4; nr. 2869, s. 4; nr. 2871, s. 4; nr. 2873, s. 4; nr. 2875, s. 4; nr. 2877, s. 4; nr. 2879, s. 4; nr. 2880, s. 4; nr. 2881, s. 4; nr. 2884, s. 4; nr. 2886, s. 4; nr. 2888, s. 4; nr. 2889, s. 4; nr. 2890, s. 4; nr. 2891, s. 4; nr. 2893, s. 4; nr. 2895, s. 4.

İmzasız: *Fevaid*, T.H., nr. 2835, s. 1.

İmzasız: *Manzara*, T.H., nr. 2642, s. 4; nr. 2643, s. 4; nr. 2644, s. 4; nr. 2650, s.4.

İmzasız: *Manzara*, T.H., nr. 2713, s. 1.

İmzasız: *Manzara*, T.H., nr. 2792, s. 4; nr. 2793, s. 4; nr. 2795, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2803, s. 4; nr. 2805, s. 4; nr. 2807, s. 4; nr. 2809, s. 4; nr. 2811, s. 4.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2856, s. 1.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2868, s. 1.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2885, s. 1; nr. 2886, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2897, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2898, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2909, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2910, s. 1; nr. 2911, s. 3; nr. 2912, s. 3; nr. 2913, s. 3; nr. 2914, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2915, s. 1; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2922, s. 1; nr. 2927, s. 1.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2933, s. 1; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2940, s. 1; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2945, s. 1; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3; nr. 2949, s. 3; nr. 2950, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2953, s. 3; nr. 2954, s. 3; nr. 2956, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2957, s. 1; nr. 2958, s. 3; nr. 2961, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2963, s. 1; nr. 2964, s. 3; nr. 2965, s. 3; nr. 2967, s. 3; nr. 2968, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2969, s. 1; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2974, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2975, s. 1; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2980, s. 1; nr. 2981, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2986, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2987, s. 1; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 2994, s. 1; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3; nr. 2998, s. 1.

İmzasız: *Mecmua-ı Muallim*, T.H., nr. 3000, s. 1.

İmzasız: *Muharrerat-ı Samiye ve Adliye*, T.H., nr. 2791, s. 4; nr. 2792, s. 4; nr. 2797, s. 4; nr. 2799, s. 4; nr. 2801, s. 4; nr. 2812, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2817, s. 4; nr. 2815, s. 4; nr. 2820, s. 3; nr. 2821, s. 3; nr. 2822, s. 3; nr. 2823, s. 3; nr. 2824, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2826, s. 3; nr. 2827, s. 3; nr. 2828, s. 3; nr. 2829, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2845, s. 3; nr. 2846, s. 3; nr. 2847, s. 3; nr. 2848, s. 3; nr. 2849, s. 3; nr. 2850, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2852, s. 3; nr. 2853, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2855, s. 3; nr. 2856, s. 3; nr. 2857, s. 3; nr. 2858, s. 3; nr. 2859, s. 3; nr. 2860, s. 3; nr. 2861, s. 3; nr. 2862, s. 3; nr. 2863, s. 3; nr. 2864, s. 3; nr. 2865, s. 3; nr. 2866, s. 3; nr. 2867, s. 3; nr. 2868, s. 3; nr. 2869, s. 3; nr. 2870, s. 3; nr. 2871, s. 3; nr. 2872, s. 3; nr. 2873, s. 3; nr. 2875, s. 3; nr. 2876, s. 3; nr. 2877, s. 3; nr. 2878, s. 3; nr. 2879, s. 3; nr. 2880, s. 3; nr. 2881, s. 3; nr. 2882, s. 3; nr. 2883, s. 3; nr. 2884, s. 4; nr. 2885, s. 4; nr. 2886, s. 3; nr. 2887, s. 3; nr. 2888, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3-4; nr. 2894, s. 3-4; nr. 2895, s. 3-4; nr. 2896, s. 3-4; nr. 2897, s. 3-4; nr. 2898, s. 3-4; nr. 2899, s. 3-4; nr. 2902, s. 3; nr. 2903, s. 3; nr. 2904, s. 3; nr. 2905, s. 3; nr. 2906, s. 3; nr. 2907, s. 3; nr. 2908, s. 3; nr. 2910, s. 3; nr. 2911, s. 4; nr.

2912, s. 4; nr. 2913, s. 4; nr. 2915, s. 4; nr. 2916, s. 3; nr. 2917, s. 3; nr. 2918, s. 3; nr. 2919, s. 3; nr. 2920, s. 3; nr. 2921, s. 3; nr. 2922, s. 3; nr. 2923, s. 3; nr. 2924, s. 3; nr. 2925, s. 3; nr. 2927, s. 3; nr. 2929, s. 4; nr. 2931, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 4; nr. 2935, s. 4; nr. 2936, s. 4; nr. 2938, s. 4; nr. 2941, s. 4; nr. 2945, s. 4; nr. 2946, s. 4; nr. 2948, s. 4; nr. 2949, s. 4; nr. 2951, s. 4; nr. 2953, s. 4; nr. 2955, s. 4; nr. 2957, s. 4; nr. 2958, s. 4; nr. 2966, s. 4; nr. 2968, s. 4; nr. 2971, s. 4; nr. 2974, s. 4; nr. 2976, s. 4; nr. 2977, s. 4; nr. 2978, s. 4; nr. 2979, s. 4; nr. 2982, s. 4; nr. 2984, s. 4; nr. 2985, s. 4; nr. 2986, s. 4; nr. 2989, s. 3; nr. 2990, s. 3; nr. 2991, s. 3; nr. 2992, s. 3; nr. 2993, s. 3; nr. 2994, s. 3; nr. 2995, s. 3; nr. 2996, s. 3.

İmzasız: *Muhit*, T.H., nr. 2922, s. 1.

İmzasız: *"Nihal" mecmuası hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2608, s. 1.

İmzasız: *Rebi-i Marifet*, T.H., nr. 2632, s. 1.

İmzasız: *Risale-i Hafi*, T.H., nr. 2890, s. 1.

İmzasız: *Roman Mecmuası*, T.H., nr.2652, s. 4; nr.2653, s. 4; nr.2655, s. 4; nr.2656, s. 4; nr.2725, s. 4; nr.2727, s. 4; nr.2728, s. 4; nr.2729, s. 4; nr.2732, s. 4.

2.3.3. Gazetede Tefrikası Yapılan Eserler Hakkında İlanlar

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2519, s. 1.

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2522, s. 1.

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2545, s. 1.

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2587, s. 1.

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2599, s. 1.

İmzasız: *İhtar*, T.H., nr. 2824, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Maa't-teşekkür*, T.H., nr. 2527, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2501, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2506, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2512, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2514, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2517, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2521, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2524, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2525, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2528, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2533, s.1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2535, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2536, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2537, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2543, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2546, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2549, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2552, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2554, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2557, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2560, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2564, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2572, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2575, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2578, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2579, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2590, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2590, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2598, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2602, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2608, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2615, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2616, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2620, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2641, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2645, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2655, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2661, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2665, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2669, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2676, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2681, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2687, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2691, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2706, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2709, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2711, s. 1.

İmzasız: *İhtarı Mahsus*, T.H., nr. 2738, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2755, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2760, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2761, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2830, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2831, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2834, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2837, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2840, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2843, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2847, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2843, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2852, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2853, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2855, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2858, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2861, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2865, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H, nr. 2868, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2870, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2872, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2876, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2877, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2879, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2882, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2884, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2884, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2882, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2890, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2884, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2898, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2900, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2901, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2902, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2906, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2902, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2912, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2914, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2917, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2918, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2920, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2922, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2924, s. 1.

İmzasız: İhtar-ı Mahsus, T.H., nr. 2925, s. 1; nr. 2940, s. 3.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2926, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2930, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2932, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2938, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2942, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2948, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2950, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2956, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2964, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2969, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2972, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2974, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2979, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2969, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2984, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2990, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2996, s. 1.

İmzasız: *İhtar-ı Mahsus*, T.H., nr. 2997, s. 1.

2.3.4. Tiyatrolar Hakkında İlanlar

İmzasız: *Osmanlı Operet Kumpanyası*, T.H., nr. 2772, s. 3; nr. 2773, s. 3.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2695, s. 3; nr. 2696, s. 3; nr. 2697, s. 3; nr. 2699, s. 3; nr. 2700, s. 3; nr. 2701, s. 3; nr. 2702, s. 3; nr. 2703, s. 3; nr. 2704, s. 4; nr. 2705, s. 3; nr. 2706, s. 3; nr. 2707, s. 3; nr. 2711, s. 3.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2716, s. 3; nr. 2718, s. 3; nr. 2726, s. 3; nr. 2728, s. 3; nr. 2732, s. 3; nr. 2734, s. 3; nr. 2738, s. 4; nr. 2739, s. 4; nr. 2740, s. 3; nr. 2744, s. 4; nr. 2750, s. 3; nr. 2751, s. 3; nr. 2752, s. 3; nr. 2762, s. 4; nr. 2764, s. 3; nr. 2772, s. 3; nr. 2774, s. 3; nr. 2779, s. 3; nr. 2785, s. 3; nr. 2786, s. 3; nr. 2790, s. 3; nr. 2791, s. 3; nr. 2792, s. 3; nr. 2795, s. 4; nr. 2796, s. 4; nr. 2797, s. 3; nr. 2798, s. 3; nr. 2802, s. 3; nr. 2803, s. 3; nr. 2804, s. 3; nr. 2815, s. 3; nr. 2816, s. 3; nr. 2821, s. 4.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2801, s. 3; nr. 2809, s. 3; nr. 2810, s. 3; nr. 2814, s. 3; nr. 2820, s. 4; nr. 2826, s. 4; nr. 2836, s. 3; nr. 2851, s. 3; nr. 2854, s. 3; nr. 2866, s. 3.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2900, s. 4.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2986, s. 3.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2987, s. 3.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2988, s. 3; nr. 2989, s. 3; nr. 2994, s 3.

İmzasız: *Osmanlı Tiyatrosu*, T.H., nr. 2995, s. 3.

2.3.5. Tercüman-ı Hakikat Hakkında İlanlar

İmzasız: *İhtar ve Beyan-ı İtizar*, T.H., nr. 2978, s. 1.

İmzasız: *Tahdis-i Nimet*, T.H., nr. 2982, s. 1.

2.3.6. Kayıp İlanları

Ahmet (Bahriye Kolağası Amasralı): *Kayıp ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2814, s. 3.

Ahmet Şerif (Hidiviye Posta Reisi): *İmza kaybı konusunda ilan başlıksız olarak*, T.H., nr. 2771, s. 3.

Ömer (Başkatip): *Kayıp Mühür ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2801, s. 3.

Rıza (Yüzbaşı): *Kayıp ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2782, s. 1.

Süleyman Şevket (Katip): *Kayıp ilanı başlıksız olarak*, T.H., nr. 2812, s. 4.

Zuides (زؤيدس) (Eczacı): *Kayıp diploma hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2665, s. 1.

2.3.7. Piyango İlanları

CANTO, George: *"Brunswick Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2630, s. 3; nr.2631, s. 3; nr.2632, s. 3; nr.2633, s. 3; nr.2634, s. 3; nr.2635, s. 3; nr.2636, s. 3; nr.2637, s. 3; nr.2638, s. 3; nr.2639, s. 3; nr.2640, s. 3.

CANTO, George: *"Brunswick Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2730, s. 3.

CANTO, George: *"Brunswick Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr.2861, s. 3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2626, s. 3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2666, s. 3; nr. 2667, s. 3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2746, s. 3; nr. 2755, s. 3; nr. 2757, s. 3; nr. 2758, s. 3; nr. 2759, s. 4; nr. 2760, s. 4; nr. 2761, s. 3; nr. 2763, s. 4.

CANTO, George: "*Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2781, s.3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2822, s. 3; nr. 2825, s. 3; nr. 2827, s. 3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H. nr. 2885, s. 3; nr. 2889, s. 3; nr. 2890, s. 3; nr. 2891, s. 3; nr. 2892, s. 3; nr. 2893, s. 3; nr. 2894, s. 3; nr. 2895, s. 3; nr. 2897, s. 3; nr. 2898, s. 3; nr. 2905, s. 3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2936, s. 3.

CANTO, George: *"Hamburg Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2975, s. 3.

CANTO, George (Galata'da Komisyon hanında 18 numarada): *İkramiye hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2518, s. 3.

CANTO, George: *Piyangolar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2900, s. 3-4; nr. 2901, s. 4; nr. 2902, s. 4.

CANTO, George: *Piyangolar hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2967, s. 3; nr. 2968, s. 3; nr. 2969, s. 3; nr. 2970, s. 3; nr. 2971, s. 3; nr. 2972, s. 3; nr. 2973, s. 3; nr. 2974, s. 3; nr. 2975, s. 3; nr. 2976, s. 3; nr. 2977, s. 3; nr. 2978, s. 3; nr. 2979, s. 3; nr. 2981, s. 3; nr. 2984, s. 3.

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu hisseleri hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2830, s. 3; nr. 2831, s. 3; nr. 2832, s. 3; nr. 2833, s. 3; nr. 2834, s. 3; nr. 2835, s. 3; nr. 2836, s. 3; nr. 2837, s. 3; nr. 2838, s. 3; nr. 2839, s. 3; nr. 2840, s. 3; nr. 2841, s. 3; nr. 2842, s. 3; nr. 2843, s. 3; nr. 2844, s. 3.

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu hisseleri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2899, s. 3.

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu Piyangosu*, T.H., nr. 2683, s. 3; nr. 2684, s. 3; nr. 2685, s. 3; nr. 2686, s. 3; nr. 2687, s. 3; nr. 2693, s. 3; nr. 2694, s. 3; nr. 2696, s. 3; nr. 2697, s. 3; nr. 2701, s. 3; nr. 2702, s. 3; nr. 2703, s. 3; nr. 2705, s. 3; nr. 2706, s. 3; nr. 2707, s. 3.

CANTO, George: *RumeliDemiryolu Tahvilatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2743, s. 4; nr. 2745, s. 3; nr. 2754, s. 4.

CANTO, George: *RumeliDemiryolu Tahvilatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2784, s. 4; nr. 2785, s. 3; nr. 2786, s. 3; nr. 2787, s. 3; nr. 2789, s. 3; nr. 2790, s. 3; nr. 2791, s. 3; nr. 2792, s. 3; nr. 2797, s. 3.

CANTO, George: *Rumeli Demiryolu Tahvilatı hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2928, s. 3; nr. 2929, s. 3; nr. 2930, s. 3; nr. 2931, s. 3; nr. 2932, s. 3; nr. 2933, s. 3; nr. 2934, s. 3; nr. 2935, s. 3; nr. 2936, s. 3; nr. 2937, s. 3; nr. 2938, s. 3; nr. 2939, s. 3; nr. 2940, s. 3; nr. 2941, s. 3; nr. 2942, s. 3; nr. 2943, s. 3; nr. 2944, s. 3; nr. 2945, s. 3; nr. 2946, s. 3; nr. 2947, s. 3; nr. 2948, s. 3.

CANTO, George: *"Saksonya Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2880, s.3.

CANTO, George: *"Saksonya Piyangosu" hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2953, s.3.

İmzasız: *Rumeli Demiryolu tahvilat kurası hakkında başlıksız*, T.H., nr. 2529, s. 4; nr. 2530, s. 4; nr. 2531, s. 4; nr. 2532, s. 4; nr. 2533, s. 4; nr. 2534, s. 4; nr. 2535, s. 4; nr. 2536, s. 3; nr. 2537, s. 3; nr. 2538, s. 3; nr. 2539, s. 3.

2.3.8. Diğer

Bogos: *İngilizce öğretimi konusunda başlıksız olarak*, T.H., nr. 2599, s. 4; nr. 2601, s. 4; nr. 2603, s. 4.

Fazıl (Miskyağcı): *Balıkyağı*, T.H., nr. 2627, s. 4; nr. 2630, s. 4; nr. 2632, s. 4.

İşletici İdare: *Rumeli Demiryollarına ait başlıksız olarak*, T.H., nr. 2502, s. 4; nr. 2504, s. 4; nr. 2505, s. 4; nr. 2507, s. 4; nr. 2509, s. 4; nr. 2517, s. 4; nr. 2520, s. 4; nr. 2541, s. 4; nr. 2545, s. 4; nr. 2554, s. 4; nr. 2556, s. 4; nr. 2567, s. 4; nr. 2573, s. 4; nr. 2575, s. 4; nr. 2585, s. 4; nr. 2587, s. 4; nr. 2589, s. 4; nr. 2626, s. 4.

İşletme Kumpanyası: *Sefer değişikliği hakkında başlıksız olarak*, T.H., nr. 2659, s. 2; nr. 2660, s. 3.

İşletme Müdüriyeti: *İlan-ı Mahsus*, T.H., nr. 2506, s. 3.

Rumeli Demiryollarının İşletme İdaresi: *Rumeli Demiryolları*, T.H., nr. 2501, s.3.

SEEFELDER, (Messrs Ludwing): *Haydarpaşa biletleri hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2617, s. 3; nr. 2618, s. 3; nr. 2619, s. 3; nr. 2620, s. 3; nr. 2621, s. 3; nr. 2622, s. 3.

Yusuf Samih: *Letaif Sergisi,* T.H., nr. nr. 2682, s. 3; nr. 2683, s. 3; nr. 2686, s. 3; nr. 2687, s. 3; nr. 2688, s. 3; nr. 2689, s. 3.

İmzasız: *"Mekteb-i İdadi-i Mülkiye" hakkında başlıksız olarak,* T.H., nr. 2512, s. 1.

3. BÖLÜM

SEÇİLMİŞ METİNLER

3.1. Tercüman-ı Hakikat'in Yayın Politikası Hakkında Metinler

Bir İfade

Hüseyin Rahmi oğlumu *"113 Numaralı Cüzdan"* nam eser-i mütercimi münasebetiyle suret-i mahsusada karilerime takdim ve tavsiye etmemiş olsa idim bu defa *Tercüman-ı Hakikat*'imizin yeniden ıslahı münasebetiyle heyet-i tahririyemize duhulünü vesile ittihaz ederek o vazife-i takdimi ifa eyler idim.

…

Fıtr-ı dikkat-i mahsusadan geçirmek ve beğenilecek hallerini de beğenilmeyecek tavırlarını da gerek tahiyyen gerek tashihen kendilerine tebliğ eylemek bizim gibi rehberanın vazifeleridir.

İmdi şu eserin hem intihabını hem suret-i tercümesini fevkelhad takdire şayan bulduğumu Hüseyin Rahmi Bey oğluma arz ile beraber işte *"113 Numaralı Cüzdan"* münasebetiyle kendisini sevgili karilerime tavsiye etmiş olduğumdaki isabeti de bu tercümeyle kariin-i müşarileyhimin nazar-ı tasdiklerine takdim eylerim.

"Edebiyat" denilen şeylere bu namın verilmesi erbabını tedip eylediğinden dolayı olduğunu teslim eylemişlerdir. Hâlbuki insanı tedip edecek şey ne sevdâ-yı muğbece olabilir ne feyz-i mey Hazret-i Halikin ısrarı hilkatini şerh ve beyanla insanın tezyid velh ü hayretini icap eyleyecek bu müsüllü asara "edebiyat" namını vermelidir ki bunlar için mürur-ı zamanla eskimek letafetten düşmek bir zaman sonra beğenilmemek gibi afatı dahi tasvir olunamaz.

Ahmet Midhat, nr. 2997, s. 5-6.

Tahdis-i Nimet

Tercüman-ı Hakikat'imizin vech ve keyfiyet tatili matbuat müdüriyet-i âlisi tarafından gazetelerle neşr olunan beyanname-i resmide dahi gösterildiği üzere kariin-i kiramın malumları olmakla buradan ondan bahse hacet yoktur. Sevgili karilerimize has şükran-ı nimet şahsımızın kemal-i inbisatıyla arz edeceğimiz şey bunca senelik hizmet-i neşriyemize tekrar tatilimizin mahzen mülazıkâne-i cihaniyan olan lütuf ve merhamet seniyye-i cenap hilafet-penahı sayesinde müyesser olmuş bulunması kaziyesidir.

Şehriyar-ı Hikmet-i Âsâr Efendimiz Hazretleri'nin her muamelesi ibret ve hikmet gözü açık olanların birer cihetten irşat ve ıslahı maksat-ı hikemâne ve mürebbiyanesine mübteni olup ıslah ve teşvik-i mülükâneden hisseyab-ı hikmet ve intibah olanların herhâlde dünya ve ahiret yüz aklığını mucip olacak hizamat-ı hüsneye muvaffakiyetleri derkârdır.

İşte bu suretle nail-i teşvik ve irşadı mülükâne olmak şerefiyle teşrif edenlerin birisi dahi *Tercüman-ı Hakikat*'imiz olduğunu ve bundan böyle o şevk-i vicdanı ve safa-yı ruhani ile hizmet-i neşriyemizi daha ne derecelere kadar ileriye götürebileceğimizi düşündükçe ahiren duçar olduğumuz sekte-i tehiri hakk-ı acizemizde ayn-ı nimet bilerek hamd u senamızı buna sebep olanlara varıncaya kadar tamim edeceğimiz geliyor. Lakin hamd u senayı dinî ve manevî Cenab-ı Rabbülâlemine mahsus olmak nasıl mutakadat-ı şeriyyemizden ise şükür ve sitayiş-i dünyevî ve maddimizin dahi Cenab-ı Rabbülâleminin şu ilm-i arzda zıll-ı yeganesi olan velinimet-i azim şehriyar-ı efham velinimet-i ilm efendimiz hazretlerine mahsus olmak mukteza-yı mutakadat-ı siyasiyemizden olmayla atabe-i felek-mertebe-i cenab-ı cihan baniye hasır ve tahsis-i şükran ile itmam vazife-i ubudiyet gayretindeyiz.

***

Hakikat! Bu defaki mazhariyetimiz ile husule gelen şevk *Tercüman-ı Hakikat*'imizin bütün heyetini hizmet-i sadıkane-i neşriyede yeniden bir daha sarf-ı mahasal-ı iktidar etmeye şevk eylediğinden ve âlem-i matbuatta yeniden isbat-ı vücut bazı refikamızın matbuat-ı Osmaniye'yi hacim ve fiyat cihetiyle eski hal-i yeknesaksından bir başka hale tahvil etmiş olması da gazetemizce bir ıslah-ı cedidi

tahtel-lüzumiyete koymuş bulunduğundan hizmet-i mahbubemizden on üç günlük inkıtayı müteakip müsemmam olan suret-i muslihe ile meydana çıkmayı pek arzu eylemiş idiysek de heyetimizin bir büyük kısmı şehr-i mübarek-i siyamın muktezâ-yı tabisince hizmetlerinde kuvvet-i tama sarfına muktedir bir halde bulunmadığından bu arzunun husuli bayram ertesine kadar tehire mecburiyet oluvermiştir.

İmzasız, nr. 2982, s. 1.

Teessüf

Ezkiyâ-yı erbab-ı kalemden ve müstaiddân muharrirlerinden Beşir Fuad Bey her ne sebebe mebni ise evvelki gece Nallı Mescitte kâin hanesinde bil-intihar vefat eylemiştir.

Müteveffa memleketimizin yetiştirmiş olduğu ezkiyâ-yı şübbanın en iktidarlılarından olup halen ve istikbalen asar-ı kalemiyesinden istifade olunacağı derkâr iken şu suretle vuku-ı intiharı cümlece badî-i teessüf-i azimdir.

Hemen Cenab-ı Hakk taksiratını af ve kendisini mazhar-ı gufran eyleye.

İşitildiğine göre müteveffa mübtel-i his olan kokain ismindeki cismin mahlulünü daha evvelce bit-tedarik mahlul-i mezkur ile tahtel-cilt şırınga ederek birkaç noktanın hissini iptal ettikten sonra uzuvlardaki şiryanları kat ile intihar eylemiştir.

Mumaileyhin ikdamca idarehanemize göndermiş olduğu makalât-ı askeriye gazetemize "Mebahis-i Askeriye" ser namesi altında derç edilegelmekte olduğu malumdur.

Mebahis-i mezkureye dair baki kalan bir miktar evrak münderecatının son bir yadigâr olmak üzere devam-ı neşri tensip edildiğinden evvel vecihle Mebahis-i Askeriyeden elde olan evrakı bir iki gün daha derc edilecektir.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak) T.H., nr. 2597, s. 1

Kitap fiyatları hakkında başlıksız olarak

Varaka

Saadetli Efendim Hazretleri

Kütüphane-i Vatana ihda buyurmakta olduğunuz bunca asar-ı mütenevviaya zımmen bu kere Tercüman-ı Hakikat'e tefrika olarak derc olunduktan sonra risale şeklinde dahi tab ve neşr buyurulan "Musahabat-ı Leyliye"nin vakit geçirmekten bahseden birincisini hemen neşr olunduğu gün mebi' ettim. Güzel vakit geçirmek ve binaenaleyh iç sıkıntısını def etmek herkesin en ziyade aradığı şeydir ki bunun başlıcası ve en faydalısı nezd-i âlilerinde dahi musaddak olduğu vecihle o günkü mahsulât-ı matbuayı tatlı tatlı mütalaaya koyultmak ise de teessüf olunur ki memalik-i şahanede tab' ve neşr olunan kitab-ı mütenevviaya mevzuu fiyatın derece-i nihayede gali olması pek çok teşnegân-ı maarifi istifade etmek istediği o mahsulâtın kısmen olsun mebi'a ve mütalaasına muvaffak edemediğinden bütün bütün iç sıkıntısına giriftar olmaktadırlar. Filhakika her gün saha-ı matbuatta görünmesiyle müftehir olduğumuz asar-ı mütenevviaya vaz olunan fiyatın tahmin edilen masarıf-i tabiye vesairesine tespitle pek insafsızca olduğuna şüphe yoktur. *Meşahir-i İslam*'ın beher nüshası otuz iki sahifeden ibaret olduğu halde iki kuruşa ve *Cevdet Tarihi*'nin bir cildinin beş kuruşa furuhat olunmakta bulunması arz olunan galaya ve resail-i matbua-ı münteşirinin yekdiğerinin fiyatça olan nispetsizliğine delil değil midir? Bunu arz ekmekten maksad-ı acizanem bendeniz gibi pek çok kimseler asar-ı âlilerinden istifade etmek mecburiyet-i kat'iyesinde bulundukları halde salifüzzikir kitaplara vaz olunan fiyatın pek gali olması servet-i umumiyenin buna müsait bulunmaması cihetle gerek *Mufassal'*dan ve gerek *Musahabat-ı Leyliye'*den vesaireden fiyatça bir miktar tenzilat icrasını bizim gibi servet-i hususiyeleri rahalı kitap almaya kifayet etmeyen ve asarınızı mütalaaya meftun olanlar tarafından olmak üzere huzur-ı hikemânelerine arz etmekle bir mecburiyet-i maneviye hissettim. Mamafih zat-ı âlilerinin bu hisse bizden ziyade vakıf olduğunuzda şüphe yoktur. Ol babta emr ü ferman hazret-i men lehül emrindir.

İhsan

“Tercüman-ı Hakikat”

Bu varakaya lazım gelen cevabı geçenlerde Arakel başka bir varaka sahibine vermiş idi. Biraz da biz izahat verelim:

Cevdet Tarihi’nin bir cildi beş kuruşa verilmesi bir eser-i rekabet-i terakkiperveranedir ki fiyat-ı matbuat için mikyas olamaz. Bizde ekser matbuatın fiyatları Avrupa matbuatından ehvendir. Hele bizim idarehanemizin kitap ve resaili İstanbul’daki Türkçe gazetelerle adeta beraberdir. *Tarik*’in bir nüshasını roman, *Mufassal, Musahabat* gibi asarımızla –fakat gayr-ı az ilanâtı satır hesabıyla- mukayese eder iseniz anlarsınız. Avrupa’da bir eserden binlerce nüsha satıldığı halde yüzlerce nüsha satanlar fiyatça onlarla beraber olursa erbabının fedakârlığına delalet etmez mi?

Maahaza gönüller fiyatın daha ziyade tenzilini de arzu etmez değildir. Ancak iki kuruşa verilen bir risalenin yirmi parası bayi ıskontosu ve on parası kâğıt pahası olursa asıl fiyatı elli paraya iner ki otuz iki sahifenin tertibiyesi tashihiyesi tabiyesi kurub-ı teclidiyesi kap masarifini bundan çıkarmak lazım geleceğinden bu hal ile beraber tenzil-i fiyat lazım gelir ise tazmin-i zararı deruhte etmiş olmak icap eder. Ne hacet? Pek çok heveskeran-ı kitap yazdıkları kitap bastıkları halde adem-i devamlarına sebep mahzen zararlarına tahammül edememeleridir. İnşallah matbuat-ı rağbetkârları daha ziyade çoğalır da tenzil-i fiyat dahi tabiatıyla husule gelir.

Ahmet Midhat (İmzasız olarak) nr. 2533, s. 2.

Tercüman-ı Hakikat’in içeriği hakkında başlıksız olarak

Varaka

Ahmet Midhat Efendi Hazretleri’ne

Tercüman-ı Hakikat’i yeniden ihyanız bizi ihya demektir. Zaten *Tercüman*’ımızdan başka okunacak gazetemiz yok iken onun dahi ahiren asar-ı kalemiyenizden mahrum olarak çıkması mütalaasında hiçbir lezzet bırakmamış idi. Çünkü bir gazete yalnız Bulgar meselesinden ibaret Avrupa gazeteleri münderecatını tercüme ederek veyahut yalnız vilayet gazetelerinden nakl-ı sütun eylemek ile okunacak gazete addolunamaz. *Tercüman-ı Hakikat* bizi âlâ mütenevvialarına,

romanlarına filanlarına alıştırmış olduğundan onlardan arî gazeteyi ancak çocuklar uçurtma yapmalıdırlar.

Bu arizayı yazmaktan maksadım hem himmet-i müteceddide teşekkür hem de tertip yanlışlarını biraz daha dikkatli tashih etmeleri için muharrir arkadaşlarınıza emir vermenizi rica içindir. Zira *Tercüman-ı Hakikat*'te yedi nefer-i erbab-ı iktidardan muharrir ve mütercim ve yedi adamın yazdığı yazılar zat-ı âlinizin bunca meşguliyetiniz arasında bir günlük yazdığınız yazılara muadil düştüğü halde tashihe olsun himmet etmeli değil midir?

Gücenmemelerini rica ederim. Zira ben onların cümlesinin en büyük hayırhahlarındanım.

Cevap

Muharrir arkadaşlarım hakkındaki eser-i hayırhahınıza cümleten teşekkür olunur. Koca bir gazetede yanlış kalmamak kabil değil ise de biraz da dikkat edecek olsalar elbette yanlışı daha az olur. Sonradan kitap olacak yazılar kitap sahifeleri suretine girdikleri zaman bir daha taraf-ı acizanemden tashih olunuyorlar ise de itiraf ederim ki onda dahi birtakım hatalar kalıyorlar. Çok ve çabuk görülen işte elbette kusur olur. Büyükler dahi onları affıyla büyüklüklerini ispat etmiş olurlar.

İnşallah-ı teali bu kış karilerimi pek güzel eğlendirerek müstefit etmek için *Tercüman*'a birçok yazı yazacağım. Zaten bir hayli yazılarımda hazır yazılmış vardır. Teşvikiniz gibi teşvikat bizim gibi hizmetkârlar için en şakıreli taziyanedir.

Ahmet Midhat, nr. 2822, s. 2.

3.2. Yayımlanan Eserler Hakkında Metinler

İfade-i Muharrir

Birkaç seneden beri Fransa'da yazılmakta bulunan romanlar sırf umur-ı cinaiyeye veyahut delalat-ı fenniyeye bina edilmekte olup ahlaka dair olanları ise yalnız Paris'in en sefih aşüftegânı ahvalini musavver olarak öyle bir zamanın "Balzac"ları tarafından yazılan hikâyeler veyahut yine bir zamanın "Octave Feuillet"leri kaleminden çıkan eserler gibi hissiyat-ı safiye-i âşıkane üzerine hikâyeler binası moda hükmünden çıkmış idi. Hâl böyle iken geçen sene Hector Malot isminde bir muharrir *Figaro* gazetesine *Mülazım Bone* serlevhası ile bir hikâye

yazarak hissiyat-i âliye-i âşıkanece eski üstatların iltizam eyledikleri tarike gitmiş ve iptidalarında birçok muahezeci "Siz bir romanı kadınlara mahsus bir gazeteye tefrika ettirmeli idiniz. Erkekler için okunacak şeye benzemiyor." diye haykırmaya başlamış oldukları hâlde romanın sonlarında o kadar umumi bir mergubiyyete nail olmuştur ki ekseriya gazete tefrikalarına derc olunan romanlar muahezen ayrıca kitap suretinde basılmak âdeti Paris'te mefkud hükmünü almış iken bu roman yalnız kadınların değil yalnız erkeklerin de değil erkeklik unvanına istihkakları rical-i saireden ziyade müsellim olmak lazım gelen askerî takımın da nail-i enzar-ı rağbeti olmakla gazeteye dercinden maada pek az bir zamanda sekiz on kere kitap olarak da tab edilip muharriri için medar-ı şöhret-i azime olmuştur. Geçen sene hikâye-i mezkureyi *Figaro* nüshalarından kesmiş olan bir zat bu muharrir-i acize ihda ederek tercümesi iltimasında da bulunmuş olduğu hâlde *Kamere Âşık* serlevhasıyla Paul de Kock'tan tercüme edilmekte bulunan diğer büyük roman buna meydan vermemiş idi. Ba'de araya *Amerika Doktorları* ve bilhusus *Arnavutlar Solyotlar* girdiğinden nihayet şimdi hikaye-i mezkureyi *Bilgiç Kız* serlevhasıyla tercümeye başladık.

İsminin tebdilinden maksat hikâye içindeki dört mühim zattan en ehemmi romanın mürettibi tarafından *Mülazım Bone* olacağı tahyil edilmiş iken bilakis bilgiçliğine mağrur olan başka bir kızın *Mülazım Bone*'ye ehemmiyetçe faik görülmesinden naşidir. Lakin asıl cay-ı ehemmiyet hikâyenin isminde değil kendisindedir. Bizce bu hikâye Octave Feuillet tarafından yazılarak çend sene-i evvel tercüme etmiş olduğumuz *Bir Fakir Delikanlı* hikâyesine bilvücuh faiktir. Binaenaleyh keviyyen ümit eyleriz ki *Bir Fakir Delikanlı*'nın karilerimiz nezdinde beğenildiği kadar *Bilgiç Kızı*'mız dahi beğenilsin.

Ahmet Midhat T.H. nr. 2957, s. 2.

Roman Meraklılarına Tebşir

Fransa'da Emile Gaboriau isminde meşhur bir romancı vardır ki bu zatın roman yazmak hususundaki meydan-ı tetbî muhakem-i cinaiyedir. Bazen öyle cinayetler görülüyor ki bütün emarat bir masumun aleyhinde zuhur ediyor. Ve bazen dahi bir cani bigünah tanıtıyor. Dünyada bir masumun mücazat bir caninin mükâfat görmesinden müthiş ne vardır. Gaboriau kanunun i'ta-yı hükümde aciz kaldığı veya

hata eylediği cinayat-ı garibeyi o kadar büyük bir maharetle tasvir eylemiştir ki okuyanların dehşetlerinden tüyleri ürpermemek kabil olmaz.

İşte bu zatın *113 Numaralı Cüzdan* isminde en güzel romanlarından birini roman yazmak hususundaki istidadı Saadetli Ahmet Midhat Efendi Hazretleri tarafından takdir edilmiş bulunan Hüseyin Rahmi Bey gayet latif ve sade bir surette lisanımıza tercüme etmektedir. Bunun ne kadar merak verici ve güzel bir roman olduğunu uzun uzadı tarife hacet olmayıp şimdiye mevki-i intişara çıkmış bulunan iki cüzünü mütalaa edenler bunu pek çabuk takdir ve tayin ederler.

Matbaa-i Ebüzziya'da en güzel kâğıt üzerine gayet nefis bir surette tab ettirildiği halde beher cüzü için elli para fiyat vaz olunmuştur.

Bu roman genç müterciminin letafet-i tercüme nefaset-i tab ehveniyet-i fiyat hususlarında göstermiş olduğu himmet ve gayreti ile mütenasip bir gayret kazanacağında şüphemiz yoktur.

Ahmet Midhat (İmzasız) T.H., nr. 2872, s.1.

"113 Numaralı Cüzdan"

Bu isimle Fransa meşahir-i hikaye-nüvisanından Emile Gaboriau'nun gayet meraklı ve ibretâmiz bir romanı olup Hüseyin Rahmi Bey tarafından bir suret-i mükemmelede lisanımıza tercüme edilmektedir. Her pazartesi bir cüzü neşrolunmakta olup her kitap satan mahalde bulunur. İkinci cüzü çıktı.

İmzasız T.H., nr. 2873, s. 3.

3.3. Edebiyat Teorisi ve Edebî Tartışmalar Hakkında Metinler

Muhabere

"M.Lütfi" imzalı varaka sahibine cevap

Çingene romanı hakkında itirazatı havi varakanızı aldık. İtirazatınızı becâ ve enzar-ı umumiyeye vaz-ı lüzum görse idik aynen derc ile mukabelesini de yazar idik. Fakat siz de insaf buyurunuz ki bu makûle inkadatı neşretmek olsa olsa münekkitleri kepaze etmek maksadına mebni olabilir.

Sizin kadar anlayışı olanlar ne *Çingene* romanını okumalıdır ne *Çift* romanını! Zira o gibi şeyler okuduğunu anlayan ve anladığını muhakemeye muktedir olan zevat içindir.

İster iseniz varaka-ı itiraziyenizi başka bir gazeteye gönderiniz neşrolsun da bu intikadatınız ile nasıl acınacak bir zavallı olduğunuzu kendiniz dahi görünüz.

İşte halisane sözlerimiz bundan ibarettirler. Huz mâ sâfa, da'mâ keder.

Ahmet Midhat, T.H., nr. 2838, s. 2.

Tiyatro eleştirilerine cevap başlıksız olarak

Edebiyat

İstiğrak-ı Seheri Muharriri Beyefendiye

Muharrir Beyefendi!

Menemenlizade Tahir Bey biraderimizin Lamartine'den almış olduğu fikri bugün ilan ve ifade ve Vehbi'nin beyt-i ma'hûdu mantıkınca fikr-i intihal edenin dilleri kesilmek lazım gelse ağzında dilli bir şair kalmayacağını dahi ilave buyuruyorsunuz.

Bu esnada Kemal Bey'in *Evrak-ı Perişan* Mukaddimesinden bir parçasını bir Arap şairinden çalmış olduğu iddiasında bulunan ve Voltaire'in bir kıtasını:

Atılmışım iki lâyefhemin meyanesine,

Zemine anlatamam, asumana anlatamam!"

şekline koyan ve Molla Câmî'nin "Ne hestim takat…" diye başlayan bir sözünü:

Bence sefer-i derd ikamette bela!

Heyetine vaaz eden ve "Bruno"nun "Helas! Voila…" diye ibtida eden bir makalesinde münderic bir fikri:

Cümle nevi beşer birader iken

Böyle yekdiğeriyle cenk neden?

Vaziyet-i mütefelsifanesine irca' eyleyen "Nihrir-i azam!" Naci Efendi'yi unutmamanızı rica ederim.

Abdulhalim Memduh T.H., nr. 2520, s. 3.

Cevabım

İstiğrak-ı Seheri muharriri namına gönderilen mektubunuzu aldım. İmzanızı görür görmez

Fevkimde tahkimat ve âfât

Tahtımdaki incizap heyhat!

Sözlerinin sahibi (lugaziyun)dan bir şairin ismi olduğunu tanıdım.

Biz Menemenlizade Tahir Beyefendi'nin intihalini haber verdiğimiz esnada Lamartine'in beyitini aynen Fransızca olarak zikreyledikten sonra alt başına bir de Sadullah Paşa Hazretleri'nin tercümelerini yazdık. Sirkat edilen fikrin dahi şairin – bulunduğu saat-i mesudâneden kas'âne istifade eylemek için- kürre-i arzın terk-i devreylemesi arzusu olduğunu söyledik. Siz ise intihal edilen fikirlerin hangileri olduklarını tayin edemediğiniz gibi Hazret-i Muallimi sizden ayıran mesafe-i bînihayeyi dahi asla nazar-ı itibara almayarak var kuvvetinizle birkaç seng-i tariz fırlatmak istiyor iseniz de ya fevkinizde tahkimat ve afattan veya tahtınızdaki incizaptan olmalıdır ki pek uzağa gitmeyip yine kendi başınıza düşüyor.

Fikrinizi muîn olarak haber verir iseniz cevabını benden değil Muallim'in kendisinden alırsınız.

Ya acaba fevkindeki tahkimat ve afat ve tahtındaki incizabı beyandan sonra buna bir de heyhat ilave eden şairlerin dilleri ne yapılmak lazım geleceği hakkında Vehbi merhumun fikri sorulmuş olaydı ne cevap verirdi?

Hiç şüphe etmem ki bu gûnâ dilleri kesmeye kıyamazsa da selaset-i ifadeye yatırmak için şiddetlice vurmak rey-i musibinde bulunurdu.

Hüseyin Rahmi T.H., nr. 2520, s. 3.

Makbule Leman Hanım'ın eleştirileri ve Ahmet Midhat'ın cevabı başlıksız olarak

Varaka

İffetli Leman Hanım Efendi Hazretleri tarafından vârid olunmuştur.

Hükümet ve hakikat denildiği zaman mefhumundaki hüküm ve kuvvet nasıl kendi kendine zihinler gözler önünde ziyâ-yı şems gibi şaşaa-nisar oluverir ise (Mufassal) denildiği vakit de mükemmeliyet meziyet öylece gözler önünde cilveger olur.

Bunun için artık meziyâtından filanından bahisle bîhudegû olmamak için sözü uzatmayarak maksad-ı cariyanemi arz edivereyim.

Mufassalın Haşiyeleri'nde bir iki gün kadar Hazret-i Fatih şuarasından Ahmet Paşa ve Necati'nin muhtasaran tercüme-i hâlleri ile ondan daha muhtasaran bazı eserleri görüldü. Mumaileyh-malayık oldukları derece tavsiye-i âlinize mazhar oldukları için ruh-ı pür fütuhları enver-i meserret içinde kalsa sezadır. Necati ve Ahmet Paşa gibi hakikaten zamanının feridi olan zevata ne kadar ehemmiyet verilse becadır. Fakat hemen vus'-ı beşerin haricinde bir kuvvet ve kudret ile yazılmakta olan *Mufassal* gibi siyasî hikemî, edebî, sanayi bir nüsha-ı hükümle de böyle haiz-i ehemmiyet olan zatların eş'arı niçin o kadar muhtasar geçiliyor? Yine Mufassal'ın münderecatından anlaşıldığına göre galiba cami-i asara destres olunamamış. Hâlbuki menzur-ı cariyanem olan bir tarihte Mufassal'a derc olunan gazellerin tamamı ve daha birçok eserleri vardır.

Bir de asıl cay-ı sual olan şurasıdır ki yine o tarihte Necati Fatih Hazretleri'nin kölelerinden denildiği halde Mufassal'da Edirne'den Kastamonu'ya, Kastamonu'dan İstanbul'a getiriliyor. Eğer Kastamonu'dan gelmiş olduğu tarz-ı ifadesinden naşi beyan olunuyor ise o zaman şuarasının alelumum o yolda idare-i kelam ettiklerini şimdi eserlerinden istidlal etmekteyiz. Hatta bunlar şu kaide-i garibeye o kadar alışmışlar ki lakırdı ederlerken dürüst söyledikleri halde şiir yazmaya başladılar mı mutlak o, meded hay, kamu, karakulluk gibi elfaz-ı garibeyi istimale adeta kendilerini mecbur bilirlermiş. Necati'nin Kastamonu'da terbiye gördüğüne –başka burhan yok ise- şu yoldaki şivesiyle nasıl hükmedelim? Mademki şairdir Türkçe şiir söylüyor hangi milletten hangi memleket ahalisinden olursa olsun

–zamanının hükmünce- usul-i şiir addedilen şu kaideye ittiba' edecektir. Muahharen lisan-ı kesb-i nezaket ettikse o yoldaki tabiratı beğenmemeye başlamışlar hatta sît ve şöhreti afakı tutmuş olan taşralı şairimiz henüz İstanbul'a gelip de bir konağa mihman olduğu zaman (Ağalar bir fincan gara su yok mu hürpüldedeyin!) demiş olduğu zebanzeddir. Fakat sonradan eşarında şuarâ-yı salgada görülen gılzet hiç görülmemiştir. Demek istiyorum ki: Her kim olursa olsun her şair zamanının üslub-ı edebine tabiiyet etmiştir.

Bahis Necati'dedir. Edirne'de doğup Kastamonu'da büyümüş bir adama nasıl olup da köle demişler. Lütfen beyan buyrulması temenni olunur.

Vatan ve milletine şimdiye kadar emsali görülmemiş bir yadigâr-ı kıymettar olmak üzere Mufassal'ı telife heyet buyuran bir zat-ı kerim safanın benim gibi behresiz bir kadının hal-i varakına mürüvvet buyuracağı şüphesizdir.

Leman

Leman Hanıma "Cevap"

Hakkımızda ibraz buyrulan müyesser tevcihata arz-ı teşekkürat-ı müntedarıdan sonra dermiyan buyrulan mesele hakkında dahi şu vecihle ifade-i hale cesaret olunur ki:

Mufassal'ı yazmak hususunda bizi en ziyade yoran şey şu kısm-ı edebidir. Tarih-i Osmanî'mizde siyasiyat hususunda bile evvel kadar ehemmiyetli tavır anılmayarak en mühim vukuatın tarih-i vukularını tayininde ve mahall-i vukularını tasrihte ve mesela bir mesele-i harbiye ise miktar-ı asakirin ira'esinde vesair bu gibi en başlı en mühim noktalarda şayan-ı teessüf tekâsüller ile bir tarih yazmaklığın müşkilatı artırıldıkça artırılmış olduğu gibi bilhassa tarihimizin kısm-ı edebisine hiç ehemmiyet verilmeyerek cami ve mükemmel bir tarih-i edebi-i Osmanî tahriri hemen daire-i imkândan te'bid olunmuştur.

Yazdığımız bazı tercüme-i hâllerin pek muhtasar olmasından şikâyette hakkınız müsellemdir. Lakin tafsil etmek lazım gelir ise muahizimiz olan tezakirden Hasan Çelebi'nin ezcümlesine mebhus-ı inhamız olan Necati hakkında "şu gazel-i divan-ı belagat, beyt-ül kaside-i mecmua-ı fesahat iblağ suhan-veran-ı belagat-ı tıraz eş'ar-ı nükte şinasan dakika perdaz şuara-yı Rumun pişvâ ve reisi yerlig ve tevki'

beraat ve nezaketin tuğra nüvisi olan şair-i sihr-âferin ve nâzım adîm-ül-âdil ve ve'l-karin olup sunuf-ı eşcar-ı taybe ile mahfuf beldân-ı Rum içinde uzûbet ma'-letafet-i heva ile mevsum ve mevsuf gülistan-ı sabadan dilguşa ve bostan-ı âramdan canfeza sevda-yı keysu-yu mahir ve yan gibi dilâviz ve ma'muresi çehre-i simbaran misali tarab-engiz dem ayşı enfas nesminde muzmir ve nişa' ab-ı hayat heva-yı can perverinde muhammer olan darüzzar ve'l ilmine mahruse-i şehr-i Edirne'dendir" diye tafsilata girişmiş olduğu gibi biz dahi bir takım teksir-i sevada girişmeliyiz ki o kesret-i kelam ne Necatî'yi ne de Edirne'yi tarif demek olmayıp belki muharririn kendi kudret-i tumturak perdazısını ira'e demek olur. Terakkiyat-ı fikriyesi ile müftehir olan bu asar-ı hikmet ise o gibi laklakıyatı beş paraya alan bulamayacağından şu ibareyi bizim yazmaklığımız lazım gelir ise nihayet "Şair-i bînazîr Necatî Edirne şehr-i latifindendir" demekle iktifa eyleriz. Ama zannetmeyiniz ki bu tafsilat beyhude yalnız Necati'ye mahsustur. Tezakirde bazı zevat için üç dört sahife bu yoldaki şakşakiyatla doldurulmuştur da yine tarif edilmek istenilen zata dair hiçbir güne malumat verilememiştir. Bunlarda "malumat" denilen ne kadar şey var ise cümlesi alındığı zaman işte bizim yazmakta olduğumuz teracim-i muhtasara meydana çıkar.

Necatî'nin Edirne'de Sa'ilî namında bir şairin kulu olduğuna dair Latifî tezkiresinde bir kayıt görülmüş ise de Hazret-i Fatih'in kölesi olduğuna dair hiçbir yerde bizce kayıt görülmemiştir. Maahaza yalnız Sa'ilî'nin kölesi olması değil Edirneli bulunması bile muhtelif fie olup İstanbul'a Kastamonu'dan gelmiş olduğu müttefik-i aleyhtir.

Tezakir-i şuaradan bir edip hakkında zat-ı alileri gibi iknah ve hakayık âmakına vusul arzusunda bulunanları mutmain edebilecek kadar malumat almak şöyle dursun bazı büyük büyük hatalardan tevkîye yol bulmak bile müşkül oluyor. İşte ezcümle Hasan Çelebi de şair Ahmet Paşa için "Sultan Mehmet-i kadim şuarasındandır" denilmesi bizim de bir gafletimiz zamanına gelerek nazar-ı itimadımızı celp edivermekle müşarünileyhi Çelebi Sultan Mehmet Hazretleri zamanına isnat edivermişiz. Zira tarihçe Sultan Mehmet-i kadim ancak Çelebi Sultan Mehmet olmak lazım gelir. Eğer Hazret-i Fatih'in zamanı ulemasını tercüme-i şakayıktan yazar iken müşarünileyhin namını ve tercüme-i hâlini ilm-i asar-ı Fatih meyanında dahi görmemiş olsa idik eser-i gafletimizi tashihe dahi muktedir

olamayacak idik. Mufassal'ın birinci cildinde Çelebi Sultan Mehmet asarının meşahirine dair olan haşiyelere bir daha müracaat buyurunuz da bakınız şair Ahmet Paşa'nın Çelebi Hazretleri asarına isnat olunmasını gaflet-i vakıamızla beraber zihnimiz ne kadar istibad eylemiş ki ona dair yazdığımız mukaddimede bu zatın Beyazıd-ı Sani Hazretleri zamanına kadar yazmış olduğunu ihtar ederek bu halde ömr-i sadsaleye vasıl olmuş bulunması icap edeceğini göstermişiz. Bu defa gafletten tercüme-i şakayık sayesinde bidar olunca birinci cildin şair Ahmet Paşa'ya dair olan varakalarını tekrar tab' ettirerek müşterilerimize tevziye mecbur olduk ki yakında icab-i icra olunduğu zaman zat-ı alileri dahi birinci cildin altı yaprağını kesip yerine musahhah olan yaprakları yapıştırmaya mecbur olacaksınız.

Elhasıl rical-i edebiyemize dair kanaat bahş olacak tasrihatı bunların maahazaları olmak lazım gelen tezakir-i şuaradan istihraca imkân bulamıyoruz. Onlara nispetle rical-i ilmiye ve tasavvufiyemize dair malumat ahzında *Şakayık*'tan pek çok suhuletlere nail olduğumuz için müellifine de mütercimine de hemen her sahifesinde de rahmetler okuyoruz.

Zeyl

Varakanızın zeylinde bazı evrak-ı mersulenizin gazeteye geçirilemediğinden dolayı beyan-ı şikâyet eyliyor iseniz de teemmül buyurunuz ki neşrini tecviz etmediğimiz varakalarınız hakikaten neşri tecviz edilmeyecek şeylerdendir. Bir takımı yalnız hakkımızdaki takdirat ve tevcihatınıza dairdir ki bu babda Mustafa Derviş'i dahi gücendirmiş olduğumuzu düşünmelisiniz. Bir takımı ise vakıa yalnız edebiyat cihetinden pek âli hissiyat üzerine yazılmış ve asar-ı tabiata hayret suretinde kaleme alınmış iseler de bizce kadınların o yolda tercüme-i ahsas etmeleri henüz avdet olmamıştır. Her ne zaman neşri zamanımızca caiz görülecek şeyler gönderir iseniz neşrinden geri durmayız.

Ahmet Midhat T.H., nr. 2909, s. 2.

Muhabere-i Aleniye

Hüseyin Rahmi Beyefendiye

Azizim Efendim!

Şık serlevhası ile gönderdiğiniz roman başlangıcını okudum. Eğer Paul de Kock gibi bazı Avrupa müelliflerinin eserinden iktibas olmayıp da tasvir sizin kendi mahsul-i hayaliniz ise roman yapmak için pek büyük bir istidada maliksiniz. Hatta bu tasvirin esası bir eser-i ecnebiden iktibas sanatı üzerine kurulmuş ise tasvirat-ı ecnebiyeyi ahval-i Osmaniyeye tatbik hususunda dahi büyük bir kudret göstermiş olursunuz. İki suretle dahi sezavar-ı tebriksiniz. Ancak romanın netayici bizce görülmedikten sonra gazeteye derc olunmaya başlanamaz.

Mah-ı hâl romanın sekizinci pazartesi günü saat yedi sularında daire-i sahiyeye gelir iseniz bu esere dair müzakere ederiz de hikâyenin netayici anlaşıldıktan sonra dercine de başlarız. İzmir'de tab olunan Hizmet gazetesinin romancılığa dair yazdığı makale-i intikadiye sizin gibi erbab-ı gayrete ürküntü vermediğimi görmek bizim gibi gayret-perestanı memnun eyler. Zaten bendeniz hitaben mezkûr gazetede münderiç bir fıkra-ı ahire intikadın sonları içinde ümit-bahş olmuştur. Tafsilini mülakatta söyleşiriz.

Ahmet Midhat, T.H., nr. 2858, s. 1.

Romanlar ve Romancılık

Hizmet gazetesinin 104 ve 105 numaralı nüshalarında "Hikâye" serlevhasıyla münderiç olan makale-i intikadiyeyi okuduk. Bu makalenin henüz mabadı devam edeceği o yoldaki işarattan anlaşıldığı cihetle müntekit sözünü bitirmeksizin söze karışmak muvafık-ı usul olamayacağı gibi müntekit "ecnebi bir kelime altında zikretmekten ise Osmanlı lisanına hürmeten" romana mutlaka "hikâye" namını vermek derecesinde lisan mutaassıbı görüldüğünden böyle kafalarımıza denk olmayan adamla sözleşebilmek dahi güç ise de intikadatını şimdiye kadar manzurumuz olan kısmı üzerine birkaç söz söylemekten hasbe's-sınaa kalemimizi geri alamadık.

Müntekit romanın sahâ-yı edebiyatta mevkii pek büyük olduğunu hükmediyor. Hakikaten doğru söylüyor. Bir roman koca bir âlemdir. Onun ahalisi ve

her ehlinin etvar-ı mahsusası bulunup o âlemde saha-ı tahûra çıkarılacak vakanın her taallukuna her ahengine halel getirmeksizin neticepezir etmek bir sanat-ı mühimmedir.

Badehu mütercimlerin Avrupa'da reddolunan ve hiçbir kıymet-i edebiye atfedilmeyen hikâyeleri tercüme eyledikleri makam-ı teessüfte dermeyan olunur ki işte bunda bir nazar vardır. Tercüme olunan romanlar Avrupa'ca gerek gazetelere tefrika ve gerek kitap suretinde basılanlardır ki hiçbir kıymet-i edebiye atfolunmayan şeyler için bunca masarif-ı tabiye ihtiyarı nasıl tasvire sığar.

Müntekit bizim tercüme ettiğimiz *Merdud Kız ile Paçalı Kadın* romanlarını dahi beğenmeyerek fakat "henüz garplılarda rağbetini celp edecek adamlar bulunuyor diye *Merdud Kız* ve *Paçalı Kadın* gibi hikâyelere hikâye budur deyip bir hakikat-ı bedihiye hükmetmiş gibi kanaat mi edelim" diye bunları Avrupa'ca merdudiyetten biraz teberrua ile beraber yine beğenmiyor.

Ecnebi romanlarını tamamıyla beğenmeyerek aklâm-ı Osmaniye'den çıkanları tercih etmekte müntekidin hakkı yoktur diyemiyor. Müzikanın alafrangası kulağımıza hoş gelmeyeceği gibi edebiyatın alafrangası da hoş gelmemek tab-ı Osmanimize ait bir keyfiyet olabilir. Lakin romancılık nokta-ı nazarından Merdud Kız ve Paçalı Kadın ve Paul de Kock'un *Kamere Âşık* nam romanları gibi asarı " roman budur" denilemeyecek derecelerde nakıs bulmak pek haksızlıktır. Bunların kıymet-i edebiyelerini ispat için her birinin beher defada binlerce basılmak üzere onardan ellişer defaya kadar basıldıklarını dermeyan ile kalmayız. Belki Avrupa elsine-i edebiyesinin kafasına tercüme olunduklarını da müntekidin nazar-ı ehemmiyetine arz eyleriz ki bu hâl onlara hiçbir kıymet-i edebiye atfedilmediği hakkındaki sözünü geriye alması için belki insafını tahrik edebilir.

Dürdane Hanım gibi millî romanlarımızı yazmağa muktedir olduğumuz hâlde tercüme müsüllü başkalarının da yapmağa muktedir oldukları şeye bizim tenezzül etmemekliğimiz lazım geleceğini müntekit-i hakk-ı âcizanemiz de bir lisan-ı tevcihle dermeyan eyliyor. Ve bundan sonra romanların hayalî ve hakikî nevilerine girişerek *Hasan Mellah* ve *Hüseyin Fellah* ve *Dünya'ya İkinci Geliş* ve *Felatun Bey ile Râkım Efendi* ve *Paris'te Bir Türk* romanlarını ve bilhassa *Letaif-i Rivayat* sername-i

umumiyesi altındaki hikâyat-ı müteselsileyi şayan-ı istihsan ve rağbet olmak üzere gösteriyor.

Teşekkür ederiz! Ancak kendisi hayalî romanları hakikî romanlara feda etmek istediği halde işte *Hasan Mellah* hikâyesinin sırf hayalî bir roman olduğunu ve *Hüseyin Fellah*'ın ve *Paris'te Bir Türk*'ün de olduklarını ona peyrev olduklarını hesaba katmıyor. Kezalik *Letaif-i Rivayat* hikâyat-ı müteselsilesinin bazıları telif olmakla beraber Avrupa'ya müstenit ve diğer bazıları millî olmakla beraber yine hayalî idiğini de be-hakkı sencide-i mizan tetkik eylemiyor. Hele hakikî romanları tercihte bulunduğu hâlde ezcümle Alexandre Dumas'nın romanları bir cerideye tefrika edildikte elli bin müşteri kazandıracak derecelerde âlem-i matbuatça ihraz-ı şan eylediklerini söylüyor ki Alaxandre Dumas hayaliyunun serfirazanındandır.

Vakıa müntekit bizim oldukça senamızda bulunuyor ise de bizce doğru olan acı söz doğru olmayan tatlı sözlere müreccahtır. Letaif-i Rivayat'ımızın birçok hikâyeleri ahval-i milliyemizi tasvir yolunda bulunduğu için hakikî denilen üsluptadır ki bu yoldaki hikayelerin en tazesi dahi *Çingene* serlevhasıyla ahiren yazdığımız fıkradır. Kezalik "Para" serlevhası ile gazeteye derç etmiş olduğumuz diğer birisi dahi sırf tasvir-i ahval-i milliye yolunda olduğu için müntekidin hoşuna gidecek şeylerdendir. Lakin insaf edilsin ki Paul de Kock'un *Kamere Âşık*'ı hem hayalî hem de ecnebi olduğu halde beğenilmeyecek asardandır diye nasıl reddolunabiliyor. Gerek bu ve gerek *Lülü-i Asfer* ve *Merdud Kız* müntekidin ecnebi kelime istimal etmemek gayreti ile sadece bir "hikâye" demekle tayin-i mahiyeti kabul olabilecek asardan mıdır ki bunlar başlı başlarına birer cihan olup havi oldukları aza-yı vakadan her birisi diğer olur olmaz romanların en büyük kahramanları yerine geçer.

"Realizm" mektebi denilen hakikî roman yazmakta şimdi Emile Zola en ileriye gitmiştir. Acaba müntekit Emile Zola'nın romanlarını dikkatli okudu mu? Okumuş ise anlamıştır ki mumaileyhin asıl maksadı romancılık değil politikacılıktır. Karilerini diyanet ve medeniyet-i hâzıra aleyhine teşvik için roman yazar. Evet! Sefalet-i beşeriyenin suver-ı mahûfasını tasvir etmelidir. Ama ondan dolayı bir sınıf insanları mesul mü tutmalıdır? Romandan maksat hakikî karilerin ezhanını tenvir ve ahlakını tehzîb ederek ulüvv-ı cenabını inbisata götürmek ise Emile Zola vesair

meslektaşlar bunun hilafınadırlar. Paris gibi ifratperestliği ile meşhur olan bir şehir bile Emile Zola'yı başı açık bir surette ulu orta yürümesinden dolayı muaheze etti. Emile Zola müdafaa etmeyip bilakis itirafta bulundu. Fakat dedi ki "Ben yazdığım için kabahatli isem yazdıklarımı kemal-i rağbetle okuyanlar dahi kabahatlidirler. Almasalar rağbet etmeseler idi yazmakta beni teşvik etmemiş olurlar idi." Dikkat buyuruluyor ya! Bu söz müdafaa değildir. Kabahatin şürekâsını çoğaltmaktır.

Roman yazmakta realizm mektebi yeni küşad olunmuş demektir. Fakat o da her hâlde hayalîdir. Zira yazılan şey ayn-ı hakikat olur ise roman değil tarih olur. Hayalî olan roman ait olduğu memleketin veya sınıfın ahvaline muvafık olur ise ona "hakikî" diyorlar. Yok bir âdemi insaniyetin fevkinde mükemmeliyet derecelerine kadar çıkarmak ve diğer birini iblisler mertebesine vardırmak ve tesadüfat-ı baideyi işe katmak hâsılı inanılmayacak ve ait olduğu memleket ahvaline tatbik kabul edemeyecek şeyleri yazmak suretiyle vücuda getiriliyor ise ona "sarf-ı hayalî" deniliyor ki vakıa maddî ve manevî bir ziyanı görülmeyip okuyanları sadece eğlendiriyor ise de hiçbir şey öğretemediği veyahut hakikatten baid evhamı talim eylediği için makbul addolunmuyor.

Biz *Hayret* nam büyük romanımızı yazdığımız zaman iptidalarında gaipten ses çıkartmak ve söz getirtmek gibi tasviratımızı sarf-ı hayale hamledenler ve bundan dolayı bizi bayağı muaheze eyleyenler görülmüş idi. Sonraları bunların adeta hokkabazlık olduklarını ve hatta ne yolda icra edildiklerini teşrihe başlayınca en hakiki bir roman *Hayret* olduğunu romandan anlayanlar dahi itiraf buyurdular. Hâlbuki *Hayret* işte en hayalî romanların birisidir. Azâ-yı vakadan hiçbirisinin aslı faslı yoktur. Bununla beraber en çok satılan romanımız *Hayret* olmuştur. Olur olmaz romanlar büyük adamlarımız tarafından okunmak şerefine nail olamadıkları halde Hayret'ten aldıkları lezzet üzerine birçok büyük adamlar muharrir-i âcizi tahriren ve şifahen taltif buyurmuşlardır.

İşte romancılık mesleğinde sebk eyleyen bu tüccarımız hesabıyla müntekide demek isteriz ki romanların hayalîsi hakikîsi millîsi ecnebisi telifi tercümesi hakkında intikadat-ı amikaya girişecek zamanımız henüz gelmemiştir. Osmanlı lisanıyla basılmış her nevi romanlarımızın miktar-ı umumiyesi yüz sekseni iki yüzü pek de tecavüz edemez. Birkaç yüz bin romana malik lisanlar erbabı bile bu kâl u

kîle bu güft ü şenîde nihayet verememişlerdir. Herkesin tabı bir nevi romandan hoşlanır. Romancı karilerinin tabayine göre eser yazar. *Hizmet* gazetesi gibi hakikaten gayret-i Osmaniyesi bulunan gazeteler ise romanların yalnız muzırlarını berâ-yı tevakki men gayretinde bulunup okuyanları hem eğlendirecek ve hem müstefit eyleyecek surette olanlarını tavsiye eder. Mucib-i istifade olmadığı hâlde zararı da melhuz olmayarak yalnız eğlence suretinde yazılanların mütercim veya muharrirlerini meyus etmeyi mürüvvet terakkiperestanesine muvafık bulmaz.

Yalnız romanlara da mahsus değil a! Fennî kitapların bile faydasız olanları pek çoktur. Pek müşkülpesent olur isek sonra erbab-ı kalemimizi ahaffa eyleriz de hiçbir şey yazmağa cesaret alamazlar.

Şimdilik sözümüz bu kadar. Bakalım intikadın mabadında daha neler görürüz.

Ahmet Midhat T.H. 2847, s. 2-3

Ahmet Midhat'ın romanları hakkında başlıksız olarak

Saadetli Ahmet Midhat Efendi Hazretleri'nin romanlarından bazılarını bir takım kimseler tiyatroya tahvil ederek yine müşarünileyhin namına oynamak için Nezaret-i Celile-i Maariften ruhsat istedikleri istihbar kılınmış ve hâlbuki ne romanların tiyatroya tahvili ve ne de doğrudan doğruya müşarünileyh tarafından tanzim edilmiş olan oyunların icrası için rızaları olmayacağı derkar bulunmuş olduğundan bu babta Nezaret-i Celile-i Maarife bir istidaname takdim ederek rızasına muhalif olan işbu hâlin mânii istirhamda bulunmuştur.

Muharrir-i müşarünileyhin tercüme yollu neşreyledikleri romanların eğerçi tiyatroya tahviline mümanaat edemeyeceği derkar ise de bunlara dahi "mütercimi Ahmet Midhat" demek hukukuna mugayir olacağı gibi cümleye malum olduğu üzere Ahmet Midhat Efendi Hazretleri tercüme eyledikleri romanları aynen tercüme etmeyip tadilen tercüme eylediğinden tiyatroya hîn-i tahvilde bu tadilatı nakilden dahi nakillerini mana hakkı vardır. Ve işin bu ciheti Nezaret-i Celile-i Maarife takdim olunan istidada tasrih kılınmıştır.

İmzasız, T.H., nr. 2940, s. 1.

3.4.Dil ile Alakalı Metinler

Alfabe sorunu hakkında başlıksız olarak

(Lahika)

Talim-i Kıraat'in ilk kısımlarının daha sadeleştirilmesi hakkında bazı taraftan olunan ihtarat-ı hayır-hâhâne üzerine bundan evvel ikinci ve bu kere de birinci kısmı mümkün mertebe sadeleştirilmiştir.

Vakıa İstanbul'a nispetle vilayette bulunan etfalin lisanca ahvali nazar-ı dikkate alındığı halde henüz öyle ibareler ve kelimeler kalmıştır ki bundan daha açık tabirata tebdili iktiza ederdi lakin müstagnî-i izah olduğu üzere bir lisanda istimal olunan tabiratın en makbul ve muteberleri payitahtlarda istimal olunan tabirlerdir. Binaenaleyh dehaz ya da sadeleştirelim derken kitabın şive-i latif ifadesini bozmağı da tecviz edemedik. Mamafih herkesi mümkün mertebe memnun etmek emeliyle bir kat daha masarıf ihtiyarıyla bu gibi tabirler için bahr-ı sahifede bulunan bazı Arabî ve Farisî kelimelerin açık Türkçe manalarıyla lazım gelen izahatına o sahifenin altında gösterilmiş ve bunların tefriki için yanlarına birer yıldız işareti konulmuştur.

Bir de *Talim-i Kıraat* birçok meziyatı mümtazesi sayesinde milel-i muhtelife mekteplerinde hatta Türkçe okunan memalik-i ecnebiyede dahi mazhar-ı rağbet olmuştur. İşte bunun için etfal-i müsellimince ve bahusus milel-i saire etfalince kolaylık olmak ve doğru okunmak üzere (Seni), (Sini), (Sünni), (Sinni)[1] gibi üç dört türlü de okunarak üç türlü de mana verilmesi muhtemel olan kelimelere hareke, şedde vaz olduğu gibi kaf-ı Arabiye ile kâf-ı Farisiye ve sağır kâf birbirlerinden tefrik olunmak üzere işaret-i mahsusa ilave olunarak kitabımız bir kat daha ıslah edilmiştir.

Talim-i Kıraat'ın evvelce tab olunan ikinci kısmına da bervech-i meşruh hareke ve şedde vaz` olunmuş ve kâflar tefrik kılınmıştır. Lügatinin dahi derdest-i tertip olunduğu bilmünasebe arz olunur.

Kitapçı Arakel, nr. 2771, s. 1.

---

[1] 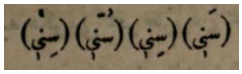 Arap alfabesinde aynı şekilde yazılıp dört farklı şekilde okunan bir kelimenin yol açtığı okuma güçlüğü ve açıklık sorunu üzerinde durulmuştur.

Lügat-ı Ebüzziya Mukaddimesi Hakkında (Bazı Mütalaat)

Bu mukaddimenin fevkelhad müdekkikâne yazılmış olduğunu evvel be evvel tasdik ederek terakkiyât-ı lisanîye hususunda kendimizin dahi Ebüzziya ile hem efkâr olduğumuzu maal-iftihar itiraf eyleriz. Lakin laf anlamamağı ayn-ı fazl ve irfan zanneden bazı zevatın işbu mukaddimeye lisan-ı itirazı uzatmaları nasıl kabil olabileceğini düşünüyoruz.

Şimdiye kadar bizde Osmanlıcaya mahsus bir kamus telifini merhum Şinasi'den başka hiçbir sahib-i gayretin düşünmemiş olduğu hakkında Ebüzziya'nın hükmü tamamıyla doğru olmayıp ebhetli devletli Ahmet Vefik Paşa Hazretleri "Lehçe-i Osmanî" namıyla epeyce mükemmel bir eser vücuda getirmişlerdir. Ama maksat Ebüzziya'yı tahtıe değil belki Şinasi merhum kendi kamusunu neşretmeyerek o yüzden duçar olacağı itirazattan dahi masun kalmış olacağı halde Lehçe-i Osmanî müellifinin duçar olmuş bulunduğu itirazatı arkadaşımıza haber vererek kendisinin de bu misalli itirazata katlanmağa hazır bulunması lüzumunu anlatmaktır. "Su" ve "göz" gibi kelimat-ı Osmaniye'nin bir kamus-ı Osmaniye derci lüzumunu bir türlü havsalalarına sığdıramayan zevat "Canım biz suyun gözün manalarını bilmiyor muyuz ki bunları lügat kitabına doldurmuşlar" diye gülünç gülünç itirazlarda bulunmuşlar idi. Bunlar Arabîden başka hiçbir yerden misal almamak gayretinde bulundukları halde Arap dahi "ma'" ve "ayn" kelimelerinin manalarını biliyor lakin yine bunları cami iki yüze karîp kamuslar vücuda getirmiş olduğunu olsun düşünmeyerek yine bu itirazda bulunmuşlar idi. Acaba şimdiye kadar tebdil-i efkâr etmemişlerdir de Ebüzziya'ya bu itirazı etmeyecekler midir? İnşallah böyledir.

Fakat Ebüzziya'ya edilecek itirazatın ehemmi bu olmayacaktır. Ebüzziya *Sıhah*, *Kamus-ı Şuûrî*, *Bürhan* gibi Arap ve Acem lügatiyenin Türkçeye tercüme edilmiş bulunmaları bunlara "bizim" nazarıyla baktıramayacağını söylüyor. Hançerli gibi Bianchi gibi Fransızcadan Türkçeye ve Türkçeden Fransızcaya olarak yapılmış olan lügatlere nasıl ki "bizim" diyemeyecek isek kamuslara ferhenglere de öylece "bizim" diyemeyeceğimizi hükmeyliyor. Ya öte tarafta Osmanlı lisanına mahsus olan mubahasatta kamus ile istişhad-ı âdet mısranesinde bulunanlar bu hükmü kabul edecekler mi? Eğer Ebüzziya'nın hükmüne razı olurlar ise onların iddia eyledikleri *Belagat-ı Osmaniye* fazlı nerede kalır? Biz hiç şüphe edemeyiz ki bu nokta üzerinde

Ebüzziya'nın duçar olacağı itirazlar evvelkiden daha şedit olacaktır. Ama bahsin sonunda elbette galebe Ebüzziya'da kalacak imiş. Bugün değil ise yarın bu yıl değil ise gelecek senelerde elbette muterizlerin hükümleri haksız bulunacak imiş. Burasını biz şimdiden teslim ederiz. Ama muterizlerine itirazlarından vazgeçmeyeceklerdir. İtikadında da sebatımız zaruridir.

Herhalde itirazın gaye-i şiddeti bu noktada dahi görülmeyecektir. Asıl en şiddetlisi Ebüzziya'nın "Arabiye (السنوز) Latin ve Acem lisanlarından birçok kelimat alınmıştır" diye dirhem, dinar, namus, İskender, Herkül, Hipokrat, Calyanus, Kayser gibi kelimatın en asıl Arabî olmadıkları hakkında verdiği hüküm üzerine irat olunacaktır. Vaktiyle bu itirazlar bizim hakkımızda dahi irat olunmuşlar idi. Kamis, kandil gibi birçok kelimatın asılları araştırılması lazım geldiğini söylediğimiz için hemen küfrümüze hükmedilmek istenilmiş idi. O adamların vucuh-ı âcizleri hasebiyle hemen başları sıkıldıkça "Siz Arapçayı tanımıyorsunuz! Kıraati tanımıyorsunuz!.." gibi cüzince tezvirata sapmalarından başka yolları olamaz. Bahusus ki Ebüzziya bu mukaddimesinde henüz tasrih etmemiş ise de ileride kamusunun neşrinde ilerledikçe mesela "İbrahim" kelimesinin İbrani elasıl olduğundan ve İbranide telaffuzları "Abraham" olup manâ-yı Arabîsi "Eburahim" olacağını ve bilkarip "İbrahim" edildiğini de söyleyecek değil mi? Bu tetkike girişildiği zaman yüzlerce binlerce lügatin aslı İbrî çıkmayacak mı? Ey buna kamus-perestan-ı fazılân nasıl sükut edecekler? Vakıa Ebüzziya "İbrî Arabîden ikdamdır. O dahi kitab-ı semaviye o dahi enbiya-yı âzam lisanıdır. Hatta asıl millet "millet-i İbrahim" olup evlad-ı İsrail İbrîleri ve evlad-ı İsmail dahi Arabîleri teşkil etmişlerdir diye serd-i hakayık ile def-i itiraza gayret eyleyecek ise de hak mukabilinde mülzem olmak o adamların kârı olmadığı için yine mülzem olmayacaklardır.

Muteriz-i âliye olacak diye zannedildiğimiz noktalardan şimdilik şu üçü kifayet eylesin. Kavien ümit eyleriz ki bu tahmin eylediğimiz itirazlar vukua gelecektir. Ama korkulacak mı? Heyhat! Bunlar ne zaman olsa vukua geleceği muhakkak olan şeylerden olup biraz hayrını bizim aleyhimizde ve ahiren virgül meselesinde görüldüğü üzere Naci'nin aleyhinde almış olduğundan Ebüzziya'da dahi son hayrını alıp verdikten sonra hakikat teali ederek bir daha sesleri çıkmaz olacak çıksa bile artık tatsız gevezelikten başka hiçbir hüküm ile telakki olunmayacaktır.

Ahmet Midhat T.H., nr. 2998, s. 6-7.

Mebahis-i İmlâ

İhvanımızdan Reşat Beyefendi refikimiz *Mürüvvet* gazetesinin hizmet-i tahririyesine intisap edeliden beri güzel güzel eserleri görülüyor. Mini mini *Mürüvvet*'in kudretini büyülttükçe büyültüyor. Hele mebahis-i imlâya dair yazdığı şeyler gayet nafi olup hayfa ki bazı münazırları münazarayı mükabereye çevirdiklerinden küçücük Mürüvvet'in kısacık sütunları asla mesele-i nafiadan ziyade muhakirane sözlerle doluyor.

Bir vakitler gazete yazmak filvaki öyle mükaberelerden müşatemelerden ibaret zannoluyor imiş. O vakitler şimdi mazinin ibad-ı mezalimesi içinde istigrakla adem-i âbad nisyana kadar uzaklanmışlardır.

El-yevm ya menfaatli söz söylemek veyahut sükut-ı edibaneyi tercih eylemek cihetlerinden başka müracaat edilecek cihet kalmamıştır.

Şu kadar bile lüzumsuz söz söylediğimize nedamet ve maksad-ı asliye mübaderetle deriz ki: İmlâsız yazı hükümde manasız söze müsavidir. Yazı denilen şey imlâsı olur ise okunur. Söz denilen şey dahi manası olursa anlaşılır.

Bizim imlamızın muhtac-ı ıslah olduğunu iddia için büyük cesaret lazımdır. Zira olmak mastarından "olur" ve ölmek mastarından "ölür" farkı derecesinde nazik şeyleri bir tarafa bırakalım. Muhatap edatı olan "nun" mudur "ng" midir? Yani (كلورسن) yahut (كلورسك) mi yazmalıdır. Bunu da tarif etmeyi bir başka tarafa bırakalım. "طاغ" ve "داغ" veyahut "طور" ve "دور" yazmak arasındaki rüchan bile tayin olunamamış bulunursa artık ıslah-ı imlâ lüzumunu inkâr âdeta gülünç olur.

İmlâyı kim veyahut kimler ıslah edebileceği bahsinde Reşat Bey biraderimiz ile fikren iştirak edemeyiz. Kendileri diyorlar ki bu ıslaha bir cemiyet-i ilmiye muktedir olabilir. Yirmi beş otuz senelik tecrübelerimiz iktizasınca cemiyet denilen şeylerin hiçbirisinden menfaat-i ciddiye görülememesine nazaran ıslah-ı imlâ meselesini dahi biz bir cemiyet-i ilmiyeden bekleyemeyiz.

Zaten mütalaa-ı acizanemize göre ıslah-ı imlâ meselesi erbab-ı tetkiki yıldırıp usandıracak meşakkatten dahi değildir. Zira işte bir müşkil tasvir olunabiliyor ise o dahi fiillerin masadarında ve isimlerin mücerredatında tayin-i imlâdan ibaret olup fiillerin tasrifinde ve isimlerin faaliyet mefuliyet izafet gibi ahval-i mahsusunda vuku

bulacak ilavat-ı lisan-ı Osmaniyede istinat ve şu iznin nedretinden naşı âdeta küllî diye hükmedebileceğimiz kavaid-i müteheyyiye tabidir.

Hem bu kavaid-ül-lisane-i sairenin hiçbirisine kıyas kabul edemeyecek derecelerde kolay ve mazbuttur.

Müşkülat-ı mutasavvere fiillerin masadırı ile isimlerin mücederatında tayin-i imlâ meselesine münhasır kalınca ve yalnız bu meseleye fikir tetkiki hasr eyleyince burada nazar-ı tetkikimiz önünde üç nokta tecelli eder. Onların birisi kelimat-ı Arabiye ve diğeri kelimat-ı Farisiye ve üçüncüsü asıl kelimat-ı Türkiyedir. Birinci ve ikinci noktalar üzerine parmak basmağa kimsenin haddi yoktur.

Zira Arabî ile Farisî yüzlerce seneden beri intitamını katiyen itmam eylemiş elsine-i akademikyadandırlar. (Bu tabir-i ecnebi bize af buyurulsun) Onların kamusları mesele-i edebiyeyi hâlâ salahiyat sahibi bir hüccet hükmünü yüzlerce seneden beri almıştırlar. Binaenaleyh hiçbir vakitte "muhallebi"(محلبی) kelimesi "malebi"(مالبی) ve hiçbir zaman "hânende"(خواننده) kelimesi "hanende"(خاننده) olamaz. Meğerki "garbal" (غربال)kelimesinin "kalbur" (قالبور) ve "dörde" (درده) kelimesinin "tortu" (طورطو) olmuş bulunması gibi iktisap eylediği Osmanlılık eski Arabiyet ve Farisiyetini mahv derecesine varmış olan kelimelere müdahale edilmek istenile!

Bu halde fiillerin masadırı ve isimlerin mücerredatı için tayin-i imlâ meselesi yalnız kelimat-ı Türkiyeye münhasır kalıp yalnız bu meseleyi hal için itab-ı efkâr edilecektir. Acaba mesele-i mezkureyi bir cemiyet-i ilmiye halledebilir mi? Cemiyet-i ilmiyenin netice-i kararı bir ihtilaf fie hükmünde kalmak âdeta muhakkaktır.

Bu meseleyi olsa olsa Osmanlı milletinin suret-i telaffuzuna müracaat ile halletmek lazım gelir ise de bunda dahi hangi kavmin telaffuzu tercih olunacağı pek güç tayin olunabilir. İstanbul'umuzun telaffuzunu tercih için şehrimizin payitaht-ı saltanat-ı seniyye olmak şerefini haiz bulunması bile medar olamaz. Zira "lakırdı"yı "yıkardı" eden ve "yirmi parelik" sözünü "yimpak" diye söyleyen bir halkın telaffuzu payitaht halkı olsa dahi kendi kendisini hükümden düşürür. Anadolu'nun "Öksürükten göğsüm ağrıyor" sözünü "Öskürükten gösküm arığı" suretinde söyleyen ahalisinin telaffuzları İstanbul telaffuzu üzerine hiç tercih olunamaz.

Rumeli'nin "Ben sana gidiyorum gidiyorum sen bana hiç gelmiyorsun" lakırdısını "Ben sana gideyrim gideyrim sen bana hiç gelmeysin" suretinde söyleyen

halk asla taklit edilemez. Ehven telaffuz Bursa taraflarında bulunuyor ise de "Kavun" demek için "Gavun" denilmesi beğenilemez.

Dikkat buyuruluyor mu? Bir cemiyet-i ilmiyenin kararı değil akvam-ı Osmaniye'nin telaffuzu bile işi müşkülatından kurtaramıyor.

Bu müşkülatı olsa olsa mütenevvi telaffuzlara vakıf olmakla beraber lisanımızın aslı olan Çağatay lisanına da vukufu şamil olan bir veyahut birkaç adam bertaraf edebilir. Çağatay "Oguz" diyormuş Anadolu "öküz" diyor. Rumeli ilk hecesi "üzüm" kelimesinde olan ü gibi okunmak üzere "üküz" diyor.

İstanbullu bu ilk heceyi telaffuz marufu ile telaffuz ederek "Öküz" diyor. Mine-l kadim dahi ikinci hece kef ile yazılagelmiş olduğundan ıslah-ı imlâ gayretini ele alan zat veyahut zatlar son imlayı kabul edince hiç kimse itiraz eyleyemez. Hatta muslih de olup da hakk-ı muterizde bulunacak olur ise o zaman muterizin itirazı asıl ıslah hükmünü alarak nafi olmaktan geri kalmaz.

İşte bizim ıslah-ı imlâ hususundaki esas itikadımız bundan ibaret olup Rodos'taki Medrese-i Süleymaniye'nin usul-i tedrisinin en mükemmeli olmak üzere neşrine başladığımız usul-ı tedris meyanında usul-i imlâ dahi mevcut olduğundan mütalaa-ı kasıranemizin tafsilat ve tatbikatı o meyanda görülecektir.

Ahmet Midhat, nr. 2987, s. 3.

3.5. Şiir Metni

İsmail Safa'nın şiiri ve şiir hakkında yorum başlıksız olarak

Edebiyat

Şiir denilen şey âşıkâne de yazılır. Ama buna "edebiyat" der iken edepsizlik katmamak nasıl mümkün olabileceğini ispat için misal arandığı zaman güç bulunur. İşte refikimiz *Mürüvvet* gazetesinin dünkü nüshasında "İsmail Safa" imzasıyla şu gazeli hem edibâne hem âşıkâne sözler için en güzel bir misal olmak üzere intihap eyledik.

Gazel

Edecektim o günü derdime âgâh seni,

Kaybettim yine derman gibi nâgâh seni!

Bu letafet ne kamerde? Ayın on dördü müdür?

Ne kadar andırıyor bak bu gece mâh seni!

Dereden, meşeccereden, mezhereden manzaralar!

Nereden sormalıyım ben seni eyvâh seni?

Kendini gösterecek sonra bize amennâ

Şimdi göstermeyecek mi bana âh seni

Sana doğru gelir işte Safa'nın âhı,

Ah bilsen ne kadar da seviyor âh seni!

İsmail Safa

İsmail Safa Beyefendi biraderimizin böyle zengin ve latif asarına gazetemizin daima cilvegâh-ı intişar olduğunu görmek isteriz.

İmzasız, T.H., nr. 3000, s. 5.

3.6. Eğitim ile Alakalı Metinler

Barika-ı Maarif

Şu varaka-ı âcizanemin münderecatı hakikaten barika-ı maarif denilmeğe seza ve heveskeran-ı maarif için mütalaası vacibü'l-ifa olduğundan ehemmiyetle telakki buyrulmasını rica ederim.

Padişah-ı Cihan-meta ve Şehinşah-ı Maarifü'l-tamma (El Gazi Abdülhamid Han-ı Sanî) Efendimiz Hazretleri'nin zaman-ı terakki-i nişan cihanbanilerinde memalik-i mahrûsanın ekseri yerlerinde olduğu misüllü İzmir gibi bir belde-i münevverede dahi vücuda gelen terakkiyat-ı ilmiye ve fenniye bihakkın vacibül şükran-ı mevaddan olmakla Ziver ayâd-ı havass olan gazeteniz ile nezzare arzına

mecbur oldum şöyle ki: Acizleri lieclil maslaha geçen hafta İzmir'e gitmiştim. Ötedenberi fikrim maarife ait noktalarda gezindiğimden tesadüf ettiğim bazı ahbap ile İzmir'in henüz küşat olunan muhtelit (Mekteb-i İdadi)sine gidip her tarafı gezdim. Milletin mucib-i iftiharı olan bu mektebin ebniyesi ve havalisi ve dershaneleri ve camii gayet vasia ve dilnişin ve rengin olup yüzden mütecaviz olan talebesi ve hocaları ve müdürü fevkalade gayur ve zeki ve müdebbir olmakla müesseselerinin muvaffakiyeti şayan-ı tebriktir. Herhangi odaya girdim ise esbab-ı tahsiliyeyi ahzar olunmuş görüp bir tarafında muallimlerinin arzu ve fikirleri talabenin terakki ve hüsn-i terbiye cihetlerini tezkiriyle meşgul idi. Hatta şakirdanın ilm-i hendeseden gördükleri nazarî davalarının zemin üzerinde ameliyat ve tatbikat cihetini dahi icra etmek ve mesail-i mühime-i hendeseyi levh-i zamir şakirdana nakş ettirmek için (mostra) ve (flama) gibi alât-ı saire siparişiyle meşgul edilir. Beş sınıf üzerine müesses olan talebesi şimdilik neharî olarak üç sınıf üzere mürettep olup pür-garamlarını ele geçirebildiğimden diğer vilayet-i şahaneye dahi bir numune belki fayda olur mütalaasıyla bervech-i âti işar eyledim.

(Birinci sene) Lisan-ı Arabî. Lisan-ı Farisî. Lisan-ı Osmanî. Lisan-ı Fransevî. Tarih-i Osmanî. Coğrafya. Hesap. Hendese. Hüsn-i Hat. Resim.

(İkinci sene) Arabî (Nahv). Farisî (Kâstân). Lisan-ı Osmanî (Usul-i imlâ ve kavaid-i Osmanî). Fransızca (Sarf). Tarih-i Umumi (Kurun-ı ulâ). Coğrafya-yı Umumî. Hesap. Hendese. Mebadi-i Tarih-i Tabii. Resim.

(Üçüncü sene) Arabî (Usul-i cedid üzere meânî). Lisan-ı Osmanî (Belagat-ı Osmanî). Fransızca (Nahv ve yazı). Tarih-i Umumi. Coğrafya (Ticari ve Zirâî ve Sınâî kısmı). Hesap (Malumat-ı ticariye ve usul defteri). Hendese ve Hendese-i mücessime ve mesahalar). Tarih-i Tabii (Ziraat ve sanayi ve ticariye tatbiki). Mebadi-i Hikmet-i Tabiye. Tabakat-ı Arz. Resim.

(Dördüncü sene) Arabî (Mantık). Lisan-ı Osmanî (Usul-i şiir ve inşa). Fransızca (Hal ve terkip kaideleriyle tercüme ameliyatı). Tarih-i Umumî. Cebr-i âdi. Hendese (Hendese-i resmiye ve fenn-i mimarî). Tarih-i Sanayi (Huruf-ı sanayinin tarh-i keşif ve suret-i ihtiraları). Hikmet-i Tabiye. Mebadi-i Kimya. Kavanin-i Mülkiye. Resim.

(Beşinci Sene) Arabî (Usul-i fıkıhtan mücamaa). Lisan-ı Osmanî (Usul-i Kitabet). Fransızca (Hal ve terkip kaideleriyle tercüme ameliyatı). Cerr-i eskal ve Kavanin-i hususiye (Ticaret ve ziraat ve sanayiye müteallik nizamat). Fenn-i Kimya. Müsellesat. İlm-i heyet fenn-i tedbir. Hıfz-ı sıhhat. Resim.

(Fen bahri dahi başkaca gösterilecektir.)

Nimet Salim (Adliyeye Mensup) T.H. nr. 2511, s. 3.

Eğitim ve Ahlak ile alakalı başlıksız olarak

Bursa Mekteb-i İdadi Müdür-i dirayet semiri Ahmet Rıza Bey'in Bursa'da neşrolunan *Fevaid* nam risale-i nefiseye liecl-il tab göndermiş olduğu mektup ile yine efendi-i mumaileyh tarafından şakirdana hitaben irad olunan teşvik âmiz bir nutkun destres olduğumuz suretleri bir vech-i zir derc ve tezbir kılınıyor.

Mekteb-i İdadi şakirdanına hitaben irad olunan makale:

Efendiler!

Sizi okutmak terbiye etmek ve şâkirdi bulunduğunuz mektebin umur-ı idaresine bakmak için Maarif Nezareti beni buraya gönderdi. Ben de bir zaman sizin gibi mektep talebesi idim. Bu talebelik âleminde tam on altı sene yaşadım. Bu müddet zarfında mektepler bana ulum ve fününun ancak fihristini ve bundan sonra nasıl çalışmak lazım geleceğini öğretebildi. (On altı yıl tahsilden sonra daha çalışmak iktiza eder mi) diyeceksiniz? Şüphe yok! İnsan ilme mehidden lahde yani iptida-yı ömürden nihayet-i ömre kadar talip olmalıdır. Eğer siz şu birkaç seneyi atlatsak da mektepten şahadetnamemizi alsak kurtulsak niyetiyle ve ebeveyninizin zoruyla mektebe devam ediyorsanız teessüf eder kıymetli ömrünüze acırım.

…

Şiir

Marifet-i fendir zekâ-yı âdemi tenvir eden

En küçük mahlûkta âlî bir cihan tasvir eden

Fazl ü insaniyete ait güzel ef’aldir

Milleti ıslah eden irfanını teksir eden

Her sabah sahrada hissiyat-ı hayvaniyeyi

Hoş sedasıdır vuhûşun kuşların tefsir eden

Hıfz-ı halka tarihe altın kalemle hak olur

Namını asar-ı gunagun ile teşhir eden

Tatlı dil âlicenaplık hal ve hatır bilmektir

Servet ve kuvvet değildir âdemi teshir eden

Câh ile mağrur olup zulmeyleyen serkeşleri

Adl-i haktır şüphesiz kahreyleyen temdir eden

Gadreden hemcinsine insan değil cellâttır

Âciz-i biçâr-ı gâni unf ile dilgir eden

Halk yanında muteber makbul namuslular

Levs-fahş ve işret-i terbiyedir tathir eden

Halktan mesul değildir ettiğim cirm ü hata

Kendi nefsimdir beni ta’yib eden tekdir eden

Ahmet Rıza (Çiftçi) : T.H. nr. 2950, s. 3.

3.7. İç Gündem ile Alakalı Metinler

Kuraklık ve yağmur hakkında başlıksız olarak

Huzur-ı Velayetpenahiye

Yirmi sekiz Mayıs sene 303 şimdiye kadar ve bugünlerde Gürün kazasına menfaatli yağmurlar yağmakta olup lehülhamd yaz ekinlerinin gelişatı yolunda olduğu meclis-i idare ifadesi ile maruzdur ferman.

Fi 28 Mayıs sene 303

Kaymakam-ı Gürün Abdulhalim

Huzur-ı Âli-i Hazret-i Velayetpenahiye

Yirmi yedi Mayıs sene 303 Mayısın altıncı gününden on sekizinci gününe kadar merkez ve mülhakatın ekseriyesine lehülhamd peyderpey yağmur yağmıştır. On dokuzuncu günden beri mülhakata yağmakta olduğu haber alınmakta olup ancak merkez ve civarına yağmamıştır. Mezruatça şiddetle ihtiyaç görünmezse de şu günlerde rahmet nüzulü umum-ı lisan ve diliyle el latifül ileyhden müsteda olduğu maruzdur.

Fi 27 Mayıs sene 303

Vekil-i Kaymakam Ömer Şevki

Huzur-ı Velayetpenahiye

Bugün saat altıdan beda ile yarım saat kadar merkez kaza ve civarına lehülhamd yağmur yağmış olduğu maruzdur ferman.

Fi 30 Mayıs sene 303

Vekil-i Kaymakam-ı Zara Ömer Şevki

Manastır'daki eşkıyalar hakkında başlıksız olarak

Manastır vilayeti dahilinde icrâ-yı şekavet eden eşkıyadan üç neferinin nusuretle derdest edildiğine dair vilayet-i mezkura valiliğinden varit olunup ledelarz manzur-ı alicenap tacidarı buyurulan telgrafnamenin suretidir:

Mabeyn-i Hümayun Baş Kitabet-i Celilesine

Debre'nin Meşahir-i rüesâ-yı eşkıyasından Ruşiddan nam şaki on dört avenesiyle Manastır kazasına tecavüz ettiği halde asakir-i zaptiye ve köylerin emniyet komisyonları maiyetlerinde bulunanan fahri zaptiyeler ile evvelki gün hal-i müsademede saye-i muvaffakiyet vaye-i hazret-i padişahîde üç nefer şakinin meyyiten derdest edildiği ve kusuru metanet-i mevkiyeden bilistifade firar etmişler ise de yollarda birçok kan eserleri görüldüğüne nazaran içlerinde mecruhları dahi bulunduğu ve bizim taraftan yalnız fahri zaptiyelerden bir nefer cüzince yaralandığı ve elyevm takibata devam olunmakta idiği maruzdur.

Manastır Valisi Rıfat, T.H. nr. 2857, s. 1.

3.8. Dış Gündem ile Alakalı Metinler

Bulgar Prensliği teklifinin reddi başlıksız olarak

Prens Valdemar'ın Bulgaristan emaretine intihabı için müşarünileyh hazretlerinin pederlerine keşide kılınan telgrafa cevab-ı red verdiği hulasan beyan ve izbar kılınmış idi.

Bu kere varit olan Avrupa gazetelerinde Prens müşarünileyhin pederleri bulunan Danimarka Kralı Hazretleri'nin cevab-ı mebhusu aynen münderiç bulunmakla bir ve cezir tercüme ediliyor:

Hanedan-ı Kraliye Sobranya Meclisinin göstermiş olduğu itimadı takdiriyle beraber ahval-i hazrede Sobranya'nın intihap vakıanı kabul için mahdumuma müsaade edemem. Binaberin tebliğ-i keyfiyet için kendisine gönderilen heyet-i mebusayı kabul etmek onun için imkânsızdır.

(IX) Cristian, T.H., nr. 2529, s. 1.

Ferdinand'a Bulgar Prensliğinin verilmesi ve Osmanlının Tepkisi başlıksız olarak

Prens Ferdinand'ın Bulgarlara göndermiş olduğu beyannamenin suret-i asliye ve resmiyesinin tercümesidir:

Bulgar kavmi müttehiden Prens intihap olunduğum cihetle vatan-ı cedideme mümkün mertebe süratle gidip vaz-ı kadem eyleyip hayatımı sevgili ahalimin saadet ve şerefine terakkiyatına hasreylemeyi vazife addediyorum.

Hakkımda ibraz eylediği itimattan ve fedakârı ve sadakatinden dolayı şeci Bulgar milletine an-samimil-kalp teşekkür ederek memleketimizi mamur ve şereftar etmek ve şan ve saadet ile meşhun bir istikbale nail olmak için sarf edeceğim gayrete milletin dahi muavin olacağına kanaat hâsıl eylediğimi beyan ederim.

Bulgaristan'ın mazhar-ı himayetle ef'al ve harekâtımızda naili avn ve inayet olmamızı Cenab-ı Hak'tan temenni ve niyaz ederiz.

Vodin

Fi- 11 Ağustos sene 1887

Ferdinand

Taraf-ı Sami-i Hazret-i Sadrazamî'den geçende Bulgar reis-i müdüranı Mösyö İstanbulof'a keşide ve tebliğ buyurulmuş olan telgrafname-i saminin bir sureti Levant Heralde gazetesinde görülmekle bir ve cezir tercüme ediliyor:

"Prens Ferdinand Bulgaristan'a muvâsalat ettiği sürede 22 Ağustos 1887 tarihiyle keşide kılınan telgrafta müşarünileyhin Bulgar meclis-i umumisi tarafından vuku bulan intihabı Berlin Muahedesine vazı-ı imza eden bütün devletlerin inzimam-ı muvafakatına mezhur olmadığı ve işbu intihap Babıâli canibinden dahi tasdik edilmemiş olduğu cihetle Prens Ferdinand'ın Bulgaristan'da ispat-ı vücut etmesi Berlin Muahedesine muhalif ve gayrimeşru idiği beyan ve izbar kılınmış idi.

Hükümet-i seniyye nazarında ahvalin yine minval-i sabık üzere olduğunu yani Prens Ferdinand'ın reis-i emarette bulunması gayrimeşru ve Berlin Muahedesine muhalif bulunduğunu bu kere dahi Bulgaristan hükümetine beyan ve ihtar eylerim."

Sadrazam Kâmil, T.H. nr. 2934, s. 1.

Wilhelm'in Ölümü üzerine başlıksız olarak

İmparator Wilhelm Hazretlerinin vuku-ı vefatı münasebeti ile Prens Bismarck ve Kont Kalnoky meyanında âtideki telgraflar teati olunmuştur.

Berlin'den fi 10 Mart tarihi ile Almanya Başvekili asaletli Prens Bismarck tarafından Avusturya hariciye nazırı asaletli Kont Kalnoky'ye keşide olunan telgrafnamenin suretidir.

“Almanya’nın İmparator’un vuku-ı vefatından dolayı duçar olduğu yeis ve teessüften naşi Avusturya’nın her tarafından taziyenameler vürut etmektedir.

Müteveffa efendinin haşmetli efendiniz ve hükümdarınıza derkâr olan muhabbetini devletin ahalisine dahi intikal eylediğini görmek bu zaman-ı felakette büyük bir teselliyettir. Vatanımın duçar olduğu matem münasebeti ile bilâteşvik ezhar olunan teveccüh nümayişleri Avusturya Almanya devletlerini yekdiğerine rapteden bu ittifakın ne derecede kavi olduğunu bir kez daha teyit eylemiştir. İştirak-i menafi ile milletlerin muhabbet ve tevcihat irsîleri en kavi muahedelerden daha sağlam olduğuna şüphe yoktur.”

Otto Von Bismarck, T.H., nr. 2941, s. 1.

SONUÇ

Tercüman-ı Hakikat yayımlandığı döneme zengin içeriği ve herkese hitap eden yapısı ile damgasını vurmuş bir gazetedir. İçeriğinde yurttan ve dünyadan çeşitli haberler, devletin icraatları gibi klasik haber konularının yanı sıra bilim, fen, teknoloji, tıp, hukuk, tarih, coğrafya, askerlikle ilgili konuları da basit bir üslupla aktarmıştır. Ancak *Tercüman-ı Hakikat*'in en güçlü olduğu alan edebiyattır. "Yazı makinesi" unvanlı Ahmet Midhat öncülüğünde roman tefrikaları, tercümeler, hikâyeler ve tiyatroya ait metinlerle zengin bir içerik sunulur. Şiir ise incelenen sayılarda fazla öne çıkmamıştır.

Tercüman-ı Hakikat çok farklı ve değerli alanlara değinmiş bir gazetedir ancak bu alanların tamamı üzerinde geniş bir şekilde durulmamıştır. Tezin amacı gereği edebiyat ve basın alanları öne çıkarılmıştır. Örneğin siyasi tarihe ait metinlerden yalnızca imzalı olanlar ele alınmıştır. Ancak edebiyat ve basın ile alakalı konularda tüm yazılar incelenmiştir.

Tercüman-ı Hakikat'te okurların edebî konular ve farklı konularda görüşlerini varakalar ile bildirmesi, Ahmet Midhat'ın ya da gazete idaresinin bu yazılara birebir cevaplar vermesi gazetenin halkla ilişkilerinde çok müspet bir mahiyettir. Varakaların çok uzak vilayetlerden dahi yazılması *Tercüman-ı Hakikat*'in geniş Osmanlı coğrafyasına dağıtılıp insanlara ulaştığını göstermektedir.

Tercüman-ı Hakikat'in incelenen 2501-3000 numaralı sayılarında şiir türü öne çıkamamıştır. Bunun temel sebebi Muallim Naci'nin ilgili sayılardan çok önce gazeteden ayrılmasıdır. Muallim Naci sonrası onun yerini tutacak bir şiir erbabının ikame edilmemesi neticesinde *Tercüman-ı Hakikat* nesirdeki zenginliğini nazımda gösterememiştir. Yayımlanan şiirlerin geneli Hicrî yılbaşını kutlayan "sal-i cedid kasideler" ile padişaha sunulan kasidelerdir.

Beşir Fuad şiirde hayal-hakikat tartışmasının son yazısı olan "Yine 'Şiir ve Hakikat' Meselesi"ni yayımlamış ve şiir üzerindeki tartışmaları devam ettirmiştir. Bu tartışma Hugo ve Voltaire üzerinden ilerleyen bir "Romantizm-Realizm" tartışmasıdır. Beşir Fuad, Voltaire'i yani Realizmi savunmaktadır. Ancak 5 Şubat

1887 günü deneysel bir intihar neticesinde hayatını kaybetmesi, bu tartışmaları şiirden ziyade felsefî boyuta çekmiştir.

Çok verimli ve çalışkan aynı zamanda da polemikçi bir yazar olan Beşir Fuad'ın ölümü *Tercüman-ı Hakikat*'in içerik ve tartışma zenginliğinde belli bir zayıflamaya neden olmuştur. Ahmet Midhat'ın haricinde çok güçlü isimlerin sürekli yazanlar arasında olmadığı bir döneme girilmiştir. Bu duruma sitem içeren okur mektuplarından sonra Ahmet Midhat'ın tekrar eski canlı günlere dönme sözü verdiğini ve bunu büyük oranda başardığını incelenen sayıların son kısmında görmek mümkündür. Hatta 2997 numaralı sayıdan sonra dört olan sayfa sayısının sekize çıkarılması daha çok tefrika alanları açılması bunu kanıtlar niteliktedir.

Roman, *Tercüman-ı Hakikat*'in en güçlü olduğu türdür. Hem telif hem de tercüme romanlara ait tefrikalar neredeyse tüm sayılarda yerini almaktadır. Roman tercümeleri genel olarak Fransızcadan yapılmaktadır. Çevrilen eserlerde de Fransız edebiyatının öne çıktığı görülmektedir. Ahmet Midhat roman konusunda çok çalışmıştır. Telif eserlerinin yanı sıra tercüme ettiği romanların tefrikaları incelenen sayılarda süreklilik göstermiştir. Tefrikası biten eserlerin cilt ve kitap olarak satışa girişleri de ilanlar kısmında duyurulmuştur.

Ahmet Midhat roman konusunda şekil mükemmelciliğini değil konu kapsamının genişlemesini esas almıştır. Batıdan okuyup faydalı ve gerekli gördüğü romanları tercüme ya da adapte eden Ahmet Midhat, henüz yeni olan roman türünde edebiyatımıza geniş bir konu havuzu oluşturmuştur. Beşir Fuad'ın intiharı sonrası kendi vücutları üzerinde deneyler yapan doktorların maceralarını anlattığı *Fennî Bir Roman yahut Amerika Doktorları* adlı romanla toplumun fen konularını işleyen roman ihtiyacını karşılamayı umar.

Ahmet Midhat roman türü üzerinde tartışmaları ve değerlendirmeleri ile de insanları aydınlatmıştır. 1887 yılında henüz genç bir yazar olan Hüseyin Rahmi'nin *Şık* adlı romanının ilk parçalarını okuyan Ahmet Midhat, Hüseyin Rahmi'deki yeteneği hemen keşfeder. Akabinde Hüseyin Rahmi, *Tercüman-ı Hakikat*'te Ahmet Midhat'ın rahle-i tedrisinden geçmiş ve büyük bir halk romancısı olmuştur.

Tercüman-ı Hakikat'te hikâye türünde Ahmet Midhat'ın kaleme aldığı *Letaif-i Rivayat* serisi öne çıkar. İncelenen sayılarda *Letaif-i Rivayat*'ın on beş ilâ on

sekizinci hikâyeleri aralığı tefrika edilmiştir. İki yabancı hikâye ise tercüme edilerek yayımlanmıştır.

Tiyatro türünde çok canlılık görülmez. Hüseyin Rahmi'nin ilk eseri olan *İstiğrak-ı Seheri* oyunu tefrika edilmiş ayrıca Shakespeare'in *Cymbeline* oyununun tercümesi yayımlanmıştır. Bunun haricinde Osmanlı Tiyatrosunun oynadığı oyunlara ait ilan bilgileri aralıklarla yayımlanmıştır. Osmanlı Tiyatrosunda oynanan bazı oyunların içerik ve üslup yönünden eleştirildiği varakalar da *Tercüman-ı Hakikat*'te kendine yer bulmuştur.

Tercüman-ı Hakikat, çok farklı konularda tartışmaların da mekânı olmuştur. Ancak bu tartışmaların yayımlandığı tek gazete değildir. *Tarik* ve *Saadet* gazeteleri ile birçok dergideki yazılara verilen cevaplardan tartışmaların devam ettirildiği görülmektedir. Bu tartışmaların bir kısmı dil ve edebiyatla alakalıdır. Dil ve alfabe ile ilgili, şiir, roman, edebî ve felsefî akımlar hakkında tartışmalar görülmektedir. Bunun haricinde yabancı doktorlar, dinî konular, eğitim ve aile kurumu ile alakalı tartışmalar da görülmektedir.

Tercüman-ı Hakikat içinde bulunduğu dönemin şartlarını iyi kavrayan Ahmet Midhat'ın başında olduğu bir ekiple I. Meşrutiyet Dönemi içerisinde usta işi bir gazetecilik faaliyeti yürütmüştür. Matbaa ve posta gibi altyapı özelliklerinde dönemine göre iyi olan *Tercüman-ı Hakikat* geniş Osmanlı coğrafyasının uzak vilayetlerine dahi ulaşarak önemli bir yayıncılık işlevi ortaya koymuştur. Çok farklı alanlarda kurduğu zengin içeriği ile halkın genel kültür seviyesini artırmayı amaçlamıştır.

Tercüman-ı Hakikat aynı zamanda bir gazetecilik ve edebiyat okulu gibi çalışmış, birçok önemli şahsiyetin yetiştiği kurum olmuştur. İncelenen sayılarda ilerde güçlü bir yazar olacak olan Hüseyin Rahmi'nin ilk çalışmaları görülmektedir. Yine Ahmet Rasim de burada yetişmiştir.

Sonuç olarak Ahmet Midhat, *Tercüman-ı Hakikat*'i toplumun gelişmesi için durmadan işleyen bir mekanizma olarak çalıştırmıştır ve *Tercüman-ı Hakikat* edebiyat, sanat, kültür ve düşünce hayatımıza büyük katkılar sunmuştur.

KAYNAKLAR

Abdulhalim Memduh (1886). "Edebiyat". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2530: 3.

Afyoncu, Erhan (2016). *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

Ahmet Midhat (1886). "Tefrikalar hakkında başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2533: 2.

Ahmet Midhat (1887a). "Yazıya İhtiyaç Kalmayacak mı?" *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2727: 3.

Ahmet Midhat (1887b). "Fransa'da 'Talak'ın Tesisi". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2729: 2.

Ahmet Midhat (1887c). "Muhabere". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2838: 1.

Ahmet Midhat (1887ç). "Romanlar ve Romancılık". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2847: 2-3.

Ahmet Midhat (1887d). "Beşir Fuad". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2849: 3.

Ahmet Midhat (1887e). "Muhabere-i Aleniye". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2858: 1.

Ahmet Midhat (1887f). "Cevap". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2828: 2.

Ahmet Midhat (1888a). "Makbule Leman Hanım'a 'Cevap'". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2909: 2.

Ahmet Midhat (1888b). "Mukabele". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2921: 2.

Ahmet Midhat (1888c). "İfade-i Muharrir". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2957: 2.

Ahmet Midhat (1888ç). "Medrese-i Süleymaniye, Rehnümâ-yı Muallimin, Birinci Defter". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2973: 3.

Ahmet Midhat (1888d). "Rehnümâ-yı Muallimin". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2974: 3.

Ahmet Midhat (1888e). "Mebahis-i İmlâ". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2987: 3.

Ahmet Midhat (1888f). "Harp mi? Sulh mu?". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2998: 4.

Ahmet Midhat (1888g). "Lügat-ı Ebüzziya". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2998: 6-7.

Ahmet Midhat (1888h). "Mısır'da Tebdil-i Nezzar". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 3000: 4.

Ahmet Midhat (1888i). "İsmail Safa hakkında başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 3000: 5.

Ahmet Rıza (1888). "Öğrencilere hitaben başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2950: 3.

Akyüz, Kenan (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Ali Galip (1887). "Aşar hakkında başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2736: 2.

Berkes, Niyazi (2012). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Beşir Fuad (1887a). "Yine 'Şiir ve Hakikat' Meselesi". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2592: 2.

Beşir Fuad (1887b). "Vola-pük Lisan-ı Umumi". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2596: 3-4.

Beşir Fuad (1887c). "Mezardan Bir Seda". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2599: 2-3.

Birinci, Necat (2007). "Ara Nesil" *Türk Edebiyatı Tarihi Cilt 3*. Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. 97-110.

Bir Muhibb-i Terakki (1887). "Vola-pük yahut Lisan-ı Umumi-i Ticari". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2589: 3.

Bismarck, Otto von (1888). "Mektup". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2941.

Bora, Tanıl (2017). *Cereyanlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozpolat, Sedef (2013). *Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (2001-2500. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.

Cevizci, Ahmet (2005). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Coşkun, Kemal (2006). *Ahmet Mithat Efendi'nin Eserlerinde Dini ve Toplumsal Temalar(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Cristian IX. (1886). “Mektup”. *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2529.

Çetinsaya Gökhan ve Buzpınar Şit Tufan (2005). “Midhat Paşa”. *TDVİA cilt 30.* İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. 7-11.

Demirci, Neşe (2012). *Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (1-1500. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).* Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.

Durgun, H. Harika (2008). *Ahmet Midhat Efendi’nin Edebiyat Teorisi, Tarihi ve Eleştirisine Dair Görüşleri Üzerinde Bir İnceleme(Basılmamış Doktora Tezi).* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Enginün, İnci (2009). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (1839-1923).* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Ferdinand (1887). “Mektup”. *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2757: 1.

Gazi Ahmed Muhtar Paşa (1993). *Takvîmü’s-Sinîn.* Ankara: Genelkurmay Basımevi.

Georgeon, François (2012). *Sultan Abdülhamid*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Gürpınar, Hüseyin Rahmi (1886). “Cevabım”, *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2520: 3.

Heybeti (1887). “ ‘Letaif Sergisi’ için teşekkür başlıksız olarak. *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2689: 3.

İnuğur, Nuri (2005). *Basın ve Yayın Tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.

İskit, Server (1943). *Türkiye’de Matbuat İdareleri ve Politikaları*. Ankara: Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü Yayınları.

Kâmil (1888). “Prens Ferdinand hakkında başlıksız olarak. *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2934: 1.

Kaplan, Mehmet (2005). *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser.* İstanbul: Dergah Yayınları

Karpat, Kemal (2013). *İslâm’ın Siyasallaşması*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Köseoğlu, Hatice (2014). *Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (3001-3500. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Lewis, Bernard (2014). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Musa Kâzım (1888). " 'Bir Muhibb-i Maarif'e eleştiri başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2910: 3.

Okay, Orhan (1975). *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmet Midhat Efendi*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Okay, Orhan (2008). *Beşir Fuad İlk Türk Pozitivist ve Natüralisti*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Okay, Orhan (2010). *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Ömer Şevki (1887). "Kuraklık hakkında başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2713: 3.

Rıfat (1887). "Eşkıya hakkında başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2857: 1.

Şapolyo, Enver Behnan (1976). *Türk Gazeteciliği Tarihi*. Ankara: Güven Matbaası.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (2003). *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.

Taşra Memurin-i Adliyesinden Biri (1886). "Etibba-yı Ecnebiyye". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2507: 2-3.

Topuz, Hıfzı (2014). *II. Mahmut"tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ülken, Hilmi Ziya (2014). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yalçın, Alemdar (2002). *II. Meşrutiyette Tiyatro Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yalçın, Murat (Ed.) (2010). *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi I-II*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yüksel, Süheyla (1999)." İki Edip Altı Mektup". *Türklük Bilim Araştırmaları*. 8: 285-297.

İmzasız (1887). "Ahmet Midhat'a hitaben başlıksız olarak". *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2822: 2.

İmzasız (1888a). “Ahmet Midhat’ın romanları hakkında başlıksız olarak”. *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2940: 1.

İmzasız (1888b). “Tahdis-i Nimet”. *Tercüman-ı Hakikat.* nr. 2982: 1.

EKLER

Ek-1. *Tercüman-ı Hakikat*'ın klişesi. 2501-2996 numaralı sayılarda üstteki, 2997-3000 numaralı sayılarda alttaki klişe kullanılmıştır.

T.H., nr. 2600 klişesi

T.H., nr. 2999 klişesi

Ek-2. *Tercüman-ı Hakikat*'in birinci sayfası.

ترجمان حقیقت

Ek-3. ***Tercüman-ı Hakikat*****'in dördüncü ve son sayfası. Bu sayfa ilan ve reklamlara ayrılmaktadır.**

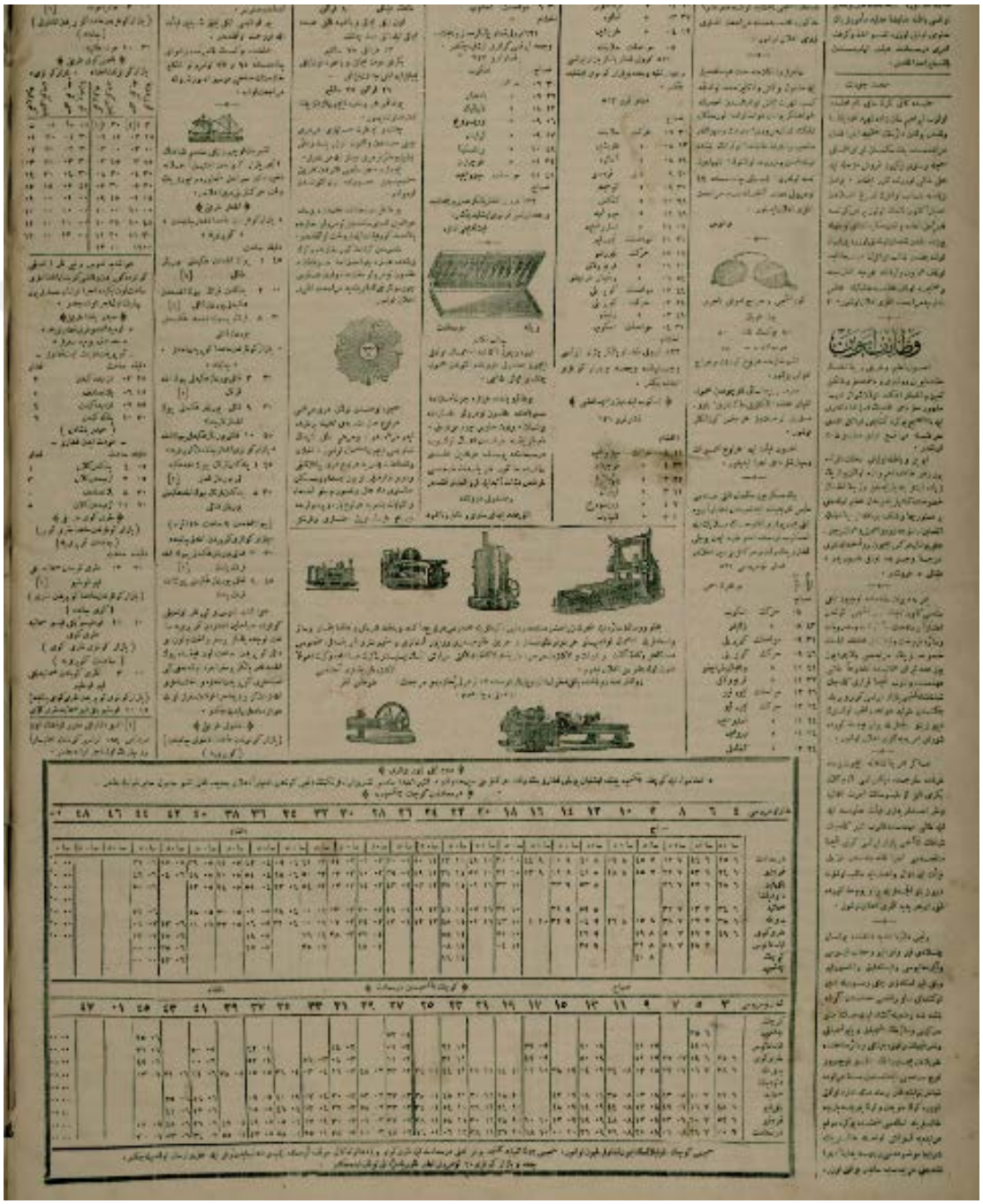

Ek-4. ***Tercüman-ı Hakikat*****'in 2781 numaralı sayısında yayımlanan "Sultan Hamid Han" akrostişli şiir.**

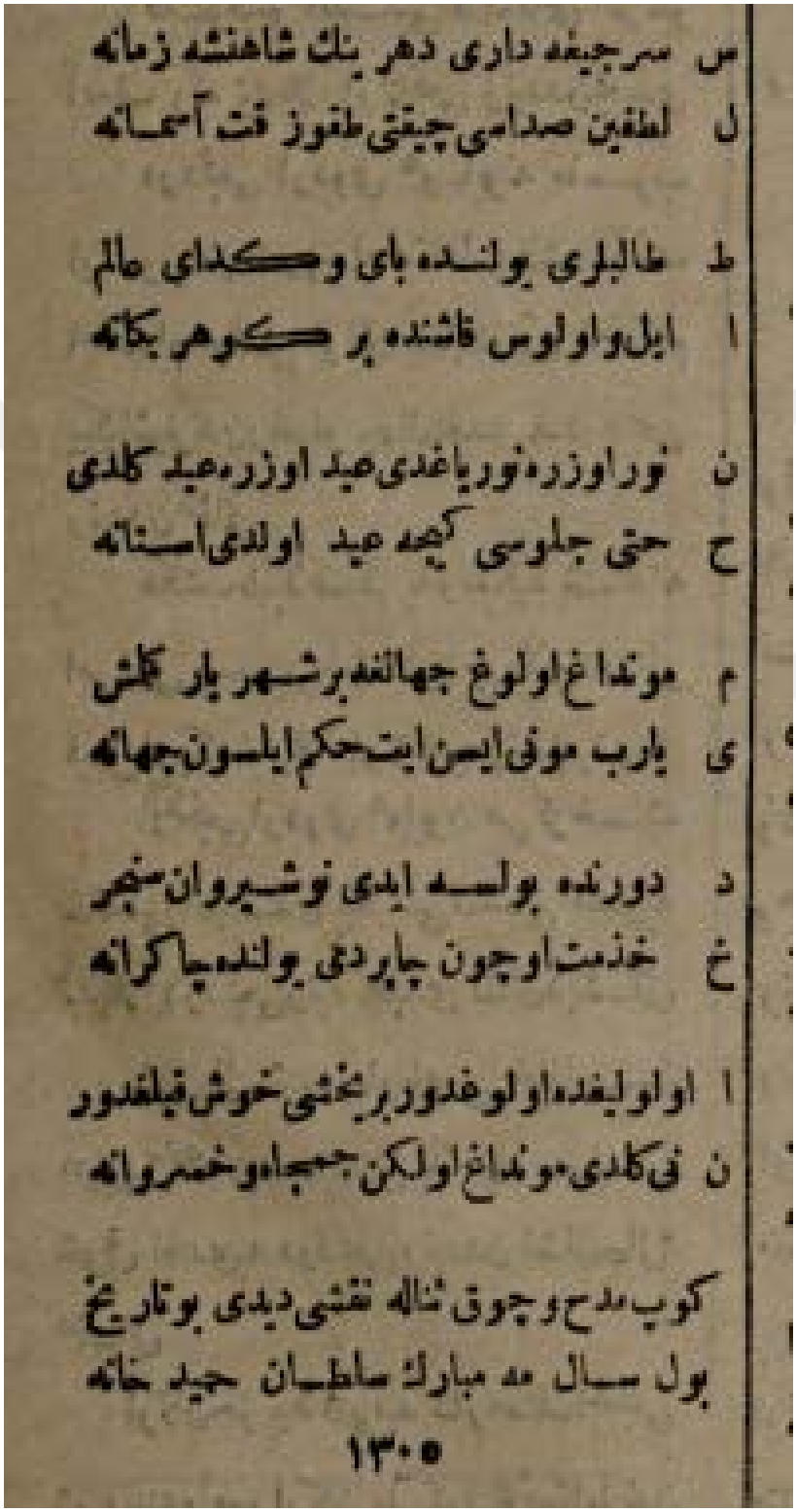

س سر جیغه داری دهر بك شاهنشه زمانه
ل لطفین صدامی چیقتی طغوز قت آسمانه

ط طالبلری بولنده بای وگدای عالم
ا ایل واولوس قاشنده پر گوهر یگانه

ن نوراوزره نوریاغدی عید اوزره عید گلدی
ح حتی جلوسی گیجه عید اولدی استانه

م موندا غ اولوغ جهانغه برشهر یار گلش
ی یارب مونی ایمن ایت حکم ایلسون جهانه

د دورنده بولسه ایدی نوشیروان مخبر
خ خدمت اوچون چاپاردی بولنده چاکرانه

ا اولولیغده اولوغدور بر بختی خوش قیلغدور
ن نی گلدی موندا غ اولکن جمجاه وخسروانه

کوب مدح وچوق ثناله نقشی دیدی بوتاریخ
بول سال مه مبارك سلطان حمید خانه

۱۳۰۰

Ek-5. "Muharrerat-ı Telgrafiye" sütununda Ajans Havas kaynaklı Avrupa'dan haberler.

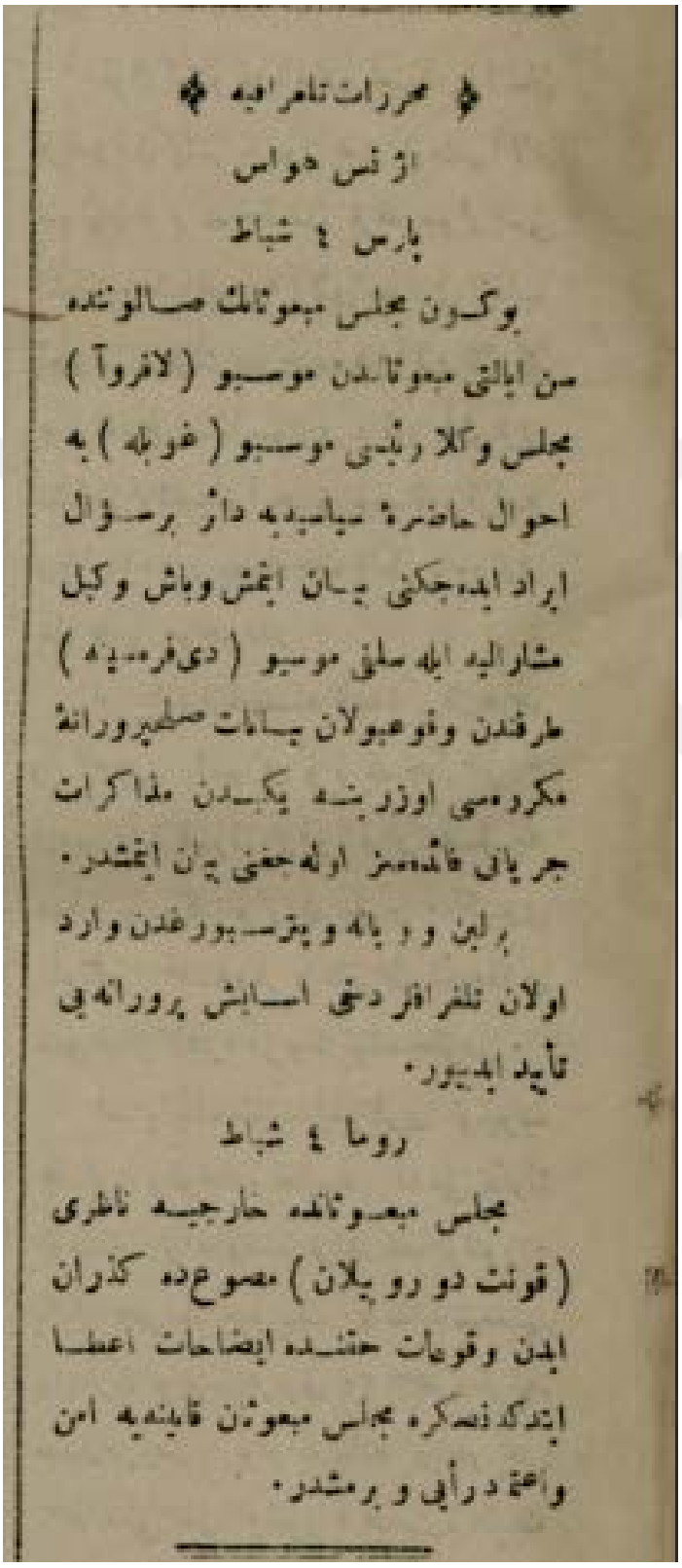

محررات تلغرافیه

اژانس هواس

پاریس ٤ شباط

یوکسون مجلس مبعوثانك صالونده
من ایالتی مبعوثاندن موسیو (لافروآ)
مجلس وکلا رئیسی موسیو (غوبله) به
احوال حاضرهٔ سیاسیه دائر سؤال
ایراد ایدهجکنی بیان ایتمش وباش وکیل
مشارالیه ایله ملفی موسیو (دی فره ـ یه)
طرفندن وقوعبولان بیانات صلحپرورانهٔ
مکرومسی اوزرینه یکدیگرندن مذاکرات
جریانی فائدهسز اولهجغنی بیان ایتمشدر.
برلین و وپاله و پترسبورغدن وارد
اولان تلغرافلر دخی اسایش پرورانه یی
تأیید ایدیور.

روما ٤ شباط

مجلس مبعوثانده خارجیه ناظری
(قونت دو روویلان) مصوع ده کذران
ایدن وقوعات حقنده ایضاحات اعطا
ایدرکن عسکره مجلس مبعوثان قابینه یه امن
واعتماد رأیی ویرمشدر.

Ek-6. Beşir Fuad'ın ölüm haberini veren "Teessüf" başlıklı metin.

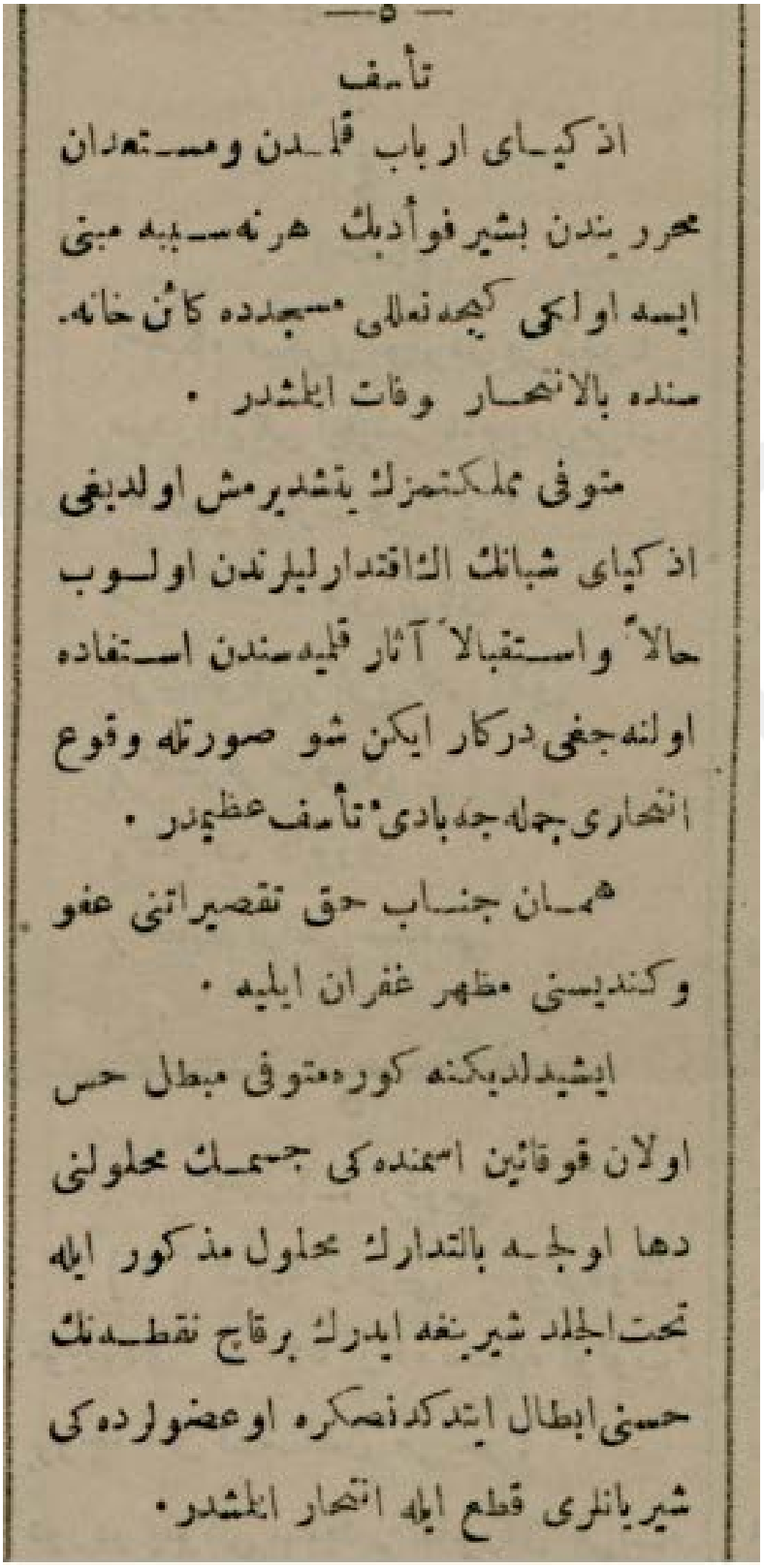

تأسف

اذکیای ارباب قلمدن ومستعدان محرریندن بشیر فوأدبك هرنه سببه مبنی ایسه اوانکی کیجه نعلی مسجدده کائن خانه سنده بالانتحار وفات ایلشدر .

متوفی مملکتمزك یتشدیرمش اولدیغی اذکیای شبانك الکافتدارلیلرندن اولوب حالاً واستقبالاً آثار قلمیه سندن استفاده اولنه جغی درکار ایکن شو صورتله وقوع انتحاری جله جه بادی تأسف عظیمدر .

همان جناب حق تقصیراتنی عفو وکندیسنی مظهر غفران ایلیه .

ایشیدلدیکنه کوره متوفی مبطل حس اولان قوقائین اسمنده کی جسمك محلولنی دها اوجله بالتدارك محلول مذکور ایله تحت الجلد شیرینغه ایدرك برقاچ نقطه نك حسنی ابطال ایتدکدنصکره اوعضولرده کی شریانلری قطع ایله انتحار ایلشدر .

Ek-7. Rumeli Demiryolları zaman cetveli.

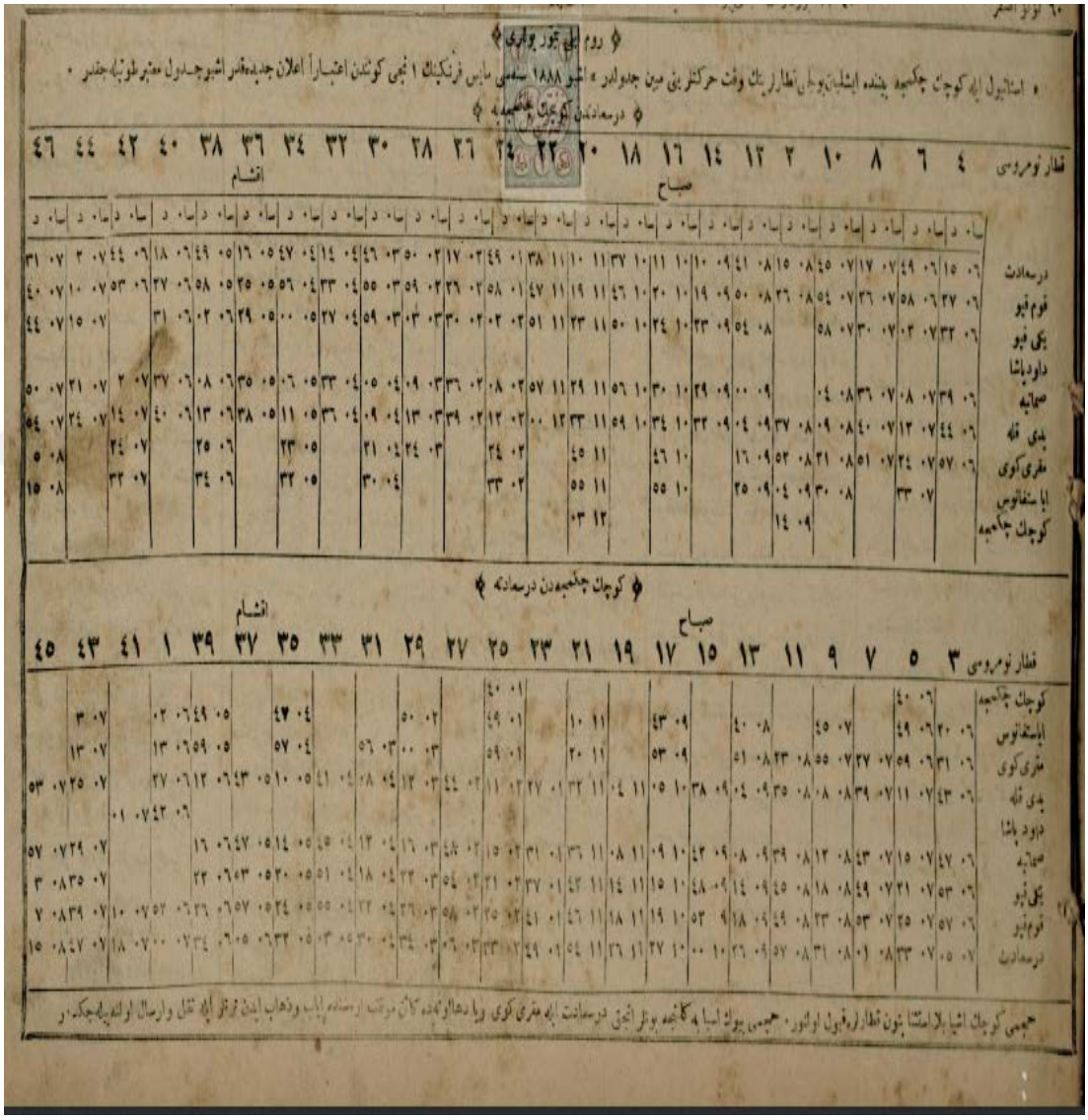

Ek-8. *Kamere Âşık* romanı tefrika sütunları.

قره عاشق

موافق

بول ده فوق

محرری

احمد مدحت

مدت لسوی کولوسه بورك قاسیلی کوچك اوغلیه قویدقدن صکره ثیوبی آچمدیکی ایچون به کیمون دخی بیچاره ایزهور اولدی .

خبر و یرمدکه ایزهور قسم مالیسی کوکوردکدن صکره کندیسنك پارچه ایدیجکی تحقیقاته باشلادی . اك اول موسیو دمنت لوسیدن باشلادی اوزره ورایه کلمشدی .

بداً علیه بیچاره جوجق اوقدر پریشان رحال ایدی ایچون به کیمدی که کندیسی هرکیم کورسه آچیجق درکار اولدیغی حالده مون و بللار خائی دل ثالثیلك تفصیل بر مجموریت اوزره کلمیکی کشف ایلدیکندن ایچندن سو پتیور ایدی .

دل ثالثیه ایچون کلمیکی صورمغه یروم قلمدی . ایزهور اکرچه مادام فرمونك باشنه کلان بلای درحال وکلای سوز وکدار ایله اکلاتمغه باشلادیغی و بلا کندیسی ایچون بلکه فلهماندن بیوك صمایه جکی دخی مأیوسیت یاشتلامیه اکلاتیور ایدی .

امدیلك تفصیل قایلوب کوتورلمش اولدیغی حکایه ایلدکدن صکره موسیو دیر یرمك شاهمنده هرزمانکی احساله ضمیمه یکی یرمال اولوب اولدیغی یعنی امدیلك او طرفده یر داده دوشورلمش تصور ایدیلوب ایدیه جکی صوردیکه مدت لومیدك دخی صبق صبق یوحاته یه دوامق یادیکی جهتله حرفدن یوطوغری خیر الجکی امید ایلیور ایدی .

واقعا مون و بللار خبرك اك طوغری یعنی ویرمکدن چکندی . موسیو دیر یرمك شاهمنده هرزمانکی سالمدن ماعدا هیچ یرحال فوق العاده اولدیغی و اورادن مادموزال امدلین اولسی لازم کلدیکی یرفضله قریوقسدیغی خبردروب کویا مادام قرمونه پك زیاده آچیورمش کبی زیرا امر ایدرمده منزی صوروکه بورك چیقاورز .

مون و بللار جلدیرمش و یاخود سرخوش اولمش کبی رحالده شاپقه سی باغدلایارق و « آه ! یوهه » محفراتدن صکره اك بیوك لذت انتظاره قالدی . « ، دیورك چیقدی کیندی .

« ایکنجی باب »

« کیمه سیاحتی »

آلتور ایله صوصیساری یرعه یمك اوکنده ومادموزال امدلین ثروتی دخی اوعه یمك ایچنده اولدیغی اقتصادنامکره پارس یولی طوتمش اولدقلری حالده زمك ایلشدیلك .

واقعا مون و بللار بوکره پارسه کیدیلدیکی یی و بالکس غایت اوزاق یرده کیدیلدیکی ایراد یی دخی نائب اغتیابی نصیحت ایلش ایدیسنده المنور ایله صوصیسیار جیرفده پول باره اولدیغی پارسنده براز وقت کیرمکی یمك چوقدیغی خبلی ایچکده اولدقدن و دفعه قوجه المنور کندی اتنده یرده کیمچ قز کورمیجه ارتق پارسنده دوشه جکی هرهمکه اوکسندهکی چای لابتغلع اورمغه و « موسیو ! موسیو ! کوروبه رك اقتده پارسه اولوب اولمه . یعنی صوردی . ایزهور اکرچه مادام قرمون پارسه کلش ایدیسنده بر بشه دوست ایله قور یه یه کیدیلدکدن صکره موسیو تحقیقاته دوام ایدیجکلری کی کندیسی دخی پارسده تحقیقات کیرشه جك ایسه ده معاونت ایچون الی بیوك امید کاهی کنه . یسنده اولدیغی یاتیه شوبه یه رفاقت اوزره بشه اکدن هرنه معاونت کلورسه ایعاسی ممکت لومیدن رجا ایلدی .

مون و بللار ایچون یو یه بر ریجه موافقت جوابی و یرمکله قدر استعجال اولمه جق و مصلحت ایچون دائما جریان احوالدن خبردار اولمق لازم کلدیجی یسایله ایزهور دخی هرنه خبر الورسه کندیسنه تبلیغ ایلیه جکی وعد ایلدی .

یو حالده بچاره ایزهور بر معاون دها یولش اولدیغی ایچون سو یتدك چیقدیغی ایسه ده اصل مقاوی مون و بللار یولش اولدیغدن او دها زیاده سو یتدك قیون آچوب قابلی چیقاردی . صوردیکه :

— ایشتیکزی ؟

— هیسی ایشتدم . یو ناحق حریف ایمش یو ایزهور ؟

— خیر سوییکم ! او احق دکل ! یك ایی یورکلی برچوجقدر . یزم ترکیاکز غایت یوکسه اولدیغی ایچون ایشته دشمنلرمز دخی بزی دوستت و معاون صانیلدیلر .

— لکن فقه مانس تکرار فوره یه عودت ایتش . او حالده کی کندی حقندکی ترکیات یراز دها کوچلشه جك دیکدر . چونکه پارسه سویله جنم آدمی فوره یه لده یوقدر .

— بالعکس ! اوراده قارکیل تامنده برحریف وار درکه پارسه یه امثالی یوقدر . اکر بو درجه دایشکار اولمیدی .

سوز یراز اوزاندیغدن قوجه سنن اول خانه سنه دوکان یاپمه جی یوزدن یشنه اوچنجی زمان موسیو و یرمکله سالونی حاضر حاضر طوالیرمش اولان قادن ارکك مشتریان صافیر بك کافسی یو زنکین قادینك نصل یرغی اولدیغی کورمك مرامیله کوزلریی انکلیز قاریسی اولدیغدن موسیو و یرمیه توصیه اولمش . یك زنکین دیسور . قطکچی یاور فصل اوزون دیشلی کوار صورتلی انکلیزدر . او یه دکل ؟ ایشته یو اقدام الی احراز ایدیجکز انکلیزکز؟ واقعا براز بیان صیتنه بی الیه وقت کیچدی جك ایسه کده .....

— البته کودم .

— هم دیز قرارمن وجهله فرم الویشه زوی درجه سنده اخوار یاشتلاته کومش بیورمکز .

— آنی قریه دیدکن و یرمدیکی ده ایکنجی زیاده شاپقه سی پرمشی اولدیغی حالده .....

— مدامن ! فقط دفع شیات ایچون یو پك لازمدر .

. . . . . .

ریر یرمك اوشافی « لدی وطور اده دیه ایکنجی مادامکه پارسه یه امثالی یوقدر دیه ایکنجی مادامکه وودویی خیرو یدیکی زمان موسیو و یرمك سالونی حاضر حاضر طوالیرمش اولان قادن ارکك مشتریان صافیر بك کافسی یو زنکین قادینك نصل یرغی اولدیغی کورمك مرامیله کوزلریی

ارتق اکلاطیه جق یرغی قالدیمی ؟

دیمك اولیورك ایتالیاده والمحروی مون . و بللرك اللمدن قوپوب قاچمیش اولان انکلیز لوره وطور بالاخره قادینی زوج دینی بشدر . بچاره آدمجکز چوق باشلامیدن ی وقت دخی ایلدیکندن والمحری هم طول وعرضه لسوردك مالکه یکاه وارث قالش ایدی . قوجه سنك یاسق حالا طوقلغه اولدیغی جهتله ماده سیاهر کیمدك اومیدده باشنده چوجه لرله یرنسه متعلق دخی هیچ یر شی یوق ایمیدیکه یو سماده فیاضانه حمله جمالیه جسمانی مفتون ایدمك حالده ایدی .

مأیدی وار

« قره عاشق »

موافق

بول ده فوق

محرری

احمد مدحت

مون و بللار کویاو المحری ویرجاهه رمق ایچون دیور ایدی که :

— مادام دوشونمکز برکره نه یاپیور . مکر ؟ اوشاقرکره قارشو کندیکزی دخی رذیل ایمه جکسکز .

پرقاچ مذهله مکره یرجوق اوشاغی خدمتچی آشجیسی قیوسی عربه سی فلان صالونه طولدیلر . والمحری ویتورك جواه منه مونیو بللاری کومش درلدیدی که :

— شوآدمه باقکز . هرده فکسلی باقمکزه هائی قیافته کیرمش اولسه طاپه مکز . یوآدم ایچون بم حاکم کلیاً صاودور . هرکیم صبیتی و رووپه ی وراپه کیرمجك اولورسه درحال طرد اولمجدر .

بعده مونیو بللره « عیالمی اداره ایدمز ! شمدی کندیلکدن چیقوپ کیدیکز . »

Ek-9. ***Küçük Kamus-ı Fransevi*** **(Fransızca-Türkçe) sözlük reklamı.**

کوچك
قاموس فرانسوی

PETIT DICTIONNAIRE
FRANÇAIS-TURC

... مهران مطبعه‌سی جنابلرنه مهران افندیلرك طبع ونشر ایتش اولدقلری ... ترکجه‌دن فرانسزجه‌یه ودیکری ترکجه‌دن فرانسزجه‌یه ایکی مکمل «قاموس فرانسوی»لرك فرانسز ... یلرنه واوکرنمکده بولنانلره نه درجه‌لرده سهولت بخش اولدیغنی نه قدر خدمتلری کورمش اولدیغی ارباب حقدنده معلوم ومسلمدر .

موی‌الیها بو خدمتلریی دها ایلریه وارمق‌مقصد غیرت وهمت ایدوب فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه اولان قاموس فرانسویلرینك بو دفعه یر کوچك ومختصریی دخی نشره موفق اولمشدر . معلومدرکه لغات کتابلرینك چوق دفعه جده طاشلمسنه وشاکردان طرفندن کتابلر چاطلمسنه کرک لسه لزوم واحتیاج کورلدیکی کبی یر طرفدن دخی سایهٔ شاهانه‌ده یوکسن فرانسز لسانی مکاتب رشدیه وارتجیه قدر جمله عموم مکتبلرده تدریس اولنمقده وبو درسه دوام ایدن شاکردانك هر یری لغات کتابنه محتاج اولمقده ایکن بیوك قاموس فرانسویلرینك کرك حجمی وکرك ثمنی بو ایکی نوع تسهیلاتی جامع دکلیدی .

ایشته بو لزوم احتیاجه مبنی موی‌الیها «کوچك قاموس فرانسوی»یی نشر ایدوب حقیقةً جمله‌جه بیوك بر سهولت کتیرمشدر .

کوچك قاموس فرانسوی مختصر ایسه‌ده حجمنك کوچکلکی موجب اولان شی باشلیجه حروفات کوچکلکی اولوب یرقسمه مشتمل اولدیغی لغات اوتوز بیکه قریب ومبادی علوم وفنون ومصنایعك باشلیجه اصطلاحاتی وهر لغتك باشلیجه معانیلری ترکجه‌دن مذکوریی جامع اولوب پك مکملدر .

بو آثار قیمتی امثالی مطبوعه دن درجه‌جه اهونکر . اوچ ماه ظرفنده عادی کاغدلیسی متوا جلدی اولارق ۹۵ ویر جلدلیسی ۲۰ واعلی کاغدلیسی صورت تنسیقده مجلد اولارق ۳۰ غروشه صاتلدیغی وعدت معینه‌نك انقضاسنده فیاتی تزید اولنه‌جغی اخطار اولنور .

ترکجه‌دن فرانسزجه‌یه اولان بیوك «قاموس فرانسوی»نك دخی جالب سهولت اولمق اوزره فیاتی تهوین اولنوب ٦٥ غروشه ایندیرلمشدر .

موقع وعمل فروختی مهران مطبعه وکتبخانه‌سی
باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥ و ٧

١ کانون ثانی سنه ٣٠٢

Ek-10. ***Tercüman- Hakikat*'te yayımlanan ürün reklamlarından bazılarıdır.**

Ek-11. *Şık* romanı tefrikası.

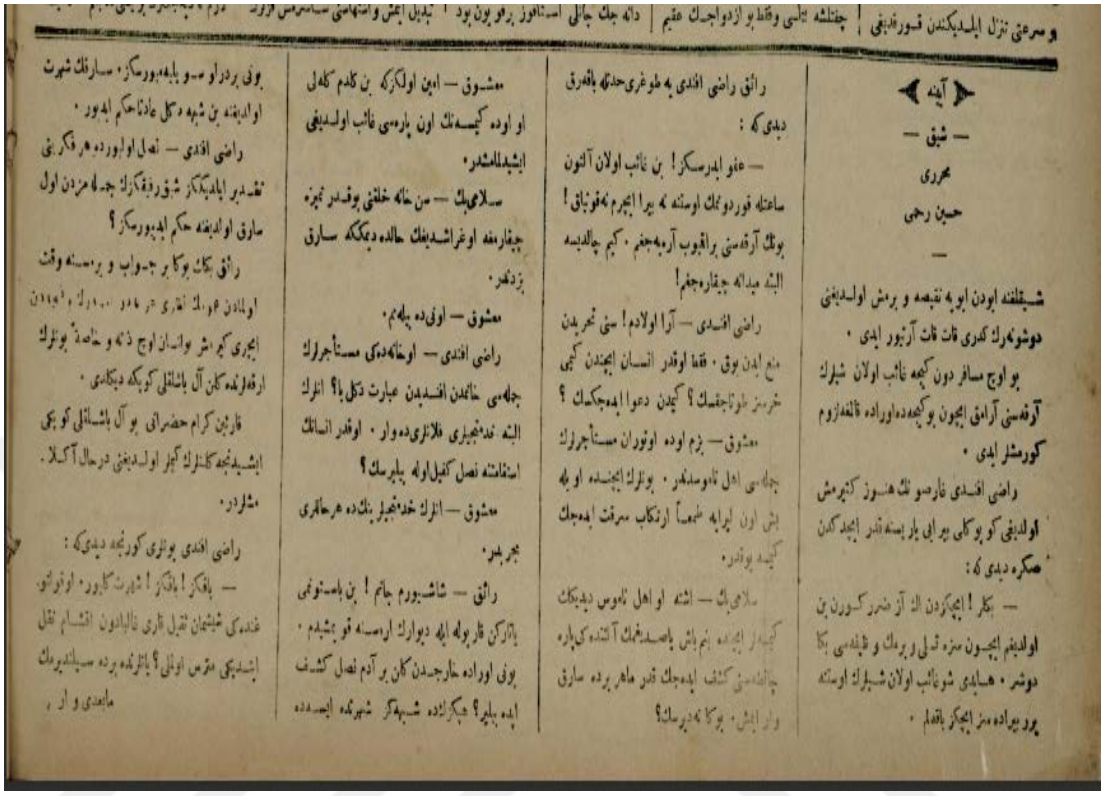

و سرعتی تنزل ایلدیکندن قورقدیغی | چقتلشه یلسی وقطع ازدواجك عقیم | دائه جك جالی استانبول برقویون بود

﴿ آینه ﴾

— شیق —

محرری

حسین رحمی

—

شیقلقده ابودن ابوبه نقیصه و برمش اولدیغی دوشونه‌رك کدری قات قات آرتیور ایدی .

بو اوج مسافر دون کیجه غائب اولان شیلرك آرقه‌سنی آرادقی ایچون بوکیجه‌ده اوراده قالمغه‌لزوم کورمشلر ایدی .

راضی افندی فارصو لق هنوز کتیرمش اولدیغی کو بوکلی بیرایی بارچه‌سنه قدر ایچدکدن صکره دیدی که :

— بکلر ! ایچکزدن الله آز ضرر کورن بن اولدیغم ایچون سزه قبلی ربرمك و غیلغه‌سی بکا دوشر . هیلدی شو غائب اولان شیلرك اوسته پرو بیراده سز ایچکز باقلم .

رائق راضی افندی یه طوغری حدتله باقه‌رق دیدی که :

— عفو ایدرسکز ! بن غائب اولان آلتون ساعتله فوردونك اوسنده که بیرا ایچرم به‌قوناق ! بونك آرقه‌سنی براقیوب آره‌یه‌جغم . کیم چالدیسه البته میدانه چیقاره‌جغم !

راضی افندی — آرا اولادم ! سنی تحریدن منع ایدن بوق . فقط اوقدر انسان ایچمدن کیمی خرسز طوتاجقسك ؟ کیمدن دعوا ایده‌جکسك ؟

معشوق — بزم اوده اوتوران مستأجرلرك جمله‌سی اهل ناموسدهر . بونلرك ایچنده او یه باش اون لیرایه طمعاً ارتکاب سرقت ایده‌جك کیمسه یوقدر .

سلامی بك — البته او اهل ناموس دیدیکك کیمسه‌لر ایچنده بم باش یاصدیغمك آلتنده کی پاره چالنه‌سنی کشف ایده‌جك قدر ماهر پرده سازق وار ایش . بوکا نه دیرسك ؟

معشوق — ایمدی اولکزکه بن کلدم کله‌لی او اوده کیمسه‌نك اون پاره‌سی غائب اولدیغی ایشیدلمشدر .

سلامی بك — من خانه خلقی یوقدر تحیره جیقارمغه اوغراشدیغك حالده دیکه سازق یزدکدر .

معشوق — اولی ده یله‌یم .

راضی افندی — اوخانه‌ده‌کی مستأجرلرك جمله‌سی خائدن افندیدن عبارت دکل یا ؟ انلرك البته غدمتچیلری فلانلری ده‌وار . اوقدر انسانك استفاده‌سز فصل کتیل اوله پایرسك ؟

معشوق — انلرك خدمتچیلرینك ده هرحالده بحریلری .

رائق — شاشیروم جانم ! بن یاسدوغم یاتاركن قاپوله ایله دیوارك ارصه‌سنه قونمشیدم . بونی اوراده خارجدن کلن بر آدم فصل کشف ایده بیلیر ؟ فکرلرده شبهه‌کز شبهه‌ده ایسه‌ده بونی بردر او سو یاپه‌بورسکز . سارقك شهرت اولدیغنه بن شبهه دکل عادتاً حکم ایدیورسکز .

راضی افندی — فصل اولورده هرفکرینی تقدیر ایلدیککز شوقدقکزك جمله‌سنه مزدن اول سارق اولدیغنه حکم ایدیورسکز ؟

رائق بکك بوکا بر جواب و برمسنه وقت اولمادن اوطه‌لك قاپوسی هر حاده [illegible] ایچری کیرمش اولسه‌لر ذکاء و خاصة بونلرك ارقه‌لرنده کلن آل باشلقلی کوبکه دیکلمسی .

قارئین کرام حضراتی بو آل باشلقلی کوبکی ایشیدنجه کلنلرك کیملر اولدیغنی درحال آکلاه‌جقلر . مشلا در .

راضی افندی یوزلری کورنجه دیدی که :

— بافکز ! بافکز ! شهرت کلیور . اوتوتو غده‌کی شیلرینی نقل قاری غایلادون اقسام نقل ایتدیکی مؤمس اولمق ؟ یاتاغنده برده سیلندیرمك مانعدی و ار .

Ek-12. Çeşitli konularda okurlara hatırlatmalar yapan "İhtar-ı Mahsus" sütunları.

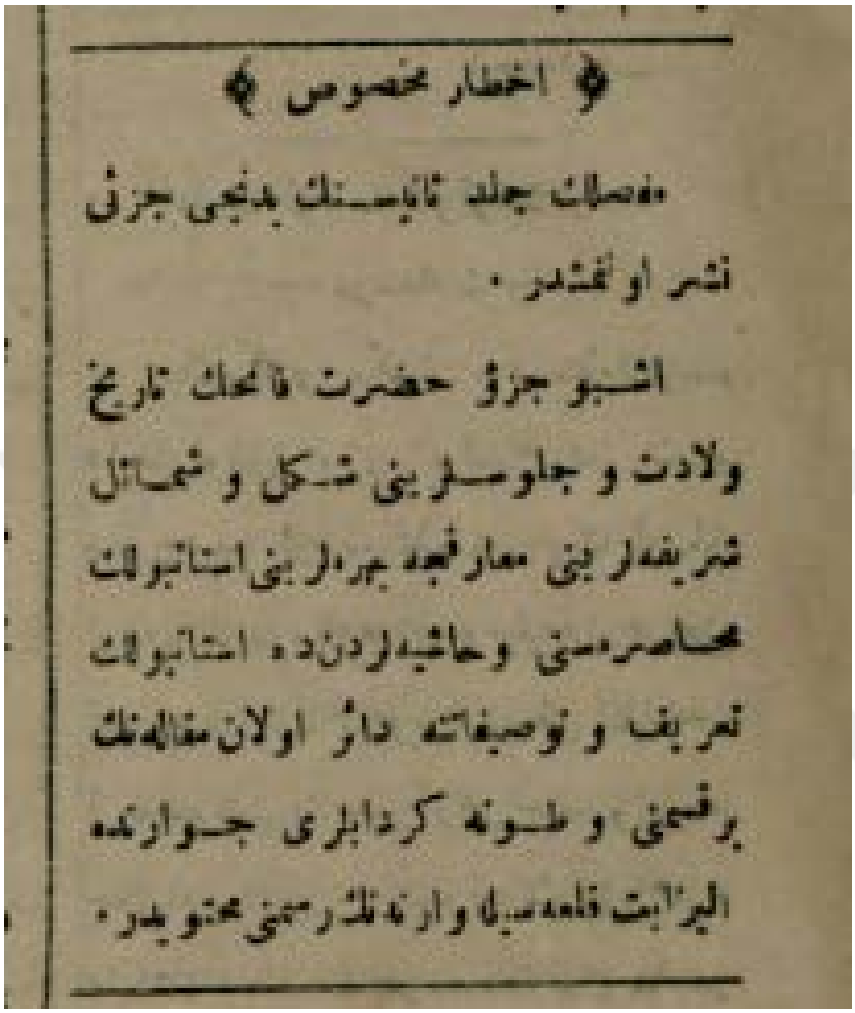

اخطار مخصوص

مفصلك جلد ثانيسنك يدنجي جزئ
نشر اولنمشدر .

اشبو جزؤ حضرت فاتحك تاريخ
ولادت و جلوسلرينى شكل و شمائل
شريفهلرينى معارفجه جهرلرينى استانبولك
محاصرهسنى وحاشيهلردن ده استانبولك
تعريف و توصيفاته دائر اولان مقالهنك
برقسمنى و طوپه كردابلرى جوارنده
اليزابت قلعهسيله وارنهلك رسمنى محتويدر .

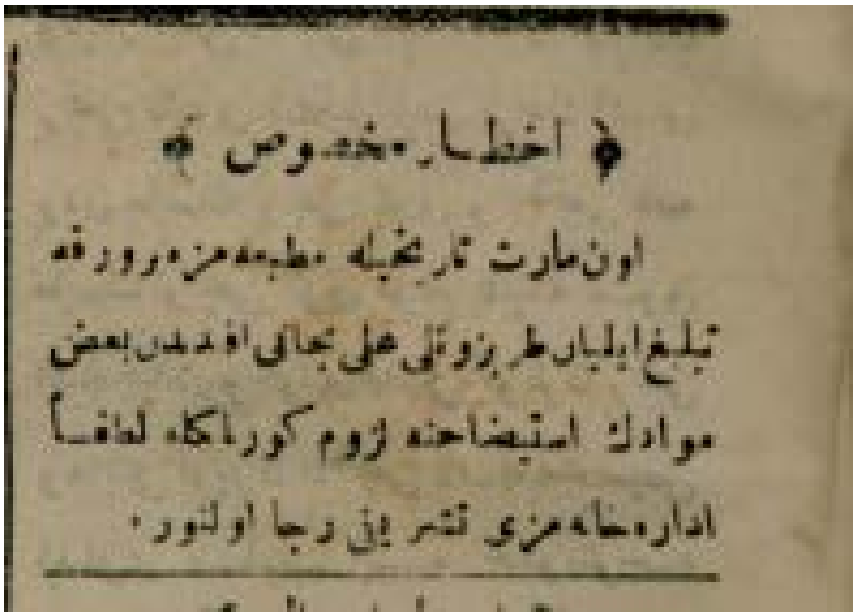

اخطار مخصوص

اون مارت تاريخيله مطبعهمزه رورقه
تبليغ ايليان طريقتلى على بحالى افندينك بعض
موادك استيضاحنه لزوم كورلمكله لغايه
اداره خانه مزى تنزيل رجا اولنور .

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : **İsmail Göktuğ YAYMAN**

Uyruğu : **T.C.**

Doğum Tarihi ve Yeri : **11/06/1987 Sivas**

e-posta : **igyayman@hotmail.com**

EĞİTİM

Derece	**Kurum**	**Mezuniyet Yılı**
Lisans	Atatürk Üniversitesi	2010

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	**Kurum**	**Görev**
2011-2019	MEB	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce **YÖKDİL (76.25)**